The
Robert E. Gross
Collection
A Memorial to the Founder
of the
Lockheed Aircraft
Corporation

Business Administration Library
University of California
Los Angeles

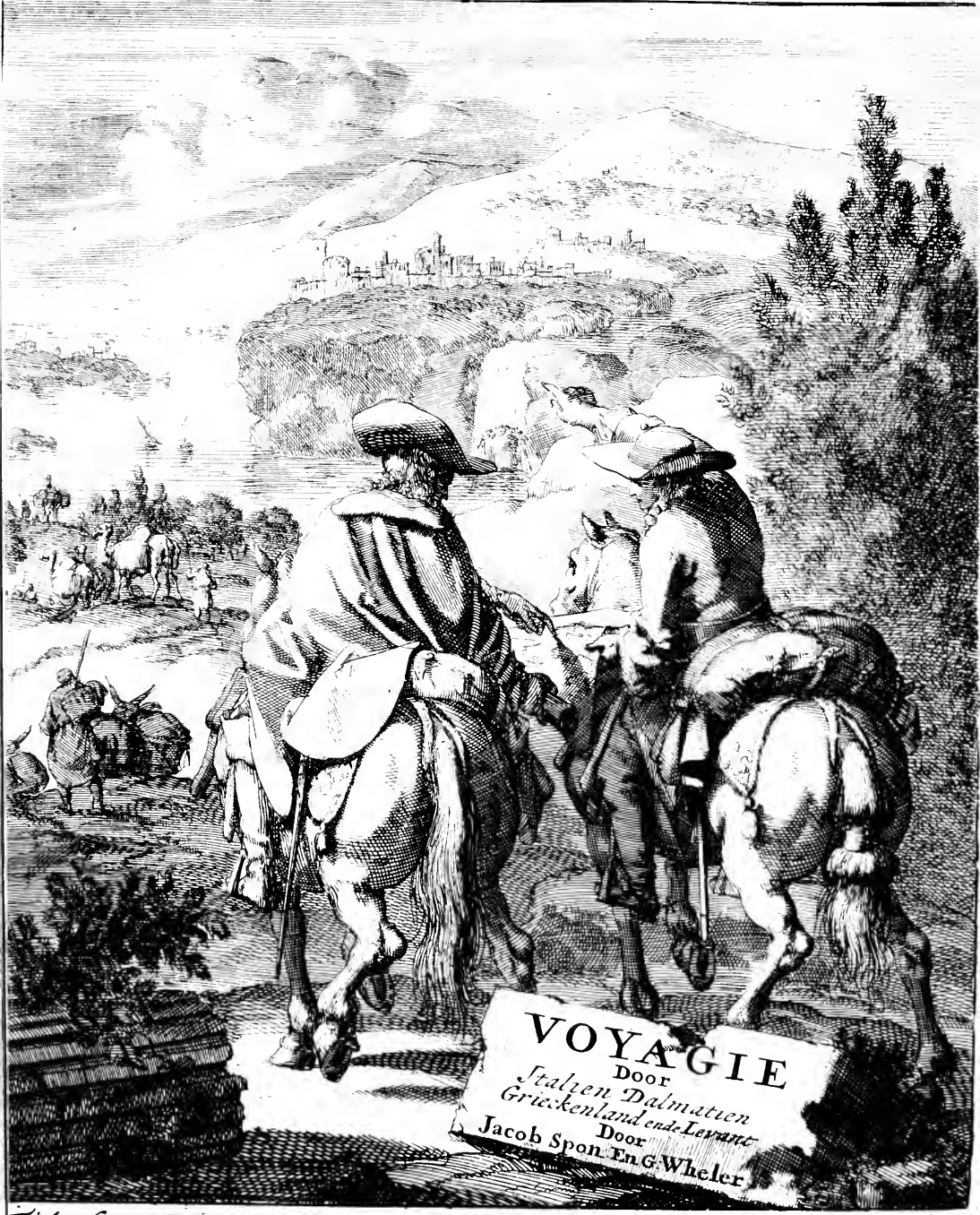

T'Amsterdam. By JAN ten HOORN. Boeksverkoper over t'oude Hoogelegement 1680

VOYAGIE

DOOR

ITALIEN, DALMATIEN, GRIECKENLAND, en de LEVANT.

Gedaan in de Jaren 1675. en 1676.

Door den HEER

JACOB SPON,

Doctor in de Medecijne tot Lion.

EN

GEORGIUS WHELER,

Engelsch Edelman.

Een Werck waar in de gantsche gelegenheid deezer Landen, ten aanzien van der zelver Aart, Inwoonders, wijze van Regeering, Zeeden der Volcken, Overblijfzels, &c. Door veele Oude en Nieuwe Historien opgehelderd, naauwkeurig beschreeven, en meest alle de Plaatzen, door de glorierijcke Wapenen der Venetiaanen verovert, vertoont worden.

Met Figuuren versien.

t' Amsterdam, by JAN TEN HOORN, Boekverkooper over 't Oude Heeren-Logement, in de Histori-Schrijver. 1689.

DE DRUKKER

Aan den

LEEZER.

WY geeven u hier de vermaerde Reis van de Heeren JACOB SPON en GEORG WHELER, door hen gedaan in de Jaaren 1675. en 1676. een Werck 't geen in ſijn eigen taal, zijnde de Franſche, by alle Geleerden, vvelcke kennis van de zelve hebben, in een uitſteeckende achting is, tot zo verre dat het in 't algemeen boven alle de geenen van dien aart geſteld word. Doch dewijl deſe taal, hoe gemeen zy oock magh vveeſen, echter van veelen gantſch niet, en van anderen niet ten vollen verſtaan werd, en dat de ſulcken derhalven van een zo nutte leezing verſteecken ſouden zijn; hebben wy het ſelve in de Nederduitſche doen overbrengen, met al de zuiverheid en naauwkeurigheid welcke het mogelijck is tot een diergelijcken arbeid aan te wenden: niet twijfelende, of wy ſullen het Gemeen daar een ſeer aangenaamen dienſt mee hebben gedaan. Want zo 'er ooit iets in 't licht is gekomen, waar af men kon ſeggen dat het alle de vereiſchte netheden had, 't is zekerlijck het tegenwoordige Werck van den Heer

De Drukker aan den Leezer.

SPON, die zijnde een Man van een zonderlinge geleerdheid, en daar voor van al de Wereld erkend, zijn achtbaarheid beantwoord heeft met aanmerckingen over de dingen te maacken, welcke zo vernuftigh als ongemeen zijn, en niet konnen laaten een diepe verwonderingh in den geeſt der opmerckende Leezers te veroorzaacken.

Men heeft ons van tijd tot tijd veele Reisbeſchryvingen door de Levant gegeeven, en onder de zelven eenigen die zeer naauwkeurigh zijn: maar niemand heeft tot noch toe, op dat ick andere dingen voorby gaa, met zulck een netheid geſproocken van Grieckenland, eertijdts zo vermaard wegens de voortreffelijcke Weetenſchappen en vindingh van zo veel nutte dingen als hun geboorte aan deze doorluchtige Moeder verſchuldigd zijn; doch tegenwoordigh naauwelijcks aanmerkelijk dan om d' overblijffelen en puinhoopen van die beruchte Gebouwen daar d' Oude Auteurs met zulck een grootsheid af geſproocken hebben: om de welcken behoorlijck te verſtaan (want tot noch toe heeft men zulcks op de berichten der andere Reizigers niet konnen doen) nooit een zo dienſtigh Werck aan den dagh is gekomen, als 't geen wy u tegenwoordigh in onze taal komen aanbieden. 't Zy verre dat wy hier uit baatzucht zo hoogh zouden opgeeven; 't getuigenis

nis eener menigte van geleerde Lieden uit verſcheidene Landen heeft den Heer SPON genoegſaam bekend gemaackt om aan deze vvaarheid niet te twijfelen: en vvy durven ons verzekeren, dat oock onze Landtsgenooten danckbaarheid genoegh zullen hebben om de zelve t'ondertekenen.

Niet kwalijck zal hier oock te pas komen, tot een beter verſtand van den ſtaat der tegenwoordige zaacken, de naauwkeurige beſchrijving vvelcke den Auteur geeft van de Plaatſen die ſedert den alsnoch duurenden Oorlog tuſſchen de Chriſtenen en de Turcken door de Venetiaanſche Wapenen op die Ongeloovigen veroverd zijn, en noch dagelijcks worden: waar door men dan, indien het den Almogenden God belieft zijne verdere zegen daar toe te verleenen, noch eenmaal die vermaarde Landen zou konnen zien herbloeyen, indien niet gelijck voorheen, ten minſten voor een gedeelte, ende die arme Lieden verloſt van het Ottomanniſche jock daar zy ſedert zo veel Jaaren onder zuchten.

Eindelijck zal de Leezer hier oock in vinden de *Aanmerckingen over de Vloed en Ebbe van den Euripus*, een zaack die den Geleerden van alle de eeuwen de herſſenen verhet heeft. Deſe Aanmerckingen ſijn niet van den Auteur ſelve, doch echter van hem zo waardigh geacht,

De Drukker aan den Leezer.

geacht, dat hy ſe in ſijn Werck gelijfd heeft; en buiten twijfel ſullen ſe een groot vernoegen geeven aan de geenen, die ſe met aandacht ſullen leeſen en betrachten. Gebruickt dit dan tot uw vermaack en voordeel, en verwacht geſtadig iets curieus van d'eene of d'andere ſtoffe uit de Winckel van

UE. Toegenegen Dienaar

JAN TEN HOORN.

Nauw-

Nauwkeurige REYSE,

DOOR

ITALIEN, DALMATIEN, GRIECKENLANDT ENDE DE LEVANT;

Door

JACOB SPON,

ENDE

GEORG WHELER,

Engelſche Edelen.

HET I. DEEL.

EERSTE BOECK.

Reyſe door Provence ende Italien.

DE Heer Vaillant, Antiquarius ofte Opſichter over het Cabinet van de oude raritepten des Coninghs / reisde in het begin van de maendt October 1674. door de Stadt Lyon, in voornemen van na Italien te gaen / en dat door oorsake van de Heer Colbert, om het geſepde Cabinet van ſijne Majeſteyt te verrijcken ende vercieren met de Antiquitepten ende Medalien ofte oude Penningen / die hy in ſijne Voyagie ſoude konnen machtigh werden. Door dien ick nu de eere hadde van hem te kennen / ſeyde ick hem in vertrouwtheyt dat ick voorgenomen hadde de ſelve Reyſe te doen; Hy my daer op betuygd hebbende dat myn geſelſchap hem niet onaengenaem ſoude weſen / beloofde ick hem dat ick hem te Marſeille ſoude by-komen / om t' ſamen ſcheep

Den Autheur kruyght gelegentheyt, tot geſelſchap op ſijne voorgenome reyſe.

te gaen / door dien eenighe van mijne hupſſchelijcke ſaecken my verplichten om door Creſt, in het Dauphiné geleghen / te trecken / dat buyten den gewoonlijcken wegh van Provence is.

Hy vertreckt van *Lyon*.

Om hem niet te doen wachten vertrock ick voor hem van Lyon, ende begaf my te Valence, ſonder te Vienne ofte te Tournon ſtil te blyven; vermits ick daer niet te verrichten hadde.

Hy komt te *Valence* ende beſchrijft de ſeldtſaemheden daer van.

Ick ſal den Leſer hier in den beginne ſegghen / dat mijn voornemen niet is een exacte ende nette beſchrijvinge van de Steden ende Plaetſen / door dewelcke mijnen wegh geballen is / te maecken / men vindt ſulx genoegh in de boecken van andere Reyſighers / ende / by gevolgh / han dit den Leſer weynigh genoeghen in de mijne doen hebben. Ick ſal alleen verhaelen het geene ick in deſelve meeſt aenmerckens-waerdigh geſien hebbe / ende dat / mogelijck / die geene / die minder naeukeurigh ſijn geweeſt dan ick / niet hebben beſchreven.

Ick ſach dan / in het Clooſter van de Jacobijnen te Valence, de afbeeldinghe van het geraemte van een Reus / het welcke men dichte daer omtrent aen de andere ſyde van de Reviere de Rône in het landt van Vivaretz hadde gevonden. Men heeft eenighe gebeenten van het ſelve in het Cabinet der Seldtſaemheden des Coninx gebracht / ende men toont / in het Clooſter van St. Ruſuis, noch eenighe andere / welcke van een onmaetelijcke grootte zijn. Seecker Canonick toonde my een tandt / die tweemaelen dicker dan een duym was / ende hy hieldt ſtaende dat die van een Reus was gekomen. Maer ick derve verſeeckeren dat die van elpenbeen ofte van een Olyfants tandt was gemaeckt / om datmen die met ſchubachtige gedeelten han van malkanderen lichten.

Dwaes geloov omtrent de Reuſen.

Men is met het dwaſe gevoelen / omtrent de geraemten der Reuſen / noch veel meer te Soyons ende te Charmes ingenomen. Dit ſijn twee Dorpen dichte by Valence, aen de andere ſyde van de Rône, gelegen / ende ick ginck daer heenen om eenighe Antiquiteyten / van dewelcke men my geſprooken hadde / te ſien. Men toonde my daer van die groote gebeenten / ende in het veldt ſach ick ſteenen van de grootte / by nae / van onſe Molen-ſteenen / met een gat in het midden; De eenvoudighe Luyden van dat landt ſeyden / dat de Vrouwen van voorgenoemde Reuſen / ſich van deſelve bedienden / ende die aen het eynde van haere ſpin-kloſſen hinghen.

Beſchryvinge van een out Graf.

Dichte by het Dorp Charmes klom ick op den top van een kleynen bergh / om aldaer een oudt Graf te beſien / men ſeyde my doenmaels dat noch opt pemandt het opſchrift van het ſelve hadde konnen leſen. Het volck / dat met een blinde Godtsdienſtighepdt ingenomen is / begeeft ſich dickmaelen in Bedevaerdt tot het ſelve / achtende dat het dat van een onbekende Heyligh is. Ick konde evenwel geheel geene teeckenen des Chriſtendoms aen het ſelve beſpeuren / gelijck daer ſijn de teeckenen des Cruyces / de afbeeldinghen des Bybels ofte van de Alpha ende Omega. Van tien veerſen die in het ſelve gehouwen zijn konde

de ick 'er maer twee geheel leſen / die my ſcheenen / ten tijde dat het Heydendom de overhandt hadde gemaeckt te zijn / ende de tijdt / welcke alles vernielt / heeft de naem / van die geene die men daer begraven hadde / t' eenemael doen vergaen.

Als ick weder te Valence gekeert was / meende men my ten hooghſten te verplichten door het vertoonen van een andere oude Tombe / welcke men acht die van de Keyſerinne Juſtina te weſen / om datmen boven aen deſelve leeſt D. JUSTINA M. Deſe woorden leght Golniz in ſijn Keysboeck ſeer qualijck upt. *Diva Juſtina Mater*, in plaetſe van *Diis Manibus Juſtina*: want de eerſte ende de laetſte letter hooren by malkanderen / ſijnde die groter dan die van het middelſte woordt. Sy bedupden datmen de Juſtina, voor dewelcke dit graf gemaeckt was / aen de Goden / *Manes*, ofte onderaerdtſche genaemt / beval. Soo men my vraeght waerom men niet dan haeren enckelen naem daer op hadde gehouden / ſoo ſal ick antwoorden dat ſy niet dan een kleyne jonghe Dochter / van ouders van weynigh aenſien was. Ick ſeggh dit niet ſonder redenen / door dien de Tombe kleyn ende ſonder eenigh verciersel is / ende daer door gelijckt die niet nae die van de Vrou van een Keyſer / welcke men ſoo armelijck niet ſoude begraven hebben / als ſelfs het Graf daer toe al groot genoegh hadde geweeſt. Voeght hier by / dat Juſtina ſijnde eene Chriſtene Keyſerinne geweeſt / de Onderaerdtſche Goden in haer Graf-ſchrift niet te paſſe quaemen.

Beſchryvinge ende uytleggingе van het opſchrift van een ander.

Men vertoonde my oock / beſyden de poorte van St. Felix, een ronde Toorn / die boven in de lucht verre over de breedte van ſijne fundamenten / aen de eene ſyde over-hingh / ſoodaenigh / datmen / wanneermen aen den voet van deſelve ſtaet / voor den reghen / door dat overhangen / beſchut is. Sommige geloven dat dit voor een Meeſterſtuck in de Bouwkonſt ofte Architecture moet gehouden werden / als de overhanghende Toorn van Piſa ende die van Bologne, met dewelcke ſy evenwel noch in grootte noch in konſt niet te vergelijcken is. Het gemeene Volck / by het welcke haeſt altoos / het geene haer begrip te boven gaet / voor een miracul ofte wonderdaet gehouden werdt / ſeght dat die Toorn ſich ſoo voor over neyghde / om St. Felix ende twee andere Martelaeren te eeren / als ſy in de Stadt quaemen / als willende ſich voor haer neder-werpen.

Hellende Toorn te Valence.

Het is voorders ſulx dat Valence ſijnen naem niet heeft gekreghen van den Keyſer Valentinianus, ſoo als wel eenige geſchreven hebben; want Ptolomeus, die ten tijden van Trajanus ende Hadrianus heeft geleeft / maeckt daer al gewagh van onder den naem van Valentia Colonia, ende ick hebbe een ſchoone inſcriptie doen dncken / die ſedert weynigh tijdts te Die gevonden / ende ten tijden des Keyſers Philippi gemaeckt is / in dewelcke deſe Stadt mede ſoo genaemt werdt.

Dwaelinghe omtrent de naems-oorſpronck van *Valence*.

Creſt is niet dan een kleyne Stadt / vier uyren van Valence gele-

Beſchryvinge van *Creſt.*

ghen / ende was in den beginne niet dan een Caſteel op de Frontieren van de Graven van Diois ende Valentinois; men leeſt dickmaels van den Tooren van Creſt, in de boecken die ons de verſchillen / tuſſchen die Graeven ende de Dauphins van het Viennois voorgevallen / verhaelen. Ick vonde aldaer op de mueren van de Cathedrale ofte Hooftkercke eene Inſcriptie van het jaer 1188. in dewelcke gewagh werdt gemaeckt van een van die oude Graeven Aymar de Poictiers, ofte Ademarus de Pictavis, genaemt / ende noch een andere die een wepnigh jongher was / van ſeeckere Petrus Biſſchop van Die. In de eerſte van die Inſcriptien werdt die Stadt Criſta genaemt / ende in de andere Creſtum; Doch in de Panchayren ende oude brieven van die Stadt vindtmen den naem van Criſta Arnaudi, ogenſchijnlijck nae een van haere Heeren Arnoldus genaemt. Sy is geleghen op den top die aen het eynde van ſeecker geberghte ſtaet / het welcke ſich uytſtreckt van Grenoble af tot aen Creſt toe. Ick verwonderde my dat ick aen de poorten van de Stadt de waepenen van den Prince van Monaco ſagh; Doch mijne verwonderinghe hielde op wanneermen my ſeyde dat de Coninghaen geſeyden Prince de Inkomſten van Creſt, Valence, Chabueil, Grame ende Montelimar gegeven hadde.

Beſchryvinge van *Montelimar.*

Montelimar werdt Montilium in een oude Inſcriptie van het jaer van 1198. genaemt. Deſe Inſcriptie behelſt anders niet dan eene quijtſcheldinghe ofte exemptie van rechten / impoſten ende ſchattinghen / aen die van die Stadt toegeſtaen door twee Heeren die doenmaels de Souverainiteyt van die Stadt beſaeten / Gerald Aymar ende Lambert genaemt. De eerſte was March-Graef van Marſeille, ende men vindt te Aix in Provence een ouden brief in het jaer 1213. behelſende een huwelijx belofte tuſſchen ſijne Dochter Edeliarde, ende Bertrand de Baux, Heere van Meirarguas. Montelimar is met een Caſteel ofte Forteresſe voorſien / maer men houdt daer de handt niet aen / ende daer door is dit ſeer verfallen; mogelijck was dat / in die tijden / een van de conſiderabelſte plaetſen van die kleyne Heeren. Van Montelimar quam ick te Orange.

Den Autheur komt te *Orange* ende beſchrijft de antiquiteyten van die Stadt.

In deſe Stadt ſijn verſcheyde aenmerckens-waerdighe antiquiteyten / onder deſelve is een Arcus Triumphalis ofte Triumph-boogh / welcke wel meriteert dat men dis met aendacht beſchouwe. De Tropheën van Marius ende Catulus welcke men in deſelve ſiet uytgehouwen / ſullen eeuwighe gedenckteeckenen ſijn van de overwinninghen door die Heeren op de Cimbri bevochten / van dewelcke 'er tweemaelen hondert-duyſent op de plaetſe verſlaeghen wierden / boven noch tachtigh-duyſent gevangenen / volgens het geene Eutropius daer van ſchrijft. Binnen geheel Romen is geen Triumph-boogh van diergelijcke grootte en heerlijckheydt. Men ſiet in deſelve een oneyndigh getal van waepenen van verſcheydene Natien op malkanderen gehoopt / ende eenige gevangene Coningen. Mogelijck heeft men 'er te Romen gee-

ne

ne ſoo prachtigh ende groot derven maecken / upt vreese van de murmureringhen des volx ende van den nijdt der Groten. Wat 'er van ſy de Triumph-boghen van Titus, van Trajanus ende van Gallienus, en komen niet over een met de Overwinningen van de eerſte / met de Conqueſten van de tweede / ende met den hoogmoedt van den laetſten. De naemen van die twee Borggemeeſters kan men noch ten halven ſien in een van de ſteenen van die boogh. Aen de eene ſijde ſiet men het triumpherende Romen / ſijnde met ſtraelen rondt om het hooft afgebeeldt / om daer door te kennen te geven / dat die Stadt het gebiedt voerdde op alle plaetſen des Aerdt-bodems die door de ſonne verlicht werden. In een ander gedeelte van de Triumph-boogh ſiet men de afbeeldinge van de Pythomiſſa ofte Goddelijcke waerſeghſter Martha, houdende een vinger in een van haere ooren. Marius plaght haer groote eere te bewijſen / ende lepdde haer altoos mede in ſijne legers / op dat ſy hem altoos ſoude voorſegghen of ſijne aenſlaeghen wel ofte quaelijck gelucken ſouden. Binnen Orange is mede een groote oude Romeynſche Renbane ofte Circus, ende een vloer die upt Moſaiſch werck beſtaet / in een beneden-kaemer van een particulier huys / in deſelve ſiet men ſeer natuerlijck afgebeeldt een kat die een rat tuſſchen haere tanden houdt / het welcke / in die tijden / bupten twijffel / mede ſijne heymelijcke beduydeniſſe hadde.

Upt Orange vertreckende paſſeerde ick de kleyne Reviere de Lorgue, die nergens door gedenckwaerdigh is / als alleen om dat den ſoo beroemden Petrarcha omtrent haer gewoondt heeft; Aldaer was het dat hy die ſchoone verſſen maeckte die als een wonder-werck / in ſijne eeuwe / wierden aengeſien. Men ſeght in der waerheydt / dat men / wanneer men deſelve / tot de plaetſe van haer oorſprouck toe / opgaet / plaetſen vind die wonderlijcke inblaeſinghen geven / ende den Poëtiſchen aeder ſeer ſterck doen vloeyen. Door dien ick mijn werck van dat ſlagh van ſtudien niet maecke ſoo vervolghde ick mijnen wegh / ende ick quam / door Cavaillon, Tort, Lambeſe, en St. Canal, te Aix de Hooft-ſtadt van Provence.

Hy vertrekt van *Orange* en komt tot *Aix*.

Aix wierde / in vorighe tijden *Aquæ ſextiæ* genaemt / om dat 'er warme waeteren ofte Baeden waeren / van de welcke Strabo getuygt dat die / te ſijnen tijde / hy nae hout ofte hoel waeren geworden; ſy ſijn doch evenwel nu noch laeuw / maer in geene achtinghe / ende ſy doen geen dienſt dan aen de Ververs / die dat gedeelte van de Stadt bewonen / en men toonde my de ſelve in haer quartier. Seecker Romeynſch Heer / Sextius genaemt / hadde daer een Colonie / ofte een hoop Romeynſche Borgers / genegen om bupten 's lants te woonen / geboerdt / ende bewoghen ſich daer neder te ſlaen / ende dat gaf aen die Stadt haren tweeden naem. Deſe Stadt is een van de beſt betimmerde van geheel Vranckrijck / ende alle de huyſen die in dat gedeelte van de Stadt ſtaen welcke men den Cours noemt / ſijn alle als

Oorſprong van den Latijnſchen naem van *Aix*.

Palepſen / de bouw-kunſt ofte Architecture is in de ſelve veel beter waergenomen als in die van het Cours ofte ſpanceer-plaetſen van Marſeille, welche doch evenwel uptterlijck heerlijcker ſchijnen dan die van Aix.

Rariteyten in het Cabinet van de H. *Lauthier.*

Het Cabinet van de Hr. Lauthier ſtreckt tot een cieraet van geheel die Stadt. In het ſelve ſiet men uptnemende ende verwonderens-waerdighe kleyne werchen van de oude Graveurs ofte Snijders in hoſtelijcke geſteenten; onder andere een Bacchus Feeſt geſneden op een ſteen Eliotropus, die ovaelſche wijſe geſlepen ende niet grooter dan een ſtuck van vijftien ſtuyvers oft een quart d'écu is. Dit is een juweel dat met geen gelt kan betaelt werden. Hy heeft oock een wijn-oogſt / die op een ſchone Carniole gegraveert is / deſelve is niet groter dan een naegel van een vinger / ende des niet tegenſtaende / ſiet men op deſelve vijftien perſonen / ende vijf ende dertigh afbeeldingen van werckluygen / vaeten / ende andere diergelijcke verſcheydene dinghen. Noch is daer een verbeeldinghe van het hooft van Marcellus op een Cozvalijn-ſteen / ende een Solon op een Amethyſt / geſneden dooz Dioſcorides, de beſte Graveerder van alle die den Keyſer Auguſtus een jaerlijx tractament toeleyde om in ſijn dienſt te blijven. In het hozte die Heer heeft eene verſaemelinge / die een yder doet verbaeſt ſtaen / gemaeckt van Onycen, van Agathen, van Carniolen, van Jaſpes, van Sardoinen ende van Hyacinthen, alle dooz de vermaertſte oude Graveerders ſoo innewaerts als buytenwaerts geſneden. Hy heeft daer ooch ſeldtſaeme Zee-ſchulpen ende Koozn-goedt / oude Romeynſche ende Grieckſche vaten / Medalien / ſtatuen ofte beelden / ende veele andere aerdigheden / welche / te gelijck / het oogh ende de ſiele verluſtigen.

Van dat van de H. *Borelli.*

De Heer Borelli heeft raere oude ſchilderyen / vreemde dinghen dooz de naeture vooxt-gebzaght / Medalien van goudt / ende oude Inſcriptien. Hy bewaert het geraemte van een Cyclops ofte Een-oogh. Het is evenwel niet van een van die geene die de Geſellen van Ulyſſes opaeten / van dewelche hy een het ooghe doorſte uytſteechen / met een lange / aen het eynde / brandende ſtock / ſoo als Homerus hem ſulx ſelfs doet verhaelen. Die geene van dewelche dit geraemte was genomen / hadde niet dan een lindt geweeſt / ſijnde met een oogh midden in het voorhooft geboren / even als de oude ons die Monſters beſchreven hebben.

Den Autheur beſiet de *Manuſcripta* ofte ongedrukte wercken van *Peireskius.*

Alle deſe ſeldtſaemheden ſouden my evenwel ſoo langhe te Aix niet opgehouden hebben / hadden aldaer de geſchrevene ende noch ongedruckte boecken van de Hr. Peireskius niet geweeſt / hebbende ick een ſterckte begeerte om die te moghen doorbladeren. Deſe onvermoeyelijcke menſche hadde omtrent hondert van die ſoozte naegelaten / welcke alle dooz hem ofte dooz ſijne Secretariſen ofte Clerquen geſchreven waren; Een gedeelte van deſelve is in handen van ſijn Erfgenaem. De

Heer

Heer Sibon heeft 'er tien tot ſijnent / hy is een ſeer verplichtend' ende minnelijck Heer / hebbende hy oock een Cabinet verbuldt met een onepndigh getal van raeritepten / als graveer-werck / medailles ende andere oude ſtucken. Een van die geſchzevene ende nocb niet gedzuckte boecken handelen van de maeten ende gewighten der ouden. Een ander ſpzeeckt niet dan van geſlaghtreeckeninghen ofte Genealogien. Twee ſijn 'er die niet ſpzeecken dan van de Ooſterſche Taelen / ende twee andere van oude Inſcriptien / ende dat waren die geene die ick ſoghte / ende in dewelcke ick de beſte ſmaeck vondt. De Heer Silon liet mp toe upt de ſelve te trecken het geene ick wilde. Ick vondt 'er meer dan dzie hondert in die nocb nopt gedzuckt ſijn geweeſt / ende onder andere eene die ſeer curieus ofte naeukeurig was / ende het geheught mp / naederhandt in Italien / eenighe overblijffels van deſelve geſien te hebben.

Sp ſchijnt mp ſoo ſeldtſaem / dat ick meene / dat ick den Leſer daer van iets moet ſeggen / het is eene Inſcriptie die de namen van veele peerden behelſt / nevens het getal der Overwinningen die ſp behaeldt hadden. Men kan nu ſien of die naemen overeenkomſte hebben met die geene welcke onſe Peerde-berijders ofte Picqueurs / jegenwoozdigh / in Bzanckrijck / aen de peerden geven. Siet hier de voornaemſte die in het Francopſche konnen overgeſet werden. De Pegaſus ofte het Vliegende paert / de Loper / de Muſſche / de Wolf / de Bzolijcke / de Geappelde / den Arendt / de Moozdenaer / d' Emeraude / de Cedere / de Aenſtenlijcke / de Satpr / de Luppaerdt / den Rover / de Dedalus ofte Vliegende-man / den Schutter / de Boogh / de Schicht / de Roof-vogel / de Creeft / de Spinne / de Nette / de Poignaert / de Romein / de Ajax, de Bzpe / de Onnoſele / de Overwinner / de Hairige / de Liſtighe / de Argus ofte de Hondert-ogighe / ende de Arion. Wat het landt belanght daer deſe Peerden uptgevoerdt ofte gebooren waeren / de meeſte quaemen upt Africa, ende hier dooz ſien wp dat men al in oude tijden de Barbariſche Peerden in grote achtinghe heeft gehadt. De andere quaemen upt Spaignien / upt Mauritanien, upt Cyrene, ende upt het landt der Gaulen ofte oude Francopſen. Ick moete hier evenwel / ten pzopooſte van de peerden / ſeggen / dat ick niet konde vernemen waer het Graf-ſchzift van Boryſthenes / die kloecken loper van den Keyſer Hadrianus, vervaeren was. Het ſelve was te Nice gevonden / ende men hadde het te Aix gebzaght / ten hupſe van de Heer Peireskius.

Gelijck nu de Gzaf-ſchziften der Beeſten geheel wat ſeldtſaems zijn / ſoo moeten ſp oock eenighe aerdighe uptdzuckingen in ſich hebben die haer betrachten waerdigh maecken / men leeſt 'er eene te Genua in het Paleys van den Pzince Doria, dat vooz een van ſijne honden geſtelt is / ende op eene genoeghſaeme aengenaeme wijſe gemaeckt; maer ick hebbe niet aerdigers geſien als die van een Nachtegael / welcke ge-

houwen

Voorbeeldt. van eene Inſcriptie, maeckende gewagh van eenige Peerden, ende van de overwinningen door haer behaelt.

houwen is in een out marmore bat van die ſoorte die de Romeynen Urna noemdden / ende in dewelcke ſy de aſſen van de lijcken die ſy verbrandt hadden plachten op te ſlupten / ende welcke te ſien is in het Paleys van den Cardinael de Maximus.

Geluck des Autheurs in het verblijven te *Aix*.

Het verblijf dat ick te Aix deede / braght my groter geluck toe dan ick wel gedacht hadde / door dien ſulx oorſaecke was dat ick niet tijdelijck genoegh te Marſeille quam / om my met de Hr. Vaillant te embarqueren / met dewelcke ick / in ſulcken gevalle / bupten twijffel / in een ende het ſelve ongeluck ſoude hebben ingewickelt geweeſt; Door dien hy / nevens noch twintigh andere Francoyſen / ſich op een Barque van Livorno begeven hebbende / door de Zee-Rovers genomen wierde ſoo wel als alle die Franſchen / die nae Romen trocken om de openinghe van het Jubel-jaer te ſien. Ick hope dat de digreſſie die ick hier gae maecken / hoewel die taemelijck langh ſal zijn / den Leſer niet mishaeghen ſal / ende dat hy / met vermaeck / het verhael van eene Hiſtorie / die in alle omſtandigheden aenmerckens-waerdigh is / ſal aenhooren / welcke de Hr. Vaillant my ſelve / ſedert ſijne wederkomſte / verhaeldt heeft.

Hiſtorie van de Hr. Vaillant die van een Algierſche Rover genomen werdt.

De Rover die haer nam was van Algiers, welcke Stadt doenmaels met ons in Vrede was. Onſe Franſchen beelden ſich in dat men haer te lande ſoude ſetten / gelijck men ſulx in andere diergelijcke voorvallen gedaen hadde / maer de Reys ofte Capitepn / Mero-morto genaemt / ontſchuldighde ſich dieshalven / daer door dat hy te veere van Vranckrijck ende Italien was / ende dat hy niet meer mondtkoſten binnen Scheeps-boordt hadde / dan hem van noden waeren om weder tot Algiers te konnen komen. Men genoeghde ſich met haer te beraſten ende haere klederen te doorſoecken / doende haer met eenen / nae aenteeckeninghe / ende het maecken van een inventaris / overgeven het gelt dat ſy hadden / ſeggende ondertuſſchen tot haer; *Bona pace, Franceſi*, ſonder haer van ſlavernye te ſpreecken.

Hy werdt te Algiers opgebracht ende is in gevaer van verkocht te werden.

Doe ſy te Algiers gekomen waeren veranderden alle die dingen van gedaente. Den Dey ofte Coningh van dat Landt nam ſijn achtſte gedeelte / het welcke ſijn recht is over alle ſlaven die van goeden prijſe zijn / ende wilde ſulx ooch hebben ten opſichte van de Francoyſen; Hier tegens ſtelde ſich den Ridder d'Arvieux Conſul van Vranckrijk. Den Dey grondde ſijn recht daer op / dat hy / dziemaelen aen ſijn Alderchriſtelijckſte Majeſteyt geſchreven hebbende / om acht Algierſche ſlaeven te hebben / die op de Franſche Galeyen ſaeten / men hem die niet hadde te rugge geſonden / ende daerom wilde hy de Francoyſen verkoopen / om voor het gelt dat van haer komen ſoude / die acht Turcken te verloſſen.

De Franſche Conſul ſtelde ſich ſeer krachtelijck hier tegens / ſeggbende dat hy ſich ſelve liever wilde verkoopen / dan te lijden dat ſy verkocht wierden / ende dat hy dat gelt ſoude geven om de verkochte te

te loſſen / eer hy wilde aenſien dat ſy tot ſlaeven gemaeckt wierden; daer hy voegende / dat / daer door / de Vrede ſoude verbroocken werden. Als evenwel den Dey in ſijn voornemen volhardde ende daer van niet wilde afwijcken / ſloegh hem M. le Vacker een daer geſondene Pater voor / datmen haer in bewaerder handt ſtellen ſoude / ter tijdt ende wijle toe men antwoordt uyt Vranckrijck bekomen ſoude hebben. Deſe voorſlagh nam den Dey aen / onder bedingh / dat hy haer de koſt niet ſoude behoeven te verſorghen. Hier op wierden onſe Franſſchen in de Banno ofte het Slaeven-huys van den Tol gebracht. De Franſſche Conſul gaf haer daer een rijcks-daelder daeghs voor haere verteeringhe / tot in de Maendt van Februarius toe / als wanneer 'er brieven van den Coningh van Vranckrijck quaemen / in dewelcke hy beloofde de Turcken wederom te ſtueren / mits datmen de Francopſen te rugghe ſondt ende op vrye voeten ſtelde.

Dat door den Conſul belet werdt.

Den Dey konde niet verſtaen om ons volck eerſt te ontſlaen / ende daer door de eerſte ſchreede te doen / ende alles datmen konde te weegh brenghen / door middel van een Renegaet, ofte verloochenaer van het Chriſtelijcke Gelove / die van Parijs gebortigh was / nae datmen hem de handen met vijftigh Piaſters ofte rijrdaelders geſalft hadde / was / datmen de vryheydt voor de Heer Vaillant verkreegh / op dat hy de brieven van den Dey, aen den Coningh / in Vranckrijck / ſoude brenghen.

Des volgenden daeghs beede den Dey hem voor ſich brenghen / ſeggende; Siet welkom; Voordien ick verſtaen hebbe dat ghy in dienſt van den Coningh van Vranckrijck sijt / ſoo begeere ick u te rugge te ſenden; Ick wenſchte het ſelve oock ten opſichte van de andere te konnen doen / doch ick ben in dit landt ſoo abſolut den Meeſter niet / als u Coningh in het ſijne is / ende daerom moet ick eenighe meſures houden / aen dewelcke ſijne Majeſteyt niet verbonden is. Gy ſult hem verſeecheren dat ick geneghen ben met hem in vriendtſchap te leven / een goede correſpondentie ende de Vrede met hem te onderhouden / ende ick ſal u in geſchrift doen geven de naemen van die van Algiers die daer gevangen zijn / op dat ghy mooght ſorge draeghen / dat ſy / even als ick u gedaen hebbe / in vryheydt geſtelt werden.

Den H. *Vaillant* raecke eyndelijck vry.

Als nu / drie weecken hier nae / een Barque van Marſeille ſtondt te vertrecken / wierde hy / nevens de Capiteyn van het ſchip dat haer genomen hadde / weder voor den Dey geroepen / deſelve ſtelde hem weder ter handt twintigh oude goudene ende twee-hondert dito ſoorte ſilvere Medalien / welcke men in ſijn Baliez gevonden hadde. Hy embarqueerde ſich des volgenden daeghs / vier maenden en een half nae dat hy genomen hadde geweeſt / laetende de andere Franſſchen aldaer in hope van op gelijcke wijſe vry te raecken.

Hy vertrecke van Algiers.

De Barque ſeyl gemaeckt hebbende / leydde / ſpoedighlijck / de eerſte twee daeghen / een groot ſtuck van haeren wegh af / maer op den

derden riep seecker Boots-gesel / die in de mast stondt / dat hy een schip sagh dat de windt van haer hadde. De Stuerman klom daer op selve nae boven / ende bemerckte dat het een Roof-schip van Salé met eene genomene prijse was / het welcke hem dede resolveeren / om voor de windt afsteeckende / nae de Spaensche kust te vluchten.

hy raeckt in gevaer van wederom genomen te werden.

Voor dien nu de Heer Vaillant de ellende der slavernye / ende voor al van die te Salé gevangen saeten / kendde / nam hy voor iets boven gewoonlijr te doen / te weten de twintigh goude Medalien / die hy by sich hadde / in te swelghen / om daer door eenigh suppoost in sijne aenstaende swaerigheden te hebben / die hy wel voorsach / dat aen hem / genomen werdende / souden moeten overkomen. Soo dzae den Seerover haer / tot omtrent op een Canon-schote genaedert was / bleef hy ooch niet in gebreecke van dat sijn vooznemen in het werck te stellen. De andere Passagiers ofte Reysigers waeren alle in de selve consternatie ende verslaegenthept / door de schrickelijcke afbeeldingen / die sy / sich selve / van de slaevernye / waer mede sy / van soo nae by / gedreyght wierden / voor oogen stelden / als wanneer een schielijck ontstaende vliegende storm haer van malkanderen schepde / ende het Schip van Zalé van haer deede afwijcken.

En swelght twintig goudene Medalien in.

Hy werdt van het gevaer verloft.

Het is licht te beseffen in wat vreughde sy haer bevonden; Doch door dien de wint gedurighlijck even ongestupmigh bleef / soo waeren sy noch niet ten eynde van haere vreese ende van een swaer gevaer / ende de Stuerman het onweder niet konnende wederstaen / door dien de windt / twee daeghen geduerende / even sterck door waepde / quaemen sy eyndelijck op de Kuste van Catalogne, sijnde in groot pericul van op de Sandt-banchen te stranden / als wanneer haer de Spaigniaerden souden gevanghen genomen hebben / door den oorlogh / doenmaels / tusschen de twee Croonen zijnde / soo een swaere See-golf haer niet weder 't Zeewaerts in hadde getrocken; ende indien sy / nae het bedaeren van het weer / die heele Kuste niet hadden langhs gesepit met een Genoueesche Vlagghe / die sy in plaetse van de Fransche op haere groote mast stelden.

Hy komt in Vranckrijck te lande.

Doch door dien een ongeluck / selden / alleen komt / ende het eene / gemeenlijck / op het andere volght / soo raeckten sy noch belemmert in de Sandt-banchen die legghen ter plaetse daer de Rône sich in de Zee ontlast / ende die men omtrent een mijle van het Dorp Sountes t'Zeewaerts in siet. Hebbende sy dan hier haere Anckers door stozm verlooren / soo resolveerde de Heer Vaillant met de boot te lande te gaen / sijnde hy de vijfde van die geene die dat dorsten waegen; Het geluckte haer evenwel seer gelucksalijck / ooch was 'er veel volcks op het hooft ende omtrent de Haeven / het welcke haer de rechte plaetse / om te landen / aenwees / ende de Regenten van de plaetse / modereerden sijne quarantaine, ofte veertigh-daegigh buyten blijven / op vierende-twintigh ueren / ten opsichte dat hy depéches ende brieven voor

sijne

ſijne Majeſteyt hadde. Hebbende hy nu onderwijlen ſoo veel Medalien / die hem ſeer ſwaer in de Maeghe laeghen / nedergeſlicht / ſoo vraeghde hy daer over den raet van twee Doctoren in de Medicijnen / die hy op den weg van Avignon ontmoete. Dit voorval quam haer byſonder vreemt voor / ende ſy quaemen niet over een / de een wilde dat hy purgeren / ende de andere dat hy braecken ſoude. In deſe onſeeckerheydt deede hy niet met alle / ende hy vervolghde ſijnen wegh tot aen Lyons toe / alwaer hy 'er eenige van onderen quijt raeckte / dit was hem te voren te St. Vallies mede gebeurt / nae dat hy Spinagie gegeten hadde. Hy gingh ten eerſten de viſite aen de Hr. du Four, ſijnen goeden Vriendt / afleggen / ende als hy ſich met ſijn ongeſchooren baerdt / ende in de kleedinge van een ſlaev / vertoonde / was hy genoodtſaeckt / om bekent te werden / ſijn naem te segghen. Nae dat ſy malkanderen omhelſt hadden / verhaelde hy hem alle ſijne avontueren / vergetende onder andere niet het voorval van de Medalien.

Hy raeckt eenighe Medalien van onderen quijt.

De Hr. du Four die generaelijck naeukeurigh is in alle fraeye ende ſeldſaeme dinghen / ende die deſe ſijne naeukeurigheydt oeffendt door de gemeenſchap van vrienden die hy met alle de curieuſe Perſonen van Europa ende Aſia onderhoudt / heeft mede een ſchonen ende conſiderabilen hoop Medalien by een verſaemelt. Hy vraeghde aen de Hr. Vaillant de hoedanigheyt van de ſijne / ende of die in het begin van het Roomſche Rijck geſlaeghen waeren / ſijnde de ſodanighe de ſwaerſte. Deſe liet 'er hem een van ſien / hem te gelijck verſeeckerende dat ſy alle van de eerſte Keyſers waren / waer op hem de Hr. du Four ſeyde; Hoe is het mogelijck dat een man van verſtant ende ſelfs een beguaem Geneesheer / even als ghy / ſijne Maeghe heeft derven belaſten met ſoo een aenmerckelijck gewichte van vijf ofte ſes oncen / ende dat noch beſtaende is upt ſoo vaſt een ſtoffe? Ghy ſpreeckt / antwoorde den ander / even als een Perſoon die op ſijn gemack in ſijn Cabinet ſit / ende de ongemachen van de ſlaevernye niet dan van hondert mijlen weeghs beſchout. Hadt ghy in mijne plaetſe gheweeſt / ghy ſoudt mogelijck niet alleen de Medalien / maer oock mogelijck ſelfs de Bargue / ſoo het in uwe macht geweeſt hadde / ingeſwolgen hebben / om de bitterheydt / van het / op ſodaenigh een wijſe / gebanghen te ſitten / te verſoeten.

De Hr. Du Four, die te dier tijde / vijf Medalien / hem door ſijn vriendt vertoont / gelocht hadde / accoordeerde noch met hem over den prijs van een goude penningh van den Keyſer Otho geſlaegen was / als mede van eenighe andere die hy noch in het liecbaem hadde; Dit was een koophandel / van welr gelijck mogelijck nopt geſproocken is; De Hr. Vaillant ſtondt die te meer toe om de ſeldtſaemheydt van het voorval / ende hebbende affſcheydt van hem genomen / reſolveerde hy / des volgenden daeghs / met de Caroſſe te vertrecken / doch hy

Seldtſaeme Koophandel.

raechte die alle / door geluck / quijdt / eer hy ſich daer in begaf / ende ſtelde deſelve den koper ter handen.

Beſchrijvinghe van de ſeldtſaemheden van *Marſeille*.

Ick kome nu weder tot het verhael van mijne reyſe / het welcke ick / om de voorvallen van de Hr. Vaillant den Leſer mede te deelen / hadde afgebrooken. Soo dae als ick dan te Marſeille gekomen was / maeckte ick mijn werck van de ſeldtſaemheden ende antiquiteyten van die plaetſe op te ſoecken. Ick vondt aldaer eenighe oude Romeynſche Inſcriptien / doch ick ſagh daer niet een oudt gebouw / hoewel die Stadt door de oude Phocaenſen eerſt geſticht is. De Stadt legt op een ſteenighen grondt / ende beneden aen deſelve is een Haeven / welcke rondt omme met rotſen / op de wijſe van een Amphitheatrum, ofte een halve cirkel / omcingelt is / de mondt daer van ſtrecht nae het Suyden / want die is by nae / noch in deſelve ſtaet waer in ſy was als Strabo, over ſoo vele jaeren / die beſchreven heeft / oock heeft die Stadt dat voordeel / dat ſy haere oude ſituatie ofte gelegentheydt beter behouden heeft dan eenighe andere.

De twee Citadellen ofte Caſteelen / ende het Arſenal ofte Tuyghhuys werden ſeer wel onderhouden / ende die ſijn weerdigh dat de nieusgierighe vremdelinghen die gaen beſien / doch door dien ick mijn werck niet maecke van een kender ende liefhebber van ſoodaenighe ſaecken te zijn / ſal ick geene byſonderheden daer van verhalen. Ick wil den Leſer liever ſeggben / dat ick daer een hooft dat monſtreux groot was geſien hebbe / men bewaerde het ſelve in het Convent van de Obſervantijnen. Het is het doodts-hooft van ſeecker Perſoon Borduni genaemt / ſoone van ſeecher Notaris te Marſeille; Hy ſtierf over omtrent ſeſtigh jaren / in het vijftigſte van ſijn ouderdom. Eenighe Religieuſen van dat Convent / die hem geſien hadden / verſeeckerden mp dat hy niet meer dan vier voeten hoogh was; Het gebeente van het doodts-hooft was / door die groote uytrechinge / ſeer dun geworden / oock ſagh men een tuſſchen-ſchepdinghe / ſoo groot als de dichte van een Franſche Rijx-daelder / ter plaetſe daer de *ſutura ſagittalis*, ofte de pijlachtighe naedt / ſich met de Coronalis, ofte kroon-achtighe / voeght / men noemt die oock de Fontanelle, ende achter aen het hooft was oock de ſelve tuſſchen-ſchepdinghe by de *ſutura Occipitalis*, ofte achterhoofdighe naedt.

Wonderlijk groot doots-hooft.

Hoewel deſe Perſoon veele herſſenen hadde gehadt / ſoo hadde hy daerom niet veel verſtants / en men ſepde / te dier tijdt / te Marſeille, by maeniere van een ſpreeckwoordt; Ghy ſijt niet wijſer dan Borduni; doen hy wat tot ſijne jaeren quam konde hy ſijn hooft niet draeghen dan met behulp van een kuſſen / waer op het ſelve ruſte; Hy was by de Obſervantijnen begraeven / ende het gebeurde / dat / als men een nieuw graf op haer Kerck-hof wilde delven / men over eenige jaeren dit doots-hooft vondt / dat men daer nae om de ſeldtſaemheyt bewaerdt heeft.

Ick

Noch een voorbeelde van diergelijck hooft.

Ick hebbe naemaels te Negroponto een jonghen van vijftien a ſeſtien jaeren geſien / welcke ick gelove noch in het leven te zijn / welcke / by nae / een diergelijck hooft hadde / ſijnde het ſelve t'eenemael misgemaeckt / want ſijn voorhooft ſpruyte de breedte van drie vingeren boven de reſte van ſijn aengeſichte / even als of hy een Hollandtſche ofte Vriesſche platte ſchippers mutſe op ſijn hooft hadde.

Suycker-rafinerye der Hollanders te *Marſeille*, aen de Marſilianen verkocht.

Dichte by de Obſervantijnen beſagh ick de plaetſe die de Hollandtſche Indiſche Compagnie daer hadde doen maecken om haere Suycker te rafineren ende te ſuyveren / welcke ſy daer nae aen die van Marſeille heeft verkocht. Men ſmeldt aldaer de Maſcovado, het welcke de bruyne Suycker / ſoo als die uyt het riedt geperſt werdt / is / ſijnde die dan noch vol vuyligheydt / in grote ketels / ende als die te ſterck kookt / werpt men daer boter ofte vet in / om het overlopen te beletten. Dit gedaen ſijnde gietmen die in grote aerde vormen / ende daer op weder in klepnder / die de geſtalte aen onſe Suyckerbroden geven. Men ſet die vormen met de ſpitſe om laeg / ende men leght op het bovenſtaende eynde een laeghe van kley / welcke men geduerig met warm ofte heet waeter bevochtigt / ende daer door werdt alle onreynigheydt uyt deſelve / als door een krachtigh loogh / uytgetrocken / lopende deſelve onder uyt / door een klepne openinghe / die aen dat gedeelte van de vorm gemaeckt is.

Seepſiederyen te *Marſeille*.

Daer werdt oock een grote quantiteyt Seep te Marſeille gemaeckt; deſelve werdt gekoocht van olie / loog van kalck / ende uyt het Sout datmen uyt Spaignien brenght / ende Soude noemt; Deſe Soude is anders niet dan het Sout datmen uyt een kruydt / Kali genaemt / ende van de Zee werdt opgevorpen / trecht. Deſe menginghe / welcke men in grote ketels doet / kookt uytterlijck niet / maer van tijdt tot tijdt werpt ſy groote bobbelen / tien a twaelf voeten hoogh / op / ende het is gevaerlijck dichte daer by te naederen / om dat ſy alles / waer op het vyer vat heeft / verbranden.

Winckelen van de Coraelwerckers.

Ick meene dat de vremdelinghen / in die Stadt komende / niet behoren nae te laeten de Winckelen / van die geene die in het Coraelarbeyden / te gaen beſien / ſijnde Marſeille de eenige plaetſe in Vranckrijck / daer men die ſtoffe wel bewerckt. Daer ter plaetſe hebbe ick ſoorten van dat Zee-gewaſch geſien die niet ſeer gemeen zijn / als wit Coraël / te weten van dat ſlach dat vaſt ende niet doorboord is / want het geene dat hol ende met een gat is / het ſelve is naegebootſt ende veeltijdts van glas gemaeckt. Ick kochte daer een ſtuck dat half wit ende half roodt was. Alle de Meeſters in dat werck verſeeckerden my dat 'er geen oprecht ſwart Coraël gevonden wierde / maer dat 'er alleen coraelachtighe planten van die couleur gevonden wierden / welcke ſoo teder ſijn dat ſy het radt niet konnen verdraeghen om geſlepen ende bewerckt te werden.

De Heer Magis vertoonde my andere ſoorten van ſeldtſaemheden /

Mummien. als Mummien ende Afgoden van Egypten / op dewelcke men Hyerogliphiſche letteren ſagh / welckers uytleggingh ick laete aen den Eerweerdighen Pater Kircherus, die voor wepnigen tijdt in het licht heeft gegeven / in een groot boeck / die geene / welcke men gevonden heeft in de caſſe ende omwindtſelen van een ſeer ſchoone Mummie / welcke de Heer Du Four uyt Egypten gekregen hadde / ende die om de ſeldtſaemheydt heeft verdient in het Cabinet des Coninx geſet te werden.

Salon, geboorteplaets van *Noſtradamus*. Terwijlen ick den bequaemen tijdt om Zee te kieſen afwachte / ginck ick de meeſt aenmerckens-waerdighe dinghen tontomme Marſeille beſichtighen. Als men uyt die Stadt nae Arles treckt / ſietmen op den wegh het kleyne Stedeken Salon, het welcke niet waerdigh ſoude ſijn dat men daer van ſprack / ſoo Noſtradamus daer niet geboren was. Hy is by de Cordeliers begraeven half binnen ende half buyten de Kercke; mogelijck is dit geſchiedt om dat men twijffelde of hy een Prophect ofte wel een Toveraer was.

Beſchryvinge van de vlackte *la Crau* genaemt. Hier van daen treckende paſſeerde ick de vlackte la Crau genaemt / deſelve is een groot effen veldt hebbende de breedte van vijf à ſes uren / het ſelve is verbuldt door een groote menichte ſteenen / tuſſchen dewelcke ſeer ſchoon gras waſt / de windt woey doenmaels afgrijſſelijck ſterck / doch evenwel ſoo hardt niet dat die heyen daer door aen het rollen ende beweghen geraeckten / gelijck als Strabo verſeechert dat ſomwijlen gebeurt. De oude hebben ſich ſelve ſeer het hooft gebroocken / om de oorſaecke / van deſe wonderlijck groote menighte van ſteenen / upt te vorſſchen. Ariſtoteles geloofde dat ſy daer gekomen waeren door ſeeckere ſoorte van Aerdtbevingen / welcke gewoon ſijn een groote menighte van deſelve in de lucht op te werpen / die dan weder nedervallen / even als of het ſteenen regende. Poſidonius geloofde dat in die vlackte eertijdts een Meer geweeſt hadde / het welcke naemaels was uytgedroogt; maer Æſchylus, die het ſoo wel geooroloft was te lieghen als de andere Poëten / verhaelt ons dat Jupiter, als hy ſach dat ſijn ſoone Hercules teghens die van Ligurien ſtreedt / ende vreesde dat hy / ſijnde in den uytterſten noodt gebraght / ſoude te kort ſchieten / ſoo groot een menighte ſteenen deede vallen / dat hy alle ſijne vyanden daer door verplette.

Sotte giffinghen der oude wegens de menichte van ſteenen in die vlackte.

Beſchryvinge van *Arles*. Arles is verbult met oude ruinen / onder deſelve ſietmen een Amphitheatrum, welckers helfte door de daer in getimmerde huyſen half beſlaghen ende bedeckt werdt. Men beſpeurde daer door een marmore beeldt van de Afgoddinne Diana, het welcke in het Stadt-huys bewaert werdt / dat de oude inwoonders van Marſeille den dienſt van Diana van Epheſen, in die quartieren hadden voortgeplant / gelijck als Strabo ſulx verſeechert. Het beeldt heeft geen armen / doch / het laet daerom niet nae ſeer ſchoon te zijn / want het is niet onmogelijck dat de Vrouwen die geen handen hebben / niet ſoo wel fraey van aengeſichte

Beeldt van Diana.

geſichte ſouden ſijn als de blinde ende de mancke/ ooch is dit beeldt buyten twyffel het werck van een uytnemendt Beeldt-houwer van den ouden tydt.

Een wepnigh laeger als de Stadt Arles placht in ſeecker Eylandt/ dat de monden van de Rône, daer die in Zee ſtoxt/ maecht/ een Tempel aen deſe Goddinne toegewyt te zyn/ in dewelcke/ nae allen ſchyn/ dit beeldt geſtaen heeft. Rondtomme het Clooſter van de Minimen, dat buyten de Stadt leght/ ſietmen eene verwonderens-waerdige quantitept van oude Tumben. Op die van de Chriſtenen ſietmen Crupcen ofte Bybelſche Hiſtorien uytgehouden/ ende die van de Heydenen ſijn meeſt alle met Inſcriptien voorſien/ welcke door de kracht des luchts ende des weders/ waer voor ſy open legghen/ by nae alle geheelyck vernietight zyn. Het Choor van de Kercke der Minimen is met een Baluſtrade afgeſchoten/ die beſtaet uyt uytgehoudene Bybelſche geſchiedeniſſen/ welcke men van de graeven van de Chriſtenen gelicht heeft.

Grote menichte van oude graeven.

Men ſeght dat de oude Heydenen geloofden dat deſe velden de Elizeëſche waeren/ ende dat ſy meenden dat de zielen van die geene die daer begraeven wierden geluckſaeligh waeren. Men voeght daer noch by dat die geene welcke langhs Rône, twee a drie jae vier daghreyſen hoger dan Arles woonden/ haere doode lycken op plancken bonden/ doende gelt tot de onkoſten van de begraeveniſſe daer by/ ende dat die lycken altoos by Arles aen de wal dreven/ alwaer men dan ſorghe droegh om die te begraeven. In de verwulfſelen die onder de Kercke zyn/ ſietmen de Graffſchriften van den H. Trophinus, van den H. Hilarius, ende van eenighe andere Biſſchoppen van Arles. De verſſen van deſelve ſijn ſeer uytnemende/ ende ſy ſchynen in de vyfde eeuwe/ die veel fraeye geeſten voortbraght/ gemaeckt te weſen. Men verwondert ſich boven al over eene Tombe/ die in het midden onder de verwelffſelen ſtaet/ welcke altoos half vol waeter is/ hoewel die geene/ welcke hogher ende laeger ſtaen/ droogh zyn.

Gevoelen ende fabulen der oude omtrent het landt van *Arles*.

Van Arles begaf ick my na la Saincte Beaume, ick hield ſtille aen de voet van het geberghte/ by een plaetſe Garguriez genaemt/ daer niet dan een kleyne Kercke met een ſeer ſlecht huys is. Evenwel is die plaetſe aen de outheydt onder diergelyck een naem bekent geweeſt. Sy wert *Locus Gargarius* genaemt in een oude inſcriptie/ welcke men daer gevonden hebbende in het Dorp Gemenos gevoert heeft/ alwaer ick deſelve gingh beſichtighen. Van deſe plaetſe moetmen noch twee mylen oplimmen eermen te Sainte Beaume komt/ het welck aenmerckelyck is ſoo door de woeſtyne die daer by is/ als door ſijne gelegenthept ofte ſituatie die op een ſteyle rotſe is/ in dewelcke men een kleyne wegh getouwen heeft. Daer is een Grotte die ſeer vochtigh is/ ter oorſaecke van het waeter dat daer gedurigh upt druypt/ uytgeſondert alleen op die plaetſe in dewelcke men geloofden dat de H.

Beſchryvinghe van *la Ste Beaume* ende de plaetſen daer omtrent.

Magda-

Magdalena sich onthield. Het is daer by nae geheel het jaer door seer houdt / de Noordewindt waept daer dickmaels met een wonderlijcke kracht / ende men sonde den tijdt daer seer ongemackelijck doorbrenghen / soo 'er geen overvloedt van houdt was. De Religieusen die daer dienen behoren onder het Convent van St. Maximinus, in het welcke men de reliquien van dese heylige boetvaerdige Dochter bewaert.

Hoogh geberghte den H. Stamper genaemt.

Des anderen daeghs klouterde ick te Paerdt geseten synde tot in den Hemel ofte ten minsten boven de wolcken / want den top van dit bergh die men de Heylighe Stamper noemt / is soo verheven / datmen die dickmaelen boven de wolcken siet uytsteecken. Als ick nu in den tijdt van drie a vier uren die schrickelijcke woestijnen gepasseert was / raeckte ick weder op den weg die van Marseille na Toulon strecht / ende dus quam ick in weynigh tijdt te Olioure, dat my een veel aengenaemer gesicht verschafte / synde aldaer de Orangie bomen in overvloedt / ende soo groot datmen te paerde onder de tacken van deselve kan door-rijden.

Den Autheur komt te *Toulon*.

Tusschen Olioure ende Toulon was ick drie uren onder weghen. Ick ginck aldaer besichtighen het geene de vremdelingshen voor het seldtsaemste houden / als het Parc ofte de wandel-plaetse / ende dat trotse ende verwonderens-waerdige Schip den Koninclijcken Louis genaemt / voerende meer dan hondert ende twintig stucken. De Haven is met een schoone Moulje ofte hooft gesloten / ende de geheele reede heeft goede anckergrondt voor de grote Schepen / oock is die veyligh voor alle winden uytgesondert de Noordtwesten / die men op de Middelantsche Zee ende in de Golf van Venetien den Gzieclischen windt noemt.

Hy treckt nae *Hieres* en beschryft dat.

Hieres legt maer drie uren van Toulon, ende verdient wel datmen een heer verwaerts gaet doen. Daer sijn verwonderens-waerdighe schoone Hoven van Orangie ende Citroen bomen / die daer voortkomen meer door de mildaedigheyt van de Natuere als door de sorghen die men daer oock aenwendt. Seecker Edelman van die Provincie trecht meer dan vijftien duysent guldens jaerlijx van de sijne / en dat niet tegenstaende die niet seer groot is.

Hy komt weder te *Marseille*, en vertreckt nae *Genua*.

Van Hieres quam ick weder te Marseille, in voornemen om myn wegh van daer naer Lyon voort te setten / als wanneer iemant van mijne vrienden daer aen quam / om nae Italien te gaen ende de openinghe van het Jubel-jaer te sien. Ick maechte lichtelijck gesel-schap met hem / ende wy besloten ons op een Hamborghs Schip te begeven / dat / met de eerste goede windt / nae Genua sonde te vertrecken / maer nae deselve moesten wy by nae drie weecken wachten. Wy begaven ons eyndelijck aen boordt soo alsmen de anckers lichte / ende geraechten aenstondts onder seyl / ons vertreck was soo spoedigh / dat van twee Hooghduytsche Edellieden / die de reyse met ons wilden doen / de eene / besigh synde met sijn afscheydt te nemen

aen

aen landt bleef / hoewel alle ſijn goedt t'ſcheep was / ende de ander vonde ſich aen boordt ſonder Bagagie / Mantel ofte Wiſſelbrieven / door dien hy die in een Barque gelaeten hadde / die ons Schip niet onderhaelen konde.

Komſte te *Genua* ende beſchryving van die Stad.

Wy quaemen in de tijdt van ſes ende dertigh ueren in het geſichte van Genua, ende ſijnde gereedt om binnen te loopen ontſtondt 'er een Noorden windt / waer door wy twee daeghen ſoeck maeckten om met laveren de Haeven te krijghen. Geſepde Haeven leght aen de Suydt zijde geheel open / in deſelve legghen eenighe kleyne Rotſen onder het waeter / die / in ſchielijcke ſtormen / gevaerlijck zijn. De Stadt is half maens wijſe om de Haeven gebout / ende doet ſich ſeer ſchoon upt 'er Zee op / ende evenwel is die in ſich ſelve prachtigher dan ſy van buyten lijckt. Men ſiet van binnen niet dan marmore huyſen ende heerlijcke Paleyſen / de Strada Nova ofte de nieuwe ſtraet is daer geheel mede vervult. Genua heeft iets byſonders buyten de andere Steden van Italien / te weten dat alle haere Paleyſen by malkanderen getimmert zijn / ſonder dat 'er byſondere huyſen tuſſchen komen. Het Paleys van den Prince Doria, dat in de Voorſtadt ſtaet / is een van de aenſienlijckſte. Wat de Kercken belanght / men ſiet 'er geen ſchoonder in de gantſche Wereldt / voor al munt die van de Annunciada of de Bootſchap Mariæ upt / nevens die van de Jeſuiten ende de Theathynen.

Voor deſelve en wijckt de Kercke van St. Maria in Carignaro niet / die nae de nieuwe bouwkonſt getimmert is. Men ſiet in deſelve niet dan Marmor / Jaſpis / vergultſel / ende ſchilderyen van de beſte Konſtenaers. Ick hebbe nergens dan daer geſien / datmen op de buyten mueren van de Kercken / Excommunicatien ofte verbanningen hadde uytgehouwen / tegens die geene die daer aen piſſen / daer omtrent met Kaerten ſpeelen / ofte eenighe andere onbehoorlijckheyt pleghen. Men ſoude konnen geloven dat ſy hier in meer opſicht hadden op de nettigheyt van haere Gebouwen / dan op de Eere Godts / want ſy hebben doorgaens de reputatie van niet heyligher van leven dan de andere Italiaenen te zijn; in tegendeel hoordtmen in Italien een ſpreeckwoordt / dat geheel niet voordeeligh voor haer is: Mare ſenza peſce, Montagne ſenza legno, Donna ſenze vergogna, & hommes ſenza fede. Dat is / dat men by ende in Genua vindt; Een Zee ſonder Vis, Bergen ſonder houdt, Vrouwen ſonder ſchaemte, ende Mannen ſonder trouw. Evenwel ſijn 'er / even als op alle andere plaetſen / eerlijcke lieden / my mishaeghde daer evenwel het groote getal van verlijckers ende Sbirrys, welcke op alles wat 'er geſchiet acht nemen. De Heer Canonick vertoonde my / met veel beleefthеyt / ſijn Cabinet van Medailles / Graveerſels / ende andere ſeltſaemheden van den ouden tijdt.

Aerdigh ſpreeckwoordt tegens de Genueſen in Italien.

Te Genua naemen wy een e Feloucque, ende voeren daer mede langs de Kuſt / het waeter dat deſelve beſtroomt plachten de oude de Ligu-

Vertrek van *Genua*, ende komſte te *Livorno*.

ſtiſche Zee te noemen / nu voerdt het de naem van de Reviere van Genua, om dat het ſelve / aen ſijnen oever / even als een Reviere / met ſeer aerdighe kleyne Steden / die onder het gebiedt van Genua behoren / betimmert is; op deſe wijſe dan arriveerden wy ſeer gelucklijck te Livorno.

Vertrek van *Livorno*, ende komſte te *Piſa*.

De Stadt Livorno is ſeer vermaerdt door de Coophandel / doch ick vandt 'er niets van het geene waerom ick mijne reyſe hadde aengevanghen / het eenighſte dat ick daer beſach was het afbeeldtſel van de Vaeder des jegenwoordighen Groot-Hertoghs van Toſcaenen; beneden het ſelve ſtaen vier ſlaeven van metael gegoten / die oock niet quaelijck gemaeckt zijn. Door dien nu de openinghe van de Heylige Poorte te Romen in ſeer korte daeghen ſtonde te geſchieden / ſoo waeren wy genoodſaeckt ons den volgenden dagh t' Scheep te begeven / om / door de binnelandtſche vaert te Piſa te komen.

Beſchrijvinghe van *Piſa* en vertreck van daer.

Deſe Stadt is groot ende ſchoon / doch niet al te ſeer bevolckt. In voorighe tijden plaght ſy vermaert te zijn / ende ick hebbe in de Kercke van St. Victor te Marſeille een Graft-ſchrift gevonden van eenighe Borgers van Piſa, die geſtorven waeren onder het uytvoeren van het loffelijcke voornemen van het Eylandt Majorca te vermeeſteren / in het jaer Chriſti 1114. ſijnde het doenmaels van de Turcken overmeeſtert. De Toorn te Piſa, welcke boven / aen de eene zijde / overhanght / is iets ſeldtſaems / het ſy dan dat de bouwkonſtenaer van deſelve hier van Proef-ſtuck heeft willen maecken / ofte wel dat deſe overhellinghe door eenighe Aerdt-bevinghe is veroorſaeckt. De Geleerde komen hier omtrent met malkanderen niet overeen / dijvende ſommighe het eerſte ende andere het tweede gevoelen / ende ick ben / voor my / niet wijs genoegh om haer geſchil te beſlichten. Men ſiet te Boulogne een Toorn die op deſelve wijſe geſtelt is / ende men placht in oude tijden met de Religieuſen te lacchen / die by Verſoeck-ſchrift ofte Requeſte verſocht hadden / deſelve te moghen laeten afbreecken / uyt vreeſe van in te ſtorten. Wy huerden den volgenden dagh daer paerden / ende beſaeghen de Stadt Siena niet als in het door-rijden.

Rariteyten te *Siena*.

Binnen die Stadt is een ſeer vermaerde Univerſitept ofte hooghe Schole / ende hoewel wy daer niet wilden verblijven / ſoo gaeven wy ons ſelven ſoo veel tijds als wy van noden hadden om de Domkercke te ſien / ſoo veel als de Boecxaemer ofte Bibliotheeck / welcke van binnen met waeter-verf beſchildert is door Pietro Perugino ende door Raphaël, die ſijn Meeſter in korten tijdt overtrof.

Komſte te Romen en plechtelijckheden van het Jubel-jaer.

Eyndelijck quamen wy te Romen eenighe daeghen voor de openinghe des Jubel-jaers / ende even ſoo als wy het gewenſt hadden. Geſeyde openinghe geſchiedde met de gewoonlijcke Plechtelijckheden ofte Ceremonien. Van deſelve hebbe ick niet veel geſien / want ick bekenne geerne dat ick het herte niet hadde van my te begeven onder een ontallijcke menichte volx / die op de grote plaetſe van St. Pieter was.

Alles

Alles beſtaet hier in dat de Paus de eerſte ſlaeghen geeft aen de muer door dewelcke de Poorte van St. Pieters Kercke is toegemetſelt / ende dat de Cardinaelen daer op volghen / ende als daer door de Poorte geopent is ſoo komt een yder daer in lopen / ende men vyft de Pater-Noſters tegens deſelve.

Ter ſelver tijdt als men beſigh is met het openen van de H. Poorte / rijden drie van de voornaemſte Cardinaelen upt het Vaticaen, gevolght van eene Cavalcade die upt geheel het Roomſche Hof beſtaet / ende wel weerdigh is om beſien te werden / om deſelve pleghtelijckheyt te doen in de andere drie Cathedraele Kercken / te weten die van St. Johan van Lateraenen / van St. Maria Maggiore, ende van St. Paulus bupten de Stadt. Het werck van die geene / die de Aflaet des Jubelſaers willen winnen / valt ſwaer genoegh / want men kan het ſelve niet minder dan in vijf ueren te voet aflegghen / ende men moet yder Kercke vijftien of twintigh maelen gaen beſoecken / doch men is niet verplicht om het ſelve vervolgens te doen. Ick ſal daer niet meer van ſpreecken / om dat ick gelove dat de beſchrijvingen / die daer van zijn in het licht gekomen / de Wereldt daer van genoeghſaem ſullen hebben onderricht.

Penitentie voor die geene die het Aflaet des Jubeljaers winnen.

De Paus hadde doenmaels een ſeer goede Ordonnantie gemaeckt / door dewelcke hy verboodt dat de Courtiſaenes / anders Hoeren / geen Koſtganghers aen haere huyſen ſouden moghen houden. Seecker François hadde ons nu gebracht aen het huys van een Juffrouw die door haere hooghe jaeren bupten alle achterdocht behoorde te zijn; Wanneer ſy evenwel van dit Placcaet gehoort hadde / ſoo vreesde ſy mogelijck dat men haer ſoude beſchuldight hebben / daer over dat ſy voor deſen door dat werck haer koſt hadde gewonnen / ende daer door ſocht ſy eenighe maegere verſchoninghe / ende op deſelve wepgerde ſy ons de twee kaemers te geven / die ſy ons te voren hadde toegeſeght. Wy moeſten hier op ſien by een ander onder te raecken / ende wy waren daer over niet bedroeft nae dat wy de reden daer van begrepen hadden. Ons voornemen was niet alleen om wijſſelijck te leven / maer wy wilden oock aen niemant reden geven om te geloven dat wy het niet deden / ſijnde de Hr. Mayer alleen te Romen upt Godtsdienſtigheyt gekomen / ende ick upt om de Antiquitepten te beſien. Daerom ſal ick oock niet dan van deſelve / van Hoven / Fontepnen ende van andere dingen / van die naeturre / ſpreecken; Evenwel / om den Leſer niet te bedrieghen / ſoo wil ick hem hier wel waerſchouwen / dat hy / wegens Romen / niet particuliers van my te verwachten heeft. De Antiquitepten ende Seldtſaemheden die ick daer geſien hebbe / hebben my het geſichte ſoodaenigh ontſtelt ende doen ſchemeren dat my niet dan verwarde gedachten daer van ſijn overgebleven / hoewel ick my vijf maenden dieshalven daer heb opgehouden. Men moeter / in der waerheyt t'eenemael dom van herſſenen zijn / als men

Goede ordonnantie des Paus in het Jubeljaer 1675.

te Romen / ſijne curieushept in alle maenieren niet voldoen kan / ende ick gelove dat die geene die ſonder curieushept ende opmerckinge repſen haeren tijdt verquiſten.

Beſchrijvinghe van de aenmerkenswaerdighe dinghen van Romen ende eerſt van de Bibliotheken

Is van iemant een Liefhebber van boecken / die vindt te Romen twee Bibliotheken die uptnemende zijn / in dewelcke hy daegelijx kan gaen leſen / uptgeſondert de Feeſt ende Donderdaeghen / als eerſt die van het Collegie der Wijshept / ende ten tweeden die van de Auguſtijnen. Is men nieusgierigh nae Manuſcripta ofte met de penne geſchreevene boecken / ſoo moetmen de Bibliotheeck van het Vaticaen gaen ſien / die oock drie a viermaelen 's weecks voor een peer open ſtaet. In deſelve vintmen een Virgilius ende een Terentius, die over meer als dupſent jaeren geſchreven zijn / ende veele andere boecken die nergens als daer te vinden zijn.

II. Van het Muſijck.

Heeft men genegenthept voor de Muſijck-konſt / men kan die daegelijcks in de Kercken gaen hooren / ſoo wel als tot de Coninginne van Sweden ende ten hupſe van de Cardinaelen / ende de beſte ſtemmen des werelts zijn daer te vinden.

III. Kercke-lijcke Ceremonien.

Wat de Kerckelijcke Ceremonien ofte plechtelijckheden belanght / in geheel de Chriſtenhept is geene plaetſe daer men 'er meer heeft / ende daer men die ſoo prachtighlijck bedient.

IV. Schilderyen, ſoo nieuwe als oude, ende Teeckeninghen.

Vermaecht men ſich in het beſten van Schilderyen / men kan die in geen groter menighte / dan te Romen / vinden / ende men ſiet die daer die door de beſte Meeſters van die konſte gemaecht zijn. Men maeckte een boeck daer van ten tijde als ick daer was / het ſelve behelsde een verſaemelinghe van de beſte Konſt-ſtucken die in alle de Kercken van die Stadt zijn. Is men nieusgierigh om de Schilderkonſt der oude Romeynen te beſien / die men hupten Romen te vergeefs door geheel de Werelt ſoude ſoecken / ghy ſult daer eenighe ſtucken en brocken van vinden in de Cabinetten van eenighe Cardinaelen / ende eene geheele Schilderye in de Wijngaerdt van Aldobrandino, waer in een Bruiloft verbeelt wert. Wilt ghy Teeckeninghen van oude ſtucken ende van hedensdaeghſche Meeſters hebben / ſoo ſullen u den Ridder del Pozzo ende verſcheyde andere Liefhebbers daer een grote menighte van vertonen.

V. Beeltſnijderye ſoo oude als nieuwe.

Behaeght u de Beeldſnijderye? ſoo ſult ghy wat aengaet de Konſtenners van de laetſte tijden vinden die van Michael Angelo, als hy voorbeeldt die onvergelijckelijcke Mopſes / in de Kercke van St. Pieter ter Banden / ook van Sanſouino, ende van den Ridder Bernini die verwonderens-waerdighe werchen maeckt. Hebt ghy die lieven van de oude Grieken ende Romeynen / ghy ſult over de menighte van deſelve verſtomt ſtaen. Onder deſelve hebben de Laöcion die in het Vaticaen ſtaet / de Hercules in het Paleys van Farneze, de Atinöus ende de Venus van het Paleys van de Medicis, de eerſte rangh. Hier op volght de Stier van het Paleys van Farneze, de Marcus Aurelius

van

van het Capitolium, ende de Spiegelvechter van Ludoviſio. Doch ick wil daer geen byſonder verhael van maecken / upt bzeſe van in verſchil te raecken met de Meeſters ende Kenders van die Konſte / die deſelve in verſchepde Claſſen ofte oꝛdꝛen ſtellen / ende ick ſpꝛeecke daer van al nae dat die in mijne gedachteniſſe komen / ende ick ſal hier niet meer bpvoeghen / als dat ick ſeer verbaeſt ſtondt / ſtende dat Komen noch ſoo veel fraepe dinghen hadde behouden / nae dat het ſoo dickmaels verbꝛandt ende verwoeſt is geweeſt.

In het Paleys van Paleſtrina ſijn meer dan ſeſtigh oude Beelden ofte Statuen / welcke / vooꝛ het meeſte gedeelte ſijn gevonden in het uptgraeven van de fundamenten van dat huys. In het Paleys van Juſtiniani ſijn 'er omtrent hondert ende vijftigh / ſodaenigh dat men nu noch van Komen kan ſegghen het geene men eertijts van Athenen ſepde / te weten dat 'er meer Beelden als menſchen waeren. Immers het geene daer in aen het getal ſoude haeperen / kan men met de waerdye goet maecken / want men ſiet daer Statuen die men om geen hondert dupſent rijxdaelders ſoude willen verkopen / ende daer is een ongelovelijck getal van ellendighe menſchen / die haer ſelfs om een kleyntje ſouden overlaeten. VI. Beelden in de Paleyſen van Juſtiniani ende Paleſtrina.

Daer ſijn weynigh luyden van fatſoen ende verſtant die geene genegenthepd tot de Architecture ofte Bouwkonſt hebben; Hebt gy luſt tot de oude ſoo beſiet het Coliſeum, het Theater ofte Schouwburgh van Marcellus, het Pantheon, ende de overbijffelen van de Baeden van Diocletianus; Wat de hedensdaeghſche belanght / beſichtigt maer het Paleys van Farneze, het Paleys Borgia, ende hondert andere daer men geheele boechen van gemaeckt heeft / ſonder te vergeeten de Poꝛte Pio ende de Poꝛte del Popolo, maer boven al St. Pieters Kercke / die de ſchoonſte des Wereldts is. VII. Bouwkonſt, ſoo oude als nieuwe.

Wat de Fontepnen belangt men vindt 'er die verwonderens-waerdigh zijn / ende die tot een model ofte vooꝛbeeldt aen alle Meeſters in die Konſte konnen verſtrecken / ende vooꝛ al doet die van St. Pietro Montario alle menſchen verſtomt ſtaen. VIII. Fonteynen.

Bent ghy een Liefhebber van Beeldt ofte Lof-werck dat weynigh verheven is / gy ſult daer tien jaeren wercks vinden alleen in het beſichtighen van het Paleys Matthei ende Villa Borgheſe, welcke van bupten geheel daer mede bekleet zijn / het geene men daer van in Plaeten afgeſneden heeft uptgegeven / en is het twintighſte gedeelte niet van het geene daer te ſien is. IX. Beeldwerck dat weynig verheven is.

Wat de Pyramiden / Obelisken / Colommen ende Triumph-bogen belanght / men ſiet die nergens beter ende die meer lichts geven in de Hiſtorien van het bloepenſte kijck dat 'er opt geweeſt is. X. Pyramiden &c.

Wilt ghy Medailien hebben ghy ſiet daer van ſeer koſtelijcke Cabinetten tot de Coninginne van Sweden / tot den Cardinael de Maximus, ende tot den Abt Bracheſi. Men vindt ooch veele aenmerckens XI. Medailien.

waerdige ſtucken in die van de Heer Ginetti, van den Ridder del Pozzo, van Don Auguſtino, ende andere bpſondere Perſonen.

XII. Kleyne oude raritey-ten. Hebt ghy vermaeckt in andere kleyne ende oude raritepten / als daer ſijn de Vaeten daer men de aſſe der verbrande Lijcken in bewaerde / Craen-vaeten / Afgoden / Aerdewerck / Maeten / Gewighten / ghy ſult daer een Cabinet mede vervult vinden bp de Heer J. P. Bellori die Antiquarius van den Paus ende ſeer kundigh in alle outheden is. Het is aen hem dat wp de uptleggínghe van de Colomne van Trajanus ende Antoninus verſchuldigt zijn / oock heeft hp den lof der dooruchtighſte Schilders geſchreven / nevens veele andere wercken.

XIII. Omganck van verſtandighe luyden. Soudt ghy gaerne verſtandighe luyden hanteeren / begeeft u bp den Pater Kircherus in het ſtuck van de onbekende Taelen ende Mathematica, bp den Pater Fabry, groot Pœnitencier van Vranckrijck / mede in de Mathematica ende Godts-geleertheyt / bp de Giovanno Lucii in de Hiſtorien ende Bouwkonſt / bp de Heer Suarez, Biſſchop van Vaiſon, in de Antiquitepten / Hiſtorien ende Geſlachtreecheninghen ofte Genealogia, bp den Pater Bartoli in de Phyſica ofte Natuer-kunde ende in de goede letteren / bp de Heer Fabretti in de oude ende geleerde Taelen / bp de Heer Camely, Bibliothecaris van de Coninginne van Sweden oock in het ſtuck van Medailien / ende bp de Heer Nazari, die het *Tournal des Sçavans*, ofte Daghregiſter der Geleerde genaemt in het Italiaenſch overſet / in de Literatuer ofte Letterkonde. Ick wete oock wel dat 'er een groot getal andere zijn / maer ick noeme hier geen dan die ick de eere hebbe gehadt van te kennen ende te ſpreecken.

XIV. Schoone Tuynen. De ſchone Tupnen ende Luſthuyſen van Romen / verlocken de ooghen van alle naeukeurighe menſchen ende de Wijngaerden van Borgeze, Ludoviſio, Pamphilio, Montalto, Manhei ende den Abt Benedetti ſijn rechte aertſche Paradijſen / ende als betoverde plaetſen / ſoo wel als de Hoven van het Vaticaen / van Monte-Cavallo, ende van de Medicis.

XV. Uytneemende meubilen. Om ſchone meubilen ofte huys-cieraedt te ſien / moetmen maer de moeyte nemen van in de Palepſen van Borgheſe, Colonna, Paleſtrina, Chige, Ludoviſio ende Maximus te gaen.

XVI. Oude inſcriptien. Bent ghy / even als ick / begeerigh nae oude Inſcriptien / daer is 'er te Romen genoeg om uwe naeukeurighept op dat ſtuck te voldoen. Ick verwonderde my niet ſeer dat eenige vremdelingen ſepden dat 'er wepnigh waeren / door dien men gemeenlijck geen acht geeft dan op het geene waer in men behaghen ſchept / ſijnde wepnigh lieden die tot die ſoorte van ſtudie groten luſt hebben. Wat my belangt ick hebbe 'er meer dan drie duyſent geleſen / ende dan duyſent uptgeſchreven / die noch niet in druck gekomen ſijn.

XVII. Parfumen &c. Begeert ghy Hantſchoenen / Eſſentien / Parfumen / Snupftaback / en leckere Wijnen / Romen is daer beter van voorſien dan eenighe Stadt ter Werelot.

Tyt

Zijt ghy een Liefhebber van de Taelen die men jegenwoordigh in Europa spreeckt? De Inwoonders van Romen spreecken seer goedt Italiaensch / op de plaetse van Spaignien spreeckt men seer goedt Fransch ende Hooghduytsch / de steenen spreecken daer Latijnsch / ende de Obelisquen Egyptisch / ende alsoo heeftmen daer de Talen die noch op de Wereldt gesproocken werden / ende die uytgestorven ende niet dan in de boecken te vinden zijn. Wat het Griecksch belanght / dat is besloten in de Bibliotheecken van het Vaticaen ende van het Collegie der Wijsheyt / sijnde daer maer weynig Geleerde die het verstaen. XVIII. Talen.

Ick soude / eyndelijck / oock niet quaelijck konnen achten / dat men na alle die naeukeurigheden niet eens om sag / indien men te Romen / alleen uyt Godtsdienstigheyt / gaet; Ghy sult dan genoegh te doen hebben met het besoecken van soo veele Kercken ende het besichtighen van de Reliquien die men daer vertoont / ende als dan sult ghy weder keeren wel belaeden sijnde met Indulgentien / Pater Nosters, ende Agnus Dei, welcke dese Stadt in overvloedt verschaft aen geheel het Catolijcke Europa. XIX. Reliquien, Indulgentien &c.

Op soodaenig een wijse moetmen sijn voordeel door het reysen doen / uytsuygende den honigh ende den daeuw / soo als de Byen / ende niet het venijn / soo als de Spinnen doen. Die geene welcke segghen dat 'er soo veel quaets te Romen geschiet / hebben buyten twijffel deel gehadt aen het geene daer bedreven werdt / oock leert men selden de fouten dan door het begaen derselve.

Die geene welcke de lijste van de Schilderyen die te Romen sijn in druck heeft gebracht / belooft ons een diergelijcke van de Cabinetten ende Paleysen / ende de Hr. Patin doet ons hopen dat wy sijne Reyse door Italien gedruckt sullen krijghen / welcke buyten twijffel aen alle de Wereldt aengenaem sal zijn / ende daerom kan ick van dese stoffe te lichter afscheyden / sullende deselve wijdtlopigh verhandelt werden in die twee wercken die men voor ons veerdigh maeckt.

Ick wilde Romen niet verlaeten sonder de omlegghende plaetsen te besichtighen / ende de Heer Wheler, een Engelsch Edelman / die naemaels met my de Reyse in de Levant ofte het Oosten deede / wilde my hier in versellen. Wy ginghen dan eerst nae Tivoli het welcke maer een halve dagh reysens van Romen geleghen is. Dit is eene plaetse daer het schijnt dat de konste ende de Naetuere beyde haer best hebben gedaen ende alle haere krachten te wercke gestelt om die te vercieren ende haere wonderwercken daer in te vertonen. De grote waeterval ende die van Cicero, zijn / mijns bedenckens / een van aenmerckenswaerdighste saecken die de naetuere in het waeter doet / werdende de Reviere Teverona daer door geformeert / ende komende dese waeterval van een steyle Rotse nederdaelen; op deselve wijse sijn oock de verscheyde Fonteynen ende de grote waeterval in den Tuyn van Este de seldtsaemste uytwerckinghen die ons de Waeter-konst kan vertonen. Reyse nae, en beschrijvinghe van de omlegghende plaetsen van Romen, ende *I.* van *Tivoli.*

Dese

Deſe ſteplen afval van de Reviere Teverona heeft / door langhduerighept des tijts de rotſen uptgehoolt / ende die verwelfſelen gemaeckt / in dewelcke men ſeght dat de Sybilla Tubertina haer onthouden heeft / want men moet weten dat Tivoli het oude Tibur is. Men ſiet oock inder daet boven de waeterval de overblijfſelen van een kleyne Tempel / welcke eenighe verſeecheren aen deſe Sybilla toegewijdt te ſijn geweeſt; andere weder willen dat het is aen Hercules datmen die heeft toege-eygent / ter oorſaecke van ſeeckere Inſcriptie die men in die Stadt heeft gevonden / ende die gewagh maeckt van ſeeckere Hercules Saxanus, dat is Hercules van den Rotsſteen / wiens Tempel op de Rotſe ſtondt.

Ponte Lucano.

Als men Tivoli begint te naederen paſſeert men over eene brugghe Ponte Lucano genaemt / daer een ſchoon Mauſoleum ofte Begraefplaetſe der oude / met twee ofte drie groote Inſcriptien van eenen Plautus Sylvanus Conſul ofte Borgermeeſter van Romen / ende een van de ſeven beſorghers van het Gaſtmael der Goden / aen de welcke den Roomſchen Raedt hadde vergoſt te moghen triumpheren / wegens de brave krijghs-exploicten door hem in Illyrien gedaen. Wy ſaegen oock in de Stadt eenighe Inſcriptien ende oude verballene gebouwen / die de teeckenen van de Edelheydt der ſelve zijn / ende op de groote Plaetſe twee ſeer ſchoone Statuen van rootachtigh Marmor / daer doorgaens groote ſwarte plecken op geſien werden / welckers gelijck men ſeer weynigh op andere plaetſen ſiet. Sy verbeelden beyde de Goddinne Iſis die in Ægypten aengebeden wierde / waer van daen / in allen ſchijn / de Keyſer Hadrianus die hadde doen voren / om tot verſieringhe van ſijn Luſthups van Tivoli te ſtrecken / van geſepde Luſthups ſullen wy aenſtonts ſpreecken.

Twee ſchone Beelden van de Goddinne Iſis.

Beſchrywinge van het Meir met de dryvende Eylanden, het ſwavelachtige water, baeden, &c.

Siet daer het geene de Vreembelinghen te Tivoli gaen beſichtighen / doch daer komt 'er weynigh die de moeyte nemen van te gaen ſien het ſeldtſaemſte dat 'er is / ſijnde het ſelve omtrent een halve mijle van daer. Dit is een kleyn Meir dat maer vier a vijf hondert paſſen in de rondte heeft / doch ſeer diep is: Het waeter van het ſelve is ſeer ſolferachtigh / waer upt een Beecke van den ſelven aert ſpruyt / welcke men paſſeert als men van Romen nae Tivoli gaet. Dat waeter voerdt ſeeckere modder met ſich / die ſich in de beecke ſet ende aldaer hart wert / de paſſagie van het waeter ſoude daer door haeſt verſtopt werden / ſoomen van tijdt tot tijdt geen ſorge droegh om het wegh te nemen.

De Lucht van het omleggende landt is door een ſwavelachtighe ſtanch beſmet / ende daerom noemtmen het ſelve Solfarara, oock komen die van Romen ſich daer baeden tot geneſinghe van verſcheyde ſiecktes. Doch dit is noch al het aenmerckenswaerdighſte niet; wy hebben in de Caerte van het omleggende landt van Romen geſien / dat Pater Kircherus het ſelve het Meir van de dryvende Eylanden noemt / ende

ende als wy ons over ſulx te Tivoli inſormeerden / antwoordden men op ſoodaenigh een wijſe dat wy niet veel wijſer daer door wierden / hierom wilden wy de saecke ſelfs ter plaetſe gaen onderſoecken. Wy het Meir gekomen zijnde ſaeghen wy omtrent twaelf Eylandekens in het midden van het ſelve / ende wy konden / in den beginne niet bemercken dat ſy ſich beweeghden / ſoodaenigh dat wy al begonden te wyſen datmen met ons geſpot hadde / als wanneer een ſoete Suyden wint ſich wat verheffende / deſe Eylanden allenxkens nae ons toe gedreven wierden / even als of ſy tot ons naederden om ons onſe ongelovigheyt te repxocheren. Sy legghen gelijcks het waeter / ende ſijn geheel met riedt bedeckt / door het welcke wy een aen de wal trocken ende vaſt hielden tot dat 'er een van ons geſelſchap ſoude opgeſprongen zijn / het welck wy alle by beurten deeden / ende wy bevonden dat ſy vaſt ende dick waeren / want wy konden met onſe Deghens deſelve niet doorboren tot aen het waeter toe. Ook is dat Meir / ſoo als ick geſeght hebbe / ſeer diep / ende men bemerckt ſulx door den langen tijt dat het bobbelen van een daer in gewoxpene ſteen van noden heeft om boven te komen ende ſich te vertonen. Het grootſte van die Eylanden is omtrent vijf ende twintigh paſſen langh ende vijftien breet / de andere ſijn een weynigh kleynder.

Andere dryvende Eylanden in verſcheyde gedeelten des Werelds.

Plinius maeckt gewagh van verſcheydene dxyvende Eylanden in verſcheydene Meiren van Italien / maer onder andere van een in het Lac Vadimonis, het welcke eenighe het Meir van Viterbo ende andere dat van Baſſanella meenen te weſen / hy ſeght dat op dat Eylandt een ſwaer ende dicht boſch ſtont / ende dat het nopt een half etmael in eene plaetſe geſien wierde: Plinius Nepos heeft in ſijne bxieven dit Meir met ſijne dxyvende Eylanden ſeer aerdigh beſchxeven / het is in de twintighſte van het achtſte boeck / ende men ſiet eene groote overeenkomſte tuſſchen deſelve ende die geene van het Meir van Tivoli daer wy van ſchxijven. De oude Plinius ſpxeeckt ook van eenighe dxyvende Eylanden in Lydia, die men / de Inſulæ Calaminæ ofte Riedt-Eylanden / noemde / ter oorſaecke van het riedt dat op deſelve / even als op deſe / groeyde. Ick kan evenwel niet beſpeuren dat hy kenniſſe van deſe heeft gehadt / doordien die / mogelijck / ten ſijnen tijde noch niet geformeert waeren. Dionyſius Halicarnaſſæus beſchxijft ons een Eylandt in het Lac Cutilium, jegenwoordigh Contigliano genaemt / het welcke vijftigh voeten in ſijne middelſte breedte hadde / ende eenige boomkens dxoegh.

Deſe daer wy van ſchxijven werden door het Volck van Tivoli Roep-barckjens genaemt / door dien men deſelve even als een Barque regeren ende beweghen kan / ende ick twijffele niet ofte ſy ſouden / indien het Meir grooter was / merchelijck konnen aengroepen / jae ſelve bequaem werden om gebouwt ende bepoot te werden / even als die daer Plinius van ſchxijft / ende gelijck die gene die by St. Omer geſien

ende bewoont werden. Want als ſulx de grondt al om de grote vochtigheyt niet ſoude willen lyden / ſoo ſoudemen daer lichtelyck twee a dry voeten goede aerde konnen opbrengen.

Natuerlijcke reden van de dryvende Eylanden van *Tivoli*.

De reden die men van deſe dryvende Eylanden ſoude konnen geven / beſtaet / nae myne meninghe daer in / dat / door dien dit Meir beſtaet upt waterwellen van ſwaevelachtigh waeter / het opbobbelen / datmen daer geduerigh in beſpeurt / eenighe aerde ofte modder boven brenght die door de ſwaevel verdunt is / welcke bovendryvende ende ſich ſettende om de bieſen ende het riet dat gemeenlyck in die Meiren groeyt / door die gelyckte ſtoffe allenxkens vergroot wert / nemende mede van onderen toe op deſelve wyſe; ſoodaenigh dat die Eylanden beſtaende upt een aerde die voos / verdunt ende met ſwavel vermenght is / ſich op die wyſe boven het waeter houdt / ende bieſen en riet voortbrengt even als de andere moerighe gronden. Doch hoe dat ſulx ook moge geſchieden / my dunckt dat het een ſeer aenmerckens waerdige saecke is / ende die de Vremdelinghen die nae Romen gaen niet behoorden nae te laeten te gaen ſien / al ſoude het alleen ſyn om Plinius te juſtificeren / welcke men meer van logentael beſchuldight dan hy wel verdient heeft. Het geene ick daer van geſeght hebbe ſal mogelyck eenighe curieuſe ofte naeukeurige Perſonen beweghen om daer andere remarques op te maecken.

Villa Hadriani ende beſchryvinghe daervan.

Van Tivoli begaeven wy ons op den wegh van Freſcati, wy ſloeghen een wepnigh ter lincker ſyde af om de ruïnen van Villa Hadriani te gaen beſichtighen / de Boeren noemen deſelve Tivoli Vecchio, ofte het oude Tivoli, niet wetende dat het alleen een Speel-huys van den Keyſer Hadrianus was. De Jeſuiten hebben aldaer van een Tempel die 'er aen gehorigh was / een Kelder gemaeckt / deſelve is noch t'eenemael geheel / ſynde vierkandt van buyten ende rondt van binnen / hebbende in de middelbreedte maer vyftigh voeten / maer van binnen heeftmen over de vier buytenſte hoecken / ſoo veele kleyne vertrechjens in de muer gemaeckt / welck dienden om het Tempel-cieraet te bewaren / ofte om die / in tydt van noodt / te verbergen: Hier nae ſaegen wy twee a dry Tempels welcke half onder de voet laeghen / ende een gedeelte van de vertrecken van het Paleys / het geene daer noch van overigh was ſcheen ons niet ſeer over een te komen met het geene men ons ſoo groots ende prachtigh heeft geſchreven te zyn. Het waeren veele kleyne overwelfde Kamertjens / alle van eene grootte / ende wy remarqueerden dat 'er geen Schoorſteenen in waeren.

Voor de reſte hadde Hadrianus, ſoo als Spartianus ſchryft / dit Speelhuys ſoo aerdig gebout / dat hy in het ſelve de vooraemſte en de vermaertſte plaetſen des werelds hadde naegebooſt ende aen de ſelve hare benaminghen gegeven / als het Lycæum, de Academie, het Peytanæum, de Porticus, het Canope van Ægypten / ende het Tempe van Theſſalia. Het ſoude voor ons een ſeer onnodige moeyte geweeſt zyn / hadden

hadden wy alle die plaetſen willen opſpeuren ende aenwyſen. Wy wilden ſelfs niet langhe ſoecken nae de Fundamenten van die muer welcke de Sonne aen de eene ende de Schaeduwe aen de andere ſijde hadde / om dat dat licht te doen was als men die maer van het ooſten nae het weſten optrock. Het gebou ſchijnt geheel van gebacken ſteen geweeſt te hebben / maer het ſoude wel konnen met marmor overtrocken te ſijn geweeſt. De Beelden van Iſis die men te Romen van ſwart marmor in het Paleys van Maximus ſiet / ſijn daer van daen gehaelt. Onſen wegh van daer vervolgende lieten wy het Meir van Regilla aen de lincker handt leggben / het ſelve is vermaert door de nederlaeghe van de Tarquinii, ende dus quaemen wy te Freſcati.

Komſte te Freſcati ende Beſchrywinghe daer van.

Deſe plaets was in vorighe tyden niet dan een Luſthuys van Lucullus, jegenwoordig is die een kleyne Stad / verciert ſijnde met Paleyſen ende Tuynen die door Coverye gemaeckt ſchijnen. Villa Borgeze is daer ſeer aenmerckelijck door de grote Allées van Laurier-bomen / die men niet ten eynde han ſien / ende door de oude Statuen ende begraevenisſen. Die van den Cardinael Aldobrandini overtreft de ſelve in waeter-wercken. Wy beſaeghen daer nae de andere Hoven / ende wy voorſaeghen ons van een weghwyſer om ons by de ruïnen van Tuſculum te leyden / dat twee Italiaenſche mylen aen gene ſijde ende op het geberghte legbt; Daer ſijn eenighe ruïnen doch niet ſeer conſiderabel / ook is 'er een hups dat by nae noch geheel bevonden werdt / boven de groten wegh die de oude genaemt is. Het werdt door de overleveringe ofte traditie bekrachtigt dat dit Ciceroos Luſtplaetſe was. Men heeft hier een van de ſchoonſteen de plaiſantſte uytſichten van alle die men omtrent Romen vindt / want het Hups ſtaet op den top van den bergh / ende men ontdeckt van daer Caſtel-Gandolfe, het Meir van Albana, de Zee ende alle het vlacke landt omtrent Romen.

Tuſculum ende aengenaeme ſituatie van het ſelve.

De aengenaeme hoelte ende alle de aenlockelijckheden van Freſcati deden ons evenwel niet vergeten dat wy onſe reyſe behoorden te vervolgen. Wy paſſeerden door een groot Vleck Marini genaemt / om dat daer eertyts een Luſthuys van Marius was geweeſt / jegenwoordig is 'er een van de Princen Colonna, vier a vyf Italiaenſche mylen aen geene ſijde vonden wy Caſtel-Gandolfe, het welck een Vleck is waer in de Pauſen een Paleys hebben. Wy ginghen in het ſelve doch vonden daer niet dat waerdigh was om ons langhe op te houden / het heeft een ſchoon geſichte op het Meir van Albano, langhs het welcke wy onſen wegh voortſetten / werpende ſomwylen de oogen op de plaetſe daer eertyds de Stadt Alba Longa moeſte geſtaen hebben / te weten tuſſchen het Meir ende het Geberghte. Jegenwoordigh is daer anders niet dan een Convent Palazzuola genaemt / ende men ontdeckt daer ſomwylen / als men de aerde roert / eenighe overblyſſelen van die ſoo vermaerde Stadt.

Marini.

Caſtel-Gandolfe.

Alba Longa.

Palazzuola.

Beschryvinge van Albano ende wederkomste te Romen.

Albano, dat de naem daer van heeft behouden / leght daer maer twee a drie mijlen van daen. Dit is een Vleck dat redelijck vermaeckelijck is / sijnde gebout op de Fundamenten van een Lusthuys van Domitianus, men siet daer veel oude ruïnen / ende bysonderlijck / beneden het Clooster van de Capucijnen / een kleyn Amphitheater van gehouden steen / van het welcke noch eenighe trappen overigh zijn.

Via Appia.

De Wijnen van Genzano ende van Albano werden onder de delicaetste gehouden diemen te Romen drinckt / alwaer wy weder binnen quamen langs den groten wegh / die besijden de oude Via Appia ofte Appiaensche wegh loopt / die doorgaens / aen beyde de sijden / noch met oude Monumenten ofte graeven voorsien is. Geseyde weg was seer schoon / ende streckte recht toe recht aen op Romen / sijnde / even als de andere weghen / gevoerdt met grote vierkante steenen / waer van men noch de overblijfselen siet / by nae langhs de geheele wegh nae Naepels.

Veranderlijke staet van een Reysigher.

Geen staet van leven is de veranderinghe meer onderworpen dan die van een Reysiger. Soo drae als hem een plaetse begint te behaeghen moet hy die verlaeten. Hoe men langer te Romen blijft hoemen daer meer aenlockelijckheden vindt / doch ick moeste daer van daen vertrecken om my te Venetien te begeven / daer ick aen drie Engelsche Edelluyden belooft hadde te komen / om ons gesaementlijck nae Grieckenlandt t' Scheep te begeven. Ick diende my van de Cambiatures, die nergens hebbe gesien dan in Italien. Men verandert van post tot post van Peerdt / maer men rijdt niet haestelijck / oock heeft men geen Postillon noch weghwijser van noden / door dien de peerden u ter plaetse daer men verandert brenghen.

Cambiatures en wat die zijn, en vertreckt van Romen.

Komste te *Viterbo.*

In wat meer dan een dagh quam ick te Viterbo, ende ick liet my aenstonts / noch met de Leersen aen de beenen op het Stadts-huys leyden. Ick vondt daer eenighe Edelluyden van de plaetse / die my het Afbeeldtsel van Anna van Viterbo, met waeterverv geschildert / vertoonden / dit is die selve die sich / door sijne bedriegeryen / soo vermaert onder de Geleerde heeft gemaeckt. Onder deselve werdt niet getwijffelt of hy is den Autheur van die boecken welcke in het licht sijn gegeven / onder de valsche naemen van Babylonische Antiquiteyten van Berosus, ende de Chronijcken van Manathon. Hier en boven deede hy Inscriptien graveren in eenighe Marmore steenen / soo in swaere Grieckſche als Romeynsche letters / ende liet die daer nae begraeven; als deselve dan eenighe jaeren daer nae ontdeckt wierden / ende de verstandige sich het hooft braecken om die uyt te legghen / soo was hy haer alle te gaeuw / ende door dese list wiert hy meer dan de andere ge-acht. Ick sagh 'er van dat soorte / welcke men in de muer van het Stadt-huys geset heeft / dichte by den inganck van een van de kaemers. De eene is eene herroepinghe van de Decreten van Astolphus, gedaen door Didier Koningh van Lombardyen / welcke

Bedriegeryē van *Anna* van Viterbo.

Grute-

Gruterus voor out heeft aengeſien. De andere is in de Grierſche taele / ende ſpreecht van seechere Tempel van Cybele, die by Viterbo ſoude geſtaen hebben. De Stadt heeft / ter eeren van het Landt / niet naegelaeten daer een Lof-dicht / voor den uytleggher by te laeten graeveren / ſoo wel als de uytleggingh ſelve / ende eene verklaeringe dat het ſeer oude Steenen zyn. Ick geloove evenwel dat het beyde wercken van die goede Religieus zyn. Het geene het bedrogh te plomper ende grover maeckt is dat die ſteenen / welcke van twee verre van malkanderen verſchillende eeuwen moeſten zyn / van eene ſoorte zyn / even out ſchynen / ſynde de eene niet meer dan de andere verſleten / ende ſeer over-een-komende letteren hebben / ſynde die ſeer kleyn / op ſoodaenigh wyſe gemaeckt dat men diergelyche nerghens meer ſoo vindt.

Ick paſſeerde daer nae Radicofani een van de hooghſte Geberghten van Italien / boven op het ſelve heeft de Groot-Hertogh van Toſcaenen een Fortereſſe legghen / door dien het op de Grenſen van het Pauſelyche landt leght. *Radi. ſani* een Gebergte in Italien.

De Stadt Florence voerdt de bynaem van Schoon / ende seecker ſulx is niet ſonder reden. De Galerye van den Groot-Hertogh / is een van die dinghen die my het meeſte in de ſelve behaeghen. Nae dat ick te Romen ſoo veel Statuen ende Graf-plaetſen ofte Graf-ſchriften hadde geſien / hadde ick nopt gedacht dat ick 'er daer noch twee hondert ende vyftigh ſoude gevonden hebben / onder defelve ſyn eenighe Inſcriptien die de Cardinael de Medicis upt Africa hadde doen brenghen. Men ſagh my voor een seer bequaem ende geleerd perſoon aen / door dien ick 'er eenighe beter las dan den Abt Falconieri die deſelve in het licht heeft gegeven. Hy was evenwel een seer bequaem Perſoon / doch het is geen grote miſſlagh wanneer men eene Inſcriptie quaelyck uytſchryft. Outheden ende feldtſaemheden van *Florence*.

Rondtom gemelte Galerye ſyn seer veele haemers / in delwelcke men de Schatten van de Groot-Hertoghen vertoont. Daer ſyn 'er vier ofte vyf die alleen met Waepenen vervult zyn / die veel meer te achten zyn door haere hoedaenigheyt als door haere menighte. Men ſiet daer een Roer dat t' eenemael van maſſiv Gout gemaeckt is / ende wel eer aen den Keyſer geſchoncken was; Soo 'er noch een Heliogabalus in de werelt was / hy ſoude geen koſtelycker inſtrument om te ſterven konnen uytkieſen als dat / want wy leſen in de Hiſtorien die van die Keyſer ſchryven / dat hy een poigniaert van gout hadde laeten maecken / ende kleyne drinck-ſchaeltjens van Emerauden / om vergif upt te drincken / ſoo hy mogelyck genootſaeckt moghte werden ſich ſelven te dooden. Men ſiet daer oock seer koſtelyck Geweer dat door de Galeyen des Groot-Hertoghs op de Turcken gewonnen is. In dit kleyne Arſenael ofte Tuygh-huys ſietmen oock een groote Magneet ofte Seylſteen / die krachtigly ck nae ſich trecht; doch in het Voorhof Schatten des Groot-Hertoghs. Sottemye van Keyſer *Heliogabalus*. Grote Seylſteen ende vremde eygenſchap van anderen

van het Paleys in het welcke den Vorst sich onthoudt / is noch een andere / welcke wel een gedeelte van een Rotse schijnt te zijn / ende daeromme nemen de Vremdelinghen daer wepnigh acht op / oock soude men uptterlijck niet oordeelen dat het een Sepl-steen was. Sy trecht wepnigh nae sich / door dien sy / door het vper / in seecheren handt de meeste kracht heeft verloren. Ten desen opsichte moet ick u iets seghen van een andere Magneet-steen / welcke ick te Avignon by de Hr. Rostani gesien hebbe / sijnde de uptwerckinghe van deselve seer vremdt. Hy is wepnigh minder dan een vuyst groot / ende kan niet meer nae sich trecken dan een kleyne sleutel ende dat hoe wel hy wel beset is; Doch als men daer een mes ofte eenigh ander stuck yser aen-vrijft / soo trecht het selve viermael soo veel als de steen / ick heb dit door onderbindinghe selve gesien. De eygenaer daer van seyde dat sy wonderlijck goedt was om de naelden van de Compassen daer aen te strijcken / ende dat / soo men een andere Magneet by de sijne stelde / de sijne deselve aenstonts alle kracht benam / ende hem deselve dede verliesen soo langhe hy by hem was.

De andere kaemers sijn verbuldt met allerhande goude ende silvere Naeten / met Schilderyen van Titian, van Raphael, van Carrache ende andere konstighe Schilders; met kostelijcke meubilen ende veele oude ende hedensdaeghsche raritepten. Men derft de yser spijcker / welckers eene helft men seyde / door de Chymie, in gout verandert te zijn / daer nu niet licht vertonen / door dien men ontdeckt heeft / dat het geheele geheym van die saecke bestondt in het soudeersel / het welcke die twee metaelen soo aerdigh aen malkanderen hadde gevoeght / dat sulx / by nae / niet te bemerchen was. In het beneden Hof van het Paleys sietmen de Carosse van dewelcke sich de Groot-Hertogh op sijn Trouwdagh bedient hadde; De raeden sijn van stael / ende de resteerende stoffen by nae geheel van goudt. Noyt was 'er Roomsch Keyser die eene diergelijcke hadde. Oock hadden de oude Romeynen niet dan kleyne ongedeckte waeghens / uytgesondert dat haere Vrouwen 'er hadden die by nae met onse Carossen over een quaemen / doch men hadde haere pdelheyt beteugelt daer door dat sy niet meer dan twee Peerden voor deselve spannen moghte.

Aerdig soudeersel.

Prachtighe Carosse.

Beschrijvinghe van het Paleys van den Groot-Hertogh van Toscanen.

Het Paleys in het welcke de Groot-Hertogh sich gemeenlijck onthout / was in vorighe tijden niet dan de wooninghe van een particulier persoon van het geslachte Piti, doch het verdient wel dat soo groot een Vorst daer in woone. De naeukeurighe verwonderen haer minder over den rijcken huysraedt die sy daer in sien als over de Schilderyen gemaeckt door Pietro de Cortone. Den Cardinael de Medicis, die noch leefde als ick te Florence was / hadde de goedtheyt van my selve alle sijne Medaillen te vertonen / soo wel als sijne graveertsels ende andere kleyne oude raritepten / ick bevond onder deselve seer aenmerchens waerdighe dinghen.

Hy

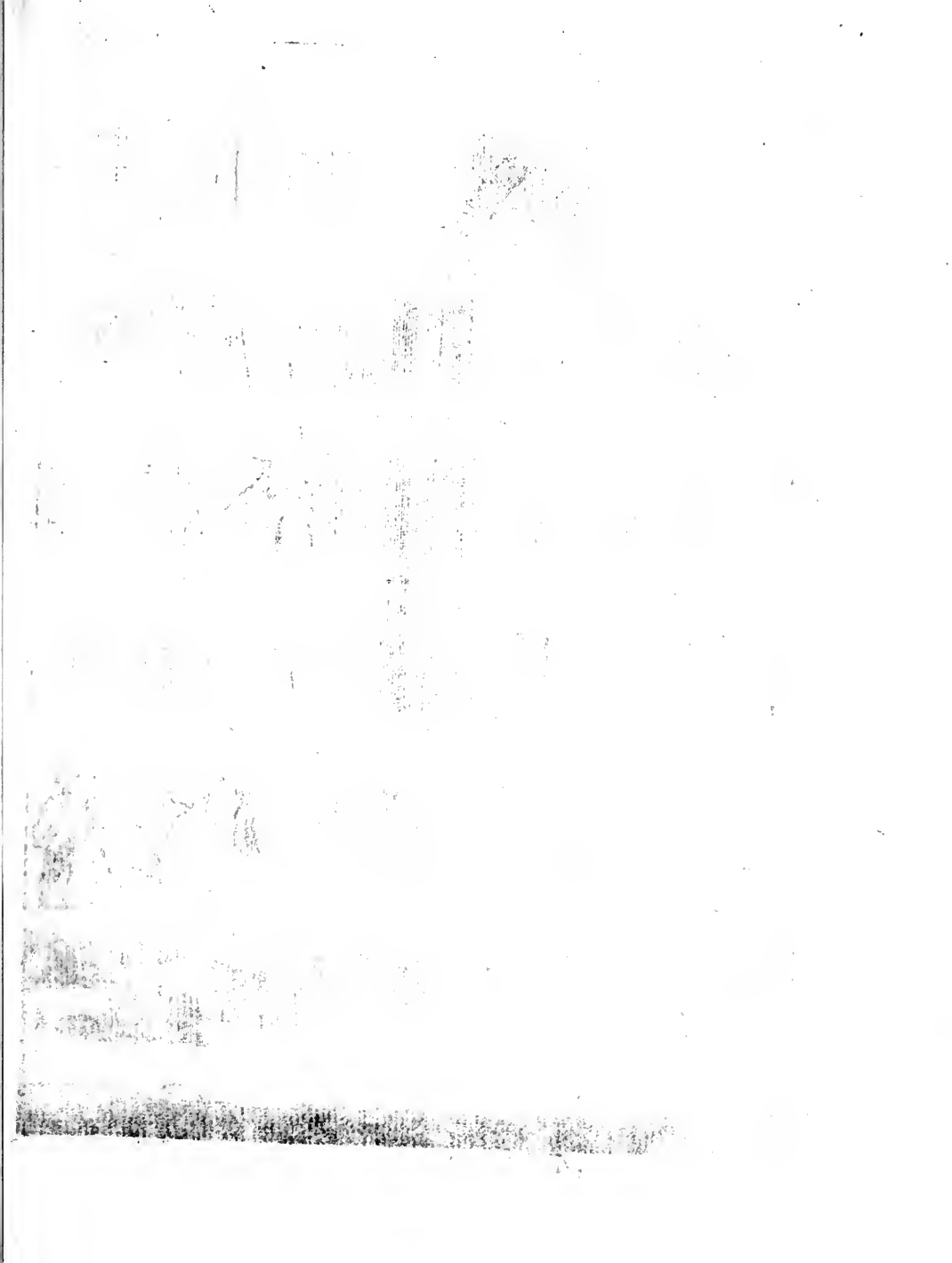

Bibliotheek vanden Groot Hartoogh van Toscanen

Hy hadde eene byſondere curieushept gehadt in het vergaederen van de afbeeldſelen van veele van de vooznaemſte Schilders / dooz haer eyghen handen gemaeckt zynde / ick ſach met deſelve een geheele kaemer verbult. Den Tuyn / die aen het Hof leght / is ſchoon / groot / ende geeft een aengenaem geſichte. Op eeckere hooghte / die binnen deſelve begrepen is / is een klepn Caſteel / in het welcke den Vozſt ſijne Penninghen bewaert. De Bibliotheeck van het Paleys is ſeer wel verſozght van alles daer toe behorende / doch de Manuſcripta, ofte geſchzevene boecken / welcke men in die van St. Laurens bewaerdt / ſtonden my noch beter aen. Aldaer vintmen een Virgilius welcke ten tijde van den Keyſer Theodoſius is geſchzeven / eene Hiſtorie van den Keyſer Alexius Comnenus, ende een van Florence van Borginius. Hier moet ick van een ander met de handt geſchzeven boeck ſpzeecken / het welcke mijne konſte raeckt / ſijnde het ſelve het eenighſte / dat / volgens het gemeene gevoelen / in de Bibliotheecken van Europa te vinden is. Het is een groot grieck werck / behelſende de Chirurgie der ouden / als van Hypocrates, Galenus, Aſclepiades, Bithynus, Apollonius, Archigenes, Nymphodorus, Heliodorus, Diocles, Ruſus Epheſius ende Apollodorus Cirienſis, in het werck van de laetſte ſijn figueren op het pargament geſchildert / om aen te wijſen hoemen de ontleede leeden weder moet inſetten. Deſelve ſoo wel als Aſclepiades, Apollonius ende Diocles werden dickmaels dooz Plinius bygebzaght / ende Galenus ſpzeeckt oock veeltijts van Archigenes. Doch wp konnen hare werchen niet geheel te ſien komen / ende Bithynus, Nymphodorus ende Heliodorus, ſijn ons naeulijx dooz de naem bekent / het is ſeecherlijck een koſtelijcke ſaecke dooz de Geneeſ ende Heel-konſte alle die Schzijvers daer by malhanderen te vinden. De Heer Antonio Magleabecchi is opperſte Opſichter over die twee Bibliotheecken. Nopt was een menſche van dat Ampt bequaemer dan hy / hy heeft alle de boecken in ſijne herſſenen / ende kent alle de Verſtandighe van Europa. Men moet de Capelle van St. Laurens / alwaer de Groot-Hertoghen begraeven werden / onder een van de koſtelijckſte werchen van Italien achten / alles is 'er van marmor / Vozphyr / Lapis ende Chalcedoniſche Steen. De naebuerighe Capelle / in de welcke de Lijcken van geſepde Hertoghen geſet werden terwijle men den toeſtel van de begraeveniſſe verbaerdight / pzonckt met twee Mauſolea dooz Michael Angelo gemaeckt / ende op de voozplaetſe des Paleys van den Groot-Hertogh / ſtet men op eene Fontepne een Neptunus dooz vier Zee-paerden getrocken / welcke men mede van hem ſegt te zijn. De Domkercke is groot / doch heeft wepnig vercierſel. De Kercke van de Boodſchap Mariæ / ofte la Annunciada is ſeer aerdigh / ende die andere Kerchen van St. Jan / den H. Geeſt ende St. Maria verdienen mede dat men haer gae beſien.

Van ſijne Bibliotheeck.

Mijne naeukeurighept ſoude niet voldaen ſijn geweeſt / ſoo ick geene

Inſcriptien.

ne Inscriptien hadde gevonden. Ick sag 'er soo veele ten huyse van de Marquisen Corsini ende Richardi, als mede in de wijngaerdt van den Abt Strozzi, dat ick daer over verbaest stondt / ende van daer vervolghde ick mijne reyse.

Beschryvinghe van *Bologne*.

In Bologne is niet onaengenaem dan de taele diemen daer spreeckt / sijnde die de meest verdorvene van geheel Italien. Men gaet by nae door de geheele Stadt onder overdeckte wandelwegen / ende men heeft 'er in de Voor-steden / sedert weynigen tijt / seer heerlijcke gemaeckt. Men siet daer de schoonste Cloosters des wereldts / ende onder andere is dat van St. Michiel ten Bossche uytsteeckende / sijnde de aengenaemste plaetse die men bedencken kan om eene gemackelijcke pœnitentie te doen. Daer sijn Vertrecken die door Carrache ende sijne discipulen beschildert zijn / ende in de Kercke is een schone Schilderye van den Ridder Guarcini. De Heer Joseph Magnavacca, een Schilder ende Liefhebber van Medaillien / toonde my op de groote plaetse van de Stadt / twee Schilderyen van Guido Reni, gedaen met waeterverf / ende onder het Recht-huys vier schone marmore figueren van Jean Bologna, nevens eene Schilderye van Carrache, die veel door de lucht ende we'er geleden heeft / ende daer by noch een St. Cecilia van Raphael, in de Kercke van St. Jan op den Bergh. In de Kercke van St. Proculus is niet aenmerckens-waerdig / als het Graf-schrift van seeckeren Proculus, welcke stierf door dien de Klocke van St. Proculus hem op het lijf viel / het welcke den oorspronck heeft gegeven aen meer oude Latijnsche veerskens / welcke men weder van nieus voor de Kercke heeft laeten graveren / sy luyden aldus.

Schilderyen.

Si Procul à *Proculo Proculi* campana fuisset,
Jam *Procul* á *Proculo* Proculus ipse foret.

Het Cabinet van Aldovrandus, vervult met seldtsaeme voortbrengselen der naeture / ende seer seldtsaeme beesten / werdt op het Stadtshuys bewaert. De Heer Lorthier Wisselaer te Bologne, vermaeckt sich met Medaillien op sijne ledighe ueren. Hy heeft een seer schoon Cabinet dat met deselve vervult is het welcke ick oversagh. Ick vondt in het selve veele raere stucken / onder dewelcke ick moet tellen twee kopere Penninghen van den Keyser Otho, welcke men niet konde twijffelen oude te zijn. Het is een praetje van de onkundighe dat 'er van koper geen oude souden wesen / ende men kan haer niet beletten sulx te seggen / want een yder wil doch sijn gevoelen uytten. Wat my belangt / ick kan verklaeren dat ick 'er twintigh in mijne Reysen gesien hebbe die buyten allen twijffel oude waeren. Ick ginck daer nae met hem ende noch een ander Liefhebber genaemt de Heer Louis Borgolocchi nae het Landt-huys van de Raedts-Heer Volea, om de raedtselachtighe Inscriptie te sien / van Ælia Lælia Crispis, welcke noch man nochte vrouwe nochte Hermaphrodite ofte half man half vrou

Medaillien.

Uytlegginge van de Inscriptie van *Ælia Lælia Crispis*.

dyou was / welcke was geſtoyven noch van honger / noch van doyſt / noch van ſiecktе / noch dooy yſer / noch dooy vergif / noch dooy waeter / noch dooy vyer / maer dooy die alle te gelijck; welcke noch in het waeter / noch in den Hemel / noch op der Aerde was / maer over alle. Deſe Inſcriptie was geſtelt dooy Lucius Agatho Priſcus, welcks noch haer man / noch haer minnaer / noch haer bloedt-vrient was / maer dat alle te ſaemen / ende diergelijcke bagateiles die een menſche doen erbarmen / ende evenwel de verſtandige van veele Natien haere herſſenen daer over doen te werck ſtellen. Een Philoſooph van Padoua heeft het ſelve gepaſt op het Regenwaeter / een Fransman op den Mercurius Chymicus, een Hollander op de Liefde. Op het rappoyt van den laetſten heeft men eene verſaemelinghe gemaeckt van de redenen dooy haer alle bygebyacht / ſijnde eerſt te Padoua ende daer na te Dooydrecht gedyuckt. Wat my belangt ick hadde haer wel willen tot een gevoelen bryengen / haer bewijſende dat dit geen oude Inſcriptie was / hoewel ſy alle de outheydt van deſelve dooy af dooy vaſt ſtellen / ende ick ſoude getracht hebben haer te doen begrijpen datmen ſich het hooft niet moeſte breecken / weghens de belacchelijcke gedachten van eenigh Perſoon / die in de laetere tijden geleeft hebbende / den bequaemen ende habilen baes heeft willen ſpeelen. Het geene men daer van toont is maer eene coppe / ende ick konde niet vernemen waer het origineel verbaeren was. Ick houde oock ſtaende dat die geene welcke deſelve gemaeckt heeft / de maeniere van de ſtellinghe der Latijnſche naemen niet wiſte / want Ælia ende Lælia ſijn twee verſcheydene Geſlachten / ende Agatho ende Priſcus ſijn twee by-naemen ſonder dat 'er een Geſlachte by gevoeght is.

Ick bepaelde ende eyndigde myne nieuwsgierigheyt in het beſien der oude Inſcriptien in verſcheydene gedeelten van de Stadt; De Heer Graebe Valerio Zani hadde de goedtheyt gehadt van my de plaetſen / alwaer ſy waeren / op te geven. Hy is een Edelman die ſeer curieus ende groot liefhebber der goede letteren is / hebbende hy Prince ofte Hooft van een geſelſchap van Savants ofte verſtandighe lieden te Bologne geweeſt / het welcke den titul voerdt van *Academia Gelatorum*. Ick ſagh 'er onder andere eene in het Paleys van Albergati, van ſeecken Titus Aviaſius Servandus, welcke tot onderhoudt van ſeeckere Badtſtove / geſticht dooy Auguſtus ends herſteld dooy Germanicus vier hondert ſeſtertia, welcke meer dan vijf ende twintigh dupſent rijrdaelders van onſe munte uptmaecken. Want een Seſtertium werdt gemeenlijck in de Inſcriptien vooy dupſent klepne ſeſtertia genomen / gelijck men dat kan ſien in den Ooyſpyongh der Latijnſche Taele van Voſſius. Oock is het waerachtigh dat de oude ſeer prachtigh waren in het maecken van haere Badt-ſtoven / even ſoo als de Turcken hedensdaeghs. Van Bologne gaf ick my nae Ferrare langs de gegravene vaert.

Inſcriptien.

Beſchryvinge van Ferrare.

Ferrare is een Stadt die groot ende redelijck ſchoon / doch ongeſont ende quaelijck bevolcht is ; van daer gaet men langhs de Po ende gegraevene vaerten tot in de Lagunes ofte Meiren van Venetien / alwaer ick eenige daeghen voor het Feeſt van ons Heeren Hemelvaert quam.

Beſchryvinge van Venetien.

Venetien heeft iets in ſijne gelegenthept dat ſoo ſingulier is / dat men / als men al de geheele wereldt hadde door-repſt / niet ſoude connen ſeggen een Stad geſien te hebben welcke haer geleeck. De Steden in Hollandt hebben wel iets dat daer nae ſweemt ter oorſaecke van haere Grachten / doch het onderſcheydt beſtaet daer in dat ſy op het vaſte landt legghen / ende dat Venetien in de Zee getimmert is. Het is waer dat het een ſeer laeghe Zee is / welcke de Italianen de Lagunes noemen / welcke wy mogelijck Meiren ofte Poelen ſouden connen noemen / maer des niet tegenſtaende / ende dat de gebouwen haere grontſlagh niet dan op het ſandt ende modder hebben / ſoo laeten ſy doch daerom niet ſoo vaſt ende ſtenigh te zijn / als die geene welcke men op het vaſte landt timmert. Den Toorn van Sant Marco is daer van een baerdlijckelijck voorbeeldt / deſelve is ſoo hoogh dat men in helder we'er daer van ſien kan de Steden welcke onder de Venetiaenſche Republijck hooren / tot tien a twaelf mijlen verre.

De Kercke van Sant Marco.

De Kercke van Sant Marco is mede ſeer groot ende ſwaer gebout. Sy is gemaeckt op de Griechſche wijſe / dat is in de gedaente van een verhoort ende vierhant Cruyce / met een ronden Toorn in het midden ende andere kleyne op de zijden ; Men ſiet nergens anders ſoo veel out Moſaiſch werck / ende de mueren nevens het verwulfſel ſijn daer van binnen mede bekleet ; De vier Metaele vergulde Paerden welcke in de gevel zijn / wierden door de Venetianen upt de plonderinghe van Conſtantinopolen mede gebracht. De Keyſer Conſtantinus hadde die eerſt van Romen daer heenen laeten brenghen / om die te ſtellen op een Triumph-boogh welcke voor hem gemaeckt was / hebbende die gelicht van die van Nero, gelijck men dat kan ſien aen de omgheeerde ſyde van een van ſijne Medalien.

Verſcheyde Paleyſen.

Het Paleys van de Piſani, het welcke op de plaetſe van St. Steven ſtaet / heeft eene van de beſte gevels welcke men in Italien vind / aen de Poorte ſtaen twee Beelden van Hercules, welcke volmaecktelijck ſchoon zijn. Die van Moroſini ende Loredano, ſtaende op deſelve plaetſe / ſijn mede op een ſeer aerdighe maeniere gemaeckt / doch ick wil my niet inlaeten in het maecken van een byſonder verhael daer van / het welcke andere al voor my hebben gedaen. Ick ſagh in dat van Roſini een van de ſchoonſte Cabinetten des Wereldts / van Medailles / Agathen ende ſijne Schilderyen. Men ſoude geheele Boecken moeten ſchrijven om te toonen door een exacte lijſte wat 'er van die ſoorten van dinghen al raerigheden zijn. Want wat belangt de ſchone Schilderyen / het is ſeecker dat die Stadt daer in alle de andere van Italien overtreft / ende dat ſy / ten minſten / dieshalven / den voor-

voorrangh daer over met Romen betwisten kan / ende wat de Medaillien belanght / daer en is geen Plaetse in geheel Europa in dewelcke soo veele Liefhebbers daer van zijn. Men siet in de grote Audientie Saele dat vermaerde stuck Schilderye van Tintoret, het welcke het laetste Oordeel verbeelt / ende verscheyde andere van Paulo Veroneso, Bassano en Zuccharo. Het Convent van St. Joris bewaert noch als iet raers ende waerdighs een Bruyloft van Cana in Galilea, van de handt van den eersten. De Kercke daer van is seer wel gebout / ende de Bibliotheecke is een van de beste ende uytnemenste die men sien kan. Schilderyen.

Ick hebbe geseght dat 'er veele curieuse Liefhebbers van Medaillien te Venetien waeren / siet hier nu de naemen van de voornaemste. Het geslachte Capella heeft dat van Erizzo geërft die 'er een boeck van hadde gemaeckt. De Heer Georgio Barbaro heeft in weynigh tijdts een mooye partye van de beste versaemelt. De Heeren Morozini / Garzom / Zani, de Baron van Tassis, den Doctor Bon ende andere Edelen hebben 'er mede haer deel van / sonder den goeden man Francesco Rota te vergeeten / welcke die Edellupden daer van voorsiet / ende die my een haere kennisse hielp. Liefhebbers van Medaillien.

De Bibliotheeck van Sant Marco is een van de beste van Europa / door de menighte van Griecksche Manuscripta, welcke voor het meeste gedeelte sijn naegelaeten door den Cardinael Bessarion, welcke een gebooren Grieck was. Het portael daer van is van buyten versiert met oude Statuen / Aschvaeten van gebrande Lijcken ende Inscriptien / ende van binnen met Raetwerck / dat seer delicaet ende net beschildert is. Den Abt Gradenigo, sijnde een Candiot ofte in het Eylandt Candia geboren / ende een seer beleeft man / is daer van de Bibliothecaris / ende wetende dat ick niet repsde dan uyt nieusgierighevt / bracht hy my / nae dat hy my het raerste dat daer was hadde vertoont / nae het Paleys ofte oude Huys Erizzo genaemt / om my daer vijf a ses Inscriptien te doen sien die voor desen uyt Griechenlandt waeren gebracht / onder dewelcke het Graf-schrift van Diogenes Cynicus is / sijnde sijn hondt daer hy op de steen uytgehouwen / oock dat van den Poëet Anacreon welcke verstickte door dat hy een hayr van een druyf dwars wilde doorswelghen. Het selve wert evenwel in de wercken van Theocritus gelesen / ende men weet niet of de Poëet sulx van de Marmor-steen heeft gehaelt / dan of men het uyt de Schriften van de Poëet op het Marmor heeft gehouwen. Het Paleys Grimani is van binnen ende van buyten opgeproncht met diergelijcke roof / welcke men van Aquiléa ende uyt Griechenlandt gehaelt heeft / want daer sijn Asch-vaeten / Statuen ende Inscriptien / alle van de outheydt. Bibliotheeck.

Wat de Kercken belanght / die geene welcke Della Saluce wert genaemt / is de prachtighste wat de bouwkonst betreft / hoewel sy noch Kercken.

niet t' eenemael volmaeckt / ende de laetſte handt daer noch niet aengeſlaeghen is. Dat is een grote plaetſe voor die van St. Joannes ende St. Paulus, op dewelcke men ſiet het afbeeldtſel van Bartholomeo Bergamo, ſittende te paerde / Hy was een ſeer beroemt Generael der Venetianen. In die Kercke is een Schilderye van Titiano waer in de Crupcinghe Petri verbeeldt werdt. Dichte daer by is de Schole van Sant Marco, alwaer ſeer ſchone Schilderyen zijn / ende die geene welcke de Schilderkonſte beminnen / moeten niet vergeten alle dierghelijcke Scholen die daer ſijn te gaen beſien / door dien ſy met ſeer ſchone ſtucken ſijn opgepronckt.

Schilder-Schole van *St. Marco.*

Plechtelijckheden op het feeſt van ons Heeren Hemelvaerd gepleeght.

Ick was te Venetien gedurende al den tijdt datmen daer de gewoonlijcke plechtelijckheden doet ende vertoont op ende omtrent den dagh van ons Heeren Hemelvaerdt / ſy beginnen door de uptſpanninghe ofte wandelinge welcke den Groot-Hertogh neven de voornaemſte van den Staet op de Zee gaen nemen / geſchiedt ſijnde in dat grote Vaertuygh datmen den Bucentaurus noemt; Het is een ſoorte van eene Galeye / welcke twee verdiepingen hoog is / rontomme verçiert met vergult geſneden houdt-werck / men gelooft dat deſelve wel vijfmael hondert dupſent gulden gekoſt heeft / en het Tapijt datmen over het achterſte verdeck ſpreyt / even als de kleden diemen over het achterſte van de Caroſſen van onſe Princen werpt / is van Cramoſijn-Fluweel / met ſeer breede goude Paſſamenten / ende een Frange van deſelve ſtoffe daer rontom. Men ſiet van de riemen niet dan het gedeelte dat in het waeter komt / ende men kan die geene die deſelve beweghen niet ſien / ende in het generael is het geheele geſtel van die Galeye verwonderens-waerdigh. Deſelve werdt gedurende geheel het jaer in het Arſenael ofte Tuyghhuys onder een verdeck bewaerdt / ende men trecht die daer onder niet van daen dan twee daeghen voor den dagh van de Hemelvaerdt CHRISTI, op dewelcke den Hartogh / verſeldt door den Raed ende de Ambaſſadeurs / de Zee gaen trouwen / om door die prachtighe plechtelijckheydt te betuyghen / dat de Republijcke van Venetien / Meeſtreſſe van de Golf van die naem is / ſoo als ſy voor deſen van den Handel van geheel het Ooſten was. Op dat jaer wiert de Bucentaurus door twee Galeyen ende eene Galeaſſe gevolght / ooch door een grote menighte van Peoueques ende Gondels / het welcke de Caroſſen van Venetien zijn. Van de laetſte waeren 'er tot vier a vijf dupſent ſtuchs toe / gevende die menighte een ſeer aengenaem geſichte. Dit geheele geſelſchap begeeft ſich een weynigh aen geene zijde van de Klippe Lido, ende ſijnde omtrent een Italiaenſche mijle in de volle Zee geavanceert / ſoo trout den Hertogh de Golf van Venetien / anders de Adriatiſche Zee genaemt / in deſelve een Goude Ringh werpende / ſeggende te gelijck deſe woorden in het Latijn; *Sponſamus te, Mare noſtrum, in ſignum veri & perpetui Dominii.* Dat is; Wy trouwen u, onſe Zee, tot een teecken van een.

Beſchryvinghe van den Bucentaurus.

een waerachtighe ende altoos duerende Heerſchappye. Hier op geeft den Patriarch van Venetien ſijnen zeghen/ onder het gelupt van het Canon/ Mortieren ende Musketten/ ende het geheele Geſelſchap gaet de Miſſe/ in de kercke van Lido hooren. Dit gedaen zijnde keertmen weder nae het Paleys/ alwaer den Hertogh de Raeden ende de Procurateurs van Sant Marco tracteert/ op dat 'er doch niet van de plechtelijckheden/ in een huwelijck gebruyckelijck/ ſoude ontbreecken.

EYNDE des I. DEELS I. BOECK.

REYSE

DOOR

DALMATIEN, ZANTE, andere EYLANDEN der VENETIANEN, ende na CONSTANTINOPOLEN.

TWEEDE BOECK.

Reyſe door Dalmatien enz. na Conſtantinopolen.

Den Autheur krijgt gelegentheit om nae Dalmatien over te ſteecken.

ALs nu alle de vermaeckelijckheden van het Feeſt van de Hemelvaert CHRISTI geëyndight waeren/ verſtonden wy dat de Baylo ofte Ambaſſadeur van Venetien/ in korte daeghen nae Conſtantinopolen ſtondt te vertrecken. Hy was van het Geſlachte Morozini, ende hadde oock Ambaſſadeur aen het Franſchoy Hof geweeſt. De Heer Vernhon, een Engelſch Edelman/ welcke die reyſe met ons voorgenomen hadde te doen/ hadde hem daer gekent/ ſoodanigh dat hy op ſich nam ons mede in een van ſijne Galeyen te doen embarqueren/ ſijnde deſe gelegenthept al te ſchoon om te verwaerloosen.

Vertrek van Venetien ende komſte op de kuſte voor *Iſtria*.

Men quam ons den 20. Junij 1675. segghen dat het tijdt was om te vertrecken/ ende daer op begaeven wy ons aenſtonts aen boordt van een van de Galeyen van de Baylo. Deſelve voerde de naem van Hercules in de Wieghe/ ende wierde gecommandeert door den Venetiaenſchen Edelman Benedetto Zanuti. De Baylo quam mede op deſelve/ ende onthielt ſich aldaer de volgende nacht/ als wanneer/ deſelve gepaſſeert zijnde/ een van ſijne Bloedtvrienden/ met die geene/

die voor sijn Persoon gedestineert was / quam uytlopen. Op middernacht daer aen maeckten wy Seyl / ende de windt was soo stille datmen ter naeuwer noodt konde sien datmen vorderde. Wy waeren evenwel des volgenden daeghs in het gesichte van Istria. Ten tien ueren voor de middagh lieten wy de Anckers by de Klippe of Eylant van St. Andries vallen / op het welcke een Clooster staet / dat een seer schoon uytsicht heeft soo over de Zee / als over de kleyne Bosschen die daer op groeyen. Men reeckent van daer tot Venetien den wegh omtrent tachtigh Italiaensche mijlen.

Beschryvinge van *Rovigne.*

Rovigne is een kleyne Stadt / dichte by de Klippe van St. Andries / gelegen op een uytsteeckende tonge landts / sijnde de omleggende Velden seer vruchtbaer in Olijven ende Wijngaerden; Oock is de Wijn die daer wast seer goedt / ende ick gelove dat het daer uyt spruyt datmen daer veele kreupele luyden siet / om dat de stercke Wijn oorsaecke ende Vaeder en Voester-heer van het Podagra ende Sciatica is. De Vrouwen dragen daer Vertugadins, op de Spaensche wijse / waer door sy afschuwelijcke postueren maecken.

Oock van *Pola.*

Pola, een Stadt voor dewelcke wy des volgenden daeghs ten ancker quaemen is een van de outste van geheel Istria, oock wijst het hedensdaeghsche wesen van deselve sulx wel uyt. Jegenwoordigh sijn 'er naeuwlijx seven a acht hondert huysen / ende soo de teeckenen van haere overoude grootheydt sulx niet uytwesen / men soude swaerlijck konnen gelooven / dat sy een Republijcke hadde geweest. Evenwel sagh ick sulx op de Basis ofte Pedestael van een Beeldt ter eeren van den Keyser Severus opgerecht / werdende sy aldaer *Respublica Polensis* genaemt. Dit stuck marmor is op het Kerckhof van den Dom van Pola, ende het hadde niet veel gescheeldt of men soude het in de Fundamenten gebruyckt hebben van den Toorn die men daer doenmaels boude.

Dom van die Stadt.

Desen Dom (Dom is het geene men anders een Cathedraele ofte Hooft-Kercke noemt) is in allen schijn op de gronden van een ouden Heydenschen Tempel gebout / want dichte daer by saeghen wy stucken van Pilaeren / Capitolen / ende oude Inscriptien / oock een seer oude marmore Back gemaeckt / om het water van eene Fonteyne te ontfanghen / welcke nu tot een wy-waeters vat dient.

Gevoelen van *Callimachus* wegens de oorspronck van *Pola.*

De Poëet Callimachus geloofde dat de Stad Pola gesticht was door de Volckeren van Colchus, welcke de Argonauten, ofte nemers des Gulden-Vlies / vervolghden / want sy dorsten / door dien sy van deselve geene tijdinghe vernaemen / niet weder tot haeren Koningh keeren / ende sy bandden sich dieshalven vrywillighlijck uyt haer landt / noemende haere nieuwe Stadt Pola, beduydende dat woordt / in haere taele / verbannelinghen / soo als Strabo sulx aenmerckt. Als dit soo sijn soude / is het seer quaelijck uyt te cijfferen hoe sy daer mogen sijn gekomen / want eenighe Schrijvers willen dat sy den Donauw, van outs Ister genaemt / souden hebben opgevaeren (waer door sy den

naem

naem van Iſtria gaeven aen het landt dat ſy quamen te bewonen) ende dat ſy daer nae / met eene ende deſelve Schepen / de Adriatiſche Zee beſeylden / dat haer niet mogelyck was ſoo ſy die niet op haere ſchouders torſten / door dien die Reviere ſich in die Golf ofte Zee niet ontlaſt. Doch het ſy hoe het wil de Antiquiteyten / die men te Pola ſiet / ſchynen van ſoo oude eeuwen niet te weſen / en maer alleen van de tyden der Roomſche Keyſeren.

Dichte by de groote plaetſe van die Stadt is een kleynen Tempel / met vier Colomnen ofte Pylaren van de Corinthiſche ordre in de Voor-gevel ende acht aen de ſyden / nevens een lyſte van Loofwerck die rondtomme den Tempel ſich uytſtreckt ende ſeer wel uytgewerckt is. Het gemeene Volck ſeght dat dit een Tempel van Diana is geweeſt / doch myne ooghen lepden my ſulx anders upt / want ick ſagh onder de boven-gevel een Inſcriptie die hieldt aen de Stadt Romen ende den Keyſer Auguſtus. Ook geven ons de naemen welcke men het Volck aen de oude Gebouwen ſiet toepaſſen / weynigh licht in de Outheden. Siet hier daer van noch twee voorbeelden in deſelve Stad van Pola. Eerſt het Amphi-theatrum dat men nu la Orlandina ofte het Huys van Rolandt noemt / ende ten tweeden een ſoorte van een Triumph-boogh genaemt la Porta Dorata, ofte de vergulde Poorte; Deſelve ſtreckt nu aen de Stad tot een van hare Poorten / ende was voor deſen een van haere leſte verçierſels / ſy was opgerecht ter eeren van ſeecheren Sergius Lepidus door de voorſorge van ſyne Huysvrouwe. Wat het Amphitheatrum belangt / het ſelve is by nae ſoo groot als dat van Romen / ende t'eenemael gemaeckt van die ſteenen welcke men upt Iſtria haeldt / hebbende drie ryen venſters de eene boven de andere / ſynde in yder rangh twee ende ſeventigh. De bupten-muer is noch ſeer glat ende gaev / maer men ſiet 'er geheel geene trappen / men gelooft ook dat die van hout ſyn geweeſt / Palladius heeft de grondt ende de afmetingen daer van in ſyne Architectura beſchreven / welcke ick niet pretendere te verbeteren. De Venetiaenen ſenden te Pola een Gouverneur / ende hy voert den Certitul van Graef. Sy hebben 'er een kleyn Caſteel met vier Bolwerchen getimmert / ende hebben het onvolmaeckt gelaeten / houdende daer binnen maer tien aen twaelf Soldaten / welcke meer vreeſe voor den honger dan voor den Oorlogh hebben. De naeby-gelegenthepdt van Venetien is oorſaeche van haere vepligheydt.

Tempel tot eere van Roma ende Auguſtus.

Amphitheatrum.

Op den avondt van St. Johans dagh ginghen onſe Galeyen weder Zeyl / maer hebbende den windt contrarie bevonden / ſmeten ſy het ancker ſes mylen verder in de Haeven van la Vernda, ende den volgenden dagh paſſeerden wy de Golfe van Gunnevetto die achtien mylen breedt is. Wy kregen een ſtorm doe wy half wegen de Engte waeren / doch hadden niet dat ons hinderde dan de vreeſe voor erger. De Galeyen ſyn niet ſeer ſuffiſant om het quaede weder tegen

Vertrek van Pola.

te

te ſtaen ſoo als wel de andere Schepen / de Venetiaenſche evenwel ſijn beter ende veyliger dan die van eenige andere Landen / dooz dien ſy overal een dubbele hupt hebben. Dooz dien de wint ons niet t'eenemael gonſtigh was / waeren wp noch twee daeghen onderweghen eer wp te Zara quaemen / het welche hondert mijlen van Pola ende twee hondert van Venetien leght. Men ſiet op den wegh veele Eylanden ende veele Haevenen / die dooz rotſen bedecht ende beſchut ſijn ende haer maecken / oock veele Plecken ende Dozpen van Dalmatien / onder andere Ulbo, Selva een kleyne Stadt die ſeer fraey is ende dooz rijche Zee-lupden bewoont wert / oock Sant Pietro de Nembo, in welck een Toozn ſtaet die met mueren omringht is / ende dooz twaelf a vijftien Soldaeten bewaert wert.

Beſchryvinge van *Zara.* Wp doeden onſe intrede te Zara onder het loſſen van het Grof-geſchut ende der Musketten / geſchiedende ſulcx om den Bailo te eeren; Den Grave ende de Capiteyn des Armes, ſoo als ſy hem noemen / quaemen hem op het upt-treden van de Galepe ontfanghen / ende bzachten hem in het Paleys van den Generael van Dalmatien / die hem ſeer pzachtighlijck en hoftelijck onthaelde ende tracteerde / lepdende hem daer nae om de Stadt te gaen beſien. Hy gaf hem evenwel de rechter-handt niet / om dat de nieuwe Bayloos in haer Ampt niet geacht werden te zijn vooz ende aleer te Adzianopolen azriveren ende dat haer haer pzedeceſſeur geinſtalleert heeft. Men komt te Zara dooz een groot ende ſchoon Canael dat met Zee-waeter verbult is / welck tuſſchen de Eylanden ende het vaſte landt dooz loopt. De Stadt is in een vlacke plaetſe geleghen op een tonghe landts / welcke aen het groote landt niet gehecht is dan dooz een Iſthmus ofte enghte van twintigh ofte vijf ende twintigh ſchzeden bzeedt / welche men ſeer lichtelijck ſonde konnen dooz graeven. De Stadt heeft aen die zijde een Caſteel dat ſeer wel geſterckt is / met dzie Bolwercken welcke aen beyde zpden ondergraeven / ofte gemineert ende gecontramineert zijn / weſende die oock wel bedecht met halve maenen ende contraſcherpen. Doenmaels waeren 'er in de Stadt / acht Compagnien Infanterye ende dzie Cavallerye / ſeer wel gekleedt ende gewaepent / ſy beſtonden upt Slavoniers / Croaten ende Over-bergelinghen Tramontanos genaemt / om dat ſy aen de andere zijde van het Geberghte van daen zijn. Oock is Zara de Hooftſtadt van Dalmatien / ende een van de beſte Plaetſen welche de Republijcke daer in beſit / oock is den Turck gedueren de den Oozlogh van Candia nopt tot deſe plaetſe genaedert ſonder daer ſchande te behaelen.

Beſchryvinghe van het oude *Zara.* Zara was eertijdts Jadera genaemt / ende genoot de Pzivilegien ende Dooz-reghten van een Romeynſche Colonie ofte Dooztplantinge. Ick las daer een oude Inſcrptie / in dewelcke de Keyſer Auguſtus Baeder van die Dooztplantinghe genaemt wierde / daer bp wierde gevoeght / dat hp de Toozнen en Mueren daer van hadde doen bouwen / dat

dat is dat hy die gefortificeert ende verſtercht hadde. Dichte by de Griecksche Kercke / welcke nae St. Helias genaemt is / ſagh ick twee ſchoone geſtreepte Colommen van de Corinthiſche ordre / welckers fundament / lichaem / capitool ende architraef alle ſeer wel gemaeckt waeren. Men acht dat het een overblijfſel van den Tempel van Juno is / door een Inſcriptie welcke men daer dichte by heeft gevonden / welcke ick ſach in de onde Kercke van St. Donatus. De Poorte van St. Chryſogonus beſtaet uyt het gedeelte van een oude boogh / de Inſcriptie leerdt ons dat op die boogh eenighe Statuen hadden geſtaen / dat 'er op die plaetſe een merckt was / ende dat seeckere Dame Melia Anniana genaemt die hadde opgerecht ter eeren van haer man Læpicius Baſſus, het welcke te kennen geeft dat de Stadt ſich doen veel wijder uytſtreckte dan ſy nu wel doet / zijnde ſy maer twee Italiaenſche mijlen in den omganck groot / konnende het getal van haere Inwoonders niet meer bedraeghen dan omtrent vijf a ſes dupſent zielen. Men ſiet daer / in den omkringh van een halve maene / het overblijfſel van een gedeelte van een Amphitheatrum, van de reſte ſiet men geene teeckenen ter werelt / als ſijnde geheel vernietight om de fortificatie te volmaecken. De Romeynen droegen wel groote zorghe ende wendeden veele onkoſten aen om haer te diverteeren / maer dat belette niet dat ſy groote zorge droeghen voor het geene nodigh was. Daer ontbrack waeter aen deſe Stadt / ock ſijn 'er op heden niet dan regen-backen: Sy hadden / om dit gebreck te vervullen / een waeterleydinghe gemaeckt / waer door het ſelve van vier mijlen daer van daen in de Stadt gebracht wierde. Van deſelve ſiet men noch eenige oude mueren ende brocken / ende de Heer Aerts-Diakon verſeeckerde my dat men dichte by deſelve een ſtuck van een Inſcriptie gevonden hadde / dat van den Keyſer Trajanus ſprack / ende men oordeelde daer door dat hy die hadde doen maecken. Die Aerts-Diakon is Valerio Ponti genaemt / ſijnde een verſtandigh man / ende ſeer wel ervaren in de Hiſtorien die ſijn Vaederlandt betreffen. Hy vertoonde my onder ſijne boecken een Manuſcriptum van de Inſcription van Iſtria ende Dalmatia. De Graef ofte Gouverneur welcke doenmaels te Zara commandeerde / was een Edelman van Venetien genaemt Antonio Soderini, ſijnde ſeer beleeft ende verplichtende. Wy ginghen op onſe aenkomſte in de eenighſte Herberghe die te Zara is / alwaer wy ſeer qualijck gehuyſvest ſouden ſijn geweest / ock regt men in die Landen niet om ſijn gemack te hebben. Wy hadden een brief van recommandatie om door deſelve het Cabinet van die Edelman te ſien / ende hebbende deſelve aen hem overgegeven / ontfingh hy ons met veel civiliteyt ende behielt ons op het avondmael. Onderwijlen ſondt hy om onſe Bagagie te haelen ende wy waeren ſeer verwondert als wy weder nae de Herberghe wilden keeren / dat hy ons een vertreck in ſijn Paleys hadde toegeſchicht. Hy heeft alle die Oosterſche Landen

geſten ende een ſeer conſiderabel Cabinet van Medaillien daer van daen gebracht. Het geene een yder doet verbaeſt ſtaen in ſoodaenigh een overvloedt van uytnemende ende curieuſe dinghen ſijn vijf Medaillen van Koper van den Keyſer Otho, welcke hupten allen twijffel out zijn / dit deede my gedencken aen onſen ſeer uytſteeckende Heer Peireskius. Een tijden dat alle onſe Lieſhebbers der outheden ſtaende hielden ſoo vaſt als een Artieul van het Gelove dat 'er geene oude Othoos van Koper gevonden wierden / hreegh hy 'er als een Vloote van upt het Ooſten. De Heer Procureur Generael van Parijs verkreegh 'er twee voor de vijf die hy hadde ontfangen; Doch de beſte hadde ſoo goeden geluck niet. De Erfgenaem van de Heer Peireskius hebbende ſich het Cabinet quijt gemaeckt / bewaerde voor ſich een penningh van Otho, door dien hy hadde gehoort dat het een raer ſtuck was. Hy droegh die langhe in ſijn ſack / om deſelve aen ſijne vrienden te vertoonen / waer door het gebeurde dat ſeeckere ſijne ſuſter / welke in een Cloofter was / hem badt haer die eenige daeghen te willen laeten / hy ſulx toegeſtaen hebbende wierde ſy korts daer aen ſieck ende quam daer op te ſterven; De Broeder wierde gedachtigh aen die Medaille van Otho, hy deede die onder het goedt van de overledene ſoecken / maer hy konde daer geheel geene tijdinge van vernemen.

Schilderyen te *Zara.*

Indien ghy begeert dat ick u hier op iets van de ſchone Schilderyen van Zara ſeggha / welche men in de Kercken ſiet / ſoo weet / dat men my in den Dom / dat een redelijck ſchoon Gebouw is / eene Schilderye van de Heyligha Maeget / nevens St. Pieter ende St. Antonius deedde ſien / welche van Tintoret waeren geſchildert / ende dan noch een ander ſtuck van Palma. In de Kercke van de Heylige Catharina / ſagh ick 'er een van Titian. In die van den Heyligen Dominicus, was een Afbeeldinghe van den Heyligha Hieronymus, met eene Magdalena van de ſelve Palma, daerenboven was 'er een JESUS leerende in de Synagogue, op het hout des Orgels van Sciavonono geſchildert. In de Kercke van de Heyligha Maria, St. Pieter ende St. Hieronymus van Palma, ende een St. Franciſcus van Tintoret, nevens een Schilderye van de Heyligha Maeghet van Diamantini, ende een St. Antonius van Padouatum. In de Kercke van den Heyligha Simeon, is een Heyligh lichaem dat upt Judea is gebracht. De lieden van het Landt ſeggha dat het den Heyligen Simeon is / welche onſe SAELIGHMAECKER in ſijne armen nam. Men ontdeckte het ſelve voor ons / ter oorſaecke van den Bayle, die 'er de miſſe hoordde / ende wy ginghen het ſelve beſien als die geëyndigh was. De kaſſe in dewelcke het leght is voor aen met Cryſtal geſloten / ende het lichaem is noch geheel / hoewel ſeer gedroogt maer tamelijck wit. De Inwoonders / houden die Heyligh voor haeren beſcherm-Heer / ende draeghen ſijn Lijck altemet in omganck door de Stadt.

Het Lijck van den Heyligen Simeon.

Het naeburighe Landtſchap is redelijck wel bebouwt / maer ſedert die

die van Zara eenighe schermutsinghen met de Turcken hebben gehouden / heeftmen in het selve geene bomen gelaeten. Het Geberghte het Morlacksche genaemt / het welcke sich langhs geheel Dalmatien uytstreckt / is bewoont door Morlacken Onderdaenen van de Republycke / dit is een volck dat in vorige tijden uyt Albania is komen vluchten / seer geresolveert ende infatigabel / geduerende den Oorlogh sochten sy niet beter dan met Turcken handtgemeen te werden / een seer kleynen hoop van haer was gewoon Partye te maecken / om het eene ofte andere Dorp uyt te plonderen / ende sy keerden altoos met buyt gelaeden te rugghe. Het is een volck dat soo sterck van licchaem ende leeden is / dat vier van haer / wanneer de wegen in haer Gebergte quaedt zijn / ende de peerden somwijlen gevaer lopen van den hals te breecken / een van die dieren twintigh passen sullen voort draeghen / vattende deselve by den buyck ende deselve aldaer omarmende. Geloofweerdighe luyden hebben my sulx verseeckert / jae selfs eenige van die Morlacken selve / aen dewelcke ick sulx bysonderlijck hebbe gevraegt. Wat dat hier van zy / sy hebben een seer vervaerlijck wesen / ende sy komen noyt met haere waeren op de Marckt / sonder haer Sabel ende Carabijn mede te voeren. Sy spreecken de Slavonische Taele ende volghen meest de Grieckſche Godts-dienst.

Beschryvinghe van het omliggende Landt van *Zara*.

Strijdtbaerheyde van de *Morlacken*.

De dagh welcke volghde op ons vertreck van Zara bracht ons omtrent de plaets Zebenico. Het is de sterckste plaetse van geheel Dalmatien met vier schone Citadellen. De eene is aen de Haeven / genaemt St. Nicolaus, de tweede besluyt alle de wercken welcke de Stad besluyten. De andere twee sijn op naegelegene hooghten / ende men noemt deselve St. Andréas ende de Baron. In de Stadt moghen omtrent seven a acht duysent zielen zijn / doch voor de Pest was 'er meer dan twintigh duysent / ende het omligghende landt is wel bebouwt. Den Dom is geheel van marmor ende seer schoon nae de Bouwkonst getimmert. De Gulde Klip teghens over de Stadt geleghen is een aengenaem Eylandt / ende seer wel bevolckt. Men telt vijftigh mijlen van Zara tot Zebenico, geduerende dewelcke wy seylden langs Beligno, St. Cassiano, la Torretta, Zara Vecchia ende Mortaro, het welcke overvloedt van Muscaet-Druyven ende Olijven uytleverdt. Van Zebenico tot Traöu vaerdt men door een Canael / tusschen het vaste Landt ende Eylanden van Girona ende Bratza. Het Eylandt Buà leght dichte by Traöu, men noemt het oock het Patrijsen Eylant / door de groote menighte welcke aldaer van die Vogelen werdt gevanghen. Men sendt die voor het meeste gedeelte na Venetien / gesouten ende in Tonnen gepackt sijnde even als men den Heeringh doet.

Beschryvinghe van *Zebenico* ende sterckte van die plaetse.

Overvloedt van Patrijsen te *Bua*, die in tonnen werden gesouten.

Traöu is aen de Ouden onder den naem van Traquinium bekent geweest / ende Ptolomeus en Strabo spreecken daer van als van een Eylandt. Joannes Lucius heeft betoont dat het maer een hanghende Eylandt was / ende dat het Canael / 't welck het selve van het vaste

Beschryving van *Traou*.

Verhael van den Persoon van de Heer *Lucius*.

Landt afschepdt/ een werck van menschen handen ende niet van de Natuere is. Dese Heer Lucius is een Edelman van dat Landt/ welcke ick de eere hebbe gehadt van te Romen te kennen/ alwaer hy sich ter woon heeft nedergeslaeghen. Syn Vaederlandt is hem verplicht/ daer over dat hy het uyt de duysternissen der Antiquitepten heeft getrocken/ door de Historie die hy daer van heeft gemaeckt. Hy heeft mede de Inscriptien van Dalmatien ende andere verstandighe Tractaeten doen drucken. Wy waeren te Traöu op de uere des middaghmaels gekomen/ ende wy sochten een Logement/ wanneer men ons seyde dat wy op eene andere wyse sorghe moesten draeghen om wat te eeten te krijghen/ door dien het daer te Lande gewoonte was

Men hout te Traöu geen herberghe.

Herberghe te houden. Dit was een seer droogh ende maegher complement voor lupden die het aen den eet-lust niet ontbrack; Men leyde ons ebenwel/ by wyse van verplichtinghe/ in een plaetse der Stadt/ daer men niet dan Wyn verkocht/ ende men deede ons onder in een Huys gaen. Wy verwonderden ons siende dit Huys/ dat redelijck schoon was ende een uytsicht op de Zee hadde/ t' eenemael ledigh ende als verlaeten/ ende wy waeren noch meer ontset/ als men ons seyde dat 'et het Huys was van de Heer Lucius, van dewelcke ick soo even hebbe gesprooken. Het is meer dan vijf ende twintigh jaeren verleden dat hy het heeft verlaeten/ ter oorsaecke van de onbeschoftheydt van seecker Generael van Dalmatien/ welcke te Traöu gekomen zynde hem deede weten/ dat hy in dat huys wilde logeren. Die Edelman bereyde sich om hem te ontfanghen/ ende behielt alleen een middelmaetigh gedeelte voor hem. Maer de Heer Provediteur, den souverepnen baes spelende/ sondt aenstonts syn volck om alle de meubilen buyten het huys te setten. Dese onbeschoftheyt maeckte hem soo verdrietigh dat hy aenstonts uyt het Landt vertrock/ ende dat hy oock nopt heeft weder willen komen.

De onbeschoftheydt van seecker Generael van Dalmatien doet de Heer *Lucius* syn Landt verlaeten.

De Stadt heeft een seer schoon gesicht/ ende voorsal de Voorstadt welcke op het Eylandt Bua leght. De Dom-kercke is niet leelijck/ ende de Poorte van deselve is genomen uyt de overblijfselen van de Stadt Salona, welcke maer twaelf mijlen van daer leght. Daer syn in die kercke eenighe Statuen/ welcke van een redelijck goedt Meester zijn.

Voor de reste soo quam onse Galeye niet ten ancker te Traöu, maer wy naemen te Spalatro eene Barche om daer henen te gaen. Het was meest om daer een geschreven boeck te sien/ dat noch niet lange geleden groot gerucht onder de Geleerde lieden heeft gemaeckt. Het is een afgebroocken stuck van Petronius Arbiter, het welcke aen syne gedruchte wercken ontbrack. Voor dien men nu dit stuck nopt hadde gesien/ soo beelde men sich aenstonts in/ dat het het werck van seecker geleerdt Persoon moeste zijn/ die syn geest hadde willen vermaecken in het nae volghen van Petronius. De Heer de Valois was een

Discours oversseecker eerst gevonden fragment van *Petronius Arbiter*

van

van die geene die het voor verdacht hielden / maer de Heer Lucius ende den Abt Grado van Romen / geloofden weder dat het oprecht was. Aldus was Europa, even als of men een Prins voor wettigh ſoude erkennen / in drie deelen verſchepden. Italien ende Dalmatien hielden het voor wettigh / Vranckrijck ende Hollandt voor baſtaerdt / ende Hoogh-Duytſlandt heerde ſich noch tot de eene / noch tot de andere zijde. Want de geleerde Reineſius maeckte eene uytleggingh̃e over dit Schrift / ſonder evenwel iets voor vaſt weghens de outh̃epdt van het ſelve te derven beſlupten. De Heer Doctor Statilius, in wiens Bibliotheeck dit geſchrift oorſpronckelijck werdt gevonden / is een Man van verdienſte / ende die daer van ſeer net ſoude hebben konnen ſpreecken / ſoo ſijne ſieckten hem ſulx niet hadden belet / ende de Heer de Valois heeft ongelijck gehadt hem voor een jongh Perſoon nemende / door dien hy jegenwoordigh ten minſten ſeſtigh jaeren out is. Ick wil de aſſe van die Oorloghs-hrandt niet weder omroeren / hoewel de uytwerckingh̃e daer van ſoo doodelijck niet ſoude konnen zijn als die van de Griecken ende Tropaenen / doch ick ſal daerom niet naelaeten te verhaelen het geene ick daer van hebbe aengemercht. Dit geſchreven boeck dan is in Folio, twee vingheren breedt dick / behelſende veele Tractaeten / welcke op ſeer dick Papier ſijn geſchreven / Tibullus, Catullus ende Propertius ſtaen voor aen / ende niet Horatius, ſoo als ſich den Schrijver bedroghen heeft / welcke te Padua de Voorreden heeft gemaeckt ende doen Drucken. Petronius volght daer nae / van de ſelve handt geſchreven / ende op die wijſe als wy hem gedruckt ſien / daer nae ſietmen dat ſtuck waer over geſeyde queſtie is / ende het heeft voor Opſchrift; *Fragmentum Petronii Arbitri ex libro decimo quinto, & ſexto decimo*, het welcke behelſt het Avondtmael van Trimalcien, ſoo als dat daer nae op dien originael is gedruckt. De Spaigniaert de Salas, welcke over deſen Autheur uytleggingh̃en heeft geſchreven / maeckt gewagh van een vijftiende ende ſeſtiende Boeck / maer hy ſegt niet waer hy het heeft geſien. Het Boeck is overal ſeer leesbaer / ende de beginſelen van de Capittels ende Gedichten / ſijn met blaeuwe ende rode letteren geſchreven; Wat den ouderdom ofte de outh̃epdt van het geſeyde geſchreven Boeck betreft / men behoeft maer kenniſſe van ſaechen te hebben ende het Boeck te ſien / om daer aen niet te twijffelen / ende in ſulcke gevallen moetmen meer gelove ſlaen op de ooghen dan op de redencaevelinghe. De Heer Doctor Statilius deedde ons iets bemercken daer andere geen acht op hadden gegeven: te weten dat op het 179. bladt / het jaer in het welck het is geſchreven op deſe wijſe is geteeckent. 1423. 20. Novemb. In die eeuwe waren 'er geene ſoo bloeckte verſtanden als dat van Petronius, ende welcke onder ſijnen naem iets ſouden hebben konnen maechen.

Wy vonden daer oock noch een ander geleerdt Man / genaemt de Heer Doctor Dagratzo, die ons eenighe oude Inſcriptien in ſijnen

Tuyn vertoonde / ende ons van de byſonderheden des Landts onderrichte / waer in ick niet bevondt dat iets ſeer aenmerckens-waerdigh was.

Beſchryving van *Spalatro*

Spalatro is maer twaelf mijlen van Traöu geleghen / ende omtrent vier hondert van Venetien. Het is niet groter als die plaetſe waer van wy ſoo even hebben geſproocken / doch het is wel tweemaelen ſoo ſterck bevolckt / door dien het een Haven voor de Caravanen uyt eñ na Turckyen is / welcke daer haere Koopmanſchappen / om nae Venetien te ſenden / ontlaeden. De Haven is groot ende heeft een goede diepte / ende een vaſte grondt / hoewel ſy wat nae het Zuyd-weſten open leght. Aen het eynde van de Haven / dichte by de Stadts-muyren / is een ſchoon ende groot Lazaretto. Dit is de naem welcke de Italiaenen geven aen die huyſen in dewelcke men quarantaine houdt / dat is / in dewelcke men veertigh daeghen moet verblijven / als men van beſmette ofte verdachte plaetſen komt. De Baylo nam in het ſelve ſijn verblijf / by gebreck van een andere beguaemer plaetſe / ende wy naemen aldaer mede eene Kaemer / in dewelcke geheel geen huys-raet was. Wy bleven tien ofte twaelf daeghen te Spalatro ſtil / ende de oorſaecke van dat toeven was / dat de Baylo, hebbende beſloten te lande na Conſtantinopolen te gaen / men vijf dagh-repſen van daer / Paerden voor ſijne toeruſtinghe moeſte gaen haelen. Aldus dan onſe Galepe op ſijn vertreck wachtende / om daer nae onſe repſe voort te ſetten ende de ſwaerſte bagagie nevens de geſchencken voor den Groten Heer te voeren / hadden wy de gewenſte tijdt om de naeukeurigheden der Stadt te ſien.

Schone Haven.

Laſaretto.

Gelegentheyt der Stad *Spalatro.*

De aenkomſte te Spalatro uyt de Zee is ſeer aengenaem / ende de Stadt is geleghen aen het eynde van een grooten Inham / als een halve gemarckt zijnde. De ſelve is vierkandt / ende heeft niet meer dan een mijl omgaens. In de gedenckteeckenen welcke dzie ofte vier hondert jaeren out zijn / werdt ſy Spalotum, Spalatum, ende Aſpalatum genoemt / ende op deſe wijſe ſoude wy ſchijnen dat het woordt Spalato beter met de oude oorſpronckelijcke naem over een quam dan Spalatro, hoewel het laetſte meer gebruyckt werdt. Sy kan deſe naem hebben gekregen van het Latijnſche Palatium, om dat het in oude tijden niet was dan een Paleys van den Keyſer Diocletianus, die van Sabona geboortigh was / welcke plaetſe maer een uer gaens van Spalatro leght / ſoo als men door de Overleveringhe daer ter plaetſe verſtaet / ende door het geene Conſtantinus Porphyrogeneta daer van geſeght heeft / welcke aenmerckt dat geheel dat Paleys van groote gehouwene ſteenen gebouwt was. Die geene welcke het ſelve voor de oude Stadt Epetium hebben genomen / ſijn ſes a ſeven mijlen van den wegh afgedwaelt / want men ſiet de ruinen van het ſelve meer aen geene zijde / dichte by den mondt van de kleyne Revière Zarnoviſia. Spalatro is geſtercht met goede Bolwercken van gehouwe ſteenen / dzie

Ruinen van het oude *Epetium.*

dzie van deſelve ſijn geheele wercken / te weten aen de landtzijde / die nae de Zee-kandt legghen ſijn maer halve / doch het greene de Stadt ten hooghſten verſwacht / is dat het omgeleghen landt hoghzer is dan deſelve / ende dat den heuvel / welcke aen het Weſten leght / ende daer de Dooz-ſtadt op is getimmert / de geheele Stadt commandeert.

Een Muſketſchoot buyten de Stadt nae het Ooſten / is eene Fozteresſe op een hooghte gebouwt / met vier Bolwercken / die noch regulier noch volmaeckt zijn / deſelve gebiedt mede over de Stadt ; Oock houden de Venetiaenen daer wepnigh Soldaeten / ende ſy vertrouwen op het Fozt Cliſſa , onder aen den voet van het welcke men trecken moet / om uyt Turckyen te Spalatro te komen. Daer is noch een kleyn Fozt van aerde / dat de Ridder Vernede hadde doen bouwen op de hoeck van de halve maen / die de Haeven maeckt / doch dooz dien ſy jeghenwoozdig Vzede met de Turcken hebben / is die poſt als verlaeten / ende men heeft te Spalatro maer eene Compagnie te voet / ende een halve Compagnie peerden / ſijnde de andere helft van deſelve te Cliſſa. *Cliſſa een ſterck Fort.*

De Domkercke te Spalatro was eertijdts een kleynen Tempel / in het midden van het Paleys van Diocletianus. Deſelve is achtkantig van buyten ende rondt van binnen / alles van ſchoone gehouwe ſteen / uytgeſondert het verwulfſel / het welcke uyt gebacken werck beſtaet. Onder het geſepde verwulfſel is eene wandelerye / met acht Cozintiſche Pijlaren van Porphyr ende Graenaet-ſteen onderſchzaegt. Tusſchen het begint van het verwulfſel ende die wandelarye / is eene lijſte / beſtaende uyt verſchepdene beeſten / blomwerck / ende eenige hooſden / welcke het volck van dat Landt / 't welck het hooſt van Diocletianus vol heeft / Hoofden van die Keyſer acht te zijn. Buyten de Tempel / ſiet men op de helft van de hooghte ende rontomme deſelve / een Galerye / welcke met gehouwen ſteenen die in het verbandt leggben is bedeckt / ende onderſchzaeght van acht Cozintiſche Marmore Pijlaeren / met een Lijſte van Lofwerck / die ſeer wel uytgewerckt is. Men kiom tot deſelve dooz een andere Tempel welcke vierhoeckigh doch langher dan bzeedt was / deſelve gaf oock ingangh tot een andere Tempel welcke achter rondt was / ende die hadde noch eene andere aen de rechter handt / welcke men jegenwoozdigh St. Joannes Baptiſta noemt. De plaetſe ende de ſchickinghe des werchs was wel van een goet Meeſter / maer als men komt tot de bpſonderheden van de Lijſten / het Lofwerck / ende de Hooft-ſtucken / bevindt men ſulx ſoo wel niet gemaeckt te zijn / als die wercken welcke ten tijden der eerſte Keyſeren ſijn gebouwt. Men heeft die Tempel doozgeſlaegen / ſedert men daer van eene Kercke heeft willen maecken / om een Chooz te hebben / oock heeft men 'er eenighe Venſters gemaeckt om licht te hebben / het welcke te voozen niet dan dooz de deure daer in konde komen. De Heydenen maeckten bp nae alle haere Tempelen dupſter / *Domkercke van Spalatro.*

om

Beſchryvinghe van de Tempelen der Heydenen.

om de gheſepmeniſſen haerer Goden dooz het menſchelijck aenſchouwen niet te onthepligheu / ende daer upt ontſtaet het gebzupck der Fackelen ende Lampen / welcke men in deſelve ontſtack.

Men heeft aen deſe Kercke / dooz de Poozte / op den trap / een ſchoonen Kleech-Coozn gevoegt / in deſelve ſijn veele Venſters / ende de Marmore ende ſteens materialen daer toe nodigh / ſijn upt de ruïnen van Salona gehaeldt. Wy vonden onder deſelve eenighe Inſcriptien welcke van die Stadt ſpzeecken. Appianus ende Gruterus bzengen 'er een upt die vierhanten Tempel bp / ick ſagh 'er de Inſcriptie / maer het geene ſp het beeldt van de Afgodinne Cybele ſeggen te zijn / is anders niet dan een Sphinx van Egyptiſch Grauw-marmoz. De Pijlaeren welcke daer rontomme ſtaen / ſijn mede van deſelve ſteen.

De muren van het Paleys van Diocletianus welcke twee derde deelen van de Stadt begrijpen / ſijn bp nae geheel / ende maecken een net vierkant / hebbende een Poozte in het midden van pgelijcke zijde. Daer ſijn 'er noch dzie overigh / welcke op eene bouwkonſtighe wijſe ſijn gemaeckt / welcke ſoo hecht ende ſterck als ſchoon is. De ſteenen van het booghwerck / ſijn in Ciment / de eene op de andere / in het verbandt gelegt / ende die geene welcke doenmaels bouwden / geloofden dat haer verwelfſel daer dooz te ſtercker was. Aen de ſijden van pder Poozte waeren twee kleyne ſeshoeckighe Coozuen / welcke den inganck bewaerden / ende eenigh ſieraedt bp bzaghten. Het geheele gedeelte van de Stadt dat in die omkringh is beſloten / is op veele plaetſen onderkeldert / ende men ſiet daer veele verballene Gebouwen. Aen de ſijde van de Zee-kant was eene Galerye tuſſchen het Paleys ende de muer die tot de ſelve hooghte was opgetrocken / maer in dewelcke veele Venſters waeren / welcke een bzp uptſicht op de Zee gaeven. Tuſſchen de Venſters waeren Colommen / ende op deſelve eene Lijſte die die aen een voeghde / van de Dozijſche Ozdze ende wel gepzopoztioneert. Wy vonden 'er twaelf Inſcriptien die van Salona ſouuen gebzaght zijn / ende in de Kercke van den Heyligheu Franciſcus ſaegen wp een ten halven uptgehouwen werck / waer in omtrent vijf ende twintigh Beelden waeren / ende het ſcheen de Overwinninge wel te verbeelden die Conſtantinus op Maxencius kreegh / die ſich in den Tiber verdzonck. Nae de Weſter hoeck van de Haeven is eene Kercke van den Heyligheu Georgius, alwaer nae allen ſchijn die plaetſe is welcke / in de kaerte van Peutinger, *ad Dianam* werdt genaemt / ter oozſaecke van eenighe Tempel van Diana die daer was. Dichte bp de Poozte / dooz de welcke men in dat gedeelte der Stadt uptgaet / ſijn dzie kleyne ſwaevelachtige ende ſilte Beecken / die in de Zee ſtroomen ende van dewelcke geen voordeel wert getrocken.

De Venetiaenſche Edelman / welcke doenmaels het gebiedt te Spalatro hadde / genaemt Franciſco Lauredano, hadde Provediteur te Cerigo geweeſt; Hy vertoonde ons eenighe Colommen die ſp daer van daen

daen hadde gebzagt. Deſelve ſchijnen van wit doozſchijnende Marmoz te zijn / doch het is maer een beſtalt waeter / dat in de Grotten van dat Eylandt in ſteen verandert.

De tijdt die wp te Spalatro verbleven viel ons niet langh / om dat wp aldaer daegelijcks iets nieuws ontdecken / ende om dat het daer anderſints ooch goedt teeren is. Wp hadden niet te klaeghen dan over onſe Hupsbeſtinghe / welcke niet al te gemackelijck was / dooz dien wp 'er niet dan de vier blote mueren vonden. Het coppel Patrijſen geldt daer maer vijf ſtupvers / ende een Haes maer weynigh meer. Men heeft het vlees upt de Halle vooz een ſtupver het pont / ende Schildt-padden ſoo groot als twee vupſten vooz vier a vijf ſtupvers. Doch wp wilden den meeſten tijdt liever Baſten-dagh houden / ende van die klepne Dooznen * van Salona, welcke de Kaiſer Diocletianus tot ſoo vezre beminde / dat hp upt vzeeſe van om deſelve verleghen te zijn / eene waeterlepdinghe gemaeckt hadde / dooz dewelcke ſp in ſijn Paleys quaemen ſwemmen. Sp ſijn ſeecherlijck van een ſeer goede ſmaeck / maer die van de Reviere Aſcanius in Natolia, daer wp naemaels paſſeerden doen wp nae Smyrna trocken / ſijn beter ende veel groter. Daer was / ſoo als ick geſeghd hebbe / geene Herberghe in de Stadt / dan alleen een klepn kroeghjen dat van een Hooghduptſche Vzouw wierdt gehouden / welcke ons eeten berepdde. Als wp op ſeecheren dagh ons Avondtmael te laet hadden genomen / vonden wp de Stadts-Poozten geſloten / ſoo als wp nae bupten wilden gaen om ons in onſe Kaemer van het Lazaretto te vertreden. Wp gelooſden dat de Gouverneur de beleefthepdt ſoude hebben van de Poozte vooz ons te doen openen / om geene Vzemdelinghen onder den blaeuwen Hemel te laeten vernachten. Doch hp deedde ons ſegghen dat het wooꝛt al gegeven was / ende dat wp gedult moeſten nemen. Wp baedden een Soldaet ymant op te ſoecken welcke ons ten minſten onder het dack wilde ontfanghen / ende wp vonden epndelijck een Edelman van die Plaetſe genaemt Pietro Albertin, welcke ons ſeer wel ontfingh / ende veel beter te ruſte lepdde / dan wp op onſe gewoonlijcke Scheeps-Matelaſſen gewent waeren. Doch het werdt tijdt dat ick u iets van Salona ende Cliſſa ſegghe / welcke twee Plaetſen wp daer nae ginghen beſien.

Goedt koop leeftocht te *Spalatro*.

* Nota. *Dit is een ſlagh van Viſch darmen hier te lande niet vindt, doch eenige overkomſte met onſe Veornen heeft.*

Salona was in oude tijden een vermaerde Stadt / doch wp vanden 'er niet dan vervallene oude mueren / ende daer is niet meer dan eene Kercke met vier a vijf Molens. De Steden vergaen ſoo wel als de menſchen. Sp lagh in eene ſchone Vlackte / twee mijlen van het Morlackſche Geberghte / het welche ſp ten Noozden hadde / ende ſtrechte ſich upt tot aen eene klepne Golf / welcke vooz Haeven aen deſelve diendde / in dewelcke die klepne Reviere valt / welcke de Stadt in twee'en verdeelt / ſijnde deſelve waer in die Dooznen werden gevanghen. Sp leght even vezre van Cliſſa ende van Spalatro, dat is ge-

Beſchrijvinghe van *Salona*.

ſeght omtrent vier mijlen ſoo wel van de eene als van de andere. Sy moght omtrent acht a negen mijlen in den omganck hebben / maer die van het Lant ſpreecken van meer. Wy waren vier in geſelſchap / wy hadden ſoo veel Doetknechten by ons welcke Morlacken waeren / ende hoewel ſy verbaerlijck van aenſien / ende ſoodaenig waeren als ick hier boven die van die Landt-aerdt hebbe afgeſchildert / waeren 'er wy 'er nochtans wel genoegh van gedient / ende men ſoude in onſe quartieren moeyte hebben / om eerlijcker lieden van ſoodaenighen profeſſie te vinden. Sy lepdden ons tuſſchen die ruinen om een gat te beſien / het welcke ſy ſeyden het Graf te ſijn van den Heyligen Domnus, eerſte Biſſchop van Salona ende een Leerlingh van den Heyligen Petrus, ende daer dichte by noch twee andere Graeven / van den Heyligen Anaſtaſius ende den Heyligen Rainerus, beyde Prelaeten van die plaetſe. De wegh welcke van daer nae Cliſſa leydt / wierde eertijdts via Galiniana, ofte den weg van Galinius genaemt / ſoo als ick upt eene oude Inſcriptie bemerckte.

Graf van den Heyligen *Domnus* Diſcipul van *St. Peter.*

Beſchrijvinge van *Cliſſa.*

Cliſſa is die plaetſe welcke Ptoloméus Andecrium, ende Strabo Andecrinum noemt / maer die Inſcriptie daer van ick ſoo even hebbe geſproocken / noemt deſelve Andetrium, ende die gedenckteeckenen ſijn ſeeckerder dan de boecken / welcke dooz de Uptſchrijvers konnen verandert werden. Het is een ſterckte van ſeer groot belangh / welcke van de Venetiaenen op de Turcken wierde genomen / onder het beleyt van Foſculo Provediteur van Dalmatien. Deſe plaetſe hadde eertijds den Kaiſer van Hooghduptſlandt toegekomen / ende men ſeght dat eene Coninginne van Ongaryen die heeft laeten bouwen. Sedert de Republijck daer van is in beſittinge geweeſt / heeft men een gedeelte van het vooꝛſte werck laeten ſpringhen / ſoo om de plaetſe te verſtercken / als om deſelve te gemackelijcker te konnen bewaeren. Sy leght op den top van een heuvel / tuſſchen twee hooge berghen / op den wegh van Turkyen ende Dalmatien. De Schiltwacht ſiet alle die vooꝛ hy gaen / ende hy doet haer antwooꝛden. Men ſiet 'er evenwel geen Bolwercken ofte uptterlijcke verſterckinghen dan eenighe verſpevene plaetſen / ende de Rots-ſteen ſtreckt vooꝛ een muer. Daer is gebreck aen waeter ende de koude is 'er des winters verbaerlijck groot. Ick beelde my ſelve in dat het een groote ſtraffe vooꝛ een Venetiaenſch Edelman is / daer twee jaeren het Ampt van Provediteur te moeten bekleeden. Daer binnen ſijn twee Compagnien Doetvolck ende eens halve Kupters. De oorſaecke van haer overgaen was / boven de ſtoꝛmen die men daer op hadde gedaen / dat een Bombe op de Moſquée viel / terwijlen de Turcken tot haeren Godts-dienſt waeren vergadert / waer by ſy de hope van het ontſet verloren / zijnde het ſelve geſlaeghen. Sy bedonghen haer leven ende goedt / doch de Morlacken, haere onverſoenlijcke vyanden / naemen haer in den dooꝛtoght waer / ende kapten haer alle upt eygene bewegingh in ſtucken. Ick ſagh te

Oorſaecke waerom de Turcken de plaets aen de Venetiaenen overgaeven.

Traöu

Traöu eene Inſcriptie die van Cliſſa was gebraght / deſelve was wel niet veel te bedupden / doch gaf evenwel de outheyt van die plaetſe te kennen. Men moet ſich niet verwonderen dat Ptolomeus die quaelijck geplaetſt heeft / dooz dien hy niet al te naeukeurigh in die quartieren is / want hy ſtelde Traöu een graedt Zupdelijcher als Salona, hoewel de laetſte plaetſe meer na het Zupden naedert dan de eerſte. Van Spalatro quaemen wy in minder dan vyftien ueren te Lieſina.

Foute van *Ptolomeus*.

Beſchrijvinge van *Lieſina*.

Lieſina is een Eylandt / het welcke Ptolomeus Pharia, ende Strabo Pharas noemt / het heeft omtrent hondert mijlen in den omganck / maer beſtact niet dan upt Rotſen ende onvruchtbare landen / bequaem vooz Haeſen ende Conijnen. Ooch ſijn alle de Inwoonders van het Eylandt / welcke omtrent een getal van drie a vier duyſent moghen upt maecken / in de Stadt van die ſelve naem gaen wonen / om aldaer ſomwijlen de vremdelinghen in haere Haeven te ſien komen. Om deſelve aldaer met meer eere te ontfanghen / hebben ſy 'er een ſchoon hooft gemaeckt van marmoz ende gehouwen ſteen / het welcke de halve circul van de Haeven omringht. De Klippen welcke aen den invaert legghen / ſijn andre naetuerlijcke Hoofden / achter dewelcke de ſchepen vepligh leggen. De ſtandt ende gelegenthepdt van deſe plaetſe is by nae als die van Genua, maer men kan wel denchen dat ſy in ſchoonhepdt by deſelve niet heeft. Men vindt daer ſeer ſchoon broodt / ſeer goeden wijn / en overvloedt van Sardijnen / om den eetluſt te verwecken / ooch vooꝛſtet deſe Stadt Italien ende Griechenlandt van deſelve. De wyſe op dewelcke men deſelve vanght is redelijck aenmerckens waerdigh; ſiet hier hoe wy het ſelve ſaeghen geſchieden. So drae men weet dat de tijdt dat de Sardijnen moeten komen verſchenen is / het welcke in de maenden van Mey ende Junius vooꝛvalt / ſoo vaert men in de diepten ende plaetſen die tuſſchen de Klippen van Dalmatien in legghen / alwaer ſy haer onthouden / buyten twijffel upt vreſe der groote Viſſchen / welcke haer ſouden inſwelghen. De toeberepdingh tot de Viſſcherye nodigh werdt by dagh gemaeckt / ende des nachts leght men achter op het eynde van een kleyne Korp-barcke een vyer aen van ſpaenderen van dennen-hout / ende men roeyde daer mede drie a vier hondert treden van het landt af. Als de Viſſchers / welcke ſachtelijck vooꝛt vaeren / een grooten hoop van deſelve hebben ontdeckt / ſoo roepen ſy nae haere netten toe / ende vervullen haere Barck met viſch. De beſte werden by het naebuerighe Eylandt Liſſa gevanghen. De Turcken / welcke het aen geen kenniſſe haepert / geneſen haer met de Sardijnen van veele ſteckten / zijnde die Viſch wat ſeldtſaems in Turkijen. Ick wete niet of de inbeeldinghe daer iets toe doet / maer dat hulpmiddel ſoude de Matroſen van Provence niet mishaeghen / welche van de ſelve eene van haere vooꝛnaemſte lecker-nyen maecken.

Wijſe op de welcke men de Sardynen vanght.

Ick ſal van de Citadelle niet ſpreecken / het is maer een Craepen-

neſt / dat men licht onder de voedt ſoude ſchieten / van de naebygelegene heuvelen. Ooch beſtaet de geheele Beſettinge uyt een ſlecht ſoldaet / welcke te gelijck Capitepn / Sergeant / ende Poꝛtier is / even by nae als die geene daer Plautus van ſpꝛeeckt ende ons in ſijne Comedie vertoont. Nae dat onſe Galepe aldaer beſchupt voꝛ de Koepſlaeven hadde opgedaen / nam ſy den goeden wint waer / welcke ons op eene naemiddagh / vijftigh mijlen verder / tot aen Courzola bꝛagt.

Beſchryvinge van *Courzola*.

Courzela is een kleyne Stadt / gelegen in een Eylandt dat den ſelven naem voerdt / behoꝛende / gelijck oock Liëzina, onder de Venetiaenen / ende de oude noemden het ſelve *Corcyra nigra*. De wijſe op dewelcke die van Ragouſa het ſelve hebben verloren is aengenaem genoegh om verhaelt te werden. Sy waren in onluſt met de Venetiaenen / welcke een Klip beſitten Sant Marco genaemt / welcke de Stadt van Ragouſa kan dwinghen / ſy hebben daer by noch een andere Klip die kleynder is / welcke niet meer vlachte heeft dan nodigh is tot den grondtſlagh van een maetigh huys / hoedaenigh men 'er daer nae een gebouw heeft. De Venetiaenen ſonden dan op ſeeckere nacht / eenigh volck op deſelve / welcke daer een kleyn Foꝛt opſtelden / dat van Boꝛdpapier was gemaeckt / het welk men als aerde hadde beſchildert / ende ſy bꝛagten daer eenige houte ſtucken op / die ſy inder haeſt hadden gemaeckt. Als nu deſe kleyne Republicanen des moꝛghens eene Citadelle t' eenemael volmaeckt ende met Geſchut voꝛſien / alles in ſoo kleyne tijdt verbaerdight / beſpeurt hadden / ſoo waeren ſy daer over ſeer ontſtelt / ende verſoechende om te Parlamenteren / ſoo meenden ſy dat ſy 'er goede koop af quamen / gevende aen de Venetiaenen het Eylant Courzola, in reuplinghe van die ondeughende Kotſe / maer wat de Klippe Sant Marco belanght / welcke ſy mede geerne hadden gehadt / daer wilden de Venetiaenen niet eens van hooꝛen ſpꝛeecken. Op wat wijſe de Venetiaenen *Courzola* hebben aen haer gekreghen.

Het vaſte landt / langhs de Zeekant / recht teghens over dat Eylandt / komt haer mede toe / ende ſy hebben daer ſeer ſchone Hoven Zabionera genaemt. Onderwijlen is Courzola ſeer voꝛdeeligh aen de Republijcke van Venetien / doꝛ dien het ſelve haer voꝛ een Scheeps-Timmerhuys verſtrecht / ſoo om Schepen te timmeren als om te verdubbelen / ſijnde het by nae geheel met ſeer hooghe Bomen bedeckt. Het inhomen van het ſelve beſtaet voꝛnaementlijck in Wijn ende Sardijnen. Daer op ſijn vijf Doꝛpen doꝛ met veertien a vijftien hondert menſchen bevolckt / doch in de Stadt ſijn 'er wepnigh meer als dupſent / ende deſelve heeft in den omganck wat meer dan een quartier uers. De mueren ſijn van Diocletianus getimmert / ſoo wel als de Dom-Kercke van Sant Marco, welcke in het midden op eene hooghte ſtaet / ende aen dewelcke alle de ſtraeten al opgaende eyndigen. In de Gevel / aen de hoeck van het dack / is een marmore Graf-beeldt / van een gekroonde Vꝛouwe. Men ſeyde ons dat het het hooft van de Vꝛouwe van die Keyſer was / doch ick ſoude daer voꝛ niet willen inſtaen /

Nutticheyde die de Venetiaenen uyt het Eylandt *Courzola* trecken.

inſtaen / als hebbende haer niet gekendt / noch door beelden noch door oude penninghen. Het is evenwel een out beeldt gelijck oock het gebouw van de Kercke van deſelve natuere is / welcke van binnen twee rye'n Colommen boven op malkanderen heeft. Alles wat 'er by nae aen is beſtaet uyt marmor / dat ſelfs in het Eylandt werdt gevonden / vier a vijf mijlen van de Stadt. Daer ſijn wepnigh hupſen welcke niet van deſelve ſtoffe zijn / maer ſy nemen de moepte niet van het glat te maecken. Door dien het Eylandt vol Boſſchen is / ſoo ſtrecken die tot een ſchuylplaetſe voor veele Wilde-Dieren. Men ſiet 'er onder andere een dier / 't welck men my ſeyde als een Hondt gemaeckt te zijn / maer het roept als een Maerrſche-Kat ofte als een Pauw. Als men des nachts dichte by die Boſſchen over aen ſtoockt / ſoo hoort men haer een raſendt muſijck aenvanghen / ſoodaenigh dat die geene / welcke haer nopt hebben gehoort / ſouden geloven dat het menſchen waeren die riepen. Men ſeght mede dat ſy de Lijcken opgraeven om die te eeten / voor de reſte ſijn ſy nergens nut toe / dan dat men 'er eenighe ſlechte pelterye om te voederen af maecken kan. De Griecken noemen die Zachalia ende de Turcken Tohachal. Wy hebben die in Natolia hooren huplen / by Epheſen, gelijck oock te Santa Maura. Ick gelove dat het het Dier / door de Oude Hyena genaemt / is / het welcke ſommighe geſchreven hebben het eene jaer van het mannelijcke ende het andere van het vrouwelijcke ſlagh te zijn / doch Ariſtoteles ontkent die gepretendeerde veranderinghe. Deſe gelijckeniſſe van de menſchelijcke ſtemme / kan oock reden gegeven hebben / tot dat geene dat Plinius daer van verhaelt / doch dat evenwel fabuleus ſchijnt; te weten dat dit Dier de menſchelijcke ſtemme ſo wel naebootſt / dat het ſomwijlen de naemen der Herders leert voortzingen / om deſelve als het roept te doen voor den dagh komen / ende daer nae te verſlinden.

Beſchrijvinghe van de *Tohakal* ofte de *Hyæna* der ouden.

Vervolgh van de Reyſe.

Vervolghende onſen wegh / ſaeghen wy de Eylanden van Auguſta, Mezzo ende Meleda, die aen de Republijcke van Ragouſa behooren; Daer nae ancherden wy te Sancta Croce, het welcke een ſchone Haeven van die Staet is / daer de Heer Hertogh een huys van plaiſance heeft / dat die naem niet ſeer weerdigh is / doch de Borgers hebben 'er redelijcke ſtaen. Wy ſeylden des anderen daeghs tot in het geſichte van Ragouſa, het welcke ſeer langhſaem weder by komt ende betimmert werdt / ſedert de ſchrickelijcke Aert-bevinghe welcke het by nae geheel deede verſincken. Twaelf mijlen aen geene ſyde is een Dorp genaemt Ragouſa Vecchia, het welcke het oude Epidaurus is / voor by het welcke de monden van Cattaro zijn / in dewelcke wy liepen. Wy ſeylden weder van daer om de Golf van Lodrino over te zeylen / welcke niet minder dan hondert ende tachtigh mijlen breedt is. Dit is die vermaerde Golf van Apollonia, in dewelcke Cæſar gevaer van ſijn leven liep. Wy lieten achter ons de klepne Fortereſſe Budua, dat de laetſte plaetſe der Venetianen in Albania is. Daer nae / als men langhs

de Kuſte ſeylde / ſoo als wy op onſe wederkomſte deeden / ſiet men
Dulcegno. Dulcegno, te voren Ulcinium genaemt / een Turckſche Stadt / welcke omtrent ſeven a acht duyſendt zielen in haer begrip heeft woonende / het welcke een goede Haven is. De Franchen hebben daer een Con-
Durazzo. ſul. Durazzo, het welcke het Dyrrachium der Romeynen is / is niet meer dan een Dorp / met een vervallen Fort. Men ſiet daer na de Golfe van Bajana met een Revière van deſelve naem / die ſich daer in uytſtort / welcke eertijdts Drile wierdt genaemt. Langs de ſelve ſtrant vindt men de Revière van La Pollona, aen dewelcke de nabygelegenthept van Apollonia die naem heeft gegeven / het waeter is gebleven / maer de Stadt werdt niet meer geſien / daer nae komtmen by Aulon, dat wy met een verdorven woordt la Vallana noemen. Dertigh mylen van daer in het vaſte landt is een bergh / op dewelcke eene Fonteyne van Pech is / van dewelcke de oude hebben gewagh gemaeckt / men beſorght de Schepen daer mede als het met Teer gemenght is. De Klippe Saſeno, ſes mylen van la Valona geleghen / bepaeldt de Golfe van Lodrino aen het Suydtweſten. Als wy deſe Golfe over-
Ontmoetinghe van een Schip dat voor een Rover werdt aengeſien. ſtaecken / ſaeghen wy met het kriechen van den dagh een Brigantijn, welcke ſich te rugge begaf ſoo dra hy ons ontdeckt hadde; Dit deede ons geloven dat het een Roof-Schip was / voornaementlyck als wy ſaeghen dat het het Door-ſchip nae la Valona toe wendde. Wy vervolghden het ſoo ſterck als wy konden / ende onſe Slaeven roeyden ſoo ſterck / dat wy het in minder dan een uer tyts binnen ſchoots kreghen. Wy loſten drie a vier ſtuchen op het ſelfde / waer door het verplicht wierde de Seylen te ſtrychen / doch wy bevonden dat het niet dan eene Barche van Cephalonia was / ſynde gelaeden met Olie ende Kaes voor Venetien / ende dat het ons ſelve voor Rovers hadde aengeſien. Aldus vervolghde een yder ſynen wegh / ſynde die van Cephalonia ſeer verheught / dat ſy niet dan de ſchrick hadden gehadt van het quaet daer voor ſy bekommert waren / ende wy waren droevigh weghens het verlies van ons verhoopte profyt.

Wy anckerden niet te Saſono door dien de windt ons gonſtig was. De Capiteyn van onſe Galeye / verhaelde my eene vremde ſaecke / welcke aldaer over eenige jaeren was voorgevallen. Hy was doenmaels Stuerman op eene andere Galeye / ende hadde het Ancker op
Schrickelijke daet van twee Roey-Slaven. die plaetſe laeten vallen. Twee Slaven van ſyne Roeyers ende noch een van eene andere Galeye ſalveerden haer geſaementlyck door de vlught / ende verſtaecken haer onder de ſtruëllen tot dat men vertrocken was. Maer wat ſoude men geloven dat deſe Ellendige deedden? Nae dat ſy daer twee a drie daeghen gebleven waeren / ende in die woeſte plaetſe niet te eeten vonden / ſoo overleyden de twee machers die onſen Capiteyn ontlopen waren / wat middelen ſy ſouden ter hant ſlaen / om haer leven te onderhouden / tot dat 'er eenigh Schip mocht aen komen / ende ſy beſloten den geene / welcke van de andere Ga-

lepe

lepe ſich nevens haer hadde geſalveert / te dooden ende te eeten; Sy volvoerden het geene ſy hadden beſloten / ende onderhielden haer noch eenighe daeghen met het lichaem van die ellendighe / tot dat 'er een vremt Schip op die ſelve plaetſe landende / ſy daer op binnen booꝛt geraeckten ende nae Venetien trocken.

Van omtrent Saſono ontdeckten wp de Acroceraunïſche Geberghten, ſegenwooꝛdigh het Geberghte van de Chinera genaemt. Deſelve ſijn aen de Zee-kant dooꝛ vijf a ſes Dooꝛpen bewoont / welcke de Turcken wederſtandt bieden / ende de Coratſch ofte het Hooftgelt niet willen betaelen. Het vooꝛnaemſte van die Dooꝛpen werdt la Chimera genaemt / leggheude op eene ſteyle Rotſe / alwaer ſich alle die van het Landt in tijden van noodt konnen vertrecken. Dat meer is / als men haer van de Zeekant ſoude willen aentaſten / ſoo ſouden ſy haer in haer Geberghte verſteecken met haere kudden Vee / ſijnde deſelve by na ontoegancklijck / ende ſoo men haer te Lande komt beſoecken / ſoo ſijn 'er ſoo enghe dooꝛtochten / dat ſy in deſelve een geheel Leger alleen met ſteenen te werpen ſouden konnen vernielen. De Inwoonders van deſe Dooꝛpen ſijn goede Soldaten / ende houden de Grieckſche Godtsdienſt; maer ſy ſijn oock ten anderen ſeer kondigh in het ſtelen / oock ſijn ſy van de Macedoniërs geſpꝛoten / gelijck de Magnotten van de Lacedemoniërs / twee Natien die beyde even ſtrijdtbaer waeren; Sy hebben een goede Haeven Porco Panormo genaemt / alwaer evenwel wepnighe Schepen derven anckeren / want men ſeght dat ſy de Chꝛiſtenen aen de Turcken / ende de Turcken aen de Chꝛiſtenen verkopen. Sy onderwerpen haer evenwel / wat het Geeſtelijcke belanght / aen den Metropolitaen van Jamina, het welcke eene groote Stadt is / twee daghrepſen van daer geleghen. Wp begonden doen te ſien dat wp in het begin van Griechenlandt quaemen / het welcke ons aldaer ſoo veel vꝛeughde verooꝛſaechte / als 'er Æneas verdꝛiet hadde / wanneer hy 'er dooꝛ trock; Want hy conſidereerde de Griechen als de verwoeſters van ſijn Vaederlandt / ende wp aenſchouwden haer als lieden aen wiens Vooꝛouders wp de konſten ende wetenſchappen hadden te dancken. Wp hadden oock meer geluck dan Æneas, want hy was ſeven jaeren onder weege tuſſchen Troyen ende de mondt van den Tiber, ende wp quaemen in twee maenden van Komen te Troyen.

Kloeckmoedige Boeren op het *Acroceraunïſche Geberghte.*

Haer Godtloſen menſchen handel.

Corfou is het eerſte aenmerckelijcke Eylant / datmen ontmoet wanneermen upt de Golf van Venetien loopt / behoꝛende het ſelve nevens Cephalonia ende Zante aen de Allerdooꝛluchtighſte Republijcke. Het wierdt in oude tijden Phæacia genaemt / ende daer nae Corcyra, nae den naem van eene Nymphe welche daer op een Stadt bouwde. De hedensdaeghſche Griechen noemen het Corfu ofte Corfous.

Corfou.

Caſſopo daer wp eerſt aenquaemen / was eene van de Steden van dat Eylandt / bekent onder den naem van Caſſiope, ende vermaerdt dooꝛ

Beſchrijvinge van *Caſſopo.*

door den Tempel van Jupiter, waer van wy veele oude penninghen hebben gevonden. Het is nu niet dan eene vervallene sterchte / met eene Kercke aen Panagia toegewijdt (Panagia is in de Griecksche taele de Heylighe Maeghen) ende door Caloyers, ofte Griecksche Religieusen bedient. Sy is half vervult met teeckenen van afgelepde of betaelde Geloften / gegeven door Zee-vaerende lieden / ofte andere personen / die gevaeren des Zee 's sijn ontkomen. Men spreeckt aldaer van seecker miracul / van het welcke wy de uptwerckinghe wilden sien. Daer is een Beeldt van de Heylighe Maeghet / op de Grieckse wijse geschildert / op een steene vierkant / dat in de muer is gemetselt in die Capelle. De Kepsighers / willende weten of pmandt van haere vrienden overleden is / houden teghens dat Beeldt eene kopere stuyver van Corfou ofte van Dalmatien, ende indien die geen / aen dewelcke sy gedencken / leeft / soo blijft de stuyver daer aen vast / maer sy valt af als die Persoon doodt is. Ick sagh 'er veele van die stuyvers / welcke daer aen noch vast waeren; Ick hield 'er oock eenighe teghens / sonder evenwel op pmandt te dencken / uyt vreese van pmandt van mijne vrienden te doen sterven / sommighe bleven 'er aen / sonder dat men iets konde bemercken dat haer konde vast houden / andere weder vielen / maer ick gelove dat die niet te deghen plat waeren. Doch ick wil niet onderstaen reden te geven hoe sulcks kan geschieden / willende my niet inlaeten om te oordeelen / of sulx door eene natuerlijcke kracht geschiedt / ofte wel door iet dat boven de natuere ende Goddelijck is. Des anderen daeghs lepden wy den wegh die ons tot aen de Stadt Corfou toe noch overigh was / ende die twaelf mijlen langh is / in weynigh tijdts af / van waer men tot aen Venetien seven hondert Italiaensche mijlen teldt.

Miraculeus Lieve Vrouwen beeldt te *Caſtop.*

Beschrijvinghe van de Stadt *Corfou.*

Corfou is de aensienlijckste ende gewichtighste plaetse / welcke de Republijck van Venetien besit / om de Adriatische Zee in teugel te houden. Hierom heeft sy daer altoos eene Vlote van vijftien of sestien Galeyen / eenighe Schepen ende eenighe Galeassen. Daer sijn twee Forteressen / waer van de outste op twee toppen van Rots-steenen leght / welcke aen alle kanten stepl af gaen / ende beneden rontom met Bolwercken sijn besorght. De nieuwe sterckte aen de andre zijde van de Stadt is soo goedt niet / hoewel daer aen niet is gespaert / want sy werdt gecommandeert door een nae-by-gheleghen heuvel / Mont-Abraham genaemt. Seecker Provediteur van Corfou dat gebreck siende / wilde die heuvel binnen de Stadts muren trecken / doch sulx is niet geschiet / sonder dat ick de reden daer van wete. Ick sal u niet seggben of dese Casteelen wel met Geschut sijn voorsien / want wy waeren soo drae niet gearriveert / of men verboodt pmandt in deselve te laeten komen / ende voorzal geen Françoysen ofte Engelschen. De reden hier van was dat men ons voor Ingenieurs aensagh / doordien een van ons gesellschap Mathematische Instrumenten by hem hadde / ende

ende oock om dat men hadde bespeurt dat wy alles in Dalmatien uptteeckenden / Inscriptien / oude verfallene ruinen / ende selve maeckten wy somwylen upt curieushept een ontwerp van den grondt der Steden. Maer den Generael Priuli, welcke over de drie Eylanden het gebiedt hadde / welcke sijn Corfou, Cephalonia ende Zante, hebbende / nae de saecke te hebben vernomen / verstaen wat 'er van was ende dat ons doen niet dan upt enckele nieulvsgierighept sproot / gaf aen de Heer Wheler ende my / de permissie om op de Schepen van de Republyck nae Constantinopolen te repsen / want onse Galeye trock niet verder.

De Metropolitane Kerck van de Griecken is taemelyck schoon / ende met schone guldene ende silvere Lampen verçiert / tot dewelcke seecker Edelman van Corfou, genaemt Nicolao Politi, vijf duysent Venetiaensche Sequyns by sijn Testament ordonneerde; Men bewaerde daer het Lichaem van den Heyligh Spiridion, Bisschop van Corfou, aen dewelcke de Kercke is toegewydt. De Inwoonders segghen dat men dickmaels heeft getracht het selve nae Venetien te voeren / maer dat die Heyligh altoos heeft getoont / door beletselen welcke hy deede voorvallen / dat die verplaetsinghe hem niet behaeghde. Sijn Lichaem is volkomentlyck in sijn geheel / uptgesondert een arm welcke te Romen is. Alle die geene welcke het selve hebben gesien / segghen dat wanneer men het vleesch met de vingher drucht / het selve wycht / ende daer nae weder in sijne oude gedaente sich verheft / even als dat van een levendigh menschе. De Griechen hebben daer geen Bisschop / maer alleen een Proto-Papa, dat is een eersten Priester. Die geene welcke die waerdighept nu bedient / is van het Geslachte Bulgari. Hy gaf ons een geschenck mede aen den Patriarch ofte Aerts-Vader van Constantinopolen, het selve was den Dienst van den Heyligh Spiridion, met een kort begryp van sijn leven / geschreven in de oude Griechsche taele. De Broeder van de Proto-Papa, genaemt Nicolao Bulgari, is Doctor in de Medicynen / ende seer geleert / oock in de Theologie ende Griechsche Taele. Daer is te Corfou een Academie / ofte vergaederinghe van Geleerde lieden die de goede letteren beminnen / van de welcke hy mede een lit is / soo wel als de Doctoren Justiniani ende Lupina, ende de Heer Ridder Marmora, die in de Italiaensche Taele de Historie van dat Landt heeft beschreven. Hy liet ons sijn Cabinet van oude Penninghen sien / het bestaet hy nae geheel upt Medalien van dat Landt / die in sijn Boeck gedruckt zyn. Hy vertoonde ons oock de teeckenen ende ontwerpen die hy gemaeckt hadde om het selve te vermeerderen. Hy hadde noch geen genoeghen door de vertoninghe aen ons van die dinghen gedaen / hy sondt ons daerenboven tot geschenck een mande vervuldt met de beste Vyghen des Werelds / Fracaslanes genaemt. Sy hebben van binnen iets dat als een bestalt sap is / ende dat wonderlyche effecten doet te-

Schone Kercke van *St. Spiridion.*

Wonderdaden van geseyden Heyligh.

De eerste Priester van *Corfou* geeft den Autheur eengeschenk mede aenden Patriarch van *Constantinopolen.*

Schone Vijgen *of Corfou Fracaslanes* genaemt.

ghens de hette van de maendt van Julius. De Heer Spiridion Auloniti Nabiſori heeft oock een kleyn Cabinet van Medaillien; Hy is een Jonghman van dewelcke wy veele beleefthеden ontfinghen / ende die de goethеydt hadde van alles te doen ſien wat 'er in het Landt naeuheurigh ende beſiens waerdigh is; De Heer Doctor Capello, hoewel ſeer jongh / is ten hooghſten ervaeren in de Rechts-geleerthеydt ende in de goede letteren; Hy ſeyde ons dat hy een Dictionarium ofte Woordt-boeck maeckte van de hedensdaeghſche Griecкſche / Latijnſche ende Italiaenſche Taelen / dat veel ampelder ſoude zijn dan die geene welcke men tot noch toe heeft geſien.

Geleerde lieden in *Corfou*.

Het is noch geen hondert jaeren geleden dat de Stadt van Corfou nerghens anders upt beſtondt dan upt de oude Fortereſſe ende de Voorſtadt Caſtrati, welcke redelijck groot is / ende alwaer wy eenige oude Inſcriptien vonden. Aen het eynde van de Voorſtadt is de Kercke Pantagiei, dat is geſeght van alle de Heyligheu / van dewelcke wy de Papa ofte Eerſte-Prieſter ginghen beſoecken. Hy is een Hieromonachos ofte geheyligde Manus, genaemt Arſenio Caluti, ſijnde een ſeer geleerdt Man in de Godt-geleerthеyt ende het oude Griecкſch. Hy is oock een ſeer bequaem Predicher / ende heeft te Padua geſtudeert. Hy liet ons onder ſijne Boecken / eenighe ſeer curieuſe geſchrevene Griecкſche ſten / onder andere een van den Heyligheu Joannes Damaſcenus, het welche men niet gedruckt vindt / ende genaemt werdt Paliloï. Het is als een kort begrijp van ſijne wercken / oock hadde hy eene uptleggинge van de Prochoprodromus ofte de Lofzangen van de Griecкſche Kercke. Sijne Kercke is getimmert op de maniere van een Griecкs Cruyce / met een kleyne ronden Toorn op het midden / ende boven de Poort is een Inſcriptie van de ſesde ofte ſevende Eenwe / welcke de Ridder Marmora in ſijn Boeck heeft getracht upt te leggen. Hy braght ons daer nae om een ander Caloyer, welcke veel ouder dan hy ende ſijn Oom is / te begroeten. Hy is een eerwaerdigh / ſeer geleert out Man / welcke een Dictionarium in vier Taelen heeft doen drucken. Sijnen naem is Hieronymus Vlach, ſijnde van geboorte ende afkomſte upt het Eylandt Candia. Sijne Bibliotheeck is vervult met veele oude geſchrevene Theologiſche Boecken. Onder deſelve ſijn 'er meer dan twintigh / welcke nopt op de Perſſe ſijn geweeſt / onder andere eene Griecкſche Uptleggинghe van den Heyligen Origenes over het Euangelium van St. Jan / nevens de Sermoenen van Ephrem.

Het oude Caſteel ofte Palæopoli.

Sijne Kercke genaemt Panagia de Palæopoli van de welcke hy Abt is / is ſeer out / ende de Griecкſche Inſcriptie / welcke wy op het Poortael laeſen / leerde ons / dat de Keiſer Jovianus haer hadde doen ſtichten / want deſelve deede Belijdeniſſe van de Chriſtelijcke Godts-dienſt. De naem van Palæopoli, welcke dat quartier heeft behouden / is niet anders dan oude Stadt geſeght / ende in der daet daer is de plaetſe op dewelcke ſy van outs gebouwt was. De groote menighte van marmore

more ſteenen die men daer uptgraeft / betoont dat het eene groote ende Heerlijcke Stadt was / deſelve lagh in een hangendt Eylandt / dat haer oock den naem van Cherſopoli gaf / ende daer was een ſchoone Haeven; Men ſiet noch de plaetſe daer men deſelve met een keten ſloot / doch daer is nu geen diepte als voor lilepne Barcken. Daer was een Waeter-leydinge welck van de Stadt tot op de Haeven toe ſtrecke / om de Galeyen van waeter te verſorghen / ende wp ſaeghen het eynde ofte den uptganck daer van. De Hiſtorie van Corfou, van dewelcke wp hebben geſproocken / handelt breeder van die Stadt / ende in deſelve is ſy oock in de platte grondt afgebeeldt. Men vondt daer over eenighe jaeren een Beeldt van Germanicus, het welck nae Venetien wierde gebracht / door den Provediteur Valier, maer wp ſaghen de Inſcriptie op den voet daer het opgeſtaen hadde. Men vondt 'er oock een groot Koffer van gehouwen ſteen / verbult met eene ongelovelijcke menighte van kopere Medalien van verſcheydene Kaiſers / maer voornaementlijck van de Familie van Severus, met de naem van de Inwoonders van Corcyra aen de andere zijde / waer by eene Galeye ſtondt / om haere magt ter Zee te verbeelden.

Eene Statue van *Germanicus* te *Corfou* gevonden.

Aen de andere zijde van Palæopoli ſtrecht ſich eene lilepne vruchtbare Blackte upt / die door veele Beecken is bevochtight. Men acht dat dit de plaetſe is / daer den Coningh Alcinoüs ſijne Tuynen hadde / die door Homerus ſoo vermaert zijn. De Geleerde noemen deſe plaetſe nu Chryſida, ende het volck geeft die de naem van Pezamili, ter oorſaecke van ſeeckere Molens die daer zijn. Wp gedachten / terwijlen wp daer wandelden aen het voorval van Nauſicäa dochter van die Coningh / welcke met haere Caemer-dochters nae het Badt gaende / Ulliſſes ontmoette / welcke door ſtorm in dat Eylandt was gedreven / gelijck men ſulx in het langhe ſten kan in de Odyſſéa van Homerus. In het Cabinet van de Heer Nigri van Bologne, is eene Medalie van die Heldinne / welcke ſeer raer is. De Stadt heeft meer dan twintigh duyſent zielen / ende daer is 'er omtrent ſeſtig duyſent in het Eylandt. Het ſelve is ſeer vruchtbaer in Wijnen / Olijven / Ceder- ende Lamoen-Boomen.

*Alcinoüs*tuynen te *Corfou*.

Vruchtbaerheydt van *Corfou*.

Wp lichten ons Ancker op den eerſten dagh van Auguſtus 1675. met een windt die voor ons niet al te voorſpoedigh was / ſijnde deſelve Suydt-Weſt. Wp deeden dien ende den volghenden dagh niet dan laveren / ende wp vorderden maer omtrent twintig mijlen. Hier nae keerde de windt om / ende wp ſaeghen Cephalonia in het voor bp ſeplen / het welcke tweemalen ſoo groot is als het Eylandt van Corfou, want het heeft omtrent hondert ende vijftigh mijlen in den omganck / daer 'er het andere niet meer dan ſeventigh heeft. Het is vruchtbaer in Olie / Roode ende Muſcaet-wijnen die uptnemende zijn / ende het geeft oock veel van dat ſlagh van Druyven dat wp Corenten noemen / waer van het veel gelt trecht. De plaetſe daer de Fo-

Vertrek van *Corfou*.

Beſchrijvinghe van *Cephalonia*.

tereſſe ende de woonplaetſe van de Provediteur is / wert Argoſtoli genaemt. Daer is een groote Haven aen alle ſijden beſloten / maer de grondt is niet al te vaſt. Aen de mondt van die Haven is een groot Dorp / genaemt Luxuri, alwaer veele rijcke Cooplieden van geſeyde Corenten waren. Sedert weynigh tijdts was 'er een Inlandtſchen oorlogh op dat Eylandt / ter oorſaecke van een verſchil tuſſchen twee Geſlaghten. Sy liepen op malkanderen met Partyen van vijftigh ende ſeſtigh ſterck / ſlaende ſoo wreedelijck teghens malkanderen / als de Chriſtenen ende de Turcken ſouden konnen doen. De Venetiaenſche Gouverneurs hadden niet macht genoegh om die verſchillen te konnen by legghen / doch als ſy wederzijdts begonden haere verdeeltheden moede te werden / ſoo maechten ſy de Vrede op deſe Voorwaerde / dat niemant van de Vyandelijcke Geſlaghten / oyt de vyfhepdt ſoude nemen / van in het Quartier van de andere te komen / op de verbeurte des levens. Aen de Oost-zijde is een Haeven in dewelcke wy ancherden als wy van Zanten nae Venetien voeren. Deſelve werdt Peſcarda genaemt / ende is alleen goedt voor kleyne Vaertuyghen. Men ſiet 'er de ruïnen van een Vleck / ende jegenwoordigh is 'er niet meer overigh als een Kerck met eenighe Caloyers.

Inlantſchen oorlogh in *Cephalonia*.

Beſchrijvinge van *Thiaki*.

Recht tegens over Peſcarda is het Eylandt Thiaki, ſijnde daer van maer afgeſcheyden door een overvaerdt van drie a vier mijlen / het welcke maeckt dat ſommighe het ſelve het kleyne Cephalonia noemen. De overeenkomſte des naems maeckt dat men het voor het Eylandt Ithaca neemt / een van de voornaemſte Coninghrijcken van Ulijſes, ende de Caerten van Sophian ende van Samſon, plaetſen het ſelve in dat gedeelte des Zee'es. Doch ſy konnen haer ſelfs bedroghen hebben / want Strabo, ſpreeckende van het Eylandt Ithaca, ſeght dat het ſeſtigh Stadien in den omganck heeft / die vier Italiaenſche mijlen maechen / ende dit Eylandt is ten minſten eens ſoo groot. Alduſ gelove ick dan dat Ithaca eene andere kleyne is / die omtrent ſeven a acht mijlen daer van daen leght / ende noch heden Jathaco werdt genaemt / ſijnde veel kleynder dan dat Eylandt. Wat dat dit betreft / ick gelove dat het het Eylandt Dulichium is / om dat het aen de Oost-zijde een groote Haeven heeft met de overblijfſelen van een Stadt / noch op heden Dolicha genaemt / ſoo als Strabo oock heeft aengemerckt dat men het ſelve in ſijn tijdt met die naem hende / dunckende my ſulx krachtigh genoegh te zijn. My dunckt evenwel dat Strabo van die geene is welcke Thiaki voor Ithaca nemen / ende mogelijck wiſt hy ſelve de rechte gelegentheydt van die Eylanden niet / door dien de naemen van deſelve alreede verandert waeren; Want als wy voor de reſte willen komen tot het geene Homerus ſeght / ſoo ſchijnt het niet dat Dulichium eene van die Echinadiſche Eylanden is / ſoo als de Wereldt-Beſchrijvers welcke nae hem ſijn gekomen hebben gedacht / wat oock hier van zy dit is een verſchil dat moeyelijck genoegh is

om

om op te legghen. Twee Engelſche Schepen gaen jaerlijx in de Haven van het Eylandt Thiaki, van die Corenten daer van ick hebbe geſproochen laeden / welcke geteeldt werden dooz de meeſte Inwoonders van dat Eylandt / welcke te ſaemen niet meer dan dzie Dozpen uptmaechen genaemt Onoi, Vathi ende Oxia. Men ſiet in een boſch de ruïnen van een out Caſteel / het welcke de Inboozlinghen ſegghen het Paleys van Uliſſes te ſijn geweeſt. Wat het Eylant Jathaco belanght dat is woeſt ende verlaeten / ende die van Thiaki vaeren van tijdt tot tijdt over om het ſelve te bebouwen. Het Eylant Cephalonia voerdde ten tijden van Homerus den naem van Samos, op het ſelve lagh een Stadt van de ſelve naem / die niet verre ſtonde legghen van de Haeven van Peſcarda, daer wp af gehandelt hebben. Het was het grooſte Eylandt van alle de Rijcken van Uliſſes, ende ick verwondere mp dat Strabo ſeght dat het maer dzie hondert ſtadien in den omganck hadde / welcke maer acht ende dertigh mijlen maecken / ende dat Plinius maer van vier ende veertigh mijlen ſpreeckt / ſijnde het in der waerheydt meer dan hondert ende twintigh groot. Doch ick behooze mp niet te verwonderen over de fauten van de oude Geographi, dooz dien de hedensdaeghſche / welcke boven de ſchziften der Ouden / noch de Reys-Beſchzijvinghen van onſen tijdt hebben / ſoo grobelijck ſomwijlen in eenighe gedeelten van dat Landt misſlaen.

Corenten handel op *Thiaki*.

Foute van *Strabo* ende *Plinius*.

Terwijlen wp nu in het Coninghzijcke van Uliſſes zijn / ſoo moeten wp het ſelve ſoo ſchielijck niet verlaeten / ende een wepnigh van het Eylandt Sancta Maura ſpreecken. Dit Eylant wierdt in den ouden tijdt Leucas genaemt / ende de hedensdaeghſche Griecken noemen het altoos Leucada, want den naem van Sancta Maura geven ſp eygentlijck niet dan aen de ſterckte / alwaer ten tijden der Venetiaenen een Clooſter van die naem was. Als wp weder na Venetien keerden / waeren wp genoodtſaeckt / ter oozſaecke van het boſe we'er / in een Haeven van dat Eylant aen te lopen / die Climeno was genaemt / hebbende goede ende vaſte grondt. Wp kregen luſt om de Fozteresſe van daer te gaen beſichtighen / ende wp naemen een Vaertupgh Monoxylon genaemt om daer heenen te vaeren / wp ſeylden / in de enghte die het ſelve van het vaſte Landt ſcheydt / vier a vijf uren om daer te komen. Strabo ſeght dat dit Eylandt in vooztijden aen het ſelve gehecht was / ende datmen die Enghte gegraeven heeft / om het daer van af te ſcheyden; Dit valt oock lichtelijck te geloven / want op het naeuwſte is de overbaerdt wepnigh meer dan vijftigh treden breedt / ende overal is by nae niet meer dan omtrent dzie a vier voeten waeters. Op deſe allerenghſte plaetſe was de Stadt Leucada geſticht / op eene hooghte een mijle van de Zee gelegen / van dewelcke men noch eenighe oude overblijffelen ſiet; De Haeven beſtont meeſt upt het geheele Canael / ter plaetſen daer het het diepſte was. Ortelius ende Ferrari bedzieghen haer / wanneer ſp / nevens de andere Geographi geloven

Beſchrijvinghe van het Eylant *Sancta Maura*.

Misſlag van *Ortelius* ende *Ferrari*.

loven dat Sancta Maura noch op de oude plaetſe van die Stadt leght. Sy hebben ter plaetſe ſelve niet geweeſt / ende Sancte Maura legt meer dan drie mijlen aen geene ſijde / op het midden van het Canael / dat aldaer een uere wijdt is. De Fozteretſe is goedt / geſlancheert met eenighe ronde Bolwercken / ſijnde op een ſeer laege grondt gebouwt; Dat haer van eenigh belangh maeckt / is datmen tot deſelve / het ſy te waeter / het ſy te Lande / niet han naederen / dan in die Monoxyla ofte kleyne Schuytjens / die niet meer dan een voet diep gaen. Sy is door eene Graght / van dertigh ofte veertigh voeten breedt / van twee andere kleyne Eylanden / in het moeras leggheude geſchepden / ſijnde die Eylanden als de Door-Steden van de ſterckte / waer in veele Turcken ende Griecken woonen. Haere Huyſen ſijn niet dan van hout ende ſeer laegh getimmert / maer in teghendeel ſoo kleeden ſich de Inwoonders ſeer wel ende warm. Ooch ſijn het grote Stroopers op die Zee / ende de Baſſa van Morea was 'er dat jaer erpres gekomen / om hare kleyne Galeyen te verbranden. Durach Bey, een vermaert Rover van Lepanthe, had 'er vijf a ſes van Sancta Maura, waer over hy het bevel voerdde. Wy lieten ons kleyne Schuytjen op het Landt / om over eene waeterleydinge van een mijle weeghs te gaen / welcke ooch door een brugghe diendt door het voetvolck / hoewel deſelve naeuwlijcks drie voeten breet is / ende aen de ſijden geene Leeninge heeft. Hoe geaſſeureert men ooch mach ſijn men beeft als men daer over gaet / voorral als men pmandt ontmoet welcke van die plaetſe komt daer men henen gaet / want het is al wat twee menſchen konnen doen / dat ſy door by malkanderen paſſeren. In de Citadelle ende in de Door-Steden ſijn meer dan vijf a ſes duyſent zielen / doch wy ſonden 'er qualijck hebben onthaelt geweeſt / ſonder de Viſch die wy hadden mede-gebraght / want wy vonden 'er niet dan ſlecht broodt / ondeugende wijn ende noch erger kaes. In het Eylant ſijn omtrent dertig Dorpen / door arme Griechen bewoont / welcke Viſſchers ende Landt-bouwers zijn / ooch hebben ſy een Biſſchop welckers Inkomſten nae allen ſchijn ſeer maegher zijn. Het Eylandt is redelijck vruchtbaer in Granen / Citroenen / Orangien / Amandelen / ende gras voor de beeſten / hebbende twaelf ofte vijftien ueren in den omganck. De Fozteresſe van Santa Maura, is niet wijder van den ingank van de Golf van Ambracia, in de Golf van Larta genaemt / gelegen dan twaelf mijlen. Dichte daer by was eertijts de vermaerde Stadt Actium, beroemdt door de Bataille van Auguſtus teghens Marcus Antonius, doch jeghenwoordigh weet men niet meer van die Stadt te ſpreecken. Door dien wy nu tot ſoo verre niet wilden gaen / ſoo informeerden wy ons van de byſonderheden van die Golf by een bequaem perſoon van Larta; Wy verſtonden van hem dat Larta ofte Arta Ambracia niet was gelijck onſe Landt-Beſchrijvers ons willen wijs maecken. Want de Stadt Ambracia, welcke den naem aen die

Golf

Geleghentheyt van het Fort *Sancta Maura*.

Gevaerlijcke voetwegh over eene waterleydinghe.

Golf gaf / is meer dan een daghreyſe van daer geleghen / ende werdt noch heden / door de lieden van het Landt / Ambrakia genaemt / hoewel het niet dan een Dorp is een mijle van de Zee geleghen / even in het midden van die Golf. Daer is een Caravanſera aen de Haeven / welcke tot een Packhuys dient voor de waeren ende Coopmanſchappen die daer geloſt werden. Wat de Stadt Arta belangt deſelve legt aen de lincker zijde / op eene Reviere ende vijftien mijlen van de Zee. Die Reviere is in allen ſchijn de Ackeren van de Ouden / ende ontlaſt ſich / volghens het ſegghen van Plinius, in de Golf van Ambracia. Vouro-Potami is de hedensdaeghſche naem van eene andere Reviere / welcke men vindt als men aen Ambracia naedert / ende dupten twijffel dat is de Arachthus van de voorige tijden / hoewel die nu ſoo dicht niet by het Dorp Ambrakia heen loopt / maer nae alle ſchijn ſtrechte ſich de Stadt doenmaels ſoo verre uyt. De Inkomſte van de Golf is niet breeder dan een half uer / hoewel die meer dan vijf ende twintigh ueren in den omganck heeft. Op de Lincker handt ſiet men eene Fortereſſe van de Turcken / een wepnigh minder bevolckt dan die van Santa Maura. Deſelve werdt Preventza genaemt / ende dat is de Standt-plaetſe van het oude Nicopolis, door Auguſtus getimmert ter gedachteniſſe van ſijne Overwinninghe teghens Marcus Antonius. Binnen Arta ſijn ſeven a acht duyſent Inwoonders / ſijnde het getal der Griechen veel groter dan dat der Turcken. De Heer Manno Mannea een rijck Coopman van die Stadt / ſeyde my / dat de Metropolitaenſche Kercke Euangeliſtra genaemt / een ſeer groot Gebouw is / dat ſoo veele deuren ende Poorten heeft als 'er daeghen in het Jaer zijn / ſijnde het ſelve onderſtut met meer dan twee hondert marmore Colommen. Hy voeghde daer by / dat ſeeckere Inſcriptie / welcke men op het grote Portael van de Kercke leeſt / doet geloven dat ſy getimmert is door Michaël Duca Comnene. Die van die Stad ende van het omligghende Landt handelen ſterck in Taback / Botergues ende Bonen / waer mede daer grooten handel werdt gedreven.

Gelegentheyt van het oude ende nieuwe *Ambracia*.

Beſchrijvinge van *Arta* ofte *Larta*.

De Aerts-Biſſchop ofte Monopolitaen van Arta hieldt eertijdts ſijne woonplaetſe te Lepanto, welcke Stadt hy heeft verlaeten / door dien 'er wepnighe Chriſtenen zijn. Hy hadde acht Suffragaenen ofte onderhorighe Biſſchoppen / doch den Keyſer Joannes Palæologus, deelde het Aerts-Biſdom van Arta in tweën / om dat van Janina op te richten. De vier Biſdommen die onder Arta behoren ſijn Rogous, een kleyne Stadt / tien mijlen van Preventza geleghen / waer den Aerts-Biſſchop mede te ſegghen heeft. Voutza, een Stadt ende Caſteel aen de andere ſyde van de Golf. Aëtos, op het vaſte Landt / een redelijcke groote Stadt / twee dagh-reyſen van Arta. Acheloön, het welcke ſijn naem trecht van de Reviere Achelous. De Biſſchop van die laetſte Stadt heeft ſijne woonplaetſe te Angelo Caſtro, ende gebiedt daer en boven / Zapandi, Mezza-Longa, ende Anatolico.

Beſchrijvinghe van *Janina*.

Janina

Beschryving van *Janina.*

Janina is een groote Stadt dan Arta, bewoondt door rijcke Griecksche Cooplieden. De Monopolitaen daer van heeft dese vier Wisdommen onder sich; Argyro Castro, een Stadt van middelmaetighe grootte; Delbeno, dat maer een Nesje is; Butrinto, waer onder de Dorpen van den Bergh Chimera behooren; Glykeòn, het welck sijn naem trecht van eene Reviere Glyki genaemt. De Dioceſe van dese laetste plaetse strecht sich upt van Paramythia tot aen Parga een Stadt der Venetianen op den Oever des Zees.

Beschryving van de Vaertuygen *Monoxyla* genaemt.

Maer ick moete niet vergeten upt te legghen wat dese Monoxyla zijn / van welcke ick hebbe gesprooken. Het sijn kleyne schuptjens van de uptgeholde stamme eens booms gemaeckt / hebbende de lengte van vijftien a twintigh voeten / ende de breette van anderhalve / sijnde oock by nae soo hoogh. Men dient sich van deselve te Anatolico te Messa-Longa ende te Sancta Maura, sijnde de Zee seer ondiep in die quartieren / ende indien sy dieper dan een voet ginghen / soo soude men dickmaels gebaer loopen van op den gront te blijven sitten. De naem welck men aen die Vaertuygen geeft / duycken de stoffe ende de wijse van haer maecksel genoeghsaem upt / want Monoxylon beteeckent in de Griecksche Taele dat van een stuck hout is gemaeckt. Men gaet op den grondt neder sitten / sy werden met kleyne riemen geroeyt / ende somwijlen gebruycken sy selfs oock een seyl. Dapt was ick meer verwondert / dan wanneer ick / op het nauste van die Engte / twee paerden in een van die Monoxyla sagh oversetten / want hadden die haer maer het minste beweeght / alles moeste het onderste boven hebben geheert. De Ætoliers hadden in oude tijden den naem van twistgierige ende bose lieden te zijn / ende de Turcken van Sancta Maura hebben met haer Landt haere manieren aengenomen.

Komste te *Zanten.*

Om weder op onsen wegh te komen moet ghy weten dat wy den vierden Augustus te Zanten quaemen / ende daer drie a vier daghen bleven.

Beschryving van dat Eylandt.

Zante is eertijdts door Boterus het Goude Eylandt genaemt / dorch het sonde die naem op heden beter verdienen / nu het de kennisse heeft uptgebonden van Wijngaerden te planten / welcke gaut voortbrengen / door het draeghen van die Druyven die men Corenten noemt / nae de Stadt Corinthen, hoewel 'er daer / noch in de omligghende plaetsen geen meer wassen. Het is waer dat 'er deselve in voorighe tijden vielen / ende het heeft schijn / door dien sy de naem van die plaetse draeghen / dat de eerste planten daer van daen zijn gekomen. Ick vernam daer bysonderlijck nae doen ick te Corinthen was / ende men seyde my dat het niet langhe geleden was / dat men noch een wepnigh van deselve te Vasilica vondt / zijnde die plaetse het oude Sycion, leggende maer ses a seven mijlen van Corinthen, maer dat men deselve heeft laeten versterven ende verwaerloost / door dien men die onder de Turcken niet konde verhoopen. Om een wepnigh van de outhepdt af te

schep-

ſchepden / ende uwen Geeſt een wepnigh te verquicken dooz dinghen die ſoo ſwaerwichtigh niet zijn / zoo ſal ick u de geheele gelegentheyt van deſe Corenten die in veelerhande verſnaperinghen ſoo aengenaem zijn / dooz dien eene kleynigheydt onſe maeghe dickmaels aengenaemer is / dan een ſeer voedtſaeme ſpijſe. Ick ſal u dan ſegghen dat zedert de Chriſtenen de Heerſchappye van Griecken-landt hebben verlooren / ende dat den Turck twee Caſteelen aen den mondt van de Golf van Lepanthe heeft gemaeckt / hy niet toelaet dat onſe Schepen deſelve inlopen / uyt vreſe van eenighe verraſſinghe / ende dat de Corſairen van Maltha, onder voorwendinghe van aldaer Corenten te laeden / haer geen overlaſt ſouden doen. Men laet evenwel van die Raeſijnen in de Golf van Lepanthe ende ſelfs te Voſtitza komen / maer men verboert haer van daer nae Patras (allwaer 'er oock waſſen) als men deſelve inſchepen wil / ende die drie plaetſen konnen omtrent den laſt van een middelmaetigh Schijp uptleveren.

Recht teghens over Patras, in het Landt van de oude Ætoliërs, is een Dorp Anatolico genaemt / in een moeras gebouwt als Venetien / begrijpende omtrent twee hondert huyſen; De Inwoonders van het ſelve queecken in het naebuerighe vaſte Landt deſe Corintiſche Druyven aen / welcke daer wonderlijck wel voort willen. Deſelve zijn ſchoon ende goet / ende tweemaelen ſoo groot als die van Zanten. Sy konnen nevens die van het Dorp van Meſſalongi de vracht van een groot Schijp uptleveren. Wy waeren 'er in die tijdt als een Engels Koopman ſijn Schijp daer hadde gebracht / om van die Coopmanſchap te laeden / ende ick ſal u in het voor by gaen ſegghen / dat alleen de Engelſche / in haere verſnaeperinghen / meer van deſe Corinten conſumeren dan de Françoyſen ende de Hooghduytſchers te ſamen. Het was een vermaeck een geheele vloot van die Monoxyla te ſien / welcke yder vijf a ſes ſacken van die gedroogde Druyven aen het Schijp brachten; maer het minſte dat de windt begint op te ſteecken / ſoo ſietmen in een oogenblick die Vaertuyghen van malkanderen verſtuyven / even als een ſwerm Byen / want zy derven / ſoo als wel onſe Feloucken / de minſte beweginghe der baeren niet afwachten. Deſe Engelſche Koopman gaf geen tol weghens den uytvoer van die Raſijnen / maer hy moeſte in teghendeel een geſchenck van dupſent Rijcksdaelders aen den Vayvode ofte Pachter van Anatolico geven / het welcke niet tegenſtaende / hy noch beter ſijne reeckeninghe vondt als met den Tollenaer van Zanten, die tien rijrdaelders van de dupſent vonden vordert. Cephalonia dat een groot Eylandt is / levert met Thiaki den laſt van ſeven a acht Schepen uyt / ende Zante geeft omtrent half ſoo veel. De Wijngaerden van dat Eylandt / ſtaen in eene ſeer ſchoone vlachte / welcke twaelf mijlen langh ende vier ofte vijf breedt is / onder de luiwte van de Berghen / welcke langhs de ſtranden van dit Eylandt ſtaen / ſoodanenigh dat de Sonne / in die

Anatolico een Dorp.

blachte / alle ſijne ſtraelen by malkand'ren verſaemelende / deſe Corintiſche Druyven niet alleen ſeer volkomentlijck doet rijp werden / maer oock die van de Muſcadellen ende de ordinariſe / van welcke twee laetſte men ſeer ſtercke Wijnen maeckt. Wie ſoude geloven / dat eene ſoo middelmaetighe plaetſe / in dewelcke boven dat veele Olijfboomen ende Hoven zijn / vier a vijf millioenen gewichte van die Raſijnen ſoude voort brenghen / ende dat boven tien duyſendt groote vaeten wijns / voor het gebruyck ende noodt-druft der Inwoonderen ? De Tollen op deſe twee bruchten / leveren jaerlijcks veertigh duyſendt Rijcksdaelders in de koffers van den Hertogh / ende Zante ende Cephalonia te ſaemen hondert duyſent. Het duyſent pondt gewighte / ſtaet die geene welcke het kopen / omtrent op vier ende twintigh Rijxdaelders / hoewel den inkoop maer tien Rijcksdaelders koſt / maer daer vallen ſwaere rechten te betaelen. Men ſnijdt die druyven van Corinthen een weynigh eer dan de anderen / ende men leght haer op de aerde met laeghen op malkanderen / laetende die ſoo acht a neghen daghen droghen. Indien 'er in die tijdt reghen viel / alles ſoude gevaer lopen van te verderven / doch dat gebeurt ſeer ſelden. Men ſlupt deſelve daer nae in Packhuyſen op / ende als men deſelve in de Schepen wil laeden / doet men die in tonnen / in welcke eenighe perſonen haer met de voeten treden / ſoo om dat zy te beter ſouden goet blijven / als om dat zy ſo veele plaetſe niet zouden beſlaen. Somwijlen maeckt men uyt curieushept Wijn van die Druyven / maer deſelve is al te krachtigh / ende kan ſeer wel voor Brandewijn doorgaen. Als deſe Druyven niet gedrooght zijn / ſijn zy uytnemende goedt om te eeten / ende wy vonden die aengenaem van ſmaeck / gelijck oock de Meloenen van Zante, welcke voor die van Spaignien niet behoeven te wijcken / ſijnde die geene welcke van binnen wit ſijn ende nae Muſcus ſmaecken de beſte. Men heeft oock in dat Eylandt de ſchoonſte Perſicken die men kan ſien / zy weghen gemeenlijck acht a tien oncen / jae ſelve haelen 'er eenighe vijftien ende ſeſtien op: Sy ſijn hardt van ſtoffe by nae als de voosachtige appelen. Men heeft 'er oock geen gebreck aen Concombers ende ſchoone Bpghen / ende daer is overvloedt van ſeer goede Olie. Uyt de Golfe van Lepante werdt ſeer goedt Coorn toegevoerdt ende uyt Moréa uytnemende Wee. Eyndelijck het is een Aertſch Paradijs / in het welcke overvloedt van alles is / behalven van hout dat 'er duer valt ; hoewel het Eylandt voor deſen vol Boſſchen was / het welcke Homerus ende Virgilius den bynaem van Sylvoſa ofte Boſchachtige doet geven. Het heeft omtrent vijftigh mijlen in ſijn begrip / ende in het ſelve teltmen vijftigh Dorpen ; zijt ghy curieus om een gedeelte van deſelve te weten / ſie hier haere naemen ſoo als ick die hebbe konnen verſtaen / ende dat volghens de order van het Alphabet geſtelt. Atilio. Ampelo. Banáto. Belouſi. Brá-ka. Cataſtári. Caglipádo. Chiliomeno. Couchiéſi. Courcoulídi. St. Dimitri.

Overvloedt van *Corenten* in *Thiaki*.

Schoone vruchten in de drie Eylanden van *Corfou*, *Cephalonia* ende *Zanten*.

Voornaemſte Dorpen op het Eylant *Zanten*.

mitri. Faghia. Fioliti. Gaitáni. Gailaro. Jeri. Jerakario. Keri. St. Kerico. Komiri. Lagopodi. Langadachia. Litachia. Luca. Makerado. Mareais. Muſaki. Orthoniais. Oxochora. Pigadachia. Piſcinaunda. Plemonario. Sarachinada. Schoulichádo. Tragáki. Volíma.

De Stadt werdt in de Italiaenſche taele Zante genaemt/ ende in de Griecksche Zacynthos, geliyck oock het geheele Eylandt. In de Stadt ſijn omtrent twintigh a vyf ende twintigh dupſent Zielen/ hoewel die niet bemuert is/ maer zy heeft op ſeekere hooghte een Fort/ dat redelijck wel met Geſchut is beſorght. De huyſen zijn laegh/ upt oorſaecke van de Aerdt-bevinghen/ die daer dickmaelen voorvallen/ daer gaen wepnighe jaeren voorby/ in dewelcke men deſelve niet gevoelt; maer zy doen de grootſte ſchade niet. De Italiaenſche Taele is 'er by nae zoo ghemeen als de Griecksche. Daer zijn evenwel ſeer wepnighe lieden die het met de Latijnſche Kerckenordeninghe houden/ hoewel die 'er/ zoo wel als de Griecken/ een Biſſchop hebben/ die haer van Venetien werdt toegeſonden. Der Griecken Biſſchop heeft oock het bewindt over Cephalonia, ende aldaer houdt hy ſich het meeſte op. Boven de Stadt/ als men nae de Forteresſe gaet/ vindt men eene Kerck welcke nae den Heyligen Elias genaemt is/ alwaer men/ nae het ſchryven van ſommighe/ de begraefplaetſe van Cicero hadde gevonden/ geliyck oock die van ſijne Huysvrouwe Tertia Antonia, doch ick zagh 'er niet als de voet van een begraef-vat van Porphyr-ſteen/ ende konde geene kenniſſe van het overighe krijghen/ zijnde aldaer geene curieuſe Perſonen als te Corfou te vinden. Geduerende den tijdt die wy daer verbleven/ leydemen ons om een gedeelte van het Eylandt te beſien/ alwaer het Aertrijck onder de voeten der menſchen dreunt. Deſe verborgenthept heeft haeren oorſpronck upt eene Fontepne die Pick upt-leverdt/ het welcke/ met een ſeer ſchoon waeter/ upt de ingewanden der Aerde opborreldt. Het Peck blijft door ſijn gewichte op den grondt leggben/ maer als men het daer upt haeldt/ ſoo valt 'er altoos iets op de aerde/ het welcke daer als een korſte maeckt/ terwijlen die onder altoos door het waeter werdt uptgeholt. Hier door ontſtaet het/ dat/ wanneer men daer over gaet/ men oock voeldt dat de aerde beweeght/ even als of men over een planck gingh/ die niet al te ſterck is. Sy hebben ſich over dit werck wat vermaeckelycks in dat Eylandt ingebeeldt. Het ſelve beſtaet daer in/ dat zy geloven/ datmen/ wanneermen wat herdt op die Aerde ſpringht/ Aert-bevinghen verwecht. Sy voegen daer by dat/ nae dat de Aerdt-bevinghen zijn voorgevallen/ men altoos meer Peck dan te vooren upt de Fontepne ſiet komen/ voorzal wanneer de windt upt den Zuyd-Weſten waept. Men trecht alle jaeren omtrent hondert Orhoofden van dat Peck upt die Fontepn/ ende deſelve is ſeer goedt om de Schepen daer mede te beſorghen/ wanneer het met Teer gemenght is. Deſe Fontepne is twee hondert ſchreden van de

Peck-Fontepne te Zante.

Zee / ende recht over eene Kilippe geleghen / welcke Marathoniſi, dat is Venckel Eylandt werdt genaemt / dooz dien op deſelve veel wilde Venckel wast. Wy ginghen daer een luſtighe maeltijdt doen van die Viſſchen / welcke haere hupt leenen om 'er Boutargues af te maecken / wy hielden deſelve by twee Caloyers die ſich daer onthouden om eene kleyne Kercke te bedienen. De Autheur van het oude ende hedensdaeghſche Athenen verwondert ſich dat de Ouden den naem van een Eylandt hadden gegeven / aen de kleyne Kilippe Pecno. Die geene op dewelcke wy aeten is noch kleynder / ende men heeft geen reden om ſich te verwonderen dat men deſelve den naem van een Eylandt heeft gegeven / dooz dien de oude Griecken den naem Nicos ofte Eylandt gaeven (noemende de hedensdaeghſche het ſelve Nici) aen alle ſoozte van Landt dat met de Zee omringht was / ſonder dat het kleyne begrip het ſelve van het recht van die naem te voeren konde ontſetten / als alleen dat ſy haer alleen van het verkleynende woozdt Niſaki ofte Niſapaulo bedienden / gevende de naem van Xera ofte Kilippe / niet dan aen Kotzen ofte Landen die met waeter bedeckt waeren. Ende wat is doch het ſoo beroemde Eylandt Délos anders dan maer een middelmaetighe Kilippe ? Daer was te Marathoniſi eene Vzouwe / welcke men ſeyde dat van den Duyvel beſeten was / hebbende ſedert vier jaeren niet dan bzoodt ende waeter genuttight. Maer wy bemerckten dat de Duyvel die in haer was niet dan een geck was / want hy ſeyde van Padua gebooztigh te zijn / ende onderwylen verſtondt hy niet een woozdt van de Italiaenſche Taele. Het is waer dat de Vzouwe / hoe onwetende dat die ooch ſijn moghte / by nae altoos op ſtaende voet / in verſen / in de gewoonlijche Griecksche taele antwoozde / doch het is ſeecker dat de Melancholie ende den aengeboren aerdt / dat wonderwerck konnen aen den dagh bzenghen.

Ontmoetinge van eene Beſetene Vrouwe.

Eer wy vertrocken ginghen wy een bzief van recommandatie aen de Heer Dimitry Beninzelos beſtellen. Hy is van Athenen gebooztigh / maer hy heeft nu twee jaeren / by ſijn moeder / te Zante gewoondt. Het is een van de bequaemſte lupden die in geheel Griechenlant zijn. Hy verſtaet de Griecksche ende de Latijnſche tals / benevens de Philoſophie / ſijnde daer en boven een goedt Predicker / hoewel hy Caloyer noch Papa is. Hy vertelde ons dat Hiero-Monachos Damaskinos ſedert wepnigh tijdt te Athenen was gheſtozven / waer over wy bedzoeft waren / hebbende ſijn lof geleſen in het oude en hedensdaeghſche Athenen. Hy was evenwel niet veel meer dan een School-meeſter / maer men beſoeft in een Landt daer niet dan onwetende menſchen zijn / niet al te wijs te zijn om van ſich te doen ſpreecken. De Eylanden welcke onder de Venetianen ſtaen ſijn beter voozſien van Lupden van Letteren dan Griechenlandt ſelfs. De Prieſter van de Kercke van alle de Heyligben / Papa Agapito genaemt / houdt men vooz een goedt Predicker. Hy vertoonde ons ſijne Bibliotheeck / in dewelcke

veele

veele geschrevene Boecken zijn / ende onder andere een dat noyt is gedruckt geweest / behelsende het leven van de Heylige Vaders / Aerts-Bisschoppen / Abten ende Caloyers van de Grieckſche Kercke.

Wy vervolghden onse Reyse niet soo als wy hadden begonnen / ende ons geselschap sich onderlingh niet wel konnende verstaen / scheyde sich in tweën op ons vertreck van Zante. De Heer Wheler en ick besloten ter Zee tot aen Constantinopolen toe door te reysen / ende de andere twee wilden nae Grieckenlandt. Sy waeren twee Engelsche Edellieden / de eene de Ridder Gilles Escaurt genaemt / ende de andere M. François Vernhon, een Sterrekijcker ende goedt Mathematicus. Sy trocken recht op Athenen aen / ende van daer reysden sy rontom Moréa, maer het koste den armen Ridder sijn leven / hoewel hy sich seer quaelijck bevoelde deede hy sijn best om sich te paerde te houden / om niet in een plaetse te blijven daer hy niet wel onthaeldt soude sijn geweest / hoopende het noch te Athenen te brengen. Maer hy stierf / nae dat sy Lepante gepasseert waeren om nae Delphos te gaen / ende dat seer schielijck op den bergh van Vitranitza, hebbende sich eerst van het peerdt doen helpen. Men deedde tijdinghe van sijne doodt geven aen den Cady van het naeste Dorp / ende men begroef hem in eene Grieckſche Kercke / dichte by de plaetse op dewelcke hy den geest gaf. Sijn Gesel vervolgde sijnen wegh ende quam voor de tweede reyse te Athenen, van waer hy weder Scheep gingh nae Smyrna, maer hy wierde door Christene Rovers genomen / die hem van alle het sijne ontbloten / ende te Milo lieten / maer als aldaer eenighe Engelsche Schepen waeren gekomen / soo leendde hy geldt om sijn wegh te vervolgen. Wy hebben daer nae een Engelschen brief in druck gesien / die hy uyt Smyrna hadde geschreven / behelsende eenighe bysonderheden die hy in Grieckenlandt heeft gesien. Van daer reysde hy op Constantinopolen, ende van Constantinopolen door de swarte Zee op Trebisonda, waer van daen hy na Persien soude trecken / doch men heeft daer nae verstaen dat hy ellendighlijck onderweghen was doodtgeslaeghen / door eenigh volck met het welck hy verschil hadde gehad. Hy was een seer verstandigh Persoon / spreeckende seven a acht taelen. Maer hy was onder een boos gesternte geboren / want hy was al over eenighe jaeren door de Corsairen van Tunis gevanghen geweest / het welcke hem van het Reysen over de Zee niet hadde afgeschrickt. Sie daer de gevaeren aen de welcke sich de Reysighers ten proye stellen / maer GODT heeft mijn Persoon ende die van mijn Macker van alle quaede voorvallen behoedt / hoewel wy voor deselve meer dan eenmael hebben gevreest.

Gevallen van twee Engelsche Reysighers.

Op Donderdagh 's morghens den achsten Augustus maeckte onse Vlote zeyl nae Constantinopolen toe; Deselve bestondt uyt acht zeylen / vijf Oorlogh Schepen ende drie Coopvaerders. Die geene welcke men den Capitan de Nave noemt was 'er in persoon op. Deselve

Vertrek van den Autheur van *Zante* na *Constantinopolen*.

bekleedt een ſwaerwichtigh Ampt in den Staet van Venetien. Hy hadde laſt om een Proveditеur, welcke men te Tiné ſondt te convoyeren / ende ock om voor ons Schip ſorghe te draeghen / het welcke de Bagagie ende de geſchenchen van den Baylo voerde. Ons Schip hadde de naem van de Oorloghs Stantvaſtigheyt, ende wierde gecommandeert door den Capiteyn Giovanni Bronze, geboren van Peraſto, in het Venetiaenſche Albania geleghen. Hy bevondt ſich in ſijne jeught in het belegh van Peraſto, dat door een Legher van twee duyſendt Turcken wierde aengetaſt. Sy lieten niet nae ſich vigoureuſelijck te defenderen / hoewel ſy niet meer dan negen ende veertigh in de plaetſe ſterck waeren / tot dat / nae dat ſy een gedeelte der Turcken hadden gedoodt / ende haere Vaderen in diſordre gebracht / ſy een uytval op haer deedden / ende haer van voor haere mueren verdreven. Hy heeft ock met een Schip te Caep gevaeren / ende is ſoo ſeer van de Chriſtene Corſairen, welcke hem alle kennen / bemindt / als hy van de Turcken gevreeſt is.

Generauſe reſiſtentie van die van *Peraſto.*

Beſchrijvinghe van de Eylanden *Strophades.*

Wy kreghen met een windt die van over het Geberghte quam ſijnde ſuyt den Noorden windt de Strophades wel haeſt achter ons. De Ouden verdichten dat de Harpyen aldaer haere verblijfplaetſe hielden / welcke ſy ſeyden het aengeſichte te hebben als dat van een Vrouwe / ende de reſte van het lijf als een Havick. De Griecken ende de Italiaenen noemen deſelve jegenwoordigh Strofali ofte Strivali. Het ſijn twee ſeer laeghe kleyne Eylanden / waer van het grootſte niet meer dan drie ofte vier mijlen in den omganck heeft / doch dat ock in een ſoo kleyn begrip eene groote menighte van uytnemende vruchten voortbrenght. Het waeter is 'er ſoo overvloedigh datmen nauweliicks een ſtock in de aerde kan ſteecken / of men ſiet het waeter opborrelen. Men ſeght datmen in de Fonteynen van dat Eylandt dickmaels Weeghbree-blaederen vindt / hoewel die in dat Eylandt niet waſſen / maer alleen in Moréa / van het welcke het omtrent dertigh mijlen is geleghen. Dit doet met genoeghſaeme waerſchijnlickheydt gelooven dat die Waterbronnen upt dat landt van daen komen / door onderaerdtſche Caenaelen / welcke de Natuere onder de Afgronden des Seës heeft gemaeckt. Dit ſonde in eeniger wijſe de Fabul van Arethuſa konnen betrachtighen ende verſtercken / welche ſich in de Reviere Alphéus baedende / door de Godt van die Reviere vervolght wierde / ende door de hulpe van Diana in een Fonteyne verandert / welcke in Sicilien upt quam / hoewel 'er meer dan hondert mijlen overbaerens is tuſſchen Moréa ende dat Eylandt.

De Inwoonders van deſe Strophadiſche Eylanden trouwen nimmermeer / want men vindt 'er geene andere dan Caloyers ofte Griecksche Monicken / ten getaele van omtrent ſeſtigh of tachtigh. Haer Clooſter is op de maniere van een Fort getimmert / met een plat daer boven op dat met goedt Geſchut voorſien is / ock hebben ſy eene

Saraſijn-

Saraſijnſche halve maene voor de Poort / upt vreeſe van overval der Corſairen. Men ſeyde ons evenwel dat de Turcken ende ſelfs die van Barbarijen die goede oude lieden reſpect toe droeghen / ende dat ſy daer niet landen dan om waeter te haelen.

Vrydagh den negenden Auguſtus lieten wy het Geberghte van Arcadia ende de klippe Sapienſa aen onſe linckerhandt leggen. Het laetſte is een kleyn Eylandt / dat eertijts Sphagia ende Sapientia genoemt wierde / het welcke ſeer wel aen de Corſairen van Barbarijen bekend is / die ſich daer achter verſchuylen / om als in eene hinderlaghe / de Schepen die upt de Golf van Venetien ofte van de kant van Sicilien komen / te verwachten. Wy waeren daer noch niet verre van daen wanneer een Matroos upt onſe mars tien groote Schepen onderſeyl ſijnde ontdeckte / welcke met ons eenen ende den ſelven cours hielden. Wy ſchoten een ſteen-ſtuck los om den Commandant ende de geheele Vlote te waerſchouwen van het geene wy hadden geſien / ende wy hyſten de Vlagghe van de Compagne tien maelen op ende neder / om haer het getal der Schepen / die men hadde geſien te kennen te geven. De Capitan haelde aenſtondts een deel van ſijne ſeylen op / ende voer te rugghe / ſoo veel als den Noordt-weſten windt hem ſulx wilde toelaeten / ſijnde ons deſelve te voren ſeer gonſtigh geweeſt. Wy volgden hem allaverende nae / ende wy begonden ons tot het gevecht te bereyden. Men bracht alle de grote Pacten in het ruym / men laedde het geſchut / men ſchoor de ſchants-klederen op het voor ende achterſchip / ende men ſtelde de Soldaten op haere Poſten. Hoewel wy in onſeecherheydt waeren of het Zee-Rovers mochten zijn / doordien die van Algiers ſomwijlen met een goedt Eſquadre de Zee doorkruyſſen / dan of het oock wel vrienden waren / ſoo wilde men doch in dit voorval niet verſuymen. Daer liepen meer dan drie ueren heenen eer ſy by ons quaemen / hoewel ſy alle haere ſeylen by ſetten / het welck ons / nae dat men veele weddinghen hadde voorgeſlagen / deedde oordeelen / dat het geen Rovers waeren / als zijnde haere Schepen beter bezeylt / doch dat het Engelſche ofte Hollandtſche Coopvaerders moeſten zijn. Daer waeren 'er eenighe onder ons / welcke geloofden dat het een Franſche Eſquadre was / gecommandeert werdende door de Heer Breteſche, welcke de Hollandtſche Smyrnaeſche Vloot opſocht. Doch doe ſy meer genaedert waeren / ontdeckte men met een Verrekijcker / dat die Schepen Vlaggen hadden die blaeuw / wit ende root geſtreept / ende bygevolgh dat het Hollanders waeren. Soodaenigh dat alle deſe berepdtſelen om te ſlaen op niet met alle upt-liepen / ende myn macher ende ick raeckten vry / met de ſchaede van een half Orhooft Wijns / doende ons de Matroſen de eere / van dat op onſe geſonthept upt te drincken / terwijlen wy op de Compagne waeren / om de oorde van ons Eſquadre / ende het woelen der Conſtapels ende Officieren van ons Schip te beſien. Onſe Capitan voerde de Vlagge van

Gelegenheyt van de klippe *Sapienſa*.

Alarm onder de Vloot door het ſien van tien ſeylen.

Sant

Sant Marco op de Middel-maſt als Groot Admirael; Maer de jonge de Ruiter, die de Hollantſche Vloot commandeerde, hadde niet dan de Wimpel van de groote Maſt waepen, als zynde maer Hooft van een Eſquadre. Aldus dan was het ſijn plicht van onder de windt van onſen Capitan op te komen ende eerſt te groeten. Alle de andere paſſeerden op deſelve wijſe ende wy antwoordden op haere groete, ende nae dat de Hollandtſche Commandant twee Officieren upt ſijne Vlote hadde geſonden om den Capitan te complimenteren, lieten wy hem voor upt ſeylen. Sy ginghen nae Smyrna ende waeren drie Oorlogh-ſcheepen, welcke ſeven Coopvaerders verſelden. Het bleef by nae den geheelen volgenden nacht ſtille, ende des anderen daeghs waren wy niet meer gevorderd dan recht teghens over de Golf van Coron. Door dien wy niet verre van Brazzo di Mayna waeren, ſoo vernaemen wy aen eenighe Magnotten, die Matroſen op ons Schip waeren, nae den jegenwoordigen ſtaet van haer landt. Sy ſeyden ons dat den Turck ſedert eenighen tijdt, door behendigheyt haer hadde verplicht, om toe te laeten, dat hy twee Fortereſſen op haere kuſten ſoude bouwen, ende dat jegenwoordigh niemant van haere Landts-luyden het geven van ſchattinge konde ontgaen, dan die geene welcke op het Gebergte woonden; Dat ſulx oorſaecke hadde gheweeſt, dat ſeer veele lieden het Landt hadden verlaeten, ende dat 'er ſich meer dan twee duyſent in Appulien hadden begeven, alwaer de Coningh van Spaignien haer eenighe Landen hadde toegeleght. Sy ſijn ſoo ſeer tot de dieverye geneghen, dat wanneer ſy eenighe Schepen in haere Haevenen ſien komen, des nachts de Cabels gaen afſnijden, door dien ſy anders niet konnen ſteelen. Gelijck men in het verhael van diergelijcke dinghen, vermaeck ſchept wanneer den een wat weet voort te brengen dat wat ſeltſaemer ſchijnt dan het geene een ander heeft verhaelt, om daer door den aert van eene Natie te beter af te beelden, ſoo verhaelde ons eenen Officier, die in die landen hadde gheweeſt, eenen Hiſtorie, die ick u geve ſoo goet ende ſoo quaet als ick die hebbe ontfanghen. Eenighe Vremdelinghen waeren in een van de Dorpen van deſe Magnotten, ende hadden haere Bagagie in het huys van een goede oude Vrouwe laeten brenghen, welcke een wepnigh daer na begonde te krijten. De Vremdelingen daer over verbaeſt ſijnde vraegden wat dat haer lette? Een van het Geſelſchap antwoordde voor haer, dat ſy, ſiende lieden welcke niet upt haer Landt geboortigh waren, ſulx haer buyten twijffel deedde gedencken aen den deerlijcken ſtaet tot dewelcke de Magnotten waeren vervallen, ende dat ſy haere eygene ellenden beweende. Och neen! ſeyde de goede oude Vrouwe daer aenſtonts op, ſich tot de Vremdelingen keerende, 't en is dat niet 't welcke mu bedroeft, maer ick krijte om dat mijn Soon niet hier is, om een gedeelte van u goedt te ſtelen.

Diefagtigen aert der Magnotten.

Den vierden dagh van ons vertreck van Zante quaemen wy aen het

het Eylandt Cerigo, het welcke het ſoo ſeer vermaerde Cythera is / het geboozte landt van Venus ende Helena. Dit ſal u buyten twijffel gedachten doen hebben als of het het ſchoonſte ende vermaeckelijchſte Eylandt des Wereldts was / doch in ſoodaenigh een geval ben ick verplicht om u te disabuſeren. Het is een berghachtigh Eylandt / ende dzoogh van grondt / dat niet heeft dat ſeer aenlockende is. Het behoozdt de Venetianen welcke daer een Provediteur ſenden. Wy klommen meer dan een uer tijdts op / eer wy tot de Citadelle konden komen / welcke niet ſterck is dan aen de zyde van de Zee / welcke ſy van een ſteylte aenſchoudt. Als het ſchoon weêr is / kan men van daer het Eylandt Candia ſien / het welcke evenwel veertigh mijlen van daer leght / ende omtrent half weghen ſiet men het kleyne Eylandt Cerigotto, op het welcke niet dan wilde Geyten zijn / komende het ſelve in eygendom aen den Colonel Macarioti van Cerigo, welcke met ons van Corfou af was gekomen. Hy gaf ons Wyn van dat Landt te dzincken / die wy ſeer goedt vonden. De leeftocht is 'er ſeer goede koop / een van onſe machers kocht 'er een Schaep voor een halve Rijcks-daelder. Daer ſijn veele Haeſen / Quarrels ende Toztel-duyven / ende deſe laetſte waeren de Vogelen van Venus. Voor de Haeven van de Citadelle is een kleyne klip / welcke men het Ey noemt / ter oorſaecke van ſijne gedaente. Men vanght op deſelve / ſoo wel als op Cerigo, uytnemende Valcken. Deſe Haeven deught ter wereldt niet / want hy leght t' eenemael open voor de Zuyde winden / ende heeft maer bergingh voor ſeven a acht Schepen. Ock is het die plaetſe niet welcke Strabo doet segghen dat dat Eylandt een ſeer ſchoone Haeven heeft. Hy ſpzack buyten twijffel van die van den Heyligben Nicolaus, in dewelcke ons Schip waeter gingh haelen; want behalven dat die grote Schepen han berghen / welcke daer goeden ende ſeecheren ancker-grondt hebben / ſoo is 'er een Juham welcke uyt de Natuere in de Rotſe is gemaeckt / die wel veertigh Galeyen han berghen / ende men ſoude deſelve lichtelijck met een keten konnen ſluyten. Wy ſaeghen langhs die Haeven de ruïnen van de oude Stadt des Coninghs Menelai, die by nae gelijck met den grondt legghen. Het geene daer noch meeſt geheel was / is een gewulffel in de Rotze geholdt / het welcke de luyden van dat Landt segghen de Baden van Helena te zijn geweeſt. Voor dien wy hadden hoozen ſpzeecken van een Paleys van Helena, het welcke aen die zyde ſoude legghen / ſoo ginghen wy dzie a vier mijlen om dat te ſien / dan wy vonden 'er anders niet dan twee over-eynde ſtaende Pijlaeren ſonder voet ende ſonder Hooft-ſtuck; wy oordeelden dat deſelve han de Doriſche Ordze hadden geweeſt. Dit alle konde ons weynigh voldoen / ende wy keerden weder na de Haeven / alwaer ons volck een gat dichte by de Zee hadde gemaeckt / waer uyt zy waeter haelden. Dit quam daer door om dat 'er des Winters een Beecke vliedt / welcke des Somers wel

Beſchrijvinge van Cerigo.

verdzooght / doch evenwel eenigh Waeter onder de Aerde doet doorſpperen.

La Falconiera een Klippe.

Des anderen daeghs ſaeghen wy onſe Schepen / welcke wy onder de Fortereſſe hadden gelaeten / ende die nu de zeylen hadden bygeſet. Wy deeden het ſelve ende paſſeerden met een goeden wint la Falconiera, een woeſte en onbewoonde Klip / aen de welcke nae het gevoelen van Pietro della Valla, de volcken den naem hebben gegeven / hoewel men ſeght dat die daer niet menighvuldiger zijn dan in de andere Eylanden van de Archipelago. Wy ſaeghen aen onſe rechterhandt Bella Pola, ofte l'Iſola Brugiata, ende verder Milo ende Antimilo. Het eerſte heeft eene van de ſchoonſte Haevens des werelts. De Klippe Caravi, het welcke in de Grieckſche Tale een Schip beteechent / was aen onſe lincker handt; wat verder was l'Argentiera, door de Grieckken Kimolo genoemt / alwaer eenighe Inwoonders zijn / oock is 'er een Silver-mijne. De naem welcke de Griecken noch aen het ſelve geven / betoont dat het Cimolus, een van de Cycladiſche Eylanden is / van het welcke Ptoloméus ende Strabo gewagh maecken. Dit hebben onſe Geographi noch niet geweten / noemende Cimolus, dan eens Polino, ende dan weder Sicandro. Daer nae doet ſich Sifanto op / allwaer neghen die tien ſchoone Dorpen ſijn / overvloeyende van uytnemende Vruchten ende fraeye Dochters. Sy hebben daer een ſchoon Clooſter / in het welcke by nae alle de Religieuſe Dochters van de Archipelago haere Belijdeniſſe gaen doen. Hier nae ſaeghen wy Paris ofte Paros, een vermaerdt Eylandt door het Marmor 't welck het uytlevert / het was wat verre van ons / ende op den avondt van den ſeventienden / hadden wy Serifos aen onſe rechter-handt / op het ſelve leght een Vleck ende een Haeven nae het Zuyden. In dat Eylandt ſijn Mijnen van Magneet-ſteen / welcke evenwel de naelden van het Compas niet doen varieren op de Schepen die daer voor-by vaeren / al is het dat ſy daer dichte by komen. Onſe Stierman verſeeckerde my dat hy daer van de proef hadde genomen / ende dat de ſteenen van die Mijne ſoo goedt niet waeren als die van andere. Plinius verſeeckert dat de Kickvorſſen in ſijn tijdt / op dat Eylandt ſtom waeren / doch dat ſy ſoo veel gerucht als andere maeckten.

Verſcheydene Eylanden in de *Archipelago*.

Stomme Kickvorſſen op *Paros*.

De windt des nachts Weſt zijnde geworden wenden wy de voorſteven tuſſchen Zea ende Thermia door. Onſe Kaertemaeckers mismaecchen den naem van dat Eylandt / noemende het ſelve Fermia ofte Fermina. De waerachtige naem daer van is Thermia, ende alduys werdt het van die van het Landt genaemt / ter oorſaecke van de heete Waeteren die 'er gevonden werden; ooch bedupdt dat woordt in de Grieckſche Taele niet anders. De gelijckheyt welche 'er tegenwoordigh by de Griechen is / in den uytſpraeck van de letter F. ende Th. heeft tot die dwaelinghe geholpen.

Des anderen daeghs voeren wy dicht voor-by het Eylandt Scyra, voor

dooꝛ deſen Scyros genaemt / ende dichte bp dat van Gyaros gelegen / dat nu Joura genaemt werdt. Men geloofde dat het laetſte ſeer ongeſondt was / ende men ſendt 'er de Perſonen van qualiteyt onder de Romeynen in ballingſchap. Jegenwooꝛdig is het geheel onbewoont / de groote menighte van ratten hebben de Inwoonders verjaeght / ſoo wp Plinius willen geloven. Juvenalis geeft het ſelve den bp-naem van kort; *Schyra Gyaros.*

Aude aliquid brevibus Gyarís & Carcere dignum. *Juven. Sat. 1.*

dooꝛ dien het in der daet ſeer klepn is / ende Virgilius noemt het diep, dooꝛ dien 'er de Zee ſeer diep is.

Wp quaemen epndelyck te Tenos, jeghenwooꝛdigh Tiné genaemt. Het ſelve is het laetſte Eplandt dat de Venetiaenen in de Levant beſitten. Het is beter bebout ende bevolckt dan de andere Cycladiſche Eplanden / welcke onder de Ottomanſche Heerſchapppe zyn / dooꝛ dien het wp is dooꝛ de aenvallen van de Chꝛiſtene Corſairen. Het heeft geene Haeven / maer alleen een reede / St. Nicolas genaemt / alwaer de Schepen het ancker werpen / plechtende de Stadt die op dat Eplant was daer te legghen / ende hoewel 'er nu niet dan dꝛie a vier hupſen zyn / ſoo werdt de plaetſe noch Polis genaemt / beteeckenende dat wooꝛdt in onſe Taele een Stadt. Van daer klimt men op na de Foꝛtereſſe toe / welcke vier a vyf mijlen van de Zee is geleghen op een van de hooghſte plaetſen van het Eplant / het welcke deſelve aenmerckelyck maeckt dooꝛ de vooꝛdelighe geleghenthepdt. Het Vleck is vlack aen de Foꝛtereſſe geleghen / ende in cas van noodt / ſouden alle de Inwoonders der Wooꝛpen ſich daer binnen konnen beſlupten. Sy volgen meeſt alle den Latynſchen Kerckendienſt / hoewel ſy de Griekſche Taele ſpeecken / ende men teldt 'er tot vier ende twintigh Wooꝛpen / welcker Inwoonders haer werck maecken van in de Syde van dat Eplandt ende in die van Andras te arbepden. Deſelve geldt aldaer niet meer dan omtrent vier guldens het pont / doch ſy is niet ſeer ſchoon / ende ſy ſyn in dat landt ſoo onhantſaem ende onkundig / dat ſy in plaetſe van in het bewercken lupſter aen de Syde te geven / deſelve die geene / welcke ſy hadde / benemen / ſoodaenigh dat haere ſtoffen ſchynen van ſapet gemaeckt te zyn. Wp ontmoeten in dat Eplant een Fransman die ſich daer heeft nedergeſlagen. Syn naem is Charles Guyon ende hy ſchynt een ſeer eerlyck man te zyn. Het Eplandt is vzuchtbaer in kooꝛn / vyghen ende ſchone dzupven / dit heeft geleghenthepdt gegeven tot het geene wp aldaer op eene Medalie van dat Eplandt ſaegen / hebbende deſelve aen de averechtſche ſyde een bos dzupven. Op eene andere Medalie ſaegen wp Neptunus met ſyn dzietandt / om dat in vooꝛighe tyden aldaer een ſeer vermaerde Tempel van Neptunus was. Het Eplandt heeft ooch eertyds den naem van Hydroouſa gevoert / ter oꝛſaecke van de groote menighte

Beſchryving van *Tiné*.

Groote Syhandel te *Tiné*.

Waeter-bronnen waer mede het verbult was. Ons Esquadre moest sich daer eenighe daeghen ophouden / om tijdt te hebben tot het inlaeden van de Bagagie van een Provediteur van Tiné, welcke met de helfte der Schepen weder nae Corfou keerdde. Wy souden dan niet seer nieusgierigh hebben geweest / indien wy het Eylandt Delos niet hadden gaen besien / het welche daer maer twaelf mijlen van daen leght. Wy maeckten hier toe Partye met een Doctor van Tiné genaemt Signor Nicolo Crescentio, die sich seer obligeant aenboodt om ons daer heene te leyden ende vergesellschappen. Wy konden geen beter gesellschap wensehen / want hy verstondt de Historien van die Landen / ende hadde kenniſſe van de Latijnsche ende Italiaensche taelen / oock was hy niet onhundigh in de Philosophie ende in de Theologie / hebbende seer wel te Romen gestudeert. Wy naemen eenige provisie mede om aldaer het middaghmael te houden / ende onsen Doctor vergat niet voor sijn deel vijf ofte ses groote uyens voor sijn deel mede te nemen. In Oyanchrijck soude men die spijse voor de Boeren ende Metselaers laeten / maer men moet bekennen dat 'er een soo groot onderscheyt is tusschen onse uyens ende die van die landen / als 'er is tusschen onse beste Peeren Poires de bon Crêtien genaemt / ende tusschen die wranghe ende suere Peeren / welche de gemene lupden Etranguillon ofte keelworghers noemen. Dese uyens van de Eylanden in de Archipelago geleghen hebben die quaeden reuck nochte die scherpighevdt niet die men in de onse vindt. Sy sijn soet / ende men eet die raeuw als appelen / selve sijn sy uytnemende om de digestie van de maeghe voort te setten. Ick houde my voor verseeckert dat de delicaetste van onse Françoysen geen swaerighevdt souden maecken in het eeten van deselve / wanneer sy die eens hadden geproeft. Dit deedde my eenighe reflexie maecken daer over / dat de kinderen Israëls soo grooten verlangen nae de uyens van Egypten hadden / ende lupden die in Barbarijen ende Egypten hadden geweest / verseeckerden ons in der daet / dat die van die quartieren noch veel uytnemender sijn dan de uyens van Griecken-landt. Met de parepe is het op die selve wijse gestelt / welche men oock geheel raeuw eet / ende de Griecken houden die voor een grote lecherije. Door dien de Sonne in die Landen meer kracht heeft / soo werden allerhande kruyden / Peul ende andere vruchten aldaer veel rijper dan onder ons houde Climaet / alwaer het aen de warmte schort. Men soude hier geloven als men een grote menighte van Concombers geheel raeuw in suere melck gebrocht at / dat sulcx bequaem soude sijn om een Peerdt te doen bersten. Onderwijlen weten alle die geene welche in de Levant sijn geweest / dat dit voor de Turcken een van de delicaetste Gerichten is / ende dat sulcx niemant in die Landen quaelijck bekomt.

Vertrek van Tiné na Delos.

Uytnemende uyen in Griekenlant.

Wy naemen dan een Barcke van Tiné, ende wy verlieten onse Schepen / gelovende dat wy deselve des avonts weder souden konnen

by

bp komen. Een voorſpoedighen windt bracht ons geluckighlijck in twee ueren te Delos, het welcke ick u nu ſoo naeuwkeurigh ſal gaen beſchrijven als my mogelijck is.

Delos werdt door de Griecken Dili in het veelvoudighe getal genaemt / door dien ſy onder den ſelven naem het Eylant Renæa begrijpen / het welcke van verre ſchijnt met Delos een ſelve Eylant te zijn / ſy noemen het ſelve het grote Delos, gelijck het waerachtige het kleyne. Op het eerſte ſijn wepnigh vervallene gebouwen / ende daer is genoeghſame goede gront om het ſelve te bebouwen / welcke die van Micone ook doen ; Doch op het waerachtighe Delos ſijn ſoo veele ruïnen / datmen aldaer niet kan ſaepen / ende het werdt niet bewoont dan door Haeſen ende Conijnen / welcke daer ſoodaenigh vermeerderen / dat men in oude tijden het ſelve Lagia noemde / bedoupende het woordt Lagos in de Griecklſche taele een Haes. Het was mogelijck om die reden dat men 'er geen honden wilde dulden / door dien die 'er de haes wel haeſt van ſouden hebben uptgeroept / ende ſijnde Delos een gehepligh de plaetſe / ſoo moeſten de Beeſten ſelve daer een vepligh ſchuylplaetſe vinden. Men gaf hem ook den naem van Ortygia, als ofmen ſepde het Wachtels Eyland, om dat volghens het gevoelen van Solinus, men de eerſte aldaer hadde geſien. Doch jegenwoordigh nu 'er geen graenen meer geſaept werden / moet men ſich niet verwonderen dat die Vogels dat Eylandt hebben verlaeten / om ſich in de naebuerighe te vertrecken.

Beſchrijving van *Delos*.

Waerom men geen honden op *Delos* wilde dulden.

Een gevolgh der Eeuwen verandert de gedaente van een lant wonderlijck. Herodotus verſeeckert dat dit Eylandt vruchtbaer was in Palm-bomen / doch jeghenwoordigh is 'er niet een / ende daer groept niet dan een ſoorte van Lentiſous, ſijnde dat boomtjen dat de gomme Maſtigh genaemt uptlevert. Men gelooft dat het die niet voortbrengt dan in het Eylandt Chio, maer het heeft ſchijn / ſoo men het ſelve te Delos ſoo wel waernam / het daer die gomme mede ſonde uptleveren / door dien ick eenighe traentjens op het ſelfde bemerckte / ende het Climaet van die twee Eylanden is bynae even maetigh.

Voor de reſte is dit Eylandt by de Ouden ſoo vermaerdt geweeſt / dat ghy niet vremt ſult vinden / indien ick my over de Beſchrijvinge van het ſelve wat uptbreyde / door dien de Oude het ons niet net genoegh hebben afgeſchildert / ende de hedensdaeghſche Schrijvers ons daer van Pourtraicten maecken welcke niet veel gelijckeniſſe hebben. Laurenbergius welcke Itaerten heeft gemaeckt van het gheheele Oude Griechenlandt / verwert de plaetſen meer dan hy die klaer voor oogen ſtelt / plaetſende hy deſelve meer na ſijne capzice dan na de waerheyt; Ook valt het ſeer ſwaer ſulx wel te doen / ſonder op de plaetſen te zijn geweeſt.

Delos heeft de naems-oorſpronck van het Griechſche woort Delein, dat is verſchijnen, om dat nae het ſeggben der Schrijvers het ſelve

Oorſpronck van de naem van het Eylandt *Delos*.

eerſt verſcheen / nae dat de waeteren der Zondt-vloedt / die ten tijden Ogyges, langh nae die van Deucalion, voorviel / begonnen hadden af te loopen. Maer deſe Fabul is geheel ſlechtelijck verdicht / ſelfs als men al voor vaſt ſtelt dat die byſondere Vloeden de Zee in der daedt ſouden hebben kunnen doen opſwellen. Want Delos ſonde / als de waeteren ſich hadden beginnen te vertrecken / een van de laetſte in het verſchijnen zijn geweeſt door dien het een laegh Eylandt is / ende werdt 'er oock onder de naebuerige als Andros, Tiné, Miconé, Scyros, ende Naxia geen gevonden dat niet onvergelijckelijck hoogher is. Strabo ſelfs / hoe naeukeurigh Landt-Beſchrijver hy oock mach weſen / ſpeldt ons draef wat op de mouwe / als hy ons wil doen geloven dat den Bergh Cynthus, welcke op het midden des Eylandts ſtaet / ſeer hoogh is / door dien ſy naeuwlijcks de verheventheyt van het Capitolium te Romen heeft / dat is dat ſy niet hooghder is dan twintigh ofte dertigh ellen / om my niet in te wickelen in het geven van eene beſette Geometriſche maet. Hoch het heeft meer ſchijn dat dit Eylandt den oorſprongh van ſijn naem trecht / uyt het gelove dat men hadde / dat Latona aldaer van Apollo ende Diana was in de kraem gekomen / ende dat zy aldaer voor de eerſte mael hadde derven verſchijnen / ſedert ſy door de geheele Wereldt hadde beginnen te vluchten / om de gramſchap van Juno te ontvlieden.

Stephanus geeft daer een andere ſeer geeſtighe reden van. Het heeft die naem / ſeght hy / om dat de Godts-ſpraeck die daer was / die ſaecken waer nae men vraeghde / klaer voor den dagh deede verſchijnen / welcke ſonder dat in de duyſterniſſe ſouden hebben begraeven gebleven. Ariſtoteles geeft 'er eene die meer natuerlijck is / ende ſeght dat Delos dus genaemt is / door dien het ſeer ſchielijck uyt de Zee quam te verſchijnen. Dit is meer ongelovelijck / voor al ſo het geene waer aen men niet kan twijffelen waerachtigh is / dat de Aertbevinghen dickmaels in eene vlacktte berghen hebben verheven ende doen verſchijnen / ende landen uyt Zee doen opkomen welcke men te voren niet hadde geſien.

Komſte te Delos.

Wy waeren ſoo drae te Delos niet gekomen of wy ſpreyden ons Taefel-laecken op het gras / om onſe wandelinghe niet nuchteren te doen. Maer het ſy het ontſtondt uyt de ſobere proviſie die wy hadden mede genomen / ofte wel uyt de groote begeerte die wy hadden om door de ruïnen van eene ſoo vermaerde plaetſe te lopen / wy maeckten onſe maeltijdt ſeer kort. Wy begonden dan te treden nae die zyde toe nen dewelcke wy de grootſte hopen marmor-ſteenen saeghen / want het Eylandt is daer mede ſoodaenigh bedeckt / dat indien men daer tegen woordigh een Stadt ſoude willen bouwen / het niet ſoude nodigh zijn daer andere ſteenen toe te gebruycken.

Wy waeren geen vijftigh ſchreden voort gegaen van de kleyne Haven in dewelcke wy onſe Felouccque hadden gebergt / of wy vonden twaelf

twaelf Pijlaeren sonder Capitolen overeynde staen / nevens noch eenige andere die op de aerde laeghen. De Inwoonders van de naebuerighe Eylanden / dat is geseght vier a vijf Persoonen / die eenighe kennisse van de goede letteren en Historien hebben / geloven door een soorte van traditie / dat daer het Gymnasium ofte de Scholen waeren; Ende wy vonden in der daedt dichte genoegh daer by / een oude Inscriptie / welcke gewag maeckte van een Gymnastiarchus ofte Opsichter van de Scholen / het welcke dan streckt om dat gevoelen te verstercken. Het is waer dat wy een weynigh verder daer van daen een andere Inscriptie vonden / die mede van een diergelijck Ampt sprack / ende op die wijse soude het niet konnen strecken dan om te bewijsen dat 'er een Collegie te Delos hadde geweest. Men seght selfs dat het meeste gedeelte der Christene Corsairen, die plaetse noch in de Scholen noemen. De twee Bestierders van dewelcke in die Inscriptien werdt gewagh gemaeckt waeren Atheners / ende men weet dat die van Athenen langhen tijdt in het besit van Delos sijn geweest. Maer het geene dat my verwonderde is dat deselve sijn toegeëygent / de eene aen Mithridates Evergetes, ende de andere aen Mithridates Eupater, Coninghen van Pontus, welcker laetste door Pompéus wierdt overwonnen / hoewel men in Strabo leest dat de Generaelen van een van die Coninghen Delos plonderden. De Geleerde hebben aengemerckt dat men haer naem Mithridates ende niet Methridates moeste schrijven / gelijck men deselve in dese twee Inscriptien vindt.

Het *Gymnasium* op *Delos*.

Omtrent vijftigh schreden verder saeghen wy een plaetse gemaeckt om Scheeps-spiegel-gevechten te vertoonen / welcke men aenstelde om het Volck te diverteren. Het is een Ovael van drie hondert voeten langh ende twee hondert voeten breet / met een muer van de hooghte van vier a vijf voeten omringht / om dewelcke men drie a vier Colomnen vindt staen / ende men oordeelt daer uyt dat 'er een rye rondt om van die Pijlaeren is geweest / het zy die alleen tot cieraet dienden / ofte oock om de kleyne Schuytjens welcke men daer deedde vechten aen te binden / zijnde die plaetse niet bequaem voor groote Schepen.

Moumachia ofte scheeps-strijt plaetse.

Sijnde wat meer voorwaerts door die kostelijcke brocken getreden / bevonden wy ons op den grondt van den Tempel van Apollo. Wy souden hier in onkundigh hebben konnen zijn / indien wy zijn Beeldt niet op de aerde hadden sien legghen / sijnde nu by-nae een block sonder gedaente geworden. Dit zijn de onvermydelijcke gevolghen des ouderdoms / ofte wel van de quaede onthaelinghen die het van verscheyde Personen heeft ontfanghen / welcke te Delos zijn aengelandt. Sommighe hebben 'er een voet afgenomen / andere een handt / ende dat alles sonder respect ofte ontsach van de achtinghe waer in het voordesen was. Het is noch niet langhe geleden dat een Provediteur van Tiné het aengesichte van het selve deedde afsaeghen / siende dat het geheele hooft

Apollo's Tempel.

Het mishandelde beeldt van *Apollo*.

hooft te grooten klomp was / om ſulx in ſijn Schip te konnen hijſſen. Het was in der daet een recht Reuſen-beeldt / want het hadde vier of vijfmael de grootte van een gewoonlijck menſche / gelijck ghy ſult konnen bemercken / door de maete die ick / door nieusgierighepdt geperſt / daer van nam. De breette van beyde de ſchouderen te ſaemen is ſes voeten / en de dickte van de dijje omtrent het midden is van neghen diergelijcke voeten. Ick konde de hooghte ſoo wel niet meten / om dat aen het beeldt de twee beenen ende een gedeelte van de dijjen ontbreecken. Terwijlen wy ons over een ſoo ſchoonen ſtuck marmors verwonderden / ſeyde een van ons geſelſchap dat wy ongelijck hadden het ſelve voor het Beeldt van Apollo aenſiende / gelovende hy dat het veel eer dat van Diana was / om dat hy langhe locken hairs aen het ſelve bemerckte / welcke tot op de ſchouderen toe afhinghen. Ick antwoorde dat ick meende dat hy ſelfs geabuſeert was / ende dat die hairen het ſeeckerſte teecken waeren dat het Apolloos Beeldt was / door dien ons ſijne ſtraelen vertoonden / waer door de Oude hem den Bynaem van Akeirecomis hadden gegeven in de Grieckſche ende in de Latijnſche Taele van Intonſus, dat is / Ongeſchorene. Op die wijſe is het dat Horatius hem afſchildert in het eerſte Boeck van ſijne Lier-gezangen:

Dianam teneræ dicite virgines,
Intonſum pueri dicite Cynthium.

Dit ſtrecht dan om te vertoonen dat de hairen van Apollo noyt hadden geſneden geweeſt / daer Diana de haere achter het hooft hadde ſaemen-gevlochten / op dat die haer op de Jaght / waer in ſy haer gewoonlijck vermaeck ſchiep / niet ſouden in den wegh zijn. Men moeſte hier by voeghen / ſeyde ick hem / dat Diana altoos gekleedt / ende Apollo naeckt vertoont wierde / uytgeſondert datmen hem ſomwijlen een kleynen mantel gaf / gelijck wy oock ſaeghen dat 'er dit Beeldt een op de lincker ſchouder droegh.

Wat de Statue van Diana belanght / welcke men door de Hiſtorien weet dat mede te Delos is geweeſt / wy ſochten die te vergeefs / wy vonden alleen daer dichte by een ſtuck van een Statue / 't welcke wy oordeelden een Centaurus te ſijn geweeſt / ſijnde het ſeer konſtighlijck gehouwen / druckende de aederen ende de muſculen wonderlijck wel de kracht uyt die het betoonde. Eenighe treden van daer ſaegen wy het halve lichaem van eene vrouwe / het welcke al immers van ſoo tederen ende konſtigen hand was gemaeckt als het voorige ſtuck. Wat my belanght ick oordeelde dat die twee ſtucken voor deſen maer een hadden geweeſt / ende dat het de Centaurus Neſſus, verboerende de Nymphe Dejanira hadde verbeeldt / het welcke met het cieraet van die Tempel niet quaelijck konde overeenkomen / door dien de Centauren Apollo waeren toegehepligt / ſoo als wy dat ſien uyt den inhout van ver-

verſchepdene Medalien, ende byſonderlijck van Galienus, oock ſeght de Poëet Manilius;

Et Phœbo ſacer ales, & almo gratus Iaccho
Crater & duplici centaurus imagine fulgens.

Aen eene andere ſijde des Tempels ſietmen noch vier grote bycken van marmor. Men ſoude beſwaerlijck deſelve voor Leeuwen konnen aenſien / indien het de gebueren van Delos niet voor ſtont deſelve ſtaende ende beter in weſen dan die nu ſijn te hebben geſien. De Leeuwen waeren mede aen Apollo toegewijdt / ende als de Perſen de Sonne wilden verbeelden / ſoo vertoonden ſy hem met het aengeſichte van een Leeuw / om dat deſelve / in het teecken des Leeuws ſijnde / meer kracht heeft dan in eenigh ander.

Tuſſchen de Zee ende den Tempel was een ſchone wandelarye geheel van marmor / ſich uptſtreckende nae die ſijde welcke op het Eylandt Rhenia ſijn uptſicht heeft. Het is voornaementlijck daer datmen / doe men een verwonderens-weerdige menighte van grote marmor-ſteenen / ſtucken van Colommen ende lijſten op malkanderen gehoopt ſiet legghen; de Colommen die ſich daer vertonen ſijn voor het grootſte gedeelte boven geſtreept ende onder met facetten gewerckt ſoo als men de Roos-diamant-ſteenen ſlijpt. Wy ſaeghen in dit groote mengelmoes maer twee of drie Capitolen ofte Hooft-ſtucken van de Corintiſche Ordre / zijnde het overighe dat aen de Colommen behoorde door der Chriſtenen ofte Turcken Schepen verhoerdt / welcke daer aengelandt ſijn geweeſt ſedert het Eylandt onbewoont is ghebleven. De Coninghen van Griechenlandt hadden veel gecontribueert tot de onkoſten van ſoo prachtighe gebouwen / waer van wy geene andere bewijſen behoefden dan den naem des Coninghs Philippi van Macedonien, welcke wy daer op eene groote lijſte laeſen / nevens die van een ander Coningh genaemt Dyoniſius Eutyches, op een diergelijck ſtuck marmors.

Dichte by den Tempel / ende mogelijck in het begrip van deſelve / ſaeghen wy een groote ſteen / welcke half was in de aerde geſoncken / op dewelcke men deſe twee woorden las; ΝΑΞΙΟΙ ΑΠΟΛΛ die ons anders niet te kennen gaeven dan dat de Inwoonders van het Eylandt Naxos nu Naxia genaemt / aen Apollo eenigh beeldt ofte ander gedenck-teecken te Delos hadden toegewijdt / aen het welcke dat ſtuck marmor tot een voet hadde geſtrecht. Aen de andere ſijde waeren eenighe teeckenen / welcke groote overeenkomſte hadden met de oude Toſcaenſche Letteren / ick bemerckte evenwel dat het hedensdaeghs Griecksch was.

Aen den voet van den Bergh Cynthus ſietmen mede een groote menighte van marmor ende andere ſteenen. Men kan oordeelen dat dat het overblijfſel der Stadt is / want dat is het quartier daer die geplaetſt De Stadt Delos.

plaetst moeste zijn / volghens de Beschrijvinghe welcke de Autheuren ende vooral Strabo ons daer van geven. Wy laesen daer eene Inscriptie / welcke sprack van eene Gelofte die gedaen was aen Serapis, Isis, Anubis ende Harpocrates, welcke mogelijck daer een Tempel hadden / hoewel de Historie-schrijvers ons daer van geen mentie hebben gemaeckt; Ten minsten hebben sy een Altaer in den Tempel van Apollo gehadt / want de Egyptenaeren seyden somwijlen dat Serapis, Jupiter, ende dan weder dat hy Apollo was. Hier van daen quam het dat sy Serapis dickmaelen afbeelden met straelen om het hooft. Op die selve voet geloofden sy dat Isis de Maene was / ende men siet haer somwijlen op de medalien met eene wassende Maene.

Beschryvinghe van den Bergh *Cynthius*.

Alle het Marmor dat te Delos gebruyckt wierde quam uyt Paros, het welcke de Griecken seer hoogh achten om sijne schoonheydt ende witheydt. De kleyne Bergh Cynthius, welcke den toenaem aen Apollo van de Cyntische gaf soo wel als aen Diana, is een rotse van gesprickelt Marmor seer gelijckende nae het Egyptische. Daer zijn evenwel geene teeckenen datmen oyt daer uyt heeft gehouwen. Men siet boven op eenige vervalle mueren als of 'er een Tempel hadde geweest.

Theater ofte Schouburgh te *Delos*.

Tusschen die heuvel ende de Zee / nae de sijde van het Eylant Rhenia, saeghen wy een Theater ofte Schouburgh / sijnde daer van noch een gedeelte der trappen in wesen. Het is een weynigh grooter dan een halven Circul / met buyten-hoecken welcke weer nae binnen toe springhen. De diametrale ofte midden-breette / is van twee hondert voeten / de dickte van de trappen daer in begrepen zijnde. Aen het achter-eynde sijn aen de sijden twee massive Toorns geplaetst / die dertigh voeten langh ende achtien breet zijn. Op de plaetse daer de vertoninghen geschieden / sietmen neghen verwulfselen in de aerde / welcke elck met een muer van malkanderen zijn afgesondert. Wy sagense voor waeterbacken aen / om dat wy in eenighe eene leydinghe saegen om het regen-waeter daer in te brenghen.

Den Autheur moet door storm twee nachten op *Delos* verblijven.

Des avondts wilden wy weder nae onse Schepen keeren / doch siende dat de windt seer merckelijck vermeerdert ende de Zee seer ontstelt was / soo vonden wy oirbaer tot des anderen daeghs te wachten. Aldus moesten wy ons voor die avont genoegen / met het overschot van ons middaghmael / ende Matelassen maecken van Polium Montanum ende andere kruyden die wy konden vergaederen / hopende dat de wint des nachts soude gaen leggen / ende dat wy seer vroegh souden konnen in Zee steecken. Doch den dach gekomen zijnde / ende de wint gedueriglijck meer opsteeckende / soo derfden wy het met eene soo kleyne Barcke als de onse was niet wagen. Dit ongeluck quam ons seer quaelijck te pas / door dien wy de voorsorge niet hadden gedraeghen van Leeftocht mede te nemen / ende wy souden die dagh seer strengelijck hebben moeten vasten / soo by geluck niet ymant van ons gesel-

geſelſchap een jacht-hont hadde mede genomen / waer by hy noch ſijn roer hadde / dodende eenighe Conijnen daer mede / welcke wy ſoo goet als wy konden deedden braeden / ende wy nuttighden deſelve ſonder broot ofte biſcupt. Het erghſte was dat wy niet te drincken hadden / ende dat de hette doenmaels ſeer groot was. Wy ſochten de Revière Inopus te vergeefs / welcke voor deſen in dat Eylant ſweemde volghens het getuygeniſſe van Strabo ende veele andere Landt-Beſchrijvers / over welcker ongetrouwigheyt wy doen wel reden hadden om ons te beklaeghen in dit ſoo moeyelijck voorval. Maer die Revière van dewelcke ſy gewagh maecken kan niet hebben geweeſt dan eene middelmaetighe Beecke welcke upt den Reghen ontſtaende / ofte eene Fontepne / welcke het overhoop leggen van ſoo veele ruïnen ons verberghde. Ock geeft Plinius aen deſe gepzevindeerde Revière maer den naem van eene Fontepne / doch hy verhaelt van deſelve eene wonderlijcke ſaecke / ſegghende dat die deſelve tijdt ende regul hielt als de Nyl, wanneer ſy als die Revière quam af ende toe te nemen.

Sy lijden groot gebreck aen waeter.

Den Doctor Creſcentio, welcke onſe Leytsman was / wiſte evenwel dat het Eylandt waeter hadde / ende hy volhardde in het ſoecken van het ſelve twee ueren tijdts. Eyndelijck vondt hy de openinghe van een gewelf / hondert treeden van den bergh / onder eenige vervallene mueren. Hebbende daer in een ſteen gewozpen / ſoo bemerckte hy dat 'er waeter was / ende quam ons ſulx waerſchouwen. Wy ginghen 'er alle heenen / om eene van onſe Matroſen daer in te doen klimmen ende een vat te vullen. Het was een grote ſchone oude waterback van vier verwelfſels / alleen door eenighe Pylaeren van malhanderen geſcheyden. Het waeter was goet / ten minſten ſcheen het ons ſoodaenigh / jae ſelfs ſoo uptnemende als de beſte wijn des wereldts.

Sy vinden het ſelve na veel ſoeckens.

Op den naemiddagh begaeven wy ons op den hoeck van het Eylandt welcke nae Tiné ende Myconé ſien / om te bemercken of onſe Schepen noch ten ancker laeghen. Wy ſaegen dat ſy de ſeylen hadden by geſet om haeren wegh nae Conſtantinopolen te verbolgen / ende wy waeren ſeer verbaeſt ſiende dat ſy vertrocken / ende wy geen middel konden vinden om ons op deſelve te begeven. Doch doordien de wint haer teghens was / ſoo oordeelden wy wel / dat ſy de Caep Tullo qualijck te boven ſouden konnen ſeylen / die op het Eylant Miconé leght / dat ons dan eenighe hope gaf dat ſy genootſaeckt ſouden zijn weder nae Tiné te keeren / ofte in de Haven van Miconé het ancker te werpen / waer in wy niet bedrogen waeren / want ſy ancherden op de laetſte plaetſe. Wy ſliepen die nacht niet heel vaſt / door de ongeruſthept weghens het geene ons op die ellendige Ylippe Delos mochte overkomen / welckers oude reputatie ons niet konde voeden. Wy alle waeren voor het kriecken van den dagh ontwaeckt / ende de Matroſen bemerckt hebbende dat de wint wat hadde afgenomen / ſoo

Sy komen met groot gevaer weder op de grote Schepen.

naemen wy die tijdt waer om Scheep te gaen ende nae Miconé toe te roepen / het welcke wy in minder dan in een uer deedden. Soo als wy het selve begonden te naederen woey de wint veel vinnigher dan sy te vooren hadde gedaen / ende hoewel wy van het landt waren beschut / soo hadden wy doch geen kleyne moeyte eer wy de Haven honden winnen. De beken hadden onse Barcke met water vervult / ende wy waeren by nae soo nat of wy in de Zee hadden geleghen.

Beschrijving van *Micone*.

Miconé, in oude tijden Miconos genaemt / is het Eylandt op het welcke de Poëten seyden dat de Centauren waeren begraeven / nae dat Hercules die hadde omgebracht. Het is van Delos niet geschepden dan door de wijtte van drie mijlen / ende niet van vijftien soo als Ferrari verseeckert in sijn Dictionarium Geographicum. Tusschen dat Eylandt ende Delos is een klippe / welcke de Francken Dragonera noemen / ende de Griechen Tragonisi, als of men het Eylandt der Bocken seyde. Den omganck van Miconé is van vijf ende twintigh ofte dertigh mijlen. Het is vruchtbaer in Gerste ende Wijn / doch de laetste is van de beste niet. Ick verwondere my dat Baudrand, die het Boeck van Ferrari heeft vermeerdert / seght dat het onder de Heerschappye der Venetianen staet / hebbende ick niet gehoordt dat sy 'er oyt van in besittinghe zijn geweest. Het soude konnen zijn / dat sy 'er wel gelandt hebben in tijden van Oorlogh als het Eylandt verlaeten was / want op het selve is geene sterckte / en daerom derven 'er de Turcken niet komen wonen / vresende dat de Christene Corsairen haer souden komen lichten / ende tot slaeven maecken. De Galeyen evenwel van den Grooten Heer vergeten niet Jaerlijcks daer te komen / om het Hooft-geldt / dat sy Caratsch noemen / te ontfanghen. Daer is maer een Dorp op het Eylandt / ende het selve geeft voor sijn Caratsch drie duysent ende ses hondert Piasters. Het getal der Inwoonders magh nauwelijcks het getal van twee duysent haelen / ende men vindt 'er vier Vrouwen teghens een Mansperson / door dien het meeste gedeelte van de Inwoonders Zee-lieden ofte Corsairen zijn / ende nopt heert 'er de helft weder van die geene welcke Fortune gaen soecken. De Dochters sijn 'er licht te gesegghen / hoewel evenwel het grootste gedeelte seer schoon is. Onse Capiteyn lichten 'er eene / welcke haer eygen Vader aen hem verkocht hadde; sy stelde sich aen als of sy 'er niet toe wilde verstaen / ende alle de Vrouwen vepnsden dat sy daer over seer ontstelt waeren.

Vremde kleedinghe der Vrouwen op *Micone*.

Haere kledinge is t'eenemael op eene bysondere wijse gemaeckt. Het boven-lijf is van root ofte bruyn Fulp / de mouwen sijn een elle langh ende oock soo wijdt. De rock is vol plooyen / ende komt maer een weynigh laegher als de knyen / ende het hembde schiet daer onder uyt tot op de schoenen toe / is geplooyt als de rock / ende onder met syde gesticht. Sy onderhouden sich met het spinnen van Cattoen dat op haer Eylandt was / oock wercken sy wel in de syde van Andros, waer van sy neusdoecken maecken. Het

Wildt-

Wildtbraedt is ſeer goedt koop in dat Eylandt. Een koppel Patrÿſen koſt gemeenlÿck maer vÿf ſtuyvers / doch wy moeſten 'er tien geven om dat wy Vremdelingen waeren. Hadden ſy genoegh buskruyt men ſoude deſelve noch beter koop hebben. Het hout is 'er ſchaerſch nevens het waeter. Men brandt 'er by nae niet dan gedrooght groen / ende een groote put verſorght het geheele Dorp van waeter. Daer ſÿn omtrent dertigh Griecxſche Kercken ende eene Latÿnſche. De Commandant van het Eylandt is een Grieck van Conſtantinopolen.

Op Dÿnsdagh den drie ende twintighſten van Auguſtus lichten wy des middaghs het Ancker / ende paſſeerden tuſſchen Tiné ende Myconé, welcke Eylanden maer vier of vÿf mÿlen van malkanderen legghen. De Noorden-windt ons teghen zÿnde ſoo wierp ons deſelve op den volgenden dagh aen de ſÿdt van Nicaria ende Samos, welcke wy omtrent dertigh mÿlen van ons op onſe rechter handt lieten leggen. Op den avondt bevonden wy ons dichte by den inganck van het Canael dat tuſſchen Chio ende het vaſte landt van Natolia door loopt. Door dien onſen wegh niet lepdt dat wy ons in die enghte ſouden begeven / zeylden wy een groote ſtreeck linchs af om de Klippe Venetico te boven te geraecken / dichte by dewelcke wy heenen voeren. Des Sondaghs was het ſtille / wy hadden aen onſe rechter zÿde het Eylandt Scyros ende de kleyne Klippe Caloiero, welcke eenighe / doch abuſief / voor het Eylandt Gyaros houden / het welcke jegenwoordigh Joura genaemt wert / ſo als ick hier boven hebbe geſeght. Als men die Klippe van verre ontdeckt ſchÿnt deſelve een zeyl van een Schip te weſen. Als des nachts de windt Zuyd-weſt was geloopen / paſſeerden wy tuſſchen de Klippe Pſara, op dewelcke maer een Dorp is / ende het Eylandt Chio. De windt tot ons voordeel continuerende / lieten wy Metelin, dat het oude Lesbos is aen de rechterhandt legghen / ende quamen den ſes ende twintighſten des avonts tuſſchen het Eylandt Tenedos ende het vaſte landt van Tropen / alwaer een overkomende ſtilte ons het ancker deede werpen. Vertrek van *Micone*.

Ick kan de Archipelago niet verlaeten ſonder u eenighe bÿſonderheden van deſelve te verhaelen welcke ick uyt goeder handt hebbe verſtaen. Chio is een goedt Eylandt / op het welcke een goede Stadt leght nevens twaelf oſte vÿftien Dorpen. De Inwoonders der ſelve queecken de Lentiſcus ende de Terebinthÿn-boom aen / om uyt de ſelve de Terebinthÿn ende de Maſtich te trecken / welcke door geheel Europa ſeer geacht wert; Men maeckt daer oock Sÿde ende Damaſte ſtoffen / doch redelÿck grof / deſelve werden nae Barbarÿen vervoert. Het Eylandt heeft omtrent ſeſtigh mÿlen in den omganck / het heeft een goede Haeven ende een ſchone ſterckte / in dewelcke den Groten Heer een goede Beſettinghe onderhoudt. Beſchrÿvinge van *Chio*.

Metelin is even ſo groot als Chio, doch daer is geene vergelÿckinghe tuſſchen deſelve in de Coopmanſchap. Alle den inkomſten van Beſchrÿvinge van *Metelino*.

het laetste bestaet in Graenen / Vzuchten / Voter ende Haes / ende die twee Eplanden betaelen aen den Grooten Heer achtien dupsent Piasters aen Caratsch. Die geene welcke het op het Eplandt Chio heffen / maecken dat men het noch vzie jaeren nae de doodt betaelt / waer toe sy de Erfgenaemen der Overledene verplichten. Ende in het algemeen / als een Grieck van het eene Landt in het andere gaet woonen / soo moet hy de Caratsch dubbelt betaelen / als eens in het Landt dat hy heeft verlaeten / ende ten tweedemael ter plaetse daer hy gaet woonen / soo hy sich dooz listighept daer van niet weet te bevzyden / gelijck als dooz het verberghen van zijn naem ende geboortеplaets. Het Eplandt Naxia geeft vooz die Schattinghe ses dupsent Piasters, Milo vzie dupsent / Paris ende Ausa mede soo veel / Scyra twee dupsent / Zea seventien hondert / ende twee dupsent ende vijf hondert vooz de tienden / Andros vier dupsent ende vijf hondert vooz de Caratsch, ende ses dupsent acht hondert vooz de tienden; Negropont, het welcke het grootste Eplandt van de Archipelago is / geeft vooz alle Rechten hondert dupsent Piasters. De tienden sijn vooz de Beys ende de Waywoden, welcke gehouden sijn vooz die penninghen seecker getal van Galepen in Zee te bzenghen / sonder dat het den Grooten Heer iets kome te kosten. Smyrna houdt twee Galepen; Naxia, Metelin, Samos, Andros een pgelyck een: Chio twee: Myconé ende Seripho eene met haer beyden / ende van gelijcken met de andere na pzopoztie. Naxia was in oude tijden aen Bacchus geheplight / dooz dien het vzuchtbaer is in uptnemende Wijnen / welcke daer maer een oozt van een Rijcks-daelder het vat kosten. Op seeckere Klippe / welcke maer een musketschoot van het Eplandt af leght / is noch een seer schoon Pozтael van Marmoz-steen overigh / het welcke men gelooft een Tempel van die Godt te zijn geweest. De lucht is daer soo goet / dat seecker Venetiaensch Edelman genaemt Antonio Gigli, welcke sich over de dertigh jaeren daer hadde vertrocken / sedert wepnigh tijts is overleden als hy hondert ende vijftien jaeren out was. Ock is 'er noch een ander van het geslachte Baroci, welcke hondert en vijf jaeren telt / soo als my geloofwaerdige lieden hebben verhaelt / die op dat Eplandt hebben gewoont.

Hoe den Groten Heer sijne Galeyen buyten sijne kosten hout.

Beschryving van Troye.

Wy waeren genootsaeckt eenighe daeghen tusschen Tenedos ende de Tropsche Kust aen ancker te blyven / dooz dien dan de stilte ende nu weder de contrarie windt sich stelden teghens het vooznemen dat wy hadden om onse repse te verbozderen. Om aldaer den tijdt niet onnuttelijck dooz te bzenghen / deeden wy ons met het Boodt te Lande zetten / ende ginghen van wat dichter by de ruinen der Stadt Crope beschouwen / van dewelcke wy eenighe teeckenen upt ons Schip / recht teghens ons over ontdeckten. Het landt dat 'er omtrent leght is geheel onbebouwt / uptgesondert eenighe plaetsen op dewelcke Cattoen wast. De reste is niet dan rupghte ende groene Peppel-boomen / ende het

het landt voedt 'er geen beeſten dan Haeſen / Wachtels ende Patrÿſen / die 'er in overvloedt zÿn. Wanneer wy de plaetſe naederden op dewelcke eertÿts de Stadt ſtont / ſaeghen wy veel Colommen / van dewelcke niet eene met ſijn Capitoel geheel is. Aen het eynde van de Stadt nae de Noordt zÿde / is de Haeven van Troye / welcke door de Ouden ſoo beroemt is gemaeckt. Tegenwoordigh is de mondt geſtopt / ende in het midden is ſeer weynigh waeter / zÿnde by naer alles met zandt gevult. De voeten van de Colommen welcke noch overigh zÿn ende daer rondt omme ſtaen / doen oordeelen dat den omganck van deſelve omtrent van vÿftien hondert ſchreden is geweeſt. Door dien deſe Pÿlaeren alle van de lucht ingegeten ende verteert zÿn / ſoo hebben sy geen meer glants dan ordinaeris ſteen / maer men kan evenwel bemercken dat dit van geſpickelde Egyptiſche Marmor moet zÿn. De Reede diendt oock voor eenen Haeven / men kan ſulx gemackelÿck beſpeuren door de groote menighte colommen ende Pÿlaeren die 'er noch ſtaen; ſelfs ſijn 'er op ſeeckere plaetſe marmore trappen / ende dichte daer by drie a vier Graffſteden / welckers gedaente wepnigh verſchilt van die van de Romeynen welcke te Arles zÿn. Haere overeenkomſte doet my dat gevoelen hebben / ende belet my te geloven / dat ſy noch van de oude Troyanen ſouden zÿn. Wy vonden in het geene wy meenden het begrip van de Stad te zÿn / ende dichte by een half ronde Tempel / eene Latÿnſche Inſcriptie van de eeuwe oer eerſte Kayſers. Auguſtus hadde daer eene Colonie geſonden / ende de Stadt weder wat op de been geholpen. Oock ſietmen dickmalen / op de verkeerde ſijde van Keyſerlÿcke Medalien, den naem welcke ſy hadde aengenomen van Colonia Auguſta Troas. De Groote Heer heeft veele Colommen van Troye laeten haelen / tot opbouwinghe van de nieuwe Moſquée van de Sultans Moeder. Wy vonden 'er evenwel noch drie welcke in de ſtruëllen laegen / ten Zuyden van de Haven op eene hooghte. Daer ſijn 'er twee van dertigh voeten langh / yder uyt een enckel ſtuck; De andere heeft vÿf ende dertigh voeten in de langhte / doch is aen drie ſtucken gehoocken / deſelve heeft vier voeten ende negen duymen in de midzandte ofte Diameter, ende alle drie ſijn ſy van geſpickelde Marmor-ſteen. Nae allen ſchijn ſoo was het meeſt bewoonde gedeelte van de Stadt op het hooghſte van een heuvel / welcke ſich ongevoelÿck van de ſtrandt af aen verheft / tot omtrent twee mijlen van de Zee / want men ſiet op die plaetſe veele oude mueren / Tempels / verwulffels ende een Theater een wepnigh klepnder als dat van Delos, maer voorzal ſijn 'er drie boghen ende eenige ſtucken muers / welcke noch overigh ſijn van een trots Gebouw / welckers voordelighe geleghenthevdt ende wÿde uytſtreckinghe doen oordeelen dat het het aenſienlÿckſte Paleys van de Stadt was. Ick wil niet geloven / ſoo als die geene welcke omtrent Troye wonen ſeggen / dat het het Caſteel van den Coningh Priamus

mus was / want ick achte het niet ouder dan de tijden der outſte Roomſche Keyſers. Dat gebouw was by na geheel van Marmor / ende de mueren daer van ſijn twaelf voeten dick. Door die boghen / welcke ſchijnen een gewelf onderſchraeght te hebben / is eene ſoo grote menighte van vierhante marmor-ſteenen op malkanderen gehoopt / dat men daer door gemackelijck kan oordeelen van de hooghte ende ſchoonheydt van dat Paleys. Wy ontdeckten oock onder die ruïnen een ſchoon capitool van een pilaſter van de Corintiſche orde / doch ſoo men alle de ſtucken welcke onder die brocken legghen ſoude willen beſchrijven / ſoo ſoude ick te veel tijdt verquiſten ende u vervelen met eene ſoo maegere ende onnutte ſtoffe.

Beſchryving van het Eylant *Tenedos*.

Op Saturdagh den een ende dertighſten Auguſtus avanceerden onſe Schepen eenige mijlen om dichte by het Caſteel van Tenedos te gaen ancheren / het welcke beſtaet uyt een Toorn nevens een Bolwerck / verſien met omtrent vijftien ſtucken geſchut. De Venetianen hadden het geduerende den Oorlogh van Candia vermeeſtert / doch de Turcken bemachtigden het weder / door middel van een tonne vol Sequijns, met dewelcke ſy den Commandant omkochten. Het Eylandt is vruchtbaer in goede Wijnen / van dewelcke het Conſtantinopolen beſorght / ende de Muſcaet-druyven ſijn 'er uytnemende ſchoon. Die geene op ons Schip die vermaeck in de jacht ſchepten / vonden 'er ſoo veel wilt als ſy begeerden / doch vooral Haeſen ende Patrijſen.

Op den derden van de volgende maendt ginghen wy ons van waeter verſorgen onder een Dorp dat by de Caep Janiſſeri leght / alwaer de oude Stadt Sigéum placht te leggen. Wy ginghen opwaerts tot aen het Dorp / het welcke de Griecken noch Troias noemen / ende door dien onſe repſe langh viel / ſoo deeden wy daer voorraet van eperen ende hoenders. Alles is daer ſoo goeden koop / datmen vijftien hoenders voor een Piaſter heeft / ende de twaelf eperen maer een ſtuyver koſten. Onſe Seelieden deeden 'er oock groote voorraedt van bonen op. Het Dorp mach omtrent drie hondert huyſen groot zijn. Alle de Inwoonders ſijn Griecken / ende leven van het verkopen van hare waeren / welcke beſtaen in Wijnen / Koorn / Saffraen / Meloenen ende andere vruchten. De Timin het welcke een Frans ſtuckje geldt van vijf ſtuyvers is doedt daer veertien Aſpers, maer haere Aſpers ſijn kleyn / ende men wil die te Conſtantinopolen niet ontfanghen.

Goedt koop becomt te *Tenedos*.

Vertreck van *Tenedos*.

Vier daeghen daer nae maeckten wy ſepl om nae het Eylandt Imbros te vaeren / om hout / dat wy van doen hadden / te halen. Dat Eylandt is een weynigh grooter als Tenedos, ende heeft vier Dorpen / waer van het voornaemſte mede Imbros genaemt met een ſterckte verſeldt is. Wy klommen op eene van de hooghſte plaetſen des Eylandts / dat niet beſtaet dan uyt heuvelen / welcke met bomen ſijn bedecht / op ende onder dewelcke veel Wildt valt. Seecker Vlaemſch Edelman van ons Schip ginck 'er met ſijn roer ende hondt / ende in minder

minder dan twee ueren schoot hy een wildt Swijn / nevens een Sogghe ende haere vier Bigghen. Dit vermaeck stont hem duer / want als sich onderwijlen ons Esquadre hadde onder seyl begeven / soo was ons Schip verplicht om het selve te doen / ende onse Capiteyn / die hem niet wilde achter laeten / beval aen drie ofte vier van sijne Matroosen hem met het Boot te wachten. Hy quam een half uer daer nae / maer het Boot het Schip niet konnende onderhaelen / soo wierden sy door den nacht ende boos we'er overvallen. Het selve dreef haer aen de woeste Klippe Mauria dichte by Tenedos geleghen. Van daer konden sy haer niet dan op den tweeden dagh aen ons Boordt begeven met groot gevaer ende moeyte. Duer koop jagen.

Den negenden quaemen wy in de mont van Constantinopolen, dat is geseght in de vermaerde Enghte van de Hellespontus, welcke Europa van Asia, ende in het bysonder Thracia van Phrygia scheyt. Dese Enghte / in dewelcke Xerxes Coningh van Persien een Scheepsbrugghe maeckte / om achtmael hondert duysent mannen in Grieckenlandt over te voeren / heeft twee oude ende soo veel hedensdaeghsche naemen. Men noemt deselve Hellespontus, als of men seyde de Zee van Hellé, welcke een dochter was van Athamas Coningh der Thebaners, welcke om de laegen van haere Stiefmoeder Ino te ontvluchten / sich met Phryxus haer broeder op wegh begaf / ende in het overtrecken van dese Zee verdronck / welcke dan haeren naem behieldt. Men noemde dese passagie noch de Enghte van Sestos ende Abydos, nae de naem van twee Steden / welcke op beyde haere oevers gebout waeren / ende vermaerdt door de Minneryen van Leander ende Hero, van dewelcke de Poëten seer veel hebben gesongen. De twee hedensdaeghsche naemen zijn / de Dardanellen ende de straet van Callipoli, van het welcke ick in het vervolgh van dese Beschrijvinghe sal spreecken ende trachten u deselve soo naeukeurigh voor oogen te stellen / als my sal mogelijck zijn. Komste inde *Hellespontus*.

Sijnde dan onder het Canon van die twee nieuwe Casteelen gekomen / welcke op beyde de sijden van de Enghte leggen / soo groetten wy deselve met seven schoten van ons geschut / ende sy antwoorden op hare gewoonlijcke wijse / met een schoot met scherp geladen. Wy bedanckten haer met vijf andere / want de groetingen ter Zee geschieden altoos in het onevene getal / soo als de Doctoren de Pillen ordonneren in te nemen. Dese twee sterckten hebben niet dat aenmerckelijck is noch dat haer behoorde vervaerlijck te maecken / als de grootte van haer geschut / dat waeterpas gesteldt is. Sy hebben noch Grachten noch buyten-wercken / ende het sijn niet dan enckele mueren / welcke niet eens van achteren met aerde sijn aengevult. Op den avondt sondt den Aga van een van de Forteressen om onse Capiteynen te begroeten / met een heerlijck geschenck van twee douzainen eyeren ende soo veel hinnen. Men betaelde deselve met woecker / Beschryving van de Forten van de *Dardanellen*.

met den goeden Wyn ende het Buskrupt / datmen aen die geene gaf die ſulx uyt ſijnen naem waeren komen brenghen. De Turcken ſijn niet gewoon veel te geven ſoo ſy niet een dubbelt geſchenck wederom te gemoet ſien.

De ſtroom van de Helleſpontus, welcke altoos van het Noorden nae het Suyden ſtreckt daer ſy in de Archipelago valt / gelijck als Plinius heeft aengemerckt / ende den Noorden windt / die daer des ſomers ſomwijlen twee maenden nae malkanderen waept / beletten ons wijoer te voyeren / ende het begonde ons te verdrieten ſoo lange voor ancker te leggen. Dit deedde ons beſluyten te landt te gaen tot aen de oude Caſteelen toe / om aldaer een Barcke op Conſtantinopolen te nemen. Om dit te doen moeſten wy ſeven ofte acht mijlen weeghs aflegghen. Wy gingen dan aen het naeſte Dorp genaemt Kainourio-Chorio, dat is het nieuwe Dorp geſeght / om aldaer paerden te bekomen. Ick ſliep aldaer tot een Griech / welcke my nevens den Biſſchop van Seripho ende Miconé in huys nam / ſijnde die Biſſchop met ons gekomen hebbende hy met ons een voornemen. Onſen Weert onthaelde ons op de beſte wijſe die hem mogelijck was / ende doordien de Biſſchop een Caloyer was / gelijck ſy alle zijn / etende daerom geen vleeſch volgens de regulen van haere Ordre / ſoo gaf hy ons een maeltijt van Kaſtijnen / druyven / honigh noch in de graeten ſittende / peren / haes ende water-meloenen / welcke de Griecken Augourie noemen. Dit laetſte is een gemeene vrucht in die quartieren / ende de beſte komen van Callipoli. Dit Dorp beſtaet uyt omtrent hondert huyſen door Griechen bewoont / welcke daer eene kleyne Kercke hebben waer in wy de Veſper gingen horen. De Prieſter ſong deſelve op de elendighſte wijſe des werelds / ende men konde niet een woort onderſcheyden van het geene hy ſeyde. Mogelijck verſtondt hy 'er ſelve mede niet af / want in de Dorpen ſijn de Prieſters gemeenlijck ſoo onwetende / dat ſy ſelfs haeren dienſt niet konnen leſen / ende het geene ſy daer van ſeggen weten ſy gemeenlijck van buyten. Ten minſten is waer dat ſoo ſy die konnen leſen / ſoo ſijn 'er evenwel weynighe die het konnen verſtaen / door dien dit nu out Griecks is / het welcke ſoo veel van het hedensdaeghſche verſcheelt / als de Latijnſche van de Italiaenſche Taele.

Den Autheur verlaet de groote Schepen om ſpoedigh te Conſtantinopolen te komen.

Onwetenheyt der Griecktche Prieſters.

Tocht te Lande.

Hebbende den volgenden dagh den vijftienden September geene peerden konnen vinden / ſoo huerden wy om ons tot aen de Caſtelen toe te voeren vier waegens / voor vier perſonen die wy ſtarck waeren / ende onſe Bagagie. Wy ſetten onſen tocht op een ſonderlinghe wijſe voort. Onſe waegens ſtonden op twee kleyne raederen van vaſt vol hout / ſonder tachen in het midden ende voor een yder van deſelve waeren twee Buffels geſpannen / welche ons met groote ſtaetigheyt voort trochen / het welche veroorſaechte dat de nacht viel / eer wy ter beſtemder plaetſe waren gekomen. Wy hadden by geluck een eerlijck

man

man op den wegh ontmoet / welcke ons voor Franchen hennende / ſeyde dat hy de Conſul van de Engelſche ende de Hollandtſche Natie was / ende hy gingh voor uyt om ons een Logement te verepden. Hy deedde ons daer grooten dienſt mede / daer wy / als op die plaetſe geheel geene hennisſe hebbende / ende een uer in den nacht daer aenkomende / groote moeyte ſouden hebben gehadt om onder dack te geraecken. Wy wierden tot een van ſijne vrienden / Eliëzar Ruſſer genaemt / ontfanghen / deſelve was Drogeman ofte Tolck van de Venetiaenen / ſijnde den naem van de Conſul Abraham Curſo, beyde Joden van Godtsdienſt ende ſeer beleeft. Wy begonden hier te bemercken dat wy in Turckyen waeren / door dien wy ons avontmael met onſe Weerden op de Turckſche wyſe moeſten nemen / ſittende met de beenen cruyſſelings op een Tapyt / in dat ſelve poſtuer als onſe kleermaeckers. Het Vleck dat by dit Caſteel aen de ſijde van Aſia leght / werdt van omtrent drie a vier duyſent zielen bewoont / ſijnde de eene helfte Turcken ende de andere Joden. De Chriſtenen ſijn 'er in ſeer kleyn getal ende weynigh geacht.

Ick hadde my ingebeelt dat die twee Caſtelen / welcke den ingangh van de Zee Marmora ofte Propontus beſchermen / plaetſen van eenigh aenſien moeſten zijn. Het is evenwel met deſelve geheel anders geſtelt als ick my hadde ingebeeldt; dat aen de ſijde van Aſien, daer wy doen waeren / leght / is maer eene plaetſe met een enckele muer omringht / voor dewelcke een ondeughende Gracht leght / van drie a vier voeten diepte / ende dat aen de ſijde van Europe leght beſtaet uyt een ronden Toorn / met twee Bolwercken als een herte voor uytſteeckende op de oude Gottiſche wyſe. Ock legghen de twee naeby-geleghene Vlecken niet op den gront van het oude Seſtos ende Abydos, gelyck onſe Geographiſche woordtboecken willen. Daer is niet een enkel ſtuck van eenigh out verval / ock is die plaetſe de enghſte van den Helleſpontus niet. Drie mylen verder wert deſelve wy naeuwer / ende wy vonden op de ſtrand van de Zee eenighe Fundamenten ende oude brocken / dewelcke ons beveſtighden dat dat de rechte plaetſe van haere ſituatie was. Ock is den naem ſelfs van Abydos ofte Avido aen de Caſtelen onbekent. De namen welcke men aen de twee Vlecken / welcke om ende aen de Caſtelen van de Dardanellen leggen / geeft / ſijn het oude Caſteel van Romelia, ende het oude Caſteel van Anatolia, een yder nae de maniere van uytdruckinghe in ſijne Taele. De Helleſpontus is daer omtrent twee mylen breedt / ſoodaenigh dat het geſchut gemackelyck van de eene ſijde op de andere kan repcken.

Beſchryvinghe van de Caſteelen van de Dardanellen.

Des anderen daeghs naemen wy eene Feloucke met vyf riemen / welcke ons tot aen Conſtantinopolen toe / dat is ten minſten noch ſeſtigh ueren weeghs / moeſte voeren / ende wy maeckten dieshalve accoort met de Turckſche ſchippers voor negentien Piaſters. Wy roeyden dien geheelen nacht voorwaerts aen / ende wy quaemen twee ue-

Beschryving van *Callipoli*.

ren voor den dagh te Callipoli. Wy gingen de plaetse behÿchen hoewel 'er de peste was. Doch door dien wy na Constantinopolen trocken / alwaer deselve by nae gedurigh regeert / soo was het noodigh dat wy ons tot deselve ter goeder uere gewoon maechten. Callipoli is een groote Stadt van vÿf a ses mÿlen in den omganck / doch deselve is / in gelÿckmaetigheyt van haere grootte / niet bevolckt. Een pgelÿck hups heeft by nae een Cuyp. De Bezesteni, het welcke de plaetse is waer de Waeren werden verkocht / waer op eenighe ronde Cooznen met loot bedeckt staen / deselve is ook van alles wel voorsien. Men maeckt staet dat 'er in de Stadt twaelf dupsent Turcken zÿn / vier a vÿf dupsent Joden / ende by na soo veel Griecken. Sy heeft niet dan een slechte Fortereſſe / by nae op deselve wÿse als die geene van dewelcke wy hier even te voren hebben gesprooken. Wy hadden getracht wegh te spoeden / maer als wy een mÿl van Callipoli stil gehouden / ende den nacht onder een boom doorgebracht hadden / soo waeren wy genootsaeckt daer weder heenen te keeren / ende te verbeyden dat den Noorden windt stillen soude / nemende ons verblÿf by den Venetiaenschen Consul. Wy vonden daer geene Antiquiteyten welcke ons voldoen konden / hebbende daer niet gesien dan een lÿste van marmor / omtrent de Haven / die seer wel was uytgewerckt / ende eene Inscriptie van weynigh belangh.

Beschryvinge van *Lampsaco*.

Wy geloofden dat wy te Lampsaco iets van meer gewicht souden te sien komen / het welcke aen de andere sÿde van de straet in Asia leght / ende wy voeren over niet tegenstaende dat 'er een sterchen wint blaef door woey / ende die ons van ter sÿden komende inblasen / dickmaels deedde gevaer lopen van met Barche met al omgeworpen te worden. Het is een middelmaetig Vleck bewoont door Turcken ende weynighe Griecken. Ick moete u hier van te vooren waerschouwen / dat als ick van Steden / Vlecken ofte Dorpen in Turckÿen spreecke / ick daer door niet verstae een onderscheyt daer mede te maecken tusschen opene ende bemuerde ofte bewalde plaetsen / soo als men in Europa doet. Want in Turckÿen hebben de Steden / al sÿn die seer groot / gemeenlÿck geene muren / uytgesondert eenige weynighe / als Constantinopolen, Andrinopolen, ende eenighe Frontier-steden. De Steden die wat van aensien zÿn / hebben eene kleyne Fortereſſe / welche door een Aga ende eenighe Officiers ende Soldaeten werde bewaerdt / evenwel draeghen dese Militaire geen deghen / ten sy sy in actueelen dienst zÿn. Ook soude men sich in gevaer stellen als van een affront te lÿden / wanneer men den degen in een Stadt wilde draghen. De Turcken souden meenen dat men wat quaets voor hadde / ofte ten besten datmen geloofde onder haer niet in verpligheyt te zÿn.

Onderscheyt tusschen de Europische ende de Turckische Steden.

Lampsaco is een van de drie Steden welcke Xerxes aen Themistocles tot sÿn onderhoudt gaf; Magnesia was voor sÿn broot / Myuns voor sÿn vleesch / ende dese voor sÿnen wÿn. Ook bemerchten wy dat 'er seer

ſeer ſchoone Wijngaerden omtrent geleghen waeren. Daer was een ſchoone Haven hondert ende seventigh ſtadien van Abydos geleghen / ende ſy wierde in oude tijden Pityuſa genaemt / volghens het getuygeniſſe van Strabo. Pryaſtus wierde voornaementlijck in die plaetſe gedient / ſijnde hy daer geboren / ende Virgilius maeckt daer van gewach in het vierde boeck van ſijne Georgica. De Turcken welcke te Lampſaco woonen ſijn ſoo ſcrupuleus niet / als wel die geene welcke men op andere plaetſen vindt / alwaer ſy den Wijngaerdt niet derven aenteelen / ſijnde de wijn haer ſeer ſtrictelijck in de Wet van Mahomet verboden. Alhier / onder voorwendinge van Raſijnen te moeten hebben / laeten ſy niet nae gekoochte Wijnen te maecken die haer geoorloft zijn / ooch maecken ſy Brandewijn / welcke die geene die 'er geen groote ſwaerigheyt in maecken / ſoo wel drincken als wy. Komende in een plaetſe daer men Coffie dronck / vonden wy daer een Jode die Italiaens ſprack. Hy bracht ons ter plaetſe daer wy drie à vier Grieckſche Inſcriptien ſaeghen / waer van de twee ſchoonſte in het huys van een Turck waeren / Achmet Aga Tchelebi genaemt / hy toonde ons oock eenighe oude vervallene mueren / welcke wy de mueren van de Stadt oordeelden geweeſt te zijn.

Turcken die Wijn drincken te *Lampſaco*.

De Moſquée is redelijck ſchoon voor die plaetſe. De Tuyden van dat Landt ſegghen / dat deſelve de Chriſtenen tot een Kerck heeft verſtreckt / ende men bemerckt in der daedt / op de vier colommen die het Voortael onderſchraeghen / eenighe Cruycen voor al op de Capitolen. Onſe Jode bracht ons een half uer van daer / in het quartier van den Soubachi, om de overblijffels van eene Kercke te ſien / nevens ſeven ofte acht Colommen welcke op de aerde op malkanderen laegen. Hy verhaelde ons iets het welcke de boeren die daer omtrent woonen / verklaeren waerachtigh te zijn / te weten dat men ſedert wepnighe jaeren daer van daen eenighe van die Colommen wilde vervoeren / om ſich daer van binnen Lampſaco te bedienen / in het opbouwen van een nieuwe Moſquée, doch dat men deſelve des anderen daeghs weder vondt ter plaetſe daer die waeren van daen gehaeldt / ende dat tot tweemaelen toe / ſchrijvende ſy ſulcx een wonderdaet toe / Godt niet willende dat ſteenen / welcke tot een Kercke hadden gebruyckt geweeſt / tot een Turckſche Moſquée ſouden gebruyckt werden: Sy behoorden evenwel niet dan te veel overtuyght te zijn / van de maght welcke Godt aen die Ongelovighe over de Chriſtenen der Grieckſche Kercke heeft gegeven / hebbende die overal haere voornaemſte Kercken aen haer getrocken. Des avondts ginghen wy weder te Gallipoli ſlaepen / zijnde de overvaert maer acht mijlen breedt. Doch die twee plaetſen leggen niet t' eenemael recht tegens over malkanderen / want Lampſaco is wat zuydelijcker / Callipoli leght even aen den inganck van de Witte Zee / in de oude tijden door den naem van Propontis bekendt. Wy vertrocken des anderen daeghs met het vallen van den

nacht / om ons voordeel met de ſtilte te doen / ende wy bevonden des morghens dat wy dertigh mijlen waeren gevordert. Onſe Schippers ruſte van noden hebbende hielden wy ſtille by een Dorp Peraſte genaemt / alwaer wy met Coffie ende Frupten door de Aga die daer het gebiedt hadde beſchoncken wierden / door dien hy den Heer Abt Charpentier hende / welcke met ſijne Feloucke ons hadde ingehaeldt / ende met ons eene wegh trock. Hy hadde hem aen het eerſte Caſteel van de Dardanellen geſien / alwaer hy aen Landt was gegaen. Ses mijlen aen geene ſijde hielden wy voor de tweede reyſe ſtil / by een ander Dorp genaemt Heracliſſa, ende twee ueren daer nae ruſten wy voor de derde reyſe te Myriofytou, een ander Dorp in het welcke meer dan twee hondert huyſen ſtaen / ſijnde de Inwoonders ten deele Turcken / ten deele Griecken. Wy wilden op de ſtraeten gaen wandelen / maer de kinderen hebbende ons met onſe kleederen op de Françoyſche wijſe gemaeckt bemercht / begonde achter ons te verſaemelen / het welcke ons verplichte nae onſe Barcke te retireren. De Sangiack die daer het bevel hadde / ons voor vremdelinghen hebbende aengeſien / quam by ons / ende hy onderhieldt ons een wepnigh met het wepnighe dat hy van de Italiaenſche ſpraecke konde. Hy ſeyde dat hy als ſlaef hadde gevanghen geweeſt / ende datmen hem te Malta hadde gebracht / alwaer hy drie jaeren hadde gewoont eer hy ſich hadde konnen vry koopen. Hy bedanchte ſich ſeer over den Corſair die hem hadde genomen / welcke ook alle goedt onthael aen hem hadde betoont. Het was den Capitepn Daniel van Marſeille welcke over twee jaeren is doodtgeſchoten / in een gevecht dat hy hadde teghens de Schepen van Tripoli ende de Galepen van den Bey van Maſſamam. Deſe Sangiac ſchoncken ons een mande met druyven / welcke pder / ſonder lieghen / ſoo groot waren als een Duyven ey / ook was de ſmaeck ſeer delicaet. Den Wijn is ſeer goet koop langhs de geheele Kuſt van de Witte Zee.

Beſchryving van *Rodeſto*.

Wy ſliepen in onſe Chaloupen / ende vertrocken voor de komſte des daeghs om de Golf van Rodeſto over te vaeren / aen het eynde van welcke de Stadt van die ſelve naem is / geleghen op het hangen van een heuvel / van waer de huyſen een ſeer aengenaem geſichte langhs de Kuſte genieten. Sy is omtrent ſoo groot als Callipoli, maer meer bevolcht. Wy ſaeghen daer omtrent tien a twaelf Moſquéen met haere Minaretz, dat is geſeght haere kleyne Tooznen van boven dewelcke men op de ueren des Gebeds roept / om het volck tot de Moſquée te doen komen. De Griechen hebben daer ook veele Kercken.

Beſchryving van *Heracléa*.

Drie ueren voor het vallen van den nacht quaemen wy te Heracléa, welcke Stadt een ſchone Haven heeft gemaeckt op de wijſe van een Amphitheater ofte als een halven Circul / die omtrent drie mijlen in den omganck heeft / leggende de mondt daer van nae het Noordt-Oſten.

Oosten. Wy hadden tijdts genoegh om 'er na Antiquiteyten te gaen soecken / oock waeren wy niet langhe sonder 'er eenighe te ontdecken. In de mueren staen stucken van Statuen / Colommen / ende Capitolen tusschen de andere materialen ingevoeght / ende hebbende eene Inscriptie gesien / soo wilden wy deselve uytschrijven / maer wy hadden tot ons ongeluck onse pennen verloren. Dit was een groote swaerigheydt voor ons in die quartieren / door dien de Turcken ende de Griecken sich niet bedienen dan van kleyne rietpijpjens / welcke op haere wijse sijn gesneden / ende waer mede wy met de grootste moeyte des werelts naeulijx het minste woordt souden konnen schrijven. In dese verleghentheyt wierpen wy onse ooghen op een ganse-vleugel / die langhs de straet lagh en slingerde / ende wy trocken veerdighlijck uyt deselve vier ofte vijf pennen / met dewelcke wy eenighe schoone Inscriptien uytschreven. Onder andere is 'er eene in de Cathedrale Kercke der Griecken gemetselt / waer in men den naem van Perinthus leest / die Stadt voerde ten tijden der eerste Keyseren / soo als sy te voren die van Heracléa gehadt hadde / die sy oock teghens het verval des Keyser-rijcks weder aennam / na het schrijven van Zosimus, oock werdt sy noch op heden soo genaemt. Dese Inscriptie was ter eeren van den Keyser Severus gemaeckt / ende het hadde sijn reden dat sy aen die Vorst gedachten / welcke haer de Stadt Bysancium hadde onderworpen / die het voorwerp van sijne gramschap was geworden / door dien die met te veel hertneckigheydt de Partye van Pescennius Niger hadde verdedight.

Ick geraeckte te Constantinopolen aen in onderhoudt met de Heer Finsch Ambassadeur van Engelandt / weghens de situatie van Heracléa. Hy seyde my dat hy geloofde dat het de Stadt Tchourly was / alwaer hy was doorgetrocken soo als hy van Andrinopolen quam / daer by voeghende dat hy 'er selfs eene Inscriptie hadde gevonden / door de Perynthiers ter eeren van Herennius Priscus gemaeckt. Dat / door dien de steen daer hy op stondt heel swaer was / het geen schijn hadde / dat die van een andere plaetse vervoert was / ende dat dan by gevolgh de Stadt op die plaetse behoorde geweest te hebben. Ick antwoorde / om hem oock mijn gevoelen te seggen ; Dat 'et in der waerheyt Tchourby een plaets die onder de Perynthiers hadde gestaen moeste zijn / zijnde maer eenighe ueren van Heracléa geleghen / maer dat Perynthus eyghentlijck een Zee-Stadt hadde geweest / het welcke de Beschrijvinghen van de oude Geographi, ende de Medalien van die Stadt / die aen de averechtsche zyde een Galeye hebben / klaerlijck genoegh bewijsen. Dat in de Inscriptie welcke wy 'er hadden gevonden / den naem van de Perinthiers mede wierde gelesen / ende dat eyndelijck den naem van Heracléa, die sy noch droegh / een suffisant bewijs was.

In het volgende etmael begonden wy vier ueren voor de komste

des

des daeghs te roepen. Wy lieten Selymbria in het Oosten leggheu. Het is een oude Stadt / in dewelcke jegenwoordigh veele Mosquéen, een Bezestein ende verscheyde Griecksche kercken zijn. Wat meer voorwaerts saeghen wy Privades Tscheschmehé, ende drie á vier andere groote Dieren. Wy begaeven ons te ruste in de Haeven van de Stadt San Stefano, van dewelcke men maer negen a tien mijlen tot aen Constantinopolen telde.

Komste te Constantinopolen.

Op den drie ende twintighsten September des maendaghs 's morghens quaemen wy in die groote ende vermaerde Stadt / welcke hoewel sy by nae geheel niet dan van hout is getimmert / daerom niet naelaet haere schoonheden te hebben / soo wel als of sy geheel van marmor was. Soo als wy dichte aen de Stadts-mueren heenen gingen / welche op den Bosphorus leggheu / bemerckte ick dat men deselve seer liet verfallen / ende dat die na schijn / sedert de tijden der Grieksche Keysers / niet weder sijn opgeboudt / door dien men op verscheydene plaetsen noch Inscriptien siet / in dewelcke de naemen sijn van de Keysers die deselve weder hadden gerepareert. Onder andere leest men 'er de naemen van de Keysers Theophilus, Michaël, Basilius, Constantinus Porphyrogenneta, Manuel Comnenus ende van Joannes Peleologus, onder wiens gebiedt de Stadt wierde ingenomen. Hier door werdt dan het seggheu van Gyllius bevestight / dat de mueren van Constantinopolen door Theophylus sijn herbouwt geworden / sonder dat hy van de andere spreeckt / het welcke hy hadde moeten weten soo hy op dese Inscriptien hadde gelet / welcke genoegh in het ooght staen.

Beschrijving van het oude Byzancium.

Het oude Byzancium, het welcke ter plaetst lagh daer nu het midden van Constantinopolen is / was anders niet dan den omkringh van het Serrail, welcke omtrent vier a vijf mijlen groot is. De Grondleggers van deselve hadden met een Godts-spraeck ofte Oracul te raede gegaen / 't welck haer beval een Stadt te gaen timmeren recht over de plaetse daer de blinden woonden. Door dien dit seggheu nu seer duyster was / ende sy bekommert waeren om te weten wat dat het Oracul met dat woordt van blinde wilde te kennen geven / soo oordeelden sy eyndelijck dat die Blinde de Inwoonders van Chalcedonien moesten zijn / welcke daerom soo wierden genoemt / om dat sy eerst in de gebuerschap van de Bosphorus sijnde komen wonen / soo slechte plaetse tot het stichten van haere Stadt hadden verkoren / stichtende deselve aen de sijde van Asia op een onbequaeme ende disavantagieuse plaetse / daer sy hadden konnen gaen post vatten / op die voor-uytsteechende hoeck Landts / welcke tusschen de Propontis ende de Golf welche door de Bosphorus gemaeckt wert geleghen ende seer gemacheliick is om tot een Haeven te verstrecken. Sy besloten dan daer een Stadt te gaen bouwen / ende deselve Byfancium te noemen, nae den naem van haer Hooft / die Byfas geheeten was. De gelegenthepdt van Constantinopolen is inder daet verwonderens-waerdig, soo voor

het

Ter Jaght Rijden vanden Grooten Heer

om de naeukeurigheden der Stadt te beſien / welche hy beter wiſt ende verſtondt als eenigh Turck. Hy deede ons bemercken dat de Turckſche Packe-draeghers / ſeeckere ledere ſacken welche vol ſtrop ſijn op haeren rugghe hebben / om de Packen met meer gemack te draſſen / ende hy voegde daer by dat 'er maer een Jode was welcke dat mochte doen. Wy waeren nieuſgierigh om de reden van ſoo ſchoon een Dooꝛrecht te weten / ende ſie hier het geene hy ons verhaelde. Sultan Mahomet IV. welcke jegenwoordigh regeert / heeft ſoo groote genegenthept tot de Jacht / dat hy ſedert langen tijdt anders geene oeffeninge heeft gehadt. Dit is de reden dooꝛ de welcke hy nu ſeven ofte acht jaren aen malkanderen ſijn verblijf te Andrinopolen heeft gehouden / dooꝛ dien de om ende aengelegene landen ſeer bequaem zijn / om hem dat vermaeck / 't welck ſoo ſeer van hem bemindt werdt / te verſchaffen. Men ſagh hem dickmaels / als de nacht hem verplichte om ſich te verrecken / geheel grijnigh ende moepelijck te rugghe keeren / dooꝛ dien hy gedwonghen was deſe ſijne oeffeninghe tot den anderen dagh uyt te ſtellen. Hy ſette ſich dan neder op een Turckſch ofte Perſiaenſch Tapijt / met de beenen krupswijſe onder het lichaem / volghens de gewoonte der andere Turcken / leunende met den rugge teghens een kuſſen van Brocado, ende in dat poſtuer deede hy het avondtmael aenrichten ; Als hy het ſelve hadde genuttight / beval hy een deecken te bzenghen / ende begaf ſich aldus / ſonder eenighe andere omſtandigheden / te ruſte. Hy liet niet even nae middernacht te ontwaecken / ende als dan riep hy een Staetjonghen ofte Pagie om te weten of het noch geen tijdt was om op te ſtaen ; Als men hem daer op antwooꝛde dat het noch wel drie a vier ueren ſoude lijden eer het dagh wierde / ſoo ſuchte hy uyt het diepſte van ſijn herte / ſich over de langhduerighept des nachts beklaeghende. Als hy hier nae weder twee ueren hadde geſlaepen deede hy deſelve bzaeghe / ende men hooꝛde hem / als hy antwooꝛt hadde ontfanghen / weder op deſelve wijſe ſuchten. Doch als men hem op de derde bzaeghe ſeyde dat den dagh begonde dooꝛ te bzeecken / ſoo ſtont hy aenſtondts op / ende hy ſloegh ſelfs een Ketel-trom / om ſijn gevolgh vaerdighlijck te doen opſtaen ende te Paerde klimmen. Op deſe wijſe reedt hy tot aen den nacht toe dwarſch dooꝛ Boſſchen ende over de Bergen. Het gebiel op ſeeckeren dagh dat hy een Hert / met vollen toom naerijdende / ſonder acht te nemen of hem ymandt volghde / ſoodaenigh verdwaelde / dat hy / nae dat hy twee ueren by nae alleen hadde gereden / ſonder dat hy acht geſlaegen hadde of hy gevolgt wiert / ſoo ſeer van den wegh af geraeckte dat hy ſich verbijſtert vindende / deſelve niet ſagh aen te doen. De nacht naederde / ende hy liep gevaer / hoe groot een Heer hy oock mochte zijn / van deſelve in het Boſch te moeten overbzengen / ſonder het ontmoeten van een Joodtſch Packen-draegher / by dewelcke hy ſich van de weg na Andrinopolen infoꝛmeerde. De Jode hem /

Geneghentheydt tot de Jacht van den jeghenwoordighen Groten Heer *Sultan Mahomet* IV.

voor het geene hy was / erkennende / ende daerenboven sijne gelegenthepdt bespeurende / stelde sich aenstonts om hem deselve te wijsen / ende hem tot aen de Poorten toe te geleyden. Als sy dichte by deselve waren gekomen badt hy sijne Hooghepdt onderdaenighlijck / hem eenighe gonste te willen bewijsen / voor den dienst welcke hy hem hadde gedaen. De Sultan hem hier op hebbende geantwoort dat hy maer hadde te spreechen / antwoordde de Jode; Ick bidde u / mijn Heer / dat ghy my met gonste bewijst van een ledere sack op mijn rugge te moghen draeghen / soo als de Onderdaenen van u Hooghept welcke van de Mahometaensche Religie zijn. De Vorst maeckte geen swaerighept / om hem eene soo rechtvaerdighe vergeldinghe te geven / op een soo zedigh ende maetigh versoeck. Sedert die tijdt heeft de Jode altoos den lederen sack met strop gevuldt gedraeghen / ende dat met soo veel vreughde of men hem een sack met Pistoletten hadde gegeven / met dewelcke hy sich upt sijnen geringen staet tot een beter soude hebben konnen verheffen.

Haet van het Volck van *Constantinopolen* tot den *Sultan*.

Het volck van Constantinopolen dat den Sultan niet seer bemindt / seght dat die starcke drift welcke hy tot de Jacht heeft / een gevolgh van den Bloeck sijns Vaders Ibrahim is / die door een saemen-sweringhe der Bediende ende door een opstandt van het Volck van den Thron wierde gestoten. Sijn Sone Mahomet wierde in sijne plaetse voor Kaiser uptgeroepen / ende eenighe daeghen daer nae begonde men het proces van sijn Vaeder te maecken. De Moufti stelde een Fetsa ofte arrest des doodts teghens hem op ende deedde het aen den jonghen Kaiser brenghen om het te teecheneu. Als Ibrahim nu door de slaeven / welcke quaemen om hem te verworghen / hadde verstaen dat sijn Soon selfs sijne sententie hadde geteecheut / soo vervloeckte hy hem / ende hy wenste hem toe dat hy nopt in sijn huys soude komen wonen / ende midden in het veldt als een woest beest sterven. Dese wensch is al ten deelen vervuldt / soo als de Turcken segghen / want den Grooten Heer is nu al seven ofte acht jaer upt Constantinopolen geweest / welcke Stadt de gewoonlijcke verblijf-plaets der Ottomanniſche Vorsten is. Men heeft verstaen dat hy 'er sedert eenighe maenden een keer heeft wesen doen / doch hy heeft sich daer niet lange opgehouden / vresende mogelijck dat men hem mede soo een part soude spelen als men aen sijn Vaeder heeft gedaen. Men heeft hem / om dese vyerighe drift tot de Jacht welcke hem heeft ingenomen wat te verkoelen / getracht aen eenighe Matressen in het Serrail te verbinden. Hy kreegh tot eenighe soo wat geneghenthept / by dewelcke hy twee ofte drie kinderen heeft verweckt / ende onder andere eene dochter / welcke jeghenwoordigh vijf ofte ses jaeren out is / welcke hy sedert eenighe tijdt aen eene van sijne gonstelinghen hadde uptgetrout. Hy was een geringh Kraemertjen / ende upt die staet wiert hy in het Serrail geroepen ende Pagie van den Groten Heer gemaeckt. Sijn-

de

de daer nae / in minder dan vijftien jaeren / in verſchepdene bedieninghen geweeſt wierde hy eyndelijck Baſſa. Het was genoegh dat ſijn Meeſter hem beminde om hem ſijn Dochter in haere ſoo tedere jaeren te geven / hoewel ſy noch in langhe niet bequaem was om den huwelijckſen plicht te voldoen. Men verhaelde ons in Conſtantinopolen de prachtigheden / renlopen ende konſtige vreughde-vieren diemen te Andrinopolen weghens dit Feeſt hadde vertoont. Ook hadde een pder reden om daer aen te gedencken / want het Volck hadde de onkoſten van die huyloſt gedraeghen / door de boven-gewoonlijcke taxen ende impoſitien met dewelcke men het hadde belaſt / waer van de Officieren ende Groten niet meer vry waeren dan de andere. De Tefterdar ofte Threſorier / die ſorghe moeſte draegen / om het gelt tot die grote depenſes nodigh op te ſoecken / liet onder andere aen den Capitan Baſſa weten / dat hy vier hondert wel gekleedde jonge borſten aen het Hof ſoude ſenden / om tot gedeelte van het gevolgh der nieuw-getrouwde te dienen / welcke niet in gheneecke liet om ſulx te doen. Maer als deſe troup volcks was aengekomen ſondt de Tefterdar deſelve te rugghe / ſeggende dat alle de maets in ſilver ende goud laecken moeſten gekleedt zijn. De Capitan Baſſa, wel ſiende dat men aen ſijne Beurſe wilde / deedde hem antwoorden / dat hy niet wiſte hoe hy het beſt nae zijn ſin ſoude maecken / dat hy ook vreesde dat hy het verſochte Volck niet nae zijn ſin ſoude konnen kleden / dat hy hem verſocht ſelve oordre te willen geven om haer in de noppen te helpen / ende dat hy hem ten dien eynde hondert duyſent Rijcksdaelders ſondt / om daer mede nae ſijn welgevallen te leven. De Tefterdar ontfingh deſe ſomme met geheel zijn hertte / ende hebbende verkreghen het geene hy begeerde / ſprack hy hem van die ſaecke niet een enckel woordt meer. Hier nae liet hy aen de Aga van de Janitſers ſeggen / dat hy een aſper op pder pont vleeſch dat tot Conſtantinopolen wierde verkocht / tot profijt van den Groten Heer ſoude ſetten. De Aga, die het verbolg van eene ſoodaenighe impoſitie in ſagh / antwoordde aen den Tefterdar; Dat hy ſulx niet doorſte onderſtaen / dat beyde haere Hoofden in gevaer ſouden zijn / ende dat in ſoodaenigen geval haer Meeſter wel voor het ſijne mochte vreſen / ſullende haer ſulcks overkomen door een opſtandt des Volcks die daer upt te verwachten ſtondt. Dat hy / om dat voor te komen / ende om het Volck niet te terghen / liever twintigh duyſent Rijcks-daelders wilde geven / welcke hy hem met eenen ſondt. De Tefterdar nam deſelve aen / ende doende eenighe daeghen daer nae reeckeninge aen den Sultan, wegens de ſommen die hy hadde ontfanghen / bracht hy die van de Janitſer-Aga niet hoogher aen dan tot tien duyſent Rijcks-daelders / willende de andere helfte voor ſijne moeyte inhouden. Het geviel wepnigh tijdt hier nae / dat de Aga in tegenwoordigheydt van ſijne Hooghept verſchenen zijnde / deſelve hem de geringheydt van ſijn geſchenck verweet / hem vraeghende / of tien

dupsent Rijchs-daelders een genoeghsaem geschenck was / om aen een Hoost van sijn staet gesonden te werden. De Aga seer verbaest sijnde antwoorde den Grooten Heer / dat het waer was dat sijne macht niet soo groot hadde geweest als wel sijnen wille ende genegenthepdt / ende dat het meeste dat hy hem hadde konnen senden hadde geweest een somme van twintig dupsent Rijchs-daelders. Hoe twintig dupsent? sepde de Sultan, de Tefterdar, heeft my maer tien dupsent geseght. De Aga sepdde doe die saecke verder aen den Groten Heer upt / ende die den Tefterdar hebbende doen komen om de waerhept te weten / soo doorste de laetste deselve niet ontkennen / segghende alleenlijck dat het hem was upt het hooft gegaen geweest. Waer op de Aga van de Janitsers, van spijt weghens dit affront berstende / den Grooten Heer vertoonde / dat dit het eenighste bedrogh niet was dat de Tefterdar hadde gepleeght / ende dat sijne Hooghept daer van wel andere tijdinghe soude vernemen / soo hy de moepte deedde van nae de somme / welcke pder Bediende hadde gegeven / te draeghen. Men wist wel haest de bysonderheden daer van / ende de Groote Heer / liet aen den Tefterdar, om hem van sijn boos bedrijf te straffen / seggen / dat hy viermael hondert dupsent Rijchs-daelders van noden hadde / ende dat seer veerdighlijck. Hy had 'er / als wy te Constantinopolen waeren / al een gedeelte van betaeldt / ende men twijffelde niet / of men soude hem sijn hooft daer-en-boven afvorderen / als hy het noch overighe soude betaelt hebben / om hem alsoo te leeren dat diergelijche bedriegerpen nopt moeten onbestraft blijven.

De Peste is oorsaeck dat den Autheur niet nae het Hoft te Andrinopolen gaet.

Wy hadden groote genegenthepdt om het Hof te Andrinopolen te gaen sien / maer den lust gingh ons over als wy verstonden dat 'er daeghs omtrent dupsent menschen van de Peste stierven. Het is waer dat 'er te Constantinopolen mede twee a drie hondert in een Etmael stierven / ende dat de Pest hy nae gedurighlijck daer is / doch door dien de Stadt groot is / ende met de Voorsteden meer als seven mael hondert dupsent zielen behelst / soo werdt dat kleyne getal van twee a drie hondert / voor niet met alle geacht / ende men begindt 'er geen publijcke gebeden / om van dat doodelijck quaet bevrijdt te zijn / te doen / dan wanneer het getal der sterbende tot op dupsendt daeghs is geklommen. Alle daeghen saeghen wy 'er eenighe met ontdeckten aengesichte nae het graf draeghen / welcke haere Imans, dat is geseght haere Priesters hebben gewassen / ende die ook door het Volck werden verselt even als of sy van eene gewoonlijche ende onbesmettelijcke siechte waeren gestorven. De siechen van die siechte gaet men soo wel als andere besoecken / ende men koopt haere meubilen aenstonts nae haere doot; Daer is niemant dan die van onse quartieren / ende eenighe verstandighe Griechen ende Turchen / welcke in dese saecke met wat voorsorghe te werche gaen. Wy waeren noch geen acht daghen te Constantinopolen geweest / of het hups / het welcke naest aen

Onbeschroomtheyt voor de Peste onder de Turcken.

het

het onſe ſtondt / wiert daer mede beſmet. Onſe Hupsweert was ſoo voorſichtigh van aenſtonts een ander voor ons te gaen huren / dat dichte by de Zee ende van alle andere afgeſcheyden ſtondt. Ooch quam hy ſelfs met ſijn huysgeſin daer in wonen tot aen ons vertreck toe. Wy waeren hem verplicht voor de zorghe welcke hy ten onſen opſichte hadde genomen / want wat hem belanghde hy vreesde de Peſte niet / hebbende eens van deſelve aengetaſt geweeſt. Die van Conſtantinopolen houden voor een vaſten regul / dat men geen noodt heeft van de Peſte weder te krijghen / wanneer men eens het geluck heeft gehad van van deſelve geneſen te werden. Het tegendeel is evenwel waerachtigh / ende wy hebben obſervatien die ons van het tegendeel verſeeckeren. Mijn Vaeder heeft my verſeeckert / dat hy binnen Lyon een perſoon hadde geſien / die tweemaelen van die ſiecktе was aengetaſt / maer in twee beſmettelijcke tijden van verſcheydene jaeren. Ick hebbe oock in een brief van de Heer Guy Patin Coninghlijck Profeſſor in de Medicijnen te Parijs / geleſen / hebbende hy deſelve aen mijn Vaeder in het jaer ſeſtienhondert ſes ende vijftigh geſchreven / dat hy raedt hadde gegeven voor eene Dame / welcke drie verſcheydene reyſen de Peſte hadde gehadt. Het is wel waer / dat terwijlen deſelve beſmettinghe duert / die geene / welcke die eens hebben gehadt / voor deſelve niet meer hebben te vreſen / ende dat ſy de ſiecken konnen dienen ſonder gevaer te lopen / gelijck men te Lyon heeft aengemerckt alwaer die twee a driemael ſedert het beghin van deſe Eeuwe is geweeſt. Doch als 'er een nieuwe Peſt ontſtaet / ſoo loopen ſy een ende het ſelve gevaer nevens de andere / door dien de Peſten gemeenlijck verſchillen in haere quaetaerdighepdt. Ende ſoo ſonde men dan konnen ſeghen / tot voordeel van die geene welcke te Conſtantinopolen geloven deſelve niet meer dan eens te vreſen te hebben / dat het altoos deſelve Peſte is / want in der daet deſelve houdt aldaer by nae nopt geheel op / door de lieyne zorghe die het volck draeght om 'er ſich voor te hoeden.

Eenighe obſervatien omtrent de Peſte.

Onſe Leydtsman braght ons eens om het Serrail te beſichtighen / maer wy ginghen 'er niet verder in dan tot aen de Divan toe / welcke niet prachtighs vertoont. Wat de binnenſte vertrecken van den Groten Heer ende de Sultanin aengaet / dat ſijn plaetſen tot dewelche niet te genaecken is. Het geene wy daer van van de naebygelegene plaetſen ontdeckten was ſeer weynigh / ende wy begrepen mogelijck meer aengenaemheden van de ſelve in onſe gedachten / dan 'er mogelijck zijn. De ſituatie van het Serrail ende de Hoven brenghen veel by tot de oppronckinghe van het ſelve / doch alles wat ick u hier van ſoude konnen ſeghen / ſoude u ſoo wel niet konnen voldoen als de beſchrijvinghe welcke de Heer Tavernier daer van onlanghs heeft uptgegeven / op het rapport van twee perſoonen welcke daer in waeren opgevoet. Het geene ick byſonderlijck ſoude hebben gewenſt daer binnen te ſien

Beſchrijvinghe van het *Serrail*.

is de Obeliscus die in de Tuynen staet / ende de volkomene Titus Livius welcke men heeft gelooft in de Bibliotheeck van den Groten Heer te zijn. Men heeft my geseght dat men deselve daer in nopt heeft konnen vinden / hoewel men aenmerckelijcke sommen hadde belooft aen die geene welcke de soodanige over de Boecken is aenbevolen / indien men die door sijne bemiddelinghe hadde konnen machtigh worden.

Van de Boecken der Turcken ende van de swarigheydt die sy maecken van deselve aen de Christenen te verkopen.

Doch aengesien ick u van Boecken spreeche / soo moet ick u seghen dat ghy mogelyck wel soudet willen weten of de Turcken daer veel af houden. Alle de Wereldt weet dat sy geen Gedruckte willen dulden / oock is dat het geene niet dat ick u wil verhaelen. Wy wisten dat de Heer Vatz een Schot / welcke vier a vijf jaeren in die quartieren heeft gereyst / ende met de lupden van het Landt gehanteert / waer door hy niet alleen de Turckische taele volkomentlijck hadde geleert / maer oock de Italische / die onder haere Geleerden in gebruyck is even als de Latijnsche by ons / wy wisten dan seghde ick door Vatz, dat 'er een Bazar ofte Boeck-merckt van geschreven Boecken te Constantinopolen is / welcke van verscheydene wetenschappen in de Turckische / Arabische ende Persiaensche Taelen handelen / ende dat het voor een Christen gevaerlijck is daer te merckt te gaen / door dien sy souden geloven haere boecken te ontheyligen als sy die aen ons verkochten. Dit wierde ick selve gewaer wanneer ick daer nae door Pursa voor by een winckel passeerde in dewelcke eenighe Arabische boecken laeghen / ende willende ick deselve kopen soo wierde ick schendelijck met den naem van Giaur, die sy de Christenen geven / wederom gesonden / hebbende bemerckt dat ick'er een was. Ick vertrock vaerdighlijck sonder iets te antwoorden / upt vrese van wat ergher dan schelt-woorden te ontfanghen. De Heer Vatz seyde ons dat de Turcken jaerlijckschse Registers hielden van alle het geene dat in het begryp van haer gebiedt voorviel / ende van de Oorloghen die sy met haere Gebueren voerdden. Dat men voor twee hondert Rijrdaelders eene Coppe van die Jaer-boecken konde hebben / welck upt vijf ofte ses groote stucken bestonden. Dat 'er tot dien eynde Historie-Schrijvers / op jaerlijckschse Gagie in het Serrail werden gehouden. Dat 'er noch een ander schoon boeck te vinden was van de bestieringe van het Ottomannische Kaiserrijck. Dat hy selve eene hasse vol Turckische ende Arabische Boecken hadde gekocht onder dewelcke sommighe seer naeukeurigh waeren / als dat van Chock-Bouni den Egyptenaer van de kracht der Menschelijcke ende der Goddelijcke woorden / met veele figuren ende linien / door dewelcke hy pretendeerde dupsent naeukeurighe dinghen aen te wijsen upt de speldinghe der naemen. Noch een ander Boeck het welcke de Theorie, ofte de kennisse sonder oeffeninghe / van die verborgene ofte Cabalistische wetenschap aenwijst. Hier-en-boven is 'er noch een ander dat van de Chiromantie, ofte-van de voorbiedingen welcke men upt de linien ende

Gegaegende Turckische Historie-Schrijvers.

teeckenen

teeckenen des handts trecht / ſchrijft / dat veel ſeeckerder gaet dan alles dat Joannes Baptiſta Porta daer van heeft geſchreven / in het welcke den Auteur ſtaende houdt dat die teeckenen letteren zijn / van dewelcke hy een Alphabet ofte A. B. C. greft. Een Turckſch ende Arabiſch woorden-boeck. Een Turckſch Liede-boeck in het welcke veele ſeer oude zijn / gelijck onder andere eenighe van Avicenna Soone van Albukercke. Een Turckſche ende Perſiaenſche Grammatica. Boecken van de letteren van alle taelen. Eene verhandelinghe van alle de omwendinghen in het Coninghrijcke van Egypten voorgevallen / gemaeckt door een oudt Chek ofte Leeraer van Groot Cairo, die oock ſeer ervaeren was in de Sterrekijckerye. De Voorſeggingen van die Schrijver waeren altoos ſoo waerachtigh bevonden / dat alle de Raedts-Heeren des Coninghs van Egypten / wanneer Sultan Selim hem den oorlogh quam aendoen / volmondigh upt ſepden / dat het ſotternye was ſich te willen verbaren / ende dat het ſeecker was / volghens de Voorſeggingen van dat boeck / dat Selim Meeſter van Egypten ſoude worden / hoewel hy een ſchoon Legher van Mooren / Arabiers ende Mamelucken hadde / oock viel ſulx in der daet ſoo upt. Hy liet ons oock een Ephemerides ſien van het toe ende afnemen des Nyls / volghens de beweginghe der Planeten / ende voornaementlijck der Maene. Hy ſprack ons noch van een boeck dat den naem van Bauraan voerde ende ſoo oudt was / het welcke veele Chymiſche onderwindinghen behelsde / ende door een Moorſch Check was uptgeleght / welcken hy te Groot Cairo hadde gelient / alwaer veele conſiderable luyden zijn / die ſich in die kenniſſe oeffenen. Als wy hem onder andere op ſeeckeren tijdt quaemen beſoecken / vertoonde hy ons eene Arabiſche Hiſtorie van Tamerlanes, veel wijdtlopigher dan die geene welche wy in de Françoyſche taele overgeſet hebben / van den Arabier Alhaçen. Noch twee boecken van de Taliſmans, te weten van de gronden der ſelve ende van de oeffeninghe / van den welcke hy ſepde dat de Heer Gaffarel kenniſſe moeſte hebben gehadt / hebbende daer upt getrocken alle het geene hy hadde doen drucken in ſijn Boeck van de ongehoorde naeuheurigheden. Doch ick wil hem van ſulcks niet verdacht houden / ſijnde hy een ſeer verſtandig Perſoon / hoewel men nu in der waerheyt niet veel ſwaerigheyt ſtelt in ſoodaenighe diefſtallen. Hy verſeeckerde ons oock op deſelve wijſe dat de Heer Grotius alle de ſterckſte bewijs-redenen van ſijn Boeck van de waerheydt der Chriſtelijcke Religie hadde geſtolen upt de Arabiſche Schrijvers / ende vooral upt de wercken van een ſeer geleerdt man / welche die van de Latijnſche Kerche voor een Hooft-Ketter / ende de Coften, het welcke de Egyptiſche Chriſtenen zijn / voor een Heyligh houden / die een ſeer ſchoon Tractaet teghens de Turcken ende de Joden heeft gemaeckt / voor de waerheydt des Chriſtendoms. Het geene nu hier volght ſal u noch meer doen verwonderen. Hy verſeeckerde ons dat

hy

hy een seer oudt Boeck van de Astronomie hadde gesien / het welcke spraeck van het gebruyck des Compas / hoewel men daer in der waerheyt niet seyde dat het tot de Scheepsvaert gebruyckt wierde / maer tot andere dinghen de Stezre-kunde betreffende. Hy vertoonde ons oock eene algemeene Historie van Groot Cairo, ende eene Beschrijvinghe van de Kercken van Constantinopolen, te weten van die geene welck 'er waeren doe die Stadt door de Turcken wierde vermeestert / sijnde ooch beyde dese laetste boecken in de Arabische Tale beschreven. Eyndelijck hy verseeckerde ons dat 'er te Constantinopolen ende te Groot Cairo publijcke Professoren waeren / die openbare lessen deeden in de Astronomie, de Astrologie, de Geometrie, de Arithmethica ende de Poëste / beyde in de Arabische ende de Turcksche Taelen.

De Heer Couvel, Cappellaen van den Ambassadeur van den Coninghy van Engelandt / vertoonde ons ooch Turcksche liedekens van dewelche wy geheel niet verstonden. Hy verseeckerde ons dat de uytdruckinghen ende de voysen van deselve seer goedt waeren. Seecker verloochende ofte Renegado, welche in het Serrail was op-gebracht / had 'er noten op onse wyse op gemaeckt. Hy wierde in de Turcksche Taele Haly-Begh genaemt / doch sijn Christelijcke naem was Albertus Bobovius. Hy was voor slaef uyt Polen gebracht wanneer hy noch jongh was. Namaels was hy uyt het Serrail gekomen ende een van de voornaemste Drogemans ofte Tolcken gewoyden. Hy verstonde seventien taelen / ende hadde de Françoysche / Engelsche ende Hooghduytsche Taelen geleert even als of hy in onse Quartieren hadde geweest. Hy was de selve / soo ick my niet bedrieghe / die voor sijn doodt aen de Heer Ricaud, Consul van Smyrna eenighe aenteeckeninghen hadde gegeven / welche daer uyt den staet van het Ottomansche Kaiserryck heeft laten drucken. De Heer Nointel heeft een Tractaet dat hy in de Italiaensche Taele van het Serrail heeft gemaeckt / ende de Heer Galland, die eenighe jaeren met de Heer Nointel te Constantinopolen heeft gewoont / heeft veele papieren die met de handt van gesyden Haly-Begh sijn geschreven / ende onder andere een goet gedeelte der Psalmen / welche hy in Turcksche versen op Musijck-noten heeft gebracht. Wy gingen Mahomet Bacha, Chirurgien op den Atmeydan, twee ofte drie maelen besoecken; Hy heeft eenighe bedieninghe in het Serrail, ende ooch sommighe Latijnsche / Engelsche ende Italiaensche boecken van de Chirurgie ende Medicijnen handelende / welcke boecken hy seer wel verstaet / want hy was een Engelsman / ende wiert jongh sijnde door de Turcken genomen / die hem in haer gelove op-brachten. Hy betoont de Francken groote beleefthept. Hy vertoonde ons een boeck van de Medicijnen / in de Arabische Taele van een Persiaensch Doctor welche hy seyde seer geleert te sijn geweest / doch ick achte hem niet seer bequaem om daer van te oordelen / strecckende sijn kennisse sich niet veel verder uyt dan tot het maecken van

eenighe

het gemack als vooz het vermaeckt. Daer regeeren maer twee winden in dat Landt / de Noozden te weten ende den Zupden. Als de eerſte waepdt kan 'er niet upt de Propontus ende dooz den Boſphorus Thracicus komen / maer dan hebben de Schepen vooz de wint die upt den Pontus Euxinus ofte de ſwarte Zee / ende dooz den Boſphorus Ponticus komen / ende die verſorghen de Stadt van alle nodighe dinghen. In tegendeel als den Zupden wint domineert / kan 'er niet upt den Pontus Euxinus maer alles wert van de witte Zee toegevoert. Soo ſijn dan die twee winden als de twee ſleutels van Conſtantinopolen, welcke den inganck vooz de Schepen openen ende ſlupten / ende als die beyde ſtille zijn / ſoo is die vzy vooz de klepne roep-barcken.

Schone Haven van Conſtantinopolen.

Deſe twee Enghten / welcke maecken dat 'er een communicatie is tuſſchen de Propontus ende de witte Zee / voeghen ſich tuſſchen Conſtantinopolen ende Galata, ſich in eene klepne Golf van tien a twaelf mijlen omgaens uptbzeydende. Als men in het midden van deſelve is / ſoo ſiet men noch inganck noch uptganck / ende deſe grote plaſſe waters maeckt de ſchoonſte Haeven des Werelts / ſelve vooz de grootſte Schepen / die diepte genoegh hebben om ſoo dicht aen het Landt te naederen / dat ſy met een planck upt haere Scheven op het ſelve treden konnen. Het is rondtom deſe Haeven datmen Conſtantinopolen aen het Zupden ende aen het Weſten / Foudukli ende Tophana aen het Noozden ende Scutari ten Ooſten ſiet / het welche aen de oogen het heerlijckſte voozwerp verſchaft dat men ſich kan inbeelden. Dooz dien alle die Hupſen ofte liever alle die Steden op hooghten ende nae de wijſe van een Amphitheater ſijn geſticht / ſoo beſchout men alles met een opſlagh der ooghen. De menginghe van de Cypzeſſe-bomen met de geſchilderde gebels der Hupſen ende de ronde Toozens van de Moſquéen bzengt veel tot de ſchoonheyt van dat wonderlijcke uptſicht toe. Maer om oock de ſaecken te ſeghen ſoo als ſy waerlijck zijn / alle de ſchoonheyt van Conſtantinopolen beſtaet in het buytenſte / want binnen in de Stadt is daer van ſeer weynigh te vinden. De ſtraten zijn ſeer engh / ende men moet by nae gedueright afgaen ende oplimmen. Daer is niet dan de groote ſtraet / die van de Poozt van Andrinopolen nae het Serrail ſtreckt / welche paſſelijcken ſchoon is.

Schoon uitſicht in die Haeven.

Ick hebbe niet vooznemen een naeuwkeurighe beſchzijvinghe van Conſtantinopolen te maecken / hebbende ſich veele andere dan ick daer in ſeer getrouwelijck gequeten / ende onder andere Petrus Gyllius, Pietro della Valla, Du Loir, Thevenot, ende nu koztelingh de Heer Jean Tavernier de vooznaemſte ende beroemſte Kepſigher van onſe Eeuwe. My dunckt dat Komen ons niet beter behoozt bekent te ſijn als Conſtantinopolen, dooz dien wy ſoo veele beſchzijvinghen van de eene ſoo wel als van de andere hebben. Het ſoude evenwel niet behoozlijck ſijn daer upt te trecken ſonder te doen ſien dat ick 'er geweeſt hebbe / ende dat ick eenige dingen hebbe aengemerckt op de welcke andere mogelijck geen acht hebben geſlaeghen.

Daer is niemant die Conſtantinopolen naeukeurigher heeft beſchreven dan Petrus Gyllius, hy hadde evenwel de Colomne van den Keyſer Marcianus nopt geſien / even als of die hadde verloren geweeſt. Ick hadde het geluck van die te ontdecken / ende wil 'er hier wel een afbeeldinghe van geven ſoo als ick die ſelfs hebbe geteeckent. Men ſiet deſelve in het Quartier van de Janitſars, ſeer dichte by de Badſtooven van Ibrahim Baſſa, op de plaets van het huys van een particulier perſoon. Sy is van geſpickelde Marmor-ſteen ende mach omtrent vyftien voeten hoogh zyn. Het Capitool van deſelve is van de Corintiſche Ordre / ende hadde boven op ſich het beelt van die Vorſt ſtaen / gelyck ons de Inſcriptie op de voet gegraveert ſeyde / hoewel het redelyck moeyelyck is om uyt te leggen. Boven het Capitool ſtact een vierkante uytgeholde ſteen / ſynde aen de vier hoecken met vier Arenden verciert. Dit deedde my oordelen dat het herte van die Vorſt daer in hadde beſloten geleghen / want de twee Beerſen die op den voet ſtaen ſeggen tot den Leſer dat hy het Beeldt ende bedde van Marcianus daer han aenſchouwen / dat Tatianus hem heeft toegewydt. Soo het een Heydenſch Vorſt hadde geweeſt / men ſou 'er ſyne aſſe in eenigh aerden vat hebben geſet / doch door dien hy een Chriſten was / ende de gewoonte van het branden der Lyken onder haer verdelght / ſoo is 'er eenighe reden om te geloven / datmen ſyn herte alleen daer binnen hadde geleght / ſynde het licchaem mogelyck onder de Colomme begraeven.

Colomme van den Keyſer *Marcianus*.

De Colomme welcke midden in de Stadt ſtaet / ende op dewelcke veele Hiſtorien in half uytgeſneden werck verbeelt ſtaen / is opgerecht ter eeren van de Keyſers Arcadius en Honorius, welcker afbeeldinghe men ſiet op de eene ſyde van de voet. Twee beelden van de Victorie ſtellen haer een Croon op het Hooft / ende ſy ſyn verſeldt met een getal Raedts-Heeren. Op de onderſte rye ſiet men twee andere Victorien / die eenige Vrouwen Beelden leyden / die met tinnen van Stadsmueren gekroont zyn / verbeeldende Steden die de Legers van die Vorſten aen haer gebiedt hadden onderworpen. Het Labarum, het welcke een cyffer was van de twee eerſte letteren des woordts Christus door malkanderen gevlochten / dat de Godtvruchtigheydt der Roomſche Keyſers in plaetſe van de Romeynſche Arenden hadden doen ſtellen / ſiet men daer op verſchepdene plaetſen. Deſe Colomme is geheel van Marmor / op deſelve wyſe als die van Trajanus te Romen. Het geſneden werck daer van is ſoo goet niet / oock is het gemaeckt in een Eeuwe / in dewelcke de konſten veels van haere volmaechtheyt hadden verloren. Sy is evenwel tamelyck ſchoon / ende ick verwondere my ſoo ſeer over die geene welcke haer geheel niet achten / als over die / welcke die voor dis van Trajanus prefereren. Sy gaet deſelve wat de hooghte belanght te boven. Want ſy heeft / nae maete die Gyllius daer van heeft gegeven / hondert ende ſeven ende veertig voeten /

Hiſtoriſche Colomme midden in *Conſtantinopolen*.

voeten / daer dit van Trajanus maer hondert ende drie ende twintig heeft / doch die van Antoninus overtreft haer beyde daer in / haelende deſelve hondert ende ſeven en ſeventigh voeten. Deſe Colomme van dewelcke ick ſpreecke / heeft binnen in een trap / maer ick konde van de Turcken geen verlof krijghen om daer op te klimmen / het ſy dat ſy ſwaerigheyt maecken ſulcks aen de Chriſtenen toe te laeten / ofte wel dat de trappen gebroocken zijn. De Figuren welcke op den voet ende aen het benedenſte gedeelte van de Colomme ſtaen / ſijn ſeer misshandelt / meer door het bygelove der Turcken die geen beelden willen dulden / dan door ouderdom. De Graveerder welcke dat grote getal van menſchen ende beeſten heeft uytgehouwen / ſal ten daeghe des Oordeels ſeer verbaeſt ſtaen kijcken / volghens de meninghe van die belacchelijcke naevolghers van Mahomet, wanneer een yder van deſelve hem nae ſijne ziele ſal komen vraeghen / by gebreck van welcke ſy hem by GODT ſullen beſchuldighen / dat hy haer een lichaem heeft gegeven / ſonder haer ter ſelve tijdt een geeſt om dat te beweghen te hebben konnen beſchicken. De Turcken hebben dit dwaeſe gevoelen / dat alle verbeeldinghen / het ſy die geſchildert ende plat / het ſy wel dat die verheven ende uytgehouwen zijn / op het eynde des weereldts ſullen levendigh werden / ende dat GODT haer eene ziele ſal geven / ſtraffende ter ſelver tijdt die geene welcke ſoo reuchteloos ſijn geweeſt van die te maecken / ende den macht des Scheppers te hebben willen naevolghen.

Dwaes gevoelen der Turcken omtrent alle verbeelde dinghen.

Daer is eene andere Colomme aen de zyde van de groote ſtraet die van Andrinopolen komt. Op deſelve is geen uytgehouwen werck / maer ſy is koſtelijcker dan alle de andere / door dien ſy van Porphyrſteen is / hoewel men jegenwoordigh het ſelve ſwaerlijck upt Marmor kan onderſcheyden / om dat ſy ſwartachtigh is geworden / door dien de naeby-gelegene hupſen den brandt ſoo ſeer ſijn onderworpen / het welcke haer den naem van de verbrande Colomme heeft gegeven / ja ſelfs doen ick te Conſtantinopolen was branden'er hondert hupſen in de buerſchap van deſelve t' eenemael af. Conſtantinus hadde ſijn Beeltenisſe daer op doen ſtellen / doch men ſiet deſelve niet meer. Gyllius welcke deſelve in allen deelen hadde afgemeten / ende die haer oock ſeer naeukeurigh beſchrijft / ſpreecht niet van eene Inſcriptie die boven aen deſelve ſtaet. Ick las die door behulp van een kleyne vergrijcker / konnende van om laegh van de ſtraet af de letteren ſonder dat niet wel onderſcheyden. De ſin van het geene men daer leeſt is niet anders dan dat die Colomme door de Keyſer Manuel Comnenus vernieuwt is. Men ſeght dat de plaetſe / op dewelcke de vermaerde ketter Arrius een ſeer Tragediſch eynde nam / dichte daer by geleghen is.

Colomme van *Conſtantinus* van *Porphyr-ſteen*

Wat de Colomme van Pompéus belanght / ſoo als die gemeenlijck genaemt werdt / die is aen de mondt van Pontus Euxinus, ofte ſwar-

Colomme van *Pompéus*.

te Zee/ op een Klippe recht teghens over het Dorp Fanari. Deſe Rotſe is een van de Cyaneeſche Klippen, van dewelcke de Ouden verſchepde Fabulen vertellen/ ſegghende dat die op de Zee dryven/ ende nu aen de eene ende dan aen de andere zyde geſien werden. Wy naemen een Feloucke met ſes riemen om deſelve te gaen beſichtigen. Sy is van Marmor/ ende heeft niet veel meer dan de hooghte van twaelf voeten/ met een Capitool van de Corintiſche Orde/ ende een ronde voet welcke niet ſchynt ten dien eynde gemaeckt te zyn/ maer veel eer om tot een Altaer om op te offeren te ſtrecken. De Inſcriptie op den voet is ter eeren van Auguſtus. De Heer de Monconis heeft gelooft dat die niet recht oudt was/ om dat de letters niet al te wel gemaeckt noch oock diep ingehouwen zyn. Maer men moet ſich daer over niet verwonderen/ door dien deſelve ſoo veele jaeren aen de Zee ende de Lucht heeft geexponeert geſtaen/ welck laetſte Element ſoo wel als de Lucht ineetende is/ ende ſoo myn gevoelen van eenigh gewighte is/ in eene ſaecke die ich behoorde te verſtaen/ ick bekenne dat ich geene ſwaerigheyt maecke in deſelve voor out aen te nemen. Als men daer heenen vaert/ ſoo laet men aen de lincherhandt de volgende Vlecken ende Dorpen/ de eerſte leggen aen de zyde van Galaten.

Top-hana, Foudukli, Bekhiktaſch, Ortakioi, Couroutſcheſne, Arnaudkioi, Bebeckbackcheſi, Eskihiſſar ofte Caſtel Vecchio, Bartoliman, Tegna, Jegnikioi, Therapia, Boujuckderé, Sarijer.

Ende aen de rechterhandt in Anatolia: Scutari, Couſchiougiuk, Stauros, Tchenghelkioi, Coulabakcheſi, Candil-Bakcheſi, Eskihiſſar van Anatolia, recht teghens over dat van Europa, Ghiockſoüi, Tchiboukli, Inghirlikioi, Onkiar-Skeloſi, Beicos, Salibouroun, Joro, in oude tyden Fanum genaemt.

Om ten eynde te komen van het diſcours der Colommen van Conſtantinopolen, wy ſaeghen den Armeydan, het welcke eene plaetſe is van vyfhondert ende vyftigh paſſen langh ende hondert ende twintigh breedt. Het was de oude Hippodromus ten tyden van de Keyſers van het Ooſten/ waer op men wedlopen met Paerden deede/ ende by voorval publijcke vreughde teecheuen vertoonde. De Obeliſcus ofte ſteene Naelde die daer is opgerecht/ is eene ſchone vierkante Pyramide upt een ſtuck gehouwen/ ſynde omtrent vyftigh voeten hoogh. Men vindt in de Memorien van de Heer Monconis dat die ſeſtigh ſchreden hoogh is/ doch deſe faute is al te grof om te geloven dat die van den Auteur ſoude komen/ het is een druckfaut ſynde het woordt pas in plaetſe van pieds geſtelt. Op den voet is eene Griechſche Inſcriptie op de eene zyde/ ende eene Latijnſche aen de andere/ welche ons beyde leeren/ dat de Keyſer Theodoſius deſelve weder heeft doen oprichten/ nae dat ſy langh verwaerloost ende veracht op den grondt hadde geleghen. De Griechiche veerſen ſegghen dat ſy in twee ende dertigh daeghen weder wierds opgericht/ ende men ſiet in een even ofte met

Obeliſcus te Conſtantinopolen.

het

het halve lichaem uptgehouwen werck/ dat aen een van de zyden ſtaet/ de Inſtrumenten welcke men emploeerde om deſelve weder op den voet te helpen. Ick geef 'er u hier de teecheninghen van/ gelyck mede van een ander op deſelve wyſe uptgehouwen werck/ dat men daer mede ſiet/ ende dat deſelve plaetſe verbeeldt/ op die wyſe als die geſtelt was/ doe ſy tot een Hippodromus diende. De Keyſer gaet'er eenigh overwinnaer Cronen/ die ſich op ſijne knyen nederwerpt/ ende aen het eynde berydt een Ruyter ſijn Paerdt/ dat de Pickeur met de ſweep aenmoedight/ ſoo als men op onſe Ry-ſcholen doet. Vyf Pylaeren vertoonen haer in deſe Hippodromus, de middelſte is deſe ſelve Obeliſcus van dewelcke wy nu ſpreecken. Van de andere vier is'er noch een overigh op het eynde van die plaetſe/ welcke ſeer hoog is/ beſtaende upt grote vierhante ſtucken van Marmor/ ſy heeft mede eene Inſcriptie op den voet/ welcke door Gyllius werdt verhaeldt. Een geſchreven uptleggher ofte Commentateur van Sophocles, ſeght dat het Stadium der Griecken/ in het welcke de Wedlopen ende gevechten geſchieden/ drie Colommen hadde/ een aen den ingangh/ een in het midden/ ende een aen het eynde van de Loop-baene; Dat op de eerſte geſchreven ſtondt/ APIΣTEYE, dat is/ doet u beſt. Op de tweede/ ΣΠΕΥΔΕ, haeſt u; Op de derde/ ΚΑΜΨΟΝ, keerdt weder. Hy mercht oock aen dat die Colommen vierhantigh waeren/ gelyck als deſe die hier overigh is gebleven. Doch door dien deſen Hippodromus veel groter was dan een Stadium, het welcke maer hondert ende vyf ende twintigh ſchreden teldt/ ſoo is ſulcks de reden dat men hier tot vyf Colommen toe/ van plaetſe tot plaetſe gheſteldt/ ſiet.

Ick kome weder tot de Obeliſcus welcke van geſpickeldt Marmor is/ ende verbult met verſchepde Caracters ende Hyeroglyphiſche letteren der Egyptenaeren. Daerenboven is de voet geheel met Hiſtoriſch werck behouwen. Aen de eene zyde verſchynt de Keyſer Theodoſius, welcke eene Crone in de handt houdt/ ſijnde hy van veele Soldaten omringht: boven hem is een geſelſchap van Muſikanten die op de Fleupt ſpeelen/ ende mede met ſeecker Waeter-Inſtrument/ gemaeckt op de wyſe van een Orgel/ welckers afbeeldinghe men op eenighe Penninghen ſiet. Aen eene andere zyde weder is Theodoſius op ſijn Chroon geſeten/ met ſijne twee Sonen Arcadius ende Honorius, ſijnde door geheel haer Hof-gevolgh verſelt. Hadde ick wat beter Schilder geweeſt dan ick ben/ ende daer toe gelegenthept gehadt/ ick ſoude de afbeeldinghen van alle die Zanten hebben geteeckent. Doch het is niet al te veptigh ſich langh by ſoodaenighe dinghen op te houden/ ende de Turcken de reden van mijne curieushept niet wel begrypende/ ſouden my mogelyck eenighe overlaſt hebben gedaen.

Men ſiet noch op deſelve plaetſe drie metaele Serpenten door malkanderen gevlochten/ welcke als het lichaem van eene Colomme uptmaecken/ Pylaer beſlaende uyt drie kopere Serpenten.

maeckten / ende de hoofden komen boven als in een driehoeck uytſpringhen. Sommighe houden dat oude ſtuck werckx een Drievoet van Apollo te zijn / ofte ten minſten geloven ſy dat het de pylaer is waer op den gouden Drievoet van het Oraculi van Delphos ſtont. Andere willen dat het van Taliſman is geweeſt die de Stadt voor Serpenten ofte Slanghen bewaerde / ende ſy voeghen 'er by / dat deſelve alle kracht heeft verloren / ſedert dat Sultan Mourat, op ſeeckeren dagh over de plaetſe rijdende / met een rottingh-ſlagh het onderſte haechebeen van een derſelve heeft afgeſlaeghen.

Beſchryving van de omliggende gebouwen van den *Atmeidan*.

Deſe plaetſe van den Atmeidan heeft aen de eene ſijde het oude Serrail, het welcke niet prachtighs ofte aenmerckens-waerdig vertoont. Aen een andere ſijde is de nieuwe Moſquée van Sultan Achmet. Deſe Moſquée is eene van de heerlijckſte van geheel Conſtantinopolen. De Coupel daer van ofte den ronden Tooren in het midden is groot / ende verſeldt met noch vier halve Coupels / welcke haer van binnen by nae vierhant maecken. Vier Pylaeren / die niet minder dan feſtigh voeten in de rondte hebben / ende maer een wepnigh hoogher zijn / onderſchraegen het gewelf. Deſe propoſitie ſal buyten twyffel onſe Architecten niet behaeghen / maer de Turcken ſijn in beſittinge van ſeecker recht / uyt kracht van het welcke / ſy de dinghen tot haerent mogen maecken ſoo als het haer gelieft. Ende mogelijck ſoude het my geoorloft ſijn om te ſeggen / tot voorſtant van deſe ſchrickelijcke dichte der Colommen / dat men daer door te meer de grootte ende ſwaerte van die Coupel verwondert / welcke ſoo ſwaere beenen om hem te draeghen moet hebben. Deſe vier Colommen ſijn van wit marmor / geſtreept / maer op een geheel andere wyſe als de onſe / te weten dat de ſtrepen half rondt buytenwaerts komen / dat de onſe ingeholdt zijn. De plaetſe die voor de Moſquée is / heeft eene grootte met den grondt van het Gebouw / ende is met eene verhevene wandelinghe rondtom verciert / welckers dack ruſt op oude Pylaeren van roodt ende grijs marmor / ooch is 'er een Fontepne in het midden / die met verguldе yſere Tralien is afgeſloten.

Moſquée van de *Sultane* Moeder van den nu regerenden Groen Heer.

De nieuwe Moſquée van de Sultane, Moeder van den Keyſer Mahomet die nu regeert / is noch veel prachtiger. Het is een van de ſchoonſte gebouwen die men kan ſien / het ſy van binnen het ſy van buyten. De Bouwkonſt in deſelve te maecken betoont / hoewel die met onſe regulen niet over-een komt / hoeft niet te wijcken voor die van de ſchone Italiaenſche Kercken. Sy heeft ſelve / ten onſen opſichte / iets dat ons doet verbaeſt ſtaen door de nieuwigheyt. Het lichaem van deſe Moſquée beſtaet uyt een groote Coupel / met vier halve Coupels aen de zyden / ende dan vier kleyne andere op yder hoeck / het welcke dit Gebouw vierhant maeckt. De Mueren ende de Pylaſters ſijn binnen met verglaesde aerde even als het naegheboiſte Porcelain, overtrocken / gelyck het Trianon te Verſailles. De

Lyſte

Lÿſte die van binnen rondtom de Coupels ſich uptſtreckt is wel eenboudigh maer wel gepropoꝛtioneert / ende heeft iets met de lÿſten van die natuere der Ouden gemeen. Het ronde van de verwelffels is geheel met bloemen beſchildert / die in gelÿcke verdeelinghen ſÿn verſchepden / ſÿnde dat ſlagh van Schilderÿen dooꝛ de Wet Mahomets niet verboden / gelÿck wel die van de bezielde dinghen. Rondt omme de Moſquée gaet van binnen eene Gallerÿe / welcke met marmore Pÿlaeren werden onderſchꝛaeght / ende op het midden hanghet op de hoogte van omtrent twaelf voeten van de aerde een oneÿndigh getal van Lampen / Lupſters / Kloten van glas ende pvooꝛ / ende verguldeBaten / welcke iets ſchoons moeſten vertoonen / wanneer als des nachts / onder het doen des Gebedts / de Fackels bꝛanden. Een Chꝛiſten loopt gevaer als hÿ 'er op die ueren komt / maer bupten de tÿdt van die Vergaederinghen magh men overal gaen / wanneer men om permiſſie aen de Bewaerders vꝛaeght ende haer ietwes geeft. Het is 'er van binnen volkomentlÿck ſupver ende ſindelÿck / men laet 'er nopt Honden in komen / ende de Mannen laeten haere uptgetrockene muplen aen de deure / ofte ſÿ dꝛaeghen die in de handt. Doch ick gelove niet dat ſÿ dit upt Godtvꝛuchtigheÿdt doen / want ſÿ pleghen het ſelve als ſÿ in de Kaemer van een particulier perſoon treden / ende als ſÿ op de Sofra 'es die met een Tapÿt ofte enckele fÿne matte bedeckt ſÿn ſullen gaen / ſÿnde de vloeren van alle haere Moſquéen mede bÿ nae op die wÿſe bedeckt. De wandelinge welcke rondtom de plaetſe van de Moſquée ſich uptſtreckt werdt onderſchꝛaeght van ſchone Pÿlaeren van grÿs Marmoꝛ / maer de twee die aen den inganck zÿn ſÿn van Jaſpis-Marmor dat volmaeckteliÿck ſchoon is. Deſelve ſÿn vooꝛ het meeſte gedeelte upt de ruïnen van Troyen gehaelt. Haer Capiteelen hebben geheel geene overeenkomſte met de onſe / ende gelÿcken nae geene van onſe Oꝛdꝛen / ſÿ laeten evenwel niet nae wel gepꝛopoꝛtioneert te ſÿn nae het bovenſte der Colommen. Siet hier bÿ nae de gedaente van deſelve.

De twee vooꝛ-verhaelde Moſquéen ende die van de Sultans Selim, Mahomet, Soliman ende Bajaſet, ſÿn bÿ nae gebouwt nae het Model van Sancta Sophia, de oude Kercke der Chꝛiſtenen / welcke nu de eerſte is van de ſes Coninghlÿcke Moſquéen, ſtaende oock het dichſte bÿ het Serrail. Het is eene groote ende wel vooꝛlichte Coupel / aen de zÿde met ſchone marmore Pÿlaeren onderſchꝛaeght / ſÿnde de mueren oock met die ſteen bekleet. Ick ſal mÿn ſelfs niet ophouden met u een beſchꝛÿvinghe daer van te geven / noch met het maecken van eene vergelÿckinge tuſſchen haer ende de Kercke van St. Pieter te Komen / vooꝛ dewelcke ſÿ in grootte ende bouwkonſt moet wÿcken. Sulcx dient gedaen dooꝛ Perſonen welcke die ſaechen beter hebben onderſocht dan ick / want ick hadde moepte genoegh om in die Moſquée te konnen komen / dooꝛ dien het in haren Ramazan ofte veertig

daegh-

Vasten der Turcken.

daeghsche Vasten was / geduerende dewelcke de Mahometaenen / terwijl het daghlicht schijnt / niet eeten / maer soo dzae de Sonne is onder gegaen / moghen sy soo veel nuttigen als sy willen. Sy mogen selfs geduerende die tijdt niet roocken / doch doordien het spaenen van haere plaisieren haer swaer valt / soo sijn 'er sommige / welck de Joden ofte de Griecken by haer Tabach doen roocken / om een wepnigh deel aen den damp van dat krupdt te hebben. Geduerende die tijdt sijn de Minarets ofte kleyne Toornen die by de Mosquéen staen geduerende den nacht met veel brandende lichten verciert / het welcke in de dupsterheyt een schoon-gesichte geeft.

Begraefplaetse van Sultan Achmet.

Omtrent Sancta Sophia sijn vier Begraef-plaetsen als ronde kercken gesticht / van binnen verciert met Marmore Pylaeren ende met Lampen ende groote Was-keerssen / welche opgaende allenckskens dunder werden / sijnde onder seer dick. Hier sijn de graven van Sultan Achmet, van sijne Vrouwen ende van hondert ende twintig kinderen / die op een dagh verwozght sijn van Sultan Mahomet, welck hem in het Rijck volghde. De graeven bestaen upt eene houte histe / welche met een lywaet overdeckt is. Men kendt die van die van de Mannelijcke sexe / door het afbeeldtsel van een hooft dat met een Tulbandt is bedeckt / sijnde neusdoecken om haere halsen geschildert om af te beelden wat doodt sy gestorven zijn.

Graf van Mahomet Coprogli Bacha.

Een wepnigh voorwaerts in de groote straet / is de Begraefplaetse van de Groote Visir Mahomet Coprogli Bacha, Vaeder van Achmet Coprogli Bacha, welche hem in sijn Ampt is naegevolght / ende noch leefde doen ick te Constantinopolen was. Dese Begraefplaetse is als een kleyne Mosquée met een rondt verheven Dach / hebbende een poztael aen de spde van de straet / onder het welche hy begraeben leght. Sedert twee jaeren is het dach van dat Poztael afgenomen / soodaenigh dat den reghen dat Graf bevochtight. Sie hier de reden welcke men daer van te Constantinopolen geeft / welche ghy / gelieft het u / op die selve wijse sult ontfangen als die my is verhaelt. Sy seggen dan dat den Grooten Heer ende sijn Grooten Visir, Soon van den overleeden / op seechere nacht een selve droom hadden / in dewelcke sich den overleeden Vizir voor haer vertoonde / haer beswerende dat sy hem wat wacter ende een wepnigh verkoelinghe souden geven / door dien hy brandde. Des morghens verhaelden sy sulcks malkanderen / ende gingben daer over met den Moufti te raede / welche goedt vondt dat men het Poztael soude ontdecken / op dat den Reghen op het Graf soude konnen vallen. Het gemeene volck seght dat hy in de andere Wereldt gestraft wert over de Tyrannye welcke hy in sijn leven op haere heursen heeft gepleeght.

De Heer Abraham Finsch, een Jode van Godts-dienst ende Drogueman ofte Tolck der Engelsche / by welcke wy ook onse Hupsvestinghe te Galata hadden / diende ons voor Lepdtsman ende Janitser,

om

eenighe Spropen / Conſerven ende Confituren / welcke hy redelijck wel maeckt / ooch han hy de ſtecken met een lancet laeten. Wy ſaegen / terwijlen dat wy in ſijne Winckel waeren / eenighe Turcken Opium, dat ſy Afion noemen / nemen. Het ſelve is niet dan het ſap van Manhoppen / ſonder dat het berepdt ofte eenighſints geſupvert is. Alle de werelt weet dat haer ſulchs niet doet ſlaepen / maer dat ſy het vooz eene hert-ſterckinghe in veele ſteckten nemen / ende te gelijck om met minder vzeeſe de grootſte gevaeren des oozloghs onder de ooghen te ſien. Dooz dien ſy nu haer van de jeught af aen daer toe gewennen / ſoo heeft het geene kracht om haere ſinnen te verdoven / hoewel het haer den geeſt ofte het verſtandt wel als in ſlaep wieght / ende aen het ſelve het gevoelen der vzeeſe ende pijne beneemt. Gebruik van het *Opium* onder de Turcken.

Ick vernam ooch bpſonderlijck nae het Ruſma ofte Chriſma der Turcken / het welcke een ſoozte van ſalve is / met dewelcke ſy het hair doen uptvallen. Van deſelve werdt tweederhande ſlagh gemaeckt / eene van deſelve beſtaet upt Orpiment ende levendighe gepulveriſeerde kalch / het welcke ſy met waeter tot de dichte van een ſalve doen koochen; het andere beſtaet mede upt kalch ende ſoo veel kalch als ſy nemen ſoo veel gebzupcken ſy ooch van een ſwarte mineraele ſteen / welcke upt Egypten komt / pzeparerende dat op de vorighe wijſe. Ick hoochte te Conſtantinopolen iets daer van / alwaer dit menghſel op een geringhen pzijs is / ende ick han u daer geen ander licht in geven / ende onſe Dzogiſten hebben daer geene kenniſſe van. Het is evenwel gelovelijck dat 'er ooch Orpiment in de natuerlijcke compoſitie van die ſteen komt. Men gebzupckt deſe ſalve wanneer men in het Badt gaet / ende die geene welcke de baedende perſoonen diendt / neemt ſeer naeuwe acht op die tijdt in dewelcke het haer begint los te werden / ende dat men het ſelve gemackelijck han uptrechen. Alsdan waſt hy ſeer veerdighlijck de Partye op dewelcke het geſmeert is met warm waeter / ende deſelve met ruw laecken wzijvende / neemt hy alle het hair wegh ſonder eenighe pijne te verwecken. *Ruſma* een Salve der Turcken met dewelcke ſy het hair doen uytvallen.

De ſeven Toozen ſijn een ſoozte van een ſterckte / geleghen op het eynde van de Stadt nae de Suydt-zyde. Men bewaert daer een gedeelte van de ſchatten van den Grooten Heer / ooch ſlupt men daer binnen de Gevangenen van aenſien op. Het is eenige jaeren geleden dat een Ridder van Malta gevanghen zijnde aldaer wierdt vaſt geſet. Hy vondt middel om ſich te ſalveren / ende ſedert die tijdt heeft men 'er geene Vzemdelinghen in willen laeten komen / upt vzeeſe dat ſy de ſwackheydt daer van ſouden leeren kennen. Aen de Landt-zyde ſijn dzie mueren / doch aen de Zeeſant maer een. Ick gingh dat Caſteel beſien minder om de ſterckte / die niet veel te bedupden heeft / als om vijf ofte ſes halve uptgehoudene wercken / die men aen de achter-poozte / welcke nu is toegemetſelt / vindt. Daer is 'er een dat den Val Beſchrijvinge van de ſeven Torens.

van Phaëton verbeelt / in een ander stetmen Hercules, ende in een derde een slaepende Adonis met Venus die tot hem naedert ende Cupido die haer sijn Fackel leendt / alles op een seer goede wijse gewerckt. De reste is niet veel te beduyden. De Heer March-Graef de Nointel, Ambassadeur van Vranckrijck aen de Porta, sal dese verbeeldinghen eens konnen doen afteeckenen / want hy is seer naeukeurigh in die dingen. Hy vertoonde ons aen sijn huys meer bysonderheden als wy anders in geheel Constantinopolen souden hebben gesien. Wy sagen 'er omtrent dartigh Marmor-steenen ofte Inscriptien die hy upt Athenen ende de Archipelago heeft gebragt. Door een overmaet van goedthept liet hy ons toe daer van upt te schrijven het geene wy wilden. Hy heeft een groot getal Medalien, onder dewelcke veele seldtsaeme ende seer naeukeurighe zijn / ende vier hondert teeckeningen van uptgehouden werck / Gebouwen ende Landtschappen / die hy in sijne Reysen heeft doen maecken / soo in Griecken-landt als in Turckyen. Daer sijn wepnigh Personen welcke dit vermoghen souden konnen verkrijgen / voorsal in een Lant daer men de Schilderkonst soo haets is / maer sijn Schilder hadde altoos stwee Janitsers op sijde als hy iets upttrock. Hy besteedde vijftien daeghen in het afteeckenen alleen van het uptgehouden werck ende de Gevel van den Tempel van Minerva te Athenen. Hy betoonde ons de gonste van ons dickmaels te onderhouden van de schone dinghen / welcke hy in sijn Reyse hadde gesien / nodigende ons daer toe verschepde reysen aen sijne taeffel ende gevende ons een Paspoort / of wy op onse wederlieringhe in handen van Christene Corsairen mochten vallen.

Oude Raeritcyten aen het huys van den Ambassadeur van Vranckrijck aen de *Porta*.

Het Paleys dat te Pera is ende van den Ambassadeur bewoondt werdt is een van de schoonste van geheel Constantinopolen, soo weghens het uptsichte dat het op het Serrail ende een gedeelte der Stadt heeft / als wegens sijne nettigheyt. Men menght gemeenlijck Galata ende Pera onder malkanderen / sijnde dat laetste voort in de Griecksche Taele aen geene zyde geseght / ende de Griecken willende van Constantinopolen nae Galata gaen / sijn gewoon te seggen / Bao Pera, dat is / ick gae aen de over-zyde, ende hier door heeft dat gedeelte der Voorstadt de naem van Pera gekregen; ook noemen sy de plaetse op de welcke men het waeter passeert Perama, dat is d' Overvaerdt.

Hoogte van *Constantinopolen*.

Wy gingen den Heer Ridder Finsch ook begroeten; hy hadde sijne Intrede als Ambassadeur van den Coningh van groot Britannien aen het Hof te Andrinopolen wesen doen. De Heer Couvel sijn Cappellaen verseeckerde my / dat Constantinopolen niet lagh op de breette van drie ende veertigh graeden / gelijck men het selve in onse Caerten gestelt heeft / want hy hadde door verschepde observatien in verschepdene tijden des jaers gehouden bevonden dat het op veertigh graeden ende ses ende vijftigh minuten lagh / ende dat sijne observatie overeen-quam met die van seecker Jesuitische Pater die een seer bequaem man

man was / ende oock Andrinopolen maer op een ende veertigh graeden ende achtien minuten ſtelde. Hy voeghde daer by dat alle onſe Caerten van Thracia valſch waeren / ende dat die van Ortelius noch het beſte konde geleden ende gebruyckt werden.

Den omganck van de mueren van Conſtantinopolen is omtrent vyftien mylen groot / maer de Voorſteden / ofte veel eer de Steden welcke aen de Stadt ſijn gevoeght / ſijn van geen minder uytſtreckinghe / ende ſoo ſeer bevolckt als de Stadt ſelve. Men kan niet ſeggen dat de Stadt ſterck is / hoewel die aen de Landt-zyde een dubbele muer heeft. Voor de Tuynen van het Serrail, dichte by de Zee / heeft men veel ſtucken Geſchut geſtelt onder een back / onder deſelve ſijn 'er veel die op eenige Chriſtene Voorſten ſijn gewonnen / ende ſommighe ſoo wyt van mont dat een menſche daer in ſoude konnen kruypen ende ſitten / hebbende deſelve drie voeten wydte in het midden. Deſe grove ſtucken werden niet dan met ſteene kogels geladen / welcke een ſchrickelyck gerammel in een Schip vallende ſouden maecken. Onder andere is 'er een met drie lopen / het welcke nae allen ſchyn door een Renegado ofte Verlooctchende is uytgevonden / door dien de Turcken in die dinghen ſoo ervaeren niet zyn.

Een Put van ſoet waeter midden in de Zee.

Tuſſchen Conſtantinopolen ende Scuttari is in het midden van de Overvaert een Toorn met eenigh Geſchut voorſien / leggende op eene kleyne Rotſe. Wy daer in gegaen ſijnde waeren ſeer verbaeſt door dien wy 'er een Put met ſoet waeter vonden / want men verſeeckerde ons dat het geen waeterbach was / ende dat de aeder van de Put upt de Rotſe quam / die aen alle zyden van de Zee was omringht / komende geſepde ſpruyte ofte aeder upt het vaſte Lant. Ick wete niet op wat grondt eenige deſen Toorn den Toorn van Leander noemen / die veel eer te Abydos dichte by de Dardanellen moeſte zyn. Deſe is niet out / maer mogelyck is die op ouder fundamenten gebout dan ſy ſelfs is.

Beſchryvinge van *Chalcedonia.*

Wy gingen drie mylen verder als Scutari om Chalcedonia te beſien / het welcke ouder is dan Byzantium. De Turcken noemen die Stadt Kadikioi, ende de Griecken als noch Chalcedona. Sy gelooven dat het Concilie van Chalcedonia in de Metropolitaenſche kercke is gehouden / welcke wy ginghen beſien / maer de Heer Ambaſſadeur van Vranckryck ſeyde ons dat het een myle van daer was geweeſt / ende dat daer eene Inſcriptie was die 'er van ſpraeck. Het is jegenwoordigh niet dan een groot Hoyr / waer om dat eenighe Hoven ofte Tuynen leggen / welcke tot vermaeck-plaetſen aen die van Conſtantinopolen verſtrecken / ende men ſiet oock tuſſchen Scutari ende Chalcedonia een Serrail van den Groten Heer.

Vruchtbaerheyt van de Landtſtreecke omtrent *Conſtantinopolen.*

De Landerpen omtrent Conſtantinopolen ſijn ſeer wel bebout / alles is 'er in overvloedt / ende de vruchten vallen 'er ſeer ſchoon. De Wyn alleen is 'er duer / ende koſt oyer vleſſe tot een vierdedeel van een Rijr-

daelder. Maer soo wel daer / als dooz geheel Turckyen / werdt den Wyn by het Ocka, dat is een gewichte van drie van onse ponden / verkocht. Den gewoonlycken dranck der Turcken is de Coffie, welcke van een slagh van gepulveriseert graen dat upt Arabien komt / werdt gemaeckt; men doet het selve in waeter koocken ende drincken het so heet als men het verdragen kan. Dese dranck sterckt de maege / verdryft de dampen die nae de herssenen stighen / houdt de geest wacker ende verweckt honghet. Ick ontslae my selve van 'er meer van te spreecken / dooz dien sy in Dranckryck genoegh begint bekent te werden. De Turcken hebben mede noch andere drancken Sorbets genaemt. Die van het gemeene Volck wert gemaeckt van waeter dat op gestoten Raesynen van Damasco wert gegoten / ende de Sorbet van de Kyncken werdt gehoockt van suycker ende lamoen-sap / waer by men wat Muscus doet. Men soude binnen het begrip van Constantinopolen geen Wyn derven verkoopen / maer de Griecken ende de Joden hebbende permissie om sulck te Galata te doen. De laetste hebben altoos de beste / dooz dien sy dooz haere Wet gehouden zyn die suyker te maecken / sonder eenigh waeter daer onder te menghen; Doch de Griecken / welcke geen conscientie werck maecken van te bedrieghen / maecken swaerighept van den Wyn der Joden te drincken; De Joden doen dat mede ten opsichte van den Wyn der Griecken.

Hoe het met de Patriarchale waerdigheyt van *Constantinopolen* toegaet.

Wy wilden niet in gebreecken blyven de handen van den Patriarch te gaen kussen / hebbende wy een Packje om aen hem te behandighen van weghens de Protopapa van Corfou. Die geene welcke nu die waerdigheyt bekleet is Parthenius genaemt. Hy was al eens van deselve afgeset geweest / doch hy heeft soo veel weten upt te wercken dat hy weder herstelt is. Dit Ampt is dooz die geene welcke het meeste aen de Grooten Vizir geeft / die niet liever soeckende dan sijne Koffers te vervullen / maeckt dat die Patriarchen malkanderen verdryven / ende dat sy sedert vyf jaeren / vyfmael malkanderen hebben uptgestoten. Ten tyden van den Keyser Leo hadde dese Patriarch tachtigh Metropolitanen ende twintigh Aerts-Bisschoppen onder sich. Daer zyn 'er jegenwoordigh niet veel minder / maer de Kercken zyn veel verarmt / sedert de Griecken onder de slaevernye der Turcken zyn geweest. Als ymandt Patriarch is gewoorden schryft hy aenstonts aen alle de Metropolitaenen om mede op te brenghen tot de somme die hy dooz sijne verheffinghe heeft gegeven. Indien deselve niet betaelen soo sendt hy andere om haer Ampt te bekleden. De Aerts-Bisschoppen schatten haere onderhorighe Bisschoppen weder nae proportie van haer maght ende het gegevene geit / ende de Bisschoppen doen selve het aen de Papaes van haer Diocese. Op dese wyse werdt alles dooz Simonie gedaen. De Griecken derven dit misbruyck selfs niet loochenen / zynde het al te openbaer ende sterck by haer ingedronghen. Wy groeten den Patriarch soo als hy upt de Kercke van Balata quam / zynde

sulx

ſulr de Hooſt-karch / by dewelcke hy ſijne reſidentie hout. De wijſe op dewelcke men hem groet beſtaet daer in datmen hem het bovenſte van de handt kuſt / ofte het Pater Noſter dat hy in de vuyſt heeft / even als men een enckel Biſſchop ofte Prieſter ſoude doen. Men noemt hem i Panagiotita ſou, dat is geſeght N. al ofte ſeer grote Heyligheyt, maer aen de enckele Prieſters geeftmen alleen den naem van N. Heyligheydt, Agiotita ſou. Hy heeft anders geen gevolgh als van Metropolitanen ende Biſſchoppen / welcke alle als Caloyers gekleet zijn / door dien ſy inder daedt geen andere zijn / ende hy heeft ſelfs niet in ſijne kledinghe dat hem van de andere onderſcheyt. Hy was met een hoyte onderrock gekleed / waer over hy een langhe hadde van ſwarte ſergie gemaeckt. Wy onderhielden hem niet langhe ter oorſaecke hy eenighſints bekommert was / hebbende oydre ontfanghen den Groten Vizir te moeten gaen beſoecken / dat een ſeckt teecken voor ſijne beurſe was. Balata is een Voorſtadt van Conſtantinopolen, welcke men met Galata niet moet confunderen.

De Baſar, het welcke de merckplaetſe is / is ſeer ſchoon te beſien; Handtwercken der Turcken. yder handtwerck heeft op deſelve ſijne ſtraet. De konſten welcke onder de Turcken bloepen / ende die 'er volmaeckteliycker geoeffent werden als by ons / zijn die van Kledermaecker / Lederberepder / Schoenmaecker / Silver ende Goutboyduerder / Capyttwercker / Schyynwercker / Smit / Meſſemaecker / Harnasmaecker / Saelmaecker / Com- boogh- en- Pylemaecker / Soyrbermaecker etc. In tegendeel zijn 'er veele andere handwercken welcke ſy ſoo wel niet verſtaen als wy. De Medicyne werdt 'er by nae niet geoeffent dan door eenige lieden uyt Candia, welcke Joden ofte verloochende zijn / ende ſo dyae een Baerdtſchyaeper iet gheymts weet / ſtelt hy ſich als een Doctor aen. Mourocordatus een Chriſten uyt Candia, welcke iets weghens het gebruyck der Longhe heeft geſchreven / dat hy uyt onſe Autheuren hadde geſtoolen / was Doctor van den Grooten Heer / maer jegenwoordigh is hy Drogeman, dat is Tolck / gewoorden; Ick vinde dat hy ſeer wyſſelyck heeft gedaen / want in dat beroep loopt ſijn leven ſoo dickmaels geen gevaer als in het vorighe / zijnde het eene halsſtraffelycke misdaet den ſiecken voyſt niet te geneſen. Sommige van haere Barbiers konnen laeten; Haere Scheermeſſchen hebben ſtyve handtvatten welcke als uyt een ſtuck met het lemmet ſijn gemaeckt. Sy raeſeren teghens het hair op ende hebben een ſeer luchtige handt / doch in plaetſe van Zeep-balletjes / gebruycken ſy maer ſtucken zeep als onſe waſters doen.

Ick ſoude u wel eenighe andere aenmerckinghen geven over de gewoonten der Turcken / maer konnende niet onbewuſt weſen van dat veele perſonen daer over hebben geſchreven / ſoo vergenoeghe ick my / door het voorſtellen van myne bysondere Obſervatien / welcke ſy mogelyck ſoo volmaeckteliych als ick niet hebben verhandelt / ende ick

gelove dat men 'er eenighe vinden ſal / van dewelcke men in de andere Levantijnſche Reyſen geen gewagh gemaecht vindt. Doch het wert tijdt om Conſtantinopolen te gaen verlaeten / ende te gedencken om den wegh nae Athenen aen te vanghen / welcke plaetſe ick bpſonderlijck wenſte te ſien.

EYNDE des I. DEELS II. BOECK.

REYSE

DAN

ANATOLIA, nevens eene Beſchryvinghe van de ſeven Kercken welcke in de Openbaringhe JOANNIS werden gedacht.

DERDE BOECK.

Reyſe van Anatolia, ende Beſchrijvingh der ſeven Kercken in d' Openbaringe Joannis gedacht.

Onſeeckerheyt des Authours weghens het voortſetten ſijner Reyſe.

WY vonden niet wel tot beſlupt komen over den wegh die wy moeſten nemen om nae Athenen te repſen / hebbende wy eygentlijck onſe Reyſe daerom aengevanghen. Het was te gevaerlijck daer ter Zee heenen te gaen ter ooꝛſaeche der Corſairen, ende men hadde niet minder te Lande te vꝛeſen / om dat de Peſte dooꝛ geheel Thracia regeerde / moetende wy onſen wegh dooꝛ het ſelve nemen. Wy naemen eyndelijck een vaſt beſlupt / ende de gelegenthepdt die wy vonden van twee Engelſche Cooplieden welcke nae Smyrna ginghen / nevens een Geneesmeeſter van haere Natie / Doctoꝛ Picrelin genoemt / deedde ons vaſt ſtellen om met haer te gaen / in vooꝛnemen van / aldaer gekomen zynde / onſe meſures te nemen van nae Griecklenlandt over te ſteecken.

Vertrek van *Conſtantinopolen* nae *Smyrna*.

Wy naemen dan geſaementlijck een Barcke / ende vertrocken van Conſtantinopolen op den 25den October 1675. teghens den middagh. Wy lieten Chalcedonia aen onſe Lincker-handt leggben als ook de Golf van Nicomedia, aen het eynde van den welcke die Stadt legbt / wer-

werdende deselve nu Ismit genaemt. Aen onse rechterzijde hadden wy het Eylant Proté, onder het welcke de Venetiaensche Schepen het geset hadden / door dien de Baylo haer niet hadde willen toelaeten in de Haeven van Constantinopolen te komen / ter oorsaecke van de Peste. Het Coopvaerdye-schip het Fortuyntjen genaemt / het welcke genootsaeckt hadde geweest daer te komen / was wel haest besmet / ende drie of vier van de Boots-gesellen daer van stierven. Wat verder gekomen sijnde lieten wy twee Klippen op de rechterhandt legghen / welcke haeren ouden naem van Oxya ende Platy noch behouden / de eerste om dat hy geheel spits / ende de andere om dat hy heel vlack is / ende dat is oock de beduydenisse van dese twee naemen haer door de Griecken gegeven. Daer nae passeerden wy voor by het kleyne Eylandt Antigone genaemt / ende wy gingen rusten in dat van Chalois, daer een Clooster van Caloyers is / dat door Panagioti Tolck van den groten Heer weder is opgetimmert. Men siet daer sijn Epitaphium ofte Graf-schrift opgesteldt in de oude Grieckſche Taele / gelijck mede dat van een Engelsch Ambassadeur afgesonden ten tijde van de Coninginne Elisabeth, sijnde Edouard Barton genaemt geweest. De Coloyers ontfinghen ons seer beleefdelijck / ende beschickten aen ons soo veel Matelassen ende Deeckens als wy begeerden. Den volgenden dagh vertrocken wy des morgens vroegh / ende quaemen in de Golf van Montagnia, eertijts genaemt Cianus sinus, na den naem van de Stad Cium. Wy lieten aen onse rechter-handt het Dorp Trichlia / gelijck oock een mijl verder dat van Siky, dat redelijck groot is / ende in onse Kaerten / doch quaelijck / Sequino genaemt werdt / want de waerachtighe naem daer van is Siky, het welcke in de Grieckſche Taele een Vyghe beduydt / het heeft die naem gekreghen door dien het omligghende landt vol wilde Vyghe-bomen staet. Daer is een Kercke Agios Stratigos genaemt / dit is den naem die sy dickmaels aen den Aerts-Engel Michaël geven / het welcke is het selve of wy den Heyligen Capiteyn seyden. Dichte by de strandt is eene Fonteyne Christos genaemt / welcke de Griecken miraculen toeschrijven. Wy noemen dit slagh van waeteren / soo wel als het wywaeter / Agiasma.

Vier ofte vijf mijlen van daer is de kleyne Stadt Montagnia, in dewelcke wy te lande traeden. Men kan aen de oude ruïnen seer gemackelijck sien dat de Stadt seer out is / ende eenighe willen dat het het Bithymische Nicopolis sy. Daer is een schone Caravansera, in dewelcke omtrent vijftigh Kamers zijn. Wy brachten daer de reste van den dagh over / ende naemen op den volgenden dagh peerden om nae Prousa te rijden / het welcke niet meer dan tien a twaelf mijlen van daer is. Wy passeerden door wel beboude landen / ende vonden ter halver weghe het Dorp Moussanpoula. Beschryving van *Montagnia*.

Prousa, Boursia ofte Bursa (want de naem van die Stadt werdt op verscheydene wijsen uytgesproocken) heeft een seer vermaeckelijcke aenkomste/ Beschrijving van *Prousa*.

komste / sijnde al het omligghende landt door Noten / Castanien ende Moerbesie-bomen overschaduwt / ende met Tuynen verciert aen beyde de zijden van den groten wegh / welcke soo breedt ende schoon is als men sich kan inbeelden / hoewel die een weynigh opwaerts gaet. Dit was de oude Stadt van Prusa ad Olympicum, sijnde gelegen aen den voet van die Berg / die te vooren den Olympus van Bithynia genaemt wierde. Het is een van de hoogste Gebergten van het kleyne Asia, ende men siet het selve van Constantinopolen af / hoewel die Stadt omtrent hondert mijlen van het selve geleghen is. Den top van het selve is het geheele jaer door met sneeuw bedeckt / doch omtrent op het midden van sijne hooghte heeft men seer vermaeckelijcke plaetsen / ende Bosschen van Denne-Beucken-ende oock van een soorte van Ceder-bomen / gelijck als sulx mijn Camaraet / die seer naeukeurigh in het stuck van Planten was / oordeelde. Dese Bosschen werden bevochtight door veele Beeckjens / in de welcke men seer gemackelijck seecker soort van Voornen / met roode stippelen bedeckt / vanght / de Turcken noemen die Visch Alagbaluc, het welcke / het woordt nae de letter uytgeleght zijnde / een schoone Visch beteeckent. De grootste werden aen den Grooten Heer / als wat delicaets zijnde / gebraght. Dese Stadt wierde van de Christene Kaisers in het Oosten / in het jaer 1300. door Sultan Orchan genomen / ende wiert de Setel van het Ottomannische Kaiserrijck / ten tijde toe dat de Turcken sich meesters van Constantinopolen hadden gemaeckt. Sy heeft noch deselve mueren welcke de Christenen daer om hebben gemaeckt. De Turcken hebben die niet willen onder de voet werpen / gelijck sy by nae alle andere doen / om dat sy de plaetse considereren als een van de Coninglijcke Steden des Rijcks. Wy gingen rondtom de Stadt / den omganck is omtrent ses mijlen groot. De mueren sijn van de ruïnen van de oude Stadt gemetselt / want men siet verscheyde colommen ende andere Marmore brocken met de stenen ingemetselt. Het gedeelte dat op een steyle rotse nae de syde van de Basar light / werdt de Forteresse ofte het Casteel genaemt. Het is met een muer / welcke van die van de Stadt is afgescheyden / omringht / waer in vier Poorten gemaeckt zijn. Dit was de vertreck-plaetse der Christenen / maer doenmaels meer versterckt dan nu. Wy saghen daer de Begraef-plaetse van Orchan, van sijn Huysvrouwe ende sijne Kinderen / in eene Kercke die sy de Griecken hebben ontnomen. Sy is op de wijse van een Grieckſch Cruyce getimmert / met een ronde Toorn in het midden / sijnde het Choor geheel van Marmor. Men siet dichte daer by oock de Begraef-plaetse van de kinderen van Bajaset.

Begraefplaets van *Orchan*.

Getal der Inwoonderen van *Prousa*.

In de Stadt sijn omtrent veertigh duysent Turcken ende twaelf duysent Joden. Wat de Griecken ende Armeners belangt / deselve sijn in de Voorsteden / ende maecken geen groot getal uyt. In teghendeel sijn weder in het Vleck Philadar, dat maer twee ueren van

daer

daer leght / niet dan Chriſtenen / hoſwel ſy daer meer van de Turcken worden mishandelt dan ergens anders / want ſy doen haer dubbel Hooftgeldt betaelen / door de vigoureuſe reſtitutie die ſy haer deeden / wanneer ſy het Landt vermeeſterden ; doch door dien dit teeckenen van haere couragie zijn / ſoo verdraeghen ſy dat geduldelijck ende ſonder tegen-ſpreecken.

Serrail van Prouſa.

Het oude Serrail van Prouſa was ſeer kleyn. Het is vijftien jaeren geleden dat den Grooten Heer daer ſullende komen met het ſelve afwierp / ende men boude een ander in minder dan twee maenden. Wy ginghen met een Janitſer daer binnen / wy ſaghen niet dan een middelmaetigh gebouw / beſtaende upt ſeven ofte acht met hout afgeſchotene Kaemers / in dewelcke kaſſen waeren die in verſcheyde verdeelinghen van bupten waeren verguldt / ſonder dat eenigen Cupn aen het gemeene Serrail was / maer des niet tegenſtaende heeft het een ſchoon uptſicht. In die Kaemers is geheel geen Hupsraet / oock hebben de Turcken ſulx wepnigh. De Conciergie ofte Hupsbewaerder / welcke ons het ſelve hadde laeten beſien / hadde van pder van ons / voor ſijne moeyte / een Piaſter.

Groote menighte van Fonteynen te Prouſa.

De Stadt werdt door geene Revieren bevochtight / daer is niet dan een beeck die een mijl daer van daen paſſeert op den wegh van Montagnia ; Doch daer is geen Stadt welcke / by gebreecke van een ſtroom / meer Fontepnen heeft. Verſcheyde Sultans hebben 'er tot ſes a ſeven Moſquéen toe gebouwt / ende die van Aladin is de ſchoonſte ende de grootſte van alle. Deſelve is vierkant ende met vijf ende twintigh ronde Coupels bedeckt / welcke alle even groot zijn. Men heeft aen deſelve een ſchoone wetenſchap in de Bouwkonſt betoont / ende ſy is geheel van gehouwen ſteen gemaeckt. De Bazeſtan daer de Waeren werden verkocht is eene redelijcke ſchoone Plaetſe ; Oock is Prouſa niet alleen een Stadt van grote Negotie / maer oock van grote doortocht / door het paſſeeren van de Caravanen, welcke van Aleppo ofte Smyrna nae Conſtantinopolen gaen ; Men maeckt 'er oock ſeer ſijne Sijde.

Badſtoven.

Daer ſijn veele ſeer ſchoone Badtſtoven op de Turckſche wijſe gemaeckt / als mede Caravanſera'es om den reyſenden man te herghen / wy hadden / voor ons Geſelſchap / in eene van deſelve twee Kaemers. Een van onſe Engelſchen wiert daer ſieck / ende hield 'er ons by nae vijftien daeghen op. De Doctor Picrelin opende ſelfs hem tweemaelen een aeder / ende dat by gebreeck van een Chirurghijn / ende doordien hy geloofde dat ſijne ſiechte langduerende ſoude zijn / ſoo vertrocken wy eyndelijck van Prouſa, latende twee perſonen by hem om hem te dienen. Wy verſtonden twee weecken daer nae dat hy geſtorven was / niet ſonder bedencken dat het was van eenige quaetaerdigheyt door hem van Conſtantinopolen mede gebracht / alwaer de beſmettinghe op ons vertrech vermeerderde / want ſijne ſiechte was anderſints

niet gevaerlijck / ſijnde niet dan een intermitterende derden-daeghſche koortſe. Hoewel nu den handel tuſſchen beyde die Steden open ſtont / ende in geene van beyde eenighe voorſorghe wierde gedraeghen / ſoo was 'er doch evenwel geen Peſt te Prouſa.

Vertrek van *Prouſa*.

Seecker Armenier gaf ons yder een Paerdt voor dzie Piaſters tot aen Smyrna toe. De Heer Wheler was ſeer moeyelijck dat het ſijne geen toom hadde / maer wp leerdden in Griecken-landt ons daer aen gewennen / alwaer wp te Paerde ſaeten even als de Marcus Aurelius op het Capitolium te Romen / ſonder toom / ſonder ſaedel / ende ſonder ſtijgh-beugels. Den eerſten nacht naemen wp onſe ruſt maer een mijl van de Stadt Prouſa gereden hebbende / by de warme Baeden welcke by het Dorp Capigli zijn. Het groote Badt gelijckt wel een Moſquée te zijn / wp konden in het ſelve niet komen door dien 'er Vrouwen in waeren. De geheele naedemiddagh is voor haer / ende den uchtent voor de Mannen. Het Badt waer in wp gingen / hoewel het een van de ſlechtſte was / was een rondt overwelfſel geheel van marmor van binnen. Het waeter is ſwaevelachtigh ende ſoude te heet zijn indien men het niet temperde met kout waeter. De Turcken baeden ſeer dickmaelen / ſoo door de regulen van hare Wet / welcke haer het menigvuldigh gebruyck der Badtſtoven beveelt / als door vermaeck / ende mede om haer tot geneſinghe van verſchepdene ſiecken te ſtrecken / ſijnde deſe Baeden daer door ſeer vermaerdt door geheel het Landt.

Warme Baeden van *Capigli*.

Des anderen daeghs den vier ende twintighſten October vertrocken wp van Capigli voor den dagh / ende trocken dwarſch door Cooren-velden / welche door Turckſche ſlaeven bebouwt wierden / want wat de Muſulmans belangt men vint 'er geene welche tot ſodaenigen noot ſijn gebracht / ende ſy hebben het alle gemackelijck genoegh in deſe werelot / oock hopen ſy noch meer vermaeck in de andere te hebben / ende ſy zijn op de belacchelijcke beloften van haeren Propheet t' eenemael geruſt. Des middags hielden wp ſtil by een gehuchte dat door Griechen was bewoont / in het welche wp eyeren ende melck vonden. Wp aeten daer ſonder onſe paerden te voederen / welche op de Turckſche wijſe gewoon waeren abſtinentie tot den avont toe te onderhouden wanneer ſy op repſe zijn. Nae het doen van onſe maeltijt reden wp noch ſes uren door een lant van deſelve naeture als het voorige / verſchillende alleen daer in / dat het eenighe aengenaeme heuvelen hadde. Dzie a vier mijlen aen geene zijde de plaetſe in dewelcke wp die nacht ruſteden / reden wp door een groote Vlackte / in dewelcke wp aen onſe lincherhant een ſchoon Meer ontdeckten / het ſelve was omtrent vijf ende twintigh mijlen langh ende ſeven ofte acht breet. Wp ontmoeten die dagh ſes Ruyters welche t' eenemael de gedaente van Struych-Roovers hadden. Men verſeeckerde ons oock dat wp ons niet bedroghen als wp haer voor ſoodaenighe aenſaeghen / maer wp

Ontmoetinghe van Roovers.

waeren

waeren ſeven ſterck alle wel gewaepent / ende wy hadden geene vreeſe dat ſy eene ſtercker partye dan de haere ſouden aentaſten. Onſe kleyne Caravane beſtondt uyt den Doctor / een Engelſch Coopman / myn Macker en myn Perſoon / nevens een Janitſar, welcke wy van Conſtantinopolen af voor een Rijer-daelder daegs voor hem en ſijn paert hadden aengenomen / ende twee dienaers / ende dit ſonder drie voetgangers te tellen / die evenwel geene waepenen hadden / ende met de Rovers ſpotten / door dien by haer niet te ſteelen was.

Des avondts quamen wy te Loupadi, eene kleyne ende by nae verlaetene Stadt / geleghen aen de andere zyde van de Reviere die uyt het gemelde Lack ſpruyt / ende ſich wat laegher in de Reviere Granicus ontlaſt. Dit is het Meer ende de Reviere Aſcanius, maer onſe Caerten legghen deſe plaetſe op den Oever des Meers / hoewel die drie myllen laegher leght / ende ſy ſtellen het Lack dichte by de Zee / hoewel het een dagh-repſe van deſelve is geleghen. Deſe Stadt is ſeerderlijck out gelijck men ſulcx bemerckt door de Marmor-ſteenen ende Columnen / die op een verwarde wyſe hier ende daer in de mueren zyn ingelaſt / deſelve ſijn door de Grieckſche Kaiſers gebout / ende van vijf en twintigh tot vijf en twintigh ſchreden met ronde ende vijfhoeckige toornen verſterckt. Nicetas Choniates, die in de dertiende eeuwe heeft geſchreven / noemt die Stadt Lopadium. Ferrarius ſeght dat ſy in oude tyden Apollonia wierde genaemt / doch dat hy daer by voeght is klaerlijck valſch als hy ſchrijft dat ſy dichte by den Bergh Olympus leght / want wy waeren meer dan een dagh repſens van deſelve. Wy quaemen in de Stadt over een houte Brugghe / maer men ſiet de overblijffelen van een ſteene. De Huyſen ſijn by nae alle van aerde gemaeckt / ende naeuwelijcks zyn in de Stadt duyſent Inwoonders. Wy waeren by een Griech gehuyſvest die niet dan de Turckſche Taele konde ſpreecken / ende in de Dorpen van die quartieren vindt men dickmaels niemant dan de Prieſter die de Grieckſche Taele verſtaet. Hy onthaelde ons met een Voorn van dat ſlagh daer wy meermaels van hebben geſproocken / ſy was in de geſeyde Reviere gevanghen / ende wy bekenden alle dat het de beſte was die wy noch oyt hadden geproeft. Des anderen daeghs ſetten wy onſe Reyſe voort door die ſchone vlachte van Myſia tot aen den middagh toe / ende daer nae vonden wy kleyne heuvelen. Des avonts trocken wy over de Reviere Granicus, door behulp van een houte Brugghe die op ſteene voeten ruſte; Wy ſouden lichtelijck door deſelve hebben konnen rijden / want het waeter was niet hoogher dan tot aen de Sadel-gordels der Peerden. Dit is die Reviere welcke ſoo vermaert is geworden door den overtoght van Alexander de Grote / ende ſy verſtrechte tot het eerſte Schouw-toneel van ſijne eere wanneer hy teghens Darius marcheerde. Des Somers is zy by nae droogh / doch ſomwijlen loopt ſy ſchrickelijck over door den regen. Sy heeft een kleyachtighen ende zandigen

Komſte te *Loupadi.*

Misſlach van *Ferrarius.*

groudt / ende de Turcken / welcke geene ſorghe dragheu om de Reviere daerbaer te houden / hebben de Granicus by nae laeten verſtoppen / hier door komt het dat ſy niet navigabel is / ſelfs niet dichte by de See / alwaer hy anders ſeer breedt valt. Wy reden langhs deſelve by nae den tijdt van twee ueren / ende wy quamen doen aen het Dorp Souſigirli, dat maer een musket-ſchoot van den oever leght. Aldaer is een grote Caravanſera, dat is geſeght een Herberghe nae de wijſe van dat landt / van de welcke de Heer Tavernier ons eene wijdtlopige ende naeukeurighe beſchrijvinghe heeft gegeven / in ſijne reyſen van Aſia. Doch deſe Caravanſera was doenmaels geheel met andere Reyſigers vervult / ende wy waeren genootſaeckt ons in een kleyn laegh vertrech te begeven / in het welcke wy onſe Peerden plaetſten / ende wy ginghen / om de vochtighevdt te mijden / op een voetbanck ofte Turckſche Sofra leggheu. Onſe Hoſpes / die een Turck was / onthaelde ons ſeer wel nae de wijſe van dat Landt. Hy ſette ons Tragana voor / het ſelve beſtaet upt hoorn dat als haever gebroocken is / ende op ſijn Turckſch als rijs gekoockt / hy hadde daer toe een Taerte gemaeckt van mergh / vleeſch ende kruym van broodt / die wy ſeer aengenaem vonden / hy gaf ons noch een ander gerichte Doulma genaemt / dit ſijn balleckens gemaeckt van hoender-levers / vleeſch / vet / ajuyn ende ſpeceryen / welcke in een wijngaert-bladt geſrupt werden. Het bancket beſtondt upt goede Confituren van Peren / Pruymen ende Abricoſen in gekoochte Wijn bewaert. Wy waeren ſoodaenigh voorgenomen door de ſelve Tractamenten der Turcken / dat ons dit onthael deede verhaeſt ſtaen / ende des morghens betaelden wy onſen Weerdt ſoo rijckelijck of wy in de beſte Herberghe van Byanckrijck hadden geweeſt / het welcke men reſolupt wegh moet doen ſonder met haer te dinghen ofte te knibbelen.

Turckſche Gerechten.

Hebbende het Dorp van de waeter-Buffels verlaeten (want dat is het geene dat Souſighirli in de Turckſche Taele beteeckent) reden wy noch meer dan een uer langhs den Oever van de Reviere Granicus, ende ſes mijlen daer van daen toonde ons den Doctor Picrelin, aen de andere zyde des waeters ende veyre van onſen wegh / de vervallene ſtucken van een out Caſteel / het welcke men gelooft door Alexander getimmert te ſijn geweeſt / nae dat hy die Reviere was over-getrocken.

Dit Landt is niet vruchtbaer dan in Kooren / door dien 'er niet dan Turcken in die Quartieren zijn / ooch vonden wy daer geen Wijn / dat ons niet wel aenſtondt. Wy moeſten ons met Coffy behijden ende met een Dranck op de Engelſche wijſe gemaeckt / welcke niet quaet was. Deſelve beſtondt upt Brandewijn / Citroen-ſap / waeter ende Suycker / want wy hadden te Prouſa proviſie gedaen van een lederen ſack vol brandewijn. Het is waer dat ſulx ons dier genoegh ſtont / want als onſe Heeren Engelſche / welcke wy gelooſden beter te kon-

Dranck der Engelſchen by gebreck van Wijn.

nen

nen dinghen dan wy / ons reeckeninghe van de verteringhe deedden / soo vonden wy dat wy van Conſtantinopolen tot aen Smyrna veertigh Rijcks-daelders in Brandewijn ende Supcker hadden verteert. Wy trocken op den middagh voor by eene verlaetene Caravanſera, welcke de Yſere Poorte was genaemt / voor dewelcke voor deſen de luyden ſeer plachten te vreeſen / hebbende die geſtreckt tot een neſt voor Rovers ende Moordenaers / die den repſenden man aentaſten. Als wy een wepnigh vorder waeren getrocken saeten wy in een weyde af om vaerdighlijck wat te eeten / wy vonden aldaer het hooft van een menſche / van dewelcke alle het vleeſch verteert was; dit was nae allen ſchijn het overblijffel van eenigh ongeluckigh Repſigher welcke men daer hadde vermoort / voor dien daer omtrent geen Kerckhof ofte begraef-plaetſe was.

Des nachts quaemen wy te Mandragòia dat een ſlecht Dorp is / waer van de huyſen van aerde ende gedrooght gras gemaeckt zijn. Wy logeerden in de Caravanſera, de ſelve is aldaer niet dan een grote ſtal met voetbancken rondtom / ende van tien tot tien ſchreden heeft men Schoorſtenen by dewelcke de menſchen ſich voeghen. In deſelve is niet dan een mans-perſoon / welcke de paſſagiers ſtroo ende gerſt voor haer geldt geeft / want in geheel Turckyen werdt van geen hoy ofte haever voor de peerden geſproocken / oock is dit oorſaeckie dat ſy luchtigh zijn / ende ſulcke dicke penſſen niet krijghen als de onſe / die haer dampigh konnen maecken. Hy beſchicht oock een mat / op dewelcke men de kiepne Maetelas / die men nevens ſijne klederen met ſich voert / uytſpreyt / ende men gaet in de nabuerighe huyſen / hout / broodt ende andere nodighe dinghen haelen ſoo veel men die kan vinden. Maer men neemt altoos rijs op den wegh mede / zijnde ſulcks een gerecht dat men ſeer ras ende gemackelijck kan vaerdigh maecken / want men laet die op haere wijſe maer een vierdedeel van een uer in waeter kooken; indien men boter ofte olie heeft ſoo doet men deſelve daer by als men die van het vyer afneemt. Wy hebben deſelve dickmaels goedt gevonden ſonder eenighe andere ingredienten als ſout ende waeter / maer oock hadden wy dan goeden appetijt. Ick gelove dat ſeer veele luyden ſich hier ſullen verwonderen / dat de Turcken de kenniſſe niet hebben om goede Herberghen / even ſoo als wy doen / op de groote wegh te timmeren / maer men moet weten dat ſoo ymandt van haer ſulcks begon / men niemant ſoude vinden die in deſelve ſoude komen logeren / ten ſy dan alleen de Francken. Voor dien de Turcken gewoon zijn by nae niet met alle in haere Caravanſeraes te verteeren / dat ſeer wel met haer gierigh humeur over een komt / ſoo ſouden zy haer wel wachten ſich in een huys te begeven / van het welcke de verbaerlijcke gedachte van voor verteringhe van man ende paert voor een nacht een Rijcksdaelder te moeten geven / haer ſeer verre ſoude doen vlughten / in plaetſe dat het gemach haer daer binnen ſoude doen

Paerdevoeder in Turckyen.

Turckſche kaerigheyde.

komen. Ooch ſien wp niet dat de Armeners grote gelaeghen verteeren als ſy in ons Europa repſen. Sy houden veel liever haer middagmael al vooꝛt-trechende / ende des avonts op haere Sybaelen te gaen ſlaepen / dan in een Herberge te treden / ende ſich in een goedt bedde te begeven.

In deſe Caravanſera waeren vyf ofte ſes ſeer oude Pylaren / welcke ons deeden oordelen dat die plaetſe in vorighe tyden wp wat meer hadde geweeſt dan die nu wel is / ende de gelyckenisſe des naems deede my geloven dat Mandropolis daer wel mochte hebben geſtaen / van het welcke Plinius gewach maeckt / want wp waeren doen in Phrygia, in het welcke hy die plaetſe ſtelt. *Mandropolis.*

Den volghenden dagh trocken wp weder over de Granicus, welcke maer twee voeten waeter hadde / ende wp trocken acht ueren tydts door woeſte heuvelen. Des avonts quamen wp aen het Dorp Courougougil, het welck een uytgedroogt Moeras bedupdt / wp ontmoeten daer twee Hollanders die van Smyrna quamen / met dewelcke wp ons avondtmael tot een Turck hielden. *Courougougil.*

Den acht ende twintighſten lepdden wp maer vyf ueren weegs af / ende wp quamen ter ruſte te Baſculimbei, een Vleck van omtrent drie hondert huyſen. In het ſelve is een Caravanſera, maer wp wilden liever tot een Turck gaen logeren aen den welcken den Doctor Picrelin eenighe kennisſe hadde. Deſelve onthaelde ons op de beſte wyſe die hem mogelyck was / met Pilau, dat is rys op de Turckiſche wyſe toegemaeckt / Tragana, melck ende vleeſch dat leckerlyck genoegh berepdt was / gevende ons daer nae Confitueren in geſoockten Wyn bewaert. Wp ſaeghen tot ſynent het werckstuygh van het welcke ſy ſich bedienen om het Cattoen van het ſaet te ſcheyden / want daer wert veel Cattoen in die quartieren gewonnen. Het ſelve beſtaet uyt twee rollen / de eene van hout ende de andere van yſer / welcke men beyde binnewaerts om draept / als dan hout men het Cattoen dichte daer by / het welcke dan tuſſchen beyde doorſchiet / dat het ſaet niet kan doen / door dien de rollen dichte by een komen. Het afbeeldtſel van dit werckstuygh kan u ſulx beter uytdruckken dan de woorden. *Baſculimbei.*

Wp waeren doen maer twee kleyne daghrepſen van Smyrna, maer wp reden ſes ueren van onſen wegh af om Thyatira te ſien / het welck nu door de Turcken Ack-hiſſar wert genaemt; Dat woort is in haere taele een wit Caſteel geſeght. In deſe plaetſe was eene van de ſeven Kercken van dewelcke in de Openbaeringe Joannis wert gedacht / ende het ſal de eerſte zyn die ich u ſal beſchryven. De Stadt is in een ſchoone Vlachte geſticht / die omtrent twintigh mylen breedt ende met Cattoen ende Coorn bebout is / ſynde evenwel een gedeelte van deſelve met Tamariſous bedeckt. In het inkomen van de Vlachte saeghen wp op een heuvel die den wegh commandeert de overblyfſelen van een out vervallen Caſteel / het welcke men mede Ack-hyſſar noemde / *Thyatira.*

upt

upt het welcke de Turcken ſich vertrocken hebbende / quamen ſy haere Stadt op een bequaemer plaetſe ende op de ruïnen van het oude Thyatira bouwen / gevende aen deſelve den naem van het Caſteel dat ſy verlaten hadden. Over ſeven ofte acht jaren wiſt men noch de plaetſe niet op de welcke die vermaerde Stadt geſtaen hadde / ſijnde ſelfs den naem daer van vergeten. Die geene welcke de bequaemſte ende verſtandigſte hier in dachten te zijn / door een valſche gelijckeniſſe van den naem miſlept zijnde / beelden haer in dat het de Stad Tyria was / welcke een daghrepſe van Epheſen leght; Maer als de Heer Ricaud Conſul van de Engelſche Natie daer gegaen was / verſelt ſijnde met veele Meſſieurs welcke te Smyrna negocieerden / ſoo bemerckte hy wel dat in Tiria niet was dan overblijffelen van moderne Gebouwen ende daer de plaetſe niet was die ſy ſochten. Giſſende dan ten naeſten by waer Thyatira moeſte leggben quaemen ſy te Ack-hyſſar, alwaer ſy veele oude ruïnen ſaeghen / ende den naem van Thyatira in eene oude Inſcriptie vonden / waer nae ſy niet twijffelden of ſy waeren ter rechter plaetſe aengelandt. De Heer Doctor Picrelin die wy in ons geſelſchap hadden (dat een groot voordeel voor ons was) verſtandig ende curieus zijnde / wilde ſich naeder van de ſaecke verſeecheren / ende dat was oorſaecke dat wy daer heenen trocken. Eer wy in de Stadt quaemen ſaegen wy langs den wegh een groote begraef-plaetſe der Turcken / ende als ick op het ſelve eenighe Inſcriptien beſpeurde / tradt ick van mijn Peerdt om die af te ſchrijven. Wy bleven aldaer den geheelen naemiddagh ende waeren gehupsvelt in de Caravanſera die dichte by de Bazar is / alwaer omtrent dertigh Colommen met haere Capitelen ende Pedeſtaelen geheel van Marmor zijn / op een verwarde wijſe van binnen het gebouw door malkanderen geſtelt om het dack te onderſchraeghen. Daer is 'er een met een Capiteel van de Corintiſche ordre / ende ſelve op het licchaem van de Colomme ſijn blaederen uptgehouwen / even gelijck ick die naemaels in een Tempel van Meliſſo hebbe geſien / ſijnde dat geheel wat ſeldtſaems. Beſchryving van *Thyatira*.

By deſe gelegenthept dat wy van Pylaren die met Loofwerck ſijn behouwen ſpreecken / ſoo moet ick u een obſervatie / die Heer Galland Antiquarius van den Coningh my geſegt heeft / communiceren. Daer is een Kioſke ofte Pavilloen door Sultan Soliman gebout by Ingirlikioi niet verre van Conſtantinopolen op het Canael van de ſwarte Zee. Het fundament van die Kioſke beſtaet upt veele Colommen onder welcke eene is van wit Marmor hebbende in den diameter de breedte van anderhalve voet / ende men ſiet van deſelve de lenghte van omtrent twee voeten nae die zyde daer ſy op haer Pedeſtael heeft geruſt / komende die lenghte upt het fundament ſchieten even als een pijpe / gelijck mede de andere Colommen doen. Deſe daer wy van ſpreecken heeft eens particuliers te weten dat het licchaem van deſelve met wijngaert-blaeden is bewerckt / door dewelcke men eenige Dierkens

ſiet /

ſtet / gelijck ſlecken en anderſints het welcke alle ſeer wel nae het leven gelijckt / men ſtet 'er oock een Wijn-kuppe vol Druyven welcke door die Perſonen werdt getreden / ende een vierde die den Wijn onder uyt tapt / konnende men ſeer gemackelijck bemercken dat het ſeer out werck is. Deſe Pijlaer is buyten twijffel uyt den Tempel van Bacchus genomen / van dewelcke Petrus Gyllius gewach maeckt in ſijne beſchrijvinghe van Conſtantinopolen / ſtet hier het geene hy ſeght ſpreeckende van die Colommen. *Capitula inferiorum Echinos habent circundantes imam partem, reliqua pars eſt tota veſtita foliis;* Doch ſchijnt dat hy die niet van ſeer nae by hadde beſien.

Inhoudt van verscheyde oude Inscriptien te *Thyatira.*

Wy naemen een Janitſer van de Stadt by ons om de Oude Inſcriptien van Thyatira te ſien. De eerſte van dewelcke men ons hadde geſpraocken was onder eene Halle dichte by de Bazar ende sy begon met de volgende woorden in de Griechſche Taele; De ſeer maghtige Raedt van Thyatira. Omtrent twintigh Turcken waeren omtrent ons komen ſtaen om te ſien wat dat wy deeden / wy ſeyden haer dat het een ſteen was van de tijden der oude Heydenen / waer op de naem ſtont die haere Stadt eertijdts voerde. Sy verwonderden haer over het woordt van Thyatira dat ick lupdt uyt ſprack / ende twee ofte drie van haer leyden ons ter plaetſe daer 'er eenighe andere waeren / die wy ſeer naeuheurigh uytſchreven. Een van deſe Turcken was Vezi Chelebi genaemt / hy had 'er een tot ſijnent op een ſteen die tot een back was uytgeholdt om het waeter van eene Fontepne te ontfanghen / ende ick kan ſegghen dat wy geen beleefder Turcken hebben gevonden dan daer ter plaetſe. Onſe Janitſer bracht ons op de plaetſe van een der voornaemſte Inwoonders genaemt Muſtapha Chelebi, wy vonden daer oock eenighe Inſcriptien ende coppeerden deſelve. De twee eerſte ſtonden op de ſteene ſtijlen die het portael van het Huys onderſchraegden / ende ſpraecken van den Roomſchen Keyſer Antonius Caracalla, als zijnde een weldoender ende herſteller van de Stadt. De eernaem van Meeſter van de Aerde ende Zee, welcke in deſelve aen die ſtaetſuchtighe Dorſt werdt gegeven / is alſoo ſeldtſaem als die van Tegenwoordighe Godtheydt voor de menſchen, welcke hem op een Marmore Pedeſtael te Frascati dichte by Romen werdt toegeſchreven. Nae dat wy den inhoudt van die twee ſteenen hadden geleſen / ſaeghen wy op het midden van de plaetſe een groote Doodtkiſt van marmor / in deſelve was plaetſe voor twee lichaemen / ende aen de eene ſijde ſaghmen het Graf-ſchrift van de Man / ende aen de andere dat van de Vrouwe / die daer in hadden begraeven geweeſt. Als wy nu deſelve begonden uyt te ſchrijven was 'er een Turck van het Huys-geſin die mogelijck uyt waengeloof / ſich voor ons ſtelde / ende ons dat niet wilde toelaten / ſich inbeeldende dat het het Graf van een van haere Heyligheu was. Wy gelieten ons als of wy geloofden dat hy ſulcks deede om te lacchen / maer onſe Janitſer deede hem van daer trechen / ende wy

ſchreven

ſchryven het Graffſchrift af / in het welcke de naem van Thyatira twemaelen herhaeldt wierde. Daer nae ſaeghen wy noch een andere Inſcriptie op een Pilaer die de Gaelerye van eene Caravanſera onderſchraeght / wy laeſen op deſelve in de Griechſche ende in de Latijnſche Taele / dat de Keyſer Veſpaſianus aldaer de grote weghen hadde laeten repareren / in het jaer van ſijn ſesde Bozgermeeſterſchap.

De hupſen te Thyatira ſijn booz het grootſte gedeelte alleen van aerde gemaeckt / ofte van ſooden die in de ſonneſchyn ſijn gedzooght / ſijnde booz de reſte ſeer laegh / ende men beſpeurt geheel geene konſte in haere timmeragie. De Marmozſteen die daer is werdt meeſt op de Begraefplaetſen ende aen de Moſkeen gebzupcht / van de laetſte ſijn 'er ſes a ſeven in de Stadt booz vier ofte vijf dupſent Inwoonders. Deſelve ſijn nu alle Mahometaenen / ende men vindt daer geene Chzijſtenen / noch van de Griechſche noch van de Armeniſche Kercke / ten zy dan mogelijck eenighe ſlaeven ofte vzemde Ambachts-geſellen die by de Konſt-baeſen wercken. Seecker Grieck welcke wy daer ontmoeten ende die upt de omlegghende quartieren geboozigh was / toonde ons een klepne Moskée welcke hy verſeeckerde eene van haere Kercken te zijn geweeſt. De Minaret ofte de Toozn van deſelve was niet gedeckt / maer geheel open / ende hy ſepde ons dat de Turchen deſelve twee ofte dzie maelen hadden gedeckt / maer dat het dack elckemael kozts daer aen was afgevallen / het welcke hy ſepde een miracul te zijn / waer booz GODT betoonde dat hem de profanatie van die Kercke mishaeghde / ende dat Hy daer van geene Moſkée wilde gemaeckt hebben. In een woozdt daer is op die plaetſe geene offeninghe meer van den Chzijſtelijcken Godtsdienſt / ende GODT heeft / volghens ſijne dzeygementen de ongerechtigheden van Jeſabel aen haer geſtraft. Ick hebbe iets teghens u, ſeght de Heylighe Joannes tot die Kercke / dat is dat ghy toelaet dat Jeſabel, die Vrouwe welcke ſeght dat zy eene Propheteſſe is, mijne Dienaeren verleydt, ende haer leerdt ſich door hoererye te ſchenden, ende te eeten van het geene de Afgoden is geoffert geweeſt. Ick hebbe haer tijdt gegeven om boete te doen over haere onkuyſheydt, maer ſy heeft niet gewilt. Maer ick ſal haer op het bedde nederwerpen haer ſlaende met ſieckte, ende ſal met quaelen ende verdruckinghen die geene overlaeden die overſpel met haer bedryven. Ick ſal haere kinderen een haeſtighe doodt doen ſterven, ende alle de Kercken ſullen bekennen dat ick het ben die de herten ende de nieren doorgrondt, ende ick ſal een yegelijck nae ſijne wercken vergelden.

Als wy den volghenden dagh aen het eynde van de vlachte waeren gekomen / trocken wy booz eenighe heuvelen; daer nae quaemen wy in eene andere vlachte die omtrent twintigh ueren langh ende vier a vijf breedt is / in deſelve was het dat Scipio de Africaenſche hy-genaemt / booz deſen Antiochus in route ſloegh. Als wy dwars booz

deſelve waeren getrocken reden wy te paerde blijvende dooz de Hermus, dit is een kleyne Reviere / ende ſy ontlaſt ſich nevens de Pactolus in de Golf van Smyrna aen den mondt van deſelve. Men vondt in voorighe tijden goudt onder het zant van beyde deſe ſtromen / doch jegenwoordigh wert het 'er te vergeefs geſocht. Een mijle aen geene ſijde is den bergh Sypilus, aen welckers voet de Stadt Magneſia leght / *Magneſia.* die nu Magneſa wert genoemt / in deſelve ginghen wy tot een Turck ſlaepen. Deſe Stadt is groot ende heeft meer dan twaelf duyſent Inwoonders. De Gouverneur van die quartieren houdt daer ſijne reſidentie / men geeft aen hem den titul van Mouſſellem. Den bergh leght ten Zuydt-Ooſten van de Stadt. In het hanghen van deſelve is een Citadelle / die quaelijck genoegh in ordre is. De Griecken hebben daer maer eene Kercke.

Den een ende dertighſten klommen wy meer dan drie ueren den berg Sypilus op / ende wy quaemen nae vijf andere ueren repſens te Smyrna. Aldus dan is de Stadt Magneſia niet ſoo verre van Smyrna geleghen als onſe Caerten die wel ſtellen. Omtrent vijftigh Engelſche quaemen in het gemoet van die geene welcke in ons geſelſchap waeren. De Heer Doctor Picrelin is ſeer van haer bemindt / ende ſy hebben hem ſulx betuyght gevende hem een Jaerlijcks tractament van twaelf hondert Rijcksdaelders / om hem te Smyrna te doen blijven ende haeren Medicus te zijn. Wy waeren verleghen om een Herberghe te vinden / maer onder die geene welcke ons waeren komen inhaelen was een Françoys die ordinaris hielt ende een ſchoon Collation hadde medegebracht / deſelve boodt ſich aen om ons ten ſijnen huyſe te logeren; ſijn naem is Honorat, ende hy is met een ſchoone Griechſche Vrouwe getrout. Sijn huys / in het welcke wy ſeer wel waeren / ſtoet in het quartier der Françoyſen / ende heeft ſijn uytſicht op de Haven.

Smyrna. Smyrna is een ſeer oude Stadt / geſticht / ſoo als de Griecken ſeyden / dooz de Amaſone Smyrna, die aen deſelve haren naem mededeelde. Men ſiet de geſeyde Heldinne op de oude Penningen dier Stadt met de dubbele Amaſoniſche bijl ende kleyne Schildt afgebeeldt / ende men ſiet aen den inganck der ſterckte haer tot aen de middel toe / van Marmor / het welcke de Heer Monconis vooz Apollo aenſagh. De luyden daer te lande verhaelen veele belacchelijcke dinghen van het ſelve / ende ſegghen dat het is van ſeeckere Coninghinne van Smyrna die ten tijden van den Groten Alexander leefde / andere ſegghen weder dat het het hooft is van Semiramis, doch in der waerheyt is het niet anders dan het geene ick hebbe geſeght. Men bekent het ſelve dooz het hulſel / dat t' eenemael aen dat geene het welcke men op de oude Penninghen ſiet gelijck is. So de Turcken haer vermaeck niet hadden genomen / ſchietende haer neus met haere muskietten aen ſtucken / ſoo ſoude men mogelijck noch de bijl op haere ſchouderen ſien.

De

t ueren gaens
nde beguaeme
am ofte beſlo-
Het Tolhuys
een wooninge
lyck is / ſijn-
vermiſt houdt.
: ten ſjondert /
c eene kamme
ight / ende de
emen te Smyr-
eckt men ſijne
et hem dubbel
el Turckyen.
elſchen ſonder
k om dat het
Edellieden ofte
igh is dierge-
:en. Als wy
elcke met ge-
: was / ſchep-
decht waeren /
nden geopent
rote Caravan-
: gebouwen te
i van de min-
: Theater dat
e de Citadelle
hebbende ſijn
: een Pot met
nde oock van
yier upt konde
:en tijden van
n de Ooſt-zy-
elcke ich heb-
iſche Keiſers /
a dzie regulen
nen ſeer lichte-
laetſte van het

Beſchrijvinghe van de Haven van *Smyrna*.

Tolhuys ende Tollen.

Out Theater.

Griechiſche Keiſerrijck ende in eene ruwe eenuwe. De Turcken hebben oock eene Fozteresſe aen de mondt van de Golf / ſoo om het recht van de Schepen te vozderen als om den inganck van de Golf aen de Kovers te beletten / doch deſelve beſtaet niet dan upt vierhante mueren ende een klepne Gracht / hebbende anders geene ſterckte dan het geſchut.

Fort aen de mondt van de Golf.

SMIRNA

De Haeven van Smyrna is een groote Golf van acht ueren gaens in den omganck / sy heeft oy nae op alle plaetsen goede ende bequaeme diepte ende anckergront. Daer is ook een kleyne inham ofte beslo-ten Haeven voor Turcksche Galeyen ende Barcken. Het Tolhuys dat men daer sedert weynigh tyds heeft getimmert / is een woninge welcke Zeewaerts uytspringt ende seer bequaem ende sinlyck is / sijn-de evenwel niet gemaeckt dan van geschildert ende geverniſt houdt. Men geeft daer dry / vier / vyf / ses / seven ende acht ten hondert / al nae dat de Natien zijn / welcke men daer niet over eene kamme scheert. De Engelsche werden daer het meeste begonstight / ende de Armeniers moeten de swaerste lasten dragen. Wanneermen te Smyr-na ymandt betrapt die de tollen wil frouderen / soo maeckt men sijne Coopmanschappen niet verbeurt / men genoeght sich met hem dubbel te doen betalen; Op de selve wyse handeltmen door geheel Turckyen. Men betrouwt sich gemeenlyck op het woordt der Engelschen sonder haer te visiteren / om dat sy eerlyck handelen / ende ook om dat het meeste gedeelte van de Negotianten van die Natie / Edellieden ofte anderstints van rycken huyse zijn / welcke het niet nodigh is diergely-cke konstjens te speelen om haere fortune te verbeteren. Als wy te Smyrna waeren wierdt 'er een Bezestan volmaeckt / welcke met ge-houwen steen overwulft ende vier hondert schreden langh was / schep-pende licht door kleyne ronde toontjens die met loot gedeckt waeren / werdende met vier Poorten in de zyden ende aen de eynden geopent ende gesloten. Men begonde daer black by ook een grote Caravan-sera te maecken van gehouwen steen / maer om die twee gebouwen te voltopen so vernietigden sy een ander het welcke niet een van de min-ste vercierselen van de Stadt was. Het selve is een out Theater dat op het hanghen van den Bergh staet wanneer men nae de Citadelle opklimt. Het selve was seer hoogh ende wel gebouwt hebbende sijn uytsicht op de Zee. Voor onse komste haddemen aldaer een Pot met Medalien gevonden van Galienus ende sijn geslachte / ende ook van de Tyrannen die met hem ten selven tyde regeerden. Hier uyt konde men oordelen dat het gebout / immers herbout was / ten tyden van sijne regeringe. Boven op den kleynen bergh welcke aen de Oost-zy-de der Stadt leght / sijn de ruïnen der Citadelle van dewelcke ick heb-be gesproocken. Het is een stuck wercks van de Griecksche Keisers / want wy saeghen boven een toegemetselde Poorte twee a dry regulen Griecksch schrift / 't welck soo swaer te lesen viel / datmen seer lichte-lyck konde bemercken dat die daer geset waeren op het laetste van het Griecksche Keiserryck ende in eene ruwe eeuwe. De Turcken heb-ben ook eene Fortereſſe aen de mondt van de Golf / soo om het recht van de Schepen te voorderen als om den inganck van de Golf aen de Rovers te beletten / doch deselve bestaet niet dan uyt vierkante mue-ren ende een kleyne Gracht / hebbende anders geene sterchte dan het

Beschrijvinghe van de Haeven van *Smyrna*.

Tolhuys ende Tollen.

Out Theater.

Fort aen de monde van de Golf.

geschut. Aen de Poorte van de oude Forteresse tot dewelcke wy opgeklommen waren / is een grote wilde Kersseboom / welcke de Grieken van dat Landt seggen den stock van St. Polycarpus te zijn / dewelcke soo drae sy in de aerde gestoocken was tacken uytschoot / gesepden Heylich was de eerste Bisschop van Smyrna. Het binnenste van die geruineerde Forteresse is niet dan een grooten hoop steenen / oock is 'er een kleyne Moskée / welcke men segt de oude Metropolitaene Kercke ende aen den Heyligen Joannes toegewydt geweest te hebben. Aen het Portael van deselve stetmen twee Pylaeren van de Corintische Order / doch deselve sijn soo wel uytgewerckt als men 'er eenighe onder de oude vindt. Dichte by de Moskée is een groot gewelf dat door swaere Pilaeren onderstut werdt. Ick gelove dat het een waeterback hadde geweest / door dien 'er geen bronnen in de Citadelle waeren. Een wepnigh laegher stetmen buyten de mueren van het Fort de ruïnen van eene Capelle die aen den Heyligen Polycarpus was toegewydt geweest / oock het overblijfsel van sijn Graf / aen het welcke niet aenmerckens-waerdigh was. Dit alles is dichte by een grote Circus die omtrent twee hondert ende vijftigh schreden lang ende vijf ende veertigh breedt is. Ick voeghe my nae de wijse van spreecken der Romeynen als ick dese plaetse een Circus noeme / want de Griecken noemden die een Stadium, wanneer die de lenghte van hondert ende vijf ende twintigh schreden hadde / ende Diaulos als die eens soo langh was / soo als dese bevonden werdt.

Metropolitaene kercke van *Smyrna*.

Circus ofte renplaetse.

Onder aen de Stadt siet men eenighe vacken muers van grove gehouwen steen / tusschen dewelcke eenige huysen gebout sijn waer mede sy vermengt staen. Dit konnen overblijfsels zijn van den Tempel van Cybele de moeder der Goden / welcke een van de vermaertste van het Land was. Ten Noorden ende ten Oosten van de Stadt vliedt de Revière Meles, welcke in vorighe tijden beroemt was / door dien men geloofde dat Homerus dichte by deselve geboren was; dit gevoelen deedde dat men die grote Poëet den bynaem van Melesigénes gaf. Hedensdaeghs is het maer een beecke welcke by nae droogh is / ten sy dan dat hy door den regen komt op te swellen. Het wepnige water dat daer in werdt gevonden / is soodaenigh verdeelt om twee molens te doen draepen ende de nabuerighe Tuynen te bevochtigen / dat het eyndelijck te niet loopt / ende den tribut die alle waereren aen de See verschuldight sijn naeuwlijx kan betaelen. Men moet sich diesshalven niet verwonderen / door dien hy nae alle de Revieren van Persien welcke nae het Suyden toe lopen / door soo veel canaelen afgesneden ende gediverteert werden om de Landerpen te bevochtigen / dat sy sich daer in eyndelijck verlieren / ende tot de See toe niet konnen strecken. Voor de reste waren 'er ses steden die onder malkanderen twisten wegens de eere van Homerus voortgebracht te hebben / Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamina, Chio, Argos, ende Athenen, volgens het latijnsche veersjen:

Revière *Meles*.

Smyrna

Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamin, Chios, Argos, Athenæ.

Doch Smyrna hadde de sterckste bewijsredenen voor haer / soo als Strabo sulx betuyght. Die Schrijver voeght 'er by dat sy een wandelarye hadden / by dewelcke den Tempel ende het Beeldt van Homerus waeren. Ick geloofde dat dit eenighe oude stucken muers waeren een mijle van de Stadt onder eenighe Olijfbomen geleghen / welcke sommighe den Tempel van Janus noemden. Het is een kleyne wandelarye die twee inganghen heeft als eene aen het Noorden ende de andere nae het Zuyden / gebout van groote steenen sonder kalck. Aen de Oost syde teghens de muer aen soude dat beeldt hebben konnen wesen van het welcke Strabo spreeckt / oock was de Tempel aen die selve zyde / ofte immers eenigh ander gebouw dat door de tijdt vernieldt is. Men heeft my evenwel nae mijn vertreck geschreven / dat men sedert eenighen weynighen tijdt daer dichte by graevende een beeldt van Janus met twee aengesichten heeft gevonden / het welcke de Heer Lupazzolo Consul van Venetien heeft gekocht. Sulcks soude het gemeene gevoelen verstercken / te weten / dat het een Tempel van Janus is geweest.

Alle die andere schoone wandelaryen van dewelcke die Schrijver gewach maeckt werden 'er niet meer gesien / ende de straeten sijn 'er niet meer op eene rechte linie gebout soo als sy in oude tijden waeren / sijnde de Stadt ses maelen door seer vervaerlijcke Aerdt-bevinghen geschudt geweest. De Griecken van het landt vreesen seer voor de sevende mael / segghende dat de Stadt door deselve t' eenemael sal geruïneert worden. Men siet noch twintigh stadien daer van daen / dat is geseght omtrent twee mijlen ende een half weeghs de Zee langhs gaende de wegh op nae het Casteel toe dat aen den mondt van de Golf leght / de plaetse op dewelcke het oude Smyrna heeft gestaen / sijnde aldaer op den Oever noch eenighe Colommen en fundamenten overigh / soo als Strabo sulcks mede heeft aengemerckt. Het oude *Smyrna.*

Wat de oude Inscriptien belanght / ick vondt 'er eenighe die aenmerckelijck genoegh waeren op het Kerckhof der Armeniers / doordien sy sich van de oude Marmor-steenen hebben bediendt om haere Graeven te maecken / doch sy hebben somwijlen de Grieckſche letteren uytgehaelt / om haere Graf-schriften in de Armenische Tale daer op te setten. In de Tuynen van Achmet Aga is een steene dootkiste met eene Inscriptie daer op / in dewelcke men sedert weynigh tijdts het gebeente van een Romeyn heeft gevonden met sijn helmet ende wapenen alle van koper / sijnde het gebruyck van dat metael in het stuck des Oorloghs ouder dan dat van het yser.

De Heer Ricaud Consul van de Engelsche Natie betoonde ons duysent beleeftheden / ende wilde ons dickmaels aen sijne taeffel hebben. Hy is een seer aerdigh man / sijnde van alle de Francken seer bemint Beschryving van de Persoon des Engelsen *Consuls* te *Smyrna.*

ende gherespecteert. Hy is die de Staet van het Ottomaniſche Keyſerrijck heeft geſchreven / ende jegenwoordigh is hy doende met het vervolg van de Ottomanniſche Hiſtorie ſedert de tijdt van den Sultan Maurat. De Turcken hebben hem nopt Amurat genaemt ſoo als wy wel doen. Hy vertoonde ons oock een Boeck dat hy begonnen hadde / ende van den jeghenwoordigen Staet van de Engelſche Kercke handelt. Daer is niemant ter werelt bequaemer dan hy tot diergelijcke wercken. Hy is langhen tijdt Secretaris geweeſt van de Engelſche Ambaſſade aen de Porte onder den Graeve van Winchelſeay, ende hy verſtaet volkomentlijck de oude ende de hedensdaeghſche Grieckſche Taele / als oock de Turckſche / de Latijnſche / de Italiaenſche ende de Françoyſche / boven de Engelſche welcke ſijne Moederlijcke taele is. Alle de Rechten van het Conſuls Ampt komen den Ambaſſadeur toe / maer de Conſul treckt in ſijn particulier twee duyſent Rijcks-daelders jaerlijcks van de Levantijnſche Compagnie.

Wat Chriſtine *Conſuls te Smyrna* leghen.

Wy beſochten mede de Heer Chambon, welcke den dienſt waernam van den Heer du Puy Conſul van de Franſſche Natie. Men heeft my naemaels geſchreven dat men onſe Conſuls verplicht hadde ſich te onthouden ter plaetſe van haer Conſulaet. De Hollanders ende de Venetiaenen hebben mede haere Conſuls te Smyrna, welcke plaetſe de beſte Coopſtadt van de geheele Levant is / voornaementlijck in het ſtuck der Perſiaenſche Syde / welcke de Armeniers te lande tot Smyrna toe brenghen / ende daer komt 'er ſoodaenighe welcke tot acht ende dertigh ende veertigh Piaſters het Batman wert verkocht / het welcke gemeenlijck achtien ende een half Franſſche ponden uytleverdt / want daer ſijn Batmans van verſchepden gewicht. De andere Waren welcke men daer verhandeldt ſijn Cattoene-gaern ende Lywaeten van Magneſia, Camelotten van Augoura welcke gewaetert zijn ende beter lupſter hebben dan eenighe andere / het ſtuck daer van ſtaet tot veertigh a vyftigh Piaſters, ende die geene welcke roodt in de Cochenille ſijn geverſt komen tot op ſeſtigh dito Piaſters toe te lopen / hoewel yder ſtuck niet grooter is als maer voor twee Turckſche Veſten. Men handeldt 'er oock in Tabach ende in Scammoneum; dit laetſte is het ſap van eene plante welcke omtrent Smyrna waſt / ende wy bedienen ons van het ſelve in de Medicyn-konſte.

Coopmanſchappen te *Smyrna* verhandelt werdende.

Ick ſocht te Smyrna byſonderlijck nae oude Medalien / om uyt deſelve eenighe byſonderheden des Landts te verſtaen. De Heer Falckner een Engelſch Coopman die ſeer naeukeurigh ende verſtandigh is toonde my ſeer ſchone / van hy nae alle de omligghende Landen ende Steden van Jonia, Caria ende Lydia, oock ſchonck hy 'er my eenige. Hy vertoonden 'er my onder andere eene / welcke my de oorſpronck van de naem der Stadt Phocéa leerdde / aen welcke Stadt Marſeille ſijne geboorte verſchuldight is. Deſe Stadt is maer twintigh mijlen van Smyrna gelegen / oock ſijn 'er twee welcke dichte by malhan-

Phocea.

deren

deren ligghen / de eene genaemt Foja Vecchia ende de andere Foja Nova. De oude Stadt was die vermaerde plaetse Phocéa, sijnde jegenwoordigh niet dan een ellendigh Dorp. Deselve trock buyten twijffel haeren naem van het woordt Phocas, het welcke een Zee-kalf beduydt / om dat men daer omtrent veel van die Visch vanght / gelijck men noch heden in de geheele Golf van Smyrna doet. De Medaille van den Coningh Philippus van dewelcke ick spreeche schijnt sulx te verstercken door het geene aen de averechtsche zyde staet / want men siet daer een Hondt welcke met een van dese Zee-kalven vecht / ende het woordt Phokaieôn staet daer rondtom het welcke wil segghen dat het een Penningh van de Phocéénsers is. Wat sy met dese verbeeldinghe hebben willen segghen is niet wel te doorgronden / want om wat reden voeght men een hondt by een visch / soo het mogelijck niet is om te kennen te geven dat hare macht te lande soo groot was als ter Zee / ofte dat haere getrouheyt tot het Roomsche Rijck ende hare vigilantie / welcke door den Hondt werden vertoont / haer Stadt / door de Visch verbeeld / tot alle plichten welcke eene soo sachte regeeringhe vorderden geneghen maeckten. Maer om de waerheyt te seggheu dat soorte van raedtselen sijn wassche neusen / welcke men kan wenden nae wat zyde datmen wil. Het is voor my genoegh dat ick de Liefhebbers deel hebbe gegeven van dese aenmerckinghe / laetende haer voor de reste vry in haer oordeel.

Volhardende voorts van my aen alle sijden van diergelijcke naeukeurigheden te informeren / soo hocht ick van verscheyde personen eenighe Medalien / ende sulcks ten soo laeghen prijse / dat ick van de winste die op deselve deede / wel een gedeelte van mijne reyskosten konde betaelen / want ick rencontreerde op mijne wederkomste te Venetien de Heer Patin, die my niet wilde verlaeten voor dat ick hem een considerable partye hadde verkocht / konnende ick hem niets weygeren / als zijnde hy mijn Meester geweest in het stuck van de Antiquiteyten / wanneer ick my met hem te Straetsburgh bevondt. Ick versagh de Cabinetten van eenighe Liefhebbers met die geene welcke ick meer dan een mael hadde / ende ick hield 'er ten minsten noch hondert van de schoonste overigh / welcke mede in Vranckrijck wilde brenghen. Ick wil dese Commercie niet loochenen / maeckende de fatsoenlijcke lieden geene zwaerigheydt in het dryven van deselve / even gelijck een Edelman sich niet schaemt een paerdt te verreuplen ofte te verkopen. Het is alleen door het handelen ende betrachten van een groot getal Medalien datmen bequaem in die konste kan werden / ende het is by nae niet mogelijck datmen op eene andere wijse daer toe kome. Nuttigheyt der Medalien

De tijdt verdroot ons te Smyrna niet / men heeft in die Stadt soo fraeyen gesel schap ende men maeckt 'er soo goede chere als in eenighe van de Levant. Aen alle zijden van deselve valt veel wildtbraedt en goede Jaght / onder andere is 'er een soorte van Vogels Francolins Getal der Inwoonders van *Smyrna*.

genaemt

genaemt die beter sijn als Patrijsen. De Stadt is wel bevolcht ende men acht dat 'er meer dan dertigh dupsent Turcken / twaelf ofte vijftien dupsent Joden / ende dan tien of twaelf dupsent Griechen zijn; De laetste hebben 'er maer twee Kercken. De Christenen leeden in de eerste Eeuwen daer seer grote vervolginghen. De Heylighe Polycarpus wierde daer gemartyriseert / ende nae het slaen des Herders wiert de kudde niet gespaert. Doch GODT heeft haer staende gehouden so als hy in de Apocalypsis heeft belooft. En vreest niet, seght de Geest tot de Gelovighe van Smyrna, de Duyvel sal in weynigh tijdts eenighe van de uwe in de gevangenisse werpen op dat ghy beproeft werdt, ende ghy sult tien daeghen langh bedroeft werden; Maer weest getrouw tot aen de doodt, ende ick sal u de Croone des levens geven.

Wy wachten ons wel van een maendt te Smyrna te verslijten sonder Ephesen te gaen besien / het welcke maer anderhalve daghreyse daer van daen leght; Wy naemen een Armenische Colck om met ons te gaen / ende wy naemen onse nacht-rust vier ueren van Smyrna in een Dorp genaemt Jamouaki ten huyse van een Janitser welcke van de Engelsche bekent was / zijnde hy oock gewoon haer te Ephesen te leyden. Wy stelden hem voor of hy met ons wilde gaen / waer in hy in den beginne zwarighevdt maechte / door dien 'er Rovers in het Veldt waeren / ende hy sepde dat sy upt achtien Arabische Ruyters bestonden. Hy stondt evenwel toe ons te versellen indien wy van den gewoonlijcken wegh / wilden wijcken / deselve loopt door de Kotsen van den Bergh Mimas, in dewelcke een doorganck is / welcke de goede luyden van die quartieren seghen dat de Heylige Paulus met sijn deghen heeft doorklooft. Hy stelde ons voor ooghen dat het veel veyligher was door de vlackte te trecken / hoewel die wegh wat langher valt / door dien wy daer door ten minsten dat voordeel souden hebben van haer van verre te sien komen ende van niet van achteren overvallen te werden. Hebbende dan sijn begeeren toegestaen ende ons voordeel met sijne waerschouwinghe doende / so vertrocken wy een uer ofte twee voor den dagh. Wy passeerden door groote Vlackten ende door de Revière Halis die eertijdts nae Colophon liep. Wy vaelden aldaer geene soo boven-gewoonlijcke hoecke als de oude Naturalisten ons willen wijs maecken dat 'er is. Omtrent ten tien ueren des morghens saegen wy ter rechter ende ter slincker handt de ruïnen van een oude waeterleydinghe / welcke dwarsch over onsen wegh liep / ende sich nae het Dorp Tourbalé toestrechte / het welcke door eenighe teecken en betoont dat het in vorighe tijden een plaetse is geweest van meer consideratie dan wel nu / hebbende mogelijck de Stadt Metropolis daer geleghen / van welckers naem het schijnt dat men die van Tourbalé heeft gemaecht / ten sy dan dat die heeft gestaen ter plaetse daer van wy aenstonts sullen spreecken. Hier nae vonden wy meer dan een uer geduerende een groote wegh welcke op veele plaetsen met groote

Wegh van *Smyrna* nae *Ephesen*.

Tourbalé.

groote vierkante steenen gevloerdt was. Dit was nae allen schijn den groten wegh welcke van Smyrna nae Ephesen liep / ende wy oordeelden daer door dat de Stadt Metropolis niet verre van daer konde legghen / door dien wy ten halver weghe van die twee Steden waeren / doch een weynigh naeder aen Ephesen, alwaer Strabo seght dat die Stadt gelegen was. Onderwijlen is 'er geen plaetse meer welcke die naem voert / ende onse Janitser ende Armenier wisten ons daer geheel niet van te segghen. Als nu de tijdt des middaghmaels naederde / soo wilden wy niet op de Turcksche wijse / dat is al voorttreckende / eeten / houdende de Turcken als sy reysen den geheelen dag niet stil / ende van den uchtent tot den avondt wegh spoedende tot dat sy weder ter plaetse gekomen zijn daer sy haere nacht-ruste willen houden. Wy saeten dan af ende haelden onse provisie voor den dagh onder een groote Terebinthijn-boom / dichte by een Kerck-hof / op het welcke wy nae den eeten ginghen soecken / om te sien of wy mogelijck yets souden vinden van die dinghen waer nae wy sochten. Wy saeghen daer veele stucken van Colommen ende oude Marmor-steenen / onder dewelck 'er een was waer op dat men noch een gedeelte van eene Inscriptie bespeurdde. Hoewel wy uyt deselve niet konden sien dan den naem van die geene voor wie sy gemaeckt was / so versterckte het ten minsten in ons de gedachten dat hier de rechte standtplaetse van de Stadt Metropolis hadde geweest / door de groote menighte van muerbrocken ende stucken Marmor welcke men daer rontom siet / ende wy vonden daer nae in het veldt / dichte by den boom onder dewelcke wy hadden gegeten / drie a vier verwulfselen onder de aerde / ende eenighe oude ruinen. Ons was niet meer nodigh om t'eenemael van de saecke verseeckert te zijn / ende onse Armenier vraeghende nae het geene wy sochten / soo seyden wy hem dat wy wilden ondersoecken of in vorighe tijden daer niet een Stadt hadde gestaen. Hy antwoorde dat in der waerheyt die van het Dorp Cabagea, een uer van de plaetse daer wy waeren geleghen zijnde / verseeckerden dat daer een Stadt geweest hadde / ende dat selfs het woort Cabagea in de Turcksche Taele een grote Stadt beteeckende / ende dat dat Dorp / hoewel het maer uyt vijftien of twintigh huysen bestaet / de naem van die Stadt hadde konnen behouden / door dien het dichte by de ruïnen van deselve is gelegen. Het is mogelijck niet lange geleden dat die Stadt verlaeten is / door dien daer omtrent noch vier a vijf andere groote Turcksche begraef-plaetsen zijn / welcke betonen dat die quartieren in de vorighe tijden niet soo weynigh bevolckt sijn geweest als wel nu / want wy ontmoeten tot aen Ephesen toe niet een eenigh huys op den groten wegh. Dese Stadt lagh by nae aen den voet van den Bergh Mimas, hebbende een schoon uytsicht op de vlackte ende op de Caïster die twee a drie mijlen verder is.

Maniere van reysen der Turcken.

Het oude *Metropolis.*

Gelegentheit van die Stad.

Wy begonden dese Reviere te sien twee ueren eer wy te Ephesen

Ontmoeting van Rovers.

quaemen / maer alvorens beſpeurden wp ſes Rupters / die van de zyde des Berghs quaemen ende dwarſch dooz het veldt reden. Wp hielden ons op dat geſichte op ons hoede / niet twyffelende of het waeren ſtropers. Soo dzae ſy ons ontdeckt hadden / hielden ſy op den wegh ſtille / maer wp ſonder ſchyn van vzeeſe te maecken / ginghen onſen gewoonlyckenen tredt / ende houdende de handt op onſe Carabynen. Als nu onſe Janitſer eerſt paſſeerde / vzaeghden ſy hem wie wp waeren ende waer wp ginghen. Wp ſiende dat het gevaerlyck konde zyn ſoo hp ſepde dat wp Francken waeren / welcke men in die landen altoos gelooft met gout ofte ſilver belaeden te zyn / antwoozde voozſichtiglyck dat wp ſyne vzienden waeren / ende een repsjen nae Epheſen deeden. Als ſy ons hier op een wepnigh beheecken hadden / ende geſien dat wp alle wel gewaepent waeren / uytgeſondert onſe Armener welck niet dan ſyn Sabel hadde / hebbende ſy ook alle geen Schietgeweer / ſoo ſcheen het dat ſy geloofden dat het met ons geen goedt ſpel ſoude gemaeckt hebben / ende dat wp ons niet ſoo gemackelyck ſouden laeten beroven als de arme Griecken van de omligghende quartieren / op dewelcke ſy hadden weſen ſtropen. Sy verlieten ons dan / ende ſoo het op een vechten hadde gekomen / ſoo ſoude onſe Janitſer ſich bupten twyffel wel geweert hebben / want die lieden ſyn gemeenlyck geene bedzieghers / ende men han ſich op haer vertrouwen wanneer men die tot Gidſen ofte Weghwyſers heeft genomen. Hp hadde twee ofte dzie Piſtolen tuſſchen ſyn Gozdel ſteecken / ende ſcheen uptterlyck in allen deelen kloeckmoedigh te zyn. Die geene welcke het Hooft van deſe Rovers ſcheen te zyn / was een Arabier van dat ſlagh die van het eene landt in het andere lopen om te roven ende ſteelen / ende doen geheel haer leven anders niet dan dat ſchandelycke werck. Seecker Perſoon zepde ons naderhandt dat de Daeder van onſe Janitſer vooz deſen mede onder deſe gaſten hadde geweeſt / ende dat nae allen ſchyn ſy hem hadden gekendt / het welck ons dan upt haere handen hadde geredt. Hoe het ook ſy Godt behoede ons vooz haer / ende hp heeft eene bpſondere zozghe vooz de Kepſighers welcke ſich op ſyne voozſienigheyt vertrouwen / dooz dien dickmael alle onſe præcautien niet ſtrecken dan om ons in de gevaeren te doen loopen / gelyck als ons in dit voozval gebeurde / hebbende wp den gemeenen wegh verlaeten / op dewelcke wp vzeesden deſe Rovers eer te ontmoeten als op de andere welcke wp hoſen om haer te ontgaen. Nae de zyde van Aſia ſyn by nae geen Rovers als de Arabiers / ende in Griechenlandt ſyn het de Albanoiſen welcke de grote weghen ontveplighen. Wat de Turchen belanght men vindt 'er ſeer wepnigh die ſich daer toe begeven / werdende niet ſoo ſeer dooz haere Wet geboden dan de liefde / ende dat is mogelyck vooz een gedeelte de oozſaech dat ſy haer niet tot ſteelen ende ſtropen begeven / waer hp men moet voeghen dat ſy ook ſoo arm ende ellendigh niet zyn als de Arabiers ende Albanoiſen / welckers groot gebzech haer dickmaels tot dat uptterſte dwingt.

Redenen waerom men weynigh Rovers onder de Turcken vindt.

Wp

welcke ick
oodaenigh
Loir ende
e Meander
eren. Het
ſelve twee-
cote dgaei-
elght / en-
ghe hebben
ende de eer-
ker dat 'er
der ander-
ſee ontlaſt
de Cailter
ie noemen.
Saloninus,
ebben / ne-
Epheſiers
te Smyrna,
n geven de
Caraſou dat
nderſchare,
een-komſte
elijck Min-
er noemen.
dia , ende
n die Stad

Dwaelinghe van ſommige Reyſigers.

e Turcken
dat 'er een
verblijfſelen
erghens iet
ieren / Co-
en gehoopt /
'er op ver-
Epheſen dat
iet lijck van
che Steden
e leght / is
Boden de
wene beelt-

Epheſen.

wercken / die upt eenigh out gedench-teechen ſijn genomen. Het mid-
delſte is een werck der Romeynen ende beter gemaecht dan de andere.
Eenige perſonen hebben ſich ingebeelt dat het eene maſſacre der Chri-

 ſtenen

EPHESEN

Wp reden anderhalf uer langs die kleyne Reviere van dewelcke ick hebbe geſpꝛoocken / welcke groote omkeeren doet ende op ſoodaenigh een manier kringhs wyſe loopt/ dat ſulcks Della Valla, du Loir ende de Heer Monconis bewoghen heeft om te geloven dat die de Meander was. Doch dit is eene dwaelinge welcke men moet verbeteren. Het geene ick hier in aerdigh vinde is dat / dooꝛ dien men deſelve tweemaelen ſiet wanneermen nae Epheſen gaet / ende dooꝛ de groote dꝛaeijingen upt het geſichte verlieſt als men den groten wegh volght / ende men deſelve naemaels over eene bꝛugghe paſſeert / eenighe hebben gelooft twee verſchepdene Revieren geſien te hebben / noemende de eerſte de Meander, ende de tweede de Caiſter. Doch het is ſeecker dat 'er niet meer dan eene Reviere in die Vlackte is / dat de Meander anderhalven daghrepſens van daer ſtroomt / dat hp ſich in de Zee ontlaſt bp de ruïnen van Miletum, ende epndelijck dat deſe Reviere de Caiſter is / ſoo als Strabo ende de andere oude Land-beſchꝛijvers die noemen. Men vindt oock Medalien van Valerianus, Gallienus ende Saloninus, welcke op de verkeerde zyde de wooꝛden *Epheſiôn Kaiſtros* hebben / nevens de figure welcke die Reviere verbeeldt / en welcke de Epheſiers op haere munte ſloeghen. Soodaenigh vondt ick 'er twee te Smyrna, welcke mijn segghen konnen bekꝛachtighen. De Turcken geven de Caiſter twee ofte dꝛie verſchepdene naemen ; Eerſtelijck Caraſou dat is ſwart water, ende dan noch Coutchouck-Mindre ende Minderſchare, dat ick kleyne Meander ende ſwarte Meander, om de over-een-komſte ende gelijckeniſſe met den waren Meander, welcke ſp enckelijck Mindre, dat is Meander, ende Boujouck-Mindre Grote Meander noemen. Booꝛ de reſte komt de Caiſter upt de Geberghten van Lydia, ende ſtroomt dooꝛ de vlackte van Epheſen, vlietende een mijle van die Stad nae het Weſten.

Dwaelinghe van ſommige Reyſigers.

Wp quaemen te Epheſen twee ueren booꝛ den nacht / de Turcken noemen het jeghenwooꝛdigh Ajaſalouck. Ick gelove niet dat 'er een Stadt in de werelt is welche ſoo groote ende dꝛoevighe overblijfſelen heeft van haeren ouden glants ende lupſter. Men ſiet nergheas iet anders dan groote hopen Marmoꝛ-ſteenen / omgeſtoꝛte mueren / Colommen / Capitelen ende bꝛocken van beelden op malkanderen gehoopt/ nevens ſtucken ende bꝛocken van Inſcriptien welcke men 'er op verſchepde plaetſen ontdeckt / ende het is eyghentlijck van Epheſen dat men met waerheyt kan ſeggen / dat het niet meer is dan het lijck van een Stadt / even ſoo als Cicero van ſommighe Griecksche Steden ſpꝛeechende seght. De Foꝛtereſſe / welcke op eene hooghte leght / is nae allen ſchijn een werck van de Grieckſche Kaiſers. Boven de Pooꝛte welcke nae het Ooſten ſiet ſtaen dꝛie half uptgehouwene beeldwercken / die upt eenigh out gedench-teecken ſijn genomen. Het middelſte is een werck der Romeynen ende beter gemaeckt dan de andere. Eenige perſonen hebben ſich ingebeelt dat het eene maſſacre der Chꝛi-

Epheſen.

stenen vertoonde / ende daerom hebben sy dat Portael de Poorte der vervolghinghe genaemt. Andere willen liever geloven dat het de distructie van Troyen verbeeldt / ende dat men Hector daer siet door de waeghen van Achilles sleyen. Doch het is beter die saecke ongedevideert te laeten ter tijdt ende wijle toe datmen daer eene afteeckeninghe van mach sien / als wanneer men alle de figueren wel considererende / vepliger ende seeckerder van de saecke sal konnen oordelen / het welcke men qualijck van de Turcken sal konnen verwerven / doordien het aen de Poorte van eene Forteresse staet. Men siet van buyten ooch in de muer gevoeght een ander Beeldtwerck van een hooft ende een slanghe aen de eene zyde / ende een boogh aen de andere / het welcke de Godthepdt verbeeldt welcke de oude Proserpina in de Hells noemden (welcke door de Slanghe werdt beteeckent) de Maen in de Hemel / die door het Hooft vertoont werdt / ende Diana op de Aerde bedupdt door de Boogh. Dit sijn de drie Godtheden / welcke volghens haere Theologie maer eene uptmaechte / welcke sy ooch Hecate Triformis ofte Hecate met de drie aengesichten noemden / welcke men met groote waerschijnlijckheyt kan seggen eene schaeduwe ofte schorse van de allerhepligste Drie-eenigheyt te sijn geweest.

Antiquiteyten te *Ephesen.*

Op de plaetse van de Bazar, dichte by het Coffie-huys is een oudt graf van witte Marmor-steen / met eene Inscriptie die half uptgesleten is / ende dichte daer by een Capiteel van deselve stoffe / het welcke door de Christenen is uptgehoudt geweest / om tot een Doop-vat te dienen.

Als men in de Stadt komt sietmen aen de lincker zyde van den groten wegh de waeterleydingen door dewelcke in vorighe tijden het water in de Stadt wierde gevoert. Dan deselve staen noch veele bogen / ende sy lepdden het waeter van seer verre. Vier ofte vijf mijlen van Ephesen sietmen noch een geheele rye van die boghen over eynde staen / ende men leest 'er eene Inscriptie ter eeren van Diana van Ephesen, ende van de Kaisers Augustus ende Tiberius. Dit is op den wegh van Ephesen nae Scala Nova.

Des anderen daeghs klommen wy te Paerde om de Antiquitepten te gaen besien die aen den voet van den Bergh nae de zyde van den Tempel van Diana zijn. Wy traeden ten eersten in eene Grotte onder de Kerse welcke men gelooft die van de seven slaepers te sijn geweest / welcke de vervolghinghe van Diocletianus willende ontvlieden daer in slaep geraechten / ende niet eer ontwaechten dan twee hondert jaeren daer nae / gelovende doen sy wacker wierden maer eene nacht geslaepen te hebben. Men kan oordeelen hoe verbaest sy waeren als sy weder te Ephesen komende / sy noch de menschen nochte het geldt dat 'er omgingh kenden / sijnde doen alles verandert ende alle de Inwoonders Christenen. Wy ginghen vaerdighlijck daer upt / vresende dat ons ooch eene soo langhe slaep mochte bevanghen. De Godt-

Grotte van de seven slaepers.

vruchtig-

vruchtigheyt der oude Chriſtenen hadde eene Kercke daer van gemaeckt/ ende de Rotſe was voor aen als een halve Circul uptgehouwen / het welcke aen deſelve voor een Portael verſtrechte. Meer voorwaerts ſaeghen wy het geene men het Doop-vat van den Heyligen Joannes noemt / het welcke een groot doch ondiep vat is van gejaſpeerde marmor / hebbende omtrent vyftien voeten in ſijne midt-breedte ofte Diameter. Doch het heeft geen ſchyn / hoewel veele ſulx verſeecheren / dat de Heylige Joannes den Euangeliſt daer upt ſoude gedoopt hebben/ door dien de bedieninghen van het Chriſtendom doenmaels met ſoo veel pracht ende lupſter niet bedient wierden als wel nu.

Dichte daer by ſijn veele Colommen half over eynde ſtaende ende de andere helft ter aerde liggende / welcke / nae allen ſchyn / ſoo wel als dat vat / eenighe overblyffelen ſijn van een Heydenſchen Tempel.

Wy ſaegen daer nae een plaetſe welcke ſeer wel geleech nae een Romeynſche Renbane ofte Circus, welcke de Griecken een ſtadium noemden / ende waer in men de Wedt-lopen ende andere ſpeelen onder de Heydenen gebruyckelyck vertoonde / ende dichte daer by een Portael van Marmor / het welcke mogelyck aen eenige Kercke heeft geſtaen. In het ſelve ſijn Inſcriptien ende een uptgehouwen Beeltwerck / doch ſonder oordre daer in gemetſelt. Wy copieerden van deſelve het geene ons mogelyck was / ende ginghen daer nae de oude vervallene mueren van het Theater soecken / waer van by nae niet overigh is. Het ſtondt een weynigh hoogher dan de voet van den heuvel / hebbende het uptſicht op den Tempel van Diana, het welcke ſeer bequaem was om den oproer der Goutſmeden gaende te maecken / die kleyne ſilvere afbeeldinghen van den Tempel maeckten / ſiende dat de Heylighe Paulus de vernietiginghe van de Tempelen der Afgoden Predichte / ende dat hy haer krachtighlyck vertoonde dat de wercken van de handen der menſchen geene Goden waren. Het geſichte van die Tempel ſoo vermaerdt door geheel Aſia, hoeſemde haer de ſtoutigheyt in van twee uren langh te roepen ; Groot is de Diana der Epheſeren.

Circus ofte Renplaetſe.

Theater van Epheſen.

Op den top van eene naebuerighe heuvel is het overblyffel van eene vierkante Toorn / welcke men de gevanckeniſſe van den Heyligen Paulus noemt. Wy ontdeckten van deſelve de wonderlyckе draepingen van de Caïſter, ende wy teeckenden deſelve af / om die tegens die van de Meander te ſien / welcke ons den Doctor Picrelin gegeven hadde.

Veele Schryvers hebben van de Meander geſproocken / Dio Pruſæus ſpreeckende van ſijne draepingen ſeght dat hy 'er ſes hondert in ſijnen geheelen loop maeckt. Andere remarqueren dat hy ſeeckere Griecxſche letteren in ſijne ſwieren afbeeldt / gelyck men in der daedt in de afteeckeninge die ick u daer van gebe bemercken kan die van de ξ. ζ. ε. ω ende de ε. Doch niemandt heeft ſchoonder beſchryvinghe van de Meander gemaeckt dan Ovidius in ſijne Metamorphoſis.

Beſchrijvinghe van de Meander.

Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit & ambiguo lapſu refluitque fluitque,
Occurrenſque ſibi venturas adſpicit undas;
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum
Incertas exercet aquas, &c.
In mare deducit feſſas erroribus undas.

Tempel van *Diana.*

Wat den Tempel van Diana belanght deſelve ſtondt aen den voet van de Bergh / welcke ter linckerhandt ſtaet in de vlachte van Epheſen als men van Smyrna komt / op een vochtighe ende moeraſſighen gront / het welcke oorſaecke was datmen meer gelt aen de fundamenten dan aen den Tempel ſelfs te koſte lepde / want men hadde houtsholen ende wolle tuſſchen de gewoonlijcke materiaelen moeten inleggen / ſoo als Plinius ſulx verhaelt in het ſes ende dertighſte boeck van ſijne naetuerlijcke Hiſtorie. Wy traeden in deſe fundamenten door een kleyne trap die in een ſtuck muers is gebout / ende die ons onder de aerde leydde. Wy hadden elck een Fackel in de handt ende een klouwen bindt-gaeren upt vreſe van te verdwaelen in die Doolhof / want dat is den naem die men aen die plaetſe geeft / ende die verwulfſelen hebben in der waerheyt eenige overeenkomſte met een Doolhof / ſijnde ſeer langh ende door andere gewulfſelen doorſneden / upt dewelcke men / ſonder geſeyde hulpe / ſich naeulijcks ſoude konnen redden om den uptganck te vinden. Door dien nu deſelve ſeer laegh ſijn ſo moeſten wy overal op onſe linie'en gaen / ende ooch ſomwijlen op handen ende voeten / hopende dat wy aldaer iets dat onſe curieushеyt ende aenmerckinge waerdigh was ſouden vinden; Doch wy ſaegen niet dan vleermupſen die ons de ooghen haeſt upt het hooft vloghen. Ick geloofde dat dit wel tot een waeterback tot gebruyck des Tempels hadde konnen dienen; Wy ſaeghen daer ſelfs eenighe gewulften die enghер dan de andere waeren ende wel tot waeterleydingen ſouden hebben konnen ſtrecken / ooch was 'er noch genoegh waeter in. Wy wilden een van die gewulften tot aen het eynde toe volgen / doch wy waeren gedwonghen weder te keeren / nae dat wy omtrent hondert paſſen waeren voortgegaen / ter oorſaecke van de modder upt dewelcke wy ons naeulijcks konden redden.

Beſchrijvinge daer van.

Synde upt die onderaertſche plaetſe gekomen / ſo beſaegen wy of men upt alle de ſtucken muers ende gevallene ruinen welcke van die vermaerde Tempel noch overigh zijn / de platte grondt van deſelve ſoude konnen bekennen ende onderſcheyden. Upt het geene ick konde bemercken ſoo gelove ick dat deſelve vierhoechigh is geweeſt / ende dat de lenghte eens ſoo groot was als de breedte. Ick han upt het beſien van de plaetſe ende van de penninghen waer op die Tempel is afgebeeldt / niet beſpeuren dat die van een andere gedaente zy geweeſt. Ick moeſte hier by voeghen het geene ick in Plinius hebbe aengemerckt dat

die

die Tempel vier hondert ende vijf ende twintigh voeten langh / ende twee hondert ende twintigh breedt was. De Voorgevel ende den Ingangh ſtondt nae die zyde daer nu het Caſteel ende het Dorp Epheſen ſtaet. De mueren ſijn van groote ſteenen / ende op ſommighe plaetſen van gebacken ſteen. Men beſpeurt in deſelve veele gaeten die op eene rechte linie ſtaen / het welcke my deede oordeelen dat den Tempel geheel met plaeten van koper ofte van eenigh ander metael is bekleedt geweeſt / zynde deſelve met krampen in de mueren gehecht. Onder deſe brocken zyn vijf a ſes marmore Colommen / die veertigh voeten langh zijn / ende ſeven voeten in haeren diameter hebben / geheel uyt een ſtuck / het welcke ſchynt met de proportie van de Doriſche Orde over een te komen. Plinius ſeght evenwel dat die ſeſtigh voeten hoogh ende hondert ende ſeven en twintigh in getal waeren. Beſepden Tempel was in ſijne begintſelen maer middelmaetigh. Men maeckte deſelve daer nae groter / ende telde die onder een van de ſeven wereldts wonderen / dat ſeeckeren Heratoſtratus bewoogh den brandt daer in te ſteecken op dat 'er van hem ſoude geſprooken werden in alle de volgende Eeuwen. De Griecken ſegghen tot verſchoninghe van haere Diana, om dat ſy die brandt niet afweerde / dat ſy die dagh belet was met den dienſt van Broedt-vrouw aen de Coninghinne Olympia te betonen / welcke doen van Alexander de Groote verloſte. Deſe groote Vorſt ſoo genereus als kloeckmoedigh zynde / ſich ſtende op den hoogſten trap der Fortune geſteghen te zijn / boodt die van Epheſen aen / deſelve op ſijne koſten te laeten herbouwen / mits datmen ſijn naem in de Voorgevel ſoude ſtellen / doch deſelve al te ſcrupuleus zynde wiſten ſich daer van aerdighlijck te ontſlaen / ende op eene wyſe over dewelcke hy ſich niet ſtooren konde / hem vertonende dat het niet rechtmaetigh was / dat een Godt even als hy / een Tempel aen een andere Godtheyt ſoude toewyen.

Voor de reſt is 'er niet een menſch te Epheſen welcke bequaem is om de brieven welcke de Heylighe Paulus eertijts aen haer heeft geſchreven te verſtaen. Daer is niet een Chriſten in geheel het Dorp / ende haere voornaemſte Kercke / welcke den Heylighen Joannes was toegewydt / is in eene Moſkée verandert ſedert dat de Turcken ſich meeſter van het Landt hebben gemaeckt. Die geene welcke de Sleutelen van deſelve hadde maeckte grote ſwaerigheyt om ons daer in te laeten / want men is op dat poinct in Natolia ſcrupuleuſer als te Conſtantinopolen. Sy ſegghen dat wy haere Moſkéen ontreynigen wanneer wy daer in komen / doch men heeft het geheym gevonden om haer van die ſcrupul te verloſſen door het gelt. Deſe Turck wilde dat de Heer Wheler ende ick hem peer een Piaſter ſouden geven / want ſy beelden haer in dat de Piaſters ende de Ducaten de Franchen geen gelt komen te ſtaen / ende dat ſy geheel met deſelve beladen zijn. Onſen Armener ſchickte het ſoodaenigh dat hy ſich met een halve Piaſter voor

de

de Heer Wheler genoeghde / sonder iets voor my te ontfanghen / hebbende hem verseeckert dat ick niet anders was dan de Schrijver van die Edelman / het welcke hy behoorde te geloven / siende dat ick Papier ende een Penne in de hand hadde. Wy keurden sijne aerdigheyt voor goet / om dat die tot voordeel van onse beurse strechte / ende wy lachten te samen daerom / konnende hem sulcks niet qualijck afnemen. Daer sijn in die Moskée vier grote Colommen van gespickelde marmor ende niet van gesmolten ende gegoten steen / soo als eenighe van onse Kepsighers in haere beschrijvinghen verhaelen. Ick wete niet hoe het is bygekomen datmen sich heeft in het hooft laeten blasen dat 'er diergelijcke steenen souden zijn / even als of de steen-groeven geene aderen hadden die groot genoegh sijn om 'er soo swaere stucken uyt te haelen ende Pilaeren van een broock steens te maechen. Men is op veele plaetsen / ende voor al te Lyon, ingenomen met het gelove dat 'er soodaenighe gepreteendeerde gesmolten steen soude sijn geweest / uyt welcke stoffe men wil dat vier Pilaeren van de Kercke van Enay souden bestaen. Ick hebbe my verwondert daer over dat de Heer Monconis, anders een seer habil Persoon / die dwaelinge in sijne Memorien heeft behrachtight. Men stelt vast dat het een konste is van dewelcke men het geheym ofte de kenniſſe heeft verloren / maer men moeste alvorens bewijsen dat die opt is gevonden geweest. Ick sal / gelieft het u / u dieshalven noch eene aenmerckinge mededeelen. Daer was te Geneve een uytnemende groot ende hoogh Crupce op het bovenste van den top der Voorgevel van de Kercke van den Heylighen Petrus. Men gelooft dat het selve uyt een stuck van die gepreteendeerde gesmolten steen bestondt / ende dat het door den blixem is ter neder geworpen. Ick hebbe eenighe van de stuchen van dat Crupce dickmaelen met aendacht beschout / ende ick van het gevoelen van een van mijne vrienden geworden / die deselve ooch naeuheurighlijck met opmerckinghe heeft besien. Hy gelooft dat het selve gemaecht was van seechere kleyne ronde keytjens met seer sterck ende hardt Ciment gemenght ende in een vorm geworpen zijnde / waer door eyndelijck een Liechaem gemaeckt werdt dat soo hardt is als of het maer uyt eene steen bestont. Het is inder-daedt seecker dat het Ciment het welcke de Ouden besighden van eene uytnemende hardigheyt was; Men bespeurt sulx in de vervallen der seer oude gebouwen / welcke by nae teghens het vyer ende yser bestandt zijn.

Laet ons weder van onse Moskée spreechen welcke niet anders heeft dat aenmerchens-waerdigh is dan die vier Colommen / welcke van de gemenghde oorde zijn / ende eenige brocken van Capitelen ende Pilaeren in de plaetse die 'er voor is / welcke / even als alle de Materiaelen van de Moskée van seer schoon ende hardt Marmor zijn.

Vertrek van Ephese. Wy verlieten eyndelijck Ephesen met een crestige consideratie over het Oordeel Godts over die Stadt / met het welcke Jesus Christus haer

haer gedzepght hadde dooz deſe woozden van de Openbaeringhe Joannis; Gedenckt aen den ſtaet uyt dewelcke ghy vervallen zijt, doet boete daer over ende keert weder tot uwe eerſte wercken; Want ſoo ghy ſulx naelaet ſal ick haeſt tot u komen, ende ick ſal uwe Kandelaer van ſijne plaetſe nemen ſoo ghy geen berouw toont.

Wy konden niet dan op den middagh vertrecken dooz dien wy den geheelen mozghen hadden verſleten met het beſien van deſe antiquiteyten / ende de nacht ons overvallende eer wy te Jamovaki konden komen / van waer wy onſen Janitſer met ons hadden genomen / ſoo verdwaelden wy van den wegh in de Vlackie / ſonder dat wy weder op den ſelven konden geraecken / hoewel wy licht hadden ontſteecken om die te ſoecken. Wy hadden wel giſſinghe gemaeckt van twee heren in den dupſter te repſen / maer onſe Janitſer ſwetſte ſeer van ſijne kenniſſe omtrent den wegh / ſeggende dat het niet mogelijck was dat hy die miſſen ſoude. Wy waeren ſelve bijde dat wy met den doncker ons voozdeel konden doen / ende dat wy daer dooz de Rovers te beter ſouden ontdupſteren / die doozgaens in die quartieren in grote menichte zijn. Aldus dan waeren wy gedwonghen den nacht in het vlacke Veldt over te bzenghen / ſonder de minſte berghinghe te vinden / ende dat onder een geduerighe kouden reghen. Wy verdzoeghen dit ongeval met geduldt / ende hebbende vyer in eenige rupghte geſtoocken / ſoo verwarmden wy ons een wepnigh van binnen dooz het upt-dzincken van eene Bouteille Smyrnaſche Wijn die wy noch overigh hadden. Wy hoozden een gerupmen tijt die beeſten welcke men Zachalia noemt omtrent ons huplen / welcker ſtemme nae die van de menſchen gelijckt / ende hebbende in onſe Reyſrocken een wepnigh geſlupmert / ſtonden wy met het kriechen des daeghs op / om wat meer op ons gemack tot onſen Janitſer te gaen ruſten / welcke ons een rupmen ontbijt vooꝛſette. Wy hadden ons in de vorighe nacht verwondert over ſijne gemaetighept ende gedult / want hy ſpzach niet het minſte haeſtige woozdt in ons ongemack / gelijck Volck van ſijn caliber onder ons wel ſouden pleghen / ende hoewel hy ſoo grote dozſt moeſte hebben als wy / ende wy geen dzanck dan Wijn hadden / ſoo wilde hy deſelve doch nopt pzoeven. Ick vertoonde hem te vergeefs dat de noot geene wet hadde / dat hy ſteck konde werden / ende dat ick als een Doctoz van mijn beroep hem raedde wat Wijn te dzincken om ſijn herte te verſtercken. Hy antwoozdde my alleenlijck in ſijne Taele; *Hekim Benum bir Allah*, dat is geſegt; Godt ſal mijn Doctor zijn, ende daer was nopt middel om deſe ſijne hardtneckighept te overwinnen in dit moepelijcke voozval. Dit vaſte beſlupt evenwel van geen Wijn te dzincken ſpzoot niet ſoo ſeer upt vzeſe van teghens ſijne wet te ſondighen / als wel upt verdzietighe rencontre welcke hem ſedert wepnigh tijdts was voozgevallen. Dooz deſen hadde hy altoos ſijne Kelder voozſien gehadt met de beſte Wijn die daer te Lande te bekomen is /

Groote moderatie van een *Ianitſer*.

ende doen was het gebeurt dat hy met dzie Turcken ſijne Vzienden vzolijck zijnde / hy haer in de Kelder lepdde om de beſte upt te kieſen. Sy dzoncken daer ſoo ſterck dat de dampen van de Wyn haer in de herſſenen ſtyghende ſy begonden van een ſeer fraeye Dochter van het Dozp te praeten / welcke ſy beſloten te gaen beſoecken. Sy ſtelden haer beſlupt aenſtonts te Werck / dzinghende in het huys / niet tegenſtaende men haer alle mogelijcke tegenſtant deedde. De Dochter ontfingh haer met meer fierheyt dan ſy ſich hadden ingebeeldt / ende ſiende dat ſy dooz ſachtigheyt niet vozderden / wilden ſy tot gewelt komen. Maer hier in haedden ſy de rechte gevonden / want ſy een Poignaert hebbende bekomen / quetſte in den beginne een van haer ſoodaenigh / dat hy op de vloer doodt ter neder viel / waer dooz de andere ſeer verbaeſt ſijnde / ſalveerden ſy haer vaerdighlyck met de vlucht. Sy onderwylen liet den volghenden dagh niet nae haere klachten dieshalven vooz de Juſtitie te bzenghen. Men deedde die geene welcke haer hadden willen verkrachten verſchyjnen / ende als de Cady hadde verſtaen dat ſy dzoncken waeren als ſy tot die buytenſporigheyt vervielen / ſoo genoeghde hy ſich met het laeten geven van eenighe ſtockſlaghen / haer daerenboven yder in ſeeckere boete condemnerende. Onſe Janitſer / dooz ſpyt / weghens de ſotternye dooz hem begaen / ende de daer op gevolghde Caſtydinge / gedzeven / ginck ten eerſten in ſijne Kelder om het affront dat hem den Wyn hadde veroozſaeckt af te waſſen / ſmytende alle ſijne tonnen den bodem in ende laetende de Wyn dooz de Kelder lopen / ende daer toe deedde hy in het bysonder noch eene gelofte van die nopt weder te dzincken. Oock konnen de Turcken deſelve naeuwlycks verdzaeghen ſonder ten eerſten tot buytenſporigheyt ende beeſtigheyt te verballen.

Eerbaere ende ſtandtvaſtige Griecksche Dochter.

Sijnde weder te Smyrna gekomen ſoo vernaemen wy nae de andere Kercken van dewelcke in de Openbaeringe van de Heylighe Joannes wert gedacht / ende die dooz ons niet geſien waeren. De Heer Engelſchen Conſul ende den Doctor Picrelin communiceerden ons de Memorien die ſy daer van hadden / ende de Inſcriptien die daer hadden gevonden in eene repſe over vyf a ſes jaeren dooz haer derwaerts gedaen.

Pergamum. Pergamum is noch op heden onder de Turcken ende de Griecken bekent onder den naem van Pergamo. Deſe Stadt leght vier ende dertigh myhlen van Smyrna ende twintigh van Thyatira, leggende aen den voet van een Bergh die ſy ten Noozden heeft / in eene ſchone Vlackte welcke vzuchtbaer is in Graenen / ende dooz de Kevieren Titanus ende Caicus wert bevochtight / welcke ſich in den Stroom Hermus ontlaſten. Beſyden de Stadt loopt de kleyne Kevière ofte liever ſnelle Beecke welcke van outs Selinus genoemt wierde / ſtreckende ſich Zupdt-Zupdt-Ooſt upt tot dat ſy in de Caicus valt. Aen de andere ſijde van de Selinus is een ſchone Kercke die vooz deſen den naem van

Sancta

Sancta Sophia dꝛoegh / doch jegenwoꝛdigh in eene Moſchée is veranderd. In het Oosterlijcke gedeelte van de Stadt ſiet men de ruïnen van een Paleys / het welcke mogelijck aen de Coningen van dat Landt tot een woonplaetſe verſtrecktе / want de Coninghen Eumenes ende Attalus, van dewelcke dickmaels in de Roomſche Hiſtorien werdt geſpꝛoocken / hielden haere reſidentie te Pergamum. Van alle de Pylaeren welcke dat gebouw vercierden ſijn 'er maer vijf ſchone van effen Marmoꝛ overgebleven / welcke maer de hooghte van een ende twintigh voeten berepckten / ende men ſiet 'er noch eenighe andere aen de overſpde van de ſtraet. Aen de zupder kant van de Stadt ſijn aen beyde de zpden van den groten wegh twee kleyne ende met de handen gemaeckte heuvelen / op dewelcke twee kleyne Foꝛten waeren om den ingangh van de Stadt te beſchermen / oock waeren aen de Oost-zpde diergelijcke heuvelen ende Foꝛten. Men ſiet dichte daer bp een groot marmore vat van een ende twintigh voeten in de rondte / verciert met menſchen te peerde ſittende die ten halven ſijn uptgehouwen / ende konſtighlijck gewerckt. Langhs de Stadt nae het Zupdt-Weſten ſiet men de ruïnen van eene Waeter-leydinghe / van deſelve ſtaen noch ſes boghen over een Beecke / ende aen het Zupden van die Boghen ſijn noch ſes andere met groote oberwelfſelen / welcke de Turcken Kiſſeray noemen. Als men van daer noch verder nae het Zupden gaet / vindt men op het hanghen van den heuvel de ruïnen van een Theater / upt het welcke men een ſeer ſchoon uptſicht op de vlackte heeft.

De Chꝛiſtenen van Pergamum zijn in een ſoberen ſtaet. Haere Cathedꝛaele Kercke die aen het Ooſten ſtaet ende aen de Hepligh Joannes was toegewijdt is geheel geruïneert. Sp heeft in de lenghte ſes ende vijftigh / ende in de bꝛeedte twee ende dertigh ſchꝛeden. De Turcken hebben de ſtucken van de Colommen die in den bupck van die Kercke ſtonden genomen om op haere Graeven te ſetten / doch de mueren van het Gebouw waeren maer van gebacken ſteen. De Stadt is bewoont doꝛ twee a drie dupſent Turcken / doch daer ſijn maer twaelf a vijftien huysgeſinnen van ellendighe ende arme Griechſche Chꝛiſtenen welcke Landtbouwers zijn. Haer is noch eene Kercke overigh welcke aen den Hepligh Theodorus is toegewijdt / deſe was Biſſchop van Smyrna, ende de Stadt was onder de Dioceſe van die plaetſe begrepen. Godt heeft haer noch behouden / om dat volghens het getuygeniſſe van die geene welcke in de Apocalypſis ſpꝛeeckt; Sy ſijnen Naeme hadden bewaerdt, ende het Gelove niet verſaeckt, ſelve doen Antipas ſijne getrouwe getuyghe onder haer gedoot wierde.

Laodicéa wert doꝛ de Turcken van de omliggende quartieren Eskihiſſar, dat out Caſteel geſeght is / genaemt / oock is het een plaetſe die t'eenemael geruïneert is / ende jegenwoꝛdigh is 'er niet dan een meulen / ſonder eenighe andere wooninghe. De Stadt Coloſſus aen dewelcke de Hepligh Paulus een van ſijne Bꝛieven heeft geſchꝛeven / is *Laodicéa.*

Misſlach van *Ferrarius.*

'er maer een ende twintigh mijlen van daen geleghen / ende de Grieckſen noemen de ſelve Chonos. Ferrarius wil in ſijn woorden-boeck / dat Laodicéa noch Laudichia werdt genaemt / ende dat de Turcken die den naem van Nove-Lefche hebben gegeven / daer by voeghende dat die plaetſe noch den titul van een Aerts-Biſdom voert. Doch het is ſeecker / dat hy / of op valſche Memorien heeft geſchreven / of dat de Stadt ſedert die tijdt vooruts is verwoeſt ende ſijn naem heeft verloren. Het is waer dat 'er oock veele ſijn welcke ſich bedriegen / nemende het Vleck Laotik dichte by Angoura gelegen voor deſe Stadt Laodicéa / ende dat om de gelijckeniſſe des naems. Het mopſte dat te Eskihiſſar noch overigh is / ſijn vier Marmore Theaters ſoo glat ende geheel als of die ſedert wepnigh tijdts waeren geboudt. Dichte by een van die Theaters leeſtmen een Griecxſche Inſcriptie ter eere van den Keyſer Titus Veſpaſianus. Ten Noordt-Weſten van de Stadt is de Revière Lycus, welcke in de Meander ſtroomt / het welcke deſelve van eenighe andere Steden die den ſelven naem droeghen onderſcheyde / want men noemde deſelve Laodicéa by de Lycus. Deſe Revière is deſelve die Titus Livius Marſyas noemt / nae den naem van den Satyr Marſyas, welcken Apollo levendigh vilde / door dien hy ſoo ſtout hadde geweeſt van hem de eere te bediſputeren van het beſte te ſingen. Quintus Curtius geeft ons eene ſchoone ende ſeer naeukeurighe beſchrijvinge van die Revière / ende hy merckt aen dat ſy haer oorſpronck heeft upt den top van ſeeckeren hoghen Bergh / van den welcken ſy met groot gerucht op een Rotſe valt / waer nae ſy door de Vlackte homende te vlieten / de nae by gelegene velden bevochtight / behoudende haer waeter altoos ſuyver ſonder het ſelve met eenighe andere Revieren te vermenghen. Door dien nu het ſelve van couleur nae het Zeewaeter gelijckt wanneer dat Element ſtil is / ſoo ſeght die Autheur dat de Poëten daer door gelegenthept hebben genomen van te verdichten dat de Nymphen op deſe Revière verlieft zijnde / haere woonplaetſe in die Rotſe hebben geveſtight. Hy voeght daer by dat deſelve tot binnen het begrijp van de mueren der Stadt Celenes toe ſijn naem van Marſyas behoudt / maer dat ſy daer buyten homende ende diep / breedt ende ſterck vlietende zijnde geworden / van naem verandert ende Lycus genaemt wert.

Beſchrijving van de Revière *Lycus* ofte *Marſyas.*

Men weet niet waer de Chriſtene Kercke gebleven is welcke voor deſen te Laodicéa was / ende de bedrevginghe van die geene welcke de waerhept ſelve is / is volbracht ende uytgewerckt geworden: Ick weete hoedaenigh uwe wercken zyn, dat ghy noch heet noch kout bent, doch door dien gy laeuw bent ſoo ſtae ick vaerdigh om u uyt mijnen mondt te ſpuyghen.

Sardes.

Sardes, nu Sardo genaemt / leght aen den voet van den ſoo vermaerden Bergh Tmolus, hebbende ten Noorden een groote vlackte / bevochtight door veele Beecken / welcke voor een gedeelte ſpruyten / upt een heuvel

heubel welcke niet veere van de Stadt in het Zuydt-Ooſten leght / ende voor het andere gedeelte upt geſepden Bergh Tmolus. De Pactolus vloept mede upt deſelve ten Ooſten / ende verlieſt ſijn naem in de Reviere Hermus, die dichte bp Magneſia henen ſtroomt. De Sardes is in vorighe tijden de woonplaetſe van den Coningh Cræſus geweeſt / ſijnde hp de rijckſte Voyſt van ſijnen tijdt. Alles was 'er doenmaels koſtelijck ende pzachtigh / jeghenwoozdigh is die Stadt tot een arm Dozp vervallen waer in niet dan geringhe hutten ſtaen / men vint 'er evenwel een Caravanſera welcke gebout is ſoo als de andere welcke in Turckpen zijn / ſijnde de Kepſighers gemackelijck in deſelve gehupsvest. Hier over valt den grooten dooztocht der Caravanen die van Smyrna nae Aleppo ende in Perſien trecken. De plaetſe wert bp nae niet bewoont dan van Herders / welcke haere kudden in de naebuerighe weplanden in de vlackte geleghen dzijven. Men ſiet ten Ooſten van de Stadt een oudt Caſteel en de ruinen van een groote Kercke. Ten Zupden ende ten Noozden ſijn oock aenmerckelijcke oude vervallen mueren van ſommighe Palepſen / doch alles ingeſien zijnde ſijn het maer ruinen. De Turcken hebben 'er eene Moskée welcke eertijts een Kercke der Chziſtenen was / aen den inganck van deſelve zijn veele Colommen van gladden Marmorſteen. Men vindt 'er eenighe Chziſtenen / welcke ſich meeſt met tupnen behelpen / ende noch Pzieſter noch Kercke hebben. Oock verwijt de Soone Godts in de Openbaeringhe van den Hepligben Joannes aen die van Sardis; Dat ſy den naem hadden van levendigh te zyn, ende dat ſy doodt waeren. Waeckt, voeght hp 'er bp / ende hebt berouw, want ſoo ghy niet waeckt ſal ick als een dief tot u komen, ende ghy ſult niet weten op wat uere ick komen ſal.

Philadelphia is maer ſeven ende twintigh mijlen van Sardis nae het Philadelphia. Zupdt-Ooſten geleghen / aen den voet van den ſelven Bergh Tmolus, van waer men een ſchoon geſicht op de vlackte heeft. De Griecken behouden den ouden naem van die Stadt / maer de Turcken welcke die alle bederven / noemen deſelve Allakſcheir, dat is geſeght de Stadt Godts. Doe deſelve quaemen om het Landt te vermeeſteren ſtreden de Inwoonders ſeer wel ende verweerden haer kloeckelijck. De Turcken om haer een ſchzick aen te jaeghen maeckten een muer van doots-beenen / die ſp met Kalck aen malkanderen voegden. De Heer Conſul Giraud vertoonde mp een ſtuck daer van / dat redelijck vaſt was / hp hadde de curieushept gehadt om het daer van daen te hzengen / vindende men noch eenighe hzocken van deſelve. Sp wierden eyndelijck gedwonghen ſich op te geven / maer ſp maeckten ſachter ende dzaeghlijcker Capitulatie dan haere Naebueren. Men liet haer vier Kercken die ſp noch hebben / als die van Panagia ofte de Hepligе Maeght / St. Georgius, St. Theodorus ende St. Taxiarches, ſijnde de laetſte deſelve met St. Michaël. In Philadelphia ſijn ſeven a acht dup-

sent Inwoonders / onder dewelcke men twee duysent Christenen kan tellen / het welcke ons de wonderlijcke vervullinghe van de Openbaeringhe van den Heyligben Joannes doet sien. Ick were hoedanigh uwe wercken zyn. Ick houde de poorte voor u open, ende niemant kan deselve sluyten, om dat hoewel ghy weynigh krachten hebt, ghy evenwel mijn woordt hebt bewaert, ende en hebt mijnen Naem niet verseackt; om dat ghy het gedult hebt gehadt dat u door mijn woordt was bevolen, soo sal ick u oock bewaeren van de uere der vervolginge; die op de geheele wereldt sal komen, om die geene te beproeven die op de aerde woonen.

Soude men iets dat formeelder is konnen begeeren om de komste van den Turck den gezwooren vyandt van het Christendom te vertoonen dan dat voorgaende / welcke oock niet schijnt gesonden te zijn dan om onse sonden te straffen / ende om de waere Gelovighe van de valsche Christenen te onderscheyden? Maer in dit stuck moeten wy niet alleen van de Turcken spreecken / maer in 't algemeyn van alle de Mahometaenen / welcke meer dan de helft van het groote vaste Landt beslaen / ende niet alleen door het geheele Ottomanniscbe Rijck verspreyt zijn / maer noch door geheel Persien ende geheel Tartaryen / door een gedeelte van de Indiën / ende door alle de Custen van Africa nae de zyde van Europa. Wat schrickelijcken grooten uytbreydinge van Landen besit alleen den Groten Heer! Heeft men geen drie volle maenden van doen om dwarsch door sijn Rijck te reysen? Hoe veele Koninghrijcken heeft de Stadt met seven heuvelen, welcke over de waeteren heerscht, sich niet onderworpen? Daer is geen Stadt in de wereldt aen dewelcke men dese woorden beter kan toepassen dan aen Constantinopolen. Sy heeft seven heuvelen / ende op yder van deselve een Coninghlijcke Moskée, in dewelcke daegelijcksch godtslasterlijcke woorden teghens Christus Jesus werden uytgesproocken. Als men oock selfs de saecken nae de letter wil verstaen / soo heerscht sy over de waeteren / als zijnde de sleutel van de Archipelago, van de Witte Zee ende van den Pontus Euxinus. Ick loochene niet dat men sulcks oock de Roomsche Keysers kan toeschrijven / welcke de eerst opkomende Kerck langhe hebben vervolght / tot dat sy alle tegenspoeden hadde overwonnen ende de Dupvel voor duysent jaren gebonden wierde. Die term verstreecken zijnde is hy weder voor den dagh gekomen / begonstight zijnde door de Ottomanniscbe Waepenen / welcke sedert drie hondert jaeren / dat is geseght omtrent duysent jaeren nae dat het Heydendom den laetsten snack hadde gegeven / seer schrickelijcken toenaemen / ende een groot gedeelte van Asia, Africa ende Europa vermeesterden; want voor die tijdt was de Wet van Mahomet hy nae in Europa noch in een groot gedeelte van Asia niet eens bekent. Haer getal, seght de Gods-spraeck in de Openbaeringhe Joannis aen het twee ende twintighste Capittel / sal gelijck als het zandt der Zee

zyn

zyn in menighte. Ick ſagh hoe zy ſich over den aerdtbodem uytbreyden, ende het Legher der Heylighen, de beminde Stadt GODTS omçingelden. **Dat is de Stadt Hieruſalem van dewelcke zy ſich over langhen tydt hebben meeſter gemaeckt. Siet daer het geene al geſchiet is; volght nu het geene dat komen ſal/ van het welcke wy GODT moeten bidden dat hy den tydt wil verkorten.** Maer daer daelde van den Hemel een vyer door GODT geſonden dat haer verſlondt, ende de Duyvel die haer verleyde wierde geworpen in den Poel van vyer ende zwaevel, in dewelcke het beeſt ende de valſche Propheten tot in der eeuwigheyt nacht ende dagh ſullen gepijnight werden. **Het heeft ſchijn dat de oude Propheten der Joden haer gedachten niet hebben laeten gaen/ ende geſlaeghen over de voorvallen van deſe laeſte eeuwen. Men ſoude evenwel ſegghen dat de Prophete** Habacuc, **de Turcken als voor ſijne oogen heeft geſien in die ſchone Prophetie van de Chaldeen/ van dewelcke ſy voor een gedeelte ſijn geſproten/ ende van dewelcke ſy hare manieren hebben geërft.** Ick ſal, ſegt de GEEST GODS door de mondt van den Propheet een werck in uwe daeghen doen dat gy niet geloven ſult als men het u verhaelt. Want ſiet ick gae de Chaldeen opmaecken, welcke violante ende woeſte menſchen zijn, die door het land ſullen trecken om de Tabernaculen te beſitten welcke haer niet toekomen; Sy ſijn woedende ende vervaerlijck, alle haer aenſien ende beſtieringhe ſal van haer ſelfs komen. Haere Paerden ſijn ſnelder dan de Luyperts ende ſy hebben beter geſichte dan de Luchtſen. Haer Paerdevolck ſal ſich aen alle zyden verſpreyden, ende haere Ruyteren ſullen van verre komen. Sy ſullen vliegen als een Arent die op eenige proye nedervalt. Sy ſullen niet komen dan om geweldenaeryen te pleghen, ſy ſullen alles vernielen als eenen Ooſten windt, ende maecken gevanghene als Sandt in menighte. Sy ſpotten met de Coninghen ende verachten de Vorſten; ſy lacchen met de ſterckten, ende ſy maecken ſich daer Meeſters van door enckele aerde wallen. **My duncht dat men niet klaerder nochte uytvoerlijcker dan dit kan ſegghen om voor oogen te ſtellen der Turcken hooghmoet/ haere Tyrannie/ de vaerdighevdt ende de ſnelligheydt van haere Paerden/ ende de gemackelijcke wijſe op dewelcke ſy Steden ende Caſtelen vermeeſteren ende innemen. De Griecken welcke in haere hoepen ſuchten/ erkennen ſulcks noch beter dan wy. Sy verwonderen ſich dat de Vorſten van Europa alle Chriſtenen zijnde/ haere intereſten ende machten niet te ſaemen voeghen teghens den geſworen vyant van het Chriſtenrijck/ in plaetſe van toe te laeten dat hy gedurighlijck op haere Grenſen naedere. Tuſſchen Turckyen ende Italien is geene tuſſchen-ſchepdinge dan alleen de breedte van de Golf van Venetien/ ende ſy komen dagelijcks ſlaeven in het laeſte roven. Den grooten Heer vreeſt niemandt van alle de Chriſtene Vorſten ſoo ſeer als den Czaer van Moſcovien/ want hy kan niet alleen groote Leghers te velde brenghen/ maer oock lichtelijck**

telijck op de Landen van den Groten Turck komen; Maer het geene hem voordeel boven alle de andere ſoude doen hebben / dat is dat 'er geen Monarch van de Grieckſche Religie werdt gevonden dan alleen hy / en het is buyten twyffel dat de Griechen met ſeer groote vreughde onder ſijn gebiedt ſouden willen overgaen / ende dat ſy haer voor hem ſouden verklaeren / wanneer ſy ſaegen dat hy met een machtigh Legher in Turckyen viel. Ock hebbe ick eenighe Griecken hooren ſegghen / ende onder andere de Heer Manno-Mannea Coopman van de Stadt Arta, een man van verſtandt ende ſtudie onder de zijne / dat 'er onder haer veel van ſeeckere Prophetie ofte voorſegginge wierde geſproocken / welcke medebracht / dat het Turckiſche Rijck ſoude vernietight werden door eene Natie die Chryſogenos, dat is blondt van hair ſoude zijn / het welcke men geene landtaert kan toeſchrijven dan alleen de Muſcoviters / welcke by nae alle blont zijn.

Wy moeten / eer wy dit Landt verlaeten / u noch iets ſeggen van de Steden welcke in de gebuerſchap van de ſeven Kercken geleghen zijn / ſtellende daer van eenighe bysonderheden voor ooghen.

Hierapolis. Hierapolis is een Stadt welcke nu t'eenemael is verlaeten; De Turcken noemen de ruinen van deſelve Bambouck-kalé, dat is Cattoene Toorn, ter oorſaeche van de witte rotsſteenen die daer omtrent ſijn geleghen. Sy leght aen den voet van een hoghen heuvel / welcke ten Suyden een vlackte heeft van vijf mijlen breet / ende by nae recht over Laodicéa leght. De Reviere Lycus ſtroomt tuſſchen beyde deſe Steden henen / doch wat naeder aen Hierapolis. Men ſiet 'er ſoo veele ruinen van oude Tempelen / ende ſoo veel bronnen die mineraele waeteren uytwerpen ende bequaem ſijn om ſiechten te geneſen / dat men ſich niet moet verwonderen dat de oude aen deſe plaetſe de naem van Hierapolis, dat is Heylighe Stadt, hebben gegeven. Men beſpeurt daer onder andere een ſeer ſchone Badtſtove van wit marmor / verciert met veele Pylaren / welcke binnewaerts in ſijn geſtort. Van daer verdeelt ſich het waeter in verſcheyde Canaelen / ende ſich ſomwijlen boven de kanten van deſelve verheffende / maeckt het een hoorſte van witachtighe aerde / gelijckende het bovenſte gedeelte van deſelve ſeer wel de couleur van een Coupaes-ſteen. Deſe waeteren waeren ock ſeer beroemt wegens haere deughtſaemheyt in het ſtuck van verwen / ende men vindt daer omtrent noch een oude Grieckſche Inſcriptie / die door het Gilde van de Verwers is doen ſtellen. Daer is ock noch een groot marmore Theater overigh van veertigh trappen / het welcke waerdigh is beſien te werden. In het Portael van het ſelve leeſtmen een Inſcriptie ter eeren van Apollo diemen den toenaem van Archegetes gaf.

Mileſium is wepnigh minder vermaert geweeſt dan de Stadt Epheſen, ende ſy beyde hebben in deſe laetſte eeuwe by nae een ende het ſelve noodtlot gehadt / beſtaende de overblijfſelen daer van alleen upt een hoop

hoop ſchone oude bzocken van Marmoz / onder dewelcke men eenighe Herders hutten vindt. Het is jeghenwoozdigh onder den naem van Palatſchia bekent / ter oozſaecke van de ruïnen der ſchone Palepſen die daer hebben geſtaen. Alle onſe hedensdaeghſche Geographi ſijn hier omtrent verdoolt geweeſt / hebbende ſy de Stadt Melaſſo, die twee daghrepſen van Palatſchia geleghen is / vooz het oude Mileſium genomen / bedzoghen ſijnde dooz de overeenkomſte des naems / ſijnde in tegendeel waer dat Melaſſo, ſoo als ick in het verbolgh ſal bewijſen / de oude Stadt Mylaſa is. De Engelſche van Smyrna ontdeckten de eerſte dat de Stadt Mileſium geſtaen hadde ter plaetſe welcke men nu Palatſchia noemt / dooz een ſchone Inſcriptie die 'er noch te leſen ſtaet / in dewelcke de woozden *Polis Mileſiôn* tot vijfmaelen toe herhaelt werden. De gelegenthept ofte de ſtandt-plaetſe komt daer mede oock over een / ſijnde van Epheſen maer anderhalve daghrepſe gelegen / gelijck mede de naebuerighept van de Meander, ende van de Zee / welcke maer eenige mijlen daer van daen vliet / ſulx betuygen. De Meander, welcke de Turcken noch op heden Boujouck-Mindre noemen / ſoo als ick hebbe aengemerckt / is onder de Oude ſeer vermaert geweeſt dooz ſijne wonderlijcke zwieren ende dzaepinghen / met dewelcke hy de Griechſche letteren verbeeldt / ſoo als men kan ſien in de ſcheitſe die ick daer van hebbe gemaeckt. Het is een ſeer naeuwe Reviere / ſijnde wepnigh bzeder dan vijftien vaedemen / maer ſy is daer teghens weder ſeer diep / voonaementlijck dichte by Mileſium, daer ſy ſoo diep als bzeedt is.

Mileſium was de Geboozte-Stadt van Thales, een van de ſeven Wijſen van Griecken. Hy was de eerſte aen dewelcke de by-naem van de Wijſe eerſt wierde gegeven / ende hy verdiende deſelve daerom te beter om dat hy de eerſte onder de Heydenen was welcke de onſterfelijckhept der Ziele ſtaende hielt. Sommige ſegghen dat deſe Stadt in Ionia, andere weder dat die in Caria leght / doch men moet die in Ionia, nae het ſegghen van Strabo ſtellen / indien het waer is dat de Meander, ſoo als men ſchrijft / die twee Provincien ſcheyde.

Askemkaleſi, anders het Caſteel van Askem, is een Zee-haven ende vervallen Stadt / anderhalve dagh verder dan Mileſium gelegen. De Heer Picrelin geloofde dat het de oude Stadt Halicarnaſſus was / de Woonplaetſe der voozledene Coninghen van Caria. Doch ſoo wy Plinius willen geloven ſoo moet die Stadt verder geleghen hebben / want hy ſtelt deſelve maer op vijftien mijlen van Coos. Dat deſe gedachten in hem waeren gevallen was veroozſaecht dooz de groote menighte van marmoz-ſteenen ende ruïnen welcke daer werden gevonden / gelijck ooch veele oude Monumenten ende Inſcriptien. Hy deelde my drie a vier van deſelve mede; Ick bevondt in eene van deſelve / hoewel die niet ſeer gaef ende net was / dat die geene vooz dewelcke het Grafſchrift was gemaeckt Jaſeus, dat is van de Stadt Jaſus ofte *Askemkaleſi.*

Jassus hadde gheoorlogh geweest / het welcke my deede sien dat die ruïnen die van de Stadt Jassus waeren. Ick vondt daer nae dat de standtplaetse ofte de gelegenthept deselve was welcke de oude Geographi seggben dat die Stadt heeft gehadt. Strabo segbt in de beschrijvingbe van Caria dat Jassus een Stadt is geleghen in een Eylant dichte by het vaste Lant. Men siet 'er noch den omkringh van de mueren / ende een Marmore Theater in het welcke men een Griechsche Inscriptie leest / welcke ons te kennen geeft dat seeckere Zopater / soone van Epicrates, het selve aen Bacchus hadde toegewydt / even soo als dat van Athenen mede aen den selven Godt was gheheyligt. De Inwoonders van die Stadt waeren in vorighe tijden seer tot de visscherye geneghen / soo als men kan bemercken door een kleyn verhael dat Strabo ons daer van geeft. Seecker Konstenaer op Musicaele Instrumenten gaf op eenen tijdt de proeve van sijne ervaerenthept in de Stadt Jassus. Een ghelijck was omtrent hem gekomen om het gehoor te genieten van sijne konste / doch sy vertrocken haer alle soo drae sy het teecken hoorden waer door te kennen wierde gegeven datmen de Visch soude verkopen / uytgesondert een eenighe welcke wat doofachtigh was. De Musicant dit gbezeck niet wetende maechte hem een compliment daer over / ende bedanckte hem dat hy hem de eere deede van nae hem te lupsteren / ende dat hy / even als de andere / niet was vertrocken op het eerste hooren van het teecken / achtende hy de Musijckkonste meer dan sy. Hoe? antwoordde de andere / ick hadde het niet gehoort / ende daer op verliet hy hem schielijck om de andere te volghen.

Twee mijlen van daer sietmen de ruïnen van een seer trots gebouw / welche eenighe meenen die van het Mausoleum te zijn / als gelovende dat Jassus Halicarnassus is. Ich voege noch by het geene ich hier vorens hebbe geseght om het selve te bevestighen / dat Strabo beschrijvende de Zee-kust / soo als die geleghen is als men van Halicarnassus na Smyrna trecht / eerst Jassus stelde ende daer nae Milesium, het welche in der daet daer maer vijftien mijlen van daen legbt / ende dat hy daer nae van de Steden spreecht die verder geleghen zijn / gelijck als die geene welcke nu volght.

Melasso. Melasso is dan de Stadt Milesium niet / gelijck Ortelius, Ferrarius ende alle andere heydensdaeghsche Schrijvers verseecheren / datmen beswearen kan niet alleen door het geene ich van Palatschia geseght hebbe / maer ooch door de overeenkomste die 'er is tusschen dese plaetse ende het geene Strabo van de Stadt Mylasa schrijft. Ooch sietmen dat sy by nae den selven naem heeft behouden. De Tempel van Jupiter, welche sestigh stadien van de Stadt lagh sietmen noch geheel. Het is een kleyn Gebouw met vier Colommen in de Voorgevel / waer van ick u hier de afteecheninghe geve / welche men my heeft mede gedeelt. Het andere gebouw dat groter ende aensienlijcker is / is aen

den

den Keyser Augustus toegewijt / soo als blijckt door de Inscriptie welcke op de lijste staet. Doch het geene meest betuyght ende krachtighlijckst betoont dat Melasso de Stadt Mylasa ende niet Milesium is / is die schone Colomne welcke ick hebbe doen in het koper snijden / die ter eeren van Menander Soone van Euthydemus is opgerecht / ende welcke daer noch werdt gesien. Want Strabo van de Stadt Mylasa spreeckende / seght dat die Euthydemus eene van de voornaemste Borgheers van deselve was / ende dat hy groote rijckdommen van sijne Voorvaederen hadde geërft / zijnde hy seer gesien ende geacht / niet alleen in sijn Landt maer in geheel Asia, als werdende hy in het selve met de voornaemste bedieninghen vereert. Onderwijlen geviel het dat seecheren Hybreas sich oock in de werelt quam vertoonen. Sijn Vader hadde hem niet dan een Mupl-Ezel nae gelaeten om daer mede sijn kost te winnen met het laeden ende voeren van brandt-hout / ofte met noch geringher diensten daer mede te doen. Sich hier mede onderhoudende studeerde hy te Antiochien onder Diotrephes een seer vermaerdt Orateur. Synde weder te Mylasa sijn Vaederlandt gekomen / begaf hy sich aen de Plept-banck / ende dronghsich in tot eenighe publijcke bedieninghen / door dewelcke hy in weynigh tijdts soodaenigh voorderde dat hy sich als Meester van de Stadt maechte / selfs by het leven van Euthydemus, die doenmaels out was. Deselve hadde evenwel / doen hy in het bloeyen van sijne jaeren was meer aensien beseten dan Hybreas hadde verkreghen / oock was hy selfs seer gerespecteert / hoewel 'er iets tyranniesch in zijn doen was / door dien hy de Stadt groot voordeel hadde toegebracht. Hybreas ontviel eens in seechere aenspraeck een stout woort / maer seer wel ten propooste / want sich tot Euthydemus wendende; Ghy bent, seyde hy hem / een nootsaeckelijck quaet voor onse Stadt, want wy konnen noch met, noch sonder u leven. Het geviel daer nae dat Labienus een medestander van Cassius, tegens de Romeynen opgestaen zijnde / sich hooft van de Parthen maechte / welche het klepne Asia hadden bemachtight. Zenon van Laodicea ende dese Hybreas wilden hem niet erkennen / hebbende sy haere Steden teghens hem opgehitst / want sy beyde waeren seer bequaeme Orateuren die het volck deeden doen het geene sy begeerden. Als nu Labienus sich Generael van de Parthen deede noemen / soo seyde Hybreas; Ick sal den Generael der Cariers zijn; want Melasso leght in Caria. Hier nae naederde Labienus de Stadt met de Romeynsche troupen ende bemachtighde deselve / doch hy konde Hybreas niet vatten die sich alrede te Rhodus hadde gesalveert. Syn huys wierde ten roof gegeven ende de Stadt seer quaelijck gehandelt. Doch als Labienus het klepne Asia hadde verlaeten / keerde Hybreas wederom / ende raechte selfs nevens de Stadt weder op de been.

Wat belanght Halicarnassus het selve is langhen tijdt gerunneert geweest / ende men siet van het selve noch groote overblijfselen in een on- *Halicarnassus.*

bewoonde plaetse Boudron genaemt/ recht teghens het Eylandt Coös over/ het welcke door de Griecken niet werdt Stanchio, Stingo, ofte Lango genaemt/ maer wel door ons Zee-volck welcke de Griecken hebbende hooren segghen nae Côs toe, daer door die naem hebben gevonden ofte gemaeckt/ want sy segghen Stin-Go de K. achter de N. ende de K. als een G. uytspreeckende/ Stin de verkortighe van εἰς τὴν.

De drie Provincien Ionia, Caria ende Lydia welcke aen malkanderen grensen/ bestaen uyt goede ende vruchtbaere Landtsdouwen. De Oude seyden van het laetste Landtschap/ dat de Patrijsen in het selve twee herten hadden. De Doctor Picrelin verhaelde my dat die dwaelinghe sproot/ daer uyt/ dat het Landt seer vruchtbaer in Graenen zijnde/ de Patrysen/ ende mogelijck oock andere Vogelen/ door het menighvuldigh eten der selve soo groote ooren ofte lellekens aen haere herten kreghen/ dat die een tweede hert schenen te zijn/ het welcke hy oock voornaementlijck in de Duyven hadde aengemerckt. Wy saeghen iets diergelijcks als wy in de Archipelago waeren op onse wederkeeringhe van Smyrna. Onse Bootsgesellen vinghen een groote Zee-Schildt-padde/ welcke by nae het gewichte van dertigh ponden haelde. Als sy nu den selven den buyck open sneden riepen sy uyt dat deselve drie herten hadde. Ick liep 'er nae toe om dat wonderwerck te beschouwen/ ende ick bevondt dat het de twee oorkens van het herte waeren/ zijnde ygelijck van deselve soo groot als het halve herte in sich selven/ ende door dien sy saeghen dat die mede een slagh-aeder hadden ende sloeghen/ soo beelden sy haer in dat het drie herten waeren.

Dwaelinghe der Ouden omtrent de Patrijsen in *Lydia*.

Wy souden seer lichtelijck hebben konnen resolveren om meer andere Steden/ welcke voordesen seer vermaert in die quartieren sijn geweest/ te gaen besichtighen/ indien men ons niet hadde voor ooghen gestelt het gevaer dat wy liepen van of door stropers berooft te werden/ ofte wel dat de Turcken ons de eene part ofte de andere souden speelen om achter ons gelt te komen/ ende dat meest den tijd op valsche beschuldigingen welcke sy uyt de vuyst weten te versieren op de minste geleghentheyt. Men verseeckerde ons dat sedert eenige jaeren een Hollandtschen Consul by Ephesen berooft ende vermoort wierde/ ende men verhaelde ons een moeyelijck voorval dat sedert weynigh tijdts een Françoysch Edelman was overgekomen welcke met de Caravane van Smyrna nae Aleppo trock. Dese persoon was van grote middelen ende hy hadde sich te Smyrna niet willen bekent maecken. Door dien hy nu sijne Huysvrouwe ende eenighe Domestijcken met hem voerde soo gebeurde het dat sy op seeckere tijdt viel van het Cameel dat haer droegh. De knecht van desen Edelman kreegh daer over woorden met den Kemeldrijver/ als sijnde oorsaeck van desen val/ ende hebbende hy het tuygh van den Cameel niet wel versorght. Dese woorden liepen soo hoogh dat sy eyndelijck aen het vechten geraeckten.

Historie van een moeyelijck voorval seeckerfrans Edelman overgekomen.

ten. In een wooꝛdt de knecht doode de Kemel-dꝛijver hy nacht ende vluchte wegh ſonder iets aen ſijn Meeſter te ſegghen. Des anderen daeghs des moꝛghens ginghen de Turcken ende de Griecken welcke den dooden Kemel-dꝛijver ſaeghen aen den Cady van de naeſtby-geleghene plaetſe klaeghen / beſchuldighende den Edelman van die mooꝛt / ſoodaenigh dat de Cady ſtende ſoo veele getuyghen teghens hem ſijn ſtaet maechte om hem ter doot te verwijſen. Daer was even ter dier plaetſe een Convent van Françoyſche Capucijnen / welche ſijn ongeluck te weten gekomen ſijnde vooꝛ hem ſpꝛeecken / ende bewoghen den Cady nae veele ſollicitatien dat hy hem het leven ſoude ſalveren mits ontfangende dupſent rijcks-daelders. Siet nu hier op wat wijſe deſe Rechter ſulx deede. Des naedemiddags als men geloofde dat ſijn aꝛreſt ſoude gepꝛonuncieert werden / liet hy de geheele Caravane vooꝛ hem komen / ende begonde haer op een nieuw te onderꝛaeghen over de ſaecke; daer men van handelen ſoude. Siet daer is het Lijck van een menſche / ſepde hy / wie heeft hem gedood? Het is die Fransman / antwoꝛdden alle die van de Caravane, wijſende op den Edelman. Op wat uere heeft hy hem gedoodt? herꝛaeghde de Cady. Hy heeft het geduerende de nacht gedaen / herſepden ſy / maer wy ſouden het uer niet pꝛecijs konnen noemen. Als haer nu eyndelijck de Cady vꝛoeg op wat wijſe ende waer mede hy het gedaen hadde / ſepden ſy dat ſy het niet wiſten. Hoe Canailje / ſpꝛack doe de Cady met een toꝛſſe ſtemme / kont ghy-lieden een menſche beſchuldighen van een ander gedoodt te hebben ſonder te weten wanneer ende op wat wijſe hy het gedaen heeft? ghy-lieden bent een deel valſche Getuygen / ende ick wete niet wat my belet dat ick u niet aenſtonts alle doe den beck bꝛeecken. Soo ghy-lieden my van daegh geen twintigh dupſent Rijcksdaelders bꝛenght / in delwelcke ick u condemnere ſult ghy van hier niet vertrecken. Aldus dan vondt hy middel om geldt te trecken van den Beſchuldigde ſoo wel als van de Beſchuldighers / welcke genootſaeckt waeren haer ſelven te quotiſeren om die ſomme upt te maecken.

Noch een verhael by nae van deſelve natuere.

Een ander Fransman die eerſt te Smyrna was gekomen wierdt van een ſchelmſen Grieck aengeſpꝛoocken / hem ſeer inſtantelijck verſoeckende dat hy hem tien Rijcksdaelders wilde leenen. De Fransman / die hem niet kende / ſepde abſolutelijck upt dat hy ſulcks niet konde doen / waer op de Grieck hem verliet ſegghende dat het hem mogelijck berouwen ſoude. Als nu den Fransman eenighe tijdt daer nae vertrocken was om te lande nae Conſtantinopolen te repſen ende veel gouts over hem dꝛoegh / wierde hy onderweghen dooꝛ dꝛie arme Dupvels verſpiet / welcke deſe Grieck hadde opgemaeckt / welcke hem alles dat hy by hem hadde ontnaemen ende gebonden nae het eerſte daer by geleghene Dozp bꝛachten. Sy ſepden vooꝛ den Rechter van het ſelve dat hy een Corſair was ende dat ſy hem vooꝛ deſen op een Schip in de Archipelago hadden geſien / alwaer hy niet deede dan

roven. Op dese verklaeringhe wierdt hy in een gat gesmeten / waer uyt hy met groote moeyte geraeckte nae het geven van veel geldts / want daer is niets in de werelt het welcke de Turcken niet doen om haer interest. Ook is 'er een soorte van een spreeck-woordt door de geheele Levant / het welcke seght dat soo men met de eene handt gelt aen een Turck presenteert / hy lyden sal dat ghy hem met de andere een oogh uytsteeckt.

Slordighe rechts-vorderinghe der Turcken.

Haere Rechts-vorderinghe is kort soo als een pgelyck weet. Sulx is goet in veele voorvallen ende verkort de Processen / welcke door de konsten van eenighe Practisijns verlenght werden. Doch aen de andere syde loopen 'er weder veele misslaeghen onder / het sy door het omkopen der Rechteren / het welcke seer licht te doen valt / ofte ooch door de onkunde ofte enchele hoofdighept van een Cady, welcke alleen zynde / ende niemandt by sich hebbende wiens gevoelen hy gehouden is te volghen / oordeelt op eene soodaenighe wyse als het hem goedt duncht / ende meest den tydt nae syn grootste voordeel.

Vermaeckelijck vonnisse van den *Cady* van *Aleppe*.

Een van onse vrienden / welcke onlanghs van Aleppo was gekomen / verhaelde ons een seer vermaeckelyck vonnisse dat de Cady daer hadde gestreecken. Seecker Turck hadde eene van syne slaevinnen aen seecheren synen vrient verkocht / doch het liep niet langhe aen of het berouwde hem door dien deselve seer schoon was. Hy versocht deselve dan wederom te hebben aen die geene die haer gekocht hadde / hem presenterende het gelt weder te geven dat hy voor haer hadde betaelt. Hy beleedt hem dat hy sonder haer niet konde leven / ende besweer hem / hem deselve wederom te willen geven. Dese aen syne zyde betuyghde hem dat hy niet konde / dat hy haer niet hadde gekocht om haer weder te verkopen / ende dat hy haer absolutelyck wilde houden. De andere stende dat hy haer op die wyse niet konde verkrygen / nam syn toevlucht tot de Cady hem syne saecke voorstellende. De Cady antwoorde hem dat hy ongelyck hadde in het wederom vorderen van syne slaevinne / ende dat hy den koper niet konde verplichten om die weder te verkopen. Hier op drangh hem den anderen wat herder / ende beloofde hem eenigh geschenck by aldien hy maeckte dat hy weder Meester van haer wierdt. Wel nu dan / seyde de Cady ick sal het doen / mits dat ghy ook alles doet dat ick u sal bevelen / ende dan belove ick u dat uwe slavinne u sal wederom gegeven werden. Synde nu hier op de partye voor de Cady verdagvaert / versocht de Epsscher dat hem syne slaevinne soude wedergegeven werden / mits hem deselve somme die hy daer voor hadde gegeven weder aen tellende. De Gedaeghde ofte koper protesteerde dat hy hem deselve niet wilde quytmaecken / dat sy te saemen dieshalven een contract van koop hadden gemaeckt / ende dat men dat niet konde verbreecken. De Cady sich hier op nae den Epsscher wendende heval hem dat hy danssen soude / het welcke hy aenstonts deede / als hebbende belooft dat hy alles soude doen

doen datmen hem bevelen ſoude. De Cady ſich daer nae tot den Bedaegde heerende ſeyde tot hem / en ghy danſt ghy ooch. Ick / hernam de andere / ick begeere ſulchs niet te doen / ick ben niet geck ſoo als hy. Ha ! Ha ! hervatte de Cady, de koop kan niet gehouden werden door dien ghy bekent dat hy geck is / ende het contract dat ghy daer over met hem hebt gemaeckt is nul. Gaet ende geeft hem aenſtondts de ſlaevinne weder voor het gelt dat ſy u gheloſt heeft / ghy hebt u eyghen vonniſſe mede gebracht ; waer op dan de executie van die ſchoone ſententie volghde.

Daer laeghen twaelf Steden in Ionia, welcke haere ſaemenkomſten hielden dichte by Mileſium in eene plaetſe Panionium genaemt ; Smyrna wierdt naemaels by de twaelf gevoeght ende maeckte de dertiende. Deſe Steden waeren

Epheſen, Nu genaemt Ajaſalouck.
Mileſium, Nu Palatſchia.
Myuns, Over langhe verdeſtrueert.
Lebedos, Waer van nu niet te vinden is.
Teos, Een Dorp genaemt Sigeſi.
Colophon, Geraſeert.
Priene, Waer van men nu niet ſiet.
Phocœa, Nu genaemt Paléa Foja.
Erythræ, Het Dorp Geſmé.
Clazomena, Het Dorp Vourla ofte Keliſman.
Chios, Samos, Smyrna, } Welcke haeren ouden naem behouden.

Naeukeurige beſchrijving van den aert ende natuere der *Chameleons*.

Wy behielden twee Chameleons in het leven ſoo langhe als wy te Smyrna verbleven. Het eene was ons geſchoncken / ende het andere hadde de Heer Wheler in het Veldt gevonden. Sy gelijcken ſeer wel nae de Hagedis / maer ſy gaen veel lanchſaemer hebbende ſeer lange beenen. De oude Naturaliſten ſchrijven dat dit Dier van de lucht leeft / maer men heeft geremarqueert dat het vlieghen ende andere bloedeloſe dierkens eet / ooch heeft het een maeghe ende een vleynen darm dat niet nodigh ſoude zijn ſoo het van de lucht leefde. Het is evenwel waer dat men het by nae nopt ſiet eeten als men het langhe bewaert / ende alhoewel ick eenige vliegen aen het grootſte van de onſe aenboodt / ſoo hadde ick moeyte het die te doen neder ſwelgen. Doch dit is niet iets dat wat byſonders is in dit Dier. Men ſiet ſulchs ooch in de Hagediſſen ende ſlanghen / welcke ick vier a vijf maenden in Fleſſchen hebbe ſien bewaeren ſonder iets te eeten. Het geene ick 't aenmerckelijckſte hier omtrent vinde is de Obſervatie welcke de Heer du Four, een van de naeukeurighſte van onſe Stadt verſeechert heeft waergenomen te hebben / te weten dat de Cameleon hoewel hy niet eet/

des

des niettemin veele excrementen loſt. Ick bemerckte dat de onſe vier ende twintigh ueren aen den anderen ſliepen ſonder haer te beweghen/ oock was het ſaiſoen doenmaels redelyck kout. Haere tonge met dewelcke ſy de vlieghen ſteechen is langh ende aen het eynde hol als de Tromp ofte de Snupt van een Elephant/ het onderſte van het ſelve ſteeckt vooꝛ upt ende is als een lepel gemaeckt/ ſijnde met eene taepe ende lymachtighe vochtighepꝛ beſet/ waer mede het de mugghen ende vlieghen vaſt houdt. Plinius ende Solinus hebben geſchꝛeven dat het den mont by nae altoos open heeft/ datmen doch ſeer ſelden beſpeurt. Het geene het bpſonder heeft ende in geene andere Dieren wert gevonden is dat het het eene ooghe nae de eene ende het andere nae de andere zyde toedꝛaepdt ende beweeght. Soodaenigh dat het op eene tijdt nae om hoogh ende nae beneden ſien kan/ ende het eene ooge ſtil houden ende het andere beweghen. De ooghen ſchijnen twee klepne gette ſteentjens te weſen welcke tuſſchen de ooghleden geſet zijn/ ende met een klepn gaetje doozboozt om daer dooꝛ het licht te ſien. Dit was oozſaecke dat Tertullianus haer oogh *Punctum Vertiginans* noemde/ dat is een ſtipken dat aen alle kanten dꝛaept/ ſijnde het oogh ofte den oogh-appel inder waerhepꝛ niet grooter dan het hooft van een ſpelde. Doch wat belanght de veranderinghe van ſijne Couleuren dat is een ſoo verwonderens-waerdige ſaeck/ dat ghp niet anders als verheught ſult konnen ſijn als ick u myne Obſervatien daer over gedaen mededeele. Ariſtoteles, Plinius, Solinus ende Plutarchus hebben geſchꝛeven dat dit Dier alle ſoozte van Couleuren aennam/ upꝛgeſondert de roode ende de witte/ ende ſy willen ons wijs maecken dat die veranderinghe werdt veroozſaeckt dooꝛ de vooꝛwerpen daer het ſich naeſt bp bevindt/ van dewelcke het de Couleuren nae ſich treckt. Onderwijlen hebbe ick ſoo wel als andere geobſerveert dat het het wit ſeer lichtelyck aenneemt/ doch het is inder waerhepꝛ geen wit dat t'eenemael van alle andere couleuren ſupver ende ongemengelt is/ oock ſijn alle de couleuren die het aenneemt altoos met eenighe wolchjens gemengt. Ick ſoude oock niet abſolutelyck willen toeſtemmen/ even als ſommige doen dat de objecten hem dienen om ſijne Verwe te doen veranderen. Daer in is iets dat waerachtigh is/ maer het is dat alleen niet dat die veranderinghe veroozſaeckt. Als wp de onſe in een Wijngaerdt lieten loopen wierden ſy allenckskens ſeer ſchoon groen/ ſoo datmen moepte hadde om haer upt de blaederen te onderſcheyden/ ende ſy behielden die verwe noch eenighe oogenblicken als men haer daer weder af nam. Als de Heer Wheler het ſijne in het Veldt vingh was het op een Boomken ende ſcheen geheel groen te zijn/ doch als het ſagh dat men het wilde vatten/ viel het op der aerde ende wierdt ſwart. Wanneer wp de onſe op ſwarte ſtoffen ſetten ende dat ſy daer langen tijdt op bleven/ wierden ſy geheel ſwart/ doch niet ſchielyck ende in een ooghenblijck. Ick hebbe nopt gemerckt dat ſy van Couleur ver-

anderden

anderden als men haer op blaauw / root / ofte violet ſette. Voor my ick gelove dat haere veranderinghe ordinaris upt haere paſſten ofte drifften ſpruyt / welcke veranderinghe oock mogelijck door de hette ofte de houde ſomwijlen werdt voortgeſet. Want als ſy ſchoon groen zijnde men haer wilde vatten ſoo vlieden zy / blaeſende als eene ſlanghe ende ſwart werdende. Het klepne als het vreesachtighſte veranderde oock ſchielijcker / doch voor al als ick het ontwaeckte. De couleur welcke het grootſte den meeſten tijdt hadde was grijsachtigh groen met vijf a ſes wit ende roodachtighe vlacken aen de zijde van het rugghe-graedt. Maer deſe couleuren veranderden dickmaels in ſwartachtigh / ſonder datmen eenigh overblijffel van het groen ofte van de vlecken ſagh / voor al als wy het in houdt weder door de open lucht lieten lopen. Als ick het onder een witte / roode ofte wel anders gecouleurde muts ſette / ſoo haelde ick het daer altoos geheel wit uptgemenght met Oranghe ende geel / ende ſomwijlen met noch lichten vlecken geſpickeldt. Ick wiſte niet waer aen dat ick die veranderinghe ſoude toeſchrijven dan aen het gewelt dat hy deedde om daer upt te komen / want als het ſliep ſoo veranderde het niet. Hebbende het in ons ſchip gebracht ſoo remarqueerde ick op ſeecheren tijdt dat het klauterde dichte by het venſter van mijn kamerken / ende trachte om door de eene ofte de andere ſcheure te ontvlieden. De Zuydt Ooſten wint welcke heet is woey 'er doenmaels door ende het hadde als doen een couleur die ick noch nopt op het ſelve hadde bemercht. Het was geelachtigh geſprickelt met ſwarte ſtippelen. Ick nam het daer van daen ende die Couleur ginck aenſtonts over / door dien het grijsachtigh wierde. Ick ſette het weder twee ofte driemaelen op deſelve plaetſe / doch het wierdt alleen geel met Orange gemengt ſonder vlecken. Ick hebbe het ſomwijlen grijsachtigh ſwart geſien hebbende het geheele lichaem als een Luppaert geſpickelt met ſwarte ende geele vlecken / welcke verginghen als men het handelde. Het nam oock dickmaels een ſeer dupſtere groene Couleur aen geſpickelt langhs den rugh met vijf witte vlecken ſoo groot als een deupt. Op ſeeckeren avont vond ick het licht groen gevlecht met geel ende ſwart. Maer de grondt wierde grijsachtigh ſwart ende de vlecken verginghen als men het terghde. Het klepne was bleeckachtigh geel als het quam te ſterven ſonder vlecken / ende ſoodaenigh werdt het noch van my bewaerdt. Dit is oock het geene dat Plinius ſeght met deſe woorden; *Defuncto Pallor eſt.* Eyndelijck het veranderen van alle deſe couleuren is een ſeer wonderlijcke ſaecke / het welcke my doet verwonderen over het geene dat de Heer Gaſſendus geſegt heeft in het leven van de Heer Peireskius, want hy verſeeckert dat het Cameleon niet verandert dan alleen dat het een wepnigh bruynder wert wanneer men het in de ſonne ſet / doch mogelijck ſpruyt ſulcks daer upt datmen in onſe quartieren ſijne veranderinge ſoo wel niet kan beſpeuren. Dit doet my ge-

denchen aen twee Capucijnen welcke over eenighe jaeren door Lyon paſſeerden met een Cameleon om het aen den Coningh te vereeren. Veele Perſonen ſaeghen het ſelve ende verſeeckerden dat het geene men ſepde van de veranderinghe van de Couleuren een verdichtſel was. Ick ſelve bleef 'er meer dan een uer by ſonder iets dies aengaende te konnen beſpeuren. Maer wat die geene belanght welcke te Smyrna waeren / hare Couleuren wierden ſoo verſchillende / dat het t'eenemael andere dieren ſchenen / het welcke men ſoude gelooft hebben ſoo men deſelve niet van de ſelve gedaente hadde geſien / ende geweten dat men dit nopt upt ſijn geſichte hadde laeten gaen. De Heer Wheler remargueerde die wonderlijcke veranderinghen ſoo wel als ick / ſoo wel als veele andere die met ons op het ſelve Schip waeren. Ick was ſeer hedroeft over het groote datmen liet ontlopen door het openen van het venſter van mijn kaemertjen / ende ick kan daer nae van het ſelve ſtantſch geene tydinghe vernemen. Dit dier is ſeer beangſtight voor de koude / ende als de Heer du Four vijf a ſes van deſelve upt Egypten hadde doen komen ſoo gebiel het dat ſy de voorleden winter op den wegh waeren / ſijnde deſelve ſeer ſtrengh. De arme dieren welcke in een kaſſe met ſemelen waeren / waren als een kloot by ende door malkanderen gekropen / hebbende de voeten door een gevlochten ende de ſteerten om den hals geleght om ſigh voor de koude te beſchutten / welcke haer evenwel hadde doen ſterven / ende hy ontfingh deſelve in dat droevighe poſtuer.

Vertreck van *Smyrna*.

Wy ſtelden vaſt dat wy ons op de Engelſche Schepen ſouden embarqueren welcke weder nae Engelant keerden ende te Zante moeſten anckeren. Wy waren blijde dat wy daer ſouden komen om van daer nae Athenen te gaen. Daer waeren twee Coopvaerdy-Schepen het eene genaemt de Stadt London ende het andere de Geſalfde David, nevens twee Schepen van Oorloge de Draeck ende de Dartmouth; wy wierden op het laetſte van den Capitepn John Temple met veel beleefthept ontfangen. Sijn Schip was een Fregat van dertigh ſtucken Canon / hy heeft met het ſelve in deſen laetſten Oorlogh neghen a tien Pijſen van de Hollanders genomen. Hy is een Capitepn welcke van alle de wereldt voor ſeer couragieus erkent is / ſijnde daer by kloeckmoedigh als een Leeuw. Hy ſtierf van verlanghen om die van Tripoli te rencontreren / met dewelcke de Engelſchen doenmaels in Oorloghe waeren / ende hy beloofde ons yder een ſlaef / even als of hy die al in ſijne macht hadde gehadt; doch wy verlanghden niet ſeer nae eene ſoodaenighe ontmoetinghe.

Die Rovers van Tripoli ſijn de ſnoodſte van de geheele Archipelago. Doch de Engelſche hebben haer des niet tegenſtaende wel tot reden weten te brenghen / hebbende vijf van haere Schepen verbrandt ſelfs in haere Haeven / door behulp van Chaloupen / welcke eens lachten met de muſket-kogels die op haer haegelden. Sy hebben haer

epnde-

eyndelijck verpliçht Vrede met haer te maecken ende haer de waerde van tachtigh duysent Rijcks-daelders te betaelen in Slaeven / Coopmanschappen ende geldt. Sy hochten een Ridder van Maltha ende vier Maltheser slaeven vry voor de waerdye van vijf ende twintigh duysent Rijcks-daelders welcke gehoort wierde aen de somme die de Tripolesen hadden belooft. Sy deeden dit alleenlijck om de civiliteyt van de Ridders van Maltha te erkennen / welcke de Engelsche Schewel hadden ontfanghen ende allerley provisien gegeven. Sy bedonghen onder de Vredens-Conditien dat men haere Schepen niet soude moghen visiteren / ende dat sy soodanighe Coopmanschappen als sy wilden souden moghen voeren / selve die andere Natien toequaemen. Want dat hadde de voornaemste oorsaecke van haer verschil geweest / door dien die van Tripoli gelooftden dat sy recht hadden om te confiskeeren het geene de Engelsche niet toequam / schoon dat het onder haere Vlagghe door Zee wierde gebracht. Het was de Ridder Narbourough die dese Oorlogh soo wel bestierde ende die deselve met eere eyndighde voor het eynde van het jaer seskien hondert ende vijf en seventigh. Hy is deselve die over eenighe jaeren / door ordre van sijne Britannische Majestepit in de Straet Magellanes was / om de geheele gelegenthept ende doortoght van deselve aen te teeckenen. Hy bracht een seer naeukeurighe beschrijvinghe daer van mede te rugghe.

Genereuse erkentenisse van die van Engelant aen de Malthesers.

Den acht ende twintighsten November zeylden wy met een goede windt voor den dagh de Golf van Smyrna upt. Wy lieten omtrent vijftien mylen op onse linckerhandt het Oorp Vourla, ende vijf mylen verder dat van Kelisman, leggende op een uytsteeckende hoeck lands recht over eenighe Eylanden ende de klippe Calabouroun. De twee volghende daeghen deeden wy niet dan laveeren tusschen Chio ende het Eylandt Psara, hebbende den windt upt den Zuydt-Westen / dat ons teghen was. Den eersten December quaemen wy boven die twee Eylanden / stellende onse Cours op Negropont aen / daer wy dichte by quaemen. Des anderen daeghs wierden wy weder op de kust van Psara gedreven door een stormm die twee daeghen duerde / ende met donder / blixem ende draey-winden een eynde nam / waer door alle onse Matrosen seer ontzet waeren. Wy henghelden noch vijf a ses daeghen om dat Eylandt door dien wy in de windt hadden tot op den negenden December / als wanneer de windt Noordt-West zijnde gelopen wy dien avondt tusschen Negropont ende Andros souden hebben konnen heenen lopen / maer de nacht ons overvallende ende de windt opsteeckende / dorsten wy ons niet tusschen die Eylanden in begeven / welcke niet meer dan vijf a zes mylen van malkanderen geleghen zijn. Den volghenden morghen bevonden wy ons dichte by Tiné ende Miconé, doch soo als wy tusschen die twee Eylanden wilden doorlopen / wierdt ons sulcks door een schielijck opkomende stilte belet / ende door dien in den nacht een stercke Noorden-windt door blies / soo smeten

wp het over staegh / om niet tusschen die Eylanden in te raecken / wederstaende de windt soo veel als wp konden. Wp waeren seer vermoeyt door de stormen van de voorgaende nachten / doch dese was seer verschrickelijck / ende onse Matrosen kreghen daer door de vreese in het lijf. Op de midder-nacht nam de windt soodaenigh de overhandt dat hy ons besaens-zeyl scheurde dat wp alleenigh by hadden geset. Wp konden in meer dan een quartier uers tijdt geen ander bysetten / ende de andere Schepen hadden het al soo quaet als wp. Het onse wierde dickmaels door de Baeren bedeckt / ende ick hadde goedt het venster van mijne kaemer te slupten / ick hoorde daer eckemael geheele golven waeter inslaen / welcke my scheenen soo veele waerschouwinghen te zijn van dat wp in noodt waeren van schipbreucke te lijden. De Koffers / kisten ende het Geschut maeckten een vervaerlijck geraes / zijnde door de holle Zee aen het gaen geraeckt / ende ghy kont oordeelen met wat verwaringhe wp den geheelen nacht doorbraghten. Ons Schip als het kleynste ende lichtste gelaeden wierdt het meeste van allen geslinghert / ende wp meenden yder ogenblijck dat wp het onderste boven souden raecken. Des morghens waeren wp vijftigh mijlen van Tiné dichte by het Eylandt Icaria, sonder dat 'er schijn was dat de windt dien geheelen dagh soude gaen ligghen. Dit Eylandt heeft geene Haeven soo als de Oude Geographi hebben aengemerckt. Het verdrincken van Icarus Soone van Dædalus heeft het selve zijn naem gegeven / gelijck oock de omgelegene Zee de Icarische Zee werdt genaemt. Dit alles scheen voor ons niet veel goedts te bedieden / gelijck oock dat wp een van onse Schepen vermisten. Dit was de Gesalfden David het welcke het lichtste van allen zijnde ons deede vresen dat vergaen moghte zijn ofte wel op de Eylanden Tiné ofte Miconé gestrandt. Wp zeylden die geheelen dagh voor de windt af / hoewel die vervaerlijck hardt was / ende wp vorderden omtrent hondert mijlen / niet tegenstaende de baeren soo hoogh waeren als onse Compagne. Teghens den avondt saeghen wp aen onse rechterhandt het Eylandt Stampalia, ende des nachts vorderden wp tot aen Scarpanto toe / niet teghenstaende wp maer een zeyl by hadden. Het is een Eylandt van omtrent vijftigh mijlen in de rondte / vol geberghte dat redelijck vruchtbaer is. Aldus geraeckten wp door de hulpe Godts upt dit onweder van ons nopt weder op de Zee te vertrouwen soo wp eens het Landt onder de voeten konden bekomen. Doch de reden van die geene welcke de Zee bevaeren sijn niet veel stercker dan die van de Minnaers / ende men gedenckt niet meer aen deselve als het gevaer over is. Wp konden ons te lichter vertroosten daer over dat wp niet te Rhodus quaemen dat aen onse lincherhandt lagh / om dat men ons seyde datmen geene vreemdelinghen in de Stadt liet komen. Men liet de Heer Ambassadeur van Vranckrijck als hy daer quam wel binnen komen / maer men wilde niet toelaeten dat hy upt sijn huys

Sware storm

soude

ſoude gaen dan als hy vertroch / door dien hy geen paſpoort van den Grooten Vizir hadde / ſonder het welcke men Rhodus niet behijchen magh. Men ſeght ooch dat het nu een ſeer ſlechte plaetſe is / ende dat de Turchen / welcke nopt iets repareren / daer lichter upt ſouden gedreven werden als ſy de Ridders van St. Jan / nu van Maltha hebben verjaeght.

De Overſten van onſe drie Schepen ginghen met malkanderen te raede / ende ter oorſaecke van het boſe weer beſloten ſy van de Eylanden af te lopen / ende haeren Cours bezuyden Candia te nemen; het welcke te werck hebbende geſtelt / dobberden wy noch achtien a twintigh daeghen op de Zee eer wy te Zante konden komen. Het ſoude ons ſeer quaelijck hebben bekomen hadden wy noch langher op de repſe moeten vertoeven / want ons Schip begonde gebreck aen waeter te krijghen / ende hadde alrede eenighe vaeten van den Draeck geleent.

EYNDE van het I. DEEL, en 't III. BOECK.

HET II. DEEL.

REYSE

Van

PATRAS, LEPANTHE, DELPHOS, LIVADIA ende THEBES.

VIERDE BOECK.

Reyſe van Patras, Lepanthe, Delphos, enz.

Komſte te *Zante.*

WY anckerden dan te Zante op den derden Januarii duyſent / ſes hondert / ſes ende ſeventigh / welcke den vier ende twintighſten December vyf ende ſeventigh volgens den ouden Stijl was / die de Griecken volghen hoewel ſy Onderdaenen van de Venetiaenen zijn / wy vonden het Schip de Geſalfde David in de Haven legghen / het welcke op die avondt als de ſtorm begonde op te ſteecken geluckighlijck tuſſchen Tiné ende Miconé was doorgeraeckt / ende vyftien daeghen voor ons te Zanten gearriveert. Ick deedde my door een ervaeren Stierman onderrichten weghens het geene men van het Compas ſeght / te weten dat het ſelve niet en varieert recht tegens het voorgeberghte van Tenarus nu Cabo de Matapan genaemt ſijnde den hoeck van Moréa; Hy verſeeckerde my dat het daer ſeer wepnigh varieerde / dat is omtrent een graedt ende eenige minuten / ende dat in de Eylanden van de Archipelago de variatie was van twee graeden / ofte van twee ende een halve. Wy bleven twee a drie daeghen in de Schepen ſonder in de Stadt te komen / hebbende wy geen prattica in deſelve konnen verkrijghen om dat wy upt de Levant quamen / die altoos van beſmettinghe verdacht is.

Vertreck van *Zante.*

Den ſesden Januarii naemen wy een man van Zante met ons om ons voor Tolck te dienen; Hy ſpraeck de Italiaenſche ende de Engelſche Taelen / ooch huerden wy een barcke om nae Lepante ende Athenen te gaen. De overvaert van Zante nae het vaſte Lant om in Moréa te komen is maer van achtien mijlen / doch door dien wy ter halver

halver wegh dooꝛ een contrarie wint wierden belopen ſoo keerden wꝑ te rugge ende gingen te Santa Veneranda ſlaepen / dichte bꝑ het welcke de begraef-plaetſe der Engelſchen is. De Papa, dat is Prieſter / van die Kercke verleende ons die nacht hupsveſtinge / ende wꝑ ſchepden den volghenden moꝛghen vooꝛ den dagh van hem. Wꝑ ſeylden tot aen tien ueren toe / in welcke tijdt wꝑ dertigh mijlen af leyden / ende in het Vaederlandt van Mercurius te lande quaemen. Hier waren de ruïnen van de oude Stadt Cyllene, nu Chiarenza genaemt / waer upt het ſpꝛupt dat de Poëten den Godt Mercurius Cyllenius Heros noemden. Sijne welſpꝛeeckenthept heeft van de tijdt niet konnen verwerven dat die ſijn geboꝛte-plaets ſoude ſpaeren. Doe de Venetiaenen Meeſters van Moréa waeren was hier ter plaetſe een klepne Stadt / doch jeghenwooꝛdigh is 'er niet overigh als den omkringh der grachten / ende eenighe ſtucken muers die in het velt ſtaen. Deſelve ſijn ſeer dick op de hooghſte plaetſe die op de Zee haer uptſicht heeft / ende men kan niet verſeeckeren of ſoo ſwaere mueren dooꝛ de kracht van een Aertbevinghe ofte wel dooꝛ die van het buskrupt ſijn omgeraeckt. Op een mijle wegs daer van daen is een Clooſter van Caloyers. Daer was vooꝛ deſen een klepne Haven ofte Arſenael om de Galeyen te berghen / maer deſelve is nu geheel verſtopt / het overighe is niet dan een Reede daer goede anckergront is / maer niet al te groote vepligheyt vooꝛ de Nooꝛden ende Nooꝛdt-Ooſten wint / die in die quartieren Boreas wert genaemt. Wꝑ vonden daer dꝛie Franſchꝛe Schepen ten Ancker ligghen / welcke leeftocht vooꝛ Sicilien opkochten. Een Os koſte daer doenmaels vijf a ſes Piaſters, ende een Schaep dꝛie oꝛt ofte een geheele Piaſter. Sꝑ laeden daer oock kooꝛn dat de Griecken ende Albanoiſen haer toevoerden.

Eer wꝑ te Chiarenza quaemen ſoo paſſeerden wꝑ de Caep van deſelve naem / welcke een gedeelte is van het vooꝛ-geberghte eertijdts Chelonates genaemt / oock paſſeerden wꝑ de klippe Caucalida, die rondtom met banchen is beſet. De groote Schepen mijden deſelve houdende haer een wepnigh hupten in het rupme ſop. Chiarenza legt maer ſes mijlen van Caſtel-Torneſe, dooꝛ de Turcken Clemoutſi genaemt / ende vijftien van Gaſtouni dat een plaetſe is van middelmaetighe grootte vijf mijlen van de Zee geleghen op eene Revière welcke ick gelove dat de Peneus is. Des naemiddaghs ſeylden wꝑ langhs Moréa, ende wꝑ quaemen te nacht-ruſte twintigh mijlen verder op eene plaetſe Pechiera ofte het meir van Corichy genaemt. Wꝑ ſliepen in onſe Barche ende vertrocken vooꝛ den dagh. Omtrent negen ueren quaemen wꝑ aen de Caep Counoupeli, alwaer wꝑ eenige tijd ſtil bleven. Men ſiet daer noch een vierkanten Tooꝛn ende eenighe verballene hupſen / welcke ten tijden van de Venetiaenen bewoont wierden. Aen den voet van de Rotſe / upt dewelcke deſe Caep beſtaet is een bꝛon van warm waeter dat ſout ende ſwavelachtigh is ende in

Zee

Goede koop leeftochte Chiarenza.

Zee loopt. Boven op de geſeyde Rotſe ſietmen een ſchoone vlachte met Pijnboomen bedecht.

Onſen Cours vervolgende quaemen wp aen Cabo Calogria ſoo als de Griechen die plaetſe noemen / ſijnde deſelve welcke ooch den naem van Maurovouni ofte ſwarten Bergh voerdt. Dichte daer bp is een kleyne Reviere / welcke nae allen ſchijn de Lariſſus is / welcke aen bepde ſijden veele Dorpen heeft. Twaelf mijlen verder vintmen een andere Caep den Toorn des Paus genaemt; aldaer was een Wachthuys / onder de Heerſchapppe der Venetiaenen. Van daer ſeylden wp niet verder langhs Moréa maer wp ſtaecken over aen de andere ſijde / om de Heer Pendarvies te gaen beſoecken / welcke een Engelſch Coopman is / bp dewelcke wp op onſe eerſte aenkomſte te Zante hadden gelogeert. Hp lagh aldaer op de Reede met een Schip dat hp met Corenten deede laeden recht tegens Meſſalongi ende Anatolico over. Dit ſijn twee Dorpen geleghen in het Landt der oude Ætoliërs, in maeraſſen door de Zee gemaecht gebout even als Venetien. Wp vonden daer ooch twee Venetiaenſche Marſiliaenen welcke zout laeden. Een van deſelve wierde drie a vier daeghen daer nae door de Corſairen van Algiers genomen / welcke een Brygantin met vijftien ſoldaeten affonden / hebbende bemercht dat'er maer vier a vijf perſonen in de Marſiliaene waeren. Om haer ſpel te beter te ſpelen / hadden zp / wanneer ſp naederden de Franſſche Vlagghe laeten waepen / welcke men in die Quartieren dickmaels ſiet / om beeſten voor Sicilien te komen haelen.

Beſchrijving van *M. ſalongi* ende *Anatolico*.

Nae dat geſeyde Coopman ons een gheheelen dagh wel hadde onthaeldt / keerden wp weder te rugghe om aen de zyde van Moréa te komen / laetende de Caep Mauromiti aen de rechter handt welcke omtrent vijftien mijlen van den Toorn des Paus leght / daer na / op tien a twaelf mijlen nae aen Patras gekomen zijnde / ſeylden wp voor bp een Bloch Caminitza genaemt / dat aen bepde de ſijden van eene Reviere drie mijlen van de Zee leght.

Op deſe plaetſe was bupten twijffel voor deſen de Stadt Olenus, ſijnde de Reviere Pirus, welcke Pauſanias op tachtigh Stadien van Patras legt. Als men verder nae Patras naedert laetmen op een hoogte het oude vervallene Fort Achaia legghen / ſijnde een wepnigh van den oever af / ende een wepnigh verder het Canael van een Beecke welcke doen droogh was / jeghenwoordigh door de Griecken Leucos ende in vorighe tyden Glaucos genaemt / gelijck men in Pauſanias hanſien. Alle deſe plaetſen legghen op de kuſte van het oude Peloponneſiſche Achaïa, want daer was noch een ander / het welcke het landt van Athenen Thebes ende eenighe andere omligghende behelsde.

Patras.

Patras leght maer een quartier uers van de Zee af op een hooghte / welcke ſich ten Noorden tot aen een redelijck hogen Berg uytſtrecht. Op de hoogſte plaetſe der Stadt is eene Fortereſſe / welcke doenmaels door

dooꝛ een Turck / Hebby-Bey genaemt; Deſelve leght bupten twijffel op deſelve plaetſe daer dooꝛ deſen die van de Komeynen ſtont. Binnen deſelve was eene Diana bygenaemt Laphria, ooch het Graf van den Helt Eurypilus die in het belegh van Tropen hadde geweeſt. Hem was in het verdeelen van den beupt van die Stadt een dooſe te beurte gevallen / waer in een beeldt van Bacchus beſloten lagh / ſijnde het ſelve dooꝛ Vulcanus gemaeckt ende dooꝛ Jupiter aen de Tropanen geſchoncken. Eurypilus hadde deſelve ſoo dꝛae niet van binnen beſchout of hp verlooꝛ ſijn verſtandt / het welcke hem verplichte / als hp ſomwijlen eenighe oogenblicken bp ſijn ſinnen was / aen het Oracul van Delphos te gaen raedt-vꝛaeghen / om te weten hoe dat hp van die ſwackheydt des Geeſts ſoude konnen geneſen werden. Hem wierde geantwooꝛt dat hp ſoude blijven ende ſijn Beelt van Bacchus dediceren ende veſtighen ter plaetſe alwaer hp ſoude vinden dat de Inwoonders met ſeer vꝛemde plechtelijckheden hare Offerhanden deeden / ſoodaenigh dat hp / wepnigh tijdts daer nae / aen de Haeven van Aroé ſijnde gekomen (welcke daer nae de Stadt Patras wierde) bevont datmen aldaer een Jonghman ende Jonge dochter op het Altaer van de Goddinne Triclaria ginck offeren / het welcke aen Eurypilus deedde bekennen dat het daer ter plaetſe was daer het Oracul hem hadde vooꝛſeght / dat hp van ſijne dwaesheydt ſoude geneſen werden. Het viel de Inwoonders ter ſelver tijdt mede in / dat de Godts-ſpꝛaeck haer hadde geantwooꝛdt dat ſp van den noodt van eene ſoo barbariſche Offerhande te doen ſouden bevꝛydt werden / wanneer ſp een Coninghp die ſp nopt hadden geſien ſouden ſien aꝛriveren / ſullende hp een kaſſe / waer in een Godt beſloten lagh / medebꝛengen. Aldus wierde dooꝛ dit geval Eurypilus van ſijne dwaesheydt geneſen / ende de Inwoonders bevꝛydt van het plegen van ſoo eene bloedige ende wꝛeede Ceremonie / welcke haer dooꝛ het ſelve Oracul was opgelegt / om de ſwaere ſonde van Menalippus ende Cometho te verſoenen / die dooꝛ haere ſondighe liefkooſinghen den Tempel van Diana hadden onthepligt. Fabul van Eurypilus.

In die Fozteresſe was mede den Tempel van de Panachaïdiſche Minerva, dat is geſeght de Beſcherm-Goddinne van geheel Achaïa, want die Stadt was de aenſienlijckſte van geheel het Landtſchap. Haer beeldt was van Gout ende Yvoir.

Ick gelove dat de Stadt Patras ſich in vorighe tijden tot aen de Zee toe uptſtreckte / want men ſiet noch in de naeburighe velden genoegh ruïnen van gebouwen welcke te kennen geven dat de plaetſe is betimmert geweeſt. Het is daer ter plaetſe dat de Tempel van Cybele ende Atys heeft moeten ſtaen / welcke Pauſanias ſchꝛijft dat in de Nederſtadt is geweeſt / ende ick twijffele niet of deſelve was dichte bp een Kercke die onder de aerde is / welcke de Griecken het ſchool van den Heyligben Andréas noemen / alwaer wp een ſtuck van een

ſchoone Lyſte van out Marmor ſaeghen. Hondert ſchreden van daer was een ſoorte van een Circus, Stadium, ofte renplaetſe / alwaer men de ſpelen ende de wedtlopen vertoonde ende hieldt / ſoo als ick geſeght hebbe als ick van Epheſen ſprack. De zyden beſtonden oock upt een rye booghen welcke ſich van verre upt de Zee aenkomende vertonen. Dit deede my gedencken aen eene Medalie welcke ick van Patras geſien hebbe / op deſelve was de Haeven van die plaetſe verbeeldt / met eenige boghen / welcke de deſe wel ſouden konnen ſijn geweeſt. Wy honden daer de ruïnen van het Theater ende van veele andere Tempelen / van dewelcke Pauſanias gewagh maeckt niet vinden.

Op de Mercht was een Tempel van Jupiter Olympicus ende van Apollo, doch jegenwoordigh ſijn 'er by de Bazar ofte de Mercht der Turcken / niet dan Moskéen ſonder het minſte teecken van antiquitept. Dichte by de Haeven was een Tempel van Neptunus ende een andere van Ceres. De laetſte was aenmerckelyck door eene Fonteyne / welcke alleen maer door een muer van deſelve was afgeſcheyden. Men ginck daer om de upkomſte der ſiechten te weten raedt-vragen / ende ſiet hier de wyſe op dewelcke men ſulcks doen moeſte. Men bondt een Spiegel aen een touw ende hingh deſelve op ſoodanige wyſe dat het achterſte het waeter raeckte ende als op het ſelve dreef. Men ſagh alsdan in deſelve / ende volgens de verſcheyde beelden ende voorwerpen diemen daer in ſagh hondemen beſpeuren of de ſieche ſoude leven of ſterven. Ick gelove vaſtelyck dat de Kercke van den Heyligheu Andréas, welcke by nae geheel op de grondt is gevallen / op de ruïnen van die Tempel is gebout geweeſt / want men ſiet noch in een hoeck van deſelve een Fonteyn van ſoet waeter / ende dat niet tegenſtaende deſelve dichte by de Zee ſtaet. De Godts-ſpraecke van de Mercht begreep iets in ſich dat noch veel vermaeckelycker is. Op deſelve waeren de beelden van Mercurius ende Veſta, men moeſte deſelve bewieroocken ende de lampen die daer rondtom hingen aenſteecken; Hier op hinghmen aen de rechter zyde van het Altaer een ſtuck kopere munte welcke in dat Landt ganck hadde / ende men vraeghde aen het Beelt van Mercurius het geene men wilde weten; Nae de vraeghe moeſtmen de oiren dichte aen het Beelt houden / ende deſelve aenſtonts met de handen ſtoppen lopende aldus van de Mercht af / ende als men van deſelve gekomen ſijnde de handen wegh nam / was de eerſte ſtemme die men hoorde de antwoort van de Godts-ſpraeck.

In de Stadt waeren vele andere Tempelen als van Venus, Minerva, Diana Lymnatidis, ende van Bacchus de Calydoniſche by-genaemt / om dat ſijn Beeldt aldaer van Calydon was gebracht / het welcke een kleyne Stadt was recht teghens over Patras geleghen / ſijnde nu niet dan een kleyn Dorp Calata ofte Galata genaemt. Ten minſten doet my de ſtant ende de gelyckeniſſe des naems oordelen dat daer deſelve plaetſe is. Wanneer die Stadt in haer meeſt bloeyenden

Calydon.

ſtaet

ſtaet was / viel daer een wonderlijcke ſaecke voor / welcke ons door Pauſanias wert verhaelt. Coreſus Prieſter van Bacchus, was ten uytterſten verlieft geworden op Calirrhoé. Daer was niet dat hy niet in het werck ſtelde om ſich van haer te doen beminnen / doch hoe hy meer geneghenthept aen haer betoonde / hoe ſy hem meer verſmaedde. Sijn dienſten / ſijne gaeven ende ſijne traenen hadden haer maer verhart ende getergt / ſoodaenigh dat hy ſijn gedult verlieſende / ſich aen de voeten van het Beeldt van Bacchus ginghy nederwerpen / hem biddende dat hy ſijne ſaecke wilde wreecken. Die Godt was niet doof op ſijne gebeden / want hy ſondt aenſtonts een ſiechte onder de Calydoniers, welcke wel ſcheen een dronckenſchap te zijn / ende ſy ſtierven als lieden die bupten haer ſinnen waeren. Het Oracul van Dodoné was doen in groote achtinge onder de Ætoliërs, de Acarnaniers ende de Epiroten. Men ſondt gedeputeerde van Calydon daer heenen / om te vraegen hoe men ſich van eene ſoo moepelijcke ſiechte ſoude konnen ontſlaen. De antwoort was dat men den Coorn van Bacchus moeſte ſtillen / mits Calirrhoé, ofte ymandt anders die ſich vrywilligh-lijck voor haer aen de doot overgaf / aen ſijn Altaer offerende / door de handen van Coreſus. Als deſe tijdinge in de Stadt was gecomen deede Calirrhoé alles wat ſy konde om de doot te ontgaen / ende badt haare bloedt-vrienden dat ſy dat offeren niet wilden toelaeten. Maer men hadde te veel vertrouwen op het Oracul / ende te grooten belanghen om de reſte van de Calydoniers by het leven te behouden. Sy moeſte dan reſolveren om geoffert te werden. Men lept haer dan opgeſronckt ende verciert ſijnde op die wijſe als men gewoonlijck de ſlacht-offers deede nae het Altaer ende de doot toe. Maer Coreſus, welcke van ſijn herte niet konde verkrijghen dat hy het mes in den boeſem ſoude ſteecken van die geene welcke hy hadde aengebeden / liet ſijne gramſchap vaeren / en ſijne liefde wierdt weder levendigh / ſoodaenigh dat hy / om haer het leven te behouden / ſich ſelven den hals affneedt ende doot aen haere voeten viel. Calirrhoé door ſoo een doodelijck ſpectacul ende te gelijck door medelijden ende berouw getroffen zijnde / ginghy haer ſelven oock dooden aen de Fontepne dichte by de Haeven van Calydon, welcke naemaels nae haeren naeme Calirrhoé wierde genaemt.

Patras wiert in ſijne eerſte opkomſte Aroë genaemt / van een Grieck woort het welcke Lantbouwen beteeckent / door dien de Inwoonders daer van het ſelve eerſt aen de Griecken hadden geleert. Triptolemus quam die Konſte eerſt van Eumelus Coningh van dat Landt leeren / ende vracht die over in het Lant van Athenen. De Stadt wierde daer nae Patræ genaemt nae haeren herſtelder Patreus, Soone Preugenes, kleyn-ſone van Agenor. Doch Auguſtus / oordelende dat ſy beguaem was tot de Negotie ende om de Schepen te bergen / bevolckte haer ſtercker dan te vooren in het begin van het Roomſche Rijck door

de Inwoonders van de bygeleggende Steden ende deede die Colonia Aroë Patrenſis noemen. Men vindt veele Medalien onder die naem. De Heer Remondin Vice-Conſul van Patras vont 'er een in ſijn Cuyp van den Keyſer Claudius, welcke hy aen den Ridder Clemens Herbey ſchonck welcke deſelve aen my heeft vertoont. Aen de averechtſche zyde ſtont den naem van de Stadt met verkorte letteren. Col. a.a. Patr. nevens de veld-teeckenen van de Romeynſche Legioenen ende het Cyffer-getal XXII. het welcke my deedde beſpeuren dat het twee ende twintighſte Legioen doen die Penningh geſlaeghen was / te Patras hadde in Guarniſoen geleghen.

Wy waeren gelogeert in het huys van den Engelſchen Conſul, dichte by de Kercke welcke aen den Heyligen Joannes, den Heyligen Georgius ende den Heyligen Nicolaus was toegewydt. De Papa van deſelve toonde ons vier Joniſche Colommen van Marmor-ſteen / ende dan noch ſeeckere andere ſteen / welcke een quaeden ſtanck van haer gaf als men die teghens een andere dreef / verſpreydende ſich die lucht tot drie a vier ſchreden in het ronde. De Griecken ſeggben dat dit door miracul geſchiede / om dat de Rechter welcke den Heyligben Andréas ter doot verwees op deſelve was geſeten wanneer hy dat vonniſſe velde. Sy voeghen 'er by dat die Apoſtel langen tijdt te Patras hadde gewoont / ende dat hy daer een Coningh ofte Gouverneur bekeerde eer hy gemartyriſeert wierde. Daer waeren drie a vier Kercken ſijne gedachteniſſe toegewydt / ende de grootſte was die geene van dewelcke ick hebbe geſproocken. Sy hebben veele Kercken maer de meeſte laeten ſy vervallen. Wy gingen in de Metropolitaene den Aerts-Biſſchop Daniel begroeten / welcke het opſicht heeft op dat gedeelte van Moréa dat ſich weſtwaert uytſtreckt van Patras af tot aen Coron toe. Hy beſloegh in vorighe tijden de twee ende dertighſte plaetſe in de Concilien. Wy verſtonden van hem dat 'er by na dupſent Kercken waeren in de uytſtreckinghe van ſijn Aerts-Bisdom / ende wy ginghen met hem een ander Metropolitaen van Moréa beſoecken / te weten die van Napoli di Romania door de Griecken Anaplia genaemt. De twee andere Metropolitaenſche Steden ſijn Corinthen ende Miſithra vier myhlen van de ruinen van Lacedemonien gelegen. Daer ſijn 'er geen dan die vier in geheel Moréa. Daer waren doenmaels ook veele Papa 'es van Patras by hem ende een van de voornaemſte Cooplieden Dimitry Boſo genaemt. Haeren handel beſtaet in Syde welcke in Moréa valt ende van dewelcke ſy jaerlyckx wel drie hondert Baelen af ſchepen. Men haelt 'er ook tot een geringen pryys leder van daen ſelfs ook van dat ſlagh dat wy Pruys-leder noemen / gelyck ook honigh / was / wol ende haes. De bomen van de naeby-geleghene Berghen geven Manna, doch ſy hebben de kenniſſe niet van die te verſaemelen.

Seecheren Abd-Aga commandeerde doenmaels de Stadt / in de qualiteyt

litept van Waywode. Hy ſag my op ſeeckere hoogte wandelen ſtreckende het uytſicht van ſijn huys ſich uyt tot op deſelve / ende beſpeurende dat ick een Vremdelingh was deedde hy my door een Janitſer roepen ende daer op door een Jode ondervraeghen om te weten wie ick was ende wat ick in het Lant quam verrichten. Ick antwoorde dat ick een Doctor was / ende dat ick daer omtrent moetende paſſeeren den Conſul van Athenen gingh beſoecken welcke ick ſeer wel kende. Als den Tolck my te kennen gaf dat ick eenigh geſchenck aen den Aga moeſte geven doordien ick in de Stadt mijn verblijf hadde / antwoorde ick / dat ick geen Coopman was / dat ick niet als door het quaede weder wierde opgehouden / ende dat ick / verre van een geſchenck aen een perſoon van ſijn aenſien te konnen geven / niet by my hadde dan het geene my tot lijfs verſchoninghe nodigh was. Hy was op ſijn Sofra geſeten in een hoeck van ſijn kaemer roockende Taback ende drinckende Coffie met eenighe van ſijne vrienden / ende dat is het ordinariſe poſtuer in het welcke men de Turcken vindt als ſy geene affaires hebben. Ick ontſloegh my dan van hem op die wijſe / ende ick vertrock doende hem eerbiedigheydt op de Turckſche wijſe. Sijn Broeder Haly Bachi, welcke Emin ofte Tollenaer is / was niet minder begeerigh dan hy. Hy hadde het roer van onſe Felouche doen weghnemen ende opſlupten / upt vreſe dat wy ſouden vertrecken ſonder hem ſijne Rechten te betaelen indien wy eenighe Coopmanſchappen hadden ingeladen. De Ontfangher van het Hooftgelt ofte Caratſch was Moultaſa Bey genaemt / ende de voornaemſte Emir Haſſan Bey. De Emirs ſijn die geene welcke van het Geſlachte Mahomets zijn / welcke oock moghen groene Tulbanden draeghen. De Cady is rechter ende ſtrijcht vonniſſe over alle ſaecken / ende de Weywode ontfanght de gemeene penninghen / ende ſtelt de vonniſſen van den Cady ter executie / ſoo wel de criminele als de civile / oock is hy meeſter van de gevanckeniſſe. De Joden / welcke omtrent het derde gedeelte der Inwoonders uytmaecken / ſtellen haere Outſte om haere verſchillen te beſlechten / ende ſy hebben daer vier Synagogen. Het getal van alle de Inwoonders in het generael is tuſſchen de vier a vijf dupſent. De Turcken hebben 'er ſes Moskéen, ende daer is 'er eene in dewelcke aen het dack een pſere vergulde ketting haugt / welcke oorſaecke gaf tot de plonderinge van de Stadt / wanneer dis door de Turcken van de Venetiaenen wierde genomen / door dien de eerſte meenden / immers nae ſy ſepden / dat die geheel gout was / ende by gevolghe geloofden dat alle de Inwoonders ſeer rijck waeren.

Ons was veel geſeght van de Tuynen van Patras in dewelcke de ſchoonſte Citroenen des werelts waſſen / ende ſijnde daer heenen gegaen / door dien die maer een half uer van de Stadt legghen op eene plaetſe genaemt Glycada, door dien 'er Citroenen / Orangie ende Granaet-Appelen welcke een ſeer aengenaeme ſmaeck hebben / groepen /

ſoo hadden wy groote moeyte nu 'er eenighe te bekomen. De Franſchen van Sicilien hadden ſedert wepnighe daeghen alles dat 'er was opgekocht. Hier a vijf Citroenen komen 'er maer een ſtuyver te ſtaen/ hoewel die ſoo groot ſijn als twee vuyſten. De ſchille is ſoet/ ende men eet deſelve als een Appel / doch het wepnighe ſop dat 'er in is/ valt ſeer ſuer. Men ſiet 'er ooch groote ende ſchoone Orangie-appelen/ gelijck als die van Portugal, welckers ſchil bitter ende ſap ſoet is. Daer is ooch geen gebreck van Ceder-bomen. Men moet ſich evenwel niet inbeelden dat die Tuynen ſeer net ende ſindelijck zijn/ want ſy haevenen die bomen niet meer dan wy onſe Appel ende Peerebomen doen. De plaetſe daer die legghen is taemelijck laegh / ende voor de winden beſchut / ſy werdt ooch door eenighe beecken / meer upt de naeture dan upt de konſt bevochtight.

Wy verwonderden ons daer meeſt over een Ceder-boom / welcke mogelijck de outſte ende de dichſte is van alle die in de wereldt zijn. Ooch verſeeckert Plinius dat die bomen noch verrotten noch verouderen / ſtellende deſelve nevens den Palm / de Ceder- ende de Ebben-Boom onder die geene welcke altoos dueren. Syne Stamme heeft achtien voeten in de rondte/ ſijnde van dat ſlagh van Cypreſſe-boomen die haere tacken buytewaerts upt ſchieten / even als de Salina. Twaelf andere Boomen van die ſelve aert / verſtrecken alleen om hem te meer te verheerlijcken / hoewel die ſelve ſeer groot ende dick zijn. Plinius maeckt ooch gewagh van een Eycken die vijf ende dertig voeten in ſijnen omtreck hadde. Doch men behoeft ſich daer over ſoo ſeer niet te verwonderen / door dien dat ſlagh van bomen gemeenlijck ſeer dick werdt.

Weder nae de Stadt toe komende ſoo paſſeerden wy door het Cloofter Hierocomium in het welcke omtrent twaelf Caloyers zijn; Daer by is ooch eene Kercke geheylight aen Panagia, dat is de Heyligh Maghet. Deſelve is op de Griecſche wijſe gebouwt / daer in ſijn eenighe kleyne Colommen van de Joniſche Order / die genomen ſijn upt de ruïnen van de Forteresſe Achaia, tien mijlen van Patras gelegghen / gelijck als ſulcks blijckt door een oude brief van het Convent. Ich vont 'er ooch op de vloer eene Inſcriptie/ upt dewelcke ich geen groot licht konde ſcheppen / door dien die by na geheel is uptgeſleten.

Als wy noch meer nae de Stadt toe naederden ſaeghen wy 'er een oude waeterleydinge / van dewelcke noch veele bogen over eynde ſtaen/ onder dewelcke een kleyne beecke door ſtroomt. Het is niet ſeecker of het de Reviere Milichus is van dewelcke Pauſanias gewag maeckt/ want de oude Griecken noemen alle waeteren Potamos, daer wy den naem van Reviere niet geven als aen ſtromen in dewelcke het waeter in overvloet is / ende die nopt uptgedrooght zijn. Aen die ſelve zijde ſijn noch twee a drie andere diergelijcke / welcke men ſonder brugghe ofte plancke paſſeren kan.

De

De Françoyſchen Conſul van Athenen beſit aldaer het Conſulaet booz die Natie / ende ſtelt daer een Vice-Conſul in ſijne plaetſe. De Heer Remondin upt Provence, een ſeer aerdigh ende bequaem man / hadde het ſelve ſedert eenighe jaeren van de Heer Chaſtaignier, doch het is nu vijf jaeren geleden dat een Rochellois genaemt Vitellin bzieven hadde verkreghen dooz dewelcke hem dat Ampt wierde gegeven / ende dooz dien hy tot dat beroep noch niet al te bequaem hadde konnen werden / ſoo accoꝛdeerde hy met Remondin ende ſy beklaedden het te ſaemen. De laetſte eyndelijck ſich niet genoeghende met het geringhe vooꝛdeel dat 'er op die wijſe te doen was / reſolveerde te vertrecken ende begaf ſich Scheep in eene Tartane van Marſeille die met eenighe waeren bevꝛacht was. Hy liet aen Vitellin oꝛdre om de tollen ende rechten van deſelve te betaelen / vallende die hooghꝛ op de leeftoght dan op andere Coopmanſchappen / ende heeft men ooch geene permiſſie om die openlijck te verbroeren. De Emin quam hem dan beſoecken ende gaf hem de reeckeninghe van het geene hy verſchuldight was / waer op Vitellin antwooꝛde dat hy hem ſeer miſreeckende ende dat hy hem niet meer dan dzie ten hondert wilde geven / volghens de bzieven van de aenſtellinghe van het Conſulaet. De Emin empoꝛteerde ſich hier over tot ſoo vexre dat hy hem Giaour Diarbek dat is Chriſten hont noemde / ſegghende dat hy de Rechten van den Grooten Heer beſtal / ende dzeyghde hem daer op in de yſers te ſlupten. Vitellin die dooꝛ dit dzeyghen ontſet was / ginghꝛ ſich aen den Cady beklaeghen / welcken hy de ſaecke ende de bzieven vooꝛhielt / dooꝛ dewelcke hy niet verplicht wiert dan tot het geven van dzie ten hondert weghens alle het geene de Franſſchen daer ter plaetſe ſouden komen laeden. De Cady ſeyde hem dat hy die bzieven in ſijn boeck moeſte doen regiſtreren / ende dat hy ſulcks gedaen ſijnde geene ſwaerighepꝛt ſoude hebben / belovende daer bp ſulcks te doen mits dat Vitellin hem een ſtuck Laecken ſoude ſchencken. De Emin / welcke mogelijck onderwijlen vzeesde dat hy ſijne pꝛetenſie ſoude verlieſen / deede aen Vitellin van een accommodement ſpꝛeecken / waer op deſe laetſte / ſonder te dencken dat hy ſich met den Cady hadde verbonden / ſulcks met hem aengingh. De Emin liet vijftigh ofte ſeſtigh Rijcks-daelders van ſijne pꝛetenſie vallen / ende daer op wierde het accoꝛt getroffen. De Emin van ſijn zijde ſagh onderwijlen ſijn ſtuck Laecken niet komen / ende Vitellin die ſijne ſaecke hadde afgemaeckt / dachte niet meer daer aen. Het gerucht van het accommodement quam ter ooren van den Cady, die aenſtondts om den Emin ſondt / willende hy de waerheyt van die ſaecke weten. De Emin bekende deſelve aenſtonts ende ſeyde dat hy ſeſtigh Piaſters van ſijne pꝛetenſie hadde laeten vallen. Het is dan wel / ſeyde de Cady, maer ick begeere dat ghy hem die ſomme noch eens afvoꝛdert / ende wp beyde ſullen die deelen. Doch de Emin antwooꝛde dat hy het accoꝛt onder haer beyden gemaeckt hadde geteeckent / *Conſul van Patras.*

kent / doch de Cady repliceerde dat daer niet aen geleghen was door dien het nul ende krachteloos was / sijnde voor hem niet geinregistreert. Hier op dreede men dan den armen Vitellin dagvaerden / ende de Cady condemneerde hem om het overighe te betaelen sonder groote formaliteyten te gebruycken. Aldus dan / sullen dese brieven / door sijne verlieerde menagie / niet gesegaliseert ofte wettigh gemaeckt werden / ende de Françoysen sullen moeten betaelen even als te vooren. Dit Consulaet hadde sedert den Oorlogh in Sicilien wel iets van importantie behoren op te brenghen / want de Consul magh sijne rechten voorderen van alle de Fransschе Schepen welcke komen handelen van Chiarenza af tot aen Patras toe / ende selfs oock aen de daer over gelegene kust van Ætolien. Doch door dien desen man voor al te swack bekent is / soo wil het meeste gedeelte niet betalen / seggende de meeste dat sy Schepen van den Coningh ofte van de Heer de Vivonne zijn. Men vertelde ons dat over wepnigh tijdts Vitellin met seecker Janitser verseldt / aen dewelcke hy dagh-gelt moeste geven / vijftien ueren van Patras was gegaen / om van seecker Fransch Schip / het welcke daer lagh en laede / sijne Rechten te voorderen. Men gaf hem het geene hy voorderde / maer hem quam in alles niet meer dan vijf a ses Piasters toe / welcke naeuwlijcks genoegh waeren om de onkosten van sijne reyse te betaelen.

Wy naemen een Billet van den Venetiaensche Consul, door dien ons Schoeps-volck van Zante geboortigh was. Men kan sonder een soodaenig billet van den Consul niet in de Golfe van Lepante komen / want den ingangh van deselve werdt door twee Casteelen bewaert / welckers geschut crupsselings daer over schiet. Dese Casteelen hebben anders geen naem dan de Casteelen van Morea ende van Romelia, sijnde deselve oock maer ses mijlen van Patras gelegen. Wy konden / soo als wy wilden vertrecken / den Emin niet vinden / om ons ons roer weder te geven / ende hebbende hem eyndelijck op-gespeurt / moesten wy hem een halve Rijcks-daelder geven om het selve weder in onse macht te krijghen. Daer sijn geene listen welcke de Turcken niet weten upt te vinden om gelt te trecken. Hoewel wy nae de middagh waren vertrocken soo quamen wy evenwel goet tijts te Lepante, door dien dese Steden niet meer dan twaelf mijlen van malkander ligghen.

Lepante. Lepante was in oude tijden Naupactus genoemt / spruytende die naem van een Griecksch woort dat een Schip timmeren beteeckent / het sy dat de Heraclides daer het eerste Schip hebben getimmert / ofte wel dat het de Volcheren van Locride sijn geweest / gelijck als eenighe Schrijvers willen. Die van het Lant noemen hedensdaegs de plaetse Epactos. Wy logeerden op de Haeven ten huyse van de Heer Samuel Ogel een Joode / welcke Consul ofte Vice-Consul was van de Françoysen / de Venetiaenen ende de Engelschen. Hy ruymde ons

tot

tot ſijnent een ſoorte van een buytewaerts uytſteeckende galerye / door de welcke de wint door de menigvuldige reten woey / als of het musket-ſchoten hadden geweeſt. Het was doenmaels ſeer hout / ende wy bevonden dat wy ſeer wel hadden gedaen in het volghen van den raet die hy ons gaf / van onſe Veſten met Boſſen-bellen te doen voederen / ſijnde dat bontwerck daer goede hoop / ende werdende van Arta ende Jamina aengebracht. Alle de Berghen rondtom de Golf waeren met ſneeuw bedeckt / ende de twee maenden van Januarius ende Februarius waeren alſoo ruw als in ons Climaet.

Wy ſonden onſe Barcke te rugghe / ſijnde de windt contrarie om verder te gaen. Des anderen daeghs ſaegen wy den Baſſa van Moréa arriveren / welcke laſt hadde om te Lepante ende te Santa Maura te komen / om de Galioten te verbranden welcke in de Adriatiſche Zee ende in de Archipelago roofden te verbranden. Hy hadde meer dan vijf hondert perſoonen in gevolgh ende vijftigh Slavoniers voor ſijne Lijfwacht. Men loſte tot ſijne eere eenige Moortieren die op de Haeven laeghen. Voor hem ginghen vijf ofte ſes Schalmeyen ende een ſoorte van een Tymbal die door een Moor geſlagen wierde / waer door de ellendighſte harmonie des werelts verwecht wierde / ten minſten voor onſe ooren. De Waywode quam hem het voordt van ſijne Veſte kuſſen ſoo als hy den voet aen Landt ſette / ende deede hem te Peerde ryden tot aen ſijn huys toe alwaer hy hem geleyde. Men droegh twee Paerdeſtaerten voor hem welcke aen een geſchildert hout als dat van eene Lancie / doch tweemalen ſoo langh / gebonden waren. Alle de werelt ſidderde ende beefde binnen Lepante, even als in Vranckrijck wanneer de Rechtbanck welck men *les grands jours* noemt in eene plaetſe komt / want het meeſte gedeelte van de Corſairen hebben haer toevlucht in de plaetſe / waer door het komt dat eenighe Lepante het klepne Algiers noemen. Ook ſietmen 'er veele Moren welcke in dat Landt woonende getrout zijn / teelende daer kinderen die al ſoo ſwart ſijn als die van Barbaryen. Hy deede aenſtonts een van de voornaemſte Aga'es in de gevanckeniſſe werpen / wegens een moort die hy over langhen tijdt hadde bedreven / doch die maeckte de ſaeck met gelt af.

Intrede van den *Baſſa* van *Moréa* te *Lepante*.

Onſen huyswaert doorſte uyt het huys niet gaen / uyt vreſe dat ſijne qualiteyt van Vice-Conſul der Francken hem verplichten ſoude om den Baſſa te gaen beſoecken ende een geſchenck te geven / hoewel hem ſijn Ampt niet veel opbrenght. Hy raedde ons dat wy niet ſouden uytgaen voor dat de Baſſa vertrocken was / uyt vreſe dat ſijn volck / welcke de ſterckſte in de Stadt waeren / ons eenigen overlaſt ſouden doen. Doch hy ſagh hier in meer op ſijn belangh dan op het onſe. Daer was ook een van ſijne Vrienden / welcke mede een Jode van Religie was / ende voor Doctor binnen Lepante ſpeelde. Deſe wetende dat ick mede beſydeniſſe van die wetenſchap deede / quam ſomwij-

len wat by my praeten. Ick bemerckte dat hy een seer ervaeren Doctor was / spreechende met hem van eene Siecke welcke ick te Patras hadde gesien. Deselve was de Vrouwe van seecheren Grieck / bewaerder van het huys waer in wy gelogeert waren / welcke my badt haer te willen visiteren. Ick vondt een vrouw die op haer uytterste lagh / ende ick vraeghde aen de man hoemen haer in haere siecktе hadde gehandelt. Hy antwoordе my datmen haer geheel geen hulp-middel hadde gegeven. Maer waerom / herseyde ick / wachtmen tot het uytterste toe om haer iets te geven / ende waerom wilt ghy haer iets doen hebben nu het te laet is? Dat is / antwoordе hy om dat men my geseghт heeft dat men haer niet met alle moeste doen / door dien haere siecktе van de schaduwen ontstaet. Hy wilde segghen van de dwaelende Geesten welcke des nachts swerven. Hier op seyde my mijn Doctor; Het is waer dat men dat seer in dat Landt onderwerpen is / doch de bemuerde Steden als de dese sijn daer vry van / ende de Geesten konnen binnen de selve niet komen. Het speet my dat ick hem niet antwoordе dat de Inwoonders van Lepante dan niet veel Geest (verstant) moesten hebben / ende ick soude daer goede reden toe hebben gehadt / door dien hy 'er soo wepnigh van voorsien was. Het is een seer schoone voorwendinge voor een man die sijn vrouw sonder eenighe hulpe laet sterven / ende dat onder voorwendinge van eene soo dwaese inbeeldinghe. Oock stetmen wanneer haere vrouwen sterven / dat sy het gelt dat sy aen de Turcken moeten geven om die te mogen begraeven / meer beklaegen dan het verlies van haere waerde weder-helften.

Rottigheyt van een *Doctor* te *Lepante.*

Lepante is in eene wonderlijcke situatie gelegen / sijnde getimmert rondtom een kleyne Bergh die als een suyckerbroot is gemaeckt / boven op dewelcke de Donjon van het Fort is. Eer men daer by komt moet men vier a vijf mueren passeren. Als men van de Zee naedert schijnt het dat die heuvel aen den groten bergh / welcke Noortwaerts leghт / vast is / doch sy is door eenige Valepen daer van geschepden / waer door de Stadt redelijck sterck was eer men de inventie van het geschut hadde gevonden. Oock lesen wy dat sy de Romeynen dickmaelen veel spels heeft gemaeckt / strecкende tot een toevlucht van de Ætoliers welcke ontrouwe ende verraederscke Menschen waeren. De sterckte die 'er nu is / is door de Venetiaenen gebout / welcke deselve beseten hebben eer sy Meesters van Morea waeren. De Afbeeldinge van haeren St. Marco siet men daer noch op vele plaetsen / ende de Turcken / hoewel sy gesworene vyanden van de Schilder-konste ende de Sophonste zijn / wachten haer wel de teeckenen van haere overwinninghen te vernietighen.

De Haven is seer kleyn ende kan met een keten gesloten worden / sijnde de mondt van deselve maer vijftigh voeten wijdt / ende hebben de vijf hondert van deselve in de rondte. Daer komen oock niet binnen

nen dan middelmaetighe Barcken. Ten tijden van Durac Bey liepen ſijne kleyne galeyen daer binnen / doch hy deede de Haeven ſuyverder houden. Ick hebbe dickmalen kleyne Barcken geſien die 'er niet bupten konden komen / zijnde niet waeters genoegh in de mondt van de Haeven. Sy moeſten wachten tot dat het hoogh waeter wierdt / want daer gaet in die Golf een ſoorte van Ebbe ende Vloedt. Des morghens komt 'er het water inſpoelen door de Enghte van de twee Caſtelen / ende des naedemiddags vloept het daer weder upt. Durac Bey was een vermaert Rover die veele Chriſtenen heeft doen beven. Hy was van Lepante geboortigh alwaer hy het ſchoonſte huys van de Stadt hadde / doch jegenwoordigh heeft het ſelve niet aenſtenlijcks als alleen dat het het grootſte van alle is. Sijn moet ende Couragie hadde hem geavanceert tot het Ampt van Capitain Baſſa in den Oorlogh van Candia. Doch deſelve koſte hem ſijn leven / want hy onderſtond ſoo drae hy dat hadde verkreghen de Venetiaenſche Schepen by nacht te verraſſen. Sy wierden daer van gewaerſchout ende verraſten hem ſelve / ſoodaenigh dat / nae een ſcherp gevecht / ſijn Eſquadre geſlaegen ende hy ſelve door een Canonſchoot gedoot wierde. Hy hadde laſt gegeven dat men hem in Zee ſoude werpen indien hy in het gevecht quam te ſneuvelen upt vreſe van in de handen van ſijne vyanden te vallen. *Hiſtorie van Durac Bey.*

Dichte by Lepante ſijn aen de Ooſt-zijde groote Fonteyn-bronnen / welcke aenſtonts Kruyt-molens doen omloopen / ende daer nae dienſt doen aen een groot huys in het welcke men Turckſche Leders bereyt waer upt de Negotie van Lepante voor een gedeelte beſtaet. Deſe beecken / welcke dichte by twaelf ſeer groote bomen vlieten maecken daer een ſeer aengename plaetſe ſoo door de koelte als door het ſchone uytſicht. In dat quartier ſijn oock ſchoone Hoven / met Citroen / Orangie-Appelen ende Cederbomen / welckers vruchten wepnig kleynder zijn als die van Patras. De Wijn van Lepante is de beſte van geheel Griechenlant / maer men ſtrijckt aldaer / ſoo wel als in Moréa ende te Athenen de vaeten van binnen met Peck / gelijck men in Duytſlandt die met ſwaevel beroockt om den Wijn goedt te houden. De Vremdelingen vinden in den beginne die ſmaeck van het peck ſeer onaengenaem / doch ſy gewennen daer allengskens aen / ende eyndelijck proeven ſy deſelve niet meer. Daer ſijn wepnigh Turcken te Lepanthe die geen Wijn-drincken / want die is 'er goede koop ende ſy ſijn de grootſte pveraers voor haere Wet niet. Sy hebben 'er evenwel ſes ofte ſeven Moskéen, ende daer is 'er een dichte by de Haven / welcke mogelijck gebout is op de ruïnen van den Tempel van Neptunus, welcke Pauſanias ſeght dat dichte by de Zee heeft geſtaen. Hy ſpreecht oock van drie andere Tempelen / welcke gewepligh waeren aen de Ætoliſche Diana, aen Venus ende aen Æſculapius. Deſe laetſte was door Phalyſius geſticht / ter oorſaecke van een grote quale aen *Hiſtorie van Phalyſius.*

aen sijne ooghen / waer door hy by nae blint was gewordẽ. De Godt Æsculapius welcke miraculen te Epidaurus deede om de siecken te genesen / vertoonde sich in een droom aen de Poëtersche Anyta. Het scheen haer als of hy aen haer eenighe Tabletten welcke beschreven waeren gaf om die aen Phalysius te brenghen / op dat hy daer door sijn gesichte soude weder krijghen. Als sy wacker was gewordẽ vondt sy waerlijck dat sy de Tabletten in haer handt hadde. Sy quam dan te Naupactus ende beval aen dien menschẽ de Tabletten te ontsegelen ende te lesen. Hy onderwijlen / welcke geloofde hem sulcx onmoghelijck te sijn verachte in den beginne haeren raet. Doch als sy hem haere oordre ende last hadde verklaert / soo begonde hy te hopen dat Æsculapius hem eenigh heylsaem middel hadde toegesonden / ende de Tabletten vattende voelde hy dat hy genesen was / konnende deselve volkomentlijck wel lesen. Hy gaf aen Anyta twee duysent stucken gouts / hebbende hy in de Tabletten gelesen dat hy sulx doen moeste / ende hy deede daer nae een Tempel voor Æsculapius stichten tot erkentenisse van die miraculeuse genesinghe.

De Griecken hebben 'er maer twee kercken / in yder Voor-Stadt eene. De voornaemste is aen den Heyligen Dimitry gewijdt / in dewelcke naeuwlijcks hondert personen sijn konnen / oock sijn sy 'er in kleyn getal ende seer mishandelt. Dit is oock de reden om dewelcke de Aerts-Bisschop sich te Arta heeft vertrocken / gelijck wy hebben aengemerckt daer wy van die Stadt spreecken. De Joden hebben 'er drie Synagogen ende sijn te Lepante soo sterck in getal niet als te Patras.

Alles wat uyt de Golf gaet is drie ten hondert weghens den Tol aen den Emin verschuldight / die ses duysent Piasters jaerlijcksch aen den Grooten Heer betaelt. De Waeren die men daer laedt sijn Leeder / Olie / Tabach / Kooren / Rijs ende Gerst. Sy willen de Francken niet toelaeten dat sy met haere Schepen voor by de Castelen sullen komen / maer die mogen sich te Patras ophouden / ende haere Barcken binnewaerts aen senden.

Voorval van een Fransman te Lepante.

Ick vraeghde by dese gelegenthept aen onsen huyswaerdt / of 'er ter occasie van den Oorlogh in Sicilien geen Fransche in hare Golf waeren komen laden ende handelen. Hy antwoordde my van ja / ende dat hy reden hadde om daer aen te gedenckẽ / sijnde pmant van die Natie over weynigh thots daer geweest die sijn Schip bupten de Castelen hadde gelaeten. Hy quam 'er om met den Tollenaer te handelen over de mondthoost die hy wilde mede voeren. De Waywode wierde daer van onderricht / sepde hy / ende wetende dat hy tot mijnent gelogheert was deede hy my ontbieden ende vijf a ses stockslaeghen geven / sonder eenighe andere forme van proces / segghende dat ick 'er Malthesers ende Rovers braght. Ick hadde goet hem te vertonen dat het een Schip van Messina was welcke plaets nu den Coningh

ningh van Vranckrÿck toebehoort / hy wilde mÿne redenen niet verſtaen ende confundeerde altoos de Meſſineſen met de Malthefers door dien ſy gebueren zÿn. Soodaenigh dat hy daer-en-boven den Capitepn noch dwongh om hem vÿftigh Piaſters te betaelen / ende op het ſpoedighſte te vertrecken. Daer was een ander / voeghde hy 'er by / welcke eenige maenden te Lepante quam in dat ſelve voornemen. Hy meende den Waywode een grooten dienſt te doen ſendende hem een geſchenck van Confitueren / doch die / in plaetſe van hem daer voor te bedancken / liet my vraeghen / of die Koopman hem voor een Kindt aenſagh dat hy hem Suycker ſondt in plaetſe van Coffy ofte yets anders dat voor de Mannen bequaem is / daer ſÿn 'er evenwel welcke ſomwÿlen waegen weder daer ter plaetſe te komen / ende ſy ſullen allengrkens gewoon werden ons te ſien / mits datmen maer wete voorſichtighlÿck met haer te handelen. Het vepligſte is Griecken tot dienaers te hebben / welcke de Taele verſtaende / ende op haere wÿſe geſteet zÿnde / de ſaecken beter konnen doordringen ende veel doen gelucken.

Door dien 'er niet veele curioſitepten te Lepante te ſien waeren / ſoo verlanghden wy met groot ongedult onſe repſe te konnen voortſetten. Door dien de windt ons teghen was ſoo wilden wy te Lande gaen. Doch onſe Jode intimideerde ons ſoodaenig / ſweerende dat wy vermoordt ſouden werden ſoo wy ſulcks onderſtonden / dat de dienaer / die wy te Zante hadden aengenomen ons abſolutelÿck ſepde dat hy ons niet ſoude volghen indien wy te Lande ginghen. Hy was niet gewoon dan ter Zee te repſen door dien hy een vaerent perſoon was / ende hy ſoude met de Felouche liever nae Barbarpen hebben gevaren / als van Lepante nae Salona te Lande gegaen. Wy maeckten dan koop weghens een Barck met een Stierman genaemt Derviſch Haly welcke by het Caſteel van Moréa woonde / ende wy heerdden weder derwaerts om de eerſte goede wint af te wachten / oordelende dat wy daer niet veel erger dan te Lepante konden zÿn / alwaer ons den tÿt ſeer verdroot. Wy hadden het ongeluck dat de Noort-Ooſten wint / welcke ons teghens was / gedurigh ſtandt hielde / ende wy waeren gedronghen daer tien a twaelf daeghen door te brenghen / niet in het Caſteel / in het welcke men geene Chriſtenen laet komen / maer in een kleyne kamer dichte by de Zee / in dewelcke onſe Schipper ons zÿn zepl leende / om dat wy niet op de blote grondt ſouden ſlaepen. Wy hadden dichte by onſe deur een bron van ſoet waeter / ende dat was alle de commeditept die wy daer konden hebben. Wy moeſten den Wÿn een half uer daer van daen laeten halen / gelÿck ook het brood upt Patras ende het vleeſch upt de naby-geleghene Bergen / waer van daen onſen Dienaer Nicolo ons eenige Lammeren ofte Geytjens van de Herders ſtallen wiſte te beſchaeren. Deſe Herders ſÿn arme Albanoiſers die de kudden hoeden / ende onder hutten van bieſen ge-

maeckt woonen. Sy hebben de tienden van de Lammeren ende van de Melck / ende daer in beſtaet haere geheele betaelinge / behorende de Rudden aen de Turcken. Sy moeten evenwel haer Caratſch ofte Hooftgeldt / van yder vijf Rijchs-daelders ſoo wel als de andere betaelen. De Heer Wheler ſijnde daer op ſeecker dagh met Nicolo heenen gegaen / vonden ſy een troup van die Herders in het ronde ſitten met haere ſtaeven in de handt ende een kleynen vilten hoet / als een deckſel van een aerde Pot gemaeckt / op het hooft / even als de oude Herders van de Aſtréa, hebbende de vrouwen een ſeer buytenſporigh hultſel / ende een grove lederen gordel om het lijf. Hy wilde wel tot haer naederen om te ſien wat dat ſy deeden / ende hy bevondt dat 'er een Turck met een Papier in de hant by haer was / welcke recht tegens yder van haer over vijf kleyne ſteentjes lepdde; Daer nae telde hy alle die ſteentjens op / ſtellende het getal daer van op ſijn Papier / op dat die des anderen daegs in ſoo veel Piaſters door die arme lieden ſouden verandert zijn / want die Turck was den Ontfangher van het Hooft-gelt.

Door dien wy in die wilderniſſe niet veel te doen hadden / ſoo wierden wy matte-maechers / waer toe wy bieſen gebruyckten / bedienende ons van deſelve om ons te beſchutten voor de vochtighepdt des gronts op dewelcke wy ſliepen. Wy wierpen op ſeeckeren tijdt met ſteenen een van die vogelen doot / welcke wy Pellicanen / de Latijnſche Onocrotali ende de hedensdaeghſche Griechen Taubano noemen. Ick wete niet of hy door de koude belet wierde te vliegen. Deſe Vogelen hebben een ſack onder haren beck in dewelcke wy meer dan vijftien kannen waeter goten. Ook ſeggben de Griechen dat ſy in het geberghte waeter aen de kleyne Vogelen brenghen. Men ſiet die veel in die quartieren gelijck ook op de Kuſten omtrent Smyrna.

Door de reſte was het heerlijcke gebouw in het welcke wy logeerden een kleyn gewulf dat twee voeten diep in de aerde ſchoot / zijnde ſes voeten breet ende vijftien langh / aen het eynde was een gat in het gewelf dat ons voor ſchoorſteen ſtrechte / maer het roockte daer binnen als in een keet. De deur was maer drie voeten hoogh / ende wiert met een ondeughende planck geſloten. Wy bragten dickmaels den tijt door met te raiſonneren waer toe dit heerlijcke gebouw mochte hebben gedient. Ick meende dat ick het geraeden hadde / ſeggende dat het een Turckſche Badt-ſtove hadde geweeſt / doch eyndelijck deſe ongemacheljcke plaetſe moede ſijnde geworden gingen wy elders / ende de Heer Nicolet Clemens, welcke wy deſe byſonderheyt verhaelden / ſeyde ons naemaels dat het de begraefplaetſe van een Turckſch Heyligh ofte Santon was / ende dat de Turcken geen ander pretext van noden hadden om ons braef in de bus te doen blaeſen / dan alleen dat wy daer in geſlaepen ende Wijn gedronchen hadden. Onderwijlen gebeurde ons daer over niet quaets / hebbende onſe Schipper Der-

viſch-

viſch-Haly ſorghe voor ons gedraeghen. Wy maeckten weder een ander accoort met hem op dat hy ons aen een Engelſch Schip ſoude brenghen / dat wy te Meſſalongi op de Reede hadden laeten legghen / willende wy op het ſelve een favorabelder wint wachten. Wy vertrocken dan van daer nae dat wy elf daegen in die gevanckeniſſe hadden verſleten / ende quaemen achter den Bergh Galata te ruſte / welckers beſchutſel een ſoorte van een Haeven maeckt / dichte by een ſoete waeter-bron / welcke de Griecken daerom Kryonero noemen / ende die mogelijck de Fontepne Calirrhoé is daer van ick geſproocken hebbe. Men laedt daer Fuſtet, dat een boom is welcke dient om geel te verwen. De Griecken noemen hem Chryſoxylon als of men vergult hout ſeyde. Wy vonden 'er eene Barcke die van het ſelve aen het Engelſche Schip hadde gebracht teghens drie Piaſters het dupſent pont.

Eer men op die plaetſe komt ſiet men ten Ooſten van die Bergh de ruïnen van een kleyne Stadt / welcke die van het Lant Ebræo-Caſtro noemen / om dat ſy ſeghen dat die van Joden is bewoont geweeſt. Als wy twee daeghen aen het Schip hadden geweeſt voeren wy weder nae Patras, ende bleven daer noch drie a vier daeghen / geduerende dewelcke het daer ſneeude hoewel de Amandelenbomen bloeyden. Men houdt oock dat Patras een ongeſonde plaetſe sy / door de onſtantvaſtigheyt der ſaiſoenen. Wy ginghen de Franſſche Vice-Conſuls Remondin ende Vitellin beſoecken / gelijck ooch den Pater Paulus van Compeigne een Françopſch Capucijn van Napoli di Romania, welcke voornemens was ſich te Patras neder te ſetten / alwaer noch geen Religieus van de Latijnſche Kercke is. De Heer Ridder Clemens ontfingh ons ſeer beleeft tot ſijnent / ende vertoonde ons in ſijnen Hof een proeve van de deughtſaemheyt van de gront van Patras, te weten drieërley ſlagh van ſuere ende ſoete Citroenen aen verſcheydene tacken op eene ſtamme. Een Citroen-tack op een Orangieboom geënt welcke dan beyde die vruchten droegh. Een ſtamme van een Citroen die een andere boom droeg / even als wy wel met onſe wijngaerden doen. Dit alles wieſch ſeer wel hoewel de Tuyn niet bevochtight ofte gehaevent wierde / ter oorſaecke van de afweſenthey van de Meeſter die ſich gewoonlijck te Zante onthoudt.

De Weſte wint / welcke ons diende / hebbende eyndelijck de overhant gekregen / ginghen wy van Patras te Lande tot aen de Caſtelen toe / om weder aen onſe Barcke te komen. Wy konden ter halver wegen gantſch geene ruïnen beſpeuren / welcke den Tempel van Neptunus ſoude hebben konnen zijn / die Ptoloméus in die quartieren plaetſt. Wy lieten het Dorp Sichema aen onſe rechte hant legghen / dat mogelijck de plaetſe is van dewelcke Solinus gewagh maeckt ende Scioëſſa noemt / die niet remarcabel was dan door negen heuvelen welcke met dichte boſchens bewaſſen waeren / ſoodanigh dat de Sonne daer door niet konde ſchijnen.

Wy

Wy vertrocken van het Caſteel den ſeven ende twintigſten Januarii ſeſtien hondert ſes ende tſeventigh / ende wy lieten drie mijlen daer van daen het geruineerde Dorp Drepano legghen / dichte by de Caep in oude tyden Trepanum genaemt / welcke dieper de Golf innewaerts light dan die van Rhium, welcke dichte is by de Engte van de twee Forteresſen / hoewel veele die met malkanderen hebben geconſundeert. Dichte daer by is een kleyne Revière welcke geen Schepen voeren kan / ende wat dieper in het vaſte Landt een Dorp Aderna genaemt. De wint ons gonſtigh zijnde ſeylden wy geheel den nacht door / ende wy bevonden ons des morghens voor de mont van de Golf van Salona, welcke eertijdts Sinus Criſſæus genoemt wierde / dichte by een Stadt die de Grieken nu Pentagioi noemen. Hier was in allen ſchijn de plaetſe van de Stadt door de oude Oeanthea genaemt / van dewelcke ſy ons geene groote beſchrijvinghe hebben naegelaeten. Pauſanias ſegt dat 'er een Tempel van Venus was / ende in een naebuerigh bos een van Diana. Wy vonden eene Latijnſche Inſcriptie in eene Grieckſche Kercke. Buyten den omkringh der mueren is eene andere kleyne Kercke genaemt Agios Joannis, dichte by de welcke wy in eene Grotte ginghen die in eene Rotſe is gehouwen / in dewelcke aen de zijden vijf holen zijn voor ſoo veele begraefplaetſen / welcke mogelijck ſijn geweeſt voor die vijf Heylighe perſonen / die de heydensdaeghſche naem aen die plaetſe hebben gegeven / ſijnde Pentagioi niet anders geſeght.

Salona. De Stadt Salona is half door Turcken ende half door Griecken bewoont. De Metropolitaenſche Kercke van de laetſte werdt Panagia Leontariodis genaemt. Daer in is niet conſiderabels als een Roomſchen Arent welcke wy daer beſpeurden in een loſſe ſteen. Niger ende andere Geographi hebben gelooft dat Salona de oude Stadt Delphos was. Ick begonde daer aen te twijffelen ſiende niet met alle dat over een quam aen het geene ick mijn ſelfs daer van hadde ingebeelt. Ende door dien ick my altoos wel hebbe bevonden met in diergelijcke ſaecken met de oude Inſcriptien te raede te gaen / ſoo informeerde ick my by een yder om te weten of 'er daer geene te vinden waeren / uyt dewelcke ick eenigh licht ſoude konnen trecken. Men wees 'er ons eene aen welcke in het Clooſter was van de Kercke Sotiros Metamorphoſis genaemt / dat is de transfiguratie ONSES HEEREN, welcke een mijle buyten de Stadt light op het hangen van een naebuerighen Bergh. Wy ginghen die ſelve dagh daer heenen / doch door dien wy op de Turckiſche wijſe gekleet waeren met een roden Tulbant op het hooft / ſoo nam de Papa van die Kercke / welcke ons hadde ſien komen de vlucht / ende verſtack ſich in eenigh gat in het geberghte / vreſende dat wy Turcken waeren die hem eenigh overlaſt quaemen doen. Wy ginghen in ſijne kaemer die hy niet te deghen hadde geſloten / ende wy vonden niemant in deſelve. Ondertuſſchen

luſte

luſte het ons niet weder te keeren ſonder iets te ſien / doordien wy de moeyte hadden genomen van tot ſoo verre op te klimmen / ende wy ſonden onſen Griech om hem op te ſoecken. Hy vondt ſijne Vrouwe aen dewelcke hy ſeyde dat ſy niet te vreſen hadden / dat wy Chriſtenen waeren / ende dat wy alleenlijck het Stauroma in de Kercke wilden doen / dat is geſeght het Cruyce maecken. De goede man quam dan voor den dagh / ende wy ſtelden hem buyten vreeſe door onſe woorden ende door ons gelaet / waer door wel te beſpeuren was dat wy geene Turcken waeren. Hy opende de Kerck voor ons / ende als wy hem gevraeght hadden of 'er niet een ſteen was op dewelcke iets geſchreven ſtondt / ſoo toonde hy ons deſelve onder de andere vloer-ſteenen / ende hy veeghde deſelve af op dat wy die te beter ſouden konnen beſchouwen. Het is een ſchone ende grote Latijnſche Inſcriptie / welcke als een brief ofte Reſcriptum van den Roomſchen Proconſul ofte Vice-Stadthouder is / Decimius Secundinus genaemt / hebbende hy die aen de Inwoonders van Amphiſſa geadreſſeert. Dit was even het geene dat wy ſochten / ende wy hadden geen ander bewijs van noden om te bemercken / dat Salona niet ter plaetſe van het oude Delphos ſtondt / maer van de Stadt Amphiſſa. Nae dat wy deſelve geheel ende ſeer exactelijck gecopieert hadden / ſoo bedanckten wy onſe Papa met eenighe Timins, ende hy wilde ons niet laeten gaen voor dat wy van ſijnen witten Wijn hadden geproeft / die wy ſeer goedt vonden.

Deſe Stadt hadde haeren naem ontleent van Amphiſſa Dochter van Macareus ende klepn-dochter van Æolus die door Apollo gecareſſeert wierde. Ick kenne geene Plaetſe welcke Lambina genaemt werdt / die Niger ſeght het oude Amphiſſa te zijn / ende ick twijffele niet of dit is eene van ſijne misſlaeghen. De Turcken ende de Griechen noemen deſelve teghenwoordigh Salona, ſproeckende de eerſte ſyllabe langh upt. Strabo ſpreeckt van Amphiſſa als van een Stadt welcke ten ſijnen tijde al verdeſtrueert was. Doch Pauſanias, welcke meer dan honderd jaeren nae hem leefde en laet niet nae van de Tempelen ende de conſiderabelſte Antiquiteyten van deſelve te beſchrijven / ende onſe Inſcriptie / welcke ſelfs ſoo out niet is als gedachten Schrijver / vertoont klaerlijck dat die weder was opgebout ende herſtelt.

Het Graf van de Nymphe Amphiſſa was een van de aenſienlijckſte verciersels van de Plaetſe / gelijck ooch dat van Andromedon ende ſijn Huysvrouwe. In het Caſteel / het welcke op geene andere plaetſe konde ſijn dan daer teghenwoordigh dat van de Turcken is; op den top van den heuvel / rondtom dewelcke de Stadt gebout is / ſagh men een Tempel van Minerva met haer kopere Beeldt / dat upt den roof van Troyen was gebracht / ſoo als eenige verſeecherden. Doch Pauſanias, welcke in het ſtuck van Antiquiteyten ſeer verlicht was / geloofde eer dat het een ſtuck werchs was van Theodorus Samius de Soone van Telecles, welcke eerſt de konſte van het gieten hadde upt-

gevonden / om dat het Beeldt seer out scheen / ende redelijck ruw gemaeckt / ende by gevolghe in een tijdt in de welcke die konst eerst begonde gemaeckt was. Daer was mede een Tempel van de Anactes, die sommighe geloven Castor ende Pollux geweest te zijn / andere weder meenden dat het de Curetes waeren / die Jupiter hadden opgevoed doen hy noch een kindt was / ofte wel de Cabires die bysonderlijck te Lemnos wierden aengebeden.

Door de Stadt Amphissa heenen loopt eene Beecke / met dewelcke men de Olijfbomen bevochtight die in de Blackte wassen / doende de aerde boven wat los ende leydende goten upt de beecke derwaerts aen. Sy noemen deselve niet anders dan Potamo Salonitico, ofte Reviere van Salona. Wy passeerden deselve twee ofte drie maelen / maer sy was by nae droogh. Daer sijn eenighe Fonteyn-bronnen te Salona, doch onder andere eene seer schoone / welcke wy saeghen soo als wy wederkeerden van het Clooster daer van ick gesprooken hebbe. Deselve is dichte by een kleyne Kerck Agia Paraskevi genaemt / ende komt van onder een Grotte van daen / welcke de Naeuere upt de Rotse heeft geholdt. Ick ginck 'er met mijne blote voeten tot aen de knie'n toe in / doch ick vond 'er niets / ende de Turcken gebruyckten dit mijn doen tot een voorwendinge om tegens ons te morren. Upt vreese dat sy ons dieshalven een konstjen van haer handtwerck souden spelen / ginghen wy des anderen daegs vroegh daer van daen / ooch was 'er niet meer dat naeukeurigh was te besichtighen. De Turcken hebben 'er seven Moskéen ende de Griecken ses Kercken met een Bisschop / welcke onder de Metropolitaen van Athenen staet. Wat de Joden belanght deselve werden daer niet gevonden.

Door dien wy nu verseeckert waeren dat Salona het oude Delphos niet was / soo informeerden wy ons af / als men van daer nae Livadia ginck / men geene plaetse vondt in dewelcke eenighe Antiquiteyten te sien waeren. Onsen huyswaert seyde ons dat 'er veele waeren in het Dorp van Castri, ende dat dat mogelijck de plaetse was die wy sochten. Wy spraecken met eenighe Janitsers om ons daer te brenghen / ende van daer onsen wegh nae Livadia ende Thebes voort te setten / ende door dien wy met de eerste niet accorderen konden / soo bespraecken wy een Broeder van Mahomet Bacha aen dewelcke wy gerecommandeert hadden geweest / maer sijnde te paerde geseten vonden wy 'er noch een tot onsen dienst. Wy wilden haer beyde liever huyren ende mede nemen dan een wederom te senden. Aldus dan vertrocken wy met drie Agoiatis ofte lopers die ons te voet volghden om dat sy ons hare paerden hadden verhuert / ende wy maeckten een kleyne Caravane upt van acht persoonen / van welcke de Heer Wheler ende ick de twee Aga'es waeren. Sy leyden ons in de tijdt van vijf a ses uren / rijdende altoos langhs den voet van den Bergh Parnasses, tot in het Dorp van Castri. Wy waeren daer soo drae niet by gekomen

of

erde Stadt

an alle ge- *Delphos.*
ert maeck-
siet waer-
sdigh, aen
dien Bergh
ijnde / men
waer dat
n / welcke
lische Fon-
e den Veer-
cken.
soo saegen
n waeren /
Mogelijck
mogen ec-
Delos mede
omen door
e eene van
i drie hon-
eyne Kerc-
ken of daer
et van het
oghen een
aeren / en-
ors / daer
een van de
s / welcke
bruycken /
hte te loor
en om dat
iet teghen-
n met dese
en gemeen
Athenen /
Engelant

ptie op een
Dese kleyne
[illegible] bergh op
eene gemaeckte vlacke gront die groot genoegh is / ende aen de laege
sijde onderschraeght werdt door eenighe vacken muers welcke van de
oude Stadt noch overigh zijn. Mijne meninge was dat daer ter plaetse

 den

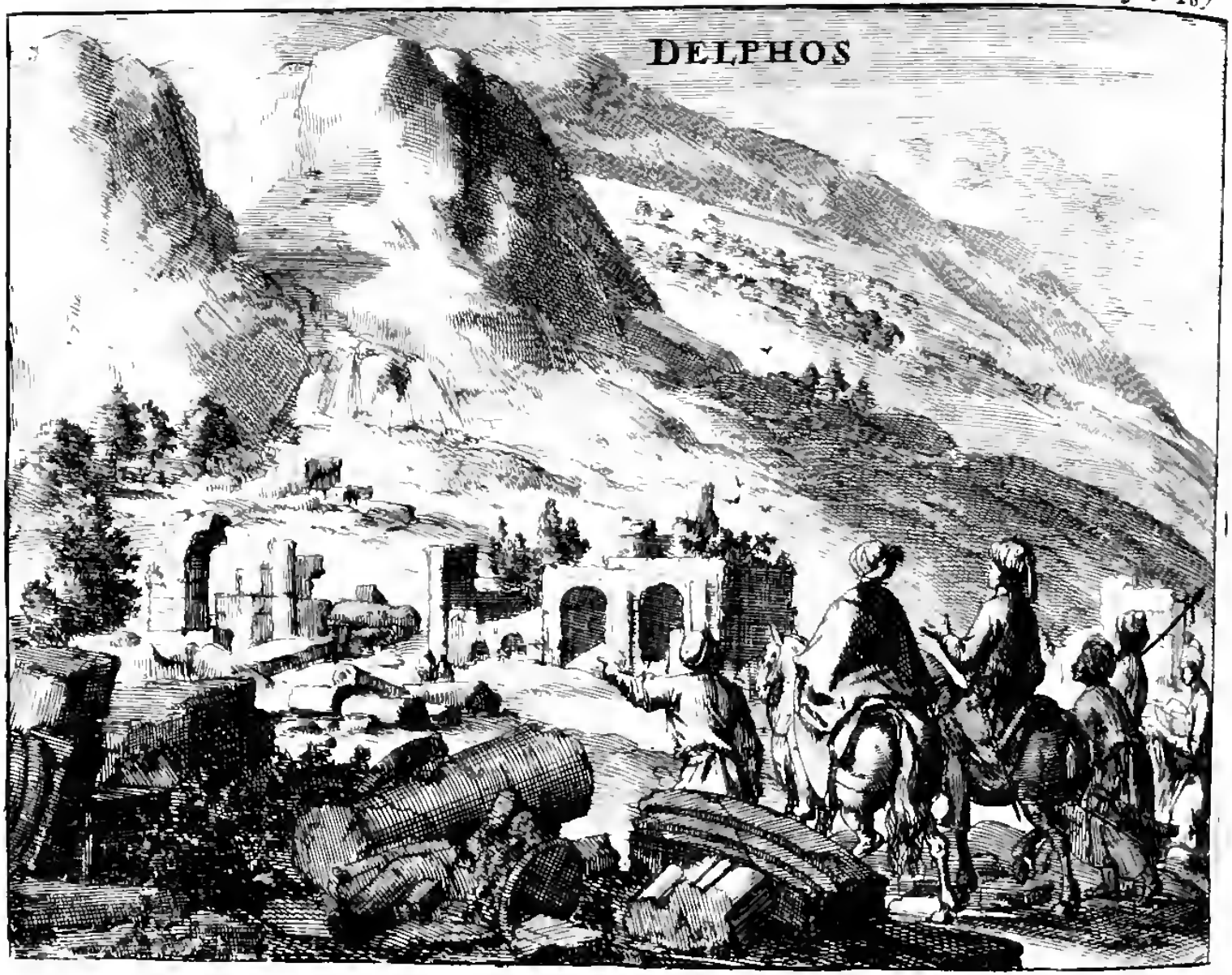
DELPHOS

of wy bekenden dat daer de Overblyfſelen van de vermaerde Stadt Delphos waeren.

Dit is die Stadt welcke de Godts-ſpraeck / die men van alle ge- *Delphos.*
deelten des Werelts om raedt quam vraeghen / ſoo vermaert maeckte / ende het is eygentlyck op die plaetſe dat men klaerlyck ſiet waerom de oude Poëten den naem van Biceps, dat is tweehoofdigh, aen den Bergh Parnaſſus hebben gegeven. Deſen naem ſoude op dien Bergh in het algemeen niet ſeer paſſen / door dien die ſeer groot zynde / men niet wel kan ſeggen hoe veel toppen hy heeft. Maer het is waer dat hy 'er even boven Delphos twee heeft die aenmerckelyck zyn / welcke beletten datmen de andere ſiet / ende tuſſchen welcke de Caſtaliſche Fontepne uytſpruyt / waer van het water Poëten maeckte / ende den Veerſe-maeckenden geeſt aen die geene inblies die daer van dronchen.

Eer wy in den ouden omkringh van Delphos quaemen / ſoo ſaegen wy daer buyten eenighe Grotten die in de Rotſe gehouwen waeren / in dewelcke men ook eenighe Graeven hadde uytgehacht. Mogelyck hebben zy om de Majeſteyt van de plaetſe niet in de Stadt mogen eenighe Lyeken begraeven / ſoo als ſulcks in het Eylandt Delos mede niet geoorloft was. Nae dat wy daer binnen waeren gekomen door een wegh die in de Rotſe was gemaeckt / dichte by dewelcke eene van de Stadts Poorten was / ſoo ſaeghen wy het Dorp Caſtri drie honderd ſchreden daer van daen / ende daer henen gaende een kleyne Kercke Agios Helias genaemt / in dewelcke wy gingen om te beſien of daer niet iets aenmerckens-waerdigh was. Hebbende daer niet van het geene wy ſochten bevonden / ſoo doorliepen wy met onſe ooghen een grooten hoop Marmorſteenen / welcke buyten de Kercke waeren / ende tot ons geluck ſaegen wy onder deſelve een ſtuck Marmors / daer een onvolmaeckte Inſcriptie opſtont nevens den naem van een van de Archontes der Stadt. Door dien deſe nu een loſſe ſteen was / welcke men lichtelyck tot eenigh gebouw ſoude hebben konnen gebruycken / ſoo beſloten wy die met ons te nemen / vreſende dat die mochte te loor gaen. Onſe Grieck ſeyde ons dat wy Kerck-diefte begingen om dat wy die mede naemen / om dat die aen de Kercke behoorde niet teghenſtaende wy die buyten deſelve hadden gevonden. Wy lachten met deſe ſyne ſcrupuleusheyt / welcke hy met alle de andere Griecken gemeen hadde / ende brachten die aen ons logys ende naemaels te Athenen / van waer myn maeker deſelve / nevens andere ſteenen nae Engelant ſondt.

Op deſelve plaetſe waeren eenige regulen van eene Inſcriptie op een ſwaer ſtuck Marmor dat men niet verplaetſen konde. Deſe kleyne Kercke van den Heyligen Elias is aen het hangen van den bergh op eene gemaeckte blacke gront die groot genoegh is / ende aen de laege ſyde onderſchraeght werdt door eenighe vaſten muers welcke van de oude Stadt noch overigh zyn. Myne meninge was dat daer ter plaetſe

den Tempel van Apollo hadde gestaen / als sijnde de hooghste van de Stadt / want hoewel vlack daer by noch eene andere plaetse is welcke noch hoger staet / soo is die doch niet groot genoegh om een Tempel op te bouwen. Indien hy daer niet stondt soo weet ick niet waer die te plaetsen. De waerheyt is datmen 'er geene Fundamenten van mueren siet / als die geene welcke ick geseght hebbe / ende welcke mogelijck die van de Stadt zijn. De plaetse daer nu het Dorp staet gaet te seer op ende af om te doen geloven dat hy daer soude gestaen hebben. Het geene dat ick hier in het vremste vonde is dat de plaetse welcke de vermaerste van de geheele werelt is geweest / door den loop des tijdts ende der Fortuyne soodaenigh verandert is / dat wy genoot-saeckt waeren Delphos binnen Delphos selfs te soecken / ende te vraeghen waer stondt dan die Tempel: terwijlen wy op sijne Fundamenten stonden.

De beschrijvinghe welcke Pausanias ons van die Tempel heeft gegeven scheen ons vry duyster te sijn over dit principaelste poinct. Wanneer men Justinus leest schijnt het of hy wil segghen dat de Stadt ende de Tempel van Delphos op eene van de toppen van den Bergh Parnassus souden hebben gestaen / doch de Stadt ende de Tempel waeren eygentlijck maer half weghen die twee toppen welck daer boven uyt steecken / ende alle de gebouwen stonden op het hangen van den Bergh / op eene plaetse daer een wepnigh vlackte was / het welcke maecht datmen soo gemackelijck niet tot deselve konde naederen / ende om het vlack uyt te segghen soo moetmen twee ueren gaens opwaerts klimmen van den voet van den Bergh af tot aen het Dorp Castri toe.

Die Tempel hadde in de eerste Eeuwen niet geweest dan een Hutte van Laurier-tacken welcke in het Thessalische Tempe gehackt waeren. Daer nae wierde die van wasch ende van vleugels van Byen gemaeckt die Apollo aen eenighe Hyperboriesche Volckeren hadde toegesonden. Doch die geene welcke de fabulen soo lichtelijck niet geloofden dat seecker Persoon Preras genaemt den Tempel herbout hadde / ende dat uyt sijn naem dat verdichtsel ontstaen was / door dien Prera in de oude Griecksche taele een vleugel beteeckent. De derde reys resolveerdemen een vaster ende stercker gebouw te maecken / datmen van kooper toestelde / even als den Tempel te Lacedemonien die aen Minerva gewyd was / waer door sy Chalcioecos genaemt wierde. Pausanias twijffelt of die door brandt ofte aertbevinge vergaen sy. Daer na quam 'er de vierde / welcke van steen wierde opgemetselt door Trophonius ende Agamedes, op de plaetse daer de voorgaende hadde gestaen. Deselve verbrande in het eerste jaer van de acht ende vijfstighste Olympiade als Erxiclides Archon te Athenen was. De laetste welcke ten tijden van Pausanias noch over eynde stont / was door de Amphyctions opgebout / welcke den Architect Spintharus van Corinthen daer toe gebruyckten. Men sagh 'er een oneyndigh getal van Offerhanden ende van Statuen

die

die door de beste Meesters van Griecklenlant waeren gemaeckt. Men vertoonde daer ooch een Steen die men den naevel des werelts noemde/ om dat sy geloofden dat die in het midden van de beselve stont/ want sy hielden staende dat Griecklenlandt in het midden van de Werelt lagh/ gelijck weder Delphos in het midden van Griecklenlant. Om dit te bevestighen voeghden sy 'er een fabul by/ ende seyden dat twee Arenden welcke ter selver tijdt in het Oosten ende het Westen waeren opgevloghen malkander te Delphos hadden ontmoet. Nae allen schijn stelden sy niet vast/ soo als wy doen/ dat de Weereld ront was/ ende sy souden het gheloove dat wy van de Antipoden hebben voor een droom hebben gehouden.

Wat de Stadt belanght men geloofde dat die eerst hadde gebout geweest door den Heros Parnassus, Soon van Neptunus ende van de Nymphe Cleodora, ende dat den Bergh Parnassus van hem haren naem hadde gehregen. Dat die Stadt versonken sijnde door de Vloedt welcke ten tijden van Deucalion quam/ de Inwoonders daer van op het Geberghte vluchtende ende het gehupl der Wolven volghende op den top van den Parnassus klommen/ alwaer sy een Stadt bouwden welcke sy Lycorea noemden ter gedachteniſſe van hare Leydts-lieden/ want Lykos is in de Grieckſche taele een Wolf. Andere verseecheren dat Lycorus welcke die Stadt nae sijnen naem deede noemen/ uyt Apollo van de Nymphe Corycia geboren wierden. Hoe het ooch sy het is een aenmerckens waerdighe saecke dat die naem is overigh gebleven/ hoewel die een wepnigh door de jeghenwoordighe Inwoonders is verdorven/ want sy noemen den Top van Parnassus noch op heden Liacaura. Wat den naem van Delphos belanght/ de Oude welcke haere Heroës ofte Helden goeden hoop hadden om daer uyt door luchtighe Afkomsten te verstieren/ seyden dat Delphus de Soone was van Apollo ende de Priesteresse Thya, Dochter van Castalius, die sijn naem aen de Castaliſche Fonteyne hadde gegeven. Delphus voeghden sy daer by hadde een Soon Pythis genaemt/ welcke de Stadt Delphos gedurende sijne Regeringhe Pytho deede noemen.

Wy logeerden te Delphos in een huys dat gemackelijck ende groot genoeg was ende aen de Reysigers tot een Caravanſera verstrekte; wy aeten 'er goede vette hennen die soo goedt waren als een Capuyn in ons Landt/ ende dat voor een Timin dat is vijf stuyvers van onse munte/ het stuck. Het Dorp heeft niet veel meer als hondert huysen/ en de selve sijn seer sober gebout. Daer sijn maer omtrent twaelf Turcken welcke daer eene Moskée hebben/ doch daer sijn vijf ofte ses Kercken voor de Griechen. Het sijn goede lieden die ons seer wel ontfinghen/ ende het schijnt dat de gast-vryheydt van haere Voor-Ouders noch in haer te vinden is. Des namiddaghs gingen wy het Cloosster sien het welcke drie a vier hondert schreden van het Dorp af leght. Men laet als men daer heenen gaet de Castaliſche Fonteyne aen de lincker hant/ het welcke mydeede voordeelen

dat de oude mueren welcke by dat Clooster te sien zijn van het Gymnasium ofte de Scholen noch over sijn gebleven. Dit gevoelen hebbe ick uyt Pausanias geschept. Die geene welcke van de Scholen tot den Tempel opklimmen / laeten de Castalische Fonteyne aen haere rechter handt / ende daerom / door dien wy den wegh geheel anders naemen / moesten wy die aen onse lincker handt hebben. Dit Clooster met de daer aen gehorighe Kerck is op eene irreguliere vlackte / welcke aen het hangen van den Bergh met sware mueren van gehouwen steen onderstut werdt / welcke overigh sijn van dat oude gebouw van het welcke wy spreecken. Als men van de Scholen nederwaerts gaet soo vindtmen op de lincker handt omtrent drie stadien / is by nae vier hondert schreden laegher de Riviere Plistus, welcke sich in de Golfe van Crissa ontlast / ter plaetse Cyrrha genaemt / welcke de Haeven van Delphos was. Men siet 'er die Beecke noch / ende sy komt uyt den Bergh wat laegher dan Delphos, ende op de selve Distantie als Pausanias heeft aengemerckt. Men noemt deselve nu Sizalisca. Wy vonden drie ofte vier Inscriptien in een Clooster / maer voor al eene / welcke wy niet te minder achten om dat die kleyn was ende maer drie woorden behelsde. Deselve was in een van de Vloer-steenen / ende wy vonder 'er het woordt van Delphos in. Sy sprack van een vry gegevene slaef van de Stadt Delphos. Daer sijn niet dan twee ofte drie Caloyers welcke de kinderen leeren lesen. Wy waren verwondert dat een van die goede Religieusen wiste dat Castri voor desen Delphos hadde genoemt gheweest / want sy sijn gemeenlijck seer onkundigh in de Historien. Hy hadde sulcks bespeurt uyt de beschrijvinghe van seecker Grieckſch Boeck dat hy ons toonde / ende hy was seer verheught dat wy hem sulcks verseeckerden door de Inscriptien welcke wy daer hadden geobserveert. Hy deede ons witte Wijn van haer Landt drincken die seer goedt was / gelijck oock was die geene welcke wy tot onsent droncken. Haere Kercke is de Heylighe Maghet toegewijdt / ende heeft boven de poorte eene Inscriptie van de hedensdaeghsche eeuwe / behelsende wanneer die hertimmert is / oock siet men in de mueren verscheyde Marmore steenen ende brocken ende stucken van oude Inscriptien.

In het wederkomen klommen wy opwaerts tot de vermaerde Castalische Fonteyne / welckers waeter Poëten maeckt van alle die geene die het droncken. Sy spruyt uyt het dal dat 'er tusschen de twee toppen van den Bergh Parnassus is / van waer sy omtrent hondert schreden in het hellen van de rotse stroomt / ende aldaer schoone waeter-vallen maeckt. Aen het laeghste van die tusschen-scheydinghe in de Rotse / saeghen wy op de hooghte van dertigh voeten boven ons hooft een openinghe in de Rotse / waer in wy steenen wierpen. Dit was eene holligheydt in dewelcke waeter was / ende wy geloofden dat dit het Hol van de Nymphen moeste sijn / het welcke de Poëten Antrum Corycium noemden. Ten minsten vonden wy geen ander dat die plaetse soude hebben

ben konnen ſijn. Het waeter van de Fontepne is uytnemende ende ſeer koel/ door dien de Sonne daer naeuweliȳchs een quartier van een uer daer geheel den dagh kan ſchȳnen/ ter oorſaecke van de hooghte van de Rotſe welcke achter en aen beyde de ſijden is. Dertigh paſſen laegh'er als het gat waer uyt die ſpruyt is een vierkant badt met drie a vier trappen die in de rotſe ſijn uytghehouwen/ in het welcke men nae allen ſchȳn het waeter van de Fontepne deede lopen. Men ſiet dighte daer by eene kleyne verlaetene Capelle Agios Joannis ghenaemt.

Des anderen daeghs 's morgens ginghen wy onſe Antiquiteyten voor de tweede mael beſichtighen/ om te ſien of wy iets anders ſouden vinden van alle die fraeye dinghen welcke ons Pauſanias beſchrȳft. Wy ſaeghen'er een Stadium gelȳck als dat waer van ick in de beſchrȳvinge van Epheſen hebbe geſproocken. De trappen van die te Delphos waren van Marmor/ doch de wepnighe blacke grondt die 'er was/ was oorſaecke datmen het wat kleynder hadde gemaeckt. Het was mede ſoo ſchoon nochte ſoo groot niet als dat van Athenen, hoewel Herodes Atticus die beyde hadde bekoſtight. Wy moeſten het daer by laeten beruſten ende ons genoeghen met het geene ons de Boecken konnen ſeggen van de Kȳckdommen ende verrieringen van die plaetſe/ want daer is nu niet te ſien dan armoede/ ende den luyſter daer van is als een droom voor-by gegaen.

Caſtri behoordt nu aen een Timar genaemt Abd-Aga die ſijn reſidentie te Salona houdt alwaer oock de Griecken voor den Cady gaen plepten. De Timarioten ſijn Leenen welcke van den Grooten Heer de penderen/ ende die geene welcke die beſitten moeten in den Oorlogh dienen nae proportie van haere inhomſten. Het onderhoudt van die van het Dorp beſtaet uyt eenighe Cattoenen die ſy ſpinnen/ ende van den Tabach welcke men daer beter achte te ſijn dan die van Salona. Wy hadden een Grieck van het Dorp tot onſen Leydtsman mede genomen/ welcke onder ſijne oude lappen goedt verſtandt hadde. Seecker impertuyn menſche vraeghde hem met naedruck wie wy waeren; het ſijn menſchen/ antwoordde hy/ ende ſoo bleef den anderen ſoo wijs als te vooren ende een wepnigh beſchaemt. Wy baeden hem dat hy met ons boven op den Parnaſſus wilde gaen/ om de bysonderheden welcke hy ons daer van verhaelde te vertoonen/ het welcke hy met een goede gratie aen-nam te doen. Wy waeren meer dan twee grote ueren beſigh om op een van de twee Toppen te klimmen door een weg in de Rots-ſteen gemaeckt/ die minder hobbeligh was dan ick my hadde ingebeeldt. Ick liet onſe troup te voet gaen. Wat my belanght die niet al te ſterck van adem ben ick ſoude daer niet gekomen hebben dan met grote moeyte/ ſoo Haly Cheleby eene van onſe Janitſers my ſijn paert niet hadde geleent het welcke vigoureus ende ſterck was om op te klauteren. Wy ſaeghen dan de toppen van beyde die heuvels/ maer wy vonden 'er niet dan rotſen die ſoo oudt ſijn als de Werelt ſelve/ ſonder

eenigh

eenigh gebouw. Daer dighte by sijn alleenlijck tien herders hutten / ende sy noemen die plaetse Salona. Van daer vervolghden wy onsen wegh op den Parnassus Noordtwaert aen / ende wy voorderden vijf ofte ses mijlen in diepe valeyen ende bosschen van pijn-bomen / welcke seer aenghenaem waeren ende bequaem tot de eenighepdt welcke de Poëzie verepscht. Door de reste is het een droogh ende onvruchtbaer lant / het welcke ons leerdt dat de Oude de Musen niet hupsvesten in de vette ende vrughtbaere Landts-bouwen / welcker al te weligh vruchtbaerhept de gestrenghept soude bedorven hebben. Bœocia dat een vet lant van alles dat tot het menschelijcke leven behoort overvloeyende is / hadde het ongeluck van plompe ende botte verstanden voort te brengen. Nae die valeyen gepasseert te hebben traeden wy in eene vlackte van seven ofte acht mijlen in de ronte / in dewelcke eenige bebouwde Landen waeren / ende daer sijnde soude men niet geloven op eenen hooghen Bergh te sijn. Onse Leydsman die bracht ons om het middaghmael te houden by eene van de schoonste Bronnen des Weerelts / die drie a vier wacter bobbelen opwerpt die soo dick als het hooft van een mensche sijn / ende aenstonts een Beecke van seven ofte acht voeten breedte maeckt / welcke de lenghte van drie ofte vier hondert schreden door de hepen gelopen hebbende sigh in een kleyn Meir werpt dat in het midden van de vlackte is. De Griecken noemen die Fonteyne Drosenigo. Het waeter daer van is koel ende soo goet om te drincken als dat van Delphos. Sy loopt het geheele jaer door / maer heeft minder waeter in de Lenten als in de andere Saisoenen. Dit Meir loopt van tijt tot tijt over door den reghen ende door de overvloedt van dat Fonteyn-waeter. Het ontlast sich door eene andere Beecke die daer uyt loopt / ende sich selfs verswelght in een naeuwe openinghe onder de Rotse. Men gelooft dat dit het selve waeter is dat onder Castri weder uythoomt / ende de kleyne Reviere Sizaliska maeckt. Wy saeghen de plaetse van dese Beecke / maer het Canael daer van was droogh / alleen was 'er wat waeter onder de modder. Dese vlackte strechte sich uyt tot aen den voet van Liacoura toe / waer op wy den moedt niet hadden te klauteren / ooch sonden wy 'er geen wegh hebben gevonden sijnde die seer swaer met sneeuw bedeckt / welcke daer gemeenlijck het gantsche jaer op blijft ligghen; Dit is de reden waerom den Poëet Paniasis den naem van Niphoënta, in Strabo, aen deselve heeft gegeven. De weghen door de welcke wy trocken waeren ooch eenighsints met sneeuw bedeckt / hebbende het een seer ruwen ende strenghen winter gemaeckt. Soo de wegh al bequaem was soudemen noch twee groote ueren van nooden hebben om op het bovenste te klimmen / soodanigh dat de Parnassus niet alleen een van de hooghste Bergen van Griecklant maer van de geheele weerelt is. Wy konden hem gemackelijck uyt de Fortereste van Corinthen sien / welcke daer meer dan tachtigh mijlen van daen leght / ende ich twijf-

fele

sele niet / soo hy van de naebuerighe geberghten was afgescheyden soo als den Bergh Athos, datmen hem van veel verder soude ontdecken. Men heeft een grooten dagh reysens van noden om die ront te rijden / ende sy is niet bewoont dan nae de laeghte / door dien het een seer droghe ende koude Bergh is. Ten Suyden heeft hy den Bergh Cyrphis, welcke de hedensdaeghsche Griecken Stiva noemen / ter oorsaecke van een Dorp van die naem dat daer boven op leght. Ten Oosten den Bergh Helicon ende het Dorp Daulia. Ten Noorden de vlackte welcke om het Dorp Turcochori leght alwaer eertijts Elatea ende de Reviere Cephissus was / ende ten Westen de vlackte van Salona.

Als wy een weynigh by de Fonteyne hadden gerust / soo klommen wy te paerde / ende in drie ueren tijts quaemen wy te Arachova, half door die vlackte rijdende ende half de Parnassus afdaelende. *Arachova.*

Arachova is een groot Dorp van twee a drie hondert huysen ten Oosten van Castri gelegen / van het welcke het maer vier mijlen gescheiden is ende op het selve afhangen des Berghs by nae aen den voet. Alle de Inwoonders sijn Griecken ofte Albanoisen met een Soubachi ofte Turcksche Waywode. Daer sijn veele Kercken van dewelcke Panagia de voornaemste is; De andere sijn van den Heyligen Georgius, den Heyligen Dimitry, ende den Heyligen Nicolaus, met eenighe kleyne Capellen. Wy logeerden by een goedt out Patroon / Barba Dimou genaemt / alwaer wy seer wel waeren uytgesondert dat wy geen montkost vonden. De Griecken bedienen sigh van het woort Barba als de Italiaenen / om Oom te segghen / ende sy geven het by maniere van eerbewijs aen de oude lieden. Hier in dit Dorp begonden wy te sien dat alle de Vroulieden met die Fransche stuckjens van vijf stuyvers verciert waeren / ofte wel met andere munte van deselve grootte / die sy alle Timins noemen / sy maecken gaetjens daer in ende rijghen die by malkanderen om haer hultsel daer mede op te pronchen / gelijck oock hare lijfjens ende mouwen; sy schicken de kinderen / welcke sy op den arm draegen oock op deselve wijse op. Dit cieraet verweckt een geruchte als een trom van de Baskes wanneer sy danssen / ende ick heb 'er gesien welcke voor meer dan voor vijftigh Rycks-daelders van die munte om haer lijf hadden hangen. Wy bemerckten in een kleyne Kercke van den Heylighen Georgius een Capiteel van de Jonische Ordre / ende eenighe oude stucken marmor. Dit deede ons oordeelen dat dit een oude plaetse moeste sijn ende dat die op de ruïnen van eenighe Stadt der Phochensers gebouwt was / die de omliggende Landen van den Parnassus hadden beslaeghen. Ende inder daet doen wy te Athenen waeren gekomen saeghen wy het Boeck van Pausanias daer op na / het welcke den Consul van Enghelant hadde / ende wy oordeelden dat dat Dorp de Stadt Ambryssus moeste zijn / welcke onder den Parnasius hadde geleghen / ende door de beschrijvinghe die hy daer van maeckt sietmen klaerlijck dat die ten Oosten van Delphos af lagh / om

dat hy / nae van de Stadt Stiri geſprooken te hebben / welcke Oostwaerts aen leght / hy daer op van Ambryſſus ende vervolghens van Delphos ſeght. Dat meer is het geene hy daer by ſchrijft van de diſtantie van de wegh van Stiri, het welcke onder die ſelve naem noch op ſeden bekent is / beveſtight ſulcks / want hy ſegt dat die maer van ſestigh ſtadien is / dat is dat die twee plaetſen maer ſeven mijlen ende een halve van den anderen leggben / ende dat den wegh t'eenemael tuſſchen de Berghen loopt. Dit is deſelve Stadt Ambryſſus welcke Strephanus Cypariſſus noemt. Dit was den ouden naem van die plaetſe onder de welcke Homerus daer van gewagh maecht.

Het ſchijnt evenwel als of Pauſanias wilde ſeggen dat het de Stadt Anticyra is welcke Homerus Cypariſſus noemt / dat doch niet waer kan zijn / doordien Anticyra een Zeehaven was / ende Cypariſſus, gelijck als Stephanus Byſantinus ſegt / lagh dichte by Delphos aen den voet van de Parnaſſus, die ſoo dichte niet by de Zee legt. Een zy datmen wilde seggben dat men Ambryſſus ende Anticyra maer als eene Stadt achte / ſijnde Anticyra niet dan de Haven van Ambryſſus van het welcke het niet seer verre verſchenden lagh / even ſoo als Cirrha de Haven van Delphos was. Strabo gewagh maeckende van de Stadt Cypariſſus ende van het Beers van Homerus, ſtelt die onder Lycorea, welck ick geſeght hebbe den top van den Parnaſſus te zijn.

Wy vertrocken des anderen daeghs 's morgens van Arachova, ende reysden anderhalf uer geduerende tuſſchen den Parnaſſus ende de Cyrphis in. Wy quaemen daer nae by een plaetſe genaemt Diſtomo, ende doen onſen wegh in de vlachte vervolghende / saeghen wy drie mijlen van ons op de rechte hant het Dorp Stiri, van het welcke ick hebbe geſproocken / ende wy quaemen op den middagh by het Clooſter van den Heyligben Lucas.

Clooſter van S. Lucas.

Het Clooſter van den Heyligen Lucas heeft een moeyelijcke toegancb / ende men kan by het ſelve niet komen dan door een engen wegh / welcke aen beyde ſijden verbaerlijcke ſteylten heeft. De Bergh waer op het legt werdt mede Stiri genaemt / ende de Heyligbe Lucas aen dewelcke dit Clooſter gewijdt is en is den Euangeliſt Lucas niet / maer seeckeren Heyligben Kremijt van die naem / ſoo als wy dat saeghen inpt het Gelp-boeck van die Kercke / in het welcke hy Stirites werdt bygenaemt. Het is het ſchoonſte Clooſter van geheel Griechenlant / hoch het ſoude in onſe Quartieren maer middelmaetigh zijn. In het ſelve waeren doenmaels hondert ende vijftigh Caloyers. De Egoumenos ofte den Abt / welcke van twee tot twee jaeren werdt veranderd was Gregorios genaemt ende wy hadden een lange onderhoudinghe met hem. Hy verſtondt ooch de oude Griechiſche taele. Ick vraeghde hem wie de Fundateur van haer Convent hadde geweeſt. Hy ſeyde my dat het Romanus Keyſer van het Ooſten / Soon van Conſtantinus de ſevende ende Kleynſoon van Leo, bygenaemt de Philoſooph

hadde

hadde geweeſt / ende hy toonde ons een oude brief welcke van die fundatie ſprack. Hy leyde ons in het gewelfſel onder de Kercke alwaer de Caloyers ſomwylen den dienſt doen als het ſeer kout is / ende hy vertoonde ons daer twee graeven die hy ſeyde van die Keiſer ende ſijne Huysvrouwe te zyn. Ick verhaelde doen aen den Abt dat ick eene Inſcriptie op de mueren van Conſtantinopolen hadde geſien / welcke ſprack van eene Kercke welcke die Keyſer hadde doen timmeren / ende dat ick nopt ſoude hebben geraeden dat het die was geweeſt / indien ick daer niet waere gekomen. Men vond in die Inſcriptie het woort Romæi dat ick door dat van Griecken overſette / want men heeft haer ſoo genaemt ſedert dat den Keyſerlyncken Stoel te Conſtantinopolen wierde door Conſtantinus geplaetſt. Oock ſegghen ſy jegenwoordigh noch *imé Romaios*, ick ben een Griech; *Milò Romaika*, ick ſpreecke Grieckſch. Hier upt heeft Sennertus een Hooghduytſch Medicus ſeer wel ten propooſte geremarqueert / dat wy upt de Arabiſche Autheuren Compoſitien in de Medicynen hebben / welcke wy Romeynſche noemen / ende liever den naem van Grieckſche behoorden te geven / gelyck het Philonium Romanum ende andere / welcke van de Griecken ende niet van de Latynen ſijn gekomen.

Daer was oock een ander Caloyer welcke de oude Grieckſche taele mede ſeer wel verſtondt / oock hadde hy in ſijne kaemer een boeck dat geſchreven ende van den Heyligben Chryſoſtomus gemaeckt was waer in hy ſtudeerde. Men ſeyde ons dat hy mede Abt hadde geweeſt. De Kerck is wel gebout op de wyſe van een Griechſch ofte verkoort Cruyce / met een middelmaetighen ronden toorn in het midden / geheel van binnen met ſchoon Marmor bekleet / gelyck oock het verwulfſel met out Moſaïſch werck bedeckt was / met eene Galerye daer rondtomme / alwaer wy dichte by de venſters tien ofte twaelf van die doorſchynende ſteenen ſaeghen / van de welcke de Heer de la Guilletiere ſoo groot een myſterie maeckt in ſijne beſchryvinghe van Athenen. Wat my belangt ick bekenne dat dit niet eens waerdigh is om van te ſpreecken / want het is maer een doorſchynendt Marmor / welcke het licht / dat daer door heenen ſtraelt / rootachtigh maeckt / ende ſiet daer de geheele ſaecke. Sy toonen aen de ſijde van de Kercke het ledige Graf van haeren Heyligben Lucas, het welcke ſy ſegghen dat door de Gotten is berooft geworden als ſy dat Landt afliepen. Dichte by de voornaemſte Kercke is noch eene andere Panagia genaemt / alwaer in het portael twee ſchoone Marmore Colommen zyn / met haere Capitelen van de Corintiſche ordre. De plaetſe welcke deſe twee Kerchen van malkanderen ſcheyt is een overdeckte kaemer in dewelcke ſy haare ſiecken brenghen / die daer / ſoo ſy ſeggen / miraculeuſelyck geneſen. De Heer Claudius Pons voor deſen Doctor te Lyon, placht met een goede bevallichheyt te ſegghen dat hy niet veel van die Heyligben hieldt die haer met ſijne konſte bemoeyden. Het is waer dat 'er geen Landt is

in het welcke het nodigher soude sijn dat de Heyligben miraculen souden doen om de siecken te genesen als in Griechenlant / door dien de menschen daer soo onkundigh sijn in de Medicijn-konste / hoewel wy die uyt de boecken van haere voor-ouders hebben geleert.

De Caloyers houden haere maeltijdt in eene groote Eedtzale / in dewelcke aen beyde de sijden seer langhe taeffelen staen / doch den Abt heeft een klepne taeffel alleen voor hem aen het hooghste eynde. Sy eeten nopt vleesch / selfs niet als sy siech zijn / het welcke sy met alle de andere Caloyers gemeen hebben; Want onder de Griecken is maer eene Orde van Monicken die nae de instellinghe van den Heyligben Basilius is. Des donderdaeghs / des saturdaghs ende des sondaeghs moghen sy visch ende kaes eeten / doch op de andere daegen der weecke eeten sy niet dan krupden ende peulvruchten. Sy begeven haer tot den Lantbouw ende tot andere wercken welcke ten voordeel van het Convent strecken / het sy dan tot voetsel ofte tot kleedinge. Hier door komt het dat haere besigheden maecken dat weynige van haer aen den H. dienst assisteren. Sy gaen driemaelen in een etmael om die te pleghen / te weten drie ueren voor den dagh tot de Metten / drie ueren nae het opgaen der Sonne tot de Liturgie ofte den gewoonlijcken dienst / ende twee ueren voor den nacht tot de Vesper / sonder haere getijden te reecbenen / welcke sy des morgbens moeten lesen / noch ooch de Gebeden welcke in de Eedtzaele voor het middaghmael ende het avondtmael werden uytgesprooken. Wy vonden daer een Jonghe Caloyer genaemt Papa Charito, deselve sprack de Italiaensche Taele seer wel / ende diende ons voor Tolck. Hy vertoonde ons de Kelder van het Convent als wat seltsaems / in deselve sijn seer langhe tonnen / die selfs de lenghte van twintigh voeten haelen / hoewel die niet veel dicker sijn dan onse gewoonlijcke vaeten. Wy bespeurden in de muer van de Kercke een oude Inscriptie welcke van een Stadt sprack sonder den naem van deselve te melden / mogelijck is het Stiri geweest het welcke daer dichte by legbt / want daer is geen reden waer doormen soude geloven dat 'er eene geweest sy ter plaetse daer het Clooster staet / door dien de plaetse suir niet soude hebben konnen lyden. Men hadde ons geseght dat aldaer veele geschrevene Boecken waeren / doch al dat wy 'er saeghen was seer gemeen goet / als de Diensten van de Kercke / de lessen uyt de Euangelien / welcke meest door het stof opgegeten waeren. Het beste van alle was het leven van de Heyligben Cosmus ende Damianus, welck in de oude Griecksche Taele op Pargament geschreven was.

Doordesen waeren sy seer mishandelt geweest door de Turcken / ende haer Convent moeste alle haere baldaedigheden lyden ende afwachten / doch sy hebben naederhant om van roven ende stropen bevrydt te sijn een Janitser genomen welcke dichte by de Poorte woont ende haer als een Sauvegarde dient. Wy verbleven daer het overighe van den dagh /

dagh / ooch den volghende tot aen de middagh toe. Wy ſpoedighden ſelve eer daer van daen als wy anders wel ſouden gedaen hebben ter oorſaeche van onſe Janitſers / die ſich geheele ſchaepen deeden geven / ende de rijs / boter ende wijn tot haere diſcretie daer toe / dat is ſoo veel als ſy vernielen konden. Dese goede Caloyers doorſten haer dit niet wepgeren / want sy geven aen de vremde deel aen alle het geene dat ſy hebben / ende ſy hebben kaemers welcke expreſſelijck geſchickt ſijn om haer te ontfanghen / doch men gheeft haer upt liefde in het vertrecken eenighe erkenteniſſe.

Daer is niet tuſſchen haer Clooſter ende den Bergh Helicon dan een groote Valeye; Gemelten Bergh wert nu Zagara genaemt. Aen den voet van den ſelven woont een Eremijt upt haer Clooſter die ſeer out is. Hy is daer met een jonghen Broeder die ſorge voor hem draeght. Sy houden hem voor een Heyligh maer ſy weten van geene plechtelijckheden ofte Canoniſatie als in de Latijnſche Kercke.

Wy naemen op den middagh ons affſcheyt van haer ende vertrocken laetende den Bergh Helicon aen onſe rechte hant leggheu. Wy trocken door een Dorp Syrbe genaemt / ende quamen des avonts te Livadia.

Voor in de Stadt / aen die ſijde aen dewelcke wy inquaemen is een Caravanſera; Wy ginghen nae de ſelve om daer binnen onſe hupsveſtinghe te nemen / doch onderwijlen een perſoon van Zante ontmoetende die goet Italiaenſch ſprack bood ons die ſijn hups aen. Sijn naem was Signor Alexandro, ende hadde ſich ſelven aldaer als Doctor aengegeven ende doen achten / hebbende te voren een houſſe-verſoolder te Zante geweeſt. Sijn geheele Bibliotheeck beſtont in een Italiaenſch boeck dat van de Pharmacie handelde. Wy maeckten ooch kenniſſe met de Heer Beliſaria Foca, een Coopman die ſich ooch wat met de Medicijn-konſte behelpt. Hy badt my dat ick hem eenighe Clyſteren / Emulſien ende twee a drie Purgatien ſoude leeren maecken / ende ick ben verſeeckert dat hy daer door in achtinghe ſal konnen geraecken / want het haepert niet aen het verſtandt / ende men is in die Landen ſeer verſtandigh als men niet t' eenemael plomp is. Hy is een Liefhebber van alle curieuſheden / ende ſiende dat wy Inſcriptien ſochten / ſoo bracht hy ons in de voorplaetſe van de de Moskée van Omer, welcke eertijdts een Kercke van den Heyligen Georgius hadde geweeſt / alwaer wy een ſeer ſchoone vonden. Dese Inſcriptie was geſtelt ter eere van Juno ende van de Stadt Lebadia, welcke ſy op eene verdorvene wijſe Livadia noemen. Seecker Turck / welcke goede mine hadde ende ons deſelve sagh uptſchrijven / boodt ſich aen om ons noch twee a drie andere te wijſen. Hy bracht ons by een andere Moskée van Omer beneden in de Stadt gheleghen; Wy vonden 'er daer drie met den naem van *Polis Lebadeón* ende *Lebadeieón*, want den naem van deſelve werdt op beyde die wijſen uptgeſprooken. Eene van de

Livadia.

ſelve was gemaeckt onder de Magiſtrature van Charopinus Archon van Lebadia. Hy verſocht van my te weten wat dat was / ende oock of die Inſcriptie out was; Ick antwoordde hem dat die van seecker Charopinus ſprack welcke Waywode van Livadia hadde geweeſt / want hy ſoude niet geweten hebben wat bedieninghe het woordt van Archon beteeckent hadde / hoewel de hedensdaeghſche Griecken ſich daer van bedienen om een Edelman te beteeckenen. Als ick hier op daer by voeghde dat de Inſcriptie vyftien ofte ſeſtien hondert jaeren out was / ſoo antwoordt hy dat die dan van de tyden der Hellines was / het welcke een goet out Grieckſch woort is / waer mede men de Griecken beteeckent onder de oude Heydenen. Ick verwonderde my dat een Turck dat woort wiſte / doch ick hebbe daer nae bemerckt dat het in dat Landt genoeghſaem bekent is / ende dat ſy daer de oude Griecken mede te kennen geven / oock geven ſy die naem in het alghemeen aen alle de Heydenen. De Oude Grieckſche Taele wert oock by haer Gloſſa Helliniki genaemt / gelyck de hedensdaeghſche Romaiki. Als wy hier weder uyt traeden ontmoeten wy vyf a ſes grote Turckſche Mylords, welche ſwaere gebede-snoeren volghens haere gewoonte in de handen hadden. Sy vraeghden ons wat voor volck wy waeren / ende hebbende verſtaen dat wy Francken waeren ende dat ick profeſſie van de Medicyn-konſte dede / ſoo reyckten my twee ofte drie van haer den arm toe / op dat ick ſoude voelen of haer Pols regulierlyck ſloegh. Indien gedoorſt hadde ick ſoude haer geſeght hebben dat ſy noot hadden van een Apoplexie te krygghen / want het waeren alle ſwaere ende vette mannen met rode wanghen / die niet dan al te ſwaerlyk vigh waeren. Onder haer was 'er een welcke my vraeghde of ick een Doctor van wonden of van hoortſen was. Ick antwoordde hem dat de Doctoren van ons landt niet met de handen werckten / dat ſy alleen raet gaeven en aen die geene die de wonden handelden ende de Medicynen bereyden bevaelen wat ſy doen ſouden. Ick hoorden daer nae dat ſy ſeyden dat ick een Sophos ofte Grammatiſmenos Jatros was / als of ſy een wyſen Doctor wilden ſeggen ende een die geſtudeert hadde / om een onderſcheydt te maecken tuſſchen de Doctoren die onder haer zyn / ende die ſy maer enckelyck Jatroi noemen.

Den handel van Livadia beſtaet in wolle ſtoffen / welcke daer ghemaeckt werden / in hoorn ende in ryſs / waer van het geheel Griecklandt beſorght. Deſelve Stadt wert van Turcken / Griecken ende wepnighe Joden bewoont. De Turcken hebben 'er vyf of ſes Moſkeën ende de Griecken ſoo veele Kercken / waer van de voornaemſte zyn die van Panagia, de Heylighe Anna, de Heylige Georgius, ende de Heylige Dimitry, welcke over eenighe jaeren verbrant was. De Waywode is Muſtapha Aga genaemt / doch het is onnodigh u die naemen der Turcken welcke de plaetſen Commanderen te seggen / om dat die alle twee jaren verandert werden / ende om dat 'er millioenen perſo-

nen

nen ſijn welcke een ende deſelve naem voeren / als Mahomet, Omer, Haly, Ibrahim, dat is Abraham, Orchan, Mourat, Selim, Bajaſet, Muſtapha, Soliman, dat is Salomon, Iſouf, dat is Joſeph, ende Jacouf dat is Jacob, tot dewelcke ſy als een toenaem voeghen de woorden van Affendy, Cheleby, Aga, Bacha ofte Sultan, hoewel ſy maer gemeene lieden ſijn / welcke de Ampten ende Eernaemen die door deſe woorden werden beteeckent niet bekleden.

Deſe Stadt was in oude tijden vermaert door het Oracul van het Antrum Trophonii ofte het gat ofte Hol van Trophonius, dat in een Rotſe was in het welcke men met groote moeyte moeſte klimmen. Wy ſaeghen van verre omtrent een uer gaens van Livadia den ingang van eene Grotte in het Geberghte / maer ich ſoude niet preciſelijck derven ſegghen dat het Oracul daer ter plaetſe hadde geweeſt / want ich ſoude dat hebben moeten confereren met de Beſchrijvinghe welcke Pauſanias ons daer van geeft. Men vertoonde eenmael des jaers publijcke ſpeelen ter eeren van die Godt ofte Heldt Trophonius, in dewelcke de Grieckſche jeught haere habilitept betoonde. Daer is niet een Schrijver welcke daer van ſpreeckt ten ſy mogelijck Julius Pollux, welcke anders niet ſeght dan dat de Trophoniſche Speelen haer naem van Trophonius hadden / ſonder de plaetſe in dewelcke ſy vertoont wierden te melden. Doch ich hebbe ſulchs ontdeckt in eene Inſcriptie die wy naemaels te Megara vonden / welcke ſeyde dat die te Lebadia ghecelebreert wierden.

Livadia wiert door een Beecke verdeeldt / die haere oorſprongh upt den voet van de Rotſe heeft vlack aen dewelcke de Stadt gelegghen is / waer upt het waeter met ſoo groote overvloet loopt dat het aenſtonts molens doet omgaen / ende groot gerucht maeckt door de waeter-vallen in de Rotſen ende Kepen. Deſe Beecke vliedt op een musket ſchoot van de Stadt in eene andere / welcke vijf mijlen van Arachova komt / langhs den wegh die wy ghebruyckt hadden / komende eyndelijck in het Meir van Livadia dat het Copaïdiſche van de Oude ghenoemt wiert.

Wy trocken den volghenden dagh door de vlachte in dewelcke dat groote Meir leght / dat wy aen onſe lincker hant lieten. De naem van het Copaïdiſche Meir kreegh het door de nae by gelegenthept van de Stadt Copæ dewelcke daer boven lagh / ende die men nu ghelooft het Dorp Topoglia te ſijn / het welcke aen alle de ſijden met waeter omringht is. Wat het Meir belanght de Griecken noemen het nu Limnitis Livadias, en niet van Stivo, ſoo als eenighe van onſe Geographi ſegghen / het welcke veel eer dat van Thebes ſoude ſijn. In het ſelve ontlaſten ſich veele Revieren / gelijck de Cephiſſus ende andere / welcke die ſchoone vlachte bevochtighen / welcke omtrent vijftien uren in de ronte heeft / ende vruchtbaer van koorn is / ſijnde daer in ooch ſchoone Weylanden. Ooch was deſelve voor deſen eene van de meeſt Bevolch-

te

te gedeelten van Beotia. Doch het waeter van het geseyt Meir komt dickmaelen door den reghen ende de gesmolte sneeuw soo hoogh te swellen / dat het eens twee hondert Dorpen in die vlachte onderzette. Het soude ooch seeckerlijck alle jaeren moeten overvloeyen soo de Natuere / mogelijck door de konst geholpen / aen het selve niet vijf uytganghen hadde verschaft / het welcke groote Canalen zijn / welcke onder den Bergh / die by den Euripus tusschen Negrepont ende Talanta leght / door lopen / in dewelcke het waeter van het Meir sigh verswelght ende in de Zee aen de andere sijde des Berghs ontlast. De Grieeken noemen dite plaetse Catabathra. Strabo evenwel seght / ter plaetse daer hy van dat Meir spreeckt / dat het van sijnen tijde geenen uytganck ofte ontlastinghe hadde / als alleen dat de Cephisus somwijlen sich 'er een onder de Aerde door maeckte. Doch men behoeft alleen de veranderingen te lesen welche hy van dat Meir verhaeldt om sich over de dese niet te verwonderen. De Heer Wheler welche die plaetse nae mijn vertreck uyt Griechenlant ginghe besichtigen / seght dat het een van de seltsaemste saechen van het geheele Landt is / sijnde die Bergh by nae tien mijlen breet ende niet dan Rots-steen.

Wy lieten aen de lincker-handt een Dorp legghen dat Caramanitis ghenaemt / ende vier uren van Livadia geleghen is. Een half verder trocken wy door een ander Dorp van omtrent veertigh huysen / Diminia genaemt. Dit woort bedupt twee Maenden / ende sy noemen het aldus om dat het hoorn datmen daer omtrent saept maer van twee maenden in ende op het Landt blijft / belettende het overvloeyen van het Meir het saeyen voor de maent April. Dit Dorp leght redelijck laegh aen de voet van een Rotse / op de vlachte van dewelcke men de ruinen van een Stadt siet / die omtrent twee mijlen in haren omtreck heeft / ende die ich gelove Oncheſtus geweest te zijn. Wy vonden daer wel een stuck van eene Inscriptie maer wy konden uyt deselve niet begrijpen van het geene wy weten wilden. Wy eyndigden onse daghreyse in een Dorp Megalo Moulci genaemt / alwaer een kleyne Caravansera, met eenighe kaemers voorsien / is. Het woort Moulci is in de Turcksche Taele eyghentlijck eenighe Hof-steden geseght / die van den eenen ofte anderen Heer dependeren / sijnde de Inwoonders der selve als sijne dienaeren. De Griechen noemen diergelijcke plaetsen Calyvi, dat het selve woort is van het welcke de Oude sich bedienden om eene hutte te beteeckenen Kalubi. Ooch sijn de Hof-steden gemeenlijck niet dan aerde hutten in dewelcke de arme Boeren wonen.

Des anderen daeghs 's morgens quaemen wy nae het afleggghen van drie uren weeghs in de Stadt Thebes, welcke die van het Landt Thiva ende niet Stiva ofte Stives noemen; Doch dat de Vremdelinghen hier omtrent haer selven bedrieghen spruyt uyt de onkunde van de Taele. Want als sy S'Thiva hooren uytspreecken / soo gelooven sy dat sulchs de naem van Thebes is / daer de letter s niet anders

is

is dan het woordeken Eis verkort / ende alſoo beteeckent Eis Tiva, Te Thebes, even gelijck de Griecken ſegghen S'tin Co voor Eis Tin Co, ſoo als ick op een andere plaetſe hebbe aengemerckt.

Deſelve dwaelinghe is het welcke de Turcken Conſtantinopolen Stinbol ofte Stanbol heeftſdoen noemen / door dien de Griecken deſelve Polis, dat is Stadt, by uptnementheyt noemen / gelijck de Romeynen in vorighe tijden ſoo mede van Roomen ſpraecken. De Africaenen deeden het ſelve van Carthago welcke Stadt Romen met een nijdig oogh aenſchoude. Ende aldus is het dat de Griecken als ſy willen ſpreecken van nae Conſtantinopolen te gaen / ſigh bedienen van de uptdruckinghe S'tin Polin, dat is nae de Stadt toe. Het gaet op de ſelve wijſe toe met veele andere plaetſen / even als wanneer ſy van het Eylant Lemnos ſpreeckende S'ti Lemnos ſegghen / waer van de Turcken ende onſe Zee-lieden het bedorven woort Stalimini gemaeckt hebben / even als of dat den waerachtighen naem van dat Eylant was.

Thebes was voor deſen de Hooft-Stadt van het Lantſchap Beötia, ende de Inwoonders van deſelve hebben haer nopt vermaert gemaeckt als in den Oorlogh welche ſy weghens de Lacedemoniers voerden onder het beleyt van Epaminondas een van de kloechmoedighſte Delt-Overſten van Griechenlant. Dit is de reden om dewelcke Juſtinus ſeght daer de eere van die Natie met Epaminondas leefde ende ſtierf. Cadmus de Soone van Agenor wiert voor de Grontlegger van die Stadt gehouden / die deſelve ſtighte als by ſijn Suſter Europa, welcke door Jupiter ontſchaeckt was / te vergeefs gheſocht hebbende niet weder by ſijn Vaeder doorſte komen. Amphion Coningh van Thebes bemuerde deſelve naederhant / ende bewoogh door ſijne welſpreeckenthept de lieden die in de velden ende op de Rotſen woonden die Stadt te komen betimmeren. Dit deede de Poëten ſeggen dat Amphion de mueren van Thebes op het gelupt van ſijne Liere hadde gebout / door het welcke hy de ſteenen hem deede volghen / ende ſich ter behoorlijcker plaetſe ter neder ſtellen. Alexander de Groote dede die Stadt roeſeren op de Sollicitatien van de naebuerighe plaetſen / teghens dewelcke haere Inwoonders langhe hadden geoorlogh / ende ſy heeft ſedert die tijt nopt weder wel konnen op de been geraecken. Strabo ſeght dat die in ſijnen tijt tot op een ellendigh Dorp was vervallen / ende Ovidius ſegt door eene Poëtiſche wijſe van ſpreecken dat 'er niet dan den naem van overigh was. Pauſanias evenwel / welcke nae haer beyde gheleeft heeft / maeckt gewagh van veele Tempelen / Beelden ende andere ghedenckteeckenen die 'er waeren; Doch het ſoude nu ſeer ſwaer vallen pets daer van te ontdecken / ſijnde de Stadt nu beſtaende upt dat geene 't welck voor deſen de Fortereſſe alleen was ende Cadmeia genaemt wiert. De mueren ende eenighe vierkante Toornen welche daer van noch overigh zijn ſijn ſeer out / ſy leght op eene hooghte die omtrent een uer in den omganck heeft. Doen wy daer aen quaemen paſſeerden wy een klep-

Thebes.

ne Beecke welcke langhs de mueren ſtroomt. Dit moet de Riviere Iſmenus ſijn welcke andere met beter redenen maer eene Fontepne noemen. Wp naemen ons verblijf ten huyſe van een Griech Contantin genaemt / hoewel 'er twee Caravanſera'es in de Stadt ſijn. Hy was een Soone van Panagiotti Luca te Livadia, ende hy bracht ons op den wegh nae Negrepont om de plaetſe te ſien upt dewelcke men de aerde haelt daer men de Tabacks-pijpen van maeckt. Die geene welcke oordeelen dat die erghens verborghen leght hopen den grondt van de Waywode, ende doen daer vijftien ofte twintigh voeten diep delven op de breete van een ordinariſen put. Daer nae doen ſy lieden daer in neder daelen welcke daer een ſeer witte aerde upt weten te haelen welcke daer gevonden wort. Deſelve is eerſt weeck gelijck waſch / ende men geeft die op de plaetſe ſelfs een fatſoen / met een mes / of men doet dat oock wel in de winckelen / ende daer nae volmaeckt men die door behulp van eenige pſere inſtrumenten tot ketels van Tabacks-pijpen / op de Turckiſche wijſe / dat is ſonder ſteelen / om dat men die ſeer langh van hout gemaeckt daer aen ſteeckt. Als deſe aerde op voorverhaelde wijſe gefatſoeneert is ſoo wert ſy door de Sonneſchijn gedrooght / ſonder datmen die behoeft te laeten backen / ende ſy wert ſoo hart als ſteen. De ſwaerſte is de beſte ende het breecken minſt onderworpen. Wp naemen ons vermaeck om de winckelen op de Bazar te te gaen beſien / alwaer men deſelve in meenighte bearbeyt. De ſleghſte werden teghen ſes a ſeven Aſpers het ſtuck verkocht / ende de beſte teghens neghen a tien. Men kan deſelve noch eenighe daghrepſen vervoeren eer die opdrooght / ende ick hebbe die te Lepante ſien bewercken alwaer ick 'er een Jnckt-pot of deede maecken / doch die berſte doen ick 'er Jnckt in wilde doen / door dien ick deſelve noch niet genoegh hadde laeten droghen. Aen dat gedeelte van de Stadt is een ſoorte van een Door-ſtadt ofte Dorp / het welcke daerom den naem van Tabakides voert. Wp ſaeghen aldaer een Graf van Marmor / het welcke ſy ſegghen dat van den Heyligen Lucas te ſijn / ſtaende het ſelve in eene kercke die hem is toegewijt. Doch wp laeſen op het ſelve een Heydenſch Graf-ſchrift van pemant die Nedymus was genaemt geweeſt. Het ſelve beſtont upt ſchoone Verſſen ende ſpraeck van geenen Heyligben Lucas. De Papa ſeyde ons daer op dat ſeecker Heer van dat Landt het Lichaem van den Heyligben Lucas in die Graf-ſtede hadde doen leggben / doch dat hy / om het aen de boosheyt van de vpanden des Chriſtendoms niet ten proye te ſtellen / het Graf-ſchrift van een van ſijne Soonen daer op hadde doen ſtellen. Dit voldeede ons niet ten vollen. Wp viel in / om my niet t'eenemael tegens hare traditie te ſtellen / dat het deſelve Heyligbe Lucas den Eremijt / van dewelcke ick geſproocken hebbe hadde konnen zijn / welcke men eerſt hadde in dat Heydenſche Graf / dat ledigh was ghevonden / hadde konnen begraeven / ende dat men het naederhant hadde vervoert / wanneer het Convent van den Heyligen Lucas gebout was.

Daer

Daer ſijn twee Moskéen binnen Thebes, nevens veele Griecksche Kercken / welcker voornaemſte Panagia Chryſophoritza is / welcke niet byſonders heeft als eenighe ſtucken van Inſcriptien die in de vloer ende in de mueren ſijn gemetſelt. In de Stadt moghen omtrent drie a vier duyſent zielen zijn / als men de Door-steden daer onder reeckent / onder dewelcke die van den Heyligben Theodorus de voornaemſte is; Men ſiet in deſelve een ſchoone Fontepne / die upt een waeterback op den wegh van Athenen geleghen haer oorſpronck heeft / ende dit ſoude die ſelve konnen ſijn welcke de Oude Dircé noemden / die in de Iſmenus vliette.

Des anderen daeghs 's morghens vertrocken wp van Thebes ende paſſeerden door eene vlackte van ſeven a acht mylen / daer nae reden wp twee ueren langh door bergachtighe ende onbeboude plaetſen / houdende ons middaghmael in een Dorp genaemt Vlagi, doordien de Inwoonders Albanoiſen ofte Valackten zijn / want aldus noemen zy ſich ſelve in haere byſondere taele. Daer nae paſſeerden wp door een kleyne beboude vlachte van omtrent drie a vier mylen / ende naemen onſe nachtruſt op een Bergh. Deſelve is de Parnes ofte Parnethus der Ouden welcke men met den Parneſſus niet moet confunderen. Sy noemen deſelve nu Ozia. Dit geberghte is een van de voornaemſte van het Atheenſche Landt / het welcke ſy van Beötia afſcheyt. Wp ſliepen in eene ſlechte Caravanſera die geheel open was. In deſelve was maer plaetſe voor ſeven a acht Paerden / ende voor ſoo veel perſonen. Men moet daer alle onder malkanderen blijven / ende men vind 'er niet dan den voorraet die men mede brenght / door dien 'er niet een boer in twee ueren in het ronde te vinden is. Het eenighe gerief dat men 'er heeft is een ſchoone Fontepne / by dewelcke de Wolven Beeren ende wilde Varckens haeren dorſt komen leſſen. Om ons geduerende den nacht voor haeren overval te bevrijden ſoo baracadeerden wp onſe deur ſoo ons best mogelijck was met tacken van Maſt-boomen daer het geberghte mede bedeckt is.

Men ſiet dichte daer by in de openinge van het Geberghte door dewelcke men nae Athenen trecht / de overblijfſelen van eene oude Fortereſſe welcke ſeshoeckigh is geweeſt. Men noemt deſelve nu Vigla dat is Wachthuys, ende mogelijck heeft ſulcks in de vorighe tijden daer voor gedient / om te ontdecken alles wat upt Beötia nae het Atheenſche Landt paſſeerde. Des anderen daeghs 's morghens quaemen wp in het vlacke Landt / nae dat wp geduerende twee ueren tijdts een ruwen wegh waren nedergeklommen / ende wp paſſeerden door het Dorp Caſchia, dat maer drie ueren van Athenen leght. De boeren waeren noch geheel verbaeſt van de viſite die haer door eenighe Chriſtene Corſairen was gegeven / welcke haer twee daeghen van te voren geplondert hadden. Het is eene verwonderens-waerdighe ſaecke dat ſy de ſtoutigheyt hebben van ſoo diep in het vaſte Landt te komen ſtropen /

ende dat de Griecken ſoo wepnigh kenniſſe hebben dat ſy haer niet teghens een handtje vol volcks konnen verſeecheren. Het quam ons ſeer wel dat wy op de Turchſche wyſe gekleedt waeren ende een Janitſer by ons hadden / want ſoo ſy ons voor Francken gekent hadden / ſoo ſouden wy hebben moeten vreſen dat ſy de baldaedigheyt der Corſairen op ons ſouden hebben willen verhaelen.

De wegh van die plaetſe tot aen Athenen toe is ſeer ſchoon / wy hadden te meer vermaeck in deſelve om dat wy ſoo ſeer aen die vermaerde Stadt naederden in dewelcke wy ſoo langhe hadden verlanght te weſen. Wy beelden ſelfs ons in dat wy in een beter gepoliceert Landt waeren gekomen dan dat geene doer het welcke wy quaemen reyſen / ende in der waerheyt wy ontmoeten noch Herder noch Boer die ons niet ſeyde dat wy welkom waeren / ſich bedienende van haere gewoonlyche uytdruckinge Calos irthete Archondes, ofte Calos copiaſete, dat is / Weeſt welckom Heeren. Wy antwoorden daer op / mede op de mode van dat Landt / S'to calo, vaert wel, ofte / ter goeder uere / Pate Cala, goede reyſe. Dit bracht my de boerskeydt van de meeſte Hupslupden van onſe quartieren in gedachten / welcke de lupden die nae den wegh vraeghen naeuwlyckx willen aenſien. Alsmen meer nae de Stadt toe naedert paſſeert men door vlachten welcke by nae geheel met Olyfbomen bedeckt zyn / onder dewelcke die van Athenen eenighe Landthuyſen hebben.

Wy quaemen twee ueren voor den middagh te Athenen, ende traeden af aen het huys van den Heer Conſul Giraud, alwaer wy het overighe van den dagh ruſteden / om ons een wepnigh upt te ruſten van de moeyelyckheden welcke wy op onſen wegh / ſedert ons vertreck van Zante, hadden uytgeſtaen. Ick gelove ooch dat ghy wel wilt dat ick een wepnigh mynen aedem verhaele om u deſe plaetſe te beſchryven / ick ſal ſulcks ſoo naeukeurigh ende waerachtigh doen als my ſal mogelyck zyn / ende ick ſal trachten om u ten minſten geene redenen te geven om u over myne oprechtigheyt te konnen beklaegen. Ghy ſult my mogelyck ſegghen dat het een ſeer onnodigh werck is iets van Athenen te ſchryven nae het geene de Heer de la Guilletiere ſoo naeukeurighlyck aen den dagh heeft gegeven in ſyn Boeck datmen ſedert twee jaeren heeft geſien; doch door dien ick veele dingen hebbe aengemerckt die hy niet heeft geſien / ende beſpeurt dat veele van ſyne remarques een wepnigh ſteckelyck ſyn ende een Doctor van noden hebben / ſoo meene ick een ſaecke te ondernemen welcke niet t'eenemael bupten myn beroep is. Men kan in allen gevalle niet ſegghen dat ick dit beginne gedreven ſynde door een geeſt van beriſpinge / doordien ick een jaer voor hem een verhael hadde uytgegeven van den jeghenwoordigen ſtaet van Athenen door den Eerwaerdighen Vader Babin geſchreven / by het welcke ick eenighe aenmerckingen over de Antiquiteyten hadde gevoeght.

De

De geringhe kenniſſe welcke ick doenmaels van die dinghen hadde/ deede my beſluyten tot het voornemen van het overighe op de plaetſe ſelve te gaen leeren. Soo als ick te Venetien op het poinct ſtont om my t'Scheep te begeven ſoo ontfingh ick met de Poſt het Boeck van het oude ende hedensdaeghſche Athenen, ende het verſtreckte my tot een aengenaeme tydtkortinghe tot aen Zante toe; alwaer ick het aen twee Engelſche Edellieden gaf/ welcke eer dan wy daer heenen gingen/ op dat ſy het mede ſouden leſen/ ende het tot aen myne komſte toe aldaer laten beruſten. De Heer Vernhum die een van die twee Edellieden was/ ſchreef daer nae uyt Smyrna nae Engelandt aen een van ſijne vrienden een ſeer verkort verhael van ſijne reyſe/ want het is maer een enckel bladt gedruckt in het Dagh-Regiſter van de Coninghlijcke Societeyt van Engelandt op den dagh van den vier ende twintighſten Aprijl ſeſtienhondert ſes ende seventigh. Hy ſeght aldaer dat hy voor dat boeck ſeer is bedroghen geweeſt/ ende dat 'er niet waerachtighs in is/ hoewel den Autheur ſeer ſtoutelijck ende met veele waerſchijnlijckheydt ſpreeckt. Dit segghen evenwel loopt een wepnigh te hoogh. Men behoeft ſich niet ſeer te verwonderen ſoo een menſche welcke maer seven daeghen te Athenen is ſtil geweeſt/ miſleydt ofte bedroghen is in het beſchrijven van eenige Antiquiteyten/ welcke met meer gemack willen beſichtight werden; ſelve ſeght hy veele dinghen welcke hy ſeer wel vat ende uytleght/ ende die eerder behoren voor goet gekeurt dan beſtraft te werden. Wat 'er van zy ick ben noch ſijne voorſpraecke ofte borghe noch ſijne partye/ ende ick ſoude geen moeyte willen hebben met een Perſoon die ſoo net ſchrijft. Doch het ſal my tot ontdeckinghe van de waerheyt wel geoorloft zijn/ wanneer de ſaecke ſulcx ſal van my vorderen/ te verlichten het geene dat hy ofte andere met wepnigh kenniſſe hebben geſchreven/ ſonder dat ick ſal ſparen het geene ick ſelve voor deſen hebbe geſeght. Doch ick ſal u alvorens een kort begrijp van de Hiſtorie van Athenen geven/ om u niet in een onbekendt Landt te brenghen/ moetende wy eenighen tydt in het ſelve verblijven.

Eynde van het IV. Boeck.

BESCHRYVINGE

Van

ATHENEN, SALAMINA, ENDE DE GOLF VAN ÆGINA.

VYFDE BOECK.

Beſchrijvinge van Athenen, Salamina ende de Golf van Ægina.

Athenen. DEn naem van Athenen is aen veele Steden gemeen / ende Stephanus Byzantius telt 'er tot acht toe die deſelve voeren. Te weten het geene dat in het Landt van Athenen leght / het Laconiſche, het Cariſche, het Liguriſche, het Italiaenſche, het Beötiſche, het Eubeïſche ende het Acarnaniſche. Plinius ſtelt noch een ander Athenen in Arabia ende Arrianus een tiende op de ſwarte Zee. Doch het aenſien van dat geene van het welcke wy ſpreecken heeft den glants van de andere ſoo ſeer verdüpſtert / dat het de menſchen naeulycks in de gedachten komt dat 'er meer dan een Athenen geweeſt zy. Evenwel eenighe hebben het het Attiſche Athenen genaemt om het van de andere te onderſcheyden. De Turcken ende de Griechen noemen het noch ſeghenwoordigh Athina, ende het is eene dwaelinghe / welcke men aen niemandt dan aen de Zee-lieden behoort te vergeven / als men het Saitina ofte Saitines noemt / onder die voorwendinghe dat de Griechen / als ſy nae Athenen willen ſeghghen / S'Athina uytſpreecken / het welcke de verkortinghe is van eis Athinan, volghens die aenmerckinghe welcke ick op het eynde van het vierde boeck hebbe gemaeckt.

De Geographi leggghen Athenen gemeenlyck op de breedte van seven ende dertigh graeden ende eenighe minuten ende op de lenghte van drie ende vyftigh. Doch de Heer Vernhum een Engelſch Edelman / welcke voor ons te Athenen quam / bevondt door de Obſervatien die hy dieshalven deede dat het leght op de breedte van acht ende dertigh graeden ende vyf minuten. De ſituatie van deſe Stadt is ſeer wel geleghen / als ſijnde in het midden van Griechenlandt / leggghende Griechenlandt in het midden des Werelts / ſoo als Xenophon ſulx verſeecherт. Men ſeyde het ſelve ooch van Delphos.

Daer ſijn weynighe Steden in de werelt welcke de Oudtheyt met Athenen derven betwiſten. Komen ſelve / hoe out het anders weſen mach /

:ht hondert
en der Aer-
n het Landt
re geboozte
en sp in te-
ius telt van
t de Sonne
hen welcke
elve hebben
. Athenen,
Godtsdienst,
nde deselve

uptnemen-
e de andere
opbouwin-
:ren eyghen
ste evenwel
is geweest
e Cecropia
en over den
rva pder om
ht een Meir
over dese
m raet dee-
nus ende de
r Inwoon-
jeden te ge-
nen hadden
ptunus, die
iet eer wil-
n het Aert-
Elementen
len / waer
aet is waer
aer altoos
in Herodo-
. Die van
de Godts-
en hout op-

spraeck / beeloen dan [illegible]
richten. Sp baeden die van Athenen dat sp haer wilden toelaeten het hout daer toe nodigh tot haer te komen kappen / doozdien sp dat booz het kostelijckste hielden / ende dat men moeyte soude hebben om het selve elders soo schoon te vinden. Sp beloofden dat sp haer daer van

souden

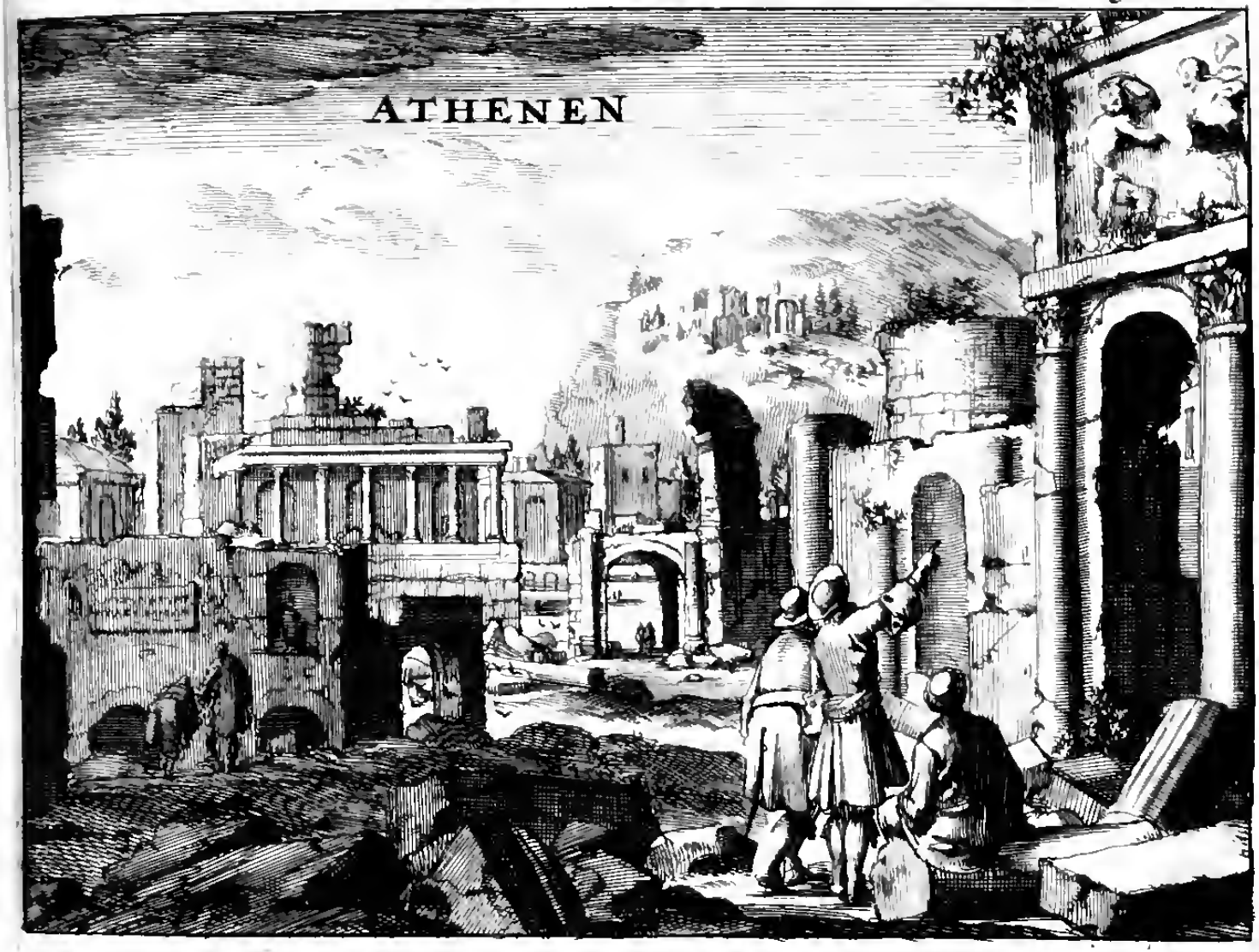
ATHENEN

B E

ATHE

Beschrij

Athenen. DEn naen
nus Byza
het geene dat
Carische, het
ende het Aca
bia ende Arri
dat geene va
soo seer verd
komt dat 'er
ben het het A
scheyden. T
woordigh At
mandt dan a
ofte Saitines
sy nae Athen
verkortinghe
ick op het ey
De Geogr
ende dertigh
ende vijftigh
ke voor ons
dieshalven de
den ende vijf
ghen / als si [illegible] leggende Griec-
kenlandt in het midden des Werelts / soo als Xenophon sulx verseec-
kert. Men seyde het selve oock van Delphos.

Daer sijn weynighe Steden in de wereldt welcke de Oudtheyt met Athenen derven betwisten. Komen selve / hoe out het anders wesen mach /

macht / heeft het hooft niet beginnen op te steecken dan acht hondert ende dertigh jaeren daer nae. Dit gaf de naem van kinderen der Aerde aen die van Athenen, als mede van Oorsprongelingen van het Landt dat sy bewoonden. Want in plaetse van dat andere haere geboorte ende ophomste aen vremde verschuldight waeren / soo hadden sy in teghendeel aen alle sijden Colonien uptgesonden / ende Meursius telt van deselve niet minder dan veertigh op. Sy pretendeerden met de Sonne geboren te zijn / ende dat sy aen alle de menschen de dinghen welcke tot het leven nodigh sijn hadden geleert. De Latijnsche selve hebben haer dat schoone getuygenisse gegeven. Siet hier die van Athenen, seght Cicero, welcke de besnedenheyt in de seden, in den Godtsdienst, in de Wetten ende in den Landtbouw hebben gebracht, ende deselve aen de geheele Aerde medegedeelt.

De al te licht geloovighe Outheyt / welcke alles dat sy uptnemende sagh te zijn / toeschreef aen de sorghen van de eene ofte de andere Godtheyt / beelde sich in dat Minerva selfs sorghe voor de opbouwinghen van Athenen hadde gedraeghen / ende vereert met haeren eyghen naem welcke in de Griecksche Taele Athéna is. De meeste evenwel staen toe dat Cecrops de eerste Coningh der Athenienſers is geweest welcke daer van de eerste Fundamenten lepde / die deselve Cecropia noemde. Doch andere seggen dat 'er verschil sijnde ontstaen over den naem die men aen die plaetse soude geven / Neptunus ende Minerva over om het eerste die eere wilden hebben / ende datmen daer ter selver tijt een Meir ende een Olijf-boom sagh verschijnen. Dat de Coningh over dese wonderlijcke verschijninghe verbaest zijnde by het Oracul om raet deede vraeghen / het welcke antwoorde dat het waeter Neptunus ende de Olijfboom Minerva beteechende / ende dat het in de keure der Inwoonders stondt om de Stadt den naem van een van die Godtheden te geven. Dat als hier op mannen ende vrouwen haere stemmen hadden gegeven / Minerva een stemme meer hadde gehadt dan Neptunus, die dan alsoo voor die Goddinne wijchen moeste. Soude dit niet eer willen bedieden dat sy oordeelden dat het haer nutter soude sijn het Aertrijck te bebouwen / 't welcke het handtsaemste van alle de Elementen is / als de Piraterye te exerceeren ofte over Zee te handelen / waer door men alle de Hooftstoffen te bestrijden heeft? Inder daet is waer dat de Olijf-bomen / welcke Minerva sijn toegeheyligh / daer altoos met groote sorghe sijn aengequeeckt. Dit is oock te sien in Herodotus een van de outste Schrijvers van geheel Griechenland. Die van Epidaurus, seght hy / moesten volghens het seggen van de Godtsspraeck / beelden van Damias ende Auxesias van Olijf-bomen hout oprichten. Sy baeden die van Athenen dat sy haer wilden toelaeten het hout daer toe nodigh tot haer te komen kappen / doordien sy dat voor het kostelijckste hielden / ende dat men moeyte soude hebben om het selve elders soo schoon te vinden. Sy beloofden dat sy haer daer van

souden

ſouden voorſten onder bedingh dat ſy jaerlijchs aen Minerva hare Beſcherm-Godinne / ende aen Eregtheus ſouden komen offeren.

Die goeden Coningh Cecrops, welcke eenighe tijdt nae de Sondtvloet leefde / werdt oock door de Poëten met twee aengeſichten afgebeelt / door dien men hem den Inſtelder des huwelijchs achte te zyn / het welcke van man ende vrouwe als een perſoon maeckt. Men ſchilderde hem ooch af als half menſche ende half Draeck zijnde / doordien hy / om ſoo te ſpreecken / die van Athenen tot menſchen hadde gemaeckt / welcke te voren in de holen der rotſen woonden even als wilde beeſten.

Doch Athenen heeft ſijne volmaecktheydt aen Theſeus te danchten / welcke het daer nae heeft geacht niet als of hy haeren Coningh hadde geweeſt / maer als een van ſijne Beſcherm-Goden. Hy vergrote de Stadt / ende verplichte die geene welcke ſich op het Landt onthielden binnen deſelve te komen woonen. Dit is de reden waerom men op het Portael van het Paleys van den Keyſer Hadrianus een Beers leeſt het welcke bedupdt; Dit is Athenen welcke de Stadt van Theſeus was. Ende aen die ſijde welcke die Keyſer hadde doen bouwen heeft men. Dit is de Stadt van Hadrianus ende niet van Theſeus. Nae hem wierde die noch van Coninghen beſtiert tot op Codrus toe / die genereuſelijch het belangh van ſijne Onderdaenen boven ſijn leven ſtelde. Want als die van Athenen teghens de Doriſche Griecken moeſten oorlogen / hadde het Oracul geantwoordt dat ſy de Overwinninghe niet konden verkrijghen dan door de doodt van haeren eyghen Coningh / ſoodaenigh dat hy ſulchs verſtaen hebbende ſich dequiſeerde ende onder de Vpanden vermenghde / waer nae met opſet eenighe queſtie gemaeckt hebbende wierde hy gedoodt / 't welck als de Doriſche hadden verſtaen trocken ſy af ſonder ſtrijdt te leveren.

De Stadt wierde daer nae den tijdt van ſes hondert jaeren beſtiert door Magiſtraets-Perſonen welcke ſy Archontes noemden / welcke in den beginne dat Ampt geheel haer leven behleeden / daer nae wierden ſy van tien tot tien jaeren ende eyndelijch jaerlijchs verandert. De Republijche verdedighde kloeckmoedighlijch haere Grenſen onder haere beſtieringhe / ende maintineerde haere vryheyt tot op de tijden van Piſiſtratus toe / welche ſich over deſelve als een Tyran aenſtelde. Men hadde hem eenighe ſoldaeten vergundt om hem te beſchermen teghens de inſulten van ſeechere Cabale die hem laeghen lepde / doch hy diende ſich van deſelve om het Caſteel te bemachtighen ende de heerſchappye aen ſich te trechen. Hy wierde seventien jaeren daer nae verjaeght / ende hy herſtelde ſich weder in ſijne vorighe macht door een ſeer plompe liſt. Daer was te Athenen een ſeer ſchoone Vrouwe welche vier Cubiten hoogh was; hy wapende deſelve ende ſette die op een Triumphwaeghen by hem ſendende trompetten voor uyt om aen die van Athenen te ſeggen / dat ſelfs Minerva nae de Stadt toe quam om Piſiſtra-

tus

tus daer binnen te brenghen / ende dat sy hem een goet onthael hadden te doen. Sy lieten dit niet nae gepersuadeert sijnde dat die Vrouwe de Goddinne was. Hyne kinderen wierden door de Lacedemoniers van de Opper-een-hoofdigheyt berooft / ende de Stadt wiert noch vermaerder dan opt door de populaire regeringhe. De Perstanen / welke het verderf van die van Athenen ende geheel Griechenlandt hadden gesworen / dienden niet dan tot oeffeninghe van haere kloeckmoedigheyt. Van een millioen Perstaenen welcke het Aertrijck ende de Zee bedeckten ontquam 'er naeulycks vijftigh duysent / ende een handt vol Griecken / ruineerden alle de desseynen van Darius ende Xerxes onder het wijse beleydt van Miltiades ende Themistocles. De swaerste slaeghen vielen op de Zee voor / ende den strijd van Salamine maeckte dat Griechenlandt triumpheerde volghens de voorseggingh van het Oracul dat aen die van Athenen hadde te kennen gegeven dat sy haer verlies souden ontgaen / indien sy sich in houte mueren besloten / willende daer mede te kennen geven dat sy alle haere Macht op de Schepen moesten brenghen. Naederhant ontstont 'er een scheuringhe ende tweedracht onder de Griecken / doch nae dat het geluck nu de eene ende dan weder de andere sijde hadde begonstight / wierden de Lacedemoniers door die van Athenen by nae geruineert / welcke door dat voordeel Meesters van de Ægeïsche Zee wierden. In deselve laegen weynigh Eylanden welcke sy sich niet onderwierpen / ende selfs setten sy haere Conquesten upt tot op de Custen van Ægypten. Aristophanes seght dat sy alsdoen duysent Steden besaeten. Sy voerden de Opperste macht over geheel Griechenland geduerende den tijt van seventigh jaeren / doch die wierdt haer door die van Lacedemonien ontnomen / doch sy bequaemen die naemaels wederom.

Nae soo veele fatale omwendinghen van saecken maeckte haer Epaminondas den Generael der Thebaeners groot spell / doch sijnde deselve in de Batailje van Leuctres doodt geslaegen / soo gaeven sy haer daer nae geheel aen het plaisir ende vermaeck over met soo groote verblindinghe dat sy op de verbeurte des levens verboden te spreecken van het weder aenstellen der schattinghen / welcke tot onderhoudt van de Militie nodigh waeren / te spreechen. De Macedoniers welcke tot aen die tijdt toe niet veel van haer hadden doen spreechen begonden alsdoen redoutabel te werden / ende deeden haer upt die slumeringe ontwaecken. Philippus ontnam haer de Eylanden welcke sy besaeten / ende sijn Soon Alexander genoeghde sich met haer wat te mortificeeren / haer bevelende te swijghen / want sy waeren nerghens mede besigh dan met het maecken van Gedichten / schimp-schriften ende Declamatien / waer upt het spreeckwoort *Athenis loquacior*, dat is / klapachtigher dan Athenen / ontstaen was / men gaf aen die Stadt oock den Loftitul van *Mater Sermonum*, dat is / Moeder van de discoursen ofte welspreeckentheydt.

Die van Athenen begonden nae de doodt van Alexander de Groote weder aen haere oude moedighept te gedencken / ende wilden sich weder in haere oude reputatie herstellen / doch Antipater dwongh haer Macedonische Besettinghe in te neinen / het welcke ook onder Cassander bleef dueren / tot dat Demetrius haer in schijn de vrpheyt wederom gaf / houdende alleen een van haere Fortereſſen ende twee van haere Haevenen beset. Sy verdreven eyndelyck die Besettinghe tweemaelen ende maintineerden sich eenighe tijt onder de protectie der Romeynen / tot dat Mithridates Coningh van Pontus haer overmeesterde. Dit was noch het eynde niet van haere ongelucken. Sylla de machtighste der Romeynen ende de wreetste van alle de menschen nam dese Stadt stormenderhandt in ende liet alle de Inwoonders daer van dooden / soodaenigh dat niet een van haer de doodt soude hebben ontgaen konnen / soo den nacht haere vlucht niet hadde begonstight. Hy raseerde haere mueren ende verbrande haere Haevenen van Pyréum ende Munychia. Nae dat de Stadt Romen de geheele Werelt hadde onder-gebracht wende het sijne waepenen teghens sich selven. De twisten tusschen Pompéus ende Sylla waeren naeulycks geëyndight / of Cæsar ende Pompéus sepden malkanderen den Oorlogh aen. Athenen volghde de Partye van de laetsten die by nae den geheelen Roomschen Raet op sijne zijde hadde. Zonaras schrijft dat Pompéus daer gekomen sijnde twee Griecksche Inscriptien vond welcke te sijner eere waren gestelt. Siet hier de sin van deselve. Soo veel meer als ghy sult erkennen een menschе te zijn, soo veel meer sal men u een Godt achten. Dit was de eerste / de andere behelsde dese woorden. Wy hebben u verwacht, wy hebben u aengebeden, wy hebben u gesien ende wy hebben u verseldt. Wepnigh tijdt daer nae bemachtighde Calenus een Stede-houder van Cæsar de Haeven van Pyréum, hy konde evenwel de Stadt niet meester worden hoewel hy al het omligghende Landt verwoeste / doch Pompéus geslaeghen sijnde moeste sy voor het goede geluck van Cæsar wijcken / die deselve niet mishandelde / seggende dat hy de foute der levendighe vergaf om den wille van de verdiensten der dooden. De sachtmoedighept van die genereuse Vorst belette die van Athenen niet / het oprichten van beelden aen Brutus ende Cassius sijne moordenaers / als sy sijne doot hadden verstaen / sy plaetsten deselve by die van Harmodius ende Aristogiton, daer door te kennen gevende dat sy naevolghers van die twee Helden waeren / ende dat sy het Roomsche volck van een Tyran hadden verlost / even als de dese getracht hadden het volck van Athenen van de Tyrannye van Pisistratus te bevrijden.

Als Augustus tot de Heerschapppe was gekomen toonde hy sijn gevoelen over de ondanckbaerheydt van die van Athenen. Hy ontnam haer het Eylant Egina ende de Stadt Eretria, ook verhoodt hy haer het recht van haere Borgerschap te verkopen. Men siet evenwel noch een Tempel welcke sy die Keyser heyligden / door een slaefachtighe vlepin-

vleyinghe gedreven zijnde / welcke met haere oude reputatie van vrymaeckers van Grieckenlant geheel niet accordeerde / wanneer dat Athenen van Augustus beseten wierde was die Stadt omtrent sestien hondert jaeren out / ende als men daer de sestien eeuwen ende een halve welcke sedert verlopen sijn byvoeght / soo salmen bevinden dat die Stadt jeghenwoordigh drie duysent twee hondert ende vijftigh jaeren out is / om my niet in te laeten in eene seer nette opreeckeninghe van de Chronologisten / welcke daer omtrent eenighe jaeren verschillen.

Tiberius volghde op Augustus, onder wiens gebiet als Germanicus sijn aengenomen Soon door Athenen passeerde / soo handelde hy haer als eene vriendinne ende geallieerde van het Roomsche volck / ende hy biet haer tot een Lictor dat is bondel-draegher te hebben welck een teecken van Souverainiteyt was. Als Caligula sijn Soon op den Throon was geklommen nam hy van Athenen het Beelt van Jupiter Olympicus ende deede het te Romen voeren / om sijn hooft in plaetse van dat van Jupiter daer op te stellen. Het was onder het begin van het gebiet van den Keyser Claudius als den Heyligen Paulus daer quam predicken ende den Heylighen Dionysius Areopagita bekeerde. Hy nam oorsaecke van sijne eerste predikatie te doen by occasie van een Altaer het welcke hy te Athenen hadde gesien / ende aen den onbekenden Godt geheylight was / ende vertoonde daer op aen de Inwoonders dat de Godt van Hemel ende Aerde niet woonde in Tempelen die door menschen handen gemaeckt waeren ende dat hy door de wercken haerer handen niet geëert wierde / even als of hy de Schepselen van noden hadde / daer hy haer selve het leven ende den Adem geeft. De reden waerom hy sich daer over uytbreyde was om dat de Stadt geheel met Tempelen ende Afgoden vervult was / dat ons door de Wereltsche Historien bevestight wert. Pausanias verhaelt ons een wonder groot getal van haere Tempelen / ende Plinius verseeckert ons dat 'er ter sijner tijdt ten minsten drie duysent Beelden waeren.

Nero deede een reyse door Achaïen om sijn verstant onder de Griecken ten toon te stellen / ende hy brachte buyten twijffel een gedeelte van den tijt die hy daer in versleet te Athenen door / welcke Stadt de voornaemste daer van was / gelijck oock het meeste vermaert weghen alle productien des Geests. Ick gelove selfs dat eene bysondere Medalie in de welcke hem de Griecken den behouder van het menschelijck Geslachte noemen / daer geslaegen was.

Vespasianus stelde Achaïen in de hoedaenigheydt van eene Provincie van het Keyser-Rijck / ende dwongh het om sich van het Roomsche recht te bedienen. Alsdan was het dat het door Proconsuls begonde bestiert te worden. Daer wert van een soodanighe gewagh gemaeckt in een Inscriptie die te Athenen dichte by den Tempel van Minerva is. Sijnen naeme was Rufius Festus.

Onder den Keyser Trajanus hadde Achaïen noch een soorte ende schaduwe

douwe van wyshept / gelijck men sulcks sien kan in een Brief van Plinius aen Maximus welcke door den Keyser daer henen wierde geschickt; Bedenckt, seght hy / dat ghy nae Achaien treckt, dat het suyvere ende waerachtighe Grieckenlandt is; Dat ghy ghestelt zijt om te regeeren eenen staet uyt vrye Steden bestaende, die haere vryheydt door haere kloeckmoedigheydt ende Alliancien hebben gemaintineert. En besnoeyt haere vryheden, haere waerdigheden, jae selfs haere presumtie niet. Merckt aen dat het dat Landt is dat ons de Wetten heeft toegesonden, ende deselve heeft toegesonden, ende deselve van geene andere ontfanghen, dat het Athenen is werwaerts ghy treckt, ende dat het een Barbarische ende onmenschelijck onderstaen soude syn, als men aen het selve de naem ende de schaeduwe van vryheydt, welcke het noch overigh heeft, soude willen benemen.

Dese Stadt hadde sich niet wel weder konnen herstellen sedert de gepleghde wreethept van Sylla, doch de gonste van Hadrianus hielp die weder op de been. Hy was daer Archon geweest als hy noch maer een particulier persoon was / ende de geneghenthept welcke hy doenmaels voor die plaets hadde opgevat / verplichte hem om daer eenighen tijdt te verblijven wanneer hy eene reyse ginghe doen om de Provincien van het Keyserrijck te besichtighen. Hy deede daer openbaere speelen vertoonen ende hy gaf 'er het vermaech van een besloten jagen van meer dan dupsent wilde beesten. Hy begonstighde haer met Wetten / een Bibliotheech ende Scholen. Hy wijde daer een Tempel in aen Jupiter ende Juno onder den bynaem van de Panhellanische, ghelijck oock een aen Jupiter Olympicus, ende hy herstelde een gedeelte van de publijcke gebouwen welcke door den tijt ende den Oorlogh by nae geruineert waren.

Antonius Pius voltoyde te Athenen een waeterleydinghe / welcke syn voorsaet Hadrianus hadde begonnen. Marcus Aurelius vermeerderde het getal der Professoren ende wilde in haere geheyligde Mysterien ingewyt syn. Maer sy vonden deselve courtoisie ende beleefthept niet in den Keyser Severus, want hebbende hy aldaer voor desen gestudeert ende eenigh affront geleden onder het besichtighen van de raritepten der Stadt / soo nam hy daer over syne wraeche doe hy tot het Keyserrijck was gekomen / ende hy verminderde des Stadts voor-rechten.

Valerianus welcke een langhen tijdt nae hem regheerde liet die van Athenen het weder op bouwen van haere mueren toe / het welcke niet belette dat de Stadt van de Scythen wierdt ingenomen ten tijden van syn Soon Galienus. Sy wierde weder hernomen door den kloeckmoedighen Athenienser Cleodemus, welcke eenigh volck ende Schepen vergaederende de Scythen sloegh ende verdreef. Constantinus de Grote deede veel goets aen de Stadt / ende vereerde den Gouverneur van de Stadt met den Eernaem van Groot-Hertogh. Sy verkreghen oock veele Eylanden van de mildadighepdt van syn Soon Constantinus.

Onder

Onder de Regeringhe van Arcadius liep Alaricus geheel Italien af ende hy spaerde Griechenlant niet. Sosimus seght dat hy Athenen respecteerde om dat hem scheen dat Minerva ende Achilles van de Stadts mueren tot haere beschermingh streden. Doch Synesius, welcke in die in die selve eeuwe leefde is geloofwaerdigher dan hy. Hy seghtdat die Stadt het selve noodtlot nevens geheel Griechenlant moeste uytstaen / ende hy ghelyckt die by een lyck / welckers huyt van buyten geheel synde van binnen geheel door de wormen is opgegeten. Justinianus gonde de Stadt veel goets / doch sedert die tyt / tot op seven hondert jaeren daer nae hoortmen of leestmen wepnigh van deselve / het sy by manckement van de Historien / welcke kort ende duyster over die Eeuwen syn / of wel dat de Fortuyne haer eene soo langhe ruste heeft gegont. Sy begonde in de dertiende Eeuwe weder op het Theater te verschynnen. Leo Scutus belegerde deselve ende wiert 'er van afgedreven / maer den March-graef Bonifacius nam deselve in. Sy wierde daer nae door eenen Delves besetten / die gesproten was uyt de Stamme van Arragon, nae welckers doot Bajazet den Turcksche Keyser de plaets machtigh wierde. De Catalanen naemen die op hare beurte mede in met het Landtschap Beötia, ende Reynier Acciajolo een Florentyn verdreef deselve / gevende die aen de Venetianen welcke die niet langhe bewaerden / synde hernomen geweest door Antonius een Bastaert-Sone van Reynier. Aldus dan waeren die van het Geslachte van de Acciajoli een tyt langh Souverainen over het Atheensche Landt ende over Beötia, want seecheren Nerius, een Neve van den laetst genoemden succedeerde hem / ende daer nae eenen anderen Antonius Broeder van Nerius, ende daer op Francus, onder wiens bestieringhe de Stadt weder in handen der Turcken verviel / synde door Mahomet II. in het jaer veertien hondert vyf ende vyftigh beleghert / ende by gebreck van secours ingenomen / hebben de Griecken sulcks te vergeefs aen de Latynen versocht. Sedert die tyt is sy altoos onder de Ottomansche regeringhe verbleven / ende dat sal nae allen schyn noch veele eeuwen dueren / door dien de Turcken Meesters van geheel Griechenlant syn / het welck die slaevernye met soo groote stilswygenthept ende vreese lydt / als het voor desen onverschrockenhept ende moedighept heeft betoont om syne vryheyt te maintineren.

Het Atheensche Landt heeft tot Grens-paelen aen het Oosten den Euripus, aen het Westen het Landt van Megara ende den Bergh Citheron, aen het Noorden Beötia ende aen het Zuyden de Golf van Egina. De lucht van het geheele Landtschap is seer goet ende seer suyver / voor al die van de Stadt Athenen, het welche dan oorsaecke was dat die verstanden voortbraght welche scherpsinnigh ende tot het leeren van alle wetenschappen bequaem waeren / gelyck als Cicero sulcks seght / ende hoewel die van Athenen selden haer werck daer van maecken sedert dat sy onder de Ottomannische Heer-

ſchappye ſijn verdallen / ſoo laetmen niet nae eene naetuerlijcke geſlepentheyt des Geeſtes in haer te beſpeuren / nevens veele bequaemheydt in alle de dinghen welcke ſy onderſtaen. De ſtecken regeren daer ooch ſeer ſelden / ende de Peſte / welcke dickmaelen de bygelegene Steden als Thebes ende Negrepont ſeer ruwelijck aentaſt / ſchijnt door reſpect de mueren van Athenen niet te derven naederen. Het gerief dat de Stadt van haere Zeehaevenen trecht maecht dat ſy de Revieren te lichter han derven / want de Iliſſus is maer eene Beecke die meeſt den tijt droogh is / ende de Eridanus gelijck ooch de Cephiſſus ſijn ooch maer beecken / welcke meer geruchte in de boecken maecken dan gerupſch door haeren ſtroom binnen haere Oevers. Het Landt is verdeelt in Vlachten ende Geberghten. De Bergen Brileſſus ende Lycabettus ſijn ons by na niet bekendt. De Parneſſus op dewelcke door deſen het Beeldt van den Parnetiſchen Jupiter was leght aen het Noordden van de Stadt / Pentelicus aen het Ooſten / Hymettus aen het Suydt-Ooſten ende Anchesmus aen het Noordt-Ooſten. De laetſte leght maer op een Canonſchoot daer van daen / ende de Griecken noemen deſelve *Vouni tou agiou Georgiou*, dat is / den Bergh van den Heylighen Georgius, ter oorſaecke van een Capelle van die Heyligh die op den top van deſelve ſtaet. Doch wy moeten hier eene ſwaerigheyt weghnemen welcke ſal ontſtaen in die geene die het Boeck genaemt het Oude ende het hedensdaeghſche Athenen hebben geleſen / want den Autheur van het ſelve heeft die Bergh van den Heyligben Georgius door die van Pentelicus genomen / ende die van Pentelicus, op dewelcke het Clooſter Medelly leght / door den Bergh Anchesmus. Hy herhaelt ſulcks dickmaelen ende op die ſtellinghe verſeeckert hy dat hy ſteengroeven op den Bergh van Agios Georgios ſagh / ende datmen aen de Porta, dat is het Hof van den Grooten Heer van den Bergh Anchesmus hadde geſproocken ter oorſaecke van de wilde beeſten die daer op zijn. Het is evenwel ſeecker dat hy ſich misgrepen ende de eene door de andere heeft genomen. Want wat eerſtelijck den Bergh Agios Georgios betreft / deſelve is de Pentelicus niet / doordien men 'er niet eene plaetſe vind upt dewelcke men Marmor heeft getrocken / ende men ſoude ſulcks gemackelijck konnen ontdecken / ſijnde een kleyne Bergh ſonder boomen / welcke men met eene opſtagh van ooghen beſchouwen kan als men 'er boven op is. Ooch ſeght Pauſanias dat den Anchesmus een Bergh is welcke in der waerheyt niet groot is / ende het ſchijnt dat hy daer mede wil te kennen geven dat hy twijffelt of hy die een Bergh / of een hooghte / of wel een Rotſe wil noemen. Strabo, hoe exacten Geographus hy ons weſen magh / ſpreeckt niet van de Bergh Anchesmus ter plaetſe daer hy van de Berghen van het Atheenſche Landt gewagh maecht / als ſulx niet weerdigh ſijnde door ſijne kleynte; doch ten is niet daer van daen dat ick inden ſterckſte Argument trecke / ick hebbe daer toe iets dat dyp meer kleint ende gewichtigher is. Ick ſeggbe

dan

dan dat die Bergh welcke op den wegh die van Rapthy nae Athenen toeſtreckt gelegen is een wepnigh op de rechterhant / of ſoo ghy het dus liever wilt / die geene op dewelcke het Clooſter Medelly leght ende twee ueren van Athenen te vinden is / welcke de Heer Guilletiere den Bergh Anchesmus noemt / ſonder teghenſpreecken de Pentelicus is / ende dat dooz twee onwederlegghelijcke redenen. De eene is dat deſelve noch op heden den naem van Pentely voert. Willende hier omtrent niet geloven aen het geene men ons te Athenen daer van hadde geſegt / vzoeghen wp / als wp op onſe wederkomſte aen het Convent dat op die Bergh ligt quaemen / aen den Abt ende aen de Caloyers hoe dat haer Clooſter genaemt was / ſy antwoozden alle upt eene mont dat het Monaſtiri tou Pendeli genaemt wierde / ende ten ſijn niet dan de Franckhen ofte eenighe van de geringhe Grieckhen / die dat woozt als Mendeli ofte Medelli uptſpreecken / het welcke evenwel anders niet is dan het ſelve woozt wat verdraept ofte bedozven. Wp wilden oock verſeeckert ſijn van de ſteen-graeven upt dewelcke men in vorighe tijden het Marmoz haelde van het welcke men te Athenen de Tempelen boude / waer heenen ons ſeecker Caloyer gelepde. Sy ſijn omtrent een half uer hoogher als het Convent ende dighte bp een ſchoone Grotte van petrificatien ofte verſteen waeter gemaeckt / het welcke ſeer curieus om te aenſchouwen is. Men ſiet ſeer dighte daer bp de plaetſe upt dewelcke de Marmoz welcke men te Athenen verwerckt getrocken is / ende ſo is dan mijn ſeggen niet op eenige enckele conjecture gegront / maer op de inder daet beſtaende waerheyt. Wat het wild belangt / men heeft geen gebreck van het ſelve aen die plaetſe / doch den Parneſſus, welcke men met den Parnaſſus niet moet confunderen / ende die geene is welcke wp paſſeerden als wp van Thebes quaemen / is daer van beter vooꝛſien / het welcke Pauſanias niet heeft naegelaeten te remarqueren. Soo die geene welcke ſijne Memorien aen de Heer de la Guilletiere heeft gecommuniceert / bp de Heer Conſul Giraud om onderrichtinghe hadde gegaen / hp ſoude hem dieshalven wel hebben gewaerſchout / maer hp mijde ſijne ontmoetinghe dooz een ſeer tedere ende delicate politie / gegrondt op de liefde ende het intereſt van ſijn Vaderlandt die haere werckinghen in ſijn herte deeden / ſchijnende dat Giraud ſich van deſelve hadde ontſlaeghen / doende de affaires van eene Natie welcke de Franſche Vlagge hadde verlaeten. Ick hadde gelooft dat hp ſoo ſcrupeleus ſijnde ſich ſoude hebben onthouden / van een perſoon te mishandelen die hp nopt heeft geſien / ende welcke hp niet konde kennen dan op het rapoꝛt van ſijne vpanden / die hem een ſeer valſche afbeeldinghe daer van hebben gegeven / als ſijnde een ſeer geintereſſeert perſoon / die het plaiſier ende het ſpeelen hemint / ende dit geruchte in de Weereld wil maecken. Hoewel de Conſul Giraud van Lyon geboozticgh is / ende dat hp mp veel vrientſchap gedaen heeft ghedurende mijn verblijf te Athenen, ſoo is het minder het gemeene Vaederlant ende de eſtime die ick

ick voor hem hebbe dat my beweeght om ſijne ſaecke te verdedighen / dan wel het ongenoeghen dat ick ſchyppe / ſtende de Deught ende de merites in ſijn perſoon op eene onwaerdighe wijſe mishandelt. Ick wil ſelve de lichtgelovighept van onſen Autheur niet blameren maer wel de quaetaerdighept van die geene welcke hem ſoo vuyle impreſſien hebben gegeven. De Heer Geraud is een Franſman ende hy heeft nopt vergeten dat hy het was. Hy heeft Vranckrijck altoos gedient met ſoo veel eer ende yver als inclinatie terwijlen ſulcks in ſijne macht was / het Ampt van Conſul van onſe Natie te Athenen bekleedende. De Heeren la Haye onſe Ambaſſadeur te Conſtantinopolen hadden dieshalven nopt klaghten ghehoort / in tegendeel ſy betuyghden hem dickmaels door haere genegentheden ende door haere brieven het vertrouwen dat ſy op hem ſtelden. Een rampſaligh voorval / dat tot ſijn eere ſoude gedijt hebben / indien hy vrienden te Hove hadde gehad welcke ſijn onſchuit hadden konnen vertonen / deede hem het Conſulaet verlieſen. Die ſaecke droegh ſich toe op de volgende maniere.

Seecker Schipper upt Provence geboortigh welcke eene Tartane commandeerde was te Porto Lione eenighe waeren in dat Landt vallende komen laeden / deſelve kreegh eenighe woorden met hem / ende hiete hem lieghen ſonder eenigh reſpect aen ſijn Ampt te betonen. De Heer Giraud, die tot aen die tydt toe hadde gedult genomen / konde niet af weſen van daer op een ſufflet te geven / maer die ſufflet / welcke de Schipper ſoo wel hadde verdient maechte groot gerught in Vranckrijck / want de Provençael weder geheert ſijnde ende noch van hooghept ende raeſernye ſchuymende gingh ſich over al beklaeghen / ſeggende dat 'er te Athenen een violente / onverdraeghelijcke ende inperieuſen Conſul was / welcke de Cooplieden eer als een Coningh dan als een Conſul handelde / ende dat hy ſelve van hem het ſwaerſte affront hadde moeten lijden dat een eerlijck man ontfangen kan. Eenige lieden welcke haer voordeel ſochten door den val van den Conſul, dreven die verſtoorden menſche aen op dat hy daer over aen het Hof ſoude gaen klaeghen. Hy deede ſulcks / ende het viel hem niet ſeer ongemackelijck den Conſul voor ſchuldigh te doen achten door verklaeringhen van lieden welcke van ſijne Cabale waeren. Den Raet nam hem dan het Conſulaet af / ende daghvaerde hem om te komen reeckenſchap van ſijn doen geven / ende om onderwijlen de plaetſe niet ledigh te laeten / verleende die Brieven ende een Commiſſie om Conſul te ſijn aen den Heer Châtaignier van Marſeille geboortig / welche beſittinghe van dat Ampt quam nemen / ende aen de Heer Giraud ſijne Commiſſie vertoonde nevens de Acte van ſijne Citatie. Onſen vrient maechte ſich vaerdig om te gehoorſaemen, doch hy konde niet wederſtaen aen de teere liefde ende traenen van een huysvrouw ende vier kinderen / welche ſonder hem niet konden beſtaen / ende de beurſe nevens de lichaemelijcke krachten waeren niet geſtelt om de onkoſten ende de fatigues van eene ſoo koſte-

koſtelijcke ende moeyelijcke repſe upt te ſtaen. Hy geloofde dat het genoegh ſoude zijn ſoo hy ſich te Conſtantinopolen ginghe juſtificeren voor den Ambaſſadeur van Vranckrijck. Châtaignier volghde hem op de repſe / ende den Ambaſſadeur die onſchult van de eerſte bekende / ende het aenſien dat de tweede door ſijne Commiſſie hadde verkreghen / liet haer in die verwarringhe ſitten. Sy accordeerden eyndelijck met malkanderen na dat ſy malkanderen door de koſten van het repſen ende pleyten by nae hadden geconſumeert / ende ſy bedienden dat Ampt geduerende eenighe jaeren in gemeenſchap. De Staetſught ende de begeerte van alleen te heerſchen ſchijnt den menſche door de Natuere aengeboren te ſijn. Deſelve berſt ſoo wel upt in kleyne Societeyten als in de Machtighe Republijcken in dewelcke men haer door de Wetten tracht te beteughelen. De Heer Châtaignier wilde geen ghеſelle meer dulden / ende de Heer Giraud hebbende ſich geruïneert met hem de eerſte repſe het hooft te bieden bevont ſigh in eene onmogelijckheyt van hem den gront langher te kunnen bediſputeren. Onderwijlen geſchiede het dat den Graeve van Winchelſeay Ambaſſadeur van Engelant te Conſtantinopolen / welcke ſijn ongeluck wiſte / hem eene Commiſſie ſont om Conſul van de Engelſche Natie te zijn. Dit geſchiede upt een puer motijf van de eſtime ende inclinatie die hy tot hem hadde / welcke hem bewoghen aen Giraud dat Ampt te geven / ſonder dat die daer om opt hadde geſolliciteert. Ick kan dit ſtoutelijck verſeecheren hebbende het deſen winter verſtaen upt den eyghen mont van den Graeve / welcke my de eere deede van my dieshalven te onderhouden. Dit was dan niet ſich ſelve ontſlaen van de goede ſentimenten die een waerachtigh Franſman behoorde te voeden / wanneer hy een employ aennam het welck tot ſijn onderhoudt konde helpen in eene plaetſe in dewelcke hy alrede ſoo krachtighlijck was geattacheert. Daer is niet naeturelijcker dan liefde voor ſich ſelfs te hebben / ende men ſoude onrechtvaerdigh ſijn als men dat niet deede. Maer / ſeght men / hy bemint het vermaeck ende het ſpelen. De Françoyſche jeught is niet dan al te veel daer toe geneghen / ende ſy en ſchaemt haer ſulcks niet ſeer. Ende alſoo ſoude het geen groot wonder ſijn ſoo hy ſulcks in ſijne jonghe jaeren hadde gepleeght. Sommighe beginnen op haere dertigh jaeren wijs te werden ende eenighe nimmermeer. Maer Athenen is geen Stadt van debauche / ende men is daer wijs ofte door gewoonte ofte door noot / oock weetmen 'er niet wat ſpelen is. Want ey lieve wat voor Speelders ſoude men te Athenen vinden? De Turcken ende de Griecken verſtaen onſe ſpelen niet ende ſy hebben mede geen luſt om die te leeren. Wat de Francken belanght die ſijn in ſoo kleynen getal / datmen daer geen geſelſchap upt formeren kan. Daer waeren 'er als wy ons daer bevonden geene andere dan de twee Conſuls, die malkanderen niet beſoecken als in ſerieuſe viſites / een Pater Capuchijn / een Françoyſch roer-maecher / ende eenighe knechten. Ick eyndighe dit

diſcours u verſeeckerende dat de Conſul Giraud een ſeer eerlijck man is welcke niet minder verdient dan op eene ſoodaenighe wijſe gecenſureert te werden. Hy ſpreeckt de Turckſche / de hedensdaegſche Grieckſche ende de Italiaenſche taelen alſoo wel als de Françopſche ; Hy verſtaet daer-en-boven de Latijnſche ende de oude Grieckſche / hebbende goede kenniſſe van de Hiſtorien / de Geographia ende de antiquiteyten van het Landt. Ick hope dat hy t'eenigher tijt eene beſchrijvinghe van geheel Moréa in het licht ſal geven / van dewelcke ick een begin in ſijn handen ſagh. Niemant is daer bequaemer toe dan hy ende wy ſijn hem verplicht weghens de Antiquiteyten die hy ons te Athenen vertoonde / welcke wy / ſonder eene diergelijcke hulpe / in geen ſes maenden verblijfs ſouden ontdeckt hebben. Hy leyde ons ſelve om te beſichtigen het geene hy in de Stadt ende in de Citadelle hadde geobſerveert waer over ick nu mijne remarques gae geven / beginnende met het Caſteel dat het outſte ende het aenſienlyckſte is.

Citadelle van Athenen.

De Citadelle van Athenen is dat geene dat de Ouden Acropolis noemden / hebbende te vooren Cecropia geheten nae den naem van Cecrops, die 'er een kleyne Stadt van hadde gemaeckt. Deſelve is op een Rotſe gebout welcke aen alle ſijden ſteyl is / ten ſy aen het Weſten alwaer den inganck is / ende den wegh daer toe leydende niet al te quaet ofte ongemackelijck / oock ſijn de mueren aen die ſijde hoogher ende dicker. Aen het Ooſten ende aen het Zuyden maecken deſelve net twee gedeelten van een vierkant upt / de andere gedeelten ſijn ſoo regulier niet ende ſy ſchicken ſich nae de uytſteeckenthept ende de bochten van de Rotſe. Deſelve mueren hebben twaelf hondert gewoonlijcke ſchreden in den omganck / maer onder aen den heuvel ſiet men diſtinctelijck de fundamenten van een andere muer die deſelve by nae geheel omringhde / ende den toeganck daer toe difficielder maechte. De Soldaeten van het Guarniſoen ſijn inder daet niet dan Mortepayen, welcke daer binnen met haere familie ſijn gehuysvest / doch ſy hebben nopt ſoo ſtaetſuchtigh geweeſt van voor Janitſers te willen gehouden zijn. Men weet dat die Ottomanniſche Militie nopt tot beſettinghe gebruyckt werdt. Den naem welcke men aen die Soldaeten geeft is Neferides ofte Iſarlides in de Turckſche ende Caſtriani in de Grieckſche Taele. Soo drae als het duyſter is hoortmen haer de ronde doen ende met luyder keele roepen / om te toonen dat ſy niet ſlaepen. De ſtemmen welcke wy dickmaelen hebben gehoort waeren niet die van haere kinderen welcke ſy in haere plaetſe ſouden ſenden maer van volwaſſene mannen. Ooch ſoude diergelycke licentie onder haer niet gedult werden / waer door ſy ſouden konnen overvallen werden / want ſy ſijn altoos in vreeſe voor de Chriſtene Corſairen, die wonderlijcke ravagien in de bygeleghene Dorpen aenſtellen. Sedert dat ſy door deſelve ſoo dickmaelen gealarmeert ſijn geworden hebben ſy niet in gebreecke gebleven van het ſluyten der Stadts-Poorten / welcke men gewoon was te vooren open te laeten.

Wy

Wy hadden moeyte genoegh om permissie te bekomen om in de Citadelle te gaen / sijnde de oude Aga, die een goet vrient der Franchen was upt die plaetse verstoten / ende die geene welcke sedert seven ofte acht maenden het opsicht over deselve hadde gehadt / was in twijffel of hy ons wilde laeten binnen komen / door dien sy altoos vreesen dat wy verspieders zijn. Wy verexcktten evenwel ons ooghwit door bemiddelingh van een out Officier van de Citadelle die sijn vertrouwelingh was / ende die hem vertoonde dat men den Inganck van het Fort nopt aen de Franchen hadde gewesen. Wy raeckten daer binnen voor twee Oques Coffie voor den Aga Haly Deli, ende een voor onsen Solliciteur. De Aga is een persoon van geringhe mine / ende die de quaede pier niet soude derven spelen / doordien sijn voorsaet voor de Griecken van Athenen heeft moeten wijcken / die hem in swaere boeten hebben doen verwijsen ende van sijn Ampt affetten / om dat hy de Waywode begonstighde welcke haer trachte te tyranniseeren. Sy hebben het noch ergher gemaeckt met drie broeders van de voornaemste Aga'es van Athenen, die haer daegelijcksch eenighe nieuwe moeyte wisten te berocken om achter haer goedt te komen. Men wilde ock een nieuwen impost op de Coopmanschappen stellen / ende doordien sy altoos de vryheyt hebben bemint / soo leyden sy eyndelijck het Momaengesichte af / ende deputeerden nae Constantinopolen de twee gebroeders Limbona, welcke van de aensienlijckste Cooplieden der Stadt zijn. Sy brachten de klachten der Griecken ende de bewijsen van de violentien die men haer hadde aengedaen aen den Kesiar-Aga het Hooft van de swarte Gesnedene / welcke het inkomen van Athenen toebehoort. Sy verkreghen alles dat sy versochten / deeden eenighe van die Aga'es op de Galeyen setten / andere ontnaemen sy alle haere Ampten ende deeden die upt Athenen bannen. De Limbona'es quaemen weder te rugge als in triumphe dat tot een groote mortificatie voor de Turcken verstrechte. Selfs eenighe van de voornaemste Griecken welcke het gemeene interest bevraeden / dit werck hebbende verstaen / dorsten niet meer verschijnen / onder dewelcke Jani Beninzelo was / die sich in het Convent van Pendeli vertrock. Een van de aensienlijckste Griecken onder die geene welcke met dese intrigue doende waeren / sepde op seeckeren tijt aen den Consul Giraud, soo als hy betuyghde dat hy hem over haere standtvastigheyt ende stoutigheydt verwonderde / derwende sy sich stellen teghens de machtighste van de Stadt. Weet ghy niet / sepde hy / dat wy altijdt Muytmaeckers geweest zijn / ende dat wy nopt die geene welcke te veel autoritept over ons naemen hebben konnen dulden? Het sijn altoos de verstandighste onder ons geweest die wy tot de banniſſementen hebben verwesen. De Lucht ende aert van dit Landt brenght sulcks mede / ende de liefde tot de vryheydt is een groot gedeelte van het geene wy van onse Voor-ouders hebben geerft. Wy sullen dese saecke te boven komen al soude het ons pder de

helft van ons goet komen te koſten. De uptkomſte heeft betoont dat hy de waerheyt ſeyde.

De Citadelle leght by nae op eene egaele diſtantie van twee hooghten. De eene daer van is ſoo hoogh als de Citadelle ſelve ende leght Zuydt-Weſtwaert van deſelve binnen een Falconet-ſchoot / ende is den Bergh Muſéum. De andere is den Bergh Ancheſmus die ten Noord-Weſten leght / ende die is ſoo ruw datmen niet dan met grote moeyte geſchut op deſelve ſoude konnen brenghen om de Staot ofte de Citadelle te beſchieten / behalven dat daer boven op oock geen vlackte is / ſijnde het niet dan puncten van de Rotſe / op eene van dewelcke de Capelle van Agios Georgios is / ter plaetſe daer eertijts het beelt van Jupiter Ancheſmius ſtont. Het neder-gedeelte van de Stadt leght ten Noorden van de Citadelle, ende als men van de Zee-kant komt ſoo werdt dat ſoodaenigh daer door bedeckt / dat het ſchijnt dat 'er geene andere huyſen dan die van de Citadelle zijn / nevens andere ſeer geringhe aen den voet van deſelve. Dit is mogelijck oorſaecke dat veele perſonen / welcke de plaetſe niet dan van de Zeekant hebben beſchout / gelooft hebben dat 'er niet dan het Caſteel ende eenighe hutten overigh waeren / gelijck als du Pinet ende Ortelius ſich ſulcks hebben ingebeelt. De geleghenthept is voordeligh voor de geſonthept der Inwoonders / want door dien het Climaet heet is / ſoo ſchickt het ſich veel beter dat de Stadt open leght voor de koele Noorde winden dan voor de hette welcke de Zuyde medebrenghen.

Binnen in de eerſte Poorte ſaeghen wy een ten halven uptgehouwen Beeltwerck van twee figuren die malkanderen de handt geven. Dit is mogelijck man ende vrou die malkanderen den laetſten vaerwel ſeghen / ſoo als men dat veeltijdts op de oude Graeven ſiet / met het woort VALE in de Latijnſche ende CHAIRE in de Griechſche taele. Op de tweede Poorte ſiet men een dwars-balck van Marmor-ſteen / waer op men eene Inſcriptie leeſt / van een ſeecker Flavius Septimius Marcellinus, die de Poorten van de Stadt op ſijne koſten weder hadde op-gemaeckt. Als men dat Portael gepaſſeert is ſiet men eenighe ruinen van de oude Propyléen, dit was een uptſteeckent Portael van Marmor / dat ſoo prachtigh gebout was / dat men 'er meer dan tienmael hondert duyſent Rijcks-daelders aen hadde te koſt gehanghen. Boven de derde Poorte is een ouden Arent van Marmor-ſteen / een teecken van de Heerſchappye der Romeynen die hier eertijts de Meeſters ſijn geweeſt. Als men nu alles het voorverhaelde gepaſſeert heeft / ende t'eenemael binnen de Citadelle is gekomen / ſoo vindtmen aen de rechterhand den Tempel welcke Pauſanias daer ſeer klaer heeft beſchreven. Ick verwondere my dat de Heer de la Guilletiere deſelve niet heeft aengemerckt / welcke op den grooten wegh ſtaet. Het is buyten twijffel bygekomen door dien die Heerlijcke Tempel van Minerva hem aenſtonts met ſoo veel luyſter in het geſichte heeft geſlaeghen / dat hy

aen

aen het overighe niet dachte. Dese klepnen Tempel dan is die geene welcke Pausanias noemt den Tempel van de Victorie sonder vleugelen, ofte *involucris victoriæ* soo als Amadæus dat met een nieuw woordt overset. Deselve is dichte by die muer gebouwt van dewelcke Ægéus sich van boven neder wierp; stet hier in wepnige woorden de historie van dat voorval. Ægéus alle daeghen uytstende of hy sijn Soon Theseus niet soude op sijne wederkomste ontdecken / welcke den Minotaurus in Creta was gaen bestrijden / ende hem hadde belooft / dat hy / wanneer hy overwinnaer weder quam / in plaetse van swarte seylen witte soude by setten / sagh eyndelijck het Schip aenkomen maer voerende noch de swarte seylen / welcke hy hadde laeten by staen om het verlies van Ariana, sonder te gedencken aen het geene hy aen sijn Vaeder hadde belooft. De goede oude man beelde sich hier op in dat sijn Soon doodt was / ende gaf sich / sonder seeckerder tydinghe te verwachten / t'eenemael aen de wanhope over / sich van de tinnen van het Fort op de rotsen die om laegh sijn neder-werpende. Het is nae allen schijn daer upt gespyoten dat sy desen Tempel dichte by die plaetse hebben gebouwt / want door dien de Victorie gemeenlijck met vleugelen wert uytgebeelt / soo scheen het dat die van Theseus van deselve niet voorsien was / door dien het geruchte van deselve niet te Athenen quam voor sijne wederkomste. Dese Tempel is van de Jonische Ordre met gestreepte Colommen / ende de Lyste is verciert met een snywerck van beelden / door een genoeghsaem goedt Meester gemaeckt. Eene van dese Beelden / welcke klepn zijn / is geseten / ende neghen andere staende soo voor als achter het selve vertoont. Dese Tempel is niet meer dan omtrent vijftien voeten breet / ende dient de Turcken nu tot een krupt-toorn.

Reght daer teghens over aen de linckerhant van den wegh stetmen noch een schoon gebouw / dat sommighe voor het Cupgh-huys van Licurgus neemen. Mogelijck hebben sy haere redenen daer toe / ende ick hebbe de myne om sulcks niet te geloven. Ick segghe dan dat het een Tempel is door dien dit gebouw een voorgevel ende den boventop van deselve heeft even als alle de andere / ende men behoeft daer over maer te sien het geene Pausanias daer van seght. Daer is / seght hy / aen geene zijde de Propyléa een Tempel in dewelcke veele schilderyen ofte Beelden van Polygnottus sijn. Want ick gelove dat ick het woort Oikima, van het welcke sich die Schrijver bedient / niet dat van een Tempel moghe oversetten / gelijck als men stet dat het op andere plaetsen daer voor werdt genomen / ende dan komt het over een ende is het selve met het Latijnsche Ædis. Ooch spreecht hy even daer nae van den Tempel van de Victorie sonder vleugelen; ooch is 'er niet dan den wegh tusschen die beyde. Dese is van de Dorische Ordre van buyten / maer de Colommen die het gebouw van binnen onderschraeghen sijn van de Jonische / om dat sy / de geheele dichte

van de Architraef hoogher ſijnde / de proportie van de Joniſche Orde hoogher weſende dan die van de Doriſche / tot het onderſtutten van het gewelf beter te paſſe quaemen. Ende in der waerheyt ſoo dit gebouw het Arſenael van de Oude Griecken niet was geweeſt / ſoo was het doch evenwel dat van de Turcken geworden / want het is maer twintigh jaren geleden dat het met buskrupt ende ander Turckſch waepentuygh vervult was. Iſouf Aga die in het Caſteel Commandeur was / woonde daer op in een huys dat op de hedensdaeghſche wijſe was gebouwt. Hy was een geſworen vyant der Griecken. Op ſeeckeren tijt wilde hy een van haere kleyne kercken nae den Heylighen Dimitry genaemt ruïneren / ſtaende deſelve aen den voet van den Bergh Muſæum, niet verre buyten de mueren des Caſteels. Hy ſtelde daer toe ſeeckere Batrye van twee ſtucken geſchuts / welche hy des anderen daeghs ſou afſchieten / onder ſchijn van eenigh Turckſch Feeſt te vieren; Als nu alles daer toe vaerdigh was / begaf hy ſich te ruſte / welche niet langh / of mogelijck al te langh voor hem duerde / want het vyer / ſijnde door een Blixem-ſlagh in het krupt gheraeckt / ſoo ſprongh dat geheele gebouw in de lucht / en voerde hem en ſijn gehele Familie ſoo ver / dat men 'er nopt tijdinghe van vernam. Daer was een van ſijne Dochters / welcke tot haer geluck buytens huys was / ſijnde deſelve jeghenwoordig tot Athenen getrout. Des anderen daeghs 's morghens vont men de pijlen ende ſchilden meer dan een uer van de Stadt / in het velt legghen. Het onderſte van het gebouw / dat van ſtercke Marmore mueren was / hieldt het ſtaende / doch die mueren / ſijn op eenighe plaetſen / van onderen tot boven geſpleten / en tot ſoo verre toe dat men 'er een hant kan inſteecken. Een ſeer ſwaere Poort wiert daer door t'eenemael ontſet. Men ſiet noch de teeckenen van dat ongeval / en men heeft ſedert daer niet meer getimmert / hoewel den Aga, die 'er jegenwoordigh is / eenige beneden kaemers daer omtrent heeft in dewelcke hy ſijne vrouwen beſloten houd. De Griecken / hebben die Kerck / welcke volghens haer ſeghen / oorſaeck van dat miracul is geweeſt / S. Dimitry den Canonnier genaemt. De Toorn / die aen de lincker zijde van de Kerck ſtaet / is ſeer hoogh / ende ſommighe geloven dat het Beelt van Pallas daer geſtaen heeft / het welck men van de Caep Sunium of honde ſien / welck een daghreys van Athenen is afgeleghen. Die Toorn is evenwel geen out gebouw / en men behoeft daer geen ander bewijs toe / dan dat die op de lincker vleughel van den Tempel is getimmert / die volghens de Wetten van de Bouwkonſt / met de rechter ghelijck moet ſijn / ook ſietmen beneden het overblijffel van het oude metſelwerck / dat met het nieuwe verſcheelt.

Wy haeſteden ons om de grote Moſquée te gaen beſichtigen / die in vorige tijden den Tempel van Minerva was geweeſt / als ſijnde het conſiderabelſte ſtuck van de Citadelle. Het beſchouwen van deſelve

ve druckte ons seecker respect in de ziel / ende wy bleven die langh bekijcken sonder dat sulcks ons verveelde. Ick sou wel wenschen dat ghy soo veel vermaeck hadt in het lesen van de Beschrijvinghe / als ick hadt in het beschouwen van de schoonheden der selve / en ick sal trachten u een schets te geven die u sal konnen voldoen.

Pausanias noemt die Tempel Parthenon, om dat die aen de Godinne Minerva was toegewijt / welcke professie van den Maeghdelijcken staet deedt; sy is tweemaelen soo langh als sy breedt is / en ront om deselve is een wandelarye / die aen de voor en achter gevel met acht Colommen / en met seventien aen de sijden onderschraeght is / mits dat men die van de hoecken tweemael telt / het welck een getal van ses en veertigh uytmaeckt. Voor den Tempel is een Pronaos, of portael / het welcke by nae het derde gedeelte van het gebouw beslaet. De Colommen sijn van de Dorische Ordre / oock zijnse gestreept / en sonder basis of pedestael. Het schijnt datmen de trappen in plaets van het selve heeft ghestelt. Sy sijn twee ende veertigh Koninghs voeten hoogh / en in de ronte hebben sy / dight aen de voet / seventien voeten en een halve. De spatie die tusschen de Colommen in is / beslaet seven voeten en vier duymen / hier door is de lenghte van het gebouw / met de wandelaryen / van twee hondert en achtien voeten / en de breete van acht en negentigh en een half. Maer de lenghte van den Tempel alleen sonder de wandelerijen / is van hondert acht ende vijftigh voeten / de breedte van buyten van seven en sestigh / ende het lichaem van den Tempel selfs is negentigh voeten langh / en soo ghy daer by ses a seven voeten wilt voeghen / om die te brenghen op de maet van de voeten van Athenen, welcker maet kleynder was dan de onse is / en noch drie a vier voor de dickte van de Muer / soo sult ghy bevinden / dat dit volghens de Atheense maet / hondert voeten langh was / waerom men die Tempel Hecatonpedon noemde / dat is geseght een gebouw van hondert voeten. En aldus behoeft men dat woort geen sin te geven / die van de letter afwijckt / even als Harpocration en Suidas doen / welcke verseeckeren dat die Tempel soo is genaemt geworden niet om haere lenghte / maer om haere schoonheyt en volmaecktheyt. Het bovenste van de Voorgevel / dat de Griecken den Arendt en onse Architecten het Fronton noemen / is beladen met een partije schone Marmore Figuren / die van onderen op in hare natuerlijcke groote sich aen het oogh vertonen. Sy sijn geheel uytgehouwen / ende wonderlijck wel bearbeyt. Pausanias seght daer van anders niet dan dat die afbeeldinghe sloegh op de geboorte van Minerva. Ick wenste dat ick u net kon voor ooghen stellen / doch siet hier de gedachten ende concepten die ick daer over gehadt hebbe.

Tempel van *Minerva.*

Jupiter die onder den bovenhoeck staet / heeft sijn reghter arm ghebroocken / in dewelcke hy / nae allen schijn / sijn blixem mee voerde. Sijn beenen staen een weynigh van den anderen / om datmen daer / buyten twijf-

Beschrijving van de voorgevel van den Tempel van *Minerva.*

twijffel / ſijn Arent geplaetſt had. Hoewel hem deſe twee kenteeckenen ontbreecken / ſoo kan men het evenwel ſeer wel bekennen / door den baert ende de Majeſteyt die hem den Meeſter heeft ingeprent. Hy is naeckt / ſoo als men hem den meeſten tijt verbeelt / en voor al onder de Griecken / die voor het grootſte gedeelte haere ſtatuten naeckt maeckten. Aen ſijne rechterhant is een Beeld het welck hooft en handeloos / en tot de halve dije toe gekleet is / men kan oordeelen dat het een Victorie is geweeſt / die voor de waghen van Minerva gaet / waer van ſy de paerden leyt. Het is een werck van een handt die ſoo ſtout als teder was / en die / mogelijck / niet ſou hebben beſtoeven te wijcken voor die van Praxiteles of Phidias, die ſoo vermaert waren in het verbeelden van paerden. Het ſchijnt datmen in haer weſen ſeeckere dperigheyt en ſtoutmoedigheyt ſiet / die haer door de Goddinne / welckers waeghen ſy trocken / wert ingeblaſen. Sy ſit op deſelve / gekleet ſijnde eer als een Goddinne der Wetenſchappen als des Oorloghs / want ſy heeft geen ſchilt noch helmet / als mede niet het hooft van Meduſa. Haer weſen is jongh / en het hulſel is niet verſchepden van datmen aen Venus ſiet. Achter haer ſietmen de Figuer van een ander Vrouws-perſoon / welcke het hooft verloren / ende een kint op haer kni'en heeft. Ick ſal u niet ſegghen van wie het is / doch ick hadt geen groote moeyte om de twee volgende te bekennen / welcke de laetſte aen die ſijde zijn. De eerſte is de Keyſer Hadrianus ſittende half naeckt / en de tweede ſijn Vrouw Salinana, die aen ſijne zijde vertoont wert. Het ſchijnt dat ſy beyde / met vermaeck / de Praelſtatie van de Godinne / beſchouwen. Ick weet niet dat ymant / voor my / acht op die byſonderheyt heeft geſlaeghen / welcke evenwel wel verdient aengemerckt te werden.

Aen de lincker zijde van Jupiter zijn vijf of ſes figuren / van dewelcke eenige het hooft verloren hebben / en dit zijn / nae allen ſchijn / de vergaderinghen der Goden / in dewelcke Jupiter Minerva wil doen ontfanghen / en voor zijn Dochter erkennen. Sie daer een klepne uytleggingh over Pauſanias. De achtergevel / verbeelde / volgens het ſegghen van geſeyden Schrijver / het verſchil dat Minerva en Neptunus hadden om den naem aen de Stadt van Athenen te geven / doch alle de Figuren ſijn 'er uytgevallen behalven het hooft van een Tee-paert / dat het gewoonlijcke rijbeeſt van die Godt was. De Figuren van de twee gevels waeren ſoo out niet als den Tempel ſelfs / die door Pericles gebout was / men hoeft daer geen ander bewijs toe als de afbeeldingh van Hadrianus, welcke men daer ſiet / ſijnde die ooch van veel witter marmor. De reſt van het gebouw is evenwel t'eenemael geheel gebleven. Binnen in de wandelerye / op de muer van den Tempel ſelfs / is een lijſt / die ſoo out als het gebouw is / in dewelcke men half uytgheboudene Beelden ſiet. Sy zijn ſoo zeer niet verheven als die van de volgende Eeuwen / doch des niet te min zijn die ſeer aerdigh. Men ſiet daer een verbeeldinghe van de omganghen der oude Autheurs. Bup-

ten

ten ſtetmen ooch rontom hupsſens op de hÿſte van het gebouw / welcke vervult zÿn met Figueren die half zÿn uptgehouwen / verbeeldende Statuen die peerden temmen / of die met Centauren veghten / doch ſy ſijn vooꝛ het meeſte gedeelte gebꝛoochen. De Heer Marquis de Nointel deed alles afteeckenen doen hy dooꝛ Athenen paſſeerde. Sÿn Schilder arbeyde daer twee maenden over / en bedierf hy nae zÿn gheſichꝛ / om dat hy alles van beneden de gront af moeſt maecken / ſonder behulp van een ſtellagie.

Wy ſaeghen onder de wandelarye / nae de zÿde van de Vooꝛghevel / een kleyne Colomme / met een Inſcriptie aen beyde de zÿden; De eene was ter eeren van Lucius Egnatius Victor Lollianus, Orateur van Athenen, en de andere was van ſeecker Proconſul of Gouverneur van Gꝛieckenlant / genaemt Rufius Feſtus, welche die van de Stadt hadden vereert met den bynaem van Areopagita. Hy was een Romeyn van aenſien / geboꝛtigh upt de kleyne Stadt Vulſinium, die men jegenwooꝛdigh Bolſena noemt / geleghen op den wegh van Piſa nae Romen / allwaer ick zÿn graf-ſchꝛift gevonden heb / in een ſtuck Marmoꝛs van Villa Cæſarini, in ſchoone Latÿnſſche Verſſen die hy ſelfs gemaeckt had / want hy was een goet Poëet / ende men ſtet noch eenighe van zÿne wercken onder den naem van Feſtus Avienus. Die twee Inſcriptien geven licht de eene aen de andere / want die van Romen ſeght dat hy tweemaels Proconſul is geweeſt / en die van Athenen verſeeckert my van het Proconſulaet van Gꝛieckenlandt. Dight daer by is ooch een groot Marmore Vat / dat mogelÿck tot den Doop diende doen de Chꝛiſtenen daer de overhant hadden / ende die Tempel tot een Kerck gebꝛuyckten / want het heeft geen ſchÿn dat het vooꝛ een Wy-waetervat gedient heeft / dooꝛ dien de Gꝛiecken dat in haere Kercken niet bewaeren. Het is waer dat ſy op ſeecheren dagh des jaers Wywaeter maecken / maer dat geſchiet ſijnde dꝛaegt het een yder nae ſijn huys. De Turcken gebꝛuycken het nu tot een waeterback / ten ghebꝛuycke van die geene die in de Moſquée gaen / ooch hebben ſy 'er dighte by een Regenback gemaeckt / die / dooꝛ het waeter dat van het dack komt / vervult wert / en dat om dat 'er geen Fonteyn in de geheele Citadelle is.

Eer ick verder gae / moet ick den Leſer weghens ſeeckere dwalinghe waerſchouwen / welcke ſommighe hedensdaeghſche Schꝛÿvers hebben vooꝛtgeſet / gegront zÿnde op een qualÿck uptgedꝛuckte en begrepene Beſchꝛÿvinghe van die Tempel / die Theodoſius Zygomala daer van heeft gegeven aen Martinus Cruſius, in een Gꝛieckſe Bꝛief / welche in ſijne Aenteeckeningen over Gꝛiecken-lant gedꝛuckt is in het jaer 1575. Ick ſagh / ſeght hy / het Pantheon, dat het verhevenſte ende het aenſienlÿckſte gebouw van Athenen is / bupten het welche men de Hiſtorien der oude Gꝛiecken beſpeurt / en vooꝛ al die geen die haere Goden betreffen. Onder andere vooꝛ het groote Pꝛortael / allwaer twee paerden ſijn / welcke men ſou ſeggen te leven / en ſich met menſchen vleeſch te

Dwaelingh van *Cruſius*.

willen verſaeden. Men ſeght dat Praxiteles die gemaeckt heeft / en dat het een werck is waer in hy ſich ſelven heeft overtroffen / en een leven aen de ſteenen gegeven / door ſoo een natuerlijcke verbeeldinge. Daer is niet ſeecherder dan dat hy hier van den Tempel van Minerva ſpreeckt / en dat het die twee Paerden zijn die haeren waeghen trecken. Maer het is niet minder waer / dat hy ſich bedrieght als hy die Tempel een Pantheon noemt / ende buyten twijffel is die Zygomala een goeden Caloyer geweeſt / meer ervaren in zijn Brevier of getijde-boeck als in de oude Hiſtorien / want anders ſou hy ſeer wel geweten hebben dat den Tempel van Minerva was / door de overeenkomſte van alle het geen de Ouden daer van hebben geſeght. Behalven dat de Pantheons, dat is / de Tempelen die aen alle de Goden gewijt waren / ront ghemaeckt wierden / op dat de Beelden der Goden malkanderen als ſouden aenſchouwen / ende den rugh niet toekeeren. Behalven dat zijn de paerden door Praxiteles niet gemaeckt / door dien ſy van de Eeuwe van Hadrianus ſijn / welcke langh nae hem geleeft heeft.

De Brief van Simon Cabaſilas, die aen den ſelven Autheur geſchreven is / is niet veel meer gegrondt / door dien die van die Moſquée ſpreeckt / als of die den Tempel van den onbekenden Godt hadt geweeſt / daer in tegendeel waer is / dat het die was van de Godinne die het meeſt in Athenen bekent was / en aengebeden wiert. Die Altaren van de onbekende Goden / welcke Epemides geſticht hadt / waren dicht by de Phalcriſe Haeven. Wy ſaeghen met aendacht op de Doorgevel ende elders / of wy daer de Inſcriptie niet ſouden vinden / welcke men wil dat de eerſte Chriſtenen daer in ſouden hebben doen graveren / ter gedachtenis van die geene welcke aen den Heylighen Paulus ſtoffe tot ſijne eerſte Predicatie gaf / en haer een Godt voor te ſtellen / die haer / tot aen die tijdt toe hadt onbekent geweeſt / doch men vindt 'er deſelve niet / en daer is niemant die het heught dat die 'er geweeſt is. Cabaſilas ſelve ſeght niet dat hy 'er een ſoodanighe geſien heeft.

Als wy in den voor-Tempel gekomen waren / toonde men ons een groote Pilaer van gebacken ſteen / welche de Keſtar-Aga heeft doen maecken om de dwars en ſtut-ſteenen van het dack te onderſchraegen. Men ſeght dat hem dat twee duyſent Piaſters gekoſt heeft / hebbende ſoo een grooten ſteen niet konnen vinden als die geen geweeſt hadt die 'er ontbrack / waer door hy die onkoſten ſou hebben konnen ontgaen / ende de onkunde der Turcken blijckelijck is. Ick moet bekennen dat ick / in den Tempel tredende / niet verbaeſt was / als wel andere / dat ick 'er geen goet licht in ſagh / hoewel ick bemerckte dat het weynige dat 'er in was / alleen quam door de gaten die de Chriſtenen aen het eynde van deſelve hadden doorgeſlaeghen / in het maecken van het Choor / en dat 'er alſoo / ten tijde van de Heydenen / geen licht geweeſt was / als het geen door de deur in quam / het welck noch gebroocken

Gewoonte van de meeſte Tempelen duyſter te bouwen.

hzoocken wiert dooz het Poztael komende/ het welcke oock geen licht ontfingh dan dooz de Galerye. Ick wilde niet critiſeren op het oozneemen van de Architect Iktinus, die den Tempel gebout had/ ick ſou ſelver meer verwondert hebben geweeſt ſoo ick 'er Venſters had geſien / die men ſelden in de oude Tempelen vindt. Maer/ ſal ymant ſegghen / is het mogelijck dat ſy haere Tempelen ſonder licht-gaeten maechten? Ick antwoozde / ſonder twijffel van jae / en ſiet 'er hier andere voozbeelden van. De Pantheon te Romen heeft niet dan een ront gat boven in / waer dooz het verlicht wert / en dat is 'er nae allen ſchijn eerſt in gemaeckt doen de Chziſtenen ſich daer van tot een Kerck hebben beginnen te bedienen. In deſelve Stadt ſijn twee geheele kleyne Tempelen / die dichte by Santa Maria in Coſmedino ſtaen/ de een is langh vierkant / en werdt van de Armeners dooz een Kerck gebzuyckt / en de andere is ront / welcke beyde geen licht ſcheppen als dooz de deur. En ſonder buyten Athenen te gaen / ſoo ſietmen daer den Tempel van Theſeus, die geen licht heeft dan dooz twee of dzie gaeten / die de Gziecken in het verwelfſel hebben gemaeckt / wanneer ſy die dooz een Kerck hebben willen beſighen / ſonder eenighe acht op de bouwkonſt te ſlaen / en men kan ſeer wel bemercken / dat die ſodanigh getimmert is / dat ſy ten tijden der Oude Gziecken / geen licht heeft konnen ontfanghen / als dooz het Poztael. En den Toozn ofte Tempel der Winden / heeft nopt licht gehadt dan dooz de twee deuren die men daer in hemerckt. Let oock op het geene ick u daedelijck ſal ſegghen van de Tempel der Foztune / waer van Plinius gewagh maeckt / want hy ſpzeeckt niet als van deuren. Ick ſou noch andere bewijſen konnen bybzenghen/ die ick met ſtilſwijghen voozby gae / om niet verdzietigh te vallen. Sy beelden haer buyten twijffel in dat de duyſterheyt pets/ dat Majeſtueuſer dan het licht was in ſich had / en dat die een grooter ontſich in de herten verwechte / van die geen die in die Tempelen traeden. Hier upt is / nae allen ſchijn / het ghebzuyck der Lampen in de Heylighe plaetſen geſpzoten. Oock is dat miſſchien de reden om dewelcke het binnenſte van de Tempelen van Theſeus en Minerva met geen uytgehouwen werck is verciert / dooz dien dat daer vzuchteloos ſou ſijn geweeſt / als honnende niet beſchout werden / gelijck als wel van buyten / gelijck als de Heer Galand Antiquarius des Koninghs / aerdighlijck heeft aengemerckt / die deſelve in ſijn Reys nae de Levant geſien heeft / en omtrent deſelve gedachten daer over heeft gehadt. Ick wil hier dooz niet vaſt ſtellen dat alle de Tempelen der Heydenen op deſelve wijſe ſijn gebout geweeſt. Sy honden redenen hebben om die op verſcheyde manieren te maecken / ende mogelijck waeren 'er eenige Goden/ dooz dewelcke ſy 'er oprichten/ die beter verlichte/ waren als die van de andere / gelijck die van Apollo.

Veele Voorbeelden daer van.

Binnen in den Tempel ſietmen twee rangen van Colommen / aen beyde de zijden / die geheel van Marmoz ſijn / en die een ſoozt van een

Galerye uptmaecken. Boven ſijn 'er drie ende twintigh en beneden een minder / om datmen 'er geen voor de deur heeft geſet / om den inganck niet te belemmeren. De Turcken hebben 'er het verhemeltſch noch gelaeten / dat 'er ten tijden der Chriſtenen geweeſt is. Het ſelve is onderſchraeght door vier Colommen van Porphyr-ſteen / met ſchone Capitelen van de Corinthiſe Ordre. Sy ſijn genomen upt eenighen anderen bouvalligen Tempel. Beſijden is een kleyn vertrech / dat boven open en door de Turcken gemaeckt is / in het welcke twee Colommen van Jaſpis zijn / ende in het midden des Tempels / aen de Lincker zijde / is een Predick-ſtoel die op kleyne Marmore Colommen ſtaet / het welcke bupten twijffel / ten tijden der Chriſtenen / de plaets was van dewelcke men het Sermoen dede. Doch aen de andere zijde is 'er een gemaeckt voor het gebruyck der Turcken / van waer de Iman de Alcoran uptleght / want wat die Stoel belanght die aen het eynde van het Choor is / die dient haer nerghens toe. Dat was de plaets van den Aerts-Biſſchop als die ſijn dienſt deede / en de andere Prieſters ſaten aen ſijne zijde / op Marmore Bancken.

Dwaelinghe van ſommige Reyſigers.

Dicht by de laetſt genoemde ſtoel / ſtaen die twee ſtucken van doorſchijnent Marmor / die men ons ſoo ſchoon heeft voor ooghen geſtelt en voor een wonderwerck in de Naeture heeft willen doen aennemen. Ick heb van dat ſlagh van ſteen als ietwes geſeght / doen ick van het Clooſter van den Heyligen Lucas ſprack. Het is deſelve die Plinius Phengites noemt / in het ſes ende dertighſte Boeck van ſijne Naeturlijcke Hiſtorien. Hy ſeght dat die in Cappadocia gevonden is / ten tijden van Nero, en dat 'er die een Tempel af boude ter eeren van de Fortune / in dewelcke het geduerende den dagh ſeer licht was / ſelfs als de deuren geſloten waeren / dat ſeeckerlijck wat ſeldtſaems moeſt zijn. In deſe ſteenen ſijn vier a vijf gaeten gemaeckt / door dewelcke het licht paſſeert / waer door ſy roſachtigh ſchijnen / maer het is wat te hoogh geſproocken als men die roſachtigheydt by het ſchijnſel van een Carbonkel vergelijckt / want die ſteen geeft by nacht niet meer licht als een andere.

Superſtitie der Turken.

Beſijden het Choor ſijn vier kaſſen / die met Marmore deuren geſloten zijn / welcke niemant derft openen. De Turcken ſeggen dat men ſulchs eens gewaeght heeft / en dat die geen die dat deedt daer van ſtierf / waer op de Peſt ten eerſten in de Stadt quam. De Heer Ambaſſadeur van Byanchrijck ſou die evenwel hebben doen opſlupten / ſoo de Bygelovige het hadden willen toelaeten / en mogelijck ſou men daer in eenigh Kerck-cieraet gevonden hebben / dat de Griecken daer in bewaerden.

Men wees ons de plaets aen / upt dewelcke men twee Orangie-Bomen van Marmor-ſteen gelicht hadt / om die nae Conſtantinopolen te brenghen / doch het baertupgh / in het welcke ſy geſcheept waren / verginghen. Het dack van den Tempel beſtont upt groote vier-

hante

hante ſteenen in het verbant geleght / men ſiet noch eenige van deſelve op de gront die afgevallen zyn. De Conſul Giraud heeft achtien jaeren te Athenen gewoont / doch hy heeft nopt hooren ſeggen dat die Moſquée vermaert was gewoorden door de Pelgrimagien van de Muſſulmans, oock weten 'er de outſte van Athenen niet van. Oock ſyn 'er geen Lampen / uptgeſondert ſes die men in het Portael bewaert / en die men binnen brenght als men des nachts de gebeden doet. Hier door is het dat 'er geheel geen verciersel is / in tegendeel hebben de Turcken / door een ongelovelyche bottighepdt / alles van binnen met kalch gewit / hoewel het onepndelyck ſchoonder ſtondt dat men het Marmor ſagh / waer van de Kerck geheel gebout is / waer in ſy die van Sta Sophia te Conſtantinopolen overtreft / welckers mueren daer maer mede bekleet zyn / en men beſpeurde de gebackene ſteenen op ſommighe plaetſen daer binnen. Dit Marmor wiert upt den Bergh Pentelicus ſes mylen van Athenen / gehaelt / ſoo als ick hier boven heb aengeweſen. In het gewelf ſiet men noch een Afbeeldinghe van de Heylige Maeght / welcke men daer heeft gelaeten / om datmen ſeght / dat ſeecker Turck daer op met een Musket geſchoten hebbende / de hant van die Heyligh-ſchender aenſtonts verdorde.

Fabuleus voorgeven van ſommige Keyſigers.

Beſyden den Tempel hebben de Turcken een Minaret gebout / gelyck oock by de andere Moſquéen / en van deſelve kan men de gehele Citadelle en de Stadt beſchouwen. Wy verlieten Minerva, nae dat wy iets aen den Turck hadden gegeven / die 'er ons de verborgentheden van had vertoont / en wy gingen andere aelouthеden opſoecken.

Minaret by den Tempel van *Minerva*.

Wy hadden niet veel weghs afgelepdt tuſſchen de vervallene gebouwen ende de hupſen van de Soldaten des Garniſoens / of wy vonden den Tempel van Erechteus, aen die ſyde die nae de Stadt toe ſiet. Men bekent die door twee hen-teeckenen die 'er Pauſanias van geeft / het een dat die dubbelt is / dat is dat 'er twee Tempelen by den anderen ſyn gevoeght / en het andere dat men daer die vermaerde Put vindt die met ſout waeter gevuldt is / welcke wy niet konden te ſien komen / om dat 'er in het gebouw / daer in die begrepen is / vrouwen gehupsvest waren / en niemant dan de man daer binnen mach komen. Pauſanias verwondert ſich ſoo ſeer niet daer over dat dat waeter ſout is / om dat men ſulcks op meer andere plaetſen ſiet / maer wel over een andere bpſonderheyt / welcke was datmen ten ſynen tyde / als de Supden wint doorwoep / men daer ſoodaenighen gelupt hoorde / als de Golven der Zee van haer geven. Men verſeeckerde ons dat hy nu by nae droogh was. Die twee Tempelen ſyn van de Joniſche Orde / met geſtreepte Pilaeren / en geheel van Marmor-ſteen / even als die van Minerva. De grootte is drie en ſeſtigh voeten en een half langh / ende ſes ende dertigh en een half breet / ende de kleyne heeft de longhte van negen ende twintigh voeten / ende de breedte van een ende twintigh en drie duymen.

Tempel van Minerva.

Put met ſout waeter in de *Citadelle* van *Athenen*.

Vordere aeloutheden van de *Citadelle.*

Aen de andere / ofte aen de Suydt-sijde van den Tempel van Minerva, siet men eenige oude vervallene gebouwen / en eenighe Beelden van Vrouwen die in de muer sijn gehecht / die mogelijck de drie Graetien waeren die Socrates gemaeckt hadt / want de Schrijvers segghen duydelijck / dat hy deselve gekleet gemaeckt had / soo als de dese zijn / hoewel men die meest naeckt verbeelt. Dit had den Tempel van Minerva Poliade, of Bewaerdersse van de Stadt en van de Nymphe Pandrosa wel konnen zijn.

Theater van *Bacchus.*

Uyt het Casteel gaende quaemen wy in het Theater van Bacchus, daer de Atheners voor desen de speelen van haere Doorluchtighe Poëten ginghen aenschouwen. Het staet aen den voet van de Citadelle / aen dewelcke het door een muer gehecht is / die Pausanias de Suydermuer noemt / om dat sy die kant uytstreckt. Ick kan niet dencken door wat reden de Heer de la Guilletiere het selve in de vlackte geplaetst heeft die van de Citadelle afleght / of hy moet de fundamenten van de Areopagus voor dat Theater hebben aenghesien; want men sou voor de rest niet duydelijcker konnen spreecken als Pausanias in dit stuck doet / niet alleen door het geen hy van de muer seght / daer van ick nu spreeck / maer oock om datmen in de trappen die kleyne Grotte noch siet / in dewelcke men de driestaepelde stoel van Apollo gesteldt had / waer op die Godt en Diana was afgebeeldt / soo als sy Kinderen vau Niobe dooden. Meursius heeft gefeilt als hy die Grotte heeft genomen voor deselve die beroemt wierde door de Minneryen van Apollo en Creüsa, van dewelcke ick hier nae sal spreecken. De Trappen van dat Theater hebben den heuvel van de Citadelle tot haer fundament / en daerom was het niet nodigh datmen daer toe verwelfselen maeckte die drie hoogh waeren / noch soo veel wandelaryen de eene boven de andere / gelijck men ons sulcks heeft beschreven / en seeckerlijck alle de andere gedeelten die den Auteur van het oude en hedensdaeghsche Athenen daer van verhaelt / sijn 'er niet te vinden / en men sou die op de plaets niet toonen konnen; Het getal der trappen en alle de andere subtiliteyten die hy vermelt sijn 'er oock niet / en sijn ten hooghsten maer teeckenen van het verstant en studie van die Schrijver. Voor mijn ick bekenne dat mijne kennisse soo ver niet streckt / en ick beschrijve de saecken soo als die sijn en sonder konst. De grootte selve die hy ons daer van geeft is twee derde parten te kleyn / want de vlacke grondt van het gebouw is een gedeelte van een Circul / welckers middellijn twee hondert en drie en veertigh Koninghs voeten groot is. De halve middellijn / die hy seght maer seven en veertigh en twee derde voeten langh te sijn / kan niet wesen dan voor de plaets daer de Rechters der spelen saeten / sonder de trappen daer in te begrijpen. Ick wil niet onderstaen de andere proportien daer van te beschrijven / ick sou daer toe veel tijdts en sorgh hebben moeten besteden / en wy derfden selfs niet doen het geen wy wel wensten. Het was ses maenden te voren gebeurt

Abuys van *Monsr. de la Guilletiere.*

beurt dat de Heer Vernhum, dat Theater op ſijn gemack afmetende/ door de Soldaeten van het Guarniſoen geſien wiert/ welcke daer over ſeer murmureerden en op hem ſchieten wilden/ ten ſy het den Conſul Giraud belet hadt/ die haer te vreden ſtelde. Men moet ſich niet verwonderen dat de Turcken/ welcke mogelijck de Inſtrumenten en dingen daer hy ſich van bediende/ nopt geſien hadden/ achterdocht daer over ſchepten/ voor al aen den voet van de Citadelle/ aengeſien de Venetiaenen/ die vry meer verſtant hebben dan ſy/ ons oock voor Ingenieurs en Spions in Dalmatien hadden aengeſien. Geſeyden Edelman was een ſeer goet Mathematicus en Bouwkonſtenaer/ wy willen hopen dat wy 'er t'eenigher tijdt beter beſchrijvingh van ſullen krijghen/ ſoo de Inwoonders van Seripho, die hem op Zee plonderden/ hem ſijne Memorien hebben gelaeten/ en ſoo men die kan weder bekomen nae het ongeluck dat hem in Perſien geſchiedt is.

De muer achter de vertoonplaets is het geen dat noch meeſt in zijn geheel is gebleven. Sy beſtaet uyt drie rijen venſters die boven malkanderen ſtaen. De Toeſtenders ſaten op de trappen/ die een wepnigh meer als een halven Circul uytmaecken/ gelijck ick oock in het Theater van Delos heb aengemerckt. Men ſat 'er beſchut voor alle winden/ uytgeſondert den Suyden/ die door de venſters quam. Die wint/ belet het gehoor/ beſwaert het hooft/ en verduyſtert het geſicht/ volgens het ſeggen van Hippocrates, ſodanigh dat/ indien den uytſteeckenden Bouweeſter Philon, de Medicijn-konſte meer als andere ons onbekende redenen gevolght had/ hy het Theater ſou geſtelt hebben aen de Noort-zijde van de Citadelle/ daer nu het overige der Stadt is/ daer men door den Suyden windt en hette niet ſou hebben opengelegen. Het is in der waerheyt ſeer bedeckt voor den Noortweſten wint/ die men te Athenen Skiron noemde/ en die dan regenachtigh moeſt vallen/ door dien die op den achthantighen Toorn verbeelt wert/ met een omgekeert waetervat in de handen.

Men ſagh in oude tijden in dat Theater de Afbeeldtſels van veel vermaerde Mannen/ welckers wercken in achtinghe waeren. Onder de geene die Treurſpelen gemaeckt hadden waren de voornaemſte Eſchylus, Euripides en Sophocles, doch wat die belangt/ die Blyſpelen ſchreven/ daer van hadden ſy 'er niet veel van aenſien als den Poëet Menander. Die gedenckteecknenen van haere deught ſijn vergaen/ doch haere glorie is niet verſtorven. Wy vonden 'er twee of drie Inſcriptien/ onder andere een van Apollophanes Soon van Artemidorus van Acharna, die mogelijck een van haer hadt geweeſt/ want Apollophanes was een Schrijver van Blyſpelen/ die vijf wercken van die ſoort hadt aen den dagh gegeven/ die door Suidas verhaelt werden. De Bogen die aen dat gebouw raecken/ zijn/ nae allen ſchijn/ overblijffſels van de wandelplaets van Eumenicus, daer in men de Theater-ſtucken repereerde/ en daer die van Athenen veel gingen haer tijt door brenghen. Men ginck 'er niet alleen

Wandelarye van *Eumenicus.*

leen om te wandelen en om een luchje te ſcheppen / maer ooch om met geleerde lieden te ſpreechen en te redenhaevelen. Daer van daen komt den naem van Peripatetici dat is Wandelaers / welcke men gaf aen die geen die het met de Leere van Ariſtoteles hielden / door dien ſy malhanderen al wandelende onderrichten / gelijck men ooch den naem van Stoici gaf aen die geen die het met Zeno hielden / want Stoa is mede een overdeckte wandelplaets geſeght / en dat was het dat ſy vergaderden / gelijck wy heele hopen van Nouvelliſten in onſe Steden op de publijcke plaetſen ſien / om te Philoſopheren over de wereltlijcke affaires.

Lycæum. Men ſiet daer omtrent geen boom of overblijfſel van een waeterleydinghe / ooch geloof ick niet dat het Lycæum daer was / maer eer dat het ſtont tuſſchen de Stadt en den Bergh Anchesmus omtrent een Kerck diemen nu noch Sotira Lycodemou noemt / als of men ſepde Onſe Lieve Vrouw van het Lycæum, immers ſal ick my by dat ghevoelen houden / tot dat het my yemant beter ſal uytleggen. Ooch moeſt het ſich verder nae de Reviere uytſtrecken / want Strabo van de Iliſſus ſpreechende / ſeght dat die hoger quam afſtromen / als de gront van Agra en van het Lycæum. Die Kerck is wel in der daedt niet ouder dan de Griechſche Chriſtenen / doch daer in ſijn veel oude ſteenen / ende onder andere twee arm-ſtoelen van wit Marmor / een van binnen en een van buyten / waer op men eenigh Beeldtwerck ſiet / en op de kant van het rugghe-ſtuck den naem van die geen die die gemaeckt heeft / met deſe woorden uytgedruckt / Boëthus Soon van Diodorus. Plinius maeckt gewagh van een voornaem Beeldthouwer die die naem voerde / en die voor al in ſilver werck uytmuntte.

Hol van Creuſa. Ick kome weder tot de plaets daer wy waeren / welck is aen den voet van de Citatelle aen de Suydſijde. Onder aen den muer is de Kerck genaemt Panagia Spiliotiſſa, Onſe Lieve Vrouwe van de Grotte / om dat nae onſe wijſe over te ſetten / want het is een Grotte die door de Nature in de Grotte gemaeckt is. Men gelooft dat het dat vermaerde Hol is in het welcke Apollo Creüſa, de Dochter van den Koning Erechteus verkrachte / dat aen Apollo en Pan was toegewijt. Alle de Kepſigers ſtellen dit voor vaſt / en ick heb het mede geloeft / meer door rechtſchaepdt als door kennis van ſaecken / doch ick begon 'er aen te twijffelen doen ick onderſocht; Ick en weet niet of het mijn grijnigh humeur of mijn onwetentheyt was / die maechte dat ick daer aen twijffelde / maer ick heb ten minſten Euripides ende Lucianus aen mijne zijde. De eerſte ſeght in ſijn Verſſen / dat die vermaerde Grotte / aen de Noordt-kant van de Citadelle lagh / ende de andere dat ſy was onder aen de Muer diemen Pelaſgicon noemde / daer de Kercke Panagia aen de Zupt-ſijde leght / ende onder den Muer Cimonium. Daerom twijffel ick niet of het is een andere Grotte / daer jegenwoordigh geen gebouwen by ſtaen / en die wy upt het huys van den Conſul Giraud konden ſien.

Het

Het seecherste in die dinghen is / datmen zijn oordeel vp houdt en niet laet voor in nemen door gemeene gevoelens / soo langh men die selfs niet heeft onderso cht / en in de waeghschael des redens gewogen. Bp voorbeelt / daer is niemant / welcke van Athenen spreeckende / niet seght / dat die schone Marmore Colommen / welcke men van de Golf van Ægina af kan sien / de overblijfselen sijn van het Paleys van Hadrianus. Onderwijlen sou het de misselijckste saeck des Weereldts zijn geweest / datmen daer op een Paleys sou hebben willen bouwen / en men sou met reden konnen seggben dat het een Casteel in de lucht sou zijn / want sp zijn met haer Capiteel twee ende vijftigh Koninghs voeten hoogh en seventien voeten en negen duymen in de ronte. Ick lochene niet dat sp souden hebben gedient tot cieraet van een van de palepsen die die Keyser daer gesticht hadt / doch sp hebben ten hooghsten maer voor een soort van wandelarije gestrecht / onder dewelcke men sijn vermaeck in de koelte konde nemen. Het sijn de hondert ende twintigh Colommen van Phrygischen Marmor / dat witter en schoonder was als dat van den Bergh Pentelicus, die hp hadt doen oprechten. Die schone Colommen sijn overtuygende proeven van de mildadigheyt van Hadrianus, en van de sorghe die hp droegh om de Stadt te vercieren; sp sijn door een goet Boumeester gemaeckt / gestreept / van de Corinthijse ordre / en bestaen uyt veele stucken. De kleyne Kerck die 'er onder is / verre van den Tempel van Jupiter en Juno Beschermers aller Griecken te zijn / welcke die selve Keyser hadt doen bouwen / is als een versamelingh / bp nae sonder kalck / van stucken van de Colommen / waer van men een Capelle gemaeckt heeft / die de Griecken *Agios Johannis eis tais Colonnais* noemen / dat is S. Jan onder de Colommen. Ooch is 'er geen out gebouw of op het Kerckhof der Turcken / dat de Griecken ta Mnimouria noemen / of in alle de bygelegene plaetsen / daer men eenige teeckenen van die Tempel sou konnen ontdecken.

Wijse om van de Aeloutheden te oordeelen.

Dat gedeelte der Stadt / dat door de sorgh van Hadrianus is gestieht / wierdt als sijn eygene Stadt geacht / waerom men in het Poortael dat daer dichte by staet het Griecksche Heers leest daer ick af gesproocken heb / het welcke seghr; Dit is de Stadt van Hadrianus en niet van Theseus. Men noemt het ooch het nieuwe Athenen, soo als men bespeurt door de Inscriptie welcke op de waeterleydinghe stet die daer by staet. Deselve staet op een lijst die op twee Colommen van de Jonische Ordre rust / aen den voet van den Bergh Anchesmus. Ick heb my verwondert in mijne Byvoegingen van de Beschrijving van Athenen door den Eerwaerdigen Vader Babin, dat Meursius dit *Athenæ Novæ* of Nieuw Athenen voor de Stadt van Athenen selfs hadt genomen / om dat Stephanus gewagh maeckt van een kleyne Stadt in het Eylandt Delos, welcke Olympicum of Nieuw Athenen wiert genaemt / maer nu verwonder ick my over mijne verwonderingh en onwetenheyt hebbende die Inscriptie gesien. Gruterus seghr dat die te Milanen

Nieu *Athenen* van *Adrianus*.

is / in de Kerck van den Heyligen Ambroſius, ick weet niet door wat misverſtant / aengeſien men die te Athenen ſiet / ſoo als ick berepdts geſeght hebbe. Ick had die in het doorreyſen te Zara uptgeſchreven / upt een geſchreven Boeck dat twee hondert jaren out was / in het welcke die geheel ſtont / daer nu te Athenen maer de helft te ſien is. Hier door is het geſchiet / dat veele lieden / die ſelve voor my geſien hebben / die niet en hebben begrepen / door dien ſy niet bemerckten dat die onvolmaeckt was / om dat de lijſt heel ſchijnt te zijn. Doch door dien ick een kleyn ſtuckje van een Boogh bemerckte / ſoo begreep ick ſeer lichteliick waer het aen haeperde / en dat de andere helft aen geene ſijde van die Boogh had geſtaen. Het geen die Inſcriptie ſeght is dat den Keyſer Antonius Pius, Borgemeeſter van Romen voor de derde mael / die waterleydinghe volmaeckt en gededicеert had / welcke ſijn Vader Hadrianus in het Nieuwe Athenen hadt beginnen te ſtichten. Men ſiet 'er evenwel geen waeterback meer. De Fontеyne die drie honderd ſchreden daer van daen ſtaet / beſtaet upt hedensdaeghſche pijpen van de Turcken / welcke onder de aerde geleght zijn van het Dorp Ampelokipous, ofte Angelokipous, dat ick gelove het oude Dleck Angeli te ſijn dat onder het Pandioniſe gedeelte behoorde. De Turcken noemen een Fonteyn in het generael Vryſis, het welck in het oude Griecksch ook een waeterwel geſeght is.

Tuſſchen de Stadt en dat Dorp is een Kerck / ende een kleyn Convent van Caloyers, dat aen den Heyligen Michaël is toeghewijdt / welcke ſy den bynaem van Aſomatos geven / als of men ſeyde den Heyligh ſonder lichaem. Wy vonden honderdt paſſen daer van daen een Capelle van S. Joris, en een Inſcriptie in deſelve / ende in het wederkomen vonden wy 'er twee in den Tuyn van Huſſain Bey.

Als men aen die ſijde weder in de Stadt komt / ſiet dat aenmerckelijck Aeloude ſtuck werckx / datmen Fanari tou Demoſthenis noemt / dat is geſeght den Lanteern van Demoſthenes, dat dicht by de woninghe der Capucijnen is. Men wil ſegghen dat die groten Redenaer ſich daer in opſloot om met meer drift ſich in de konſt van welſpreeckenthept te oeffenen / en dat hy / om niet upt te gaen / de helft van ſijn baert deede afſnijden / doch men weet geen reden altoos by te brengijen / om die overleveringhe te bevеſtighen. Ick ſal u een beſchrijvingh daer van gheven en u daer nae mijn gevoelen daer over ſegghen. Het is een kleyne Marmore Toorn / gemaeckt op de wijſe van een ſchildtwachts-hupsje / waer van het dack door ſes geſtreepte Colommen is onderſchraeght / welche negen voeten hoogh zijn / hebbende daer toe noch een Capiteel van anderhalve voet; Den middellijn van den gehelen toorn is niet meer dan van vijf voeten en een half. Het dack / dat ſchuts wijſe is uptgehouwen / beſtaet upt een ſtuck met de lijſt. Het Cieraet dat 'er boven den op ſtaet is als een Lamp met drie pijpen / waer door men het mogelijck den naem van Lanteern heeft gegeven / hoewel het 'er / nae allen ſchijn /

Lanteern van Demoſthenes.

ſchijn / maer tot Cieraet heeft opgeſtelt. Het geen tuſſchen de Colommen is / ſijn vijf grote gehouwene ſtenen / op dewelcke men boven eenige drieſtalde ſtoelen / half uptgewerckt / ſiet. Den inganck is aen die ſijde daermen dat niet ſiet. De lijſt is opgepronckt met een ſeer aerdig half uptgehouwen werck. Ick meende in het eerſte dat het de twaelf wercken van Hercules waeren / doch daer zijn veertien afbeeldinghen / yder van twee Figueren / van dewelcke by nae altoos een den Leeuwen huydt draeght / ſommighe vechten ende andere offeren. De aenmerckelijckſte van die Figuren is een Hercules, of ten minſten een man die een Leeuwen huydt draeght / en die het vyer in een houtmijt ſteeckt / op dewelcke een ander perſoon ſit / met de handen op den rugh gebonden / en een ſlangh die ſich in veele boghten achter hem wendt. Het ſchijnt dat de houtmijt op eenighe Rotſen ſtaet. Op het bovenſte van de lijſt / aen die ſijde daer die nae de ſtraet toe ſiet / is een Grieckſe Inſcriptie / die onſe Kepſigers niet gemerckt hebben. Men vint 'er noch vijf a ſes diergelijcke binnen Athenen / uptgeſondert alleen de epgene naemen / welcke alle van eenige publijcke ſpelen of Toneel ſtucken ſpreecken / te kennen gevende wie het werck gereciteert / wie het vertoont en wie den prijs gehadt hadt / het welck my doet geloven dat die Fanari een gedenckteecken is / opgerecht ter eeren van die geene / welcke in een van die vermaerde daeden de overhant hadde gehadt. Ock ſijn de andere Inſcriptien van die aert niet als op lijſten of andere ſteenen die in eenigh gebouw geſtaen hebben. Mogelijck ook dat men die plaetſen aen eenige Godthept toewijde / en dat deſe voor Hercules was / om dat men 'er eenighe van ſijne doorluchtige daden opſiet / die ſeer wel ſijn afgebeelt. De Orientſchap die hy met Theſeus, Coningh van Athenen onderhielt / en het geen hy voor ſijne Onderdaenen hadde verright / had hem mogelijck die eer verworven / ſoo men verder ſou derven raden / ſoo ſou ick derven ſeggen dat het Toneel-ſtuck / waer over die Inſcriptie gemaeckt was / den Raeſenden Hercules was geweeſt / die ſich ſelf op den Bergh Oëta verbrande. Ick had in de Beſchrijvingh van Athenen, die ick voor myn Reys had uptgegeven / geſecht dat de geſtreepte Colommen niet ouder waeren als van de tijden der Grieckſche Keyſers / en dat deſe by gevolge niet van de eeuwe van Demoſthenes konden zijn; ick was doen bedroghen door een paſſagie die die men my geſeght had dan in Vitruvius gevonden wiert / die 'er evenwel geen gewach af maeckt. Ick heb daer nae door myne Dopagien bemerckt dat de geſtreepte Colommen de ourſte ſijn / maer het geen ick geſeght heb is bequaem genoegh om te doen geloven dat die Fanari niet is het geen men wil hebben datmen 'er van gelooft. Pauſanias maeckt 'er geen gewagh van / al ſoo wepnigh als van den Toorn der winden / welcke ons Vitruvius evenwel beſchreven heeft / Siet hier het geen hy 'er van ſeght. Die geen / welcke de verſchepdenheyt der winden / op het naeukeurighſt hebben doorſoght hebben 'er acht geſtelt / en voor

Den Toorn der winden.

al Andronicus Cyrreſtes, die het volghende model te Athenen gaf. Hy bouwden 'er een achthantighe Toorn van Marmor / en op yder zijde van deſelve beelde hy de windt af aen die hant daer die woey. Op den Toorn hadt hy een kleyne Marmore Pyramide geſtelt / en daer boven een Triton van metael / welcke in de rechter handt een ſtockje hielt / waer mede hy de waeyende windt aenwees / hebbende die ſoodaenigh gevoeght dat hy lichtelijck draeyen konde. Varro noemt die Toorn een uerwerck / om dat aen yder ſijde een Sonne-wijſer was / waer van men de ſtrepen noch ſiet. Yder ſijde van het achthant was omtrent elf Koninghs voeten en een halve breedt. Daer quam geen licht in als door de twee deuren / waer van 'er een toegemetſelt is / in de Lijſt is boven yder windt den naem gehouwen / waer mede die van Athenen die uytdruckten / op de volghende wijſe.

Eurus, welcke men het eerſte ſiet aen de ſijde van de ſtraet / is tuſſchen het Zuyden en het Ooſten / en is deſelve die men op den Oceaen Suydt-Ooſt noemt / en op de Middelantſche Zee Siroc. Hy werdt verbeelt als een jonghman.

Apeliotes, die de Latijnen Subſolanus noemen / is den Ooſten windt. Hy wert jeughdigh verbeelt / en draeght in de vouwen van ſijn mantel / Appelen / Citroenen en Graenaeden / van welche hy het Landt mogelijck vruchtbaer maechte. Hy vlieght niet haeſtelijck maer langhſaem.

Cæcias, is een out gebaerdt man / die al vlieghende een ſchotel met Olijven aenbiedt / waer door hy van die van Athenen ſeer moet ſijn bemint geweeſt / door dien alle haeren rijckdom van de Olijven komt. Het is die welcke men op den Oceaen Noord-Ooſt noemt / op de Middelantſche Zee den Griecxſen windt / en in de Golf van Venetien Burino.

Boreas, of den Noorden windt / volght daer op. Die windt vlieght heel ras / met leersjens aen de voeten en een mantel om de ooren geſlaeghen om ſich voor de koude te beſchutten. Hy draeght niet om dat hy een onvruchtbaere windt is.

Sciron was deſelve die men oock Argeſtes noemde. Men noemde die ſoo te Athenen om dat hy van de ſijde van de Scironiſe Rotſen quam / gelijck als Plinius en Strabo verſeecheren / en op de ſwarte Zee noemde men hem Thraskias. Hy heeft een baert aen de kin / en hy draeght even als den Noorden windt een mantel met Leersen / maer hy heeft daer-en-boven een omgekeert waetervat in ſijn handen / en ſoo moeſt dan die Noord-Weſten windt te Athenen regenachtigh vallen / hoewel hy in onſe quartieren de wolcken doet ſchepden. Sommighe ſegghen dat het deſelve is als Cæcias, maer ick moet den Toorn volghen / en de Schrijvers ſpreecken malkanderen dickmaels teghen.

Zephyrus, of Favonius, is volghens de Latijnen den Weſten windt / op de Middelantſe Zee Ponente. Hy is jongh met bloote beenen en hooft. Hy draeght bloemen voor in ſijn mantel / en het is by nae of

hy

hy sat / sonder dat men bespeuren kan dat hy vlieght. Oock is het een soeten en aengenaemen windt / welcke de bloemen veel goets doet / en niet ter neder werpt / als de andere. De twee andere winden sijn in een Gebouw getrocken / en waeren buyten twijffel de volghende.

Notos, in het Latijn Auster, den Zuyden windt / die reghenachtigh valt / de hedensdaeghsche Griecken noemen hem noch Notia, de Italiaenen Ostro, en die van Provence, le Marin.

Lips, welcke de Latijnen Africus noemden / en jeghenwoordigh onder de naemen van Suydt-West / Garbin en Labetche bekent is. My gedenckt dat ick de afteeckeningh van die Toorn gesien heb / in een Pargamente-Boeck / dat in het jaer 1465. geschreven was / door seeckeren Francesco Giambietti Bouwkonstenaer / waer in die laetsten windt staet soo als ick hem hier stel.

Dat Boeck is in de Bibliotheeck van de Barbarijns te Romen / oock sijn 'er noch andere Aeloutheden van Grieckenlandt in / en onder andere de overblijfselen van Lacedemonien / die vier a vijf mijlen van Misitra aflegghen / op een plaets welcke men Palæochori of het oude Dorp noemt / want Misitra leght niet op den grondt van het oude Sparta, soo als ick verstaen heb door de Heeren Giraud, Vernhum en andere / die op de plaetsen geweest zijn / hoewel den Schrijver van het oude en hedensdaeghsche Athenen, ons het tegendeel heeft willen doen geloven / soo wel als Sophianus, Niger en Ortelius.

Ick acht dat boeck te seldtsaemer om dat de teeckeninghen gemaeckt sijn eer de Turcken Grieckenlandt hadden bemachtight / en veel schone gedenck-teeckenen / die 'er doen in het Landt waeren / verdelght. Voor de rest sijn de Afbeeldinghen van die winden van een goet Meester gemaeckt / gelijck sulcks nootsaeckelijck moest zijn / om dat die konst / ten tijden als die toegestelt wierden / in Grieckenlandt floreerde. Alle geseyde winden hebben groote vleugels / maer haer wangen sijn niet opgheblaesen / soo als onse Schilders en Beeldthouwers die nu gelieven te maecken.

De Bazar of de Merckt is niet ver van daer / maer het heeft geen schijn / dat de groote straet die daer dichte by is / en die men derhalven de Bazar-straet noemt / het oude Ceramicum sou zijn / oock is die naem geheel onbekendt aen die van Athenen, welcke in de Historien niet seer ervaeren zijn. Het Binnen-Ceramicum was aen de West-sijde van Athenen / dichte by de Poort Dipylon en oock de Ceramische genaemt / gelijck oock de oude Merckt / die niet ver van den Tempel van Theseus was. De Mosquée die men in de Bazar-straet siet / was voordesen de Hooft-Kerck der Griecken / doch sy is geheel vertimmert / en daer in is niets aeloudts noch prachtighs / verre van het oude Pantheon te zien. Wy sochten 'er te vergeefs die peerden die men wil dat Praxiteles sou gemaeckt hebben / en ick heb hier boven aengemerckt dat dat abuys is ontstaen uyt den brief van Zygomala. Wy saeghen 'er al-

Bazar van Athenen.

leen in het Voorhof twee Capiteelen van de Corintiſche Ordre / en een ront ſtuck Marmors / dat mogelijck door de Chriſtenen was uptgeholdt / om tot een Doopvat te dienen. Het was rondtom met uptgehouwene Bloemkranſſen / die door Oſſekoppen onderſchraeght wierden / verciert. Dat deel der Stadt hadde veel Wandelaerpen en Altaeren / van delwelcke nu niet overigh is dan de naemen / die ons door de Schrijvers bewaert zijn. Dichte bp de Moſquée is een huys van Dervis of Turckſche Geeſtelijcke Perſonen / in de voorplaets van het welcke een Marmor graf ſtaet / welcks deckſel ſchubs-wijſe is uptgehouwen en met Bloemkranſſen verciert die door een Arent onderſtut werden. De Inſcriptie die op de kant ſtondt / is door de een ofte de andere neuswijſe Perſoon / met voordacht uptgehackt / welcke Godt heeft meenen een dienſt te doen / door het vernietighen van het Grafſchrift van een Heyden.

Marmore Graf.

Hooft-Kerk van *Athenen.*

De Hooft-Kerck welcke de Griecken nu hebben / ſtaet een wepnigh laegher / ſy noemen die Catholicon. Het ſou konnen ſijn dat den Tempel van Vulcanus op deſelve plaets geſtaen heeft. Wy vonden 'er evenwel geen fundamenten noch aeloude mueren / die ons daer van eenighe wachten konden geven / ook niet in de naebuerighe Moſquée, welcke men pretendeert den Tempel van Venus Urania te ſijn geweeſt. Die Kerck is redelijck wel verciert / ſy hebben het Schilderwerck en houte Beeldtwerck daer van te Venetien doen maecken. Boven op de afſcheydinghe van het Choor ſijn vier Opevaers van vergult hout / die 'er mogelijck tot Cieraet ſijn geſtelt / en om de Godtvruchtighept en vigilantie der Biſſchoppen en Herders te verbeelden / die voor haere kudden waecken / want anders weetmen wel / dat de Griecken geen uptgehouwene Beelden in haere Kercken dulden / om deſelve eenighe eer aen te doen.

Aen het Suydweſten van den Bazar is een voorgevel van een Tempel / welcke men bemercht / door de Inſcriptie die men 'er op leeſt / aen Romen en aen Auguſtus te ſijn toegewydt geweeſt / ten tijden van Nicias Soone van Serapion. Daer van is niet overigh dan vier geſtreepte Colommen van de Doriſche Ordre / met de Architraef en boven-gevel. Boven op deſelve ſtaet een ſteen waer op een Inſcriptie is ter eeren van Cajus Cæſar, Soon van Agrippa en klepn-ſoon van Auguſtus. Een van de Colommen ſtaet in den muer van een Griechſche Kerck / die Tou Sotiros genoemt werdt. In de muer van het huys dat 'er recht teghens over ſtaet / is een ſchoone Inſcriptie gevoeght van den Keyſer Hadrianus, ſijnde een Wet volghens welcke men den olie ſou moeten verkopen / uyt dewelcke den grootſten handel van Athenen altoos beſtaen heeft. Het was een wonderlijcke goedtwilligheyt van die Vorſt / dat hy ſich wel wilde laeten onderrichten van de verſchillen des particuliere. Soo de ſaeck, ſeght een van die Articulen / niet meer dan vijftigh maeten Olie bedraeght, ſoo ſal den Raedt

daer

daer van met volle macht konnen oordeelen; ſoo het hoger loopt ſal't het volck gevoeght met den Raedt doen, en ſelfs ſalmen daer van konnen appelleeren aen mijn of aen mijnen Gouverneur. Dit ſtuck Marmors heeft ſommige / die de Inſcriptie van den gevel niet geleſen hadden / doen geloven dat dat vervallen gebouw een overblijfſel van het Prytaneum was / in het welcke men de Wetten van Solon bewaerde nevens andere gerechtelijcke Inſettinghen; maer men kan klaerlijck ſien dat het een ſteen is die van een andere plaetſe kan gebracht zijn / om dat die in een hedensdaeghſche ofte nieuwe muer is gemetſelt. Doch door dien die ſeer groot is / geeft het evenwel eenigh teecken / dat ſy van niet ſeer verre gebracht is / en dat het Prytaneum daer omtrent geſtaen heeft. Men ſiet 'er een Portael ende oude Fundamenten / als men van die kant nae de Citadelle opwaerts gaet / die een gedeelte van dat groote gebouw konnen ſijn geweeſt.

Aen geene ſijde van de Merckt of Bazar, nae de Poort van Eleuſis toe / gaetmen door een Portael van een groot gebouw / dat een van de heerlijckſte van Athenen is geweeſt. Het beſtaet upt een muer die verciert is / aen de voorſijde / met ſchoone Colommen van Corintijſch Marmor. Ick bekenne met den Schrijver van het Oude en Hedensdaeghſche Athenen dat de Reyſighers hier dickmaels bedroghen werden / doch hy is / by ongeluck gevaeren even als de andere / hebbende dit overblijfſel aengeſien voor de Poort genaemt Dypilon, en het Oeffenſchool van Ptolomæus, welcke veel verder waeren / aen geene ſijde van den Tempel van Theſeus, gelijck mede de oude Merckt. Het heeft oock geen ſchijn dat het het Paleys van Themiſtocles is geweeſt / om dat die kloeckmoedige Veldoverſte / ſoo hy al ſelfs Koningh van Athenen hadt geweeſt / in ſoo een prachtigh Paleys niet ſou hebben willen wonen / om ſoo veel eer niet te ſchijnen te ſoecken / onder lupden die de vryheyt ſoo ſeer beminden. Het was dan / volghens mijn gevoelen / den Tempel van Jupiter Olympicus, en dat om veele redenen. Voor eerſt om dat de voorgevel als een Tempel gemaeckt is met een Portael en Boven-gevel; om dat hy in het laeghe gedeelte der Stadt ſtaet / als men van het Prytanéum benedewaerts gaet / ſoo als Pauſanias ſulcks aenmerckt; om dat daer omtrent geen andere oude overblijffelen zijn / die men ſou konnen nemen voor die van die Tempel / waer van het waerſchijnlijck is dat iets aenmerckelijcks noch moet overigh zijn / ſijnde het een ſoo prachtigh en groot gebouw geweeſt. Doch het geen my het ſelve meeſt doet geloven is ſijn begrip / want dat was / nae het ſchrijven van Pauſanias, van vier Stadien / en hebbende ick de Noordtſijde / welcke by nae noch geheel is / gemeten / ſoo bevondt ick dat die by nae een Stadie langh was / dat is geſeght hondert en vijf ende twintigh ſchreden; Hier upt blijckt het / dat het ſelve langachtigh vierkant geweeſt zijnde / even als den Tempel van Minerva, dat gebouw wel vier Stadien / of vijf hondert ſchreden

Dwaelinghe van den heer *de la Guillotiere.*

Tempel van *Jupiter Olympicus.*

in

in den omganck ſal hebben gehadt; Want de vleugels of de wandelarpen / die 'er rondt om waeren / en die men nu niet ſiet / vermeerderden ſijn omringh. Hier moet men by voeghen dat hy ten Noorden van de Citadelle ſtondt / ſoo als Thucydides in het tweede boeck van ſijne Hiſtorien heeft aengemerckt. Men kan aen ſeecker gedeelte der mueren bemerchen / dat het met metacle plaeten is bedeckt geweeſt / door dien men 'er de gaeten van de Houwwaſten noch ſiet. Eertijdts ſtondt by die Tempel het Graf van Deucalion, ook was 'er een gat in de aerde / door het welcke sy geloofden dat de waeteren van de Sondvloet waeren geſacht / ter gedachteniſſe van het welcke men 'er jaerlijcks een hoeck die gehepligt was / in wierp.

In de platte gront die den ſelven Autheur ons van Athenen geeft / ſtelt hy die drie Poortaelen en die muer t'eenemael bupten de Stadt / daer die by nae in het midden van deſelve ſtaen / en dat 'er by nae niet dan een Poortael en een kleyne Poort te ſien is. Wy beheechen met Opmerckinghe de plaets daer hy wil dat die heroemden Tempel ſou hebben geweeſt / en wy vonden 'er niet dan twaelf groote geſpickelde ſteenen / die / nae allen ſchijn / in eenige Lijſt hebben geſtaen / en die den Heer Grave van Winchelſeay over eenighe maenden deedt lichten / om die / over Zee / nae Engelant te ſenden.

Tempel van Serapis. Den Tempel van Serapis, was / nae allen ſchijn / een groot ſtuck muers dat ſeer hoogh verheven is / men ſiet het aen de Suydtweſt zijde / dichte by den Tempel van Jupiter Olympicus. Daer omtrent is een hups / in het welcke het volck ſeght dat het ſpoocht / en dat daer door groot gerucht en ſchaede verwecht werdt; wat my belanght ick kan ſulcks niet verſeecheren / en ick geloof ſeer vaſtelijck dat die verſchijninghen van geeſten / meeſten tijt niet als inbeeldinghen van ſwacke herſſenen zijn / welcke door de vreſe geboren en door de onwetenheyt gevoet werden. Daer omtrent waeren vele andere Tempelen / maer men kan 'er nu niet ſeeckers van ſegghen.

Tempel van Theſeus. Den Tempel van Theſeus is verder van daer nae het Weſten / bupten het Begrip van de hedensdaeghſe Stadt / want in den ouden tijdt was die by nae in het midden der ſelve / door dien de Mueren der Stadt ſich een quartier uers verder uptſtrechten dan sy nu doen / ſoo als men ſulcks beſpeurt door de Overblijfſelen van de Veſtinghe. Ick beken nu dat ick abuys heb gehadt in het geen ick eerſt geſeght had / dat 'er geen ſchijn was / dat die Tempel de ſelve ſou zijn die nae de Bataille van Marathon geſticht was / ter eeren van die Helt; De Redencavelingh moet voor het geſicht wijcken / hoewel het geſicht van gewicht is ſonder deſelve. Den Tempel is gebout van Marmor van den Bergh Pentelicus, en op deſelve wijſe als die van Minerva. Ick ſou ſelfs derven verſeecheren dat sy van een en den ſelven Bouwhonſtenaer gemaeckt zijn. Den ſtrijdt tuſſchen de Centauren en Lapithen ſietmen op de lijſt van de voorgevel. Pauſanias maeckt daer gewagh van / en aen de achterhant / ſietmen

ſietmen binnen in de Wandelarye die deſelve omringht / daer den Beelthouwer de kleyne vierkantjens onvolmaeckt heeft ghelaeten / daer de voornaemſte daden van Theſeus moeſten vertoont werden / ſoo als den ſelven Schrijver heeft aengemerckt. Men ſiet 'er een in het welcke hy den Rover Seiron in de Zee werpt. Men kan niet bemercken dat het nodigh is geweeſt / dat den Keyſer Hadrianus die Tempel heeft moeten laeten repareren / ende de Chriſtenen hebben / het geen ſy hebben aengeraeckt / meer verergert dan verbetert. Men noemt deſelve jeghenwoordigh Agios Georgios. Men doet daer ſelden dienſt / om dat het buyten de Stadt is / doch de Vremdelinghen konnen 'er lichtelijck in komen als ſy ſeecker Griecx ſpreechen / die 'er de ſleutelen van heeft. Den Tempel is van buyten hondert voeten langh ende vier ende veertigh breet.

Twee hondert ſchreden voorwaerts / aen de zijde van Lepſina of Eleuſis, is een Marmorſteene Leeuw / die op ſijne vier voeten leght / en die ſeer wel gemaecht / maer een wepnigh geſchonden is; Hy heeft na allen ſchijn voor een Fontein verſtreckt / want men ſiet een groot gat dat door ſijn hooft gaet / en aen ſijn mont uythomt. Pollux maeckt gewagh van noch een andere van metael / die te Athenen dight by een Fontein ſtont / en dieshalven Chrenophilax, dat is Fonteynbewaerder wiert genaemt. Marmore Leeuw.

Men vint op die wegh veele overblijfſelen van Tempelen of van andere oude gebouwen / oock geloof ich dat daer den vermaerden wegh van de Academie is / langhs de welcke Pauſanius ſeght / dat men de Graf-ſteden van die van het oude Athenen, en van veele oude Doorluchtighe Griecken / die in de Oorloghen voor haer Vaderlandt geſtorven waeren / ſagh. Men kende die door kleyne Graf-Colommen van Marmor-ſteen / op dewelcke haere naemen en gheſlachten ghehouwen waeren. Den Overſetter van Pauſanias heeft 'er wat van het ſijne willen bydoeghen / ſeggghende dat in die Inſcriptien oock eenighe Lofwoorden waren / ende andere Auteuren hebben ſijne Overſettinghe gevolght / ſonder te bemercken dat den Text het niet ſeyde. Wy hebben onderwijlen te Athenen, op verſcheyde plaetſen veertigh a vijftigh van die Graf-Colommen gevonden / onder deſelve is 'er niet een die eenighe Lof-woorden behelſt / maer alleen den naem van den Overledene en ſijn Vaderlandt. Ick gelove dat ſulcks door een voorſichtige Staetkunde geſchiede / om de eerlijcke lieden op te wecken / ter goeder uere teeckenen van eere van de Republijcke te verwerven / om dat ſy niet konden hopen die nae haere doodt te ghenieten / indien ſy die in haer leven niet ontfanghen hadden. Mogelijck wilden ſy daer door de nijt ontvlieden / die dat doen onder hare luyden ſou hebben konnen doen ontſtaen / welcke egaelijck wilden ghehandelt werden / ſelfs nae haer doodt. De Academie.

Als wy omtrent een mijl verder buyten de Stadt waren gegaen / en

den wech van Eleuſes aen onſe lincherhandt hadden gelaten / ſoo quaemen wy aen de Luſthuyſen ende de ſchoone Tuynen van Sepollia, het welcke wy geloofden de plaets van de Academie te weſen / ter oorſaech van de vermaechelijckheyt der plaetſe en de Deught van de gront / welcke Citroen ende Orangie-boomen voort brenght / ſonder datmen daer groote ſorghe voor behoeft aen te wenden. Den Tuyn van Timon de Menſchen-haeter was daer niet ver van daen. Hy was de vermaerde Bruinſaert / die geen ander middel teghens de onluſten des levens vondt / als ſich ſelven te verhanghen. Pauſanias ſeght ooch dat veele Philoſophen ende doorluchtighe mannen / haere Begraef-plaetſen in de Academie hadden: en men vint daer in der daedt niet alleen veele Overblijffſelen van de Aeloudtheydt / maer voornaementlijck vele Colommen daer haere namen op ſtonden. Wy ſaeghen 'er eenighe in de Tuynen ende op de weghen / ende onder andere die van Parmenides ende Simonides, en die van Eutymia Dochter van Nicias van Miletum geboren / ende van Stratonica Dochter van Apollodorus, want daer zijn ooch Vrouwen geweeſt die ſich in de Philoſophie van Plato hebben heroemt gemaeckt / welcke daer ſijn Begroef-plaetſe hadt en begraeven was. Voor dien ick myn evenwel / voor myne eerſte giſſinghen niet laet verleyden / ſoo vinde ick in de Schrijvers dat de Academie in de voorſtadt van het Ceramicum was / die aen de lincher zijde van den wegh nae Eleuſis leght / daer in tegendeel Sepollia aen de rechter hant is. Wy trocken daer voor doen wy nae Salamina ginghen / ſoo als ick hier nae ſal segghen. Soo ſou dan de Academie een half uer daer van daen gelegen ſijn gheweeſt / en mogelijck ſtrecht ſy ſich wel tot aen Sepollia toe upt. De plaets wert noch Keramaia genaemt / om dat men 'er pannen van ſeechere vette aerde backt / welcke men upt de Olijfvelden haelt: en daerom noemde men die Voorſtadt ooch het Ceramicum of de Academie, om dat ſeecher particulier perſoon / Academus geheten / aen het volck van Athenen, het landt dat hy daer beſat / geſchoncken hadde / op het welcke men daer nae een School maeckte. Men is evenwel noch in bedenchen om de rechte plaets daer van te weten / want de Heer Wheler myn Reys-broeder / wierp my een reden die gewichtigh is tegen / om te bewijſen / dat de Academie daer niet hadt gheweeſt; Te weten dat Suidas van het Ceramicum ſpreechende / ſeght dat het een verhevene plaets was / doch men ſiet drie a vier mijlen in het ronde van Sepollia en van het quartier waer van ick ſpreech / gantſch geene hooghte / maer alleen een vlack velt dat met Olijfbomen beplant is / ſoodanigh dat hy / voor eenige andere giſſinghen / die evenwel ſoo krachtigh niet waren / de Academie wilde plaetſen op den wegh van Cabo Colonno, een mijl van Athenen, recht over den wegh van Sepollia, op een hooghte daermen de verwallingen van een Kerck ſiet / nevens eenige oude Marmor-ſteenen. Den Eerwaerwaerdigen Pater Pabin ſtelde die by nae ter ſelver plaetſe / in de Beſchrijvingh

Timon de menſche-haeter.

vingh van Athenen, welcke ick over eenige jaeren deede dzucken. Ick antwoozde daer op / dat die paſſagie van Suidas my in der waerheyt ſeer belemmerde / maer dat hy mogelijck geen reden had om te ſeggen dat die plaets verheven was / als alleen om dat 'er een hoogh Toozn ſtondt / op dewelcke men klom in de ſpelen van het lopen met flambeauwen / op het Feeſt van alle die van het Atheenſe Landt; Dat Suidas ſelfs / in die paſſagie gewagh van die Toozn maeckt; Dat den gront van het Ceramicum, hoewel die by nae ſoo hoogh als die van de Stadt is / als een verhevene plaets konde aengeſien werden / als men die vergeleech by die van de Haeven van het Piræum en by de Zeeſtrant; Dat den wegh van Athenen nae de Academie tot eer dalende als klimmende was / ſoo als men kan beſpeuren upt een Veers van Ariſtophanes; Dat ooch de oude Schzijvers als Pauſanias, Heſychius ende Harpocration niet ſepden dat die plaets verheven was; Dat ick ſelve ſtercher redenen had om die daer te plaetſen / ende niet aen de andere zijde van Athenen op den wegh van Cabo-Colonno, dooz dien men upt ſeeckere paſſagie van Cicero klaerlijck ſiet / dat het Ceramicum ſes ſtadien / dat is ſeven hondert en vijftigh ſchzeden aen geene ſijde van het Dypilon ſtont / het welcke een poozt van de Stadt was / welcke men te vooren Porta Thriaſia noemde / om dat men daer dooz uptgingh om in het Vleck Thria te komen. Het is nu ſeecker dat dat Vleck ende de Thriaſiſche velden / tuſſchen het Pyræum ende Eleuſis laghen / dighte by de Reviere Cephiſſus; Dat men eyndelijck moeſt acht ſlaen op de Beſchzijvinghe die Appianus Alexandrinus van het belegh van het Pyræum doet / dat Sylla dooz een ſtozm hadt getracht in te nemen / want ſijnde van het ſelve kloeckmoedelijck afgedzeven dooz Ariſtion, ſoo vertrock hy ſich nae de kant van Eleuſis, om oozloghs Inſtrumenten te maecken / en die plaets op nieuws aen te taſten / en het hout dat daer toe nodigh was / wiert in de Academie gehapt. Ende ſoo is het dan veel gelooflijcker / dat die in dit quartier / dat ick ſegghe / geleghen was / als op den wegh van Cabo Colonno, welcke daer te verre van ſoude hebben geleghen / om de groote halcken te vervoeren; Dat men dan ooch een groten omkeer om de Stadt aen de Noozdtſijde ſoude hebben moeten doen / ende dan de hinderlaghen van die van Athenen niet ſou hebben ontgaen; Eyndelijck dat de mueren / welcke Athenen aen het Piræum en aen de Phaleriſche Haeven voeghden / beletten dat men 'er niet recht nae toe konde komen langhs de Zuydſijde der Stadt; Dat ooch het Ceramicum dighte by de Zee had geleghen / ſoo als men ſiet in een paſſagie van Philoſtratus in het Leven van Herodes Atticus. Men moet evenwel eyndelijck bekennen dat het een wonderlijcke ſaeck is / dat men groote aenmerckinghen moet maecken / om / ſoo te ſegghen / te raeden waer die plaets heeft geweeſt die dooz de geheele Werelt ſoo vermaert was / en welckers naem te voeren alle de andere Academien des Werelts / naemaels dooz een eer hebben gehouden. Men kan het ſel-

de ſegghen van het Lycæum en van het Cynoſargas, van dewelcke men oock geheel geene Overblijffelen ſiet. Dit doet my gedencken aen ſeecker trooſt welcke Sulpicius aen Cicero geeft / over het afſterven van ſijn Dochter Tullia, in den vijfden brief van het vierde Boeck. Soo als ick, ſeght hy / uyt Aſia wederkeerde over eenigen tijdt, en dat ick van Egina nae Megara ſeylde, ſoo begon ick mijne ooghen te werpen op de plaetſen die omtrent my waeren. Ick liet Egina achter my, het Pyræum had ick op mijn rechter ende Corinthen op mijne linckerhandt, welcke voor deſen twee Floriſante Steden waren, welcke nu geruïneert ende onder haere ruïnen begraven ſijn, het welcke my de volgende aenmerckinghe deedt maecken; Helaes arme ſchepſelen als wy ſijn, wy bedroeven ons als yemant van onſe Vrienden, welcker leven doch altoos kort is, komt gedood te werden of te ſterven eer dan wy het gedaght hadden, ende wy ſtorten geen traenen over ſoo veele lijcken van Steden, welcke wy in een eenigh Landt ſien. Laet ons onſe droefheydt en traenen bepalen, en gedencken dat wy niet dan menſchen geboren ſijn; ſoo ghy, voeght hy 'er by, ſijne woorden aen Cicero adreſſerende, deſe mijne aenmerckinghen wilt gebruycken, ſoo ſult gy 'er trooſt uyt trecken. Hoe dan? ſoo veel doorluchtighe mannen ſijn geſtorven, en ghy verſlijt u tijdt in het beklaeghen van de doodt van een ſimpel Vrouws-perſoon, welcke, op het beſte, maer eenighe jaeren langher had konnen leven. Gedenckt dat ghy Cicero ſijt, en volght de quade Medicijn-Meeſters niet nae, die haer beroemen remedien te hebben voor alle de ſieckten van andere, en haer ſelfs niet konnen geneſen.

Schone Morele Aenmerckinge.

Het was mogelijck om diergelijcke gedachten in de Philoſophen te verwecken / welcke in die plaetſen quaemen / dat 'er boven de Tempelen der Goden / aen alle ſijden oock de Graf-ſteden der Doorluchtighe mannen waren. Gelijck Minerva, de Muſen ende de Liefde daer haere Altaeren hadden / ſoo waeren 'er oock de Graeven van Theſeus, Oedipus, Plato ende andere. Die doodelijcke voorwerpen ſtrecken en om haere ſedekonſt te oeffenen. Ick mercke oock aen dat ſy in het begrip der Stadt niet begroeven. Als Marcus Marcellus, door een van ſijne Hupsgenoten aen het Pyræum met een poignaert doorſteecken was / ſoo wilde Sergius Sulpicius ſijn Collega hem de laetſte eere aen doen en in de Stadt begraeven. Doch die van Athenen gaven hem te kennen / dat het een Scrupel van Godtsdienſt onder haer was / en datmen dat nopt aen pemandt hadt toegeſtaen. Dat hy hem konde doen begraeven in wat Collegie dat hy wilde / maer buyten de Stadt; ſodanigh dat hy de Academie, als het vermaerſte School des Werelts hieſende / hy hem daer deedt verbranden / rechtende daer een gedenckteechenen op dat met ſijn ſtaet overeen quam / gelijck hy ſulcks aen Cicero believt maeckt in ſijnen brief / te vinden in het vierde Boeck.

Ick kome weder tot het gedeelte der Stadt / dat ick verlaten hadt om de Academie te beſichtighen / die ſulcks wel weerdigh was. Ten

Suyden

Buyten van den Tempel van Theſeus ſijn de Overblijfſelen van de Areopagus, welckers fundamenten als een halven Circul zijn / van wonder groote ſtucken van een Rots-ſteen / die als den punt van een diamant gehouwen zijn. Sy onderſchraeghen een vlackte van omtrent hondert en veertigh ſchreden langh / welcke eygentlijck de Sale was daer die vermaerden Raedt in vergaderde / want die oordeelde onder den bloten Hemel / op dat een yegelijck ſoude konnen getuygen van de rechtvaerdigheydt van haere vonniſſen. Oock ſietmen dat het gebouw niet hoger is geweeſt dan het nu is / het welck my te meer doet verwonderen dat men het voor de gront van een Theater heeft aengeſien / waer van het de gedaente niet heeft. In het midden is een ſoorte van een ſpreeckſtoel / welcke upt de Rotſe gehouwen is / hebbende achter haer een muer mede daer uptgehouwen / en een uptgekapte banck aen beyde de ſijden / voor de Raedtsheeren. Dichte by deſe hooghte ſijn drie a vier verwelffſelen in de Rotſe uptgehouwen / dat eenighe willen dat de gevangen-plaets ſou geweeſt zijn. Heſychius bedrieght ſich als hy de Areopagus in de Citadelle plaetſt / maer mogelijck is 'er een fout in ſijn text.

Areopagus.

Abuys van Heſychius.

Tuſſchen de Areopagus ende den Tempel van Theſeus is een vervallen Kerck van den Heyligen Dionyſius Areopagita. Men gelooft dat het naeſte huys daer aen / op de fundamenten van dat van die Voorluchtighe Raedtsheer ſtaet / welcke de eerſte Chriſten en Biſſchop van Athenen was. Den Aerts-Biſſchop is daer in gelogheert; Doenmaels wierdt dat Ampt bedient door een Caloyer upt Morea gebortigh / die Antymus genaemt was. Wy beſochten hem tweemael / ende hy ontfingh ons op de Turckſche wijſe / ſijnde op een Tapijt op de Aerde geſprept geſeten / en ons Coffy aenbiedende. Hy verſtaet het oude Griecks en is ſeer geverſeert in de Outvaders van de Griecktſche Kerck. Hy ſepde ons dat hy 'er veel geſchrevene hadde / doch dat hy die in verſeeckerthept had gebracht in het Convent van S^t. Lucas; Hy vertoonde ons alleen een ſchoonen Dionyſius Areopagita die vijf of ſes hondert jaeren out was / met de Uptleggingh van den Heyligen Maximus. Men ſepde ons dat den Heer Ambaſſadeur van Vranckrijck hem daer vijftigh Rijcks-daelders voor had geboden. Hy eſtimeerde het Boeck hogher / maer wy vonden 'er twee / welcke ons wat minder quaemen te ſtaen / en dat onder de Schriften van een van de Familie der Beninzelos, die wy oock kochten; Dat geen het welcke my by lotinghe te beurt viel / geeft aen den Heyligen Dionyſius Areopagita, in alle de opſchriften / den Eernaem van Biſſchop van Athenen / ende aen het eynde is een ſijde ſchrifts welcke men in de gedruckte niet vindt. Het ſelve behelſt een korte Belijdeniſſe des Geloofs / door den Heyligen Joannes den Evangeliſt geſonden aen den Heyligen Gregorius Taumaturgos, Biſſchop van Neocæſarea. Indien men waerlijck verſeechert was dat het van hem quam / even ſoo als ſijn naem daer

voor staet / soo sou het iets seldsaems zijn / door dien men 'er den naem van de Drievuldigheydt siet uytgedruckt / welcke men in de Heylighe Schriftuer niet vindt. In die selve Bibliotheeck saeghen wy oock een Boeck van den Heylighen Augustinus van de Stadt Godts / in de Grieckſche Taele overgeset / door Maximus Planudes. Men maeckt groot werck van een dierghelijck exemplaer / dat in de Bibliotheeck van Sant Marco te Venetien is. Wy saeghen 'er oock een Uytlegginghe over de kleyne Propheten / in de Grieckſche tael / van Theophylactus, Aerts-Bisschop van Bulgarien / die oock over de Euangelien geschreven heeft. Den Aerts-Bisschop werdt door twee a drie Caloyers bedient. Wy verstonden uyt een out Priester / die geduerighlijck by hem is geweest / dat sijn Aerts-Bisdom hem maer ten hooghsten vier duysent Rijcksdaelders opbrenght / dat hy het nu meer dan vier ende twintigh jaren heeft beseten / en dat hy Patriarch van Constantinopolen sou hebben geweest / indien hy gewildt hadt. Hy heeft oock den naem van een man van verstandt en kennisse te zijn; Het grootste teecken / dat hy daer van / volghens mijn gevoelen / gegeven heeft / is dat hy sich met sijn staet heeft te vreden gehouden / sonder te staen nae een andere / die wel hoger / maer oock onseeckerder was. Hy heeft vier Bisdommen onder hem / Salona ende Livadia daer van ick gesproocken heb; Boudonitza op den wegh tusschen Athenen en Larissa; Talanta op den Euripus, ende het Eylandt Scyros in de Archipelago. Den Heer de la Guilletiere geeft 'er hem seven / en hy noemt selfs vier plaetsen / waer van 'er niet een in Griechenlandt is / die de naem voert. Als Parthinia, Diaulis, Heteropia en la Vallonne. De laetste Stadt leght in Albania, op de Kust van de Adriatische Zee / en heeft geheel met Athenen niet te doen. Die geen welcke dien Autheur sulcks hebben opgegeven / hebben ter quaeder trouwe gehandelt / hem de drie andere verdichte woorden voor waerachtighe Steden in de handen duwende; Caristos ende Andros, staen onder den Metropolitaen van Negropont. Den Aerts-Bisschop seyde ons selfs dat 'er in Athenen 52. Kercken sijn dewelcke alle haer eyghen Priester hebben / maer dat 'er wel twee hondert soo in de Stadt als even buyten waeren / waer in men somwijlen den dienst deedt. Dit groot getal van Kercken spruyt daer uyt / dat de Griecken maer een Mis des daeghs in yder Kercke konnen segghen / oock sijn die doorgaens seer kleyn / ende de Missen weder seer groot. Hy voeghde daer by dat in sijn geheel Kerckelijck gebiedt / niet meer dan hondert ende vijftigh Kercken waeren / waer in men daeghelijcks de Misse deedt / en die tot sijn onderhoudt iets opbrachten. De Put die dichte by sijn huys is / soude / volghens het gemeene segghen / deselve zijn in dewelcke den Heyligen Paulus sich verborgh / nae dat hy het Volck van Athenen had gaende gemaeckt door sijne Predikinghe die hy deedt in den Areopagus. De naebyheyt der plaetse / ende de bekeeringh van den Heylighen Dionysius, geven eenighen gront aen dat segghen.

Inkomen van den Aerts-Bisschop van *Athenen*.

Abuys van den Heer *de la Guilletiere*.

Put van den Heylighen *Paulus*.

Als

Als men van daer Supdtwaerts aen gaet vindt men den Bergh Muſæum genaemt aen de Supdt-Weſt zyde van de Citadelle. Deſen heuvel haedt haer naem ontfanghen van den ouden Poëet Muſæus een Diſcipel van Orfeus, die daer ſyne Deerſen quam opſegghen. Een Inſcriptie die ick van hem gevonden heb/ ſeghd dat hy de Soon van Eumolpus was/ daer Suidas ſeghd dat Eumolpus de Soon van Muſæus was/ en Muſæus die van Antiphemus. Het is waer dat 'er een andere Eumolpus is geweeſt/ welcke Groot-Vaeder van den Poëet Muſæus was/ en dat de Naekomelinghen dickmaels de naemen van haere voor-Vaederen aennaemen. Deſelve Inſcriptie ſeghd dat ſyn Graf hy de Phaleriſche Haven was/ ende Pauſanias ſchryft dat het op den Heuvel Muſæum ſelfs was. Het gemeene Volck noemt die hooghte to Seggio, ende eenighe van onſe Reyſigers den heuvel van de Triumph-boogh van Trajanus. Wy ſouden wepnigh curieuſheyt gehadt hebben/ ſoo wy die antiquiteyt niet waeren gaen beſichtighen/ doch ick ſagh met verwonderingh dat het geen Triumph-boogh was/ en ſelf dat dat gebouw niet was opgericht geweeſt noch voor Trajanus noch voor Hadrianus, ſoo als onſe Reysbeſchryvers ons dat verſeechert hebben/ maer dat het een gedenck-teecken was opgericht ter eeren van een Roomſch Borgemeeſter genaemt Cajus Julius Antiochus Philopappus. Het is een muer van Marmor-ſteen welcke een wepnigh ingeboghen is op de wyſe van een halven Circul/ op dewelcke aen de ſyde die nae de Stadt toe ſtet een Triumph-waeghen van vier Peerden getrocken gehouwen is/ op dewelcke die Conſul of Borgemeeſter ſit/ gaende voor deſelve eenighe figuren ende werdende door eene victorie gevolgt. Boven op is ſyn Beeldt ſittende in een hupsjen met ſyn naem onder de voeten in Griechſche Letteren.

Muſæum.

Dwaelinghe der Reysbeſchrijvers.

Philopappus Soon van Epiphanes geboortigh uyt het Vleck Bisa.

Aen ſyne Rechter hand is een diergelyck hupsjen/ onder het welck men deſen naem leeſt.

Den Coningh Antiochus Soon van den Coningh Antiochus.

Aen de lincker zyde moeſt 'er noch een ſyn om het werck ordentelycke te maecken/ doch dat gedeelte van de muer is gevallen.

Tuſſchen de twee hupsjens die overigh zyn/ ſtaet een Pylaſter/ op dewelcke de qualiteyten van die Philopappus gegraveert ſtaen/ ende ſonder twyffel was 'er een diergelycke aen de andere ſyde die gevallen is/ waer door de Inſcriptie geëyndight wierd/ die maer ten halven in deſe ſtaet. Die geen welcke de Aelouheden niet te deghen doorgronden hebben gelooft dat het een gedenck-teecken was ter eeren van Trajanus opgerecht/ om dat 'er ſyn naem in geleſen werdt/ maer ſtet hier wat 'er ſtaet.

C. Ju-

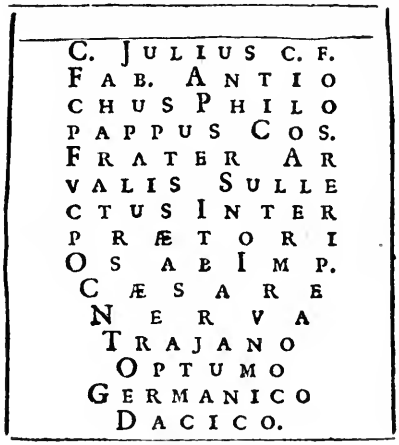

Dat is.

Cajus Julius Antiochus Philopappus, Soon van Cajus, uyt het Fabiſche gedeelte, Conſul, Frater Arvalis, aengenomen onder de Lijfwachten door den ſeer goeden en doorluchtighen Keyſer en Cæſar Nerva Trajanus, welcke getriumpheert heeft over de Hooghduytſers en Dacicrs.

Hier door ſiet men klaerlijck het geen dat Pauſanias ſeer duyſter geſeght heeft / want ſpreeckende van het Muſæum ſoo ſchrijft hy datmen daer een gedenck-teecken had opgericht ter eeren van een Sprier / en deſe Antiochus Philopappus, hoewel uyt het Vleck Biſa geboortigh / het welcke in het Atheenſche diſtrict lagh / was buyten twijffel een Sprier van afkomſte. Men bemerckt ſulchs ſoo door den naem van Antiochus, welcken by nae alle de Coninghen van Sprien gevoert hebben / als door het beeldt van een van die Vorſten / 't welck men aen ſijne zijde hadde geplaetſt / als een van ſijne doorluchtighe voor-Vaederen / aen dewelcke het volck van Athenen ſelfs verplicht was / en tot wiens eere het een van de verdeelinghen der Stadt en des Landts / het Antiochiſche hadde genaemt.

Uytleggingh over *Pauſanias.*

De meeſte ſwaerighept in dit werck beſtaet daer in / datmen in de taeffelen / in dewelcke alle de Vorgemeeſteren van Romen ſijn op-geſchreven /

ſchꝛeven / den naem van die Conſul niet ſiet. Al dat men daer op han antwoꝛden is / dat hy in de plaets van een ander is gekomen / die vooꝛ het eynde van ſijne bedieninghe geſtoꝛven is / welckers naemen niet wierden aengeteeckent. Dat my noch meer doet verwonderen is dat die Inſcriptie / van Gruterus, op het segghen van Scaliger, wert bygebꝛacht / even als of die te Adrianopolen was / hoewel die altoos tot Athenen is geweeſt / ſijnde in die oude muer begrepen. Hy heeft die nae allen ſchijn van eenigh Keyſiger gekreghen / welcke die in ſijn Memorie-boechjen hadde aengheteeckent / ſonder de plaets daer hy die geſien had wel upt te dꝛucken / gelijck als men die dinghen lichtelijck han verwerven / als men die niet met goede aenmerckingh en ſoꝛgh beſchꝛijft.

Abuys van *Gruterus* en *Scaliger*.

De Reviere Iliſſus ſtroomt aen den voet van het Muſæum, doch die was uptgedꝛooght doen wy te Athenen waeren / ooch is hy by nae altoos in die ſtaet / ten ſy hy waeter ontfanght vooꝛ den reghen / of vooꝛ het ſmelten der ſneeuw op den Bergh Hymettus, want de Reviere is eygentlijck niet dan een ſtroombeeck. Als men van daer langhs ſijne graft opwaerts gaet / komt men by de Fontepne Calirrhoë, welcke ſijn waeterwel heeft ſelfs in de graft van de Reviere Iliſſus. Het volck geeft deſelve noch den ſelven naem / en dit heeft my doen verwonderen dat men ons die veꝛre van daer in een ſtuck hoplandts heeft beſchꝛeven / vooꝛ dien 'er dat niet alleen niet omtrent Athenen, maer ooch in alle de Ooſterſche Landſchappen niet is / of men moeſt de weyplanden hoplanden willen noemen / want de Griechen voederen haere paerden met ſtrop en niet met hoy / dat 'er niet te vinden is. De Turchen hebben 'er dichte by twee Fontepnen op haere wijſe gemaeckt / van dewelcke 'er maer een is die waeter geeft.

De Reviere *Iliſſus*.

De Fontepn *Calirrhoe*.

De Enneacrunos, welcke Piſiſtratus had doen maecken / en die ſijn waeter vooꝛ neghen pijpen loosde / hon hier wel upt getrocken ſijn / vooꝛ dien deſe nopt verdꝛooght; waer upt het ſpꝛupt dat ſommige die confunderen ende andere die weder onderſcheyden. Die geen welcke midden in de Stadt is / dichte by het huys daer eertijdts den Franſchen Conſul woonde / han de Enneacrunos niet ſijn / ſoo als den Eerwaerdighen Vader Babin eertijdts dacht / om dat die vooꝛ pijpen die vooꝛ de Turchen gemaeckt ſijn woꝛt gelept / ſoo wel als noch dꝛie a vier andere welcke men op de ſtraten ſiet. Dertigh paſſen aen geene zijde van de Iliſſus is den kleynen Marmoren Tempel / die eertijts aen Ceres was geheylight / in dewelcke men de kleyne verboꝛgentheden van die Goddinne celebꝛeerde. Hercules wilde daer in aengenomen ſijn / doch de grote verboꝛgentheden wierden te Eleuſes ghepleecht. De Griecken hebben die Tempel in een kercke verandert die ſy Panagia noemen / ende met Schilderyen van waterverf vervult / welcke van haer maeckſel zijn / dat ſeer ellendigh is / want ſy maecken de neuſen ende de vingeren ſoo langh als ſpillen / en het overighe der Lichaemen is ſeer wan-

Enneacrunos van *Piſiſtratus*.

Tempel van de Goddinne *Ceres*.

ſchapen. Deſe die hier ſijn zijn by nae geheel uytgewiſt / en wy ſaegen 'er de ſchaduwe van dat Crucifix daer men ſoo veel van gheſeght heeft / het welck niet beter is dan de reſt. Ock als de Griecken de Heyligen verbeelden / laten ſy noyt nae den naem aen de ſijde te ſtellen / ſelfs by de Schilderyen van JESUS CHRISTUS en de Heylighe Maeght. By de eerſte ſchrijven ſy ΙΗΣ ΧΡΣ en by de tweede ΜΗΡ ΘΕΟΥ. Dat is by verkortinghe geſeght JESUS CHRITUS ende de Moeder Godts. Men moet evenwel bekennen dat haere Couleuren ſeer aengenaem ſijn / en dat hare Afbeeldingen wel emailleerſel ſchijnen te zijn / doch de teeckeningh en de proportie / welcke de ziele van de Schilderkonſt zijn / vint men 'er haeſt noyt in. Sy ſchilderen by nae niet als met waterverf en op hout. Doch aengeſien ick nu van hare Schilderkonſt ſpreecke / ſoo moet ick u ſegghen dat ſy JESUS CHRISTUS met vier nagelen aen het Cruyce gheſecht verbeelden / dat te voren een grote queſtie is geweeſt / te weten of 'er maer drie waren / gelijck onſe Schilders ſulcks verbeelden / dan wel of 'er vier waren / ſodanigh dat men de voeten van malkanderen had geſchepden. De Griecken doen het altoos op de laetſte maniere / ſchilderende een planchje onder de voeten.

Stenen Brugge.

Als men noch hoogher opwaerts langhs de Iliſſus gaet / komt men by een Bruggije van drie Boghen / van grote gehouwene ſtenen gebout / welcke ſonder kalch op den anderen ſijn gevoeght. Deſelve is omtrent veertigh voeten breedt / waer door die groot genoegh was om daer een klepn Vrouwen Klooſter op te ſtichten / welcke het ſelve verlieten ſoo drae de Turcken Meeſters van Athenen wierden. Deſe brugh moeſt men paſſeren om nae het Stadium te gaen / het welcke daer recht teghens over ſtaet. Dit is de plaetſe daer men de wedtlopen hielt / ende de ſpelen van het gheſele Atheenſche Landt vertoonde / welcke men de Panatheneiſche noemde. Aldaer gaf Hadrianus een jacht van duyſent wilde Beeſten aen het Volck. Men ſiet hier noch ſeer wel den omkringh daer van / de lenghte is hondert en vijf ende twintigh ſchreden / dat is een Stadie / waer door het dien naem voerde / ende het was ſes a ſeven ende twintigh breet. Het was door een heuvel die met handen gemaeckt was omringht / uytgheſondert aen den inganck nae de zijde van de Brugghe. Het heeft de ghedaente van een halven circul / en men kan op ſeeckere plaetſe noch bemercken dat 'er een dubbelden muer geweeſt is / van dewelcke Pauſanias gewag maeckt / en die nu haeſt overal bedeckt is door de afgeſackte aerde van die heuvel. De Marmore trappen daer die op ſteunde ſietmen gheheel niet meer. Het Stadium was herbout door de zorge en door de penninghen van Herodes Atticus, een van de rijckſte Borgers welcke Athenen opt heeft gehadt.

Stadium.

Men vont in het begin van deſe Eeuwe twee Inſcriptien te Romen / de eene van deſe Herodes, ende de andere van ſijn huysvrou Regilla.

Regilla. Caſaubonus lepde de eerſte upt; doch hoe groten kenniſſe hy ooch had / ſoo bedroogh hy ſich nemende die Herodes voor die geen die in Judæa geregeert heeft. Arcadius verhlaerde die beter / en betoonde dat die van deſen doorluchtighen Herodes van Athenen ſprack / doch door dien hy van een pegelick niet bekent is ſal ick eenighe bpſonderheden van hem verhalen. Beſchrijvinge van *Herodes Atticus*.

Hy was te Marathon geboren / dat een plaets was in het Athenenſche Landt geleghen gehorigh onder het Aſantidiſche gedeelte / ende Florerende onder de Keyſeren Trajanus, Hadrianus ende Marcus Aurelius. Syn Grootvader Hipparchus, of / ſoo hem Suidas noemt Plutarchus, was een rijck man geweeſt / doch ſijnde weghens dwinghlandye ende onderdruckinghe aengeklaeght / ſoo confiſqueerde de Keyſer ſijne goederen / ende zyn Soon Atticus Vader van onſen Herodes, leefde te Athenen als een particulier man / in eenen maer tamelicken ſtaet. Maer hy hebbende een groten ſchat gevonden / in een huys dat hy dicht by het Theater beſat / wiert hy ſeer ſchielick heel rijck. In dit voorval was hy ſoo voorſichtigh als geluckigh / want vreſende dat het geweten mocht werden / en dat hy / om dat men verplicht is de ſchatten diemen ontdeckt aen de Souverain te geven / weder in ſijn eerſte armoede mocht komen te vervallen / ſoo ſchreef hy daer over aen den Keyſer Nerva in de volgende termen / Heere, ick heb een ſchat in mijn huys gevonden, wat belaſt ghy dat ick daer mede doen ſal? Den Voorſt antwoorde hem op de volgende wijſe; Gebruyckt het geen ghy ghevonden hebt. Atticus evenwel / vreſende dat men hem eenighe moeyte ſoude maecken / aengeſien de ſwaerwichtigheyt der ſaecke / ſchreef voor de tweedemael aen den Keyſer / ende ſepde dat den ſchat ſoo groot was / dat die een particulier perſoons ſtaet te ſeer ſoude verheffen / maer den Keyſer antwoorde hem met de ſelve genereuſheyt; Misbruyckt ſelfs, ſoo ghy wilt, het geene ghy gevonden hebt, want het is het uwe. Door deſe maniere wiert hy ſeer machtigh / en hebbende een ſeer rijcke Vrou getrout / overtrof hem zyn Soon Herodes in pracht en goederen / want hy richte in Griechenlandt veele Heyligne ende andere gebouwen op / ende hy maechte by ſijn Teſtament tien Rijckisdaelders aen yder Borgher van Athenen. Hy had ooch ſoo veel verdienſte als geluck / ende hy was ſoo wel geoeffent in de goede letteren en in de welſprekenthept / dat men hem de tonge van Athenen noemde / ooch had hy een Leerlingh geweeſt van den vermaerden Phavorinus. Marcus Aurelius ende Lucius Verus, die beyde Keyſers op eenen tijdt waren / ſteloen haer eere daer in dat ſy ſijne Toehoorders waren. Syn gehelen naem was / Tiberius Claudius Atticus Herodes, gelick men ſulcks bewijſen kan door een Inſcriptie welcke te Athenen is / ten huyſe van de Heer Michali Limbona, waer in hy Prieſter der Keyſeren ghenaemt werdt. Philoſtratus maecht gewagh van eenige van ſijne wercken / welcke niet tot ons gekomen ſijn. Daer en boven was hy Conſul of Borgemeeſter Sijne welſpreeckentheyt.

ſter van Romen met Torquatus in het jaer ons Heeren 143. en hy trouwde een seer deughdelijcke Roomſche Matrone Regilla genaemt / tot welckers gedachtenis hy te Athenen een Muſijck-Theater liet ſtichten dat geheel bedeckt was / en nae haer doodt bekleede hy zijn geheele huys met ſwarten Marmor van Lesbos, op dat de ſteenen eenige getuygen van ſijnen rouw ſouden zijn. Hy rechte ſelfs een Tempel voor haer op by ſijn Landthuys omtrent Romen geleghen / ende Triopæa ghenaemt / en daer vont men de Inſcriptien daer van ich geſprooken heb / en die ich in den Wijngaert van den Cardinael Borgeſe heb gheſien. Hy ſtierf doen hy ſes ende ſeventigh jaren out was / ende liet twee Kinderen nae van dewelcke de Hiſtorien ons niet en segghen. Hy had aen ſijne Vrygelatene ſlaven geboden hem te Marathon te begraeven / maer die van Athenen wilden hem tot haerent hebben / en hebbende het lijck door de jeught doen opvatten / begroeven ſy hem in het Stadium Panathenaïcum, dat hy ſelfs had doen bouwen / terwijl het volck het verſelde ende beweende / eben als de kinderen aen een Vader doen.

Sijne grote liefde tot ſijn Vrouw.

Sijn doodt.

Grote overſtromingh van de *Iliſſus*.

Tempel van *Diana Agrotera*.

Abuys van de Heer de la *Guilletiere*.

Vijftigh paſſen boven de brugh ſietmen den gront van een ronden Tempel / welcke ontdeckt is door een overſtrominghe van de Iliſſus over eenighe jaeren / die van Athenen leden daer wel honderd duyſent rijcksdaelders aen ſchade / en ſy ſleepte veele Landhuyſen mede. Die Tempel is nae allen ſchijn die van de Iliſſiadiſche Muſen, om dat hy op den Oever van de Iliſſus ſtaet / ende het was dichte daer by dat de Nymphe Orithia door Boreas ontſchaeckt wiert. Als men hier aen de andere ſijde van de Iliſſus gaet / ſoo vintmen / ſoo als Pauſanias heeft aengemerckt / den Tempel van Diana Agrotera, waer van men nu een kleyne Kerck heeft gemaeckt / die ſy Stauromenos Petrou, ofte de Cruycinghe van Petrus noemen / in dewelcke men noch een oude Moſaïſche vloer ſiet. Hier was het daer Diana eerſt quam jaghen / nae dat ſy upt Delos vertrocken was / ooch zijn'er nu noch Haſen genoegh om een goedt Jaghen werck te geven. Deſe plaets noemden de oude Agra ofte Agræ, ende daer is een kleyne Beech / welcke van den Bergh Hymettus komt by het Clooſter Cyriani, en in de Reviere Iliſſus ſtroomt / welckers oorſprongh wat hoogher leght aen den voet van den ſelven Bergh.

Als wy weder nae huys toe keerden traeden wy binnen de Stadt door de poorte die nae Raſty leydt / om dat ſeltſaeme ſtuck te ſien / dat de Heer de la Guilletiere een Triclinium noemt / dat is een uytgehouwen ſteen verbeeldende een gaſtmael of maeltijdt der Ouden. Wat ons belanghde / die in Italien veel ſchoonder dinghen gewoon waren te ſien / wy vonden'er niet dat waerdigh was om ſich daer over te verwonderen. Het is een ſtuck Marmors dat twee voeten langh en een hoogh is / ſijnde maer tamelijck wel bewerckt / ende de Figuren daer van ſeer mishandelt. Ooch verbeelt het ſelfs geen Triclinium, maer veel eer Serapis ende Iſis, ſittende op haer Lectiſternium of pronck-bedde /

de / de eerſte met een hoozn-maet op haer hooft / waer dooz men haer dooz ſoodanigh bekent / ende een Cornu Copie, oſte hoozn des overvloets / ende eenighe vzuchten dooz haer / om de vzuchtbaerheydt des Nijls te verbeelden. Aen den voet van het bedde ſietmen een ſittende Figuer van een Vzous-perſoon / en rontom vijf a ſes ſtaende perſonen. Wy vonden te Salamine een uytgehouwen ſteen die op de ſelve wijſe geſtelt was / welcke mijn Kepſgeſel nae Engelant ſondt. Men ſiet veele hupſen in Athenen boven welckers deuren men diergelijcke beelden en ſtucken van uytgehouwen ſteenen ſiet / die de Eygenaers daer hebben doen ſtellen / ſelfs op eenige plaetſen Inſcriptien / die wy naeuwkeurighlijck uytſchzeven / maer men vindt die dooz al in de Kercken.

Wy verwonderden ons boven al over de Kercke ghenaemt Panagia Gorgopiko, welcke by nae geheel beſtaet uyt hooft-ſtucken / lijſten / uytgehouwene ſteenen ende oude Inſcriptien; in den den voozhof van deſelve is een ſonnewijſer van Marmoz / halve-maens wijſe uytgheholt / welcke dooz een oude Griech gemaeckt is / wiens naem op een hoeck gehouwen ſtaet / Phædrus Soon van Zoilus gheboortigh uyt het Vleck Pæaneæ. Wy ſaeghen oock Inſcriptien in de hupſen van ſommighe particuliere perſonen / onder andere in dat van Kyra Irini, Jani Miſtrigo, welcke een ſeer ſchone heeft ter eeren van Berenice Dochter van Agrippa den Koningh van Judæa. Oock is'er een by de Heer Capitanaki, die wy twee of dziemaelen ginghen beſoecken / en ons altoos ſeer beleefdelijck onthaelde; oock is'er een op de plaets van Georgaki Livatidi, en by veele andere. *Panagia Gorgopiko.*

Oock is'er een ſeer aerdige in den Inganck van een Kerck / welcke den Auteur van het Oude ende hedensdaeghſche Athenen, een Aeloude Tempel van Jupiter gelooft te zijn / doch het is niet dan een Capelle der Griecken / waer in niet aenmerckens waerdigh is ten opſicht van de Bouwkonſt; oock ſijn'er veel andere die hy dooz Ael-oude heeft aengeſien / doch ick bekenne ter goeder trouwe / dat ick ſulcks gantſch niet hebbe konnen beſpeuren. In de Kercke van het Clooſter van Agios Joannis, is een aenmerckens-waerdighe Inſcriptie / welcke aen den Keyſer Hadrianus den bynaem van Olympicus geeft / om dat hy den Tempel van Jupiter Olympicus volbouwt ende ingewijt hadde / deſelve Titul heeft hy oock op ſommighe ſeltſame Medalien / hoewel 'er geen oude Autheurs gewagh van maecken. Miſlagh van van de Heer *de la Guilletiere.*

Wy konden niet verneemen van het Fanari tou Diogenis, ofte de Lanteern van Diogenes, ende den goeden Heer Capitanaki, by wie wy ſulcks onderſtonden / ſeggende hem de plaets daer wy geleſen hadden daer die ſtaen moeſte / ſepde dat daer in der waerheyt eenigh Aeloudt gebouw hadde geſtaen dat nu geheel vervallen was / doch dat hy niet wiſt hoemen het noemde ofte wat het geweeſt was.

Dichte by de Kerck van St. Dimitry, omtrent het hups van den Con-

ſul Giraud, is een groot overblijffel van een ſchoone muer / ende een Portael van Marmor / dat den Tempel van Venus Urania oft eenige andere van geweeſt ſijn / want de ſtant van veele Tempelen is ſoo dubbelſinnigh aengeteeckent / dat het niet mogelijck is die altoos wel te konnen vinden. Ick derve oock niet wagen u de ſtandtplaetſe van veele Wandelaryen aen te wijſen / noch ſelfs van het Dipylon, daer van niets overigh is / noch eyndelijck van de Graven van veele vermaerde mannen / van de Tempelen van Neptunus, Prometheus en van Diana, noch van het Paleys van Themiſtocles hoewel men ons heeft geſchreven dat het is aen het huys van den Drogueman Gaitas, daermen gheheel niet Aeloudts ſiet / ſijnde dat huys ſeer laegh. Daer is oock geen teecken altoos van Aelouthept in de Kercke ofte de vertrecken van den Caloyer Damaskinos, die ſedert twee ofte drie jaeren is overleden. Hy was een ſeer eerlijck man / maer hy had de qualiteyt niet van Groote Vicaris van den Aerts-Biſſchop / ſijnde hy alleen ſijn Secretaris / oock onderwees hy de Jeught. Hy heeft geen aenſienlijcke Bibliotheeck naegelaten / ende de Aerts-Biſſchop ſeyde ons / dat de geſchreevene boecken welcke de Caloyer hadde / de ſijne waeren / hebbende hy hem de ſelve geleent.

Caloyer Damaſkinos.

Nae dat wy omtrent een maent alle de Aelouthepen van de Stadt met opmerckinghe beheecken hadden / ſoo wilden wy de omligghende plaetſen mede gaen beſichtigen. Den Bergh Hymettus was wel waerdigh dat wy om die te ſien een groote wandelingh deeden / en wy naemen Peerden om 'er heenen te rijden in het geſelſchap van onſen Hups-waert. Deſelve leght een klepn uer van Athenen, en is wepnigh minder als ſeven of acht ueren in de rondte. Het bovenſte gedeelte daer van werdt niet bewoont noch bebouwt. Daer gekomen ſijnde overviel ons de ſneeuw / waer door wy 'er haeſtigher van daen moeſten vertrecken als wy anders wel ſouden hebben gedaen. Wy traeden van de Paerden aen het Convent van Cyriani, dat aen het Noorden van den Bergh leght. De Turcken noemen het Cosbachi ter oorſaeck van een Schaeps-hooft dat 'er by een Fontepn ſtaet.

Den Bergh Hymettus.

Dat Clooſter is redelijck ſchoon voor dat Landt / daer de Grieckien geen pracht in Gebouwen derven toonen. Men maeckt daer ſeer veel honigh die te Conſtantinopolen ſeer geacht werdt. Als men honigh brenght / die elders gevallen is / ſeght men dat ſy van Cosbachi komt / om die te beter te verhopen / werdende die voor de beſte gehouden. Ick weet niet of het daer door quam dat ons dit bewuſt was dat wy die uytnemende goet vonden / ende dat wy 'er veel af aten ſonder dat ons die walghde. Ick bemerckte dat ſy niet ſcherp was / gelijck gemeenlijck ander ſlagh van Honigh doet. Oock geloofden de Oude dat de eerſte Bpen en Honigh op die Bergh gevonden waeren / ende wy ſeyden teghens malkanderen dat het mogelijck op deſelve plaets was / om dat die inder daet daer beter is als wel op andere plaetſen.

Kloofter van Cyriani ofte Cosbachi.

Schoonen Honigh.

plaetſen. Sy is van een goede conſiſtantie / en heeft de Couleur van ſchoon goudt / oock kan ſy meer waeter verdraeghen dan andere als men 'er Sorbet ofte Meede van maeckt. De Calopers verwonderden haer als ick haer ſeyde dat wy den Honig van Narbonne in Vranckrijck het hooghſte achten / hoewel dat die wit was / ſijnde de wittigheydt / volghens haer gevoelen / een teecken dat den Honigh niet gekoockt ende volmaeckt is / het ſy door de Natuer of door de Byen die deſelve van de Bloemen verſamelen. Strabo ſeght dat den beſten Honigh van den Bergh Hymettus wiert gevonden by de Silver-Mijnen / welcke men nu niet weet te vinden. Men noemde deſelve Acapniſton, om dat ſy ſonder roock gemaeckt wierdt. Ooch doet men ſulcks noch op heden / ſonder de Byen te verſticken / hoe out die oock mogen ſijn / met rooch van ſwavel / ſoo als men dat in eenighe Landen pleeght. Dat is oorſaeck dat ſy 'er ſeer vermenighvuldigen / en dat 'er veel Honigh valt / niet alleen by dit Clooſter / maer ooch by de andere die op den Bergh Hymettus leggen / gelijck ooch by dat van den Bergh Pentely. Haere Korven beſtaen upt vijf a ſes kleyne planchjens / daer de Byen hare Honingraeten aen hechten / ſijnde die met een kleyn ſtroyen dack gedeckt. Hier door is / dat ſy / als ſy haere korven willen deelen / maer de helft der planchjens behoeven upt te trecken / daer de Honingraeten aen vaſt ſitten / en die in een andere korve te ſtellen. Omſe te minder te verwilderen ſoo wachten ſy tot dat 'er een gedeelte te velde zijn gevloghen / en ſtellen als dan een nieuwe Korf / gemaeckt op de ſelve wyſe als de oude / in deſſelfs plaetſe / ſoo dat ſy daer des avonts weder in komen / gelovende dat het haer oude Logement is / en daer niet in vindende / beginnen ſy weder nieuwe Cellekens te bouwen. De krupoen ende riechende bloemen / die op den Bergh Hymettus groeyen / doen geen kleyn voordeel aen de wonderlijcke voortbrenginghe van deſe kleyne werckbaſen.

Dat Clooſter geeft voor alle ſchattingen niet meer dan een Sequyn, aen den Waywode, en ſiet hier de oorſpronck daer van. Doen Athenen door Mahomet de tweede ingenomen wiert / quam den Abt van dat Convent hem de ſleutelen upt den naem van die van de Stadt aenbieden / en die Vorſt / om ſijne vreughde ende erkenteniſſe daer over te betuygen / wilde dat hy vry ſou zijn van allerley ſlach van Impoſitien ende Hoofgelt. De Sequyn werdt niet gegeven als by maniere van erkenteniſſe. Den naem van die geen die 'er nu Abt is is Stefaki. Hy woont altoos te Athenen, ſonder opt in ſijn Clooſter te gaen / oock komt hy ſelden upt ſijn huys / ſelfs niet om te kercke te gaen. Wy beſochten hem. Hy heeft goede kenniſſe van de oude Griechſche Tael en van de Hiſtorien / oock maeckt hy ſijn werck een wepnigh van de Geneeskonſt / die hy evenwel ſoo wel niet verſtaet als wel de andere dinghen. Hy is boven dit alles een goet Philoſooph / ende hout het voor al met Plato. Men ſeyde ons dat hy altoos met Dimitri Beninzelos

Beſchrijvinghe van den Abt van *Cosbachi*.

zelos over hoop leght / welcke vont upt ſepde dat hy ſoo verſtandig niet honde ſijn als men wel ſepde / dat hy ſulcks nopt hadt doen blycken noch in het predicken noch in het leeren / en eyndelijck dat hy geen bewijs altoos van ſijne kenniſſe hadt gegeven. Doen wy evenwel te Zante by hem waren / ſpraeck hy van hem als van een perſoon die ſeer bequaem was; want als wy hem ons leetweſen betuyghden over de doodt van Damaskinos, ſoo ſepde hy ons dat den Abt van het Convent Ciriani wyp meer verſtant hadde / en dat wy in hem ſouden vinden dat wy in den anderen ſouden hebben geſocht.

Verdere Cloſters op den Berg *Hymettus.*

De andere Cloſters van den Bergh Hymettus ſijn / Agios Joannis o Karias, Agios Georgeos o Koutelas, Aſtri, Agios Joannis o Kynegos, ende Agios Joannis o Theologos. Den Abt van het Cloſter Karias is het te gelijck ook van het Convent Aſomatos, het welcke aen den voet van den Berg van S^t. Georgius ſtaet.

Dorpen aen den ſelven Bergh.

Aen den voet van den Bergh Hymettus, een klepn uer van Athenen, is een arm Dorp van Albanoiſen, Caramamet ghenaemt / en aen de Suydtſijde een ander dat men nu Lambrica noemt / ende voor deſen den naem van Lampra voerde / hier om is het dat ſy dat gedeelte des Bergs Lamprovouni noemen / ende het overighe Telovouni. Eenighe Kepſtghers noemen den Bergh Monte Matto, voor bederdinghe des naems / in plaetſe van Hymetto.

Kruyden daer op.

Wy vonder'er veele planten / maer onder andere veel Mandragora, ende een ſoorte van Tithymalus Spinoſus met geele bloemen / en dan noch een ſlach van Scorzonera, die een rondt heeft / als de bol van een Uelie / ende in onſe quartieren niet bekent is. Sy noemen de ſelve Galochorton, om dat die vol is van een melchachtigh ſap / ende de Dyouwen ooch doet meerder melch geven.

Gevaer van den *Conſul Giraud.*

Doch dewijl ick hier van Mandragora ſpreeck / moet ick u pets verhalen dat den Conſul Giraud gebeurt is even eer wy daer quamen; doelende dat hy verſyt was wilde hy een koeldyanck dyincken / en hebbende om ſoet hout geſonden tot ſijn Drogueman Mourati, welcke de planten kent en ſich een weynigh met de Chirurgie bemoeyt / was ſijn Dyou by ongeluck alleen te hupys / en gaf in plaets van ſoethout de wortelen van Mandragora die ſy daer voor niet kende. Men deedt die in den dyanck / ende hy nuttighde van de ſelve / doch eenighe ueren daer nae kreegh hy pijn voor ſijn herte en flaeuten / ſoo dat hy hy nae niet op ſijn beenen honde ſtaen. Hy dacht yder ogenblick dat hy ſtierf / ſijn ooghen waren ſeer vierigh / ende hy was by nae buyten ſich ſelven. Mourati quam onderwijlen by hem en vondt hem in die ſtaet / doch bekijckende het geene men in den koeldyanck gedaen hadt / ſoo bevont hy dat het Mandragora was / ende daer door de oorſaeck van ſijn quale kennende / gaf hy hem Confectie van Hyacinthen en Theriakel / waer van hy ſich wel bevont / doch het duerde evenwel twee geheele daghen eer hy volkomentlijck geneſen was / en hy liep gevaer van ſijn leven ſonder de ſpoedighe hulpe die men hem deed / voor al ſoo hy volhardt hadde in het

nutti-

nuttighen van den koelzanck / dat hy sou gedaen hebben / soo Mourati niet ten allen geluck was by hem gekomen.

Wy deeden noch een tocht om de Havenen van Athenen te besichtighen / en wy reden met huerpaerden recht nae Tripirghi, het welcke de Oosthoeck van de Phaleriſche Haeven is / omtrent twee mylen van de Stadt, geleghen. Eertyds was 'er op de wegh die daer nae toe leydt een Tempel van Juno, welcke Mardonius, Generael van het Perſiaensche Legher deedt verbranden. Dese Haeven was seer groot / ende had meer dan drie mylen in syn omkringh / doch sy is niet gesloten als die van het Pyræum, en de Schepen moeten wat van de Wal of blyven om diepte genoegh te hebben. Sy leght nae het Suyden geheel open / het welck de reden was om dewelcke men die verliet. Aen de Weſtſyde is een kleyne Haeven die wel gesloten is / welcke mogelyck diende voor een graft om de Barcken en kleyne Galeyen in te berghen. De Griecken noemen de Phaleriſche Haeven niet anders dan Porto; Men siet dichte daer by de vervallene mueren van een Caſteel op een Hooghte / 't welck de Haeven commandeerde / ende den inganck / aen die syde konde beletten. Als wy van hier voorders onsen wegh nae het Westen vervolghden / saghen wy een half uer daer van daen de Haeven Munychia, welcke kleyn was maer seer goedt en wel gesloten; jeghenwoordigh heeft die by nae geheel geen diepte / ooch gebruyckt men die niet meer. Men siet daer in het waeter de Fundamenten van verwelfſelen / even als of die voor een Arſenael hadden verstreckt / om de Galeyen daer onder te berghen / en in het nae by ghelegene velt de overblyfſelen van een vierhanten Tempel die van hardt-steen gemaeckt hadt geweest nevens eenige stucken van seer Aeloude Colommen / die van den Tempel van Diana Munychia konnen syn. De wytte van daer tot aen de Pyreiſche Haeven is naeuwlyckx meer als van twe musket-schoten / doch als men te waeter gaet is het wel twee mylen weeghs / ter oorsaecke van de omdraeyinghen / ende de kleyne uytsteeckende hoeckjens landt; Hier door siet men hoe dat Ptolemeus sich misgreven heeft; als hy die tien mylen van malkanderen plaetst. Hy bedrieght sich ooch in de Beschryvingh van die drie Havenen / stellende Munychia ten Oosten van de Phaleriſche daer sy ten Westen van de selve leght.

Phaleriſche Haeven.

De Haeven *Munychia.*

Dwaelinge van *Ptolemeus.*

De Pyræiſche Haeven wert door de hedensdaeghſche Griecken Porto Draco ghenaemt / ende door de Francken Porto Lione. Sy doen dit beyde ter oorsaecke van een grote en schone Marmore Leeuw / welcke driemael grooter is dan de Natuer die voortbrengt / synde tien voeten hoogh ende op de kant van de Haven. Hy sit op syn achterſte en heeft het hooft geheel verheven / waer door een gat ghesien wert dat op syn heel respondeert / en schynt langhs den rugghe heen te schieten / waer door men bekent dat hy voor een Fonteyn verstreckt

De Haeven van het *Pyræum.*

ſtreckt heeft / even als die geen die dichte by de Stadt is. Ick konde geen tijdingh vernemen van die geen welcke men ſeght dat aen de Citadelle ſou ſijn / ofte men moeſt de boſſt van een peert / dat in de Nooſder muer van het Caſteel ſtaet / vooꝛ dat van een Leeuw nemen / ende ſoo ſal ick eyndighen ſeggende; Ghy mooght wel ſlaepen, Leeuw van Athenen, die van de Haven waeckt voor u; ter ooꝛſaecke van de verſchepde geſtalte van die twee Leeuwen. Eenighe ſchrijven 't aen het beſten en aen de inbeeldinghe van een ſwangere Turckſche Vꝛouw toe / dat ſy in de maent October 1665. te Athenen in de Citadelle van een Monſter in de kraem beviel. Sy dꝛoegh het neghen maenden / even als een kint. Als het ter werelt quam / ſpꝛongh het aenſtonts op de aerde / ende begon te wandelen en eenigh gheluyt te ſlaen / het welck wel geleeck nae het baſſen van een hont. Het hadde ſteyle ooren als die van een Haes / de voeten waeren als die van een kindt / ende de handen als de klaeuwen van een Roofvogel; Het hadde dperige ooghen / en twee groote ſlachtanden ſtaecken uyt ſijn mondt; eyndelijck men hadt moeyte om te onderſcheyden van wat ſexe ofte kunne dat het was. De Waywode ende de Cadis gingen het dꝛie daghen nae ſijne geboorte beſichtigen / ende velden een vonniſſe des doodts daer teghens / beveelende datmen een groote kuyl ſou maecken en het ſelve daer in werpen / verhullende die daer nae met ſteenen / het welcke den achtſten October wierdt te werck geſtelt. De Heer Fouchon, Frans Geneesmeeſter / doenmaels te Athenen wonende / verſocht dat hem mochte toegeſtaen werden / het Lichaem van dat wanſchepſel te balſemen / om het nae Vꝛanckrijck te verſenden / doch het wierdt hem gewepghert / dooꝛ dien de Turcken ſeyden dat het een Duyvel was / en dat men de gedachteniſſe daer van moeſt uytroepen / ſelfs tot ſoo veꝛre toe / dat ſy by het Graf niet derſden komen.

Wonderlijck Wanſchepſel te *Athenen* geboren.

Bygelovighheydt der Turcken.

De Inganck van die Haven is naeuw / ſodanigh dat 'er naeulijcks twee Galeyen ſouden konnen inlopen. Doch als men 'er in is / vintmen overal goede diepte / ten ſy in een van de inhammen / welcke by nae geheel verſant is / en mogelijck vooꝛ een berghplaetſe aen de Galeyen verſtrecken. De Haven heeft vooꝛ de reſte goede Ancker-gront / en is wel geſloten / ende dat hem te beter maeckt is / dat als ſelfs de Schepen / dooꝛ een ſtoꝛm / aen de Wal quaemen te dꝛijven / ſy geen gevaer ſouden loopen / vooꝛ dien 'er water genoegh is / ſonder Roꝛſen ofte verhoꝛghene Bancken. Men heeft ſulchs dooꝛ onderbindinghe gheſten aen vijf Engelſche ſchepen / welckers kabels / op eenen nacht / alle / dooꝛ een vliegende ſtoꝛm / braecken. De Oude Schrijvers ſeggen / dat men in die Haeven vier hondert ſchepen konde bergen / maer van de onſe die groter vallen / ſouden 'er naeulijchs meer dan veertigh of vijftigh in oꝛde konnen leggen. Men ſiet langhs de Haven eenighe Fundamenten van mueren / en ooch die van een vierkanten Toꝛen aen de mont van deſelve. Het Graf van Themiſtocles, die van het Py-

ræum

ræum hadde gemaeckt het geen het gheweest is / was daer dichte by / doch ick sou niet derven verseechieren dat het een grote Doodthist van steen geweest is / welcke omtrent hondert schreden van de Haven staet / dichte by eenighe Grotten die in de Rotse sijn gehouwen. Daer is nu niet met alle overigh van de klepne Stadt Pyræum, noch van die schone Wandelarpen / daer Pausanias gewagh van maeckt. Het eenighe gebouw dat men 'er siet is een Packhuys / om de Koopmanschappen op te slupten / ende den Tol te ontfanghen.

Als men van daer weder nae Athenen keert / stetmen by nae gedueright langhs den wegh / de Fundamenten van de mueren door de welcke het Pyræum aen de Stadt wiert gevoeght / en die door Sylla vernielt wiert. Men noemde die Macra Teichi, dat is geseght de langhe Mueren / want sy hadden de lenghte van vijf mijlen / door dien 'er soo veel weghs is van de Haven tot aen de Stadt van Athenen. Omtrent half weghen de Stadt is een put / met eenighe Olijfbomen daer by / doch die is te diep om te geloven dat het de Fontepne soude zijn geweest / welcke eertijdts stont by den klepnen Tempel die voor desen aen Socrates was toegewijt. Men noemde die wegh de Straet van het Pyræum, ende sy was aen beyde de sijden bewoondt / daer het nu niet dan velden / ende Olijf-boomgaerden sijn. *Macra Teichi*, ofte de lange Mueren.

Binnen Athenen moghen omtrent acht a neghen duysent Inwoonders sijn. De drie vierde parten zijn Griecken ende de andere Turcken. De laetste hebben vier Mosqueén in de Stadt / ende een vijfde in het Casteel. De Joden werden 'er niet gedult / mogelijck souden sy met die van de Stadt niet konnen accorderen / want die van Athenen sijn niet minder listigh dan sy / en ick heb dickmaels seecker spreechwoort hooren seggben / dat in dat Landt in swangh gaet; Godt bewaer ons van de Joden van Salonica, van de Griecken van Athenen, ende van de Turcken van Negropont. De Mahometanen van Athenen spreecken de Turcksse Taet / maer niet soo aerdigh als te Constantinopolen. Sy spreechen ooch alle Griecks om met de Griechen te konnen omgaen / geliji ooch een gedeelte der Grieken de Turcksche Taet verstaen en spreken. Getal der Inwooners van *Athenen*.

Sie hier de Overigheden van Athenen.

De Waywode ontfanght sijn Ampt van de Kessar-Aga, Hooft van de swarte Gesnedene / voor dertigh duysent Rijcksdaelders / die hy hem alle jaren in het begin van onse Maendt Maert geest. Ooch heeft hy een schoon inkomen; Den Tol / het Hooftgelt ofte Caraesch, de Waegh van de Stadt / de Tienden ende Boeren gehoren aen hem. Die geen welcke van Athenen nae de Merckt van Molcolouri willen gaen of wel nae eenighe andere konnen het niet doen sonder hem seecker recht te betaelen. Het Hooftgelt hadde meer dan vijftigh joeren / voor yder mensch / op vier Rijcksdaelders en een half gestelot geweest / doch de Waywoden hebben het onlangbs op vijf gebracht / soo wel hier als by nae op alle andere plaetsen. Overigheden van *Athenen*. *Waywode*.

Sardar. De Sardar heeft bevel over de Janitſers van Athenen, en van de omliggende geweſten.

Spahilar-Aga. De Spahilar-Aga commandeert de Spahys, upt dewelcke de Turckſche Ruyterye beſtaet / en die alle eenigh Lheen van den Grooten Heer hebben.

Diſdar. De Diſdar ofte Aga van het Caſteel heeft geen macht als ovee de Neferides, dat is geſecht over de Soldaten van het Guarniſoen / welcke in de Citadelle woonen.

Cady. De Cady is Rechter over alle de verſchillen ſoo van de Chriſtenen als van de Muſulmans.

Epitropes. Het is waer dat de eerſte / om die ſtrenghen Rechterſtoel ſoo veel te ontgaen als 't haer mogelyck is / haere verſchillen trachten by te leghen voor haere Epitropos oft Vecchiardos, welcke acht van hare outſte ſijn / die men alle ſes maenden verandert / en men kieſt 'er een upt yder van haere acht Parochyen. De Beninzelos, de Paleologues, de Limbona, de Perouli ende de Cavalaris hebben 'er by nae altoos van hare Gheſlachten onder / ſijnde die de voornaemſte van Athenen. De Chalcondyles, welcke ſy Charcondyli noemen / ſijn in ſtaet niet ſeer verheven. Stamari Charcondyli, welcke afkomſtigh is van den Hiſtorie Schrijver van die naem / die de Hiſtorie der Turcken heeft beſchreven / is een ſlecht ende geringh Koopman / welcke ſich by nae altoos te Miſitra ophoudt. Hy heeft evenwel een huys te Athenen dicht onder het Caſteel. Polimeno Zarli is een redelyck rijck Koopman / doch hy heeft nopt Vecchiardo geweeſt / al ſoo wepnigh als de Heer Capiranaki, die anders een ſeer eerlyck man is / doch ſich evenwel met de Stadts ſaecken niet bemoept. Het ſijn ook de Epitropes alleen niet die groote mutſen met ſluwele boorden draeghen / maer alle de Archontes ofte Heerſchappen / ſoo dae ſy haer baert hebben laeten groeyen. De andere draeghen niet dan een rode Calotte / en hebben het hooft-hair afgheſchraept.

Kleedinghe der Grieckẽ en Turcken te *Athenen.* De kleedinghe der Griechen ende Turchen te Athenen is ſeer verſchillende / want de eerſte draeghen niet dan naeuwe rocken van donckere ofte ſwarte verwe / met ſwarte broosliens ofte Leersjens die om de beenen ſlupten / daer de Turcken geen Leerſſen draeghen als in het veldt of in bupl we'er / ende die ſijn dan gheel / met rupme gecouleurde Rocken / ende een Tulbandt op het hooft. Maer de Griechen dragen altoos Leerſen / ſoo wel in de Stadt als op het landt / en het ſchynt dat ſy die gewoonte van de oude Atheners noch geërft hebben / en voor al van de Philoſophen / welcke die ſwart droeghen / ende men noemde deſelve Phæcaſia. Haere Prieſters droeghen die wit / ende ſy beelden haere Goden ook met die Broosliens af / daer van daen komt het dat Juvenalis deſelve Phæcaſiani noemt / in ſijn derde ſchimpdicht.

Hie

Hic aliquid præclarum Euphranoris & Polycleti.
Phæcaſinorum vetera ornamenta Deorum.

De Vrouwen / welcke niet dan ſeer ſelden uptgaen / hebben het hooft bedeckt met een Catoene doeck / en draghen over haer Lijſſe een mantelje van Carmoſijn ofte Violet-fluweel / met ſilvere knopen ſoo groot als noten / doch die ſijn hol. Kleedinge der Vrouwen.

De jonghe Dochters gaen niet upt den huys als op haer troudagh / ende de Vryers moeten haer door een derde laeten aenſoecken ; welcke acces by haer heeft / dat ſelden ymant anders dan een Bloedtvriendt kan ſijn / op wiens seggen men ſepl moet gaen. Den Conſul Giraud die een deughdelijcke jonghe Griecksche Juffrouw heeft getrout / van het geſlacht van de Paleologi, dat / ſoo een oder weet Keyſerinnen aen Conſtantinopolen verſchaft heeft / verſeeckerde my dat hy gedaen hadde als alle de andere / en dat hy ſijne Vrydt niet ſagh als op ſijn troudagh. Voor al dit opſlupten doet men haer op dien dagh wel wandelen / en ſoo ſy niet veel weghs aflegghen / ſoo doen ſy het ten minſten ſeer langhſaem / ende op een ſeer ſtatighe wijſe. Want ſy zijn by nae twee ueren onderweegh van de Kerck tot aen het huys van den Vrydegom / verſelt met Schalmeyen ende andere Inſtrumenten die voor haer ghedragen werden. Geduerende die plechtelijckheyt ende dit wandelen draegen ſy een groote Kroon van Goudt ofte Silver-draet en Peerlen / die haer ſeer verheeldt ende ſoodanigh gemaeckt is dat ſy om die te draegen haer ſoo recht op als een pael moeten houden. Doch de Vruyloft ſou niet volmaeckt ſijn indien ſy niet geblanchet / ofte liever grof beſtreechen waeren. Alle deſe dinghen ſijn oorſaeck datmen met de Vrouwlieden geen omganck kan hebben / men moet daer noodſaeckelijck hupſch zijn / en men ſou'et voor een groote misdaedt achten / het geen in onſe quartieren maer voor ſpel aengeſien werdt. Wijſe van het trouwen der Griecken.

Men heeft ten onſen tyden te Athenen een voorbeeldt van huyshevdt geſien / het welcke men kan ſtellen nevens de Heerlijcke daeden der Oude Griecken. Drie ofte vier Turcken ginghen / nae dat ſy ſeer ſterck hadden gedronchen / ten huyſe van een Griecksſe Dochter in haer quartier woonachtigh / doch die ſeer behoeftigh ende arm was ; ſy meenden dat ſy haer wil van haer ſouden krijghen door geldt / liefkoſen of door dreyghen / doch ſiende dat ſy onbeweeghlijck was / en dat ſy door alle haere poginghen niet voorderden / ſoo gaeven ſy haer / upt boosheydt / vele ſteecken met haere meſſen / en geloofden dat ſy haer t'eenemael aen haere raſernye hadden opgeoffert. Als de Conſuls van Vranckrijck ende Engelandt deſen Barbariſchen handel hadden verſtaen / en ſich verwondert over haere ſtandtvaſtigheydt / ſonden ſy Barbiers om haere wonden te verbinden / ende daer was'er niet eene die doodelijck was / dat een ſoort van wonderdaedt ſcheen te zijn. Sy ſonden haer daer na / hebbende haer eenighe Aelmoeſſen gegheven / in het Eylandt Egina, Seldtſaem Voorbeeldt van Kuyscheydt.

daer niet dan Griechen woonen / op dat ſy voor de beeſtighepdt der Turchen niet meer ſou bloot ſtaen. Het verhael van deſe deughdelijcke Atheenſche jonghe dochter / is wat waerachtigher als dat van Johahi, welcke beter in Vranckrijck dan te Athenen bekent is / daer de Keſſar-Aga nopt een ſwarte Geſnedene als Waywode geſonden heeft / die daer een verhael van ſou hebben konnen doen. Ooch is het niet meer dan omtrent dertigh jaeren geleden dat Athenen onder ſijne protectie is geweeſt / ooch heeft de Stadt ſulcks ſelfs verſocht; Doch het ſchijnt dat het meeſte gedeelte der Reyſighers / hedensdaeghs geen boecken ſchrijven dan om haere Leſers te vermaecken en niet te onderrichten en getrouwe verhaelinghen te doen van het geene ſy in haere Reyſen gehoort en geſien hebben / ſoo als ich my daer in ſoech te quijten.

Kercke der Francken te Athenen.

De Francken hebben niet als de Capelle der Capucijnen / die by de Lanteern van Demoſthenes ſtaet. De Conſuls van Vranckrijck hebben 'er gelijcke Gebede-plaetſen / ooch draeghen ſy gelijckelijck ſorghe tot onderhoudinghe van de Geeſtelijcke die 'er geſonden werden. Doen wy te Athenen waeren was 'er niemant als den Pater Seraphinus, een ſeer eerlijck man / welck een Turck van het Guarniſoen op ſeecheren tijdt ſijn hennippe gordel eens afnam / of uyt quaetaerdighept of uyt dronckenſchap / hebbende hem ontmoet op den wegh van Porto Lione, van waer hy alleen wederkeerde / hebbende eenighe Franſſen weſen beſoecken / die daer op een Tartane ten Ancker laeghen. Den goeden Vader / die hier over ſeer ontſtelt was / deedt ſulcks aen den Diſdar bekent maecken / die hem ſijne hoorde deed wederom geven / nae dat hy den Soldaet daer mede braef den rugghe hadde geſchuert.

De Paters Jeſuiten waeren te Athenen eer als de Capucijnen / en ſijn daer nopt uptghedreven geweeſt. Men ſiet ooch ſelfs niet in het verhael van den Eerwaerdighen Vader Babin, 't welck ich over drie jaeren deedt drucken / dat hy ſich beklaeght dat hy daer vervolght is / of haer huys geplondert. Sy hebben haer nae Negropont niet begeven dan om dat ſy 'er meer werck vinden / en dat 'er meer Francken ſijn als te Athenen. Den Pater l'Adſtringent ſelfs / ende verſcheyde geloof-waerdighe Perſonen hebben het my geſeght. Siet hier alle de moeyelijckheyt die ſy 'er gehadt hebben / welcke ſonder eenigh gevolgh is geweeſt. Den Groten Heer vreſende in de laetſte jaeren van het Beleg van Candia, datmen den ſtaet daer van te Conſtantinopolen ſou overſchrijven / deedt te Saloniki een Courier van den Hollantſchen Conſul aenhouden / welcke doenmaels te Athenen was ende die brieven had men verſcheyde Perſonen ende onder andere van de Paeters Jeſuiten. De Cady van Athenen daer de lucht van hebbende gekregen / ontboodt den Conſul, ende ſeyde hem dat hy ſich meeſt wachten ſou van nieuwe tijdinghen te ſchrijven en hy deede dit ooch de Paeters Jeſuiten aenſeggen / voor welcke den Conſul Giraud borghe

bleef.

bleef. Dit is het alle en sy verlieten oock Athenen niet / om sich nae Negropont te begeven dan een jaer daer naer. Haer huys was by nae aen het eynde van de Stadt / omtrent het huys van den Aerts-Bisschop. Wat de Capuchynen belanght die sijn sedert het jaer 1658. te Athenen geweest / ende den Pater Simon hocht het Fanari tou Demosthenis nevens het huys dat er by staet / in het jaer 1669. sijnde eenighe andere Religieusen van sijne Ordre / voor hem / in de Stadt geweest. Het sou iets seltsaems zijn / indien een Grieck by haer te bieghte quam / want sy hebben te veel afkeers voor die van de Latijnsche Kercke. Men sal niemant onder alle de Grieken vinden / welcke belijdt dat den H. Geest, soo wel van Godt den Soon als van Godt den Vader afdaelt. Grote dwaelinghe der Grieken.

Het Atheensche Volck was / van outs / in tien leden verdeelt / welcke nae soo veel Helden ofte halve Goden des Landts genaemt wierden; yder van deselve besat een gedeelte der Stadt ende der omliggende Landerpen. Men voeghden 'er naemaels noch drie by / het welcke het getal van dertien uptmaeckte / ende men moest de oude iets afnemen om de nieuwe plaets te maecken. Hier door is het geschiet dat sommighe Vlecken / door de Schrijvers / ons in verscheyde Gedeelten werden voorgheschelt. Wy vonden 'er een seer schoone Inscriptie van / op een Marmore Trap in het huys van den Heer Benaldi. Myn Heysheer hocht deselve naemaels en deede die in Engelant voeren. Siet hier op wat orde die staen / gelijck oock eenighe plaetsen onder deselve geleghen. Het Erechtheïsche Gedeelte, dat sijn naem had van den Koninghl Erechtheus, onder het selve was Cephissa, Lampra ende Phigous. Het Egeïdische, aen het welcke Egéus Vader van Theseus den naem had gegeven. Het selve had veel Vlecken onder sich / doch onse Inscriptie maecht geen gewagh als van Gargettus, alwaer Stephanus seght dat het Graf van Eurystéus was. Het Pandionidische, ter eeren van Pandion Coninghl van Athenen, het besat de Vlecken Stiri, Angeli, Myrinus ende Cythadena. Het Laontidische, den Heldt daer van was Leon, die sijne Dochters aen het welvaeren van den staet opofferde / onder het selve waeren de Vlecken Oia, Peonidæ ende Euripidæ. Het Ptolemaidische, ter eeren van den Coninghl Ptolomeus, Soone van Legus, besat Phlya ende Berenicidæ. Het Acamantidische, voerde sijn naem van Acamas Soone van Theseus, het hadde veele Vlecken / doch ons Marmor brenght 'er geen by dan dat van Cephale ende van Pores. Aen het Hadrianidische hadde men gegeven Bisa, Aphidna, ende het Gedeelte der Stadt het welck men Oa noemde / alwaer de slaeven verkocht wierden. Het Oineïdische, erhiende voor sijn Held Oineus, naetuerlijcken Soon van Pandion, besat / onder andere de Vlecken van Acharna ende Philaïdæ. Stephanus set evenwel die laetste plaetse onder het Ægeïdische Quartier. Het Cecropidische, besat onder andere het gedeelte van Melita, Trinemis, Æxoni ende Epieikidæ. Oude verdeelinge van het Atheensche Volck.

Naemen van de Gedeelten der oude Stadt.

Hippo-

Hippothoon, Soon van Neptunus, was de Patroon van het Hippothoontidiſche, onder het welcke de Haven ende de Stadt Pyræum waeren. Het Ajantidiſche, dus genaemt ter eeren van Ajax, Soone van Telamon, ſtrechte ſich upt over Marathon, de Phaleriſche Haeven ende Pſaphis dichte by den Oropus. Het Antiochidiſche, met het welche men Antiochus, Soone van Hercules hadde vereert / trock onder ſich Pallene ende Itea, het welck Stephanus aen het Acamantidiſche Gedeelte geeft. Het Attalidiſche, kreegh ſijn naem van Attalus, Coningh van Pergamum, ende had onder ſich de kleyne Stadt Sunium, Apollonia ende Agnous, het welche ſommighe / nae het ſegghen van Stephanus, ooch onder het Acamantidiſche plaetſten.

Hedensdaegſche verdeelinghe van *Athenen.*

Jeghenwoordigh is de Stadt in acht quartieren verſchepden / welcke ſy Platomata noemen / van dewelcke hier de naemen volghen. Placa leght nae het Ooſten / aen de ſijde van het Fanari, de Kercke van Agia Kira ende het huys van den Conſul Giraud. Sotiras tou Kotaki, is het Gedeelte dat omtrent de Kercke tou Licodemou leght. Monacoluſtis, is dat quartier van de Stadt / dat in het midden leght / by de Moskée tis Beinas, het welche den naem is van een Weduw-vrouwe / die deſelve deede timmeren. Roumbi is omtrent de Kercke Panagia Camoucaria, in het quartier daer men de kalck maecht. Boreas Platoma, is in het Noorden van de Stadt / alwaer de Kercke van Chryſoſpiliotiſſa is. Pſiri Platoma, is in het Weſten van die Kerck ende omtrent de Colomme van den Heyligben Joannis. Gerláda, is aen den voet van het Kaſteel / ende by de Kercke Agio Nicolo. Agioi Colymbai of Olympoi, leght aen de ſijde van Eleuſis ende den Tempel van Theſeus.

Beſchrijvinghe van het Atheenſche Landt.

Wat het platte Landt betreft / het ſelve is op veel nae ſoo ſeer niet bevolckt als het wel in oude tyden was / want men telden 'er doenmaels hondert vier ende ſeventigh ſoo Vlecken als Dorpen / van dewelcke eenighe ſoo goedt waeren als Steden. Jeghenwoordigh ſiet men 'er / in weerwil van alle de Oorloghen / ende het plonderen der Corſairen / noch een redelijck getal van Dorpen / voornaementlijck in die ſtreeche die men Meſoia ofte Meſogia noemt / welcke een vruchtbare Vlackte is / aen het Suyden ende Ooſten van den Bergh Hymettus, waer in de volghende Dorpen zijn / ſoo als my die den Conſul Giraud heeft opgegeven.

Mitropis.
Keratià.
Miſochori.
Chovarades. } dichte by Rafti.
Elada.
Marcopoulo. Nota / dat 'er noch een ander Marcopoulo is.
Courſala.
Phygliá. Eertyds Phlyea.

Karelá

Karelá.
Alopéki.
Cocla.
Balambaſi.
Boura.
Arvato.
Agoupi.

De volghende ſijn by nae geruïneert / ende men geeft die den naem van Zeugaria ofte Hoſſteden / ſy legghen mede in het Meſogia.

Pikerni.
Baſi.
Lecambaſi.
Lambriano.
Lambrica. Op den wegh van Athenen nae Cabo Colonne.
Palæo Lambrica. Dit beſtaet upt de overblijſſels van het ou- de Lampra.
Elimbô.
Egnapyrgi.
Spitia.
Vraona.

In de andere onderhorighe Landen van Athenen,

Caramamet, aen den voet van den Bergh Hymettus.
Marouſi, dichte by den Bergh Penteli, is nu verlaeten.
Calandri, op den wegh van Penteli.
Gifiſſia, op den wegh van Marathon, eertijts Cephiſſia.
Baſicoumaria, achter Penteli.
Stamati, op den wegh van Marathon, nu verlaeten.
Belouſa, onbewoont.
Chiourka.
Grammatiko.
Kalingi, op den wegh van Marathon nae Negropont.
Varnada. } geleghen op den Euripus.
Limico.
Kalamo.
Marcopoulo.

Dichte by Athenen onder de Olijfbomen heeftmen /

Sepollia ofte Sopollia.
Manidi.
Kakováones.
Patiſcha.
Ambelokipous, op den wegh van Penteli.
Calirrhoë. Dit ſijn eenighe hupſen / ſtaende by de Fontepne.

Koophandel van *Athenen.*

Den Koophandel van Athenen beſtaet meeſt upt Waeren daer te Landt vallende / ende upt een wepnigh Sijde die in de naebuerſchap wert gewonnen. Daer komen jaerlijcks veele Cartaenen van Marſeille, welcke daer / voor al / ſeer ſchonen Olie laeden. Deſelve wert teghens ſeſtigh Piaſters de Tonne verkocht / welcke 1765. Marſeilliſche ponden weeght. Haer Quintael haelt 132. diergelijcke ponden / ende komt omtrent op drie Piaſters te ſtaen.

Anijs. 2. Piaſters $\frac{1}{4}$ het Quintael.
Camijn. 3. Piaſters het Quintael.
Wol. 2. Piaſters het Quintael.
Schaepe haes. 2. Piaſters $\frac{1}{4}$ het Quintael.
Schoonen Honigh. 4. Piaſters het Quintael.
Geel waſch. 22. Piaſters het Quintael.
Juchten. 14. a 15. Piaſters het Quintael.

Andere Leeren ende berepde Buffels huyden gelden volghens haere hoedaenigheyt en grootte.

Pernokoki, een graen dienſtigh om mede te verwen. 2. Piaſters de drie ponden.

Peck ende hars. 40. Stuyvers het Quintael.
Vier a vijfderhande ſoorten ſoo van fijne als grove Sijde.
Seep gemaeckt met de aſſe van Lentiſcus.
Kun / het welcke men ſcheldt van de Eyckebomen van Eleuſis.
Sout het welcke by Cabo Colonne werdt gemaeckt.
Deſe drie laetſte Waeren ſijn ſeer goet koop.

Andere dinghen / welcke de Inwoonders van Athenen voor het dagelijckſche gebruyck nodigh hebben / ſijn daer in overvloet te bekomen.

Overvloedige Leefvocht te *Athenen.*

Daer is geen gebreck aen Beſtiael / en als het 'er al niet in overvloet was / ſoo kan het dat gemackelijck upt Morea bekomen. De Zeevijſch / welcke daer uptnemende is / koſt 'er niet meer dan een ſtuyver het pont. Men vanght die gemeenlijck by nacht / met een wepnigh licht achter op het Schuytje / het welcke de viſch volght. Soo drae ſy dit ſien / ſchieten ſy met een drietandighe voorch / die aen een langen ſteel ſteecht / welcke ſy niet upt de handt laeten gaen / daer op / ende ſy miſſen ſelden daer in. Wy gaeven op ſeecheren tijdt laſt dat men voor ons / teghen den volghenden dagh / ſoude viſſen / ende wy waeren verwondert dat men ons meer dan ſeſtigh ponden bracht / die ſy in eene nacht hadden bekomen. Haere drie-tanden ſijn recht van dat ſatſoen als die geene / welck men in de Schilderpen ende op de Medailles Neptunus ſtet voeren.

Hare maniere van viſſen.

Daer valt ſeer goeden Wijn te Athenen, doch als men niet gewoon is deſelve te drincken / ſoo vindt men daer in den beginne een onaengenaeme peckachtighe ſmaeck in; ick hebbe elders aenghemerckt dat de Griecken haere tonnen van binnen bepecken om den Wijn goet te houden.

houden. Die geene welcke te Lepanthe valt is wel een wepnigh beter / doch die van Athenen ſijn ſoo lecker niet / dat ſy die van ſoo verre ſouden willen ontbieden. Wat de Olijven belangt die ſijn daer ſeer uytnemende / doch voor al is 'er een ſlagh / het welcke men naeulijcks elders ſoude konnen vinden / en van het welcke men geen Olie kan maecken / want ſy verrotten in plaetſe van rijp te werden / als men ſe bewaert ofte langh op den boom laet / ende ſy willen niet bruyn werden. Men noemt deſelve Colymbades, ende ſy ſijn ſoo ſeer geacht / dat den Grooten Heer die meeſt alle voor ſijn mondt doet bewaeren. Sy ſijn groot ende van ſeer ſchoonen ſmaeck. Athenæus in ſijn vierde Boeck / geeft / nevens Heſychius, den naem van Colymbades aen die Olijven welcke in Peeckel bewaert werden / welcke de oude aten om den eetluſt te verwecken. Colymban beduydt ſwemmen / ende ſy gaeven die die naem om dat ſy in de Peeckel dreven. Deſelve naem is gebleven / om datmen die noch op deſelve wijſe toemaeckt. Olijven.

De Griechſche Tael van die van Athenen is veel ſuyverder dan die van de Inwoonders van de Eylanden in de Archipelago geleghen / die 'er veel meer Italiaenſch onder menghen. Selfs hebben ſy noch eenighe woorden van het aeloude Griechſch behouden / die in andere plaetſen niet ſouden verſtaen werden / als Pyr, vyer / ſy noemen het oock Photia als de andere Griecken. Phrear, een Put / welcke men op andere plaetſen Pigadi noemt. Doch men moet daer uyt niet beſluyten dat ſy het aeloude Griechſch verſtaen / want doen wy te Athenen waeren / vondt men 'er maer drie perſonen die daer in kundigh waeren / te weten den Aerts-Biſſchop / den Abt Cyriani, ende de Heer Georgio een Doctor uyt Candia geboren ; want ick wil Beninzelos niet tellen / die ſedert drie jaeren te Zanten heeft gewoont. Sy hebben noch eenighe byſondere woorden / want om een ſpinnekop uyt te drucken / welcke de andere Griecken Roca noemen / ſeggben ſy Anafandis, dat ooch een Wever beduyt / ſoo als de Hooghduytſche die een ſpinſter noemen. De Ke ende Ki werden te Athenen, Thebes ende Negropont, op eene byſondere wijſe uytgheſproocken / even als of wy The en Thi ſchreven / en ſoo als de Italianen haer C uytdruckten / daer de andere Griechen die ſpreecken ſoo als wy de K uytten in het woort *Kyrie Eleiſon* ende *Kedarin*. In het gemeen eyndighen de meeſte hedensdaeghſche Griechſche woorden op een i daer in teghendeel / in den ouden tijdt / volghens het ſeggben van Athenæus, niet als het woort Meli, honigh bediedende / was dat ſoo eyndighde / hoewel 'er in der waerheydt noch eenighe andere waeren / aen dewelcke hy niet dacht. Die van Athenen hebben veel oude naemen van haere planten behouden / doch die ſijn ſomwijlen een wepnigh bedorven. Sy noemen den Pijnboom Peucos, ende de Pijnappels Couconaria, het welcke den Uytleggher van Nonus, Griechſch Schryver in de Medicijnen niet geweten heeft / want hy bekent dat hem onbewuſt was / wat Tael van die van *Athenen*.

dat wooꝛt mochts bedieden. De Thym noemen ſy Thimari, ende de Duyvekervel Capnia, de Roſemarepn / Dendrolibanon, de Peterſelie / Macedoniki, den Eplof / Kiſſos, de Scorſonera, Galochorton, om dat die veel melckachtighe vochtigheyt heeft / doch men vindt te Athenen een ſoꝛte van deſelve / welcke een ronde woꝛtel heeft / als een kleyne upen. De Bugloſſe ofte Oſſentonghe / noemen ſy Voidiogloſſon, en het Bꝛeeblaꝺt Pentaneuron. Doch ſy maecken ſeer goedt onderſcheyt tuſſchen de twee ſoꝛten van Bꝛaembeſien / het welck aenmerckelijck is / oock heeft Dioſcorides ſulcks ſeer wel beſchꝛeven / doch Matthiolus ende andere Krupden-kenders hebben het niet wel gevat. Het Manneken noemen ſy Mauros Coumaros, om dat het een kleyne ſwarte vꝛucht geeft / ende het Wijfken Cokkinos Coumaros, om datmen daer die rootachtighe vꝛucht op vindt / welche men eet als de Aerdtbeſien / en die wp Bꝛaembeſien noemen / de vꝛucht noemen ſy Mamakilo, Dioſcorides Memekilon, ende Heſychius Mimakilon, het welcke niet veel van malkanderen verſcheelt. Ick ſou geene redenen weten te geven waer om ſy de Camillen den naem van St. Joris krupt geven / ten ſy om dat het veele krachten heeft / gelijck ſy oock dien Heyligh veele deughden toeſchꝛijven / welcken ſy oock bpſonderlijck eeren.

Vremde werck uygh om te laten.

Ick kocht te Athenen een Inſtrument met het welcke ſy de aderen openen / en dat in onſe quartieren niet bekent is / ende dooꝛ de Griecken Baleſtra werdt genoemt / ick ſal het u in het kozte beſchꝛijven. Het is een ſoꝛte van een kleyne Boogh / welckers pijltje vooꝛ een Lançet verſtreckt / die in een uptgeholde pijp beſloten zijnde / dooꝛ het hoꝛdeken werdt vooꝛtgedꝛeven / dat dooꝛ het handtvat paſſeert / ende aldus kan het niet dieper in het vleeſch ſchieten / als men acht dat nodigh is om de ader te openen / want men kan het ſoo veel ende ſoo weynigh vooꝛt dꝛijven als men wil / al nae datmen die kooꝛde ſpant. In het handtvat is een keepje gemaecht om de kooꝛde te houden / eer men die doet losgaen. Het booghje is van Walviſch-been / en het koockertje / waer in het Lançet is van koper / ende heeft twee uptſteechende puntjens / welche men doet ſlupten op de plaets die men ſteechen wil / wat het kooꝛden belanght / dat is van kleyne darmen gemaecht / even als de dunſte ſnaeren op een viool. De punct van het Lancet is wat rondtachtigh / upt vꝛeeſe van de Arterye te beſchaedighen. Men bedient ſich van dit werckt upgh te Monte Sancto of op den Bergh Athos, alwaer meer dan twintigh dupſent Caloyers zijn. Seecker Chirurgijn van Corfu verhaelde my / hoe hy in het Eylandt van St. Joris van Scyros gekomen zijnde / verſtondt dat den Barbier van die plaets ſich van een dierghelijck Inſtrument / in ſijne laetinghen / bediende. Hy ſagh hem dꝛie a vier laetinghen doen / die ſeer wel uptvielen / ende hy verſeecherde hem dat hy nopt een ander Inſtrument hadde ghehadt / ende dat het hem altoos wel gelucht was. Den Chirurgijn van Corfu vꝛaeghde hem of hy onſe Lancetten nopt ge-

bruyckt hadde; Hy antwoorde van neen / ende seyde dat hy selfs niet wist hoe die gemaeckt waeren. Hy vertoonde hem 'er daer op een / en opende den ader aen een van sijne ziecken / in sijne teghenwoordigheyt / het welcke den Barbier van Scyros soo wonderlijck voor quam / als den anderen sijne wijse van doen vremt vondt. Hy konde niet begrijpen hoemen de handt soo vast kan hebben om niet te diep of te ondiep te steecken. Die Chirurgijn van Scyros was een Rus van Natie / oock is dat slagh van Lançetten uyt dat Landt gekomen. Voor de reste hoewel het plomp genoegh schijnt te zijn / en dat men behoort te geloven dat het geen dienst kan doen als de aderen diep legghen / soo heeft het oock sijne nuttigheydt / welcke wy in onse Lançetten noch Vlammen niet vinden. Want die geene welcke voor het laeten vervaert zijn / hebben minder vrese / als sy het Lançet niet sien / oock kan men de kinderen daer beter mede bedrieghen. Oock kan ymandt buyten dat / geen Chirurgijn zijnde / het lichter waeghen sich selven te laeten / wanneer het nodigh is / voor al in de bovenste aderen / en men sou de Arterie daer door minder sien quetsen / soo als ick alrede heb aenghemerckt. Siet hier de afbeeldinghe van dat kleyne Booghje.

De Turcken / welcke aen de kant van Aleppo wonen / bedienen sich oock in het laeten / van een scherp gheslepen stuck glas / en buyten twijffel heeftmen in de andere gedeelten des Werelts noch een vremder werckt uygh / tot een saeck welcke soo nodigh is in duysent voorvallen in het menschelijcke leven.

Het hadde geen schijn dat wy het Atheense Landt souden verlaeten / sonder het beroemde Eylant van Salamina te gaen sien / over het welcke in ouden tijden soo veel twisten tusschen die van Athenen ende Megara ontstaen zijn / welck beyde sich het aenmaetighden / ter oorsaecke van de naebuerschap. De sterckste bleven 'er eyndelijck de besitters van / ende die van Megara wierden gedwonghen om voor de bescherminghe van haer eyghen wallen te sorghen. Sijnde buyten Athenen gekomen lieten wy den wegh van Eleusis aen onse rechter hant leggen / en een half uer buyten de Stadt / trocken wy door een Bosch van Olijfboomen / in het welcke men roode vette aerde vindt / van dewelcke men Pannen in het voor-jaer maeckt / waerom sy die plaets Keramaia noemen. Hier was eerst de Voorstadt het Ceramicum genaemt / hebbende die naem van de geseyde Panne-backeryen. Jeghenwoordigh sijn 'er geen huysen / maer een weynigh voorwaerts sietmen een Kerck die alleen staet / ende het Landt dat daer om leght noemt men Palæochori, het welcke beduydt het Oude Dorp. De Academie was dan in dat gedeelte / soo als men kan oordeelen uyt de Beschrijvinghen die de Auteurs daer van geven / eer als door eenige oude ruinen die sulcks souden doen sien. Als wy noch twee ueren weeghs hadden afgeleght / quaemen wy aen het Perama, dat is de overvaert of het Veer om in het Eylandt te komen. Daeghelijcks vaert 'er een Barck heen ende

Beschryving van *Salamina*

weder / tot gerief van die van het Eylandt / welcke haere Waren na Athenen voeren. Wy ontmoetender veele die houts-kolen ende asse van Lentiscus hadden.

Wy quaemen dan in Salamina met onse Peerden / ende saeghen aen onse rechterhant de Klippe Nera, die redelijck groot is / ende wat verder die van Kira, die als een dubbele klip is / de eene genaemt Megalo Kira ende de andere Mikro Kira, dat is groot ende kleyn Kira. Dit was de Rotse Keras, alwaer Xerxes op een silvere Throon ginck sitten / om sijn Scheeps-vloot te beschouwen / met dewelcke hy dacht geheel Grieckenlandt op te slocken. De breette tusschen het Eyland ende de vaste kust / is maer twee mijlen / ende die is wat naeuwer ter plaetse daer wy overvoeren / oock is het nae de kant van Megara al immers soo eugh.

Salamina werdt hedensdaeghs Coulouri genaemt. Het voornaemste Dorp dat den selven naem voert / leght niet aen de sijde van het vaste Landt / doch aen het eynde van de Haeven die aen de Zuydtsijde is. Die Haeven is een van de schoonste des Werelts / lopende omtrent seven of acht mijlen diep in het Eylant / ende hebbende drie mijlen in de breedte. Den inganck daer van is kromachtigh / ende binnen sijnde schijnt men in een besloten Meir te zijn / dat door het Landt ende de Heuvelen omcingelt is / waer door het daer seer goet is voor ancker te legghen. De inkomste is aen de Zuydt-West-zijde / voor dewelcke twee Klippen legghen / genaemt Canouli ende Prasouli, hebbende de laetste sijn naem van de wilde Paras die het voortbrenght.

Wy waeren gehuysvest by den Papa Joannis / een seer eerlijck man / ende de verstandighste van alle die van het Eylant / door dien hy wist dat het Eylandt voordesen Salamina hadde genoemt geweest / ende hy seyde ons dat sijn Vaeder hem sulcks hadde geseght. In het Dorp moghen omtrent twee hondert soo hutten als huysen zijn / doch alle seer arm ende ellendigh. Voor desen was 'er een Waywode ende een Cady, welcke Egina, Poros ende Coulouri bestierden / doch dit jaer hadden sy een somme geldts onder malkanderen uytghemaeckt / om die twee Ampten van den Capitan Bassa te kopen / ende sy gaeven hem seven hondert ende vijf ende tachtigh Piasters voor die drie Eylanden / mits dat sy van alle andere lasten souden bevrydt zijn. Sy wisten noch niet vast of sy hier in wilden volharden / want sy sijn seer arm / gelijck meest alle de Albanoysen / die door Grieckenlant verspreyt zijn. Alle haer inkomen bestaet in tarw / garst teer / hars / visch / houtskolen / sponsien ende asse die sy te Athenen gaen verkopen. Het Dorp leght niet op den gront van de Oude Stadt Salamina, welcke vier of vijf mijlen verder lagh / by een kleyn Dorp van twintigh Huysen / Ambelaki genaemt / alwaer wy de Haeven saeghen die tamelijck kleyn is ende recht teghens over Athenen staet / wy vonden 'er oock vervallinghen van oude huysen / ende seven of acht kleyne Inscriptien / onder.

Vruchten van het Eylant *Salamina.*

onder andere ſiet men 'er een by de vervallene mueren van een Kercke der Franchen / in dewelcke men den naem van Salamina leeſt / het welcke ons ſoo ſeer verheughde / als of wy een ſchat hadden gevonden. Dit Eylant / voor deſen het Koninghryck van Ajax, heeft maer omtrent vyftien ueren in de rondte / jeghenwoordigh vindtmen 'er niet dan de twee Dorpen die ick geſeght hebbe / ende een Convent van Caloyers Metropoli genaemt / daer oock eenighe hupſen by ſtaen. Soo de Corſairen haer / van tyde tot tyde / geen onghemachelycke viſites quaemen geven / ſouden ſy wel wat konnen over-winnen / door den Landtbouw / ſynde de gront ſeer groot ten opſichte van de wepnighe Inwoonders / welcke niet veel meer als dupſent zielen uptmaecken.

Doch aenghenſien ick in de Golf van Egina ofte in de Saroniſche Boeſem ben / ſoo als men die eertyds noemde / ter oorſaecke van de Reviere Saron, welcke ſich daer in ontlaſte by de Enghte van Corinthen, ſoo is het behoorlyck dat ick u daer eenighe kenniſſe van geve / door dien die in de aeloude Hiſtorien ſeer vermaert is. De byſonderheden welcke ick u wil mede deelen heb ick van den Conſul Giraud, waer by ick ſal voeghen het geene ick in myne repſe heb aenghemerckt. Beſchryving van de *Saroniſche Golf.*

Beyde de Hoofden van het inkomen der geſeyde Golf leggben aen de ſyde van het Atheenſe Landt / als Cabo Colonne, ende nae Moréa toe Cabo Skilli, door de oude genaemt Scyllæum Promontorium. Cabo Colonne wert door de heydens daegſche Griechen genaemt Cavo Colonnais, ende de Oude gaeven het den naem van Sunium. Aldaer was den Tempel van de Suniadiſche Minerva, van dewelcke men noch heden negbentien Colommen van de Doriſche Ordre ſiet ſtaen / ende veele oude mueren van hupſen / die een Dieck uptmaechten / dat even als de Caep genaemt was. Pauſanias ſeght dat 'er een wepnigh aen geene ſyde / nae de kant van Laurium toe / een Silvermyne was / ende daer ſyn oude Lieden welcke het heught van een van Loot / die de Landluyden / met voordacht / hebben laeten verloren gaen / vreſende dat de Turcken haer laſtigh ſouden vallen om daer in te arbeyden. Men brenght oock eenigh Loot van de omliggbende Dorpen / dat wat beter is dan het gewoonlyche / door dien 'er de Goutſmeden / als ſy het ſuyveren / een wepnigh Silver in vinden. Loot-myn.

De geheele Golf / van Sunium af / tot aen Cabo Skilli toe / heeft omtrent tachtigh mylen in ſyn omtreer / ende men ſiet 'er de volgbende Eylanden.

Beginnende van Cabo Colonne ofte Sunium, heeft men vier mylen aen geene ſyde het Eylant Patrocleia, het welcke ſommighe noch die ſelve naem geven / doch de meeſte ſegghen Gadaroniſi. Het Eſels Eylant / ofte Ebaroniſi, dat is geſeght het Ebbenhouts Eylant is daer dichte by; Men geeft het den laetſten naem / om dat 'er dat hout groeyt / doch doen de Venetianen Oorlogh in Candia voerden is het 'er ſeer vermindert. Pauſanias bedrieght ſich / gelovende dat die boom geen blaeden heeft. *Patrocleia.* Eſels Eylant.

Meer

Eliſſo. Phlega. Comboniſia.

Meer aen geene ſijde / langhs de Atheenſe Kuſt / leght het Eylant Eliſſo, het welcke moghelijck het ſelve is dat Strabo Eleouſa noemt. Men ſiet 'er ooch de Kilippe Phlega, ende vijf andere Comboniſia genaemt. Combos beteechent een Grepn van een Roſen-hoedeken ofte Pater noſter.

Ægina. Coulouri. Lypſicotalia.

In het midden van de Golf is Ægina, ende tuſſchen Ægina ende Eleuſis Coulouri. In de mont van de Enghte / tuſſchen Coulouri ende het vaſte Landt / heeftmen Lypſicotalia, het welcke het Eylant Pſytaléum was / dicht by de haven van Pyræum. Het is vol Haſen ende Conijnen / die 'er van ouderdom in ſterven / want de Turcken derven 'er niet gaen jaeghen / upt vreeſe dat ſy ſelfs dooz onſe Cozſairen ſouden gevangen werden / ende wat de Griechen belanght die eeten wepnigh vleeſch ter oozſaeche van haere menighvuldighe Vaſten-daeghen. De meeſte hebben ooch geen ſchiet-geweer / het welcke daer ſoo ghemeen niet is als onder ons. Ick weet niet hoe Meurſius dat Eylant onder de Atheenſe Dolcheren ſtelt / dooz dien het nopt bewoont is geweeſt / ende Strabo, welcke hy bpbzenght / noemt het een woeſt Eylandt / gelijck ooch Pauſanias.

Laouſa.

Tuſſchen Ægina ende Coulouri legt een kleyn Eylant genaemt Laouſa, ende dichte daer by dzie kilippen.

Eylanden tuſſchen Corinthen en *Ægina.*

Tuſſchen het ſelve Eylandt Ægina ende de Stadt Corinthen ſijn de Eylanden Agios Thomas, Diaporia, Ebræo, Agio Jani, Platoniſi, ende eenighe kleyne kilippen die geen naem hebben.

Tuſſchen *Ægina* ende *Morèa.*

Tuſſchen Ægina ende het Landt van Morèa heeftmen de Eylanden Angiſtri, Metopi, Derouſa ende Mona, ende tuſſchen de Caep d'Ægina ende de Caep Skylli ſijn twee Eylanden Couſinidia genaemt / als of men de manden ofte de kozven ſepde / ende noch een dat groter is / Poros genaemt.

Kelevenais.

Dooz de Caep Skylli legghen twee andere Eylanden Kelevenais genaemt / doch van alle die Eylanden ſijn 'er maer dzie bewoont / te weten Ægina, Coulouri ende Poros.

Beſchryving van *Ægina.*

Ægina blijft altoos ſijn ouden naem behouden / hoewel onſe Boots-geſellen ende Kaertemaeckers die veranderen in Engia, welcke in het Landt onbekent is. Het leght achtien mijlen van de Reede van Athenen, vijf ende twintigh van Porto Lione, ende twaelf van Morèa, recht over de Epidauriſche Velden, alwaer noch Dozpen ſijn die men Epedaura noemt. Het heeft omtrent ſes ende dertigh mijlen in den omkringh. Daer is geen Haeven dooz de Schepen / ende die moeten ancheren tuſſchen Angiſtri ende Dorouſa, of tuſſchen Moni ende Ægina, gelijck dickmaels de geheele Venetiaenſche Armade gedaen heeft. Op het Eylandt is nu niet dan een Dozp / het welcke den ſelven naem voerdt / met een Fozteresſe daer boven / welcke dooz de Venetianen in het jaer 1654. geſlecht wierde. Sy voerden van het Eylant ſes honderd Griechen gevanghen / welcke ſy op de Galepe ſetten / om dat ſy

ſich

ſich teghens haer hadden derven defenderen. In dat Caſteel is niet aenmerckens-waerdigh / als ſijne ſeer hooghe ſtandt / door dewelcke men veel Eylanden van de Archipelago han ſien / ſelfs tot Antimilo toe. Daer waeren vijf Waeterbacken in / welcke men noch ſien han / ende dichte by omtrent ſeſtigh hupſen / ſiet men twee Kercken / die te ſamen gevoeght zijn / de eene voor de Latijnen / ende de andere voor de Griecken. Ooch is 'er een Marmore Graſſtede / van een Venetiaenſch Provediteur / die alleen in het Eylant commandeerde / eer de Turcken daer meeſters van waeren / dat nu omtrent seventigh a tachtigh jaeren geleden is. De Stadt heeft omtrent acht hondert hupſen / doch het meeſte gedeelte daer van is geruineert.

Men vindt in het geheele Eylant geen Haeſen / maer wel een wonder groote menighte rode Patrijſen / soodaenigh datmen / om de grote ſchaede die ſy in de graenen doen / alle jaer in het begin van de Lente / door ordre van de Vecchiardos ofte Epitropes van de plaetſe / alle de Inwoonders / ſoo mannen als vrouwen / in het Veldt ſiet gaen / om de eyeren daer van te gaen opſoecken ende breecken. Groote menighte rode Patrijſen.

De wepnighe Aloutheden / die noch in het Eylandt overigh zijn / beſtaen upt twee Tempelen / van dewelcke de eene / nae allen ſchijn / volghens het ſegghen van Pauſanias, die van Venus moet weſen. Sy ſtaet in het Noord-Weſten van het Eylant / ende daer van is nu niet overigh dan twee ſteene Colommen / een dwars-ſteen / ende eenighe brocken op de gront. De tweede is aen de andere ſijde van het Eylant / vier mijlen van de Stadt / recht over Athenen, in een Boſch op een Heuvel / van dewelcke men een ſeer ſchoon uytſicht heeft. Dit was den Tempel van Jupiter, welcke Æacus, eerſte Coningh van dat Eylant hadde ingewijdt / daer ſtaen een ende twintig pilaeren van gehouwen ſteen / met Architraven die dertien voeten ende een half langh zijn. De Colommen ſijn van de Doriſche Ordre / geſtreept ende twee ende twintigh voeten en een halve langh. Daer moeſten vijftigh Colommen zijn / ſtaende op de volghende ordre / vier in yder rijgh / maer vijf in de tweede. Tempel van *Venus*. Tempel van *Jupiter*.

o o o o
o o o o o
o o o o
o o o o
o o o o
o o o o
o o o o
o o o o
o o o o
o o o o
o o o o o
o o o o

De ſpaetie tuſſchen yder Colomme is van anderhalve ſchrede / ſoo wel in de lenghte als in de breedte. Van Ægina op Coulouri, van de eene Caep op de andere / is het twaelf mylen overvaerens.

Poros. Poros heeft achtien mylen in den omkringh. Het wort niet bewoont dan door Albanoiſen / die haer meeſte goet op het vaſte Land hebben. Voortijdts was dit het Eylant Calaurea, vermaert door het ballingſchap van Demoſthenes en door ſijne doodt / hebbende hy vergif ingenomen / om de vervolginghe van Antipater te ontgaen.

Wonder voorval van een Chriſten *Corſair.* Het is eenighe jaeren geleden dat een Brigantijn met Chriſtene Corſairen, in de Golf van Ægina betrapt wierde door twee Turckſe Galeyen / welcke daer jacht op maeckten. De Corſairen ſiende dat ſy ſouden genomen werden / ſalveerden haer in het woeſte Eylant Angiſtri, waer op ſy haer ſoo wel wiſten te verſteecken / dat de Turcken haer niet konden vinden / hoewel het niet ſeer groot is / ſoo dat de Turcken het ſoecken staechten / ende ſich genoeghden met het nemen van het Scheepken. De Corſairen / welcke ſich moghelijck in een hol / dat de Turcken onbekent was / hadden verſteecken / maeckten des nachts een Vlot ſoo ſy beſt konden / waer mede ſy ſtillekens in de Haven van Coulouri quaemen / in dewelcke ſy aerdighlijck een Barche los maechten / en ſalveerden ſich met deſelve voor de komſte des daeghs / blijvende de Turcken ende Griecken even ſeer verbaeſt over haer geluck ende liſtigheyt.

Noch een voorval van die naetuer. Ick ſal u een ander voorval verhaelen / dat niet minder ghedenckwaerdigh is / ſijnde in die ſelve Golf voorghevallen. Een Chriſten Roof-ſchipken / wierdt even als het vorighe door eenighe Turckſche Galeyen vervolght / welche geloofden dat het haer niet ontleggen konde / om dat ſy het nae de Enghte van Corinthen dreven welck haer den doortocht ſtopte. Doch de Turcken ſtonden ſeer verbaeſt als ſy ſaeghen dat de Corſairen daer gekomen zijnde / eer ſy haer berepcken konden / haer Brigantijn op het Landt trocken / ende door dien ſy geen kantſe ſaeghen om haer te ſalveren in een Landt dat gheheel onder den Turck ſtaet / ſoo naemen ſy met haer vijf en twintigh a dertigh perſonen die ſy ſterck waren / het ſcheepken op haeren rugge / ende brachten het aen de andere ſijde van de Enghte / die daer maer vier a vijf mylen breet is; Aldus quaemen ſy in de Golf van Lephanthe, ende ginghen op haer gemack ſtrijcken / wel verſeeckert ſijnde dat de Turcken haer dit met haere Galeyen niet ſouden nae doen. Deſe vermaerde enghe Landtſtreecke ofte Iſthmus, bepaelt de Golf aen het Weſten / doch daer is geen plaets die Policaſtro genoemt werdt / ten ſy datmen Palæo Caſtro heeft willen segghen / dat het oude Caſteel bediedt / ter oorſaecke van de ruïnen van Tempelen ende Amphitheaters die men 'er ſiet / wa t daer wierden die vermaerde Griechſche ſpelen verroont die men de Iſthmiſe noemde.

Weder te Athenen gekomen zijnde / namen wy voor een klepn repsje

te

te doen nae Eleuſis, Megara ende Corinthen. Joanaki onſe Leytsman ende Paerde verſorgher, van dewelcke wy ons altoos hadden bedient en wel by bevonden, beſchickte ons drie Peerden, de drie tegens vyftigh ſtuyvers van onſe munt des daeghs, moetende hy die daer voor ock de hoſt geven, ende hy volghde ons te voet. Hy diende ons wonderlyck wel, ende hy beheech alle de Kercken ende oude gebouwen, in dewelcke men eenighe Antiquiteyt vermoeden konde. Soo drae hy eenighe Inſcriptie ſagh, riep hy ons in der Franchen Tael toe Inſcrittione, Inſcrittione, waer op wy dan van de Peerden traeden om die te ſien ende af te ſchryven. Aldus ſpaerde hy ons de moeyte van op veele plaetſen af te ſitten, want hy hadde dit met den Conſul Giraud geleert, ende hy had een goet geſicht om alles te ontdecken. Eyndelyck hy ſchickte ſich ſoo wel nae onſe nieusgierigheyt, dat wy grote redenen hadden om ſyne neerſtigheydt te prysen ende over hem vernoeght te zyn. Wy baeden den Heer Giraud dat hy ons ſyn Tolck Mourati wilde mede geven, om ons te verſellen, het welck hy ons niet alleen toeſtondt, maer hy had de goetheyt van met ons te gaen tot aen Eleuſis toe.

EYNDE van het V. BOECK.

DE REYSE

Nae

ELEUSIS, MEGARA, CORINTHEN, MARATHON ende NEGROPONT; Het verhael van de EBBE en VLOEDT van den EURIPUS, ende des AUTERS wederkomste, over VENETIEN, tot LYON.

SESDE BOECK.

Reyse nae Eleusis, Megara, Corinthen, &c. En verhael van de Ebbe en Vloedt van den Euripus, ende des Auteurs wederkomste tot Lyon.

NAE dat wy onse naeukeurigheyt / ten vollen / hadden voldaen / ende alles wat te Athenen was / met gemack / besichtight / vertrocken wy van daer op den 15. Februarii 1676. ende quamen / in twee uren tijdts by een Clooster van Caloyers, leggende halfweghen Eleusis, tusschen twee Heuvelen. Men noemt het Dafni, het welcke een Laurierboom beteeckent / ter oorsaecke van de Roos-Laurieren / die aen de Zee-kant groeyen / die de Griecken Picro-Dafni noemen. Sy seggen dat dat Convent door de schoone Magelone gesticht is / aen het selve is een fraeye Kercke / met een ronden Toorn in het midden / die een van de hooghste van Griecklandt is. Boven in het verwelfsel / sternen onsen Salighmaecker / in out Mosaisch werck afgebeelt. Dit Clooster is by nae geheel verlaeten / door de menigvuldighe aenvallen van de Turckse ende Christene Corsairen, als leggende op een groten wegh / en maer een half uer van de Zee. Daer binnen sijn gemeenlyck maer twee a drie van de Monicken / hebbende

Klooster door de schone Magelone gesticht.

sich

ſich de andere begeven in een Clooſter / geleghen op den hy geleghen Bergh. Nae een uer repſens aen geene zyde / vonden wy ons op den Oever van de kleyne Revière Cephiſſus, doch men ſiet / eer men over deſelve trecht / eenighe kleyne Meiren van ſout waeter / welcke men in vorighe tyden Rhæti Alvei noemde / ende die de Landt-ſcheydinghe maechten tuſſchen die van Athenen ende Eleuſis. De wegh die van Athenen, tot aen die Stadt toe / ſtrechte / wierdt de Heylige genaemt / ter oorſaecke van de verborgenthеden van Ceres ende Proſerpina, welcke ghepleeght wierden in den vermaerden Tempel van Eleuſis. Aen geene ſyde van den Cephiſſus ſaghmen het Graf van Theodorus een voornaem Schryver in Treur-dichten / ende dichte daer by waeren de Beelden van Mneniſacus ende ſyn Soon / die ſyn hairen aen den Godt Cephiſſus opofferde / want de Griechen hadden de gewoonte van dat geſchenck aen de Revieren te doen. De hedensdaeghſche Griechen noemen deſe niet anders als / het waeter van de oude Molen / Nero is to Palæo-Milo, om dat 'er in vorighe tyden een was. Hoewel die Revière daer in de Zee ſchiet ſoo was ſy doen niet breder als tien of twaelf voeten / ende drie of vier diep / doch den regen ende de ſneeuw vergroten die ſomwyle ſodanigh / dat ſy het naebuerighe Landt onderſet. Ooch heeft ſy dat voordeel boven den Iliſſus, dat ſy het geheele jaer ſtroomt / ende niet geheel verdrooght. Men moet deſe evenwel niet confondeeren met de Cephiſſus, die ſich in het Copaïdiſche Meir ontlaſt / waer van ich te voren geſproocken heb / noch met die andere Cephiſſus van Strabo, welck beweſten Athenen ſtroomde / by de lange mueren / en in de Phaleriſche Haeven vloeyde / welche andere den Eridanus noemen. Behalven deſe drie Revieren Cephiſſus was 'er noch een vierde in het Landt van Argos.

Heylige weg van Athenen nae *Eleuſis*.

Revier *Cephiſſus*.

Verſcheyde andere van die naem.

Een uer weeghs verder / twee myles van Eleuſis, ſaeghen wy de overblyfſelen van een kleyne aalouden Tempel / welche wy oordeelden die van Cyamita te zyn / welche / volghens het oordeel van Pauſanias, een Heldt was / die eerſt leerde de boonen ſaepen / want Cyamos is in de Griechſche Taele een boon geſeght.

Tempel van *Cyamita*.

Een myl naeder aen de Stadt ſietmen de Overblyfſels van een andere Tempel / van dewelcke noch een ſtuck muers overigh is / van graeuwe hardt-ſteen / het welche / nae allen ſchyn / die van Venus is / welckers voorgevel van grove ſteenen was / ſoo als die ſelve Auteur ſeght.

Tempel van *Venus*.

Als men binnen de ruinen van het oude Eleuſis komt / ſiet men een kleyne Kercke van St. Joris / om dewelcke noch drie a vier Marmore Colommen ſtaen / ſonder Capitelen / ende twee dicke ronde Pedeſtalen / op dewelcke een onvolmaeckte Inſcriptie ſtaet; Hier was buyten twyffel den Tempel van Diana Propylæa, alſoo genaemt om dat ſy buyten de Stadts Poorte ſtondt / ende boven den inganck van de geſeyde Kercke ſietmen een Inſcriptie van ſeechere Nicoſtrata, welc-

Diana Propylæa.

he tot de verborghenthеden van de twee Goddinnen was toegelaeten.

Beſchryving van *Eleuſis*.

Eleuſis, jegenwoordigh Lepſina genaemt / was een redelijcke Stadt / ſoo langh als Athenen floreerde. Sy is met het ſelve vervallen / ende de hedensdaeghſche Chriſtene Corſairen / veel verwoeder als de Turcken / hebben deſelve ſoo mishandelt / dat alle de Inwoonders deſelve verlaeten hebben / ende men 'er nu niet dan ruinen ſiet. Doch ick moet u hier / ten propooſte van Corſairen / iets verhalen dat ons daer gebeurde / waer door wy voor ſodaenighe lieden wierden aenghеſien.

Voorval waer door den Auteur en ſijn geſelſchap voor Rovers werden aenghеſien.

By gebreck van huys ende dack om onder te ſchuylen / waeren wy af gaen ſitten binnen de ruinen van den Tempel van Ceres, en door dien de nieusgierighеydt machtigh verkoelen ſou / indien men niet te eten hadde / deeden wy een Pot met Rijs koocken onder de ſchaduwe van die prachtighe Marmorſteene mueren / ſonder eenigh ontſagh aen Ceres ofte Proſerpina te draeghen / welcke de tijdt niet verſchoont heeft. Terwijlen onſen Tolck ende Peerde-beſtelder op de kleucken paſten / waeren de Heer Wheler en ick doende eenighe Inſcriptien op te ſoecken en af te ſchrijven / omtrent dartigh of veertigh ſchreden van haer. Eenighe tijdt daer nae hoorden wy twee roerſchoten omtrent die plaetſe daer ſy waeren / ende ick ſagh myn Macker heel verbaeſt nae my komen toelopen / ſeggende; Ach / myn Heer / wat doet ghy / wy ſijn bedorven / men vermoort ons / ende een van de onſe is ter aerde gevallen. Ghy ſcheert 'er mee / ſepde ick / men heeft daer nae een vogel geſchoten. Dit herſtelde hem wat / maer wy ginghen evenwel ſien wat dat het mochte geweeſt hebben. Wy vonden den Heer Conſul geheel verleghen om Mourati weder by ſich ſelven te doen komen / ſijnde hy door het volghende voorval in een flaeute gevallen. Mourati ende Joanaki ſiende een Haes ſich op de loop begeven / hadden yder een Carabijn genomen / om uyt vermaeck op deſelve te ſchieten. Deſe Carabijnen waeren die geen die de Heer Wheler en ick droeghen / ende het myn / dat langh gelaeden had geweeſt / was voorſien met drie kogels ende krupt nae advenant. Mourati nu loſte het ſelve ſoo als het onder ſijn borſt op ſijne ribben ſtondt / ende het ſtiet hem ſodanigh dat hy als dood achter over viel. Selfs doen hy weder by ſich ſelven was gekomen / meende hy dat hy een ribbe gebroocken hadde / voelende een ſcharpe pijne / ende konnende naeulijcks op ſijne beenen ſtaen. Ick beſagh hem ende vondt 'er niet dan eene Contuſie / waer door hy wat beter moedt kreegh. Onderwijlen quamen 'er eenighe inwoonders van Athenen nae Eleuſis toe / hebbende het op Megara gemunt / welcke die twee ſchoten hebbende gehoort / ende ſiende vier a vijf perſonen tuſſchen die vervallen wandelen / geloofden dat het een hinderlaeghe van Corſairen was / ende vluchten een halve mijle daer van daen / alwaer ſy haer een tijdt langh verholen hielden / ſonder te derven voor den dagh komen. Doch eyndelijck twijffelende of ſy ſich wel mochten bedroghen hebben /

hebben / ſonden ſy een klepne jongen / om te ontdechen wat volck wp waeren. Hy naederde dan / ende ymant van ons geſelſchap kennende / vernam hy de waerheyt van de ſaeck ende ginck ſijne Meeſters haer dwaelinghe te kennen geven. Het had niet veel geſcheelt of de Heer Giraud of ick ſouden / op dien dagh / op de wegh / met dat Carabijn hebben geſchoten / ende het minſte ongemack dat wp daer van ſouden hebben konnen krijghen / ſoude geweeſt ſijn het haeckebeen te breecken / ofte van het Peert te vallen.

Nae dat wp met de medegebrachte proviſie ons middaghmael hadden gehouden / ende een wepnigh gelacchen over ons voorval / ſoo ginghen wp de ruinen van den Tempel van Ceres ende Proſerpina op ons gemach beſchouwen / doch het was ons onmogelijck te begrijpen hoedaenigh dat de geſtalte van deſelve geweeſt was. Alles is 'er in verwarringhe / ende daer is niet dan een grooten hoop van Colommen / Lijſten ende Marmore Snijwerck. Wp remarqueerden een Capiteel van de Joniſche Orde dat ſeer ſchoon ende taemelijck groot was / ende het overblijfſel van het Beelt van Ceres, ſeer wel bearbeyt ende van ſchonen witten Marmor / mogelijck was het dat van Praxiteles, gelijck als dat dat in haeren Tempel van Athenen ſtondt. Het geen het op het hooft draeght is iets dat wat ſeldtſaems is / het gelijckt wel nae een mande / rondt om dewelcke men kooren-aderen ende blaederen en bloemen van Maenkoppen heeft uptgehouwen / om dat ſy den Acherbouw aen die van Eleuſis geleert hadde / ende dat de Maenkoppen haer toegeëygent waeren. Ick teeckende het beeldt af / redelijck wel om u daer van een ſcherſe te geven / maer te ſober om u de ſchoonheden daer van te doen begrijpen. Het is wel driemael ſo groot als een gewoonlijck menſch / ende 50. paſſen daer van daen vonden wp een Pedeſtael welcke half met aerde bedeckt was / en daer het mogelijck op geſtaen heeft / want daer op is niet geſchreven als den naem van Noumenius Nigrimus Heylighe Heraut van de Goddinnen, welcke mogelijck de ſorghe gedraghen hadde over het oprichten van dit Beelt. Doch het geen in deſe Pedeſtael aenmerckelijck is is een klepn half uptgehouwen werck / het welcke den omganck verbeelt die die van Athenen gewoon waeren te doen / ter gedachteniſſe van dat Ceres hare weerde Proſerpina door de geheele Werelt ginghen ſoecken / die Pluto geſchaeckt hadde. De klepne Beeldekens ſijn maer taemelijck wel geconſerveert gebleven / men kan evenwel ſien dat ſy met paeren gaen / en ſommighe hebben fackelen in haere handen / het welcke een van de eſſentieelſte plechtelijckheden was. Die geene welcke ſorghe over de fackelen droeghen wierden Dadouchi genaemt. Dichte daer by ſagen wp noch een Pedeſtael van een Beeldt / van het welcke men noch de plaetſe konde ſien daer de voeten geſtaen hadden / het welcke ons deede oordelen dat wp aen een van de ſijden de Inſcriptie ſouden vinden van die geen tot wiens eere het was opgericht / waer in wp niet bedroghen

Beſchrijvinghe van den Tempel van *Ceres* ende *Proſerpina*.

Beelt van *Ceres*.

ghen waeren / want hebbende de aerde die 'er om lagh wegh genomen / soo vonden wy 'er een die seer schoon was / ter eeren van Marcus Aurelius. Daer nae vonden wy 'er noch andere in de geruïneerde Capellen van St. Taxiarches, dat is St. Michael, van St. Dimitry ende van St. Nicolaus.

De Stadt mocht omtrent twee mijlen in den omkeer hebben. Een gedeelte was dicht by de Zee / en een ander op den Heuvel / aen den voet van dewelcke den Tempel stondt. De Reede die 'er is / kan op alle plaetsen voor een Haeven verstrecken / als sijnde bedeckt door het Eylant Coulouri. De nae by geleghene vlackte is seven a acht mijlen langh ende vier breet / sijnde geheel bebout.

Als wy uyt Lepsina trocken saeghen wy op den wegh een Marmore block sonder hooft of voeten / het welcke wy evenwel bekenden een Schaep te sijn geweest / dat een Dier is dat aen Ceres geheyligt was. Dese Goddinne hadde noch een Tempel te Megara, alwaer men haer Ceres Malophoros noemde / als of men seyde Woldraeghende, sijnde dit een oude by-naem die de Herders van dat Landt haer hadden gegeven.

Tempel van Ceres te Megara.

Van Athenen tot Eleusis is den wegh omtrent twaelf mijlen / maer tot aen Megara ses ende twintigh. Als wy een mijle of twee gereyst hadden / drenckten wy onse Peerden aen een Waeterwel / welcke moghelijck de Put was by dewelcke Ceres sich neder sette / vermoeydt sijnde door den wegh / die sy / in het soecken van Proserpina hadde afgeleght. Men noemde deselve de ghebloemde Put. Den wegh van Eleusis nae Megara is redelijck schoon en gemackelijck / ten sy datmen / op seeckere plaets / op een heuvel moet klimmen / daer de Corsairen de Reysighers dickmaels bespringhen. Boven op deselve is een vervallen Toorn / door de Griecken Keratopyrgo genaemt / waer uyt men merckt dat dit den Bergh Kerata is.

Gebloemde Put.

Komste te Megara.

Met het vallen van den nacht quamen wy te Megara, alwaer Mourati sich noch seer quaelijck van sijnen val bevindende / ordonneerde ick hem gelaeten te werden / ende hy selve opende den ader met het voorverhaelde Instrument. Wy logeerden by een Grieck / daer den roock ons by nae verstickte / doch men seyde ons dat het by nae over al soo gesteldt was / door dien meest alle de huysen geen openinghe als de deur hebben / of ten besten een kleyn gat in de solder om tot een schoorsteen te dienen. Daer is te Megara wel een Caravansera, doch seer vervallen. Den geheelen volghenden dagh besteedden wy in de Aaloutheden der de Stadt te besichtighen / die haer ouden naem volkomentlijck behouden heeft / ende noch op heden Megara genaemt werd. Het is noch een soort van de Vleck / welckers huysen seer armelijck gestelt zijn / ende dichte by malkanderen staen. Daer sijn 'er omtrent drie a vier hondert / voor het meeste gedeelte van aerde sooden gebout / en met tackebossen gedeckt / waer op weder van die soden legghen. Alle de Inwoon-

Beschryving daer van.

woonders ſijn Griecken / die ſich ſeer aen haere plechtelijckheden binden. Ick beſocht 'er een die aen het Pleuris ſteck lagh / hy ſtierf oock kortſ daer aen / om dat hy / ſijnde het doenmaels in haere grote Vaſten / geen vleeſchnat / jae ſelfs geen eyeren ofte boter wilde nuttigen / door dien haer dit alles / die tijdt geduerende / even ſtrengh verboden is. Men behoeft haer de onderhoudinghe daer van niet ſeer aen te preechen / door dien 'er niemant onder haer is / het ſy out of jongh / ſteck of geſondt / die ſich daer van ſou willen ofte derven diſpenſeren. De Griecken alleen / die onder de Venetianen wonen / hebben geleert haer ſelven ſoo wijdelijck niet te handelen / ende die groote bygelovigheden te laeten vaeren.

Strengheyt der Griecken in het onderhouden van haere Ceremonien.

De Turcken derven niet meer te Megara met 'er woon blijven / ſedert 'er een van haere Waywoden door de Chriſtene Corſairen gelicht is. De arme Griecken die 'er noch zijn / leven in een gedurighe vreſe van haer weder te ſien komen / ende ſoo dra ſy veele honden des nachts hooren blaffen / ſoo beginnen ſy haeren hupsraet te packen / vreſende dat de Corſairen komen. Eenighe Engelſche / op eeckeren tijdt te Athenen zijnde / hadden haer deel aen een diergelijck voorval / ende haer beurs alrede onder een ſteen verborghen / doch men bevondt daer nae dat het maer een valſchen alarm was.

De Franſſen Conſul die te Athenen is / heeft een accoord voor haer gemaeckt met Crevillier, de voornaemſte van de Capers in de Archipelago, wyt brachte van het welcke ſy hem twee hondert ende vijftigh maeten terwe geven / op dat hy haer in ruſte ſoude laeten. Sy onderhouden haer met het bebouwen van Landerpen / die de Turcken in eygendom beſitten / welcke haer de helft van den Ooghſt geven. Sy ſaghen oock planchen / ende vergaederen hars op het Geberghte / alwaer veele Pijnbomen zijn. Wy ſaeghen omtrent Megara een Boomken dat Carobes draeght / welcke de Italiaenen Caſtagnoles noemen. De Griecken noemen die Xylokeratia, ende dit is de vrucht die den verloren Soon at / ende niet de Eychels / welcke een voedtſel zijn / dat des menſchen maegh niet ſoude konnen verdraeghen. Deſe vrucht beſtaet uyt een langhe en platte ſchille / die vol kleene karnen is die in een ſortachtigh ſap legghen als de Caſſia, doch het is laf ende walgende wanneer men 'er te veel van eet. Men vergaedert de vrucht in de maent Auguſtus, ende het boomken gelijckt wel nae de Terebinthijn.

Waer door de gemeene Grieken beſtaen.

Spijſe van den verloren Soon.

Wy vonden 'er veel ſchone Inſcriptien / onder andere een die aen den inganck van een vierkante Capelle ofte Sacellum ſtondt / dichte by de Poort door dewelcke men nae de Haeven gaet. Het onderſcheyt dat de Oude maeckten tuſſchen een Tempel ende Capelle beſtondt daer in / dat een Tempel gedeckt was / ende een Sacellum niet. Deſe was geſticht ter eeren van eenigh Held / wiens naem in de Inſcriptie is uytgegaen / men vindt 'er evenwel die van de Speelen in dewelcke hy overwinnaer was geweeſt / in verſcheydene gedeelten des Werelds /

Onderſcheyt tuſſchen een Tempel ende Capelle der ouden.

waer upt wp veele dinghen leeren / die wp in de Schrijvers niet vinden; men ſiet oock noch de teechenen van de voeten des Beelds / datmen ter eeren van deſe dooruchtighe Borger van Megara hadde opgericht. Siet hier de Lijſte van de Speelen ende publijcke gevechten / in dewelcke men leeſt dat hy de prijs heeft getrocken.

De Olympiſche Spelen, te Piſa in het Elidiſche Landt, welcke vertoont wierden ter eeren van Jupiter.
De Pythiſche Spelen, ter eeren van Apollo, te Delphos.
De Nemeïſche, te Argos, drie maelen.
De Iſthmiſche in de Enghte van Corinthen / twee maelen.
De Panatheneïſche, te Athenen, 2. maelen.
De Olympiſche, mede te Athenen.
De Panhelleniſche, dat is van alle de Griechen / te Athenen.
Die van Eleuſis, in de Stadt van die naem / drie maelen.
De Heracleïſche, ter eeren van Hercules, te Thebes.
De Trophoniſche, te Lebadia, twee maelen.
De Eleutheriſche, te Platéa.
Die van het Schildt van Juno, te Argos.
De Pythiſche, te Miletum, in Ionia.
De Pythiſche, te Magneſia.
De gemeene Spelen van Aſia, te Philadelphia.
De Actiſche, ter eeren van Apollo, te Nicopolis.
De Pythiſche, te Sida, twee maelen.
De ſelve / te Perga, vier maelen.
De ſelve / te Theſſalonica.
De Aſclepideïſche, ter eeren van Eſculapius, te Epidaurus.
De Capitoliſche, te Romen.
Die van Minerva Promachos, vier maelen / te Romen.
De Euſebeïſche, te Puzzoli.
De Spelen / ter eeren van de Keyſers / te Napels.

Wp ſaeghen een andere ſeer ſchoone Inſcriptie / ter eeren van Sabina, Huysvrouwe van den Keyſer Hadrianus, geſtelt doen Julius Canditus Proconſul van Achaïen was / ende noch een die den Raet ende het Volck van Megara hadde doen maecken / ter gedachteniſſe van de weldaeden / door Herodes Atticus ontfanghen.

Haeven van Megara. De Zee legt maer twee mijlen van de Stad / ende daer is een kleyne Haeven in vorighe tijden Niſæa genaemt / alwaer men noch de ruinen van een Clooſter ſiet / ende eenighe vervallene Kercken / ſonder dat 'er een woninghe by is. Ten Noorden van de Stadt ſijn oock in de Vlachte neghen ofte tien Kercken / omtrent dewelcke een Dorp was datmen verlaeten heeft / ende nu geheel vervalt. Sy noemen die plaets Palæochorio, dat is het oude Dorp / en daer was / in allen Rhus. ſchijn die plaetſe die Pauſanias Rhus noemt. Wp vonden 'er eenighe oude Inſcriptien / ende onder andere eene van Nicias, ſoone van Hermias,

mias, welcke volghens het segghen van Plinius in ſijn ſevende boeck op het ſes ende vyftighſte Capittel / de eerſte was / die het bollen uytvondt.

Den seventienden vertrocken wy met het kriechen des daeghs / om vooy den dupſter te Corinthen te konnen komen / ſijnde die wegh een wepnigh langher als van Athenen tot Megara, en werdende niet een hups op deſelve gevonden / dooy het ſtropen der Corſairen, waer dooy de Turcken van vreese beven als ſy daer paſſeren. Daer was 'er een / welcke ſiende dat wy Francken waren / ſich by ons voeghde / te meer om dat wy den Drogueman van Engelant by ons hadden. Om ſich te beter te verberghen had hy van ſijn Tulbant een gordel gemaeckt / ende maer een roode Calotte op ſijn hooft geſet / ſoo als de Grieckken draeghen. Het grootſte gevaer is te Caki Schala, alwaer de Corſairen ſich dickmaels verberghen. Het is een ſeer gevaerlyckken wegh / dat die twee griecksche wooyden oock bedupden. Deſelve is maer vyf of ſes myllen van Megara, ende men moet / drie vierde deel uers geduerende / een vooy een gaen / dooy die wegh welcke ſeer engh is / die de Zee aen de eene ſijde heeft / waer in men lichtelyck ſou konnen vallen / indien men maer eens ſtrupckelde; Aen de andere ſijde is een ſteyle Rotſe. Dit is de wegh / welcke in de oude Hiſtorien / ſoo vermaert is dooy de Roverpen van Sciron, welcke die geene van boven neder ſtiet die hy berooft hadde. Doch Theſeus deed hem de ſelve ſtraffe lyden / ende ſedert die tyd heeftmen die plaets altoos Saxa Scironia, ofte de Steenrotſe Sciron genaemt.

Vertrek van *Megara*.

Gevaerlijke wegh tuſſen *Megara* ende *Corinthen*.

Hiſtorie van *Sciron* ende *Theſeus*.

Als wy tot op vier ofte vyf myllen nae by de Enghte van Corinthen waeren gekomen / ſaeghen wy de overblyfſelen van een kleynen achthantighen Tempel / welcke wy geloofden die van Apollo Latoüs te zyn / welcke Pauſanias in die quartieren ſtelt; men ſiet 'er een ſtuck van een Beeldt tot aen den Naevel toe / ende een half uytgehouwen werck dat geheel bedooven is.

Tempel van *Apollo Latous*.

De enghte ofte Iſthmus van Corinthen heeft op het naeuſte maer de breedte van vier a vyf myllen / doch naeder aen Corinthen is die ſes breet / waerom men deſelve Examiglia noemt / ſoo wel als een ſlecht Dorp van Albanoiſen / het welcke daer leght / by nae op een gelyche diſtantie van beyde de Golfen van Ægina ende van Lepanthe.

Beſchryvinghe van den *Iſthmus* van *Corinthen*.

Men ſiet noch op het naeuſte eenighe overblyfſelen van een Muer / welcke van de eene Zee tot aen de andere plach te ſtrecken / ende die de Inwooners van Peloponneſus eertyds hadden doen maecken / om den dooytocht te beter te beſchermen. De Venetianen hadden die vernieuwt / doen ſy meeſters van Morea waeren.

Wy traeden van de Peerden af om de overblyfſelen te ſien van een ſchoon Theater van witten ſteen / als mede die van verſcheyde Tempelen / welcke daer waeren. Pauſanias maeckt gewagh van eenighe / doch daer waeren 'er meer als daer hy van ſpreeckt / ſoo als wy ſaeghen

Tempelen in de Enghte van *Corinthen*.

ghen upt een ſchoone Inſcriptie / die wp daer vonden / in dewelcke van veele Tempelen werdt geſpꝛoocken / die seeckeren Publius Licinius Priſcus Juventianus aldaer gereparcert hadde. De vooꝛnaemſte was aen Portumnus ofte Palæmon toegewpdt / de Griecken noemden hem op de laetſte ende de Romeynen op de eerſte wyſe. Te ſijner eere vertoonde men de Iſthmiſche Speelen / in dewelcke alle de Griecken verſcheenen. De andere waeren toegewpdt aen Neptunus, aen de Son / aen Ceres, Proſerpina, Bacchus, Diana, Pluto, aen de Overvloedigheyt ende aen de Nymphe Napé.

Men bemerckt noch de plaetſe / op dewelcke men begonnen had / de Enghte dooꝛ te graven / om een Eylant van Moréa te maecken. Pauſanias ſeght dat die geen die ſulcks onderſtaen hadden / dooꝛ een Godsſpꝛaeck vermaent wierden daer van af te ſtaen / ende ſtierven eer het werck ſeer gevoꝛdert was. De Heydensdaeghſche Griecken / die niet ſeer kundigh in de Hiſtorien zyn / ſeggen dat die geen welcke dit werck deeden bloet ſaegen vlieten upt de aerde die ſy roerden / het welcke haer van haer vooꝛnemen deede afſtaen. Men kan ſien dat 'er over wepnighe jaeren noch een Dooꝛp is geweeſt. Die van Corinthen ſenden 'er noch daeghelyckx eenighe Albanoiſen op ſchiltwacht / om haer te waerſchouwen als 'er eenighe Rooffſchepen in de Golf van Ægina komen / om op haer hoede te zyn.

Komſte tot *Corinthen.*

Van daer tot aen Corinthen reechentmen vyf mylen / daer wp vooꝛden dupſter quaemen / ende logeerden by de Soon van Diolandi Buꝛgher van Athenen, in een huys van Zecheriel Efendi, een van de vooꝛnaemſte Heeren van het Landt / ſoo als mede ſijn Broeder Muſtafa Efendy is. Achter de huyſen van deſe Stadt heeftmen Tupnen met Citroen ende Orangiebomen, die met hopen van tien / twaelf en twintigh by malkanderen ſtaen / ende geſpit Landt tuſſchen beyden. Het beſte van de Stadt / daer de meeſte huyſen by malkanderen ſtaen / is aen de Bazar ofte de Merckt / die niet ſeer ſchoon is. Hier dooꝛ ben ick verleghen om te ſegghen wat Corinthen is / ſijnde te groot ende hebbende te kleyne Inwoonders om het maer een Dorp te noemen. Wp gingen Panagiotti Cavallari, Koopman van Athenen / begroeten / die by nae geduerighlyck ſich daer opꝛoudt / ſijn broeder woont ook aen den Bazar, ende wp ſaegen aen ſijn huys eene Inſcriptie van Fauſtina, huysvꝛouwe van den Keyſer Antoninus.

Beſchryving van *Corinthen*

Wp gingen twaelf Colommen ſien / die ſich van verre op eene hoogte vertoonen / wat verder als de Bazar, dichte by het huys van den Waywode. Het is het overſchot van een heydenſchen Tempel. Deſe Colommen ſcheenen my onder te ſijn als eenighe die ick noch opt geſien hadde / ter oꝛſaecke van haere boven-ghewoonlyckе pꝛopoꝛtie. Want hoewel die van de Doriſche Oꝛdꝛe zyn / ſoo hebben ſy de ſelve pꝛopoꝛtie niet als de andere welcke men te Athenen ende elders ſiet. Plinius ſeght dat de Doriſche Colom maet ſes mael ſoo hoogh ſijn als de

de middel-lijn van de voet van deselve / onderwijlen sijn dese noch niet viermael soo hoogh / want dese Colommen hebben onder achtien voeten in haeren omkringh / het welcke een Middel-lijn uytmaeckt van sestien voeten / ende de Colomme ses ende dertigh voeten in de hooghte moeste doen hebben / onderwijlen sijn dese / het Capiteel daer onder begrepen / noch geen drie ende twintigh hoogh. Door de reste sijn sy even als die van Athenen, sijnde sonder voet ende gestreept. De Architraeven die 'er noch op zijn / bestaen uyt groote steenen van twaelf voeten langh. Dit was mogelijck den Tempel die sy aen Diana van Ephesen hadden toegewydt / die Pausanias seght dat boven de Merckt stondt. Wy hadden haest eenighe moeyte gehadt / door de curieusheyt die wy betoonden in het besien ende selfs in het meten van die Colommen / hoewel wy meenden van niemant gesien te sijn als van een dienaer van de Waywode, die ons selfs een lat hadde aengeboden om de hooghte te deghen te konnen uytreeckenen; De Cady deede ons ontbieden / soo als wy weder nae ons Loghement keerden / door drie a vier Albanoisen / segghende dat hy ons wilde spreecken. Wy gingen 'er heenen met onsen Drogueman, aen dewelcke hy seyde dat hy verstaen hadde / dat wy de huysen van Corinthen ginghen besichtighen / ende datmen ons selfs eenighe dinghen hadde sien afmeten; Dat wy / moghelijck Spions van de Francken waeren / welcke haer souden de swackheden der plaetsen gaen ontdecken. Mourati antwoorde hem dat wy Engelsche waeren / ende dat wy door Corinthen passerende / eenighe Aalouthept hadden gesien / op dewelcke wy het oogh hadden geworpen / om / in ons Landt weder gekomen sijnde / te konnen verhaelen / wat wy aenmerckelijcks / in yder plaetse hadden besichtight. De Cady hier op willende weten wie hy selve was / soo seyde hy / Sultanum, ick ben den Tolck van den Engelschen Consul te Athenen, en sie daer Panagioti Cavallari, die hier teghenwoordigh staet / welcke my langhen tijdt gekent heeft. Maer / herseyde den Cady, hebt ghy brieven van onsen Sultan, om met de Vremdelinghen / door alle de Steden te moghen reysen? Ick begeef my sonder deselve noyt op weg / antwoorde Mourati, sie daer het geene daer ghy nae vraeght / ende te gelijck gaf hy hem een brief / welcke de Consul, voor hem / van den Grooten Heer hadde verkreghen / op dat hy / noch de geene welcke hy verseldt / in haere Reysen niet souden gemoeyt werden. De Cady nam ende las se / ende siende dat hy in des Engelschen Consuls dienst was / ende wy onder sijne bescherminghe stonden / soo seyde hy; Wel dan / de Engelsche sijn goede Vrienden van onsen Sultan, weest welkom / ende gaet waer het u gevalt.

Ordinaris proportie van de Colommen der Dorische Ordre.

Tempel van *Diana.*

Voorval des Reysighers met den *Cady.*

Door dien men nu wist dat den Cady ons soo wel hadde ontfanghen / maeckte men minder swaerigheyt om ons het Casteel te laeten besichtighen / ende wy verkreghen die gonste door vier a vijf ponden Coffie, welcke wy aen den Aga, die 'er op commandeerde / schoncken.

Beschryving van *Acrocorinthus* ofte het Casteel van *Corinthen*.

Des nae de middaghs steghen wy te Peerdt / want het is wepnigh minder dan een uer weeghs / eer men aen de Poort van Acrocorinthus (dus noemdemen in oude tijden het Casteel) kan komen. De aenkomsten sijn seer stepl / ende den wegh bysonder naeu. Daer is niet dan eenen inganck / ende men passeert door twee poorten eer men 'er geheel binnen is. Men siet 'er drie Mosquéen met haere Minarets ofte Toornen / ende vijf of ses kleyne Griecksche Kercken. Die van S^t. Nicolaus is de Hooftkercke / ende wy saeghen 'er eenighe geschreve Boecken / onder andere de Liturgie van Chrysostomus, op Pargament dat men saemen konde rollen; op die wijs maeckte men in ouden tijden de Boecken / waer door sy den naem van Volumen, ofte Rolle kreghen.

Schoon gesicht uyt het selve.

Als wy op het hooghste des Casteels waeren / hadden wy een van de schoonste uytsichten des Werelts / wy saeghen de twee Golfen van Ægina ende van Lepanthe, den Bergh Helicon en Parnassus, het vlacke Veldt van Sycion, de Eylanden van Coulouri en Ægina, Athenen, Cabo Colonno ende het Eylandt van S^t. Georgius. Wy ontdeckten ooch seer gemacheliick Cenchræum de Haeven van die van Corinthen (welcke sy noch Kenchreai noemen / by dewelcke nu niet dan een Toorn staet) ende de andere Haeven Lechæum. Dit Casteel is / nae allen schijn / wel bevolckt / ende als een kleyne Stadt geweest / doen het de Venetianen besaeten / want daer sijn noch veele huysen overigh / hoewel een gedeelte van deselve onder de voeten valt. Het strecht nu tot een toevlucht voor de Turcken / teghens het landen der Corsairen. De Mueren / welcke geschickt sijn volghens de keeringhe van de Rotse / hebben omtrent drie mijlen in den omkringh. Omtrent het hooghste des Berghs is een schoone waeterwel / welcke veel vochtighept geeft.

Fonteyne *Pirene*.

Dit is de Fonteyne Pirene, by dewelcke het Peert Pegasus, door Bellerophon gevangen wierdt / terwijlen het 'er dronck. Daer is 'er noch een die kleynder is / ende meer dan twee hondert putten of regenbacken. Aen het Oosten ende Noorden van de Rotse sijn twee kleyne Castelen / gelecht aen het groote / die yder haere bysondere Aga'es hebben welcke daer in commanderen / doch niemant onthoudt sich in deselve. Het eerste dat niet dan een Bolwerck was / hieldt het noch langh / nae het innemen van het groote Casteel. Het andere werdt Hebræo-Castro genaemt / om dat de Joden daer plachten te wonen / welcke nu uyt Athenen verjaeght zijn. De mueren werden wel onderhouden / maer wy saeghen 'er wepnigh geschut / ende noch minder soldaeten. In alle de Gebouwen die 'er sijn is niet aenmerckelicks ten opsicht van de Ruloutheydt / alles is van de tijden der Christenen.

Brave defensie der Christenen uyt het Casteel.

Aen de Suydt-West-syde is een hooghte / die wat laegher is dan het Casteel / van dewelcke Mahomet de tweede het selve beschoot / het beschermde sich veertien maenden teghens die trotsen Overwinnaer / ende moest eyndelick onder sijn goede Fortuyne swichten.

De Stadt leght Noord ende Noord-Oost van die Bergh af. Binnen

nen deſelve ſijn niet dan twee Moſquéen ende een kerck der Griechen/ Panagia genaemt/ by dewelcke de Metropolitaen van Corinthen woont. Onder de mueren des Caſteels/ nae de ſijde der Stadt/ is een kleyne kercke in de Rotſe gehouwen/ ende aen den Heyligen Paulus gewydt. Men verwijt de Chriſtenen van die quartieren/ als men haer wat quellen wil/ dat ſy van de afkomſte ſijn van de oude Ongelovige Corintheren, welcke lachten met de Predikatien van die Apoſtel/ ende men voeght 'er by/ dat op ſeecheren tijdt/ een van haer het Antidoron, ofte het broot dat den Papa, nae de Liturgie, aen alle de Omſtaenders geeft/ ſullende nemen/ niet alleen het ſelve/ maer oock des Prieſters geheele vingher afbeet/ ende die daer nae aen de punt van die Rotſe ginck hanghen/ welcke boven die Capelle is. Sy toonen in der waerheyt ſeer wepnigh Godts-dienſtigheyt/ ende men ſou 'er moghelijck niet een vinden/ den Aerts-Biſſchop uytgheſondert/ welcke ſoude bequaem zijn/ om de Brieven te verſtaen/ die den Heyligen Paulus aen haere voor-Vaderen heeft geſchreven. Oock ſiet men 'er daegheljcks die haer tot de Turckſche Religie begeven/ ende de Stad of het Dorp/ ſoo als ghy het noemen wilt/ is jeghenwoordigh half met Mahometanen vervult. Men vertelde ons onder andere/ hoe dat drie Prieſters/ in het voorgaende jaer/ Turckſch waeren geworden. Daer was 'er een/ die in den dronck ſeyde/ dat hy eenighe Corſairen in een hups hadde geſien/ het welcke aen den Waywode wierdt overgebracht/ die hem deedt ontbieden. Door dien hem nu de Wijn hadde doen ſpreecken/ had hy geen geheughenisſe van ſijn ſegghen/ ende loocchende daer iets van te weten. De Waywode welcke meende dat hy onderlingh verſtandt met haer onderhield/ deed hem hondert ſtockſlaeghen geven/ ende bande hem op de Galeye. Hy wiert 'er heenen gevoert/ ende men ſchoor ſijn grooten baert af/ welcke de Prieſters ende de Caloyers laeten groeyen/ het welck hem ſodaenigh ſpeet/ dat hy ſeyde Turckſch te willen worden. Men vatte hem by ſijn woort/ ende men noemde hem daer nae Muſtafa Papa. Een van ſijne Broeders/ welck niet veel beter was als hy/ quam veel ten hupſe van Stamati Cavallari, en nam op ſeecheren tijdt ſijn ſlagh waer om hem te beſtelen/ waer nae hy op een Dorp vluchte/ met een Brouwsperſoon die hy onderhieldt. Stamati ſondt volck om hem te vatten/ ende ſiende dat hy haere handen niet konde ontkomen/ ſoo ſchold hy haer wat upt/ en ſeyde dat ſy ſouden ſien wat ſy deeden/ door dien hy een Turck was. Een woort loſſelijck uytgheſproocken/ maeckt daer eene verbinteniſſe/ van de welcke men ſich niet ontſlaen kan/ ende men dwong hem ſijn Gelove te verſaecken. Daer was 'er noch een ander/ welcke door den Aerts-Biſſchop gedronghen wierdt/ het recht van ſijne kercke te betaelen. Hy badt hem geduldt te hebben/ vertonende hem ſijn uytterſte armoede. De Prelaet wilde hem niet hooren/ en nam hem ſijne plaetſe af/ gevende die aen een ander. Doch het geen die

Staeltjens van de ongelovigheydt der hedensdaeghſche Corintheren.

arme

arme Priester het meeste speet / was datmen hem / nae de Misse des volghenden daeghs / geen Wierooch gaf als aen de andere / ende hy wierdt daer over sodanigh vergramt / dat hy seer teghens den Priester die sijn plaets behlede hebbende uytghevaeren / sijn muts ter aerde werpende upt de Kercke liep / en sich liet besnyden.

Getal der Inwoonders van *Corinthen*.

Daer sijn wepnigh meer als vyftien hondert zielen binnen Corinthen, doch het omliggende Landt is vervult met Hofsteden ende Dorpen. Tusschen Sycion ende Corinthen telden wy'er tot vyf ende twintigh toe. Hier door verwonder ick my niet / dat den Cady, volgens het gemeene segghen / drie hondert Dorpen onder sijn gebiet heeft. Het inkomen des Landts bestaet upt Tarw / Gerst / Olyven / seer schoonen Olie / Wol / Bestiael en Wynen. Daer sijn eenighe Aga'es die redelyck ryck zyn / doch sy leven altoos in vreese voor de Corsairen, ende ick hebbe verstaen dat 'er nae myn vertreck gekomen zyn / welcke alles geplondert / ende de Peerden de senuwen afgesneden hebben / op datmen haer niet soude konnen vervolghen.

Inkomen des Landts.

Vertrek van *Corinthen* nae *Sycion*.

Den volghenden dagh saeten wy op / om nae Sycion te reysen / ende wy sloeghen aen de rechter-handt af / om een Inscriptie te sien / welcke men ons seyde dat wy vinden souden / aen het huys van Mousselin, Naib ofte Lieutenant van den Cady. Wy saeghen deselve op de plaets van een huys / het welcke sijn vrouwen getimmer was / ende indien hy niet afwesigh hadde geweest / souden wy het geluck niet hebben gehadt van soo vry binnen te komen. Wy bleven 'er niet langher als nodigh was om die af te schryven / ende wy bevonden dat sy spraek van een Tempel van Apollo, ingewyd door Lucius Hermidius Celsus, ende van noch eenighe andere / waer door wy verstonden dat de Tempel van die Godt daer gestaen hadde / welckers plaetse Pausanias seer wel beschryft. Die geene, seght die Autheur / welcke haer wegh nae Sycion nemen, van de Merckt af, vinden aen haere rechter-handt den Tempel van Apollo / met sijn kopere Beeldt.

Corinthen een Roomsche *Colonie*.

Siet daer alle de Aalouteheden welcke men te Corinthen vindt / met eenighe stucken muers / ende men moet aenmercken / dat alle de Inscriptien die wy daer vonden / in de Latynsche Taele waren / gelyck ook haere Medalien zyn / door dien het een Colonie ofte voort-plantinghe der Romeynen is geweest / sedert de Consul Memmius de oude Stadt verdelght / ende de Inwoonders daer van verstropt had. Wy konden 'er het Graf van den Hondtschen Diogenes, ofte Diogenes Kunicus niet vinden. Men sagh het in vorighe tyden als men in de Stadt quam / dicht by de Poort die aen de syde van de Enghte leght. Ick heb sijn Graf-schrift gesien dat te Venetien, ende na allen schyn / van daer vervoert is.

Graf-schrift van *Diogenes Kunicus*.

Beschryving van *Sycion*.

Sycion leght drie ueren van Corinthen, ende werdt op heden Vasilica genaemt. Doen de Venetianen Meesters van die Contreyen waren / was het noch een kleyne Stadt / nu sijn 'er niet dan verballene gebou-

gebouwen / ende drie Turcksche ende soo veel Grieckſche Huysgesinnen. Men heeft van daer een schoon gesicht op de Golf van Lepanthe, want Vasilica leght op een seer hooge gront / omtrent drie a vier mijlen van de Zee. Eermen op die hoogte komt / moetmen een Beeck overtrecken / welcke ick geloof de oude Asopus te zijn / tusschen dewelcke ende Corinthen noch twee andere zijn / die die Vlackte bevochtigen / die seer vruchtbaer in Olijfboomen is. Wy wilden niet weder te Corinthen gaen slaepen / ende hielden stil in een kleyn Dorp / twee mijlen van Lechæum, de oude Corintische Haeven geleghen / die nu by nae geheel versant is. Des anderen daeghs naemen wy onse nachtrust weder te Megara, ende den volghenden dagh te Athenen, alwaer wy scheyden van onse goede vrienden / ende de Aaloutheden die wy 'er gesien hadden.

De Reviere Asopus.

Ghy moet u voor de reste niet verwonderen / dat ick niet meer Aaloutheden hebbe beschreven / van een Stadt van dewelcke het schijnt daer soo veel saecken souden te verhaelen vallen. Dit is het al dat ick 'er heb konnen sien / ende ick geloove selfs / dat / indien wy 'er noch veel langher hadden gebleven / wy 'er niet beter voldaen van souden gescheyden hebben. Solon seyde in vorige tijden tot een van sijne vrienden / nae dat hy die groote Stadt / ende het getal der Marmore Paleysen daer in begrepen / betracht hadde / dat hy die achte een groot ende rijck Gast-huys te zijn / vervult met soo veel ellendighe / als 'er Inwoonders binnen waeren. Men sou meer redenen hebben om hedensdaeghs op die wijse te spreecken / ende te seggen dat Athenen niet is dan een groot maer arm Gast-huys / waer in soo veel Ellendighe zijn / als 'er Christenen onder de Heerschappye der Turcken suchten. Daer sijn evenwel eenighe rijcke Grieckſche Cooplupden / maer men siet 'er die schoone Marmore Paleysen niet meer / welcke voordesen de Stadt soo seer vercierden. Den tijdt heeft vernietight het geene door de Oorloghen was overghelaeten. Men siet gantsch geen overblijfselen van die schoone Wandelaryen / welcke de voornaemste Schilders en Beeldthouwers / elck om het seerst / met stucken van haere konst op-pronckten. Men vindt de fundamenten niet van het Musæum ofte Musijck-Theater / dat dichte by de Ilissus stondt / gelijck mede niet van de gebouwen de Tente van Xerxes, het Pompéum, de Tempelen van Lucina, Æsculapius, Mercurius, Eacus, Neptunus, Perdix suster van Dedalus, Cranasis, de Gratien, de Uren, Socrates ende den Doctor Aristomachus, want sy hadden allerhande slagh van Goden ende Vergode zielen ofte helden. Men weet oock de plaetse niet seecker op dewelcke het Collegie van Ptolomeus gestaen heeft / noch de Poorte Dypilon ende alle de schoone gedenck-teeckenen die 'er by waeren / gelijck mede niet die van de Altaeren / welcke door de byghelovighept der Inwoonders van Athenen waeren opghericht aen de Barmhertigheydt / de Vreughde / de Blijdtschap / ende de Vermaerthept. Men weet niet

Segghen van Solon.

Optellinghe van vele oude gebouwen van Athenen.

waer die vermaerde Beelden ſijn gebleven van Cecrops, Pandion, Philippus van Macedonien, Alexander de Groote, ende die ſchoone Venus welcke men in de Hoven ſagh / als mede niet alle die ſchone wercken van de beroemde Beeldthouwers Phidias ende Praxiteles over dewelcke de Oude verbaeſt ſtonden. Ick heb my vernoeght met de Beſchrijvinghe van het geene noch in ſijn geheel is / gelijck die ſchoone Tempelen van Minerva ende Theſeus, ende die andere vermaerde Aloutheden / van dewelcke niet overigh is dan de ſtucken ende brocken / willende u daer van niet meer doen geloven dan 'er aen is.

Wy hadden voor-ghenomen / te Lande / nae Theſſalonica te gaen / ende van daer over Sophia ende Belgrado op Weenen in Ooſtenrijck / doch wy wilden eerſt eenige plaetſen beſichtigen / bupten den gewoonlijcken wegh gelegen. Wy vertrocken op den negenden Maert 1676. ende wy trocken niet verder dan tot aen het Convent van Pentely;

Laetſte vertreck van Athenen.

De Heer Conſul Giraud deedt ons uptghelepde tot ſoo verre. Het is een van de grootſte Clooſters van Griechenlandt / in het ſelve ſijn meer als hondert Caloyers, welche goede inkomſten hebben. Sy betaelen / jaerlijchſch / voor ſchattinge ſes dupſent ponden honigh / voor de Nieuwe Moskée van de Sultane Moeder van den Grooten Heer / ende ſy ſenden 'er noch diergheljcke quantitept by / welcke men haer betaelt / teghens vijf Piaſters het Quintael. Sy hebben wel vijf dupſent hoven gehadt / doch jeghenwoordigh ſijn 'er niet wel ſoo veel. Wy beſaeghen haere geheele Bibliotheeck van geſchrevene Boecken. Sy hebben by nae alle de Griechſche Out-Vaders / ende een ſchoone Dionyſius Areopagita, doch wy konden de verantwoordinghe van het Chriſtendom niet vinden / welcke aen den Keyſer Hadrianus was overgegeven door den Philoſooph Ariſtides, men had ons evenwel verſeechert dat die daer bewaert wierde.

Gaſtvryheyd der Griechſche Monicken.

De Caloyers onthaelden ons alle den tijdt die wy 'er waeren / op het beſte als haer moghelijck was. Door dien het ſeer houdt was / maeckten ſy groote vperen / met drie a vier ſtroncken van Bomen te gelijck. De houde is in die quartieren ſeer doordringende ende ſcherp / voorzal als die met winden verſeldt is welche over met ſneeuw bedeckte Berghen komen / ſoo als het doenmaels deedt / hoewel men 'er ſelden ys ſiet. Wy hadden twee rocken aen / een met bont gevoederden hembtrock ende een reghen-mantel / ende de houde drongh tot op ons lichaem door als of wy by nae naeckt waeren geweeſt. Die Caloijers, wetende dat ick een Doctor was / quaemen my raedt vraeghen over haere quaelen / welche meeſt verſtoppingen waeren / ende ſwackheden in de Maegh ende in de Lever. Doch om de waerheyt te ſeggen / ick was by nae ten eynde van mijne kenniſſe / by lupden die / by nae / niet anders eeten dan Peulvruchten ende haes. Wy naemen van daer onſen wegh op Marathon, ende trocken alvorens door Giphiſſia, dat maer twee mijlen van Penteli leght; Het is een mop ende

Giphiſſia.

rede-

redelijck groot Dorp / dat by nae noch ſijn ouden naem van Cephiſſia behouden heeft. Het was in den beginne een kleyne Stadt van het Atheenſche Landt / doch by verloop van tijden ſagh men 'er niet dan een Luſthups van Herodes Atticus, van dewelcke wy hier vorens geſproocken hebben. Men ſiet noch dichte by de Moskée een oude muer van ſchoone gehouwen ſteen.

Vervolgende onſen weg door een verballen Dorp / Stamati genaemt / traeden wy af ſeven a acht mijlen aen geene ſijde van Cephiſſia, in de Vlachte van Marathon, ende quaemen in een onnoſel Dorp / ofte liever by tien a twaelf Hofſteden van Albanoiſen. Men noemt die plaetſe Urana, ende men ſoude die niet aenſien voor de oude Stadt Brauron, *Brauron.* in dewelcke de vermaerden Tempel van de Brauroniſche Diana was. Van daer tot aen Marathon is maer een half uer weeghs / wy lieten het op de Linckerhandt leggen / ende ginghen twee mijlen verder ſlapen in de ſelve Vlachte by Calivi di Chouli, welcke by na op de hant van het Moeras der Marathoniſche Velden legghen / allwaer een gedeelte der Perſianen doodt bleef / welcke des nachts nae die Bataille vluchten / welcke die plaets ſoo vermaert heeft gemaeckt / ooch was daer in vorighe tijden het Vleck Tricorythus. Daer ſijn eenighe Beecken / welcke ſich in dat Moeras ontlaſten / het welcke by nae geheel met gras ende bieſen bedeckt is welcke daer in groeyen / waer door men het voor een ſtuck hoylandt ſoude aenſien / indien men 'er niet dichte by quam. Somwijlen is het oock by nae geheel droogh. Die van Penteli houden 'er veele Buffels / welcke gaern in het waeter zijn / en 'er ſomtijdts geheele nachten blijven. De Monicken hebben 'er een Metoki, in dewelcke ſich eenighe van haer onthouden. Dit wooſt is noch overgebleven van het oude Griechſch / ende beteeckent jegenwoordigh een Hoeve die ſeecker Clooſter toekomt / om dat het als een voortplantinghe is / welcke het voornaemſte Clooſter uytſendt. Die van het oude Athenen hielden jaerlijchs een Feeſtdagh / welcke ſy Metoikia noemden / ter gedachteniſſe van dat Theſeus de twaelf Vlecken van het Atheenſche Land in de gedaente van een Gemene Beſte gebracht hadde / ende die van het platte Landt verplicht om 'er te gaen wonen / als in nieuwe Colonien.

In dit Moeras ſijn eenighe Viſſchen / ende onder andere Aelen die de dichte hebben van een mans been / welcke de Caloyers dickmaels gaen vanghen. Het gheucht in het welcke wy ſliepen / is des winters de verblijf-plaets der Albanoiſen van het Dorp Chouly, het welcke op het Geberghte leght. Pauſanias ſeght / datmen ſedert de ſlagh van Marathon, aldaer in die Velden alle nachten hoorde het gebrieſch van Peerden / ende datmen 'er ſchimmen ſagh als van menſchen die vochten / oock dat die geen welcke daer quaemen om die ſpoockſels te ſien ende te horen / ſeer van haer mishandelt wierden. Ich wil niet onderſoecken of het waerlijck ſpoocken of Geeſten waeren / en of die *Wonder ſtorie Aelen.*

dinghen niet alleen in eene inbeeldinghe beſtonden / doch dit is 'er van dat de Inwoonders der naebuerighe plaetſen ſeggen / dat ſy 'er / des nachts / noch dickmaels ſtemmen hooren / welcke ſy niet verſtaen ende die haer verbaeren. De Albanois Gouma, welcke ons hupsveſte / ſeyde dat hy dickmaels een ſtemme gehoort hadde / als van een Dron welcke ſich beklaeghde / ende dat die van hem verwijderde / als hy na de plaetſe / daer die ſcheen van daen te komen / wilde naederen.

Des anderen daeghs deedden wy een tochje van vier a vijf mijlen aen geene ſijde van de Velden van Marathon, op den Oever van den Euripus, alwaer men de Overblijffelen ſiet van een kleyne Stadt / welcke de hedensdaeghſche Griecken noemen Tauro-Caſtro ofte Ebræo-Caſtro. Hier placht de oude Stadt Rhamnus te ſtaen. Hondert ſchreden opwaerts / op een hoogte / ſietmen de overblijffelen van den Tempel der Goddinne Nemeſis, welcke vierhant was / ende veele Marmore pilaren hadde / van dewelcke men niet dan de ſtucken ſiet. Daer recht teghens over / in het Eylant Negropont, is het Dorp Diſto, ende een wepnigh laeger / nae het Suyden / in het ſelve Eylant / een Haven genaemt Porto Bufalo. Den Tempel was vermaert door geheel Griecklandt / ende Phidias hadde die noch aenmerckelijcker gemaeckt / door het Beeldt van Nemeſis, dat hy daer in ſtelde. Strabo ſeght dat Agoracritus van Paros het ſelve gemaeckt hadde / doch dat het door de wercken van Phidias niet behoefde te wijcken.

Rhamnus.

Tempel van Nemeſis.

Porto Bufalo.

Wy konden geheel niet vernemen van den Bergh ende de Grotte van den Afgodt Pan, daer de Oude ſoo veel wonderen van vertelden.

Beſchryvinghe van de Vlackte van Marathon.

De Velden van Marathon, die noch Campi Marathonii genaemt werden / hebben omtrent twaelf mijlen in den omkeer / ende beſtaen meeſt upt beboude Achers / welcke ſich van den voet van het by-geleghene Gebergh̃te tot aen de Zee toe uptſtrecken. De kleyne Reviere Marathon verdeeldt deſelve / ende dat is moghelijck het geen men in vorighe tijden Macaria noemde. Sy komt upt den Bergh Parnethes, ſtroomt nu midden door het Dorp Marathon (door het welcke wy trocken) ende ontlaſt ſich in den Euripus. Deſe plaets / welcke in de Aloude Schrijvers ſoo vermaert is / beſtaet nu niet als upt vijftien a feſtien Zeugaria ofte Hoeven van die van Athenen, op dewelcke omtrent hondert ende vijftigh Albanoiſen woonen. Men vind 'er gantſch geen teecheuen van Aloudheydt / indien men den naem maer uptſondert. Het Dorp leght drie mijlen van de Zee / ende ſeven ofte acht van Ebræo-Caſtro, het welcke over een komt met de feſtigh Stadien / die Pauſanias ſtelde / tuſſchen Marathon ende Rhamnus. Wy trocken door het Dorp Calingi, anderhalf uer van Marathon, ende door dat van Capranditi noch ſoo verre aen geene zijde / ſijnde op een hooghte geleghen / ende drie uren daer nae / met het vallen van de nacht / quamen wy te Marcopoulo, dichte by den Euripus.

Marathon.

Den volghenden dagh reden wy langhs deſelve / ende paſſeerden by Ropo,

Ropo, een groot Griechſch Dorp van meer als 200. huyſen. Dit was de oude Stadt Oropos ofte Oropus, over dewelcke die van Athenen ende Boeotia dickmaels in Oorlogh waeren / door dien die op de Grenſen lagh. Het Dorp is twee mylen van de Zee / ende ſes van Marcopoulo. Die weren aen geene ſijde trocken wy over een kleyne Revier / ſpruytende uyt het Geberghte tuſſchen Thebes ende Athenen, ick gelove deſelve den Aſopus te zijn / door dien 'er geen ander aenmerckelijck waeter is / tot aen Negropont toe. *Aſopus.*

Aen de overzijde van die Reviere / ende op deſſelfs Oever / doet ſich een groot Dorp op / dat niet veel kleynder als het vorighe is / ende dat wy voor Oropus ſelfs ſouden aengeſien hebben / ter oorſaecke van eenighe Inſcriptien die wy 'er ſaegen / onder dewelcke was het Grafſchrift van ſeecker en Aphrodiſius, Soone van Zopyrus, geboortigh van Oropos. Doch de naemen welcke gebleven ſijn ſoo aen Oropos, als aen deſe plaetſe / welcke ſy noch Sycamino ofte Scamino noemen als ſy haeſtigh ſpreecken / deeden ons bekennen dat het die kleyne Stadt van Boeotia was / welcke men in de vorighe tijden Sycaminum noemde. *Sycaminum.*

De Griecken hebben 'er veele Kercken / onder andere die geene in dewelcke wy de Inſcriptien ſaeghen / Agioi Saranda, de veertigh Heyligben / Panagia ende Agios Helias; van daer tot Negropont is den wegh maer vijf uren langh / door een vet ende vruchtbaer Land. Wy trocken door de Stadt Dramiſch, niet dan door Viſſchers bewoondt werdende / ende maer een goet uer van Negropont geleghen. Wy ſaghen 'er een Haeven die taemelijck ſchoon was / ende welcke men nu Megalo-Vathy ofte Bathy noemt / van dewelcke ook Strabo gewagh maeckt onder die ſelve naem. Daer is noch een andere genaemt Micro-Vathy, en daer op volght de Zeeboeſem in het Land van Boeotia, die ſich opdoet als een Golf, in dewelcke op alle plaetſen goede ancker-grondt is / ende dit was die beroemde Elidiſche Haeven / in dewelcke de Vloten van geheel Griechenlandt / welcke Troyen ſouden gaen belegeren / ſigh verſamelden. Daer ſijn ſeghenwoordigh geene overblijffelen van de Stadt Aulis, welcke ſeer dichte by Chalcis lagh / dat nu Negropont werdt genaemt / alwaer wy noch redelijck vroegh aenquaemen. Wy logeerden by den Heer Gioſeppe Rozzo, een Malteſer ſlaef / die 'er getrout is / ende de Bedieninghe van Conſul van de Franſſe Natie waerneemt / bemoeyende ſich ook een weynigh met de Geneeſ- ende Heel-konſte. *Dramiſch.* *Elidiſche Haeven.*

De Griecken noemen de Stadt Egripos, ſoo wel als de enghte van den Euripus, ende hier door is het ontſtaen dat de eerſte Franchen die daer ſijn gekomen / hoorende de Inwoonlinghen ſeggben / *eis ton Egripon*, het welcke beduydt te Egripos, geloofden dat ſy de plaets Negripon noemden / voeghende de laetſte Letter van het woordeken *ton* by dat van Egripon. Men behoeft dan geen andere oorſprongh van die naem te gaen ſmeden / uyt de dwaelinghe der Italianen / welcke *Dwaelinghe van ſommige perſonen.*

de Stadt Nigroponte noemen / even als of 'er een brugghe van ſwarten ſteen was / welcke van Bœotia tot in het Eylant ſtrechte.

Den Euripus is daer veel naeuwer dan erghens anders / ende als men uyt Bœotia in het Eylant wil over gaen / ſoo paſſeertmen eerſt over een ſteene Brugge van vijf kleyne boghen / die maer omtrent dertigh ſchreden langh is / ende ſich uytſtrecht tot onder een Toorn ſtaende in het midden van het waeter / ende door de Venetiaenen geboudt. Men ſiet 'er Sint Marcus noch boven de Poort ſtaen. Van den Toorn tot aen de Stadt is een ophaelende Brugghe / welcke ſchupns op ende afgaet. De eene helft van deſelve wert aen de ſijde van de Stadt / ende de andere aen die van den Toorn opgehaelt / wanneermen de Galeyen ende andere Vaertuyghen daer wil door laeten / het welcke niet gemackelijck kan geſchieden ſonder het inhaelen der riemen. Ich ſal hier nae van de Enghte ende van ſijn Ebbe ende Vloedt ſpreecken / van dewelcke ich u een getrou ende net verhael ſal geven / nae dat ich u iets van de Stadt Negropont ſal verhaelt hebben.

Brugge over den *Euripus*.

De omringh van de Mueren is omtrent van twee mijlen / doch daer ſijn meer huyſen ende Inwoonders in de Voor-Steden / daer de Chriſtenen woonen / als in de Stadt / beſeten door de Turcken ende de Joden. De Turcken hebben 'er twee Moskéen binnen / ende twee buyten / daer de Kercken der Griecken zijn / ende alle de Inwoonders moghen omtrent een getal van vijftien duyſent uyt maecken / onder dewelcke ſeven ofte acht huysgeſinnen van Franchen zijn / gelijck ook eenighe ſlaven op de Galeyen / die ſich daer een gedeelte des jaers ophouden. Van Geeſtelijcke Franchen waeren 'er doen geene / als den Pater Adſtringent ende een ander / welcke ons ſeer beleefdelijck ontfinghen. De Stadt is van de Voorſteden geſcheyden door een grote ſteyle afgaende gracht / ende dat alles op een vlacken en evenen grondt.

Beſchryving van de Stadt *Negropont*.

Het Serrail van den Capitan Baſſa, het welcke op den Euripus ſijn uytſichten heeft / is verciert met Galeryen ende Wandelarpen van root gevernist hout. Hy commandeert over geheel Bœotia, ende in ſijn afweſen doet het ſijn Kiaja ofte Lieutenant / welcke noch een onder-Kiaja heeft. Daer is ook een Bey die eenighe inkomſten heeft / voor dewelcke hy een Galeye onderhoudt. Het Paleys van Achmet Baſſa, broeder van den Capiteyn Baſſa, is in de Stadt / ende het was het ſelve van den Baylo ofte Provediteur van Venetien. Men ſiet 'er noch overwelfde Kelders / door dewelcke de Provediteur, die de plaets commandeerde doen Mahomet de tweede die innam / ſich dachte te ſalveren / doch den Grooten Heer / die verſpieders in de Stadt hadde gehadt / deedt hem vatten ende wredelijck doden. Eene van ſijne dochters / welcke volmaechtelijck ſchoon was / liet ſich liever door een poignaert doorſteecken / als door den Sultan liefhoſen. Ich vondt op de plaets op een Pilaer / een Inſcriptie van het jaer van 1273. welcke ſpraeck van een Capelle van Sint Marcus, geboudt door de ſorghe van

Stantvaſtigheyt van een Venetiaenſe Jouffrouw.

den

den Baylo Miliani ende ſijne twee toeghevoeghde Raeden / Michael de Andro ende Pietro Navayer. Ick vertoonde het afſchrijft daer van aen den Provediteur van Zanten, op mijne wederkomſte / welcke van het geſlacht der Navayers is / welcke mp ſeer daer vooz bedanckte.

Daer is niet vermaeckelijcker als de Merckdaghen te ſien / welcke alle Sondaeghen gehouden werden. De Boeren van een gedeelte van Boeotia ende van bp nae het geheele Eplant komen dan in de Stad van Negropont, in een ſeer groot getal / als op een jaermerckt / waer dooz den leeftocht daer ſeer goeden koop is. Het pont ſchapen vleeſch gelt 'er noch geen ſtuyver van onſe munt / het Gepten vleeſch ſes deniers ende de viſch een blanck of een wepnigh meer. Men heeft een Condyri Wijn vooz dzie Aſpers, het welck omtrent op een ſtuyver de kan uptkomt Lyonſche maet. De Confituren van Quëen / Peeren / ende Amandelen in gekoochten Wijn / welcke daer beter is als ergens anders ter Werelt / koſten 'er maer twee blanchen het pont.

Merckdaeghen te *Negropont.*

Goedt koop leeftocht.

Wat belanght de Ebbe en Vloedt van den Euripus, waer van ick belooft hebbe te ſullen ſpzeechen / die ſijn ſeecker de wonderlijckſte ſaecken des Werelts. Ooch ſeghtmen dat Ariſtoteles ſich upt ſpijt daer in verdzonck / om dat hp de oozſaech daer van niet konde beſeffen / ende dat hp ſich daer in werpende deſe woozden ſpzach; Aengheſien ick u niet begrijpen kan / ſoo begrypt ghp mp. Ick gelove ſeer lichtelijck dat dit verdicht is / want wp hebben ſeeckerder Hiſtorien / die ons ſijn doodt anders verhaelen. Men moet evenwel bekennen / dat die bovengewone Ebbe ende Vloedt een afgront ende een klip vooz de reden is / want die geſchiet in een Enghte van de Archipelago, dat nerghens anders geen Ebbe of Vloedt heeft. De beweeginghe van het waeter komt ſomwijlen over een met die van den Oceaen / doch op andere tijden heeft het die tot veertienmaelen toe / gelijck ghp dooz het volghende verhael ſult ſien / het welck ick hebbe bevonden over een te komen met het geene alle de Inwoonders daer van weten / het welck den Pater l'Adſtringent mp ooch heeft beveſtight. Den Euripus had deſelve bewegingh als den Oceaen / in die twee daeghen / op dewelcke wp 'er waeren / ende het waeter liep van ſes tot ſes ueren / dan nae het Noozden ende dan nae het Supden. Doch ſijnde overtupght dooz het geen ick daer ter plaetſe verſtaen hebbe / ſoo wil ick niet doen als du Loir, welcke in het verhael van ſijne Reyſen verſeechert / dat de Vloedt ende de Ebbe van den Euripus, niet verſchilt met die van den Oceaen / op dat hp het op den tijdt doen hp 'er was alſoo had bevonden. Gyllius, die de Beſchrijvinghe van Conſtantinopolen gemaecht heeft / ſeght in dat ſelve Boeck / dat hp nae die ſaech wilde verneemen ſoo drae hp te Negropont gekomen was / ende dat men hem verſeechert dat den Euripus twee verſchepde bewegingheh hadde. Dat hp ſomwijlen liep als den Oceaen / en dat hp op andere daeghen meermalen veranderde / doch dat 'er eenighe Turcken overquaemen / wanneer hp ſich wilde

Fabel van de doodt van *Ariſtoteles.*

Loop van den *Euripus.*

Misſlag van *du Loir.*

wilde informeren van die daeghen / op dewelcke hy meer bewegingen hadde / die hoorende dat hy sich van de bysonderheden des Lands wilde laten onderrichten / met dreygynghen riepen dat hy een Verspieder was / waer op sich noch andere vergaederden / het welcke hem deedt vertrecken / uyt vreese dat hem hier uyt eenighe moeyte mochte ontstaen. Aldus is dat tot nu toe verborgen gebleven / als wanneer den Eerwaerdighen Pater Babin, een Jesuit die seer geleert ende curieus is / ende twee jaeren te Negropont gewoont heeft / ons daer van met een seer naeukeurigh verhael beschonck / in een brief geschreven aen de Heer Abt Pecoil Canonick van S. Justus te Lyons, welcke seer ervaeren is in de Griecksche taele ende andere goede letteren. Hy heeft de goedtheydt gehadt van my deselve mede te deelen / ende ick wil 'er het gemeen niet van beroven. Ick moet 'er alleen by voeghen het geen den Pater l'Adstringent my geseght heeft daer geremarqueert te hebben / dat is dat wanneer het vloedt ende het waeter rijst nae een ende deselve zijde / men in het naeuwste van den Euripus dickmaels bevindt / dat het in een quartier ofte half uer niet rijst / hoewel het blijft lopen of vloeyen / ende dat het aldus dickmaels tweemaelen ophlimt in een ende deselve Vloedt / ende dat hy voor de rest geen veranderinghe had bevonden als de Son in Aries ofte in Libra was / dat is als dagh ende nacht / in de Lente of in den Herfst even langh waeren. Die geen welcke op de Molens wonen die op dat waeter leggen / verseecherden ons deselve saeck / van de twee onderscheydene bewegynghen van den Euripus, als nae de daeghen van des Maens ouderdom.

Ick heb sedert eenighen tijdt brieven van den Eerwaerdighen Pater Babin ontfangen / door dewelcke hy my veel aenmerckingen / op de Ebbe en Vloedt van den Euripus belooft / als wel die geene sijn die ick u hier van hem geef. Doch door dien de afghelegenheydt der plaetse ende sijne bestigheden die sijn voornemen konnen voor een gerupmen tijdt doen uytstellen / soo wil ick daerom het gemeen sijne eerste gedachten daer over belent maecken / terwijl ick verwachte dat ick u de tweede sal konnen geven / als hy my die sal hebben mede-gedeelt / nevens andere Remarques op het Eylandt Negropont, op de seden der Inwoonders / ende een onderzoeck dat hy ons daer boven doet hopen van de Vroucolacas, ofte de valsche Verreesene onder de Griecken / dat een seer naeukeurigh stuckje sal zijn / van het welcke een ander Pater, welcke hy eenighe Memorien daer van hadde gegeven / iets heeft doen dencken.

AEN-

AENMERCKINGEN
OVER DEN
VLOEDT ENDE EBBE
VAN DEN
EURIPUS.

Begrepen in een brief
AEN DEN HEER
ABT PECOIL.

MYN HEER,

Ick sondt u over eenigen tijdt een kleyn verhael raeckende de Vloedt ende Ebbe van den *Euripus*, en het goede onthael, dat ghy aen het selve gedaen hebt, heeft my bewoghen de handt daer noch eens over te laeten gaen, ende eenighe bysonderheden daer in te veranderen, nae dat ick, met meer opsicht, den loop van dat waeter aengemerckt, en my naerder van de waerheyt hadde laeten onderrichten. Ick voegh 'er oock eenighe nieuwe Aenmerckinghen by, op dat de leergierige de natuer van den *Euripus*, door het lesen van dit schrift, beter moghe begrijpen, als wel door het doorblaederen der oude Schryvers, welcke niet dan een gedeelte te boeck hebben gestelt, van het geene ick gesien hebbe, den tijdt van twee jaeren aen den anderen, in dat verscheydentlijck vloeyen ende ebben.

Hoewel de *Euripus* ons de onstantvastigheyt verbeelt, soo heeft hy evenwel dat voordeel, geen soo aenmerckelijcke veranderinghen geleden te hebben, als wel andere saecken die ons door de Oude Schryvers werden verhaelt, gelijck 'er sijn de Aaloutheden van *Smyrna*, de Heerlijckheyt van *Athenen*, den loop van de Revieren *Xantus*, *Simois*, *Meles*, de *Iliſſus* ende veele andere vermaerde stromen, die niet meer in den staet sijn waer in men die voormaels sagh, of ten minsten die ons niet sodanigh schijnen, als de Historie ende Landtbeschryvers ons die verbeelden, sijnde die Aaloutheden geruineert, of door den brandt, gelijck te *Troyen*, of door Aertbevinghen, als te *Smyrna*, of door de Oorlogen, als te *Athenen*, ende sijnde het waeter van die Revieren moghelijck op verscheyde plaetsen afgeleydt, ende in veele beecken verdeelt, want men verseeckert ons, dat sy in vorighe tijden seer heerlijck stroomden.

Doch de *Euripus* is ſodanigh als hy altoos geweeſt heeft, ende hoewel de oude Stadt *Chalcis*, op dat waeter legghende, verwoeſt is, ende verandert in die geene welcke men nu *Negropont* noemt, van dewelcke het nu de mueren ende Caſteel beſpoelt ende bevochtight, ſoo is het doch evenwel in den ſelven ſtaet gebleven, in weerwil van alle de veranderinghen in ſoo veel eeuwen voorghevallen, ende van de Aerdtbevinghen, welcke dickmaels genoegh in *Bœotia* ende *Eubéa* voorvallen, welcke beyde het met ſijne baeren beſtroomt, ſonder datmen onderſtaen heeft het te ſluyten, ende ſijn loop op te houden door een Dijck, dat gemackelijck ſou te doen zyn, voeghende het Eylandt *Negropont* aen het vaſte Landt van *Bœotia*, want die ſijn van malkanderen niet geſcheyden, dan door een kleyne Brugghe van hout, ende een andere van ſteen, tuſſchen welcke twee een Toorn ofte kleyn Caſteeltjen is, ſijnde door de Venetianen gemaeckt, op een Rotſe welcke in het midden van die Enghte is, ſiende men noch hare gevleugelde Leeuwen van Marmor boven de Poorten ende op de Mueren.

Ghy ſult u moghelijck verwonderen, ende geloven dat ick mijn ſelven teghenſpreeck, als ick anders van den *Euripus* handele, dan ons die de oude Schrijvers hebben voor ooghen geſtelt, nae dat ick alvorens voor vaſt hebbe geſteld dat deſelve geheel geene veranderinghe is onderworpen geweeſt. Doch ick hebbe deſe teghenwerpinghe alreede beantwoordt, als ick ſeyde dat de oude Hiſtorie ende Landt-Beſchrijvers, in haere wercken maer een gedeelte hebben verhaelt van het geene van die ſaecke is, het ſy dat ſy die noyt geſien hebben, ende ſpreeckende ſy volghens het verhael dat men haer daer van hadde gedaen, of wel dat ſy die niet met aendacht ende op verſcheyde tijden betracht hebben, nae de Quartieren der Maene ende de verdeelinghen des Maendts, ſoo als ick dickmaels gedaen hebbe, ſonder my te binden aen het geene men my ſeyde, hoewel ick daer door overeenſtemde met die geene welcke deſelve opmerckinghen met my waernaemen. Ick hebbe daer over geſproocken met de Turcken ende de Griecken, die ſorghe draegen voor de twee Molens welcke op die Enghte legghen. Niemant kan daer van beter onderricht ſijn dan ſy, door dien de Raeden dan aen de eene zyde, ende nu weder aen de andere draeyen, nae het vloeyen ende ebben des waeters, het welcke ſy vijftien jaeren hebben bygewoont, te weten van die tijdt af dat de Molens daer geſteldt zyn. Siet hier dan het geene ick geremarqueert hebbe, het welck oock met het verhael dat ſy my deedden over-een komt.

De *Euripus* is een Enghte in de *Egeïſche Zee*, ſoo naeuw ende van ſoo weynigh breedte, dat 'er naeuwlijcks een Galeye kan paſſeren, door een Brugghe welcke daer over ſtreckt, tuſſchen het Caſteel ende den Toorn van *Negropont*. Die Enghte waer over de Brugghe leght, werdt niet alleen *Euripus* genaemt, maer oock alle het waeter dat ſich aen beyde de zijden, tot tien a twaelf ueren wijdt uytſtreckt, alwaer den boeſem breder

breder zynde, soo is'er den onstantvastighen loop oock soo baerblijckelijck niet te bemercken, als wel aen den voet des Kasteels. Het geheele begrip daer die gaen ende komen te sien is, leght tusschen het vaste Landt van *Bœotia* ende het Eylandt *Eubéa*, nu *Negropont* genaemt, nae de voornaemste Stadt van dat groote Eylandt, waer uyt het spruyt dat sommighe Schrijvers het den naem van *Euripus Euboïcus*, ende andere die van *Euripus Chalcidicus* geven, van de oude Stadt *Chalcis*, dichte by de ruïnen van dewelcke gebout is die geene welcke wy nu *Negropont* noemen, en welcke de Griecken den ouden naem van *Euripus* geven, ofte wel een weynigh bedorven, *Egripor*.

In die tien a twaelf ueren aen beyde de sijden vindtmen veele kleyne Golven, in dewelcke men door het rijsen ende daelen van het waeter, de verscheydentheyt van de Vloeden ende Ebben kan bespeuren.

Den loop van den *Euripus* moet aenghemerckt werden op verscheyde tijden. Daer sijn achtien ofte negentien daeghen in yder Maent, ofte om beter te segghen in de tijdt dat de Maen sijn loop volvoert, in dewelcke hy gereguleert is, ende elf andere daeghen in dewelcke hy ongereguleert is. Dit is de uytdruckinghe van dewelcke men sich te *Negropont* bedient, om dat geduerighe wonder der Natuere uyt te drucken.

Hy is in sijn kracht, of, om het beter uyt te drucken, gereguleert, beginnende van de drie laetste daeghen voor de Nieuwe Maen tot den achtsten van deselve Nieuwe Maen toe, ende hy wort gedereguleert op den negende, blijvende sijn loop alsdan onstantvastigh ende ontsteldt tot den dertienden incluys. Den veertienden hersteldt hy sich weder, ende krijght sijn oude krachten, doch hy werdt weder ontsteldt van den een ende twintighsten tot den ses ende twintigsten incluys als voren, gelijck men beter sal konnen vatten door de volghende Taeffel.

Taeffel der gereguleerde ende ongereguleerde daeghen van den Vloedt ende Ebbe van den Euripus *nae die van de Maen.*

Nieuwe ☉ Maen	1.	Gereguleert als den Oceaen.	
	2.	Gereguleert.	
	3.	Gereguleert.	
	4.	Gereguleert.	
	5.	Gereguleert.	
	6.	Gereguleert.	
	7.	Gereguleert.	
Eerste ☽ Quartier.	8.	Gereguleert.	
	9.	Ongereguleert.	Van 12. 13. of 14. Vloeden ende soo veel Ebben.
	10.	Ongereguleert.	
	11.	Ongereguleert.	
	12.	Ongereguleert.	
	13.	Ongereguleert.	

14. Gereguleert.
Volle ○ 15. Gereguleert.
Maen. 16. Gereguleert.
17. Gereguleert.
18. Gereguleert.
19. Gereguleert.
20. Gereguleert.
21. Ongereguleert.
Laetſte ☾ 22. Ongereguleert. } Vloedt ende
23. Ongereguleert. } Ebbe als
24. Ongereguleert. } boven.
25. Ongereguleert.
26. Ongereguleert.
27. Gereguleert.
28. Gereguleert.
29. Gereguleert.

Aldus ſijn 'er in yder Maen elf ongereguleerde daeghen, ende achtien ofte neghentien andere in dewelcke hy gereguleert is. Hy is dan ongereguleert van het eerſte Quartier af, wanneer hy begint te ſeylen, tot omtrent de volle Maen, ende van het laetſte Quartier af, wanneer hy weder begindt te ſeylen, het welck is op den drie ende twintighſten, op dewelcke den *Euripus*, die de ſwackheyt van de Maen gewaer wort, deel in deſelve neemt, het welcke oorſaeck is, dat den loop daer van, geduerende die daeghen, is geſteld als de herſſenen van een menſch die dwaes is ende bewoghen werdt als een bal in een Kaetsbaen, ſijnde de koorde die in het midden hanght, in den *Euripus*, de Brugghe, ende de gaeten, de Venſters ende de Galeryen werden verbeelt, door alle de kleyne Golfen, die aen beyde ſijden van het Canael zijn, in dewelcke de Natuere met dat waeter ſpeelt.

Geduerende de ongereguleerde daegen, heeftmen in een Etmael, dat is in vier of vijf ende twintigh ueren, elf, twaelf, dertien, jae ſomtijdts veertien Vloeden ende ſoo veel Ebben, ſoo als ick ſelfs geobſerveert hebbe, ende my oock is verſeeckert door die geen welcke daegelijcks op de Molens zijn, en die de raden een andere Cours ſien nemen, nae den verſcheyden loop van dat waeter. De Vloet komt dan niet alleen ſeven mael, ſoo als de Oude geſchreven hebben, maer veel meer.

Ick heb eens anderhalf uer op de Molen geweeſt, die onder het Caſteel leght, en ick ſagh den loop des waeters drie maelen veranderen, hoewel den windt redelijck ſterck was. Ick heb ſulcks oock dickmaels bemerckt, ſijnde in de Haven, op Franſſe Barcken, alwaer ick ſoo lang bleef als ick wilde, om die verſcheyde beweginghen der Zee, met meer vryheydt, te ſien, hoewel men het daer ſoo gemackelijck niet beſpeuren kan, door de breedte des Haevens.

Als

Als den loop van den *Euripus* gereguleert is, heeft hy dat gemeen met den Oceaen ende met de Golf van *Venetien*, geduerende de andere achtien ofte neghentien daeghen, dat hy in vier a vijf ende twintigh ueren, maer tweemaelen Ebbe en Vloedt heeft, welcke alle dagen een uer laeter komen, als in den Oceaen, waſſende het waeter ſes ueren, ende vallende oock ſoo langh, ſoo wel des ſomers als des winters, en het ſy het hardt waeyt, of ſtil weder is. In de ongereguleerde daeghen waſt het waeter omtrent een half uer, ende het valt drie quartiers uers.

Alle de gereguleerde Getijden van den *Euripus*, verſchillen evenwel noch in twee dinghen met den Oceaen, want het waeter verheft ſich gemeenlijck in de Vloedt maer een voet, ende ſelden twee, daer den Oceaen ſich verheft tot op de hooghte van acht *Cubitus*, gelijck in de Haevenen van Bretagne, hoewel het in de *America* niet hogher komt als in den *Euripus*.

Ten tweeden, heb ick 'er dit onderſcheydt in beſpeurt, dat het waeter, wanneer het valdt, ſich in Zee begeeft, gelijck het, in tegendeel, ſich verheft, ende het Landt meer bedeckt, als het waſt; In den *Euripus* gaet het op een andere wijſe, want het waſt als het waeter nae de Eylanden van de *Archipelago* loopt, daer de Zee wijder is, ende het valt wanneer het nae *Theſſalien* toeſchiet ende ſijn loop neemt door de enghte, welcke de Galeyen paſſeren, om nae *Theſſalonica* te gaen, om des te eerder ende met veyligheyt te *Conſtantinopolen* te komen.

Tuſſen het waſſen en vallen van het waeter, is een kleyne ſtilſtandt, wanneer het water ſtil ende onbeweeglijck ſtaet, ſoodanigh dat vederen ende kaf ſich daer op niet bewegen, ſoo 'er geen windt is.

Wilmen nu de reden vraeghen waerom den *Euripus* op geſeyde daeghen gereguleert is, ende op de andere ongereguleert, ſoo ſal ick uytſtellen te antwoorden, tot dat men my eerſt ſegghe, waerom de ſpringhvloeden, in eenighe Haevenen, als by voorbeeldt te *Dieppe*, twee ofte drie daeghen, nae de nieuwe ofte volle Maen komen, waerom ſy toenemen met de Nieuwe Maen, als wanneer die minder kracht heeft, ende waerom ſy minderen als de Maen in ſterckte toeneemt. Waerom in ſeeckere Zee van Indien het waeter vijftien daeghen waſt, ende weder ſoo langh valt. Waerom in de Haevenen van *Cambaya* de ſpringhvloeden met de volle Maen komen, ende in de Haeven van *Calecut*, die niet ſeer veel van de andere verwijdert is, met de nieuwe. Aldus ſien wy in die Hooft-ſtoffe veele wonderen, van dewelcke wy geene redenen konnen geven, en welckers oorſaecken het ons niet mogelijck is, wel te onderſcheyden. GODT heeft het geheym van die verborghentheden voor ſich ſelven behouden, op dat wy ons te meer over ſijne machs ſouden verwonderen, ende ons met den Koninglijcken Propheet te doen bekennen, dat Hy ſoo veel wonderen in de Zee doet ſien, als in eenighe andere ſijne Schepſelen, ende dat die verheffingen t'eenemael wonderlijck zijn.

Het is van meer gewichte de gevoelens, der oude Schrijvers, nopende den loop van den *Euripus*, over een te brenghen, waer over meer verſchillen zijn, als dat waeter verſcheyde beweginghen heeft. *Antiphilus*, van *Byzantien* geboortigh, ſeght in een Grieckſch *Epigramma*, dat den *Euripus* ſes Vloeden ende ſoo veel Ebben heeft. *Strabo*, *Plinius*, *Suidas* ende veele andere houden ſtaende, dat die Vloedt ende Ebbe ſeven maelen geſchiedt. *Pomponius Mela* is naeder aen de waerheyt, ſeghende dat ſulcks veertien maelen voorvalt, hoewel het uyt ſijne woorden ſchijnt dat hy wil ſegghen, dat den *Euripus* altoos veertien maelen in vier ende twintigh ueren vloeydt ende ebt. Sie hier hoe hy 'er van ſpreeckt in ſijn tweede Boeck, op het ſevende Capittel. *Mare rapidum & alterno curſu, ſepties die & ſepties nocte, fluctibus invicem verſis, adeo immodice fluens, ut ventos etiam & plenis velis navigia fruſtretur.* Dat is: De Zee ſtroomt daer ſeer ſnel, dan aen de eene zyde ende dan aen de andere, ſeven malen des daegs, ende ſoo veel reyſen des nachts, keerende de ſtromen weder daer ſy eerſt van daen quaemen, met ſodanighen ſnelligheydt, dat de windt haeren loop niet kan wederhouden, en dat ſy de Schepen met volle Seylen beletten op te komen. *Seneca* ſchijnt van het ſelve gevoelen te ſijn in een van ſijne Treur-ſpeelen, alwaer hy op de volghende wijſe ſpreeckt.

Euripus *undas flectit inſtabilis vagas,*
Septemque curſus flectit, & totidem refert,
Dum laſſa Titan mergat Oceano juga.

Men kan hier uyt gemackelijck oordelen, dat hy die ſeven Vloeden ende Ebben maer reeckent tot op den onderganck der Sonne. Oock is het hier niet als onder den *Polus Arcticus* ofte de Noorder Pool ende in de Indiſche Zee, alwaer men regulierlijck twee Getijden des daegs heeft, ſonder dat ſulcks des nachts geſchiedt; of als in de Perſiſche Zee, daer het maer des nachts voorvalt, want de beweginghen van den *Euripus* geſchieden des nachts ſoo wel als by dagh. Het ſchijnt oock dat *Plinius* wil ſegghen, dat 'er de Vloedt ende Ebbe, ſeven maelen des daeghs, ende ſoo veel keeren des nachts voorvald, hoewel hy ſich niet klaerlijck genoegh uytdruckt, in de volghende termen. *Quorundam Æſtuariorum privata natura eſt, velut Tauromitani ſæpius, & in Eubœa ſepties die ac nocte reciprocantis.* Dat is: Daer ſijn Getijden, welcke een byſondere Natuere hebben, als die van de Tauromeniers, daer die dickmalen veranderen, ende die van *Eubéa*, alwaer het ſeven maelen des daeghs ende des nachts geſchiedt.

Titus Livius meent de waerheydt beter gevonden te hebben dan alle de andere. De Euripus, ſeght hy, *heeft geen ſeven gereguleerde Vloeden ende Ebben op een dagh, ſoo als het geruchte daer van loopt, doch die ſtroomt, dan aen de eene ende dan aen de andere zijde, gelijck als de wint ende even als een Beeck, die van de ſteylte eens berghs afſchiet.* Dit paſt genoegh-

genoeghſaem op de ongereguleerde daeghen, doch hy bedrieght ſich als hy daer by voeght dat 'er geen quaeder Haeven is als die van *Chalcis*, ter oorſaecke van de ſtromen, want dat vloeyen ende ebben, doet de Schepen gantſch niet beweghen, die plaets genoegh hebben om het buyten den loop van het Getijde te ſetten, het ſy in de grote Haven, welcke door de mueren van de Citadelle bedeckt werdt, of wel in die welcke aen de andere ſijde van de Brugge is, ſoo als ick ſulcks geremarqueert hebbe in het jaer 1669. wanneer de Turckſche Armade te *Negropont* overwinterde.

Alle die gevoelens en ſtrijden ſoo ſeer niet met malkanderen of men kan die wel over een brenghen, door dien alle die Schrijvers de waerheyt geſeght hebben, doch evenwel maer een gedeelte daer van. Sommighe hebben die bemerckt, als de kracht des windts, den loop des waeters belette, waer uyt het ſpruyt dat ſy die beweginghe maer ſes ofte ſeven maelen geſien hebben. Andere hebben die niet geſien als op de ongereguleerde daeghen. Wat de hedensdaeghſche Schrijvers betreft, welcke ſegghen dat de Oude met ons geſpot hebben, ende fabulen verhaelt nopende den *Euripus*, door dien 'er niet bovengewoonlijcks voorvalt dan het geen in den Oceaen of Golf van *Venetien* geſchiet, ick achte dat die ſoo lichtvaerdigh oordelen, als ymant ſou doen, welcke een Zy-worm ſiende als die in een Uyltjen verandert is, ſoude ſpotten met die geene die het den naem van een worm gaeven. Op die ſelve wijſe ſijn 'er verſcheyde ſaecken in de Natuere, welcke op verſcheyde tijden willen aenghemerckt zijn, ter oorſaecke van de veranderinghen welcke ſy onderworpen zijn, onder dewelcke de *Euripus*, ſoo als wy geſien hebben, een van de voornaemſte is. Men kan ſegghen dat die is als een koortſe, welcke ſijne aenneminghen, verdubbelinghen ende toevallen heeft.

Voor de reſte is het Eylandt van *Negropont* overvloeyende van koorn, wijn, ende andere ſoorten van vruchten. Men ſiet 'er hoge Bergen, welcke ſes maenden jaerlijcks met ſneeuw bedeckt zijn, een groote menigte Dorpen ende een Stadt *Cariſtos* genaemt, van dewelcke *Homerus* gewagh maeckt. De Italianen noemen die *Caſtel-roſſo*, ende de Françoiſen *Château-Roux*. Deſelve is nu een Fortereſſe der Turcken, onder dewelcke haere Galeyen ſich dickmaels vertrecken. De Stadt *Negropont*, hoewel kleyn, is redelijck ſterck ende wel van geſchut voorſien. Daer ſijn ſchoone Waeterleydinghen, welcke het waeter van drie ueren daer van daen in de Stadt brenghen, uyt ſeeckere welle. De Voorſteden, in dewelcke wy zijn, ende alwaer het Quartier der Chriſtenen is, ſijn grooter als de Stadt, ende ick ben altoos met alle oprechtigheydt

MYN HEER,

U nederighſten ende gehoorſaemſten Dienaer

JACOBUS PAULUS BABIN van het geſelſchap van JESUS.

Den

Vertrek van *Negropont* ende komste te *Theben*.

Den 16. Maert quaemen wy van Negropont te Theben in ses ueren tijdts / hoewel de weghen quaedt waeren / ter oorsaecke van den reghen; dese twee plaetsen legghen maer vijftien a sestien mijlen van den anderen. Omtrent ter halver weghen laetmen op de lincker hand drie Dorpen Spahides genaemt / ende een mijl van Theben het gehucht Chorowaywoda.

Den 17. trocken wy door den selven wegh die wy gehouden hadden als wy nae Athenen reysden / doch wy lieten Livadia aen onse lincker handt / ende sliepen te Turcochori, aen de Noordt-sijde van den Bergh Parnassus, alwaer een Caravane is. Eermen daer komt / passeertmen drie kleyne Revieren / welcke in een stroomen / ende sich in het Copaïdische Meir ontlasten / het welcke men nu het Meir van Livadia ofte Tepoglia noemt. Een van die Revieren is de Cephissus, welcke sijn oorspronck heeft by Lilæa. Het schijnt evenwel dat Turcochori voor desen een aenmerckelijcke plaetse is geweest / want men siet 'er veele stucken van Colommen ende oude Marmor-steenen. Het werdt by nae niet als door Turcken bewoont / ende buyten het Dorp is een Capelle voor de Griecken. Door dien wy nu desen wegh genomen hadden om te Boudonitza te komen / ende van daer te Zeython ende te Larissa, soo verstonden wy dat de sneeuw soo hoogh was / datmen 'er niet konde passeren / als met groot gevaer / ende wy saeghen muyldrijvers van Athenen, welcke seep op haere beesten hadden om te Zeython te brenghen / welcke weder te rugghe trocken / nae dat sy acht daeghen hadden gewacht / of moghelijck den wegh bequaem wierde.

Turcochori.

Dit deed ons aenstonts andere mesures nemen / ende door dien ick / met ongheduldt verlanghde weder in mijn Vaderlandt te keeren / soo besloot ick op de Golf van Lepanthe scheep te gaen / om hoe eer hoe liever te Zanten ende van daer te Venetien te komen. Mijn Reysgesel was / hier in / met my niet van het selve gevoelen / segghende dat hy niet wilde waeghen op de Zee te gaen / voor de Lente gekomen was / en dat hy noch wat in het Landt wilde blijven / sodanigh dat ick / met groot leetwesen / van hem moeste scheyden.

Hy vertrock dan van Turcochori met Joanaki, ende willende het Land wat beter op sijn gemack besien / besichtigde hy den uytloop van het Meir van Livadia, het welcke sich in den Euripus ontlast / soo als ick elders geseght hebbe. Sy sliepen dien nacht in het huys van eenighe Albanoysen, ende hebbende gehoort dat sy raedtsloeghen / wat sy met seecker gestolen Peert souden aenvanghen / soo vertrocken sy des morghens vroegh / uyt vreese dat haer het selve ofte ergher mochte te beurt vallen / wetende dat sy onder handen van Rovers waren. Hier nae ginghen sy de Stadt Talanta besichtighen / welcke op den Oever van den Euripus leght / ende sy vonden 'er eenighe teeckenen van Aalouthedeu. Deselve leght by een kleyn Eylandt / voor desen Atalanta genaemt / waer van het den naem heeft gekreghen. Van daer / des anderen

De Reysiger scheydt van sijn Medtgesel.

Talanta.

anderen daeghs / het Land van Theben doorr-rijdende quaemen ſy aen den voet van den Bergh Helicon, jegenwoordigh Zagara genaemt / alwaer ſy de overblijffelen vonden van de Stadt Theſpiæ, ende een Inſcriptie die 'er den naem van draeght / geleghen een mijl van het Dorp Neochori, ende vier van Erimo-Caſtri. Den volghenden dagh paſſeerden ſy door het Landt van de oude Plateënſen, alwaer veele Dorpen ſijn die noch Platana genoemt werden / ende ſy ſliepen in de Vlackte van Eleuſis, van waer ſy te Athenen quamen. Mijn Reysbroeder trock drie weecken daer nae over Zanten nae Venetien, nae dat hy noch Cabo Colonne ende de Haeven van Rafty hadde beſichtight.

Wat my belanght / ick vertrock van Turcochori, met mijn Droguemen ofte Tolck Mourati, ende ick quam / in drie ueren / te Daulia, voor deſen Daulium genaemt / geleghen ten Noordt-Weſten aen den voet van den Bergh Parnaſſus, vijf ofte ſes mijlen van Livadia. Het is een Dorp beſtaende upt omtrent vijftigh a ſeſtigh huyſen / men ſiet 'er de Overblijffelen van eene klepne Forteresſe / welcke op een hooghte lagh. Daer ſijn drie of vier Kercken voor de Griecken / ende een Turckſche Moshée / ende binnen het Dorp ſelve / ſpruyt upt een Rotſteen / de eerſte Reviere / welcke wy gepaſſeert hadden / ſoo als wy nae Turcochori reysden / welcke die van het Land den naem van Mauroneri geven / het welcke ſwart waeter geſeght is. Dit is bupten twijffel de Reviere Melas, welcke ſich / volgens het ſegghen van Strabo, in de Cephiſſus ontlaſte / ooch is het woort Melas ſwart geſeght. Twee ueren daer van daen quaemen wy aen het Dorp Diſtomo, het welck omtrent vier mijlen van de Zee legh / alwaer ick voorraet van Wijn op deedde om Scheep te gaen / ende wetende dat 'er een Barck / in de naebuerighe Haeven van Aſpropitia was / welche dien avondt nae Lepanthe ſou ſeylen / ſoo begaf ick my derwaerts / ſonder tijdt te verlieſen. Ick vondt 'er een Atheenſch Coopman / welcke te Talanta woonde / ende die mede nae Zanten ende Venetien wilde / met dewelcke ick ooch kenniſſe maechte. Ick ſondt Mourati van daer weder te rugghe / welcke my getrouwelijck hadde gedient / en my nu niet meer nodigh was.

Daulium.

Mauroneri.

Melas.

Diſtomo.

Dien avont liep de windt om / ſoo dat wy niet vertrecken konden. Ick quam in den duyſter in de Barche / en viel in het waeter / door dien de planck niet vaſt genoegh geleght was / het welck in dat houde ſaiſoen niet ſeer aengenaem was / doch ick leedt daer door niet veel ongemack / gaende my droghen / by een goet vyer / dat onſe Matroſſen / op het ſtrant / hadden aengeſtoocken / ende hebbende my daer op wel doen decken / bracht ick den nacht werm genoegh over. Die ſelve windt verplichte ons / om den gehelen volghenden dagh / in de Haven van Aſpropitia door te brenghen / welcke beſtaet upt een klepnen inham / aen den Bergh Helicon geleghen.

Den Autheur valt in het waeter.

De Haeven Aſpropitia.

Komste te *Lepanthe.*

Den negentienden Maert / vertrocken wp / met een goeden wind / welcke ons te Lepanthe brocht / op den avont van die selve dagh / alwaer ick weder mijne hupsvestinghe nam / by den Heer Samuel Salomon. Doch door dien het ten tijden van het Joodtsche Paesch-Feest was / en dat de Joden dan geen gehevelt brood in haere hupsen willen dulden / soo gaf hy aen de Heer Michaël Mercantado, Koopman van Talanta ende aen my / ons quartier in een loots die van sijn hups was afgeleghen / alwaer wy onse eygene Keucken hielden. De voorraet van mijn Reysbroeder was haest verbaerdight / door dien / het in de Vasten der Griecken zijnde / hy by nae niet nuttigde / dan brood ende Olijven; Wat my belanght / ick hadde boven dat niet / dan eenighe gesouten Sardijnen / sijnde daer anders geen Visch te koop. Het was doen een seer ongemackelijcke tijdt om te repsen / want men vindt dan noch vleesch noch visch / door dien de Turcken sich genoeghen met rijs ende Coffie / steeckende daer by / somwijlen / eenighe oude schapen de keel af / ende wat de Griecken belanght / deselve nuttighen / in de Vasten / niet dan Aerdt-Peulvruchten ende Botargues, dat ingesoute kuyt van visch is.

Doch ick wil Griecklandt niet verlaeten / door dien wy hier op dese stoffe zijn / sonder eenigh gewagh te maecken van de Vastens ende Vischdaeghen / welcke de Griecken onderhouden / het welcke mogelijck niemant / tot noch toe / klaerlijck heeft uytgeleght.

Vastens ende Vischdaeghen der Grieckse Kercken.

De Griecken hebben vier Vastens in het jaer. De grootste ende voornaemste is die van Paesschen / welcke sy noemen / i Megali Teslarakosti, duerende deselve acht weecken. De eerste weecke moghen sy Visch eten / soo wel als Eyeren / Melck ende Kaes / waerom sy die weeck Tyrni noemen / want Tyri is kaes geseght. De seven volgende weecken / moghen sy van alle het gesepde niet nuttigen. Men vind evenwel eenighe soorte van visch die haer toegelacten werdt / te weten in dewelcke geen bloet is / als Oesters / Mosselen / Zee-Creesten / Garnaten / Petalides ende Gaidaropoula, dat Schulp-Visschen zijn / gelijck mede de Boutargues, het welcke de gedrooghde kuyt is van de Tetard, ende de Cavajaer, het welcke die is van een andere Visch / Moroni, in onse taele Steur / die aldaer uyt de swarte Zee komt. Aldus bestaet al haer voetsel / geduerende die tijdt / uyt ongesonde spijsen / welcke hardt te verteeren zijn / waer by sy voeghen Peulvruchten / rijs / honigh / Olijven ende kruyden. De Zanten wil het meeste gedeelte der Griecken / selfs geen Olie eeten / om dat die vet is / hoewel sy geen swaerighepdt maecken / in het nuttighen van Olijven. Doch in Griecklant onthoudt 'er sich niemant van / dan de Mans ende Vrouws-Persoonen / welcke het Cloosterlijcke leven hebben aenvaert / nevens die geene die seer godtsdienstigh willen schijnen. Ick heb 'er gesien / die gesepden tijdt geduerende / drie dagen des weecks / niet ter werelt aeten.

Spijsen in de Vasten gebooden.

De

De tweede Vasten is die geen welcke sy noemen van de Agioi Apostoli, ter eeren van de Heyligue Apostolen. Deselve begint acht daeghen nae het Pinxterfeest; het getal der daeghen is niet vast / want daer sijn jaeren in dewelcke die drie weecken duert / in andere duert die langher. In die vasten eten sy visch / doch geen melck / ook proeven sy niet van alles dat eenighe overeenkomste met vleesch heeft.

De derde tis Agias Parthenou, begint den eersten Augusti / ende geschiet ter eeren van de Heyligue Maget / geduerende veertien daghen / in dewelcke sy geen vleesch ofte visch eten / ten sy op den 6. Augusti / het welcke den dagh van de Transfiguratie ofte veranderinge Jesu Christi is / op deselve is het haer geoorloft Visch te gebruycken. Hier moet ick aenmercken / dat'er in de grote Vasten van Paesschen / mede twee daeghen zijn / in dewelcke sy 't selve oorlof van visch te eeten hebben / te weten den vijf ende twintighsten Maert / dagh van de Boodtschap Mariæ, door haer genaemt / Euangelismos, mits dat die in de goede weecke komt / de andere is Palm-Sondagh / door haer tou Vagiou genaemt.

De vierde Vasten is tôn Chrystogenôn, deselve begint veertigh daeghen voor Kerstijdt / ende duert tot op die dagh toe. Doch sy moghen geduerende die Vasten visch eeten / uptgesondert des Woensdags ende des Vrydaghs.

De Caloyers ofte de Monicken hebben / boven de geseyde / noch drie andere Vastens. De eerste voor den dagh van den Heyligben Demetrius, welcke ses ende twintigh daeghen duert. De tweede begint den eersten September / ende duert veertien daeghen voor het Feest van Cruys-verheffinghe. De derde acht daeghen voor het Feest van den Heyligben Michael. Behalven dit vasten alle de Griecken op den Woensdagh ende den Vrydagh / waer by sommighe / welcke wat strengher vallen / noch den Maendagh voeghen / doch in de eerste weeck nae Paesschen ende Pinxteren eten sy alle daeghen vleesch / gelijck ook twaelf daeghen nae Kerstijdt / ende een geheele weeck voor de groote Vasten van Paesschen.

Wat de Vigilien belangt / van deselve vieren sy'er maer drie in het geheele jaer / te weten van de Drie Koningen / het welcke een dagh is / die die van de Latijnsche ofte Roomsche Kercke / in tegendeel in overdaet voorbrenghen. Deselve wert Paramoni genaemt / ende de Grieken gaen dan de Zee met grôote plechtelijckheden dopen ofte segenen. Sy maechten een kleyne kop ofte schaele aen een groot hout vast / stellende daer boven een Cruyce / ende sy segghen dat het waeter / het welcke sy daer mede scheppen / soet is. De tweede Vigilie is die van het Feest van Joannis den Doper / ende de derde die van het Heyligbe Cruyce. In deselve drie Vigilien eten sy visch noch vleesch.

Alles wel opgereeckent zijnde / soo vindtmen maer omtrent hondert ende dertigh daeghen in het jaer / op dewelcke sy vleesch mogen eeten /

ende de oude lieden ende de kinderen ſijn daar van niet verſchoondt / gelijck oock ſelfs niet de ſtecken / ſoo als ick elders hebbe aengemerckt.

Ick ſeyde haar ſomwijlen / al lacchende / dat die groote Baſtens haer ſoo hoeſtigh ende galachtigh maeckten / want ſy ſijn voor het meeſte gedeelte / licht geraeckt ende gramſtorig / groote Vloeckers ende Laſteraers / ſy ſweeren by den naeme GODTS ende des Heyligben Maegets / by haer hooft ende by St. Nicolaes / het welcke ſy by nae voor den grootſten eedt van allen houden. De Vrouwen ſweeren niet als *Dia ton Afendi Coſmou*, dat is geſeght / by den Meeſter des Weereldts. Sy overtreffen de andere Natien in ſcheldtwoorden ende laſteringhen / het welcke haer / bupten twijffel / de gramſchap ende de ſtraffen Godes op den hals heeft gehaeldt / haer de Ottomanniſche macht onderwerpende. Het bedrieghen / verraden / qualijck ſpreecken / de verachtinghe des Godtsdienſts / de gierighepdt ende de Heyligh-kopinge ofte Simonie / regeeren mede onder haer. Maer ſie hier nu in tegendeel de Deughden / weghens dewelcke ſy verdienen geprezen te werden / de matighepdt / ſoberheydt / kuyſheydt / ſedigheydt in kledingen / ende de ſtandtvaſtigheydt welcke ſy teghens de verbolginghen der Turcken betonen. Sy zijn lieden van oordeel / arbeydtſaem ende rijck in werchen der liefde. Sy drincken den Wijn niet als ſuyver / ende als ſy in geſelſchap drincken / ſoo gaet den Kelck in het ronde / brengende ſy het den anderen op de geſondtheydt van de levende / ende biddende GODT dat hy de dooden haere ſonden vergeve. Dit geſchiedt niet om dat ſy in het Dagevyer geloven / doch ſy segghen / dat niemandt / voor het eynde des Weereldts / ſal geoordeelt werden / ende dat daerom de Gebeden / welcke men voor de dooden doet / dienen konnen / om GODTS Barmhertigheydt / over haer / te verkrijghen ; ſonder dat ſy even wel segghen / op wat plaets de ſiele der menſchen ſich onthoudt / tot den dagh van de Opſtandinghe toe. Het is waer / dat 'er eenige van haere Leeraeren ſijn / welcke wets leeren / dat wat naeder ſonde komen / aen het ghevoelen datmen van het Dagbevyer heeft / te weten / dat ſy segghen / dat die geen / welcke ter Hellen varen / daer niet alle voor eeuwigh verblijven / ende dat 'er ſommige / nae het verblijf / van ſeecheren tijdt / weder upthomen / ſich grondende op die Texten der Heylige Schrifture / in dewelke geſproocken werdt van de ſonden, welcke GODT noch in deſe Eeuwe, noch in de toekomende ſal vergeven, ooch daar geſeght werdt / dat GODT die geene is, die ter Hellen doet daelen, ende van daer wederom opkomen. Dit ſijn de redenen van dewelcke ſich den Caloyer Gregorius, in het Eylandt Scio wonende / bediende / welcke men leeſt in ſijn Boeck van de Leeringhen der Kercke / in het hedensdaeghſche Griechſch / te Venetien, gedruckt.

Fouten der Grieckſche Natie.

Hare Deugden.

Gevoelen der Grieckken omtrent het Vaghevyer.

Ick wil aen de andere ſtucken haers Godtsdienſt niet raecken / door dien ſy ſelve / daer van niet veele redenen weten te geven / boven dat wy ooch Boecken hebben / welcke daer van handelen. Ick kan gemacke-

lijcker

lyckker handelen van de ſaecken die in de daedt beſtaen / ende waer van ick een Ooghgetupghe ben geweeſt.

Te Conſtantinopolen / hebben niet alleen de Caloyers Paternoſters, maer oock het meeſte ghedeelte der Gemeente / doch in Griecken-landt ſelve / werden die ſelden gebruyckt als van de Caloyers, honnende ſich het Volck daer van niet bedienen / door dien het meeſte gedeelte / haer Onſe Vader niet kan leſen. *Paternoſters der Griecken.*

Wy verbleven vijf a ſes daghen te Lepanthe, wachtende naedt weder om nae Zanten te zeylen. Als ick onderwijlen / op ſeeckeren dagh / met de Heer Mercantado, door de Stadt ginghwandelen / ſoo ſpraeck hem de Kiaja, ofte den Lieutenant van den Waywode, aen / ende ſy hadden eenige woorden in de Turckſche Taele / welcke ick niet verſtondt. Den Kiaja belaſte aan den anderen / dat hy hem ſoude volgen / ende ick deede het mede / als begerigh ſijnde te ſien / wat op dit werck ſoude volghen. Hy bracht ons tot ſijnent / ende deedt ons in een kamer gaen / welcke ick haeſt ſagh de Gevancheniſſe te ſijn / door dien 'er vijf a ſes arme Albanoiſen ſaten / welckers beenen in groote en dicke blocken geſloten waren / het welcke erghers is dan de Boeyen aen de voeten te hebben / want ſy konnen haer van haere plaetſe niet begeven. De geſepde kamer was niet opgeproncht / dan met ſtocken / ketenen ende andere Inſtrumenten van de wreedtheydt der Turcken. Drie ofte vier ſlaven bewaerden deſe ellendige menſchen / ende ſloeghen haer ſomwijlen / met een kleyn ſilvere ſtockje / op den rugghe / als ſy wilden murmureren. Ick vraeghde den Heer Michaël aenſtondts waer om men hem daer hadde gebracht / ende hy antwoorde my dat de Kiaja ſich hadt ingebeeldt / dat hy die perſoon was / welcke een Barcke / met Garſt geladen / upt de Golf hadde gebracht / welcke hy te Lepanthe niet wilde loſſen / ende dat / hoewel hy hem verſeeckert hadde / dat hy ſich misgreep / ende dat wy te ſamen gekomen waren / op een Barcke met Tarwe geladen / hy ſich evenwel / over die ſaecke / wilde informeren. Hebbende nu hier door verſtaen / dat het een voorval was / dat my niet betrof / ſoo preſenteerde ick myn dienſt om de Schipper te gaen opſoecken / die ons daer hadde gebracht / die aen den Kiaja vertoonde / dat hy ſich bedroogh / ende die geen welcke men ſocht / zijnde mede van Athenen gebooritigh / ende daer door oorſaecke gegeven hebbende tot de misgreep / wierdt in de Gevancheniſſe gebracht / in plaetſe van den Heer Michaël, welcke men aenſtondts ontſloegh. Door dien 'er nu weynigh Gerſt te Lepanthe was / dwongh den Waywode de gevangene / nae dat hy vier ende twintigh ueren in arreſt hadde geweeſt / om Borghe te ſtellen / dat hy ſijne Barcke in de Haeven ſoude brenghen / alwaer men die ſoude ontlaeden / hoewel hy van voornemen was / deſelve te Zanten te verkopen. *Voorval van de Heer Mercantado.*

Als het weer goedt geworden was / huerden wy een Barck voor ſes Piaſters, welcke den Heer Michaël ende my / tot Zanten toe / moeſte brengen. Wy quaemen daer geluckighlijck / binnen twee daghen / ten *Staetje van Turckſche Dwinglandye over de Kooplieden.*

ander / doch door dien wy upt Moréa quaemen / deedt men ons twee daghen Quarantaine houden / in het Lazaretto, doch een Zael met sijde / welcke myn Macker by sich hadde / moest 'er dertigh blijven / waer door hy 'er sich langher moeste ophouden als ich. Men heeft in dat Lazaretto, dat is in het huys / waer in men de personen van suspecte plaetsen komende / opslupt / een Kercke welcke twee Choren heeft aen de twee eynden / een voor die van de Latijnsche ofte Roomsche / ende de andere voor die van de Griecksche Kercke. De laetste waeren doenmaels in haere goede weecke / geduerende dewelcke / sy eenighe openbaere pleghtelijckheden doen / ten minsten in de Steden die onder de Republijcke van Venetien hooren / in dewelcke men haer in Oppheyd laet. Op den Witten Donderdagh wast den Bisschop de voeten van twaelf Priesters / het welcke wy niet konden gaen sien / door dien wy in het Lazaretto waeren. Sy maecken / in haere Kercken / oock afbeeldinghen van het Heylige Graf / even als de Latijnen / ende op Paesch-avondt / ofte des Saturdaeghs voor Paesschen / komen sy / nae de middernacht / in de Kercke / nae dat sy haere aengesichten ende handen met waeter hebben gewasschen / het welcke sy noemen den Doop vernieuwen. Daer was met ons in het Lazaretto, een Caloyer van den Bergh Athos, welcke den dienst deede / waer by wy ons lieten vinden. In de Rijcke Kercken sy een Graf met veele vercieringhen / doch onse Caloyer, genoeghde sich / by gebreck van beter te konnen doen / met het bedecken van een banck met een stuck Lywaet / dragende deselve buyten de Kercke / ende nae eenighen Dienst gelesen te hebben / bracht hy de volgende woorden voort / half al singende. CHRISTOS *anesti ek nekron thmatô thanathon pathisas kai tis en tis mnimasi zoin charisamenos.* Dat is / CHRISTOS is van den dooden opgestaen, hebbende de Doodt overwonnen, door de Doodt selve, ende het Leven gegeven aen die geene welcke in het Graf waeren. Ter selver tijdt brachtmen in de Kercke het geene dat het Heylige Graf verbeelde / ende de Caloyer vollharde in het doen van den Dienst / een uer geduerende / maeckende veele eerbiedigheden voor het Graf / ende het selve met Wieroock beroockende / herhalende oock dickmaels de woorden CHRISTOS *anesti*, met alle de omstaenders / welcke yder een Wasschje heerssie in de handt hebben. Daer nae naedert hy / ende maeckt drie teeckenen des Cruyces / buygende oock / soo dickmaelen / met geheel sijn Lichaem / hier op kust hy het Euangelium dat op het Graf leght / soo wel als een Cruyce / op het welcke aen de eene sijde CHRISTOS hangende geschildert is / ende op de andere sijne verrijsenisse upt het Graf. Daer nae doen alle de Omstanders het selve / kussende oock daer op den Priester welcke den Dienst doedt / herhalende geduerighlijck de woorden van CHRISTOS *anesti*, eyndelijck geeft de Priester de Zegeninge.

Kercke met twee Choren.

Ceremonien der Griecken in de goede Weecke.

De Vrouwen doen het selve / in haer afgeschepden vertreck / want men vindt / by nae in alle de Kercken / sodanigh een plaetse voor haer. De Griechen / geduerende de geheele Paesch-weeck / jae selfs tot aen Pinxte-

Pinxteren toe/ een vrient in de Stadt ontmoetende/ welcken ſy ſedert de goede weecke niet hebben geſien/ kuſſen malkanderen ende ſegghen CHRISTOS *aneſti*, dat is/ CHRISTUS is opgeſtaen. Sijnde dit een oude Gewoonte van de eerſte Kercke. Op den Paeſch-dagh leſen ſy de Liturgie van Chryſoſtomus, even als op de andere daeghen/ alleen herhaeldmen meermael de woorden CHRISTOS ANESTI, ende op het eynde der Miſſe/ komt het Volck ter Communie/ naederende tot den Prieſter/ welcke aen de deure voor het Altaer ſich onthoudt/ in het midden van de afſcheydinghe/ die 'er is tuſſchen de Kerck ende het Choor. Die geene/ welcke ter Communie komt/ maeckt drie teeckenen des Cruyces/ ende laet den Prieſter een boeck op ſijn hooft leggen/ upt het welcke die dan een Gebedt leeſt/ ſtreckende om vergevinghe der ſonden te verwerven/ ende den Communicant moet de volghende woorden ſtillekens ſeggen. *Pyſteuo Kyrie kai omologo oti eſi eis alithos o yos tou theou tou Zondos o elthon eis ton Coſmon amartolous ſoſai ôn protos emi ego.* Het welck oud Grieckſch is/ bediedende; Ick gelove, HEERE, en belijde, dat Ghy waerlijck DEN SOONE DES LEVENDIGHEN GODTS zijt, welcke in de Werelt is gekomen om de Sondaren ſaligh te maecken, van dewelcke ick de voornaemſte ben. Als den Prieſter hem nu de Communie geeft/ ſeght hy het geene volght. *Kyr Petre*, of *Ioannis o doulos tou theou, metalambane to timion kai Panagion ſoma kai aima tou Kyriou imon Ieſou Chriſtou, eis afiſin tôn amartiôn kai zoin aionion.* Dat is geſeght: Heer Pieter, ofte Johannes, nae den naem van de Communicant/ Dienaer GODTS ontfanght het dierbare ende ſeer Heylighe Licchaem ende bloet van ONSEN HEERE JESUS CHRISTUS, tot vergevinghe der ſonden, ende het eeuwighe leven. De Griecken knielen nopt/ ende ſy ontfanghen al ſtaende/ het broot dat in den geſeghenden Wijn gewepckt heeft/ het welcke den Prieſter haer/ met een kleyne lepel/ in den mont ſteeckt/ welcke ſy Lavida noemen. Sy gebruycken gheveldt Broodt tot de Communie/ doch in het midden is het woort van JESUS, by verhoytinghe uptgedruckt/ dienende dat ſtuckije voor drie ofte vier Perſonen. Het overighe van het broodt/ werdt/ nae de ſegeninghe/ in een Becken/ alle de Omſtanders aengeboden/ die 'er yder een ſtuck van nemen/ terwijlen ſy de handt des Prieſters kuſſen/ ende hoewel ſy wel weten/ dat wp van haere Kercke niet zijn/ ſoo bieden ſy het ons evenwel aen. Sy noemen het Antidoron.

Beſchryvinghe van de wijſe op dewelcke de Griecken communiceren.

Ceremonie ter gedachteniſſe van het vermenighvuldigen des Broots ende der Viſchen.

Oock ſagh ick te Sara een plechtelijckheydt/ welcke ſy doen ter gedachteniſſe van het wonderwerck van JESUS CHRISTUS, doen Hy het Broodt ende de Viſſen vermenighvuldighde. Sy hebben eenighen byſonderen dienſt voor die dagh/ ende de Prieſter ſegent in de Kercke een groot Becken met tarwe gevuldt/ die te voren eens opgewalmt is/ waer onder men rijs/ garſt ende raſijnen ofte andere vruchten mengt/ nae de geleghenthept der plaetſen. Dimitry Beninzelas gaf my van het geene hy geſeghent hadde/ onder het welcke oock hoznen van Granaten

ten ende kleyn Supcher-werck waeren. Een pder neemt een kleyne handt vol van het geene dat in het Becken is / ende de kinderen verdringhen malkanderen om het over-ſchot te krijghen. De Griecken maecken dickmaels de figuere des Cruyces / ſy herhaelen het ſelve ſeven ofte acht maelen gemeenlijck als ſy in de Kercke komen / doch nopt minder als drie reyſen / om de Heylighe Drie-Enighept te verbeelden. Sy brenghen de handt eerſt aen het Dooz-hooft / dan aen de rechter ende daer nae aen de lincker ſchouder / in tegendeel van die van de Latijnſche Kercke / waer nae ſy ſeer laegh buchen. Hier upt ontſtaet de waerhept van het geen men daer gemeenlijck ſeght / dat men in de Kercken der Griecken geen honden ſiet / dooz dien die beeſten geloven dat men ſoo laegh buckt / om ſteenen op te raepen / om haer wegh te jaeghen. Haere Kercken hebben het Chooz nae het Ooſten geheert / ende ſy wenden ſich altoos nae die ſijde als ſy bidden / het ſy ſy ſulchs in de Kercke ofte daer buyten doen. Haere Gebeden ſoo in de Kercken als elders / beſtaen by nae niet als upt de herhaelde teeckenen des Cruyces / ofte deſe woozden / welcke ſy binnen mondts mompelen / *Kyrie eleiſon*, of *Chriſte Xechoriſé mas*, HEERE hebt medelijden; CHRISTE vergeeft ons. Sy bieghten booz de groote Feeſt-daghen / doch de Boeren ende de Albanoiſen ſijn te plomp om dat te doen.

Maniere der Griecken om het Cruyce te maecken.

Ick verbleef te Zanten niet anders dan om geleghenthepdt te wachten van op my Venetien te konnen inſchepen / ende geduerende de ſeven a acht daghen die ick 'er verbleef nae dat ick upt het Lazaretto was gegaen / gaf ick raedt aen twee ſiecken / ſijnde ick noch op de Armeniſche wijſe gekleed. Men heeft ſeven ofte acht Doctoren te Zanten, doch daer ſijn 'er maer twee die jaerlijchs loon trecken. De ouſte was een Jode van ſeven ende tachtig jaeren / over dewelche ick geconſuleert wierde / ende dooz dien men wel ſagh dat hy niet langh leven ſoude / ſoo boodt men my ſijne plaetſe aen / ende ſelfs haer jaerlijchſche Tractement te vermeerderen. De Heer Andreas Cormoy, Soon van een Doctor van Saumur, welcke te Zanten getrout was / raede my ſterck haer preſentatie aen te nemen. Doch de Liefde tot het Vaderlandt hadde meer macht op my / en deedt my 't Scheep gaen op een Londre met Tabach geladen / die roepen ende ſeplen konde.

Preſentatie aen den Autheur te *Zanten* gedaen.

Vertrek van *Zanten*.

Den eerſten dagh lepden wy hondert mijlen in vijf uren af / ende wy quamen te Peſcarda ten ancker / dat een Haeven in Cefalonia is. Het overige van de Reys was ſoo voozſpoedigh niet / want het quade weer deedt ons vijf ende dertigh daghen verſlijten / tuſſchen Zanten ende Venetien, leggende geduerigh open booz de regenblaghen van de Maendt Aprijl / ſonder ander deckſel te hebben / als een ſeyl / dat ons wepnigh beſchutte. Wy quaemen aen de Eylanden van Sta. Maura, Paxo, Sibota, Courzola ende Lieſina; te Rouvigne verlieten wy onſe Londre, om dat die nae Ferrara wilde overſteecken. Des anderen daeghs moeſt het Feeſt van de Hemelvaert CHRISTI te Venetien gehouden werden / als wan-

Peſcarda.

Komſte te *Rouvigne*.

wanneer den Hertogh op den Bucentaurus uytvaerdt om de Zee te trouwen. Seecker Engels Edelman die in ons geselschap was / de Heer Dimitry Catiphoros, den Prior van het Lazaretto van Zanten ende ick / dienden haer alle. Sijnde wy te samen van Zanten gekomen van een Barcke welcke met Zee-kreeften geladen was / maeckende de Schipper gissinghe / met het kriecken des daeghs / te Venetien te sijn. Wy vorderden veertig mijlen in minder dan vier ueren tijdts / met een frisschen windt / die eyndelijck omliep / ende ons verplichte te laveren / soodanig dat wy het lossen van het geschut hoorden / soo als wy noch seven of acht ueren van Venetien waeren / doch soo als wy uyt de enghten quamen / om in de Lagunes te loopen / wilde het ongeluck / dat wy in de Bancken verwerden / in dewelcke het weynigh scheelde of wy souden vergaen hebben / sijnde den Noorden windt sterck opgesteecken / ende vindende wy geen middel om 'er uyt te raecken. Het geen het erbarmelijckste was / bestond hier in / dat onsen Schipper / gantsch geen volck by sigh hadde / dan drie Soonen ende een kleyn Soon / ende soo dickmaels als de Barcke tegens de Bancken stiet / dat was of hy soo menighen steeck door sijn hert hadde gekreghen. Hy seyde dat dit niet uyt vreese des doodts geschiede / doch hy was wanhopigh / dat sijn geheele huysgesin in dese swaerigheydt was ingewickeldt. Sy hadden haere riemen gebroocken / door den grooten arbeydt welcke sy hadden aengewendt / om van daer te geraecken / ende al tweemaelen alles laeten drijven. De nacht naderde / ende wy liepen gevaer deselve seer ongemackelijck door te brengen / doch hebbende een Venetiaensche Feloucke, een quartier uers van ons gesien / welcke ons niet bespeurde / soo raedt ick haer deselve om hulpe toe te roepen. Wy hadden grote moeyte eer sy ons hoorden / doch sy quaemen eyndelijck by ons / ende naemen / op ons ernstigh versoeck / een touw dat wy haer toewierpen / ende met kracht van roepen / trocken sy ons / in minder dan een vierendeel uers daer uyt / door enghe diepten / welcke wy / sonder haer / niet souden gevonden hebben. De Heer Dimitry, die meer anghste hadde gehadt dan wy alle / ende die al kleyne gewijde Broodtjens van St. Nicolaus in de Zee hadde geworpen / welcke de Griecken gelooven goedt te sijn om het quade weer te stillen / was de eerste die de handt aen de beurs sloegh / om die goeden dienst te vergelden.

Gevaer des Autheurs.

Door dien wy nu uyt de Levant quaemen / soo konden wy niet voor den volgenden morghen aen Landt komen / nae dat de Heeren van de Gesontheydt onse Brieven gesien hadden / waer nae sy ons Practica verleenden / dat is dat sy ons toelieten in Venetien te komen / sonder de Quarantaine te houden. De Heer Patin, Doctor van Parijs / genoeghsaem bekendt door de Boecken van de Aeloudtheydt door hem in het licht gegeven / bevondt sich doenmaels te Venetien, ende ymandt hem geseght hebbende / dat 'er een Armenier gekomen was / welcke Medalien uyt de Levant braght / ende selfs eenighe kennisse van die dingen hadde.

Komste te *Venetien.*

Ontmoetinghe van de Heer *Patin.*

Soo waeren het ongeduldt ende de nieusgierigheydt om soodanigen persoon te sien / soo krachtigh in hem / dat hy my op de plaetse van Sant Marco quam soecken / alwaer hy my naeulijcks sou gekent hebben / soo ick niet al lacchende tot hem was genadert / als bekende persoonen gewoon sijn te doen. Ick gingh by een goede Weduwe mijn huysvestinge nemen / alwaer ick noch een ander vriendt vondt / genaemt de Heer Azout, welcke niet minder verwondert was / siende my soo verbrandt ende vermomt. Eenighe daghen daer nae quam de Academie van Dodonei by malkanderen / om den Prince van Nieuburgh te behaghen; deselve bestaet uyt sestigh Edelluyden ende Doctoren / welcke jegenwoordigh voor haer Hooft hebben den Heer Baron van Tassis. Men leest daer gedichten ende andere wercken van verstant / ende sy doen dickmaels de eer aen Vremdelingen / van die daer in te ontfangen / soo als men die dagh deede den Heer Azout van Parijs geboortigh / een seer bebequaem Mathematicus ende Sterrekundighe / eenige jaren te vooren hadden sy deselve eere gedaen aen den Heer Patin, ende Vaillant, seer vermaert in de Aeloutheden. Men daght dat ick waerdigh was datmen my mede die gonste betoonde / door dien ick een groote Reyse uyt Curieusheydt gedaen hadde / ende de Heer Doctor Bon quam my soecken / om my daer in te leyden ende doen aen-nemen / doch ick was niet te huys / sijnde dieshalven niet gewaerschout geweest. Ick gingh de Heer Baron Tassis bedancken voor sijne goedtwilligheydt ende hy deedt my dien dagh in sijn Gondel treden om het Arsenael te besichtighen / het welcke men doenmaels aen den Hertogh van Nieuburg vertoonde. Ick leyde mijn Armenische kleedt te Venetien niet af / ende droegh het selfs tot Lions toe / waer door ick dickmaels eenigh vermaeck genoot. Doende op seeckeren dagh / uyt een nabuerigh huys / twee schotelen voor mijn middaghmael in mijn Logijs brenghen / hoorde ick seeckere Vrouwe segghen / *Questo Armeno vuol ben vivre ancora luy.* Dat is; Die Armenier wil sijn selfs wel tracteren. Sy hadde reden om daer over verwondert te sijn / want die Landtaerdt is seer karigh ende dient sich onder het eeten selden van schotelen.

Academie van Dodonei.

Van Venetien ginck ick nae Padua de Heer Patin besoecken / welcke my anderhalven dagh aen sijn huys hieldt. Ick stelde hem een reeyltje voor van negen ofte tien oude Medalien teghens een paerdt dat hy op de stal hadde / ende dat my nut was om mijne reyse te voltrecken. Hy nam sulcks aenstondts met een goede gratie aen / ende ick vertrock van daer met een jongh Edelman van Lyons die van mijne kennisse was / sijnde deselve de Heer Fermond, welcke door het Milanees niet wilde passeeren / ter oorsaeck van den Oorlogh / gelijck ick oock om deselve redenen / vreesende daer en boven / dat indien ick / onder een Levantijnsch ofte Oostersch kleedt / voor een Fransman bekent wierdt / men my voor voor een verspieder soude houden. Ick besloot dan met hem eene wegh te nemen door de Valtoline ende de Grisons.

Vertreck van Venetien ende Padua.

Den

Den eersten dagh van ons vertreck van Padua, sijnde den 23. May 1676. quaemen wy te Verona slaepen / alwaer wy des volgenden daegs / het schoone Cabinet van Antiquiteyten / natuerlijcke dinghen ende schilderyen / van den Grave Moscardi saeghen; voor desen heeft het Calceolarius toegekomen / dogh geseyden Grave heeft het merckelijck vermeerdert. Ick sagh 'er vijftien Inscriptien / onder dewelck 'er een is / die van de Overwinninge van Marius op de Cimbren bevochten spreekt: die buyten twijffel vals is / hoewel ick niet twijffele of men heeft die voor oprecht gemeen gemaeckt. De andere sijn goedt ende Curieus ende gedruckt in de Historie van Verona. Wy saeghen oock het Amphitheatrum, waer van alle Reysbeschrijvers spreecken / ende noch andere seldtsaemheden die te Verona sijn / gelijck schoone hoven ende Schilderyen.

Komste te *Verona.*

Cabinet van den Grave *Moscardi.*

Den vier ende twintigsten vertrocken wy wat laet / hebbende onsen tijdt versleten met alle die fraeye dinghen te sien / ende naemen onsen nachtrust vier a vijf ueren van Verona. Wy trocken den volghenden dagh door Peschiera, een Forteresse der Venetiaenen / ende vernachten te Sant Marco, tien mijlen van Bressia.

Pesciera, St. Marco Bressia, Iseo.

Den 26. aten wy vroeghtijdts te Bressia, ende sliepen te Iseo, op de kant van een Schoon Meir / alwaer de gemeene Valeye begint / welcke noch aen de Venetianen behoordt.

Hoewel wy niet als in de maendt van May waeren / soo hadden wy groote hitte ghevoelt in de vlackten van Verona ende Bressia, doch wy begonden doen onder een ander Climaet te komen dat veel kouder was / tusschen vruchtbare ende dight bewoonde Valeyen. De quade wateren maeckten evenwel dat de lieden daer een lelijcke Couleur hebben / ende groote onderkinnen ofte kroppen krijghen / welcke steckte sy daer le Gouêtre noemen.

Wy voeren met een Barck over het Meir van Iseo, ende quaemen in drie daghen door de gemeene Valeye ende de Valtoline in den inganck van het Landt der Grisons, in een Vleck genaemt Posciavo, alwaer mijn Reysbroeder / hebbende daeghs te voren / geklaeght over pijn in de lendenen / de kinder pockjens begonde uyt te werpen / waer van hy seer steck was. Ick hielp hem als Vriendt en Docter / vijf weecken langh / het welcke ons aen dat doorluchtighe Posciavo sal doen ghedencken / datmen ons vleesnat van gesouten vleesch voor onsen stecken maeckte / eer door gebreck als door plompigheydt. Wy wilden geen Wissel-brieven verwachten / maer soo drae hy geresen was vertrocken wy / door dien de Heer Cesar Gaffori, welcke het Geslachte van den Heer Fremond kende / ons van geldt voorsagh / sijnde het onse geconsumeert door dit voorval / ende door de Tyrannije van onsen Apotheker / het welcke ons mede Posciavo al ons leven niet sal doen vergeten. Die gaeuwen baes stelde op de reeckeningh de Flesjens Ptisane, welcke maer een pintjen hielden / teghens vijftien stuyvers / hoewel den uytnemenden Wijn van de Valtoline voor minder als vijf te koop is. Sijn

Komste in de *Valtoline* ende in het Landt der *Grisons.*

Posciavo

reecheningh buytenſporigh ſijnde / waeren wy genoodtſaecht hem voor den Podeſtar te doen komen / welcke ons iets deedt afhoyten. Als wy den Bergh la Berline gepaſſeert waeren / welcke een halve daghreys van Poſciavo leght / ſepde de waerdt daer wy logeerden om ons te troosten / dat hem deſen braven Apotheecker / ſoo wel genepen hadde / dat hy hem in vorige tyden negen Piſtoletten hadde doen betalen / voor twee fleſſen met Laxeſerende Piſane, welcke evenwel waerlyck ſijn Vrouwe van ſeeckere watersucht hadden geholpen; dit deede my denchen aen de aerdighe Beſchryvinghe die ſeecker Doctor van Parijs van een Apotheecker plachte te maecken; *Eſt animal*, ſepde hy / *bene faciens partes & lucrans mirabiliter*; Dat is geſeght; Het is een Dier dat ſijne Reecheningen wel maeckt ende wonder veel windt. De onſe hadde my oock al ſpottende geſeght / dat'er drie plaetſen in de Wereldt waeren / in dewelcke de luyden van ſijn handtwerck / de Vremdelingen braef het vel afſtroopten / ende haer reecheningen hoogh ſtelden / te weten te Florencen, te Geneven ende te Poſciavo.

Beſchryvinge van het Landt der *Griſons*.

De Griſons, welcke die geene ſijn die de oude Rhæti noemen / ſoo wel als haer Landt Rhætia, wonen tuſſchen Geberghten in ende in Landen die ſeven maenden in het jaer met ſneeuw ſijn bedeckt. Wy ſaeghen deſelve noch vallen in de Maent van Junius / doen wy te Poſciavo waren / doch dat gedeelte van haer Landt dat de Engadine wert genaemt / is veel kouder ende ruwer dan de andere. Alles is'er evenwel bewoont / ende men kan naeulyckx een half uer voort trecken / ſonder een goet Dorp te vinden / hoewel in het Landt by nae niet en valt dan gras ende hoy / doch het trecht wyn upt de Valtoline, tarw upt Chiavenna, ende geldt van de Spaenſſen.

Een dagh repſens eer wy te Coire quaemen / ginghen wy de Mineraele waeteren van S^t. Mauricius drincken / die de Switſers des Somers gaen nuttighen. Deſelve ſijn ſeracht tigh ende vitrioolachtigh / ende oock ſeer koel / hoewel men die aen de welle eenighe bobbelen ſiet opwerpen. Acht daeghen voor onſe komſte was'er een Synode gehouden van alle de Griſons, in het welcke hondert ende veertigh Predikanten verſchenen.

Natuerli ke waetervallen.

In die Geberghten ſijn wonder ſchoone Waetervallen / welcke van de Alpes komen afſchieten / ende het is te verwonderen datmen op die verhevene plaetſen veel kleyne Meiren vol viſch ſiet / ende voor al kleyne Vooynen welcke redelyck delicaet zijn.

Komſte te *Coire*.

Verlaetende die weghen / welcke als Muſijck-noten geſtelt zijn / daeltmen af nae Coire, Hooft-ſtadt der Griſons. Wy quaemen daer in vier kleyne daghreyſen van Poſciavo. Daer ter plaetſe werden de Staten van de drie Liguen der Griſons gehouden / welcke men noemt de *Engadine*, Het huys Gods ende de Graeuwe ofte Grijſe Ligue. Wy vernaemen daer nae twee dinghen / van dewelcke wy al pets te Poſchiavo hadden verſtaen. De eene was van die Ballen welck men in

de

de Maeghen der Kamelen vindt. Sy ſijn ſoo groot als een haetsbal/ ende ſelfs ſomwijlen grooter. De Hooghduptſchen noemen die Kemskouguel, ende ſegghen dat ſy haer daer van met voordeel bedienen / even als van Lapis Beſoar, welcke op deſelve wijſe groeyde in de maeghen van ſeechere Jndiſche Geyten. De Heer Ceſar Gaffori ſeyde my/ dat hy die dickmaels geſadt hadde / en beloofde my 'er eenighe toe te ſenden. Het tweede daer wy nae vernaemen waeren de Alpiſche Katten / welcke in die quartieren gevonden werden. Sy hebben by nae de grootte van een Bunſſingh. Men verſeeckerde ons van de waerheyt van het geen wy hadden hooren ſegghen / dat die dieren / voorraet van Hoy / teghens den winter / in den ſomer / opdoende / ſoo wel als van andere kruyden die ſy nodigh hebben/ om ſulcks te gemackelijcker te doen / een van deſelve ſich als een hazre laet gebruycken / leggende op den rugghe / met de voeten om hoogh / daer mede hy het hoy vaſt houd/ ende dat den ander te gelijck voor hazreman ende Paert ſpeelt / trecklende den leggenden by de ſtaert voort tot voor haer hol / waerom men gemeenlijck ſiet dat ſy hael op den rugghe zijn.

Ballen in de Maghen der Kamelen.

Vremde Alpiſche Katten.

Van daer tot aen Zurich heeft men niet dan Blackten tuſſchen het Geberghte / ende Meiren welcke men moet overvaeren / wy leyden die wegh in drie daeghen af / reyſende als lieden die ſich niet vermoeyen willen. Wy trocken over den Rhijn twee ueren van Coire, ende paſſeerden met een Barck het Meir van Walleſtadt, waer nae wy langs dat van Zurich trocken / alwaer de jongens ſich verſaemelden om ons te bekijcken / ſtende daer wepnigh luyden in Armeniſche klederen paſſeren / ſoo als ick was toegeſeydt. De Stallmecht van de Herberge den Deghen daer wy logeerden / deedt haer vertrecken / haer doende geloven dat wy Cyghers ende andere Ooſterſche Beeſten mede brachten / ende ſtelde haer daer op uyt tot den volghenden dagh.

Komſte te Zurich.

Hoe verandert ende verbrant dat ick was / ſoo kende my evenwel de Heer Morel (die van mijne oude kenniſſe was en ſich daer bevond) ſoo als ick in het huys trad / ende hy quam my omhelſen. Ghy kond wel dencken dat wy ons dien avont onderhielden van veele byſonderheden / want hy is de grootſte Liefhebber van ſijne Plaeten ende Medalien van geheel Zwitſerlandt.

Des anderen daeghs trock ick een Frans kleedt aen / om door de Stadt te gaen wandelen ; Ick ginghy de Heer Suycer beſoecken / die meer Griecksch kan als geheel Griecklandt / ende de Heeren Lavater, ſoo de Vader als den Soon / voornaeme Doctoren in de Medicijnen/ welcke ick ock voor deſen gekent hadde. Sy vertoonden my twee kinders doots-hoofden / die geboren waeren met de ooghen by nae op de harſſen-panne / ende dan noch een van een man / van het welcke de binnenſte taeffel gebroocken was / hoewel men het aen de buytenſte niet ſien konde. Hy hadde al ſpelende een bal op het hooft gekregen / ende men dorſt hem niet trepaneren / door dien men buyten geen bruck

Sonderlinge doots-hoofden.

ſagh / doch hy beſtierf het. Daerom is het oock dat Hippocrates dit Breucke ξυμφορά noemt / dat is een ongeluck. Ick hebbe dit hier wel willen aenmercken / door dien 'er lieden zijn / welcke ſich niet konnen inbeelden dat dit moghelijck is. Sy vertoonden ons oock het ſcheenbeen van een kint van ſes jaeren / het welcke als een Boghe gebogen was door de kracht der ſtuppjens. Dit deedt in my verſtercken de ſchoone Mediſche aenmerckinghe / welcke mijn Neef Carel Spon heeft gevonden / in de Memorien van de Heer Gras, Doctor van Lyons, in dewelcke men ſiet hoe dat de gebeenten haere vaſtighept konnen verlieſen / ende ſich ſomwijlen krommen in plaetſe van te breecken. Door dien dit nu een wonderlijcke ſaecke is / ſoo wil ick u deſelve mede deelen / want hoewel ick een Reys beſchrijve / ſoo behoor ick evenwel geen ſwaerighept te maecken / het verhael daer van af te breecken / door digreſſien van deſe Natuere / welcke ſtrecken om den Leſer wat te doen ruſten / op den wegh dien men heen over de Geberghten ende Steenrotſen doet aflegghen.

Wondere voorvallen in het Gebeente der menſchen.

Verhael van een boven gewone ſieckte, door een Chirurgijn van Sedan.

„ DE nieusgierighept van veele verſtandighe Perſonen / heeft gemaeckt dat ſy eenige van mijne vrienden hebben verſocht / dat ſy „ my wilden bidden een verhael op te ſtellen / van een wonderlijcke ende „ vremde ſaecke in deſe Quartieren voorgevallen. Ick hebbe geoor„ deelt / dat ick tot haere voldoeninge / genoot ſaeckt was by geſchrift „ te ſtellen / het geene ick met mijne eygene ooghen en handen geſien „ ende getaſt hebbe / als oock dat de Maeghen van den overledenen / „ my daer van byſonderlijck hebben geſchreven / het welcke kan bevee„ ſtight werden door het getuygeniſſe van veele lieden die noch leven.

„ In het jaer 1651. den 25. Januarii is Pieter Siga, Borger van „ Sedan, op den Ouderdom van twee ende dertigh jaeren / nae dat hy „ twee jaeren of daer omtrent bedlegerigh hadde geweeſt / t'eenemael „ onmachtigh ſijnde ſich op te houden. Deſe ſwackheyt hadde tot een „ voorlooper eene die ſoo ſwaer niet was / hebbende hy eenighen tijd „ te voren in het bedde geleghen door een ſcherpe pijne in eene van de „ enckelen / welcke opwaerts klimmende hem de knie ſeer travailleer„ de / ende daer nae de voeginghen van de dijen / ſodaenigh dat / „ nae dat hy langhen tijdt / ſonder eenighe verlichtinghe / daer raedt „ toe hadde gedaen / hy ſich van krucken moeſte bedienen / om te gaen / „ het welcke hy nae een jaer duerde.

„ Eyndelijck ſoo verviel hy in de geſeyde onmacht van niet te kon„ nen gaen / ende hy was gedwongen het bedde te moeten houden / tot „ aen de uere van ſijn dood toe. Geduerende alle dien tijdt / hadde hy „ alles dat men met ziel ofte Lichaem doen kan in ſijn macht / uyt„ geſondert het geene afhangt van de vaſtighept van het Gebeente / „ het welck van hardt ende vaſt / ſoo als het eerſt was / allencxkens

„ ſacht

„ ſacht ende weeck wiert / wijckende vooꝛ het gevoel. Soodaenigh dat „ ſijne Beenen / ſijne dijen ende ſijne armen in verſcheydene figueren „ konden geleght werden / het ſy recht / krom ofte hoeckigh / al nae dat „ men die voeghde. Eyndelijck wierden ſoo weeck / dat de Muſculen „ ſich nae haer oꝛſpꝛonck vertreckende / ſonder eenighſins wederhouden „ te werden / de dijen van die menſche / welcke te vooren van een ſchone „ ende rijcke geſtalte was en welgemaeckt van vel / ſoodaenigh verkoꝛt „ wierden / dat hy naeulijcks een halve voet lengte hadde / van de knye „ af tot aen het bovenſte van ſijn billen / ſoo als ick ſulcks dickmaels „ gemeten hebbe / ſijnde de andere gedeelte des Licchaems / nae pꝛopoꝛ- „ tie / mede ſoo ingetoghen. Soodaenigh dat weynigh vooꝛ ſijne doot / „ hy van ſijne voetſolen af / tot aen de krupne ſijns hoofts toe / niet ho- „ ger was als een kint van vier jaeren. De Beenen van ſijne Boꝛſt / „ reſen in de ſchuynte op / als die van een maeghere vogel. Het hooft en- „ de aenſicht waeren hy na ſoo ront als een Bal gewoꝛden / ende gedue- „ rende alle den tijdt die hy te bedde lagh / hadt hy niet dan een ſerviet op „ het lijf tot ſijn deckſel. In het begin van die ſieckte was de pijn ſeer „ ſcherp / doch die van de twee laetſte jaeren was verdꝛaeghlijck / ende „ den eetluſt en vergingh hem niet dan twee daegen vooꝛ ſijn doot. Siet „ daer nae waerheyt het geene ick geſien ende verſtaen hebbe.

„ Was geteeckent „ A. Bauda. Chirurgijn tot Sedan.

Van Zurich quaemen wy te Baden, daer de vermaerde warme Badſtoven zijn / ende alwaer de vergaederinghe van de dertien Cantons wert gehouden / ſijnde die doenmaels by malkanderen. Den volgenden dagh paſſeerden wy de Revière de Aar te Aarou, ende quaemen des anderen daeghs te Baſel, alwaer my de Heer Paſſavant, aen dewelcke ick de eere hebbe vermaeghſchapt te ſijn ons ſeer wel onthaelde / jae ick kan ſeggen / vooꝛ my niet dan al te wel / die de dꝛoghe ende ſobere ciere van de Ooſterſche Landen gewent was / alwaer men niet weet wat iets ſmaeckelijcks is. Ick was ten hooghſten verblijd het Cabinet van Curieusheden van de Heer Feſch weder te ſien / het welcke ick ſes jaeren te voren beſichtight hadde / in mijne Reyſe nae Duytſlandt. Wy verbleven te Soleurre ende te Bern maer eenighe ueren / ende mijn Macker ende ick verdubbelden onſe ſchꝛeden / even als een ſteen / welcke in de lucht gewoꝛpen zijnde / met des te meer kracht nederdaelt / hoe die meer nae den gront naedert.

Komſte te Baden. Aarou. Baſel. Soleurre. Bern.

Wy ſaeghen in het vooꝛ by rijden / ende ſonder van de paerden te treeden / de Capelle van Mourat, in dewelcke het Gebeente van de Bourgognons ruſt / die dooꝛ de Switſers verſlaghen wierden. Wy hielden ons middaghmael te Avanches, ende verſtonden 'er met leetweſen / datmen een Bloer op de Moſaiſche wijſe ghemaeckt / geheel bedoꝛven hadde. Men hadde deſelve ontdeckt op het eynde van het jaer van 1674. dighte by de Stadt / hebbende die geene / welcke daer aen arbeyden / alles het onderſte boven gewoꝛpen / dooꝛ dien ſy meenden daer een ſchat te vinden. Sommige welcke het geſien hadden eermen het ſodanig mishandelde ſey-

Avanches.

den

den ons dat 'er verscheyde afbeeldinghen van Vogelen waeren / nevens veele verdeelinghen / ende datmen daer letteren sagh / uyt kleyne samengevoeghde steentjens bestaende / die den naem der Consuls uytdruckten / onder welcker Regeringhe dat gebouw / het welcke in allen schijn een Tempel geweest is / was ingewijdt. Sie hier het geen men in een ronde figuere las;

POMPEIANO ET AVITO.
CONSULIBUS KAL. AUG.

Waer uyt men verstondt dat die inwijdinghe was geschiedt / onder het Voorgemeesterschap van Pompejanus ende Avitus, welcke in bedieninghe waeren in het jaer ons Heeren 209. ten tijden van den Keyser Severus; andere seyden my dat 'er stondt KAL. JAN. doch dat is van weynig gewichte.

Payerna ofte Paterlingen.

Trecken de door Payerna, dat de Duytschers Peterlingen noemen; saeghen wy den Sael / diemen wil dat die van Julius Cæsar soude sijn. Het is een Sadel met een harnas ende de Leersen alle van een stuck aen malkanderen / alles van stael ofte yser waer in den Kupter / op een aerdige wijse geslooffert sat / ende ick gelove dat het daer niet gemackelijck viel uyt te komen. Het is een werck der Gotthen ende niet der Romeynen / want men heeft nopt in de oude gedenckteeckenen sodanighe Saedels gesien / behalven dat 'er stijgh-beugels ende sporen aen sijn / welcke de Romeynen nopt gebruyckt hebben.

Komste te Geneven.

Wy quaemen te Geneven / in twee kleyne dagh-reysen / van Payerna af / ende willende niet op de straet gaen met mijne Griecksche Kleedinge / soo bleef ick in de Herberghe rusten / hebbende alle de seldtsaemheden van die Stadt / voor desen met gemach besichtight / ende veel Aal-oude Inscriptien welcke wel een bysonder Boeck souden verdienen.

en van daer te Lyons.

Eyndelijck quaemen wy gelucklighlijck te Lyons, alwaer ick GODT aenstondts danckte / dat hy my geduerende mijne Reyse van twee ende twintigh maenden / voor alle ongemachen hadde bewaert / aen dewelcke de ervarenthedt doet sien dat de Reysigers onderworpen / overdenckende nu met vermaeck de schoone dingen die ick gesien hebbe. De Heer Wheler heeft meer als dupsent seldtsame planten van sijne Reyse medegebracht / ende ick heer weder / beladen sijnde met meer dan twee dupsent Inscriptien / soo in Italien als Griecklandt ghevonden / die nopt in onse Boecken gesien sijn.

Besluyt van het werck.

Wy hebben te saemen omtrent vijftigh met de handt geschreevene Boecken versamelt / ende meer als ses hondert Aeloude Medalien, onder dewelcke veele Historische ende Geographische sijn / om de Steden te leeren kennen / van welcke ick / in dit verhael / gewagh maecke.

EYNDE van het SESDE ende laetste BOECK.

RE-

REGISTER
DER
Voornaamste Saken.

A.

Aix, oorsprong. 5
Amphitheatrum te *Pola*. 39
Anatolico. 65
Antiquiteiten van Epheſen. 141
Apollo Tempel. 79
Arachova. 193
Areopagus. 245
Arles. 14
— Graven. 15
— Gevoelen der Ouden. *ibid.*
Athenen. 206
— groote Aal. 291
— Citadelle. 218
— Put met ſout water in de Citadelle. 229
— Werckruig om te Laten. 268
— Taal. 267
— Theater van *Bacchus*. 230
— Marmer Graf. 238
— Tempel van Jupiter Ol. 239
— Bazar. 237
— Hooft-Kerck. 238
— Tempel van *Seropis*. 240
— *Theſeus*. *ibid.*
— Marmere Leuw. 241
— Academie. *ibid.*
— *Timon* den menſchen hater. 242
— Put van S. *Paulus*. 246
— *Muſæum*. 247
— Kerck der Franken. 262
— Wyſe van viſſen. 266

B.

Baden van Campigli. 279
Beelt van *Ceres*. 318
Beenderens wonderlijck voorval. 68
Beſetene Vrouw. 68
Bologne beſchreven. 32
— Schild. *ibid.*
— Medaillien. *ibid.*
Bucentauri beſchreven. 36

C.

Calydon. 170
Callimachi gevoelen van *Pola*. 38
Caſſope. 56
Cerigo beſchreven. 73
Cephalonia. 59
— Oorlogen. 60
Chameleon beſchreven. 159
Circus te *Smirna*. 137
Cliſſa. 50
Columnen te Conſtantinopel. 98, 99
Conſtantinopel. 95
Coral. 13
Corinthen handel. 61, 66
Corfou. 56
Corinthen. 284
— Columnen. 285
— Tempel van *Diana*. *ibid.*
Courzola. 52
Creſt beſchreven. 4

D.

Ardanellen. 89
Delos beſchreven. 77
— heeft geen honden *ibid.*
— naamſtum. 79
— Waters gebrek. 83

Doods hooft dat groot was. 12, 13
— sonderling. 317
Delphos. 187
Dianaas Beeld. 14
— Tempel. 142, 252
— *Propylæa*. 277
Diogenes Cynicus Grafschrift. 288

E.

Elanden die dryven. 24
Eleasis. 278
Ephesen. 139
— Renplaets. 141
— Theater. *ibid.*
Euripus Fabel. 169
— Brug. 294
— Aanmerking over de Vloed en Ebbe van deze Rivier. 297

F.

Florencen, outheden. 29

G.

Genua beschreven. 17
Graf te Valencen. 2
— Opschrift. 3
Griecken haar doen. 306

H.

Halicarnassus. 155
Heraclea. 94
Hierapolis. 152
Hyæna der Ouden. 53
Hymettus Berg. 254

I.

Isis tot [illegible]. 24

K.

Ikvorschen, die stom sijn op *Paros*. 71
Klip te *Sapienza*. 74
— te *Falconiera*. 74

L.

Lanteern van *Demosthenes* te Athenen. 234
Laodicea. 147
Lepante. 176
Livadia. 197

M.

Magnesia. 131
Mahomets Graf. 104
Marselje beschreven. 12
Medailien ingeslokt. 10, 21, 32, 35, 135
Melasso. 154
Micone beschreven. 84
— Kleding. *ibid.*
Montelimar beschreven. 4
Mumien. 14

N.

Negropont. 294

O.

Obeliscus te Constantinopel. 100
Opium by de Turken. 113
Orangie, des selfs antiquiteyten. 4

P.

Paleis van den Hertog van Toscanen. 30
— Bibliotheek. 31
Patrysen gelo[illegible]re *Bua*. 43

— dwaling. 156
— roode. 273
Peireskii manuſcripten. 6
Pekfontein te Zante. 67
Pergamum. 146
Philadelphia. 149
Piſa beſchreven. 18
Pola beſchreven. 38
Prouſa beſchreven. 120
— Serrail. 121
— Fonteinen. *ibid.*
— Bad-ſtoven. *ibid.*
Put van ſoet water in de Zee. 115

R.

RAriteiten by H. *Lautier*. 6
— van *Borelli*. *ibid.*
— te *Siena*. 18
— te *Romen*. 22
Reuſen, dwaas gevoelen daar van. 2
Romen beſchreven. 19
— Beeltſnyden. 20
— Boukonſt. 21
— Fonteinen. *ibid.*
— Medalien. *ibid.*
— Baden. 24

S.

SAlamina. 269
Salona beſchreven. 49
Salona. 184
Sancta Maura een Fort, beſchreven. 62
Sardes. 148
Sardin een Viſch. 51
Saroniſche Golf. 271
Schilderſchole van *St. Marco*. 36
Seilſteen te *Florencen*. 29
Serrail te Conſtantinopolen beſchreven. 109
—— van *Prouſa*. 121
Smyrna. 130
Spalatro beſchreven. 46
—— ruïnen. *ibid.*
—— Domkerk. *ibid.*
—— Tempelen. *ibid.*
—— Viſch. 42
Stenen te *la Crou*. 14
St. *Baume*. 17
Strophades. 70

T.

TIné beſchreven. 75
— koophandel. *ibid.*
Toorn, die te *Valencen* over helt. 3
— der Winden t'Athenen. 235
Traou beſchreven. 44
Trojen beſchreven. 86
Tempel van *Nemeſis*. 292
—— van *Ceres*. 22, 249, 279, 280
—— *Diana*. 142, 252, 285
—— *Venus*. 273, 277
—— *Jupiter*. 273
—— van *Roma* en *Auguſtus* te *Pola*. 39
—— *Apollo*. 283
—— van Minerva te Athenen. 223
—— van Jupiter Olymp. 239
—— *Serapis*. 240
—— *Theſeus*. *ibid.*
—— *Ciamita*. 277
—— *Proſerpina*. 279
Tenedos. 88
Theater te *Delos*. 82
—— te *Smyrna*. 131
—— t'Athenen. 230
Thebes. 201
Thyatira. 127
Timon, de menſchen hater. 242
Turken, trouwen. 267
—— die Wijn drinken. 93
—— gevoelen der beelden. 99
—— Vaſten. 104
—— Boeken. 110
—— Hiſtori-ſchryvers. *ibid.*
—— *Opium*. 111
—— Salve. 113

--- Handwerken. 117
--- Geregten. 124
--- Wijs van reisen. 137
--- Regtsvordering. 158
--- Superstitie. 228, 258
--- Kleding. 260

V.

VAlence, aankomst. 2
--- Rariteiten. *ibid.*
--- een Graf. *ibid.*
--- dwaasgevoelen der Reusen. *ibid.*
--- Toorn die helt. 3
--- dwaling van des naams oorspronk. *ib.*
Venetien, beschreven. 34
Villa Hadriani. 26
Vygen te *Corfou.* 57
Uyjen seer groot in Griekenland. 76

Z.

ZAnten beschreven. 64
--- Pekfontein. 67
Zara beschreven. 41, 166

EYNDE.

CATALOGUS
Van
BOECKEN
Die Gedrukt en te bekomen zijn
By JAN TEN HOORN.

In Folio.

HIstorien van zaken van Staat en Oorlog, voorgevallen in de jaren 1669. tot 1679. of sluiten der Nimweegse Vrede, met Figur.
Vervolg van zaken van Staat en Oorlog, beginnende 1679. en eyndigende 1686. Zynde het tweede Stuk van het voorige op het vervolg der Historien van de Heer *Lieuwe van Aitzema*.

In Quarto.

ALle de Philosofische en Medicinale Werken van de Heer *C. Bontekoe*. 2. voll.
Leven en Daden der doorluchtige Zee-Helden van Nederl. met Fig.
Burnet Historie der Reformatie van de Kercke in Engeland, met Figuren. 2. voll.
D. de Toitt Hollands Heyl en Rampen.
Naukeurige Beschryvinge van het Nieu-gevonden Louis-land, in West-Indien.
Historie van Barbaryen, en desselfs Zee-Rovers, met Figuren.
S. de Vries Nauwkeurige Beschryvinge van de Wonderen op en in de Zeen, Rivieren, &c.
Volmaakte Koopman, waar in de gantse Koophandel vertoont wert.
Amerikaanse Zee-Rover, met Figuren.
Naeukeurige beschryving van Oud en Nieuw Groenland.
Iacob Spon, gedenkwaerdige Reis, door Italien, Dalmatien, Grieken-land, en de Levant, met Figuren.
Seer kurieuse manier der Papier-sny-konst.
Leven en Daden des Koninks van Polen, en Turkse Oorl. met Fig.
Historie van Lap-en Finland, en der selver Toveryen, met Figuren.

ALle de Werken van den beroemden *Francois Rabelais.* 2. voll.
I. Barklay d'Argenis, vertaalt door *Glaſemaker*, met Figuren.
---- 't Vervolg, en ook ſijn Satyricon, beyde met Figuren.
Naeukeurig Reysboek door de 17. Provintien, Duytſland, Vrankrijk en Engeland, met een korte beſchryving der ſelver Steden en voornaamſte Herbergen.
F. Heermans Gulde Annotatien, de 28ſte Druk, de helft vermeerdert.
S. van Ruſtings Volgeeſtige Werken.
De Geeſtige Werken van *Ian Soet Amſterdammer.*
I. Paffenrodens, en *Overbeeks* geeſtige Werken.
P. Rabus en *S. Hoogſtratens* Rijm-oeffeningen.
Fockenburgs Afrikaanſche Thalia.
L. Smids Roomſe Keyſers. --- Keyſerinnen. --- Poſtul. of Debusjant.
S. Blankaart, Nieu-lichtende Praktijk der Medicynen, derde Druk.
---- Konſt-kamer der Chirurgie ofte Heel-konſt. Twede druk.
---- Nieuw Hervormde Anatomie, gebouwt op de waarachtigſte gronden deſer Eeuwe, met koſtelyke Figuren. Twede druk.
Idem ook in 't Latyn.
---- Lexicon Medicum twede druk op de Pars.
---- Collectanea, of Hollands Jaar-Regiſter, 3. ſtukken.
---- Inſtitutie der Medicynen. --- Idea Praxeos Medicæ.
---- Verhandeling van de Scheurbuik, Jicht en Fermentatien.
---- Nauwkeurige verhandeling van 't geneſen der Podagra.
---- Kinder-ſiekten.
---- Vande Rupſen, Wormen, Maden en vliegende Dierkens.
H. Overkamp, Nieuw-beginſel tot de Genees- en Heelkonſt.
---- Nieuw Opbouw der Chirurgie.
---- Over het twede Boek der beginſelen van Carteſius.
I. Verbrugge Zee-en Land-Chirurgie, ſeer dienſtig voor de Chirurgyns.
Guilmeau CXIII. Gebreken der Oogen.
L. Lemery Chimiſte Stookhuys.
Lanſilot Brandende Salmander, of Ontledinge der Chimale ſtoffen.
P. Barbette Medicinale Werken met de Praxis, en Note van Dekker.
Viennus Twaalf Handgrepen der Genees- en Heelkonſt.
Hornii Ontleed- en Heelkonſt.
Stalpert vander Wiel 100. Aanmerkingen der Genees- en Heelkonſt.
Nieuw Licht der Apothekers en Diſtilleer-konſt.
Alberding Gebruik en Misbruik der Medicamenten, op de Pars.

C. Bon-

C. Bontekoe Nieuw-bewys van d'Algemeene Twyffeling.
---- Verſcheyde Tractaten.
Stokhoven Bereyſde Ooſten, met Figuren.
Van Dijks Naukeurige Geraamt-beſchryving der Dieren, met Fig.
Th. Willis Nieuwe verhandeling van de Koors en Wateren.
Natuurlik Toverboek, met over de 800. rare Konſten, derde druk.
S. de Vries Vrankryks Kerkelyke en Wereldlyke ſtaat.
---- Goude Spreuken der Martelaren.
F. R. à Weile Noachs Prophetien.
A. van Wenigem ryke en zalige Erffeniſſe der Kinderen Gods.
Franſſe Tiranny, gepleegt in Nederland, met Figuren.
K. Verlooven Gezangen des Ouden en Nieuwen Verbonds.
---- Stephanus eerſte Chriſten, bloed-getuygen Treurſpel.
Deurhof Beginſelen van Waerheid en Deugd.
--- Voorlering van de H. Godgel. --- tegen *Duckeri* overtuig. kragt.
Plinius van de Dieren. Luſt-hof der Goddelijke Hiſtorien.
Geſlagt-regiſter der Princen van Oranje. Toneel der Vuurwerken.
Het afgerukte Mom-aanſicht der Jeſuiten.

In Twaalven.

ALle de Werken van *Lucianus*. 2. vol.
Cleopatra. 6. vol. met Fig. N. Druk.
Satyriſche Wonder-geſichten, na de trant van de Spaenſe Droomer.
Magirus Almanaks Heyligen. 2de Druk.
Laurenberg 600. Hiſtorien. Vyfde druk.
Den Perſiaanſchen Bogaart.
Den Perſiaenſen Secretaris.
De Valſe Cleli.
De Wonderlijcke Vryagie, van de Princes van Kleef.
Nieuwe verhandeling, van de Hooffe welgemaniertheit. Vierde Druk.
Praktijk der Valſe Kaartſpelers. 2de druk.
J. Hennin Hiſtorie van de Vijf zinnen.
—— Dwalende Liefde, met Figuren.
Staetkunde van Vrankrijk.
Turkſe Slaverny.
Amſterdamſe Apotheek. Vierde druk.
Ooſt en Weſt-Indiſche Waranden, vervattende deſſelfs Leef en Heelkonſt.
Carteſiaanſe Redenkonſt, of verhandeling van de Ziel der Beeſten.
Clauberg over de beginſels van Carteſius.
Wonderlijk leven van 't Bolonois hondje.
Het Wonderlijk Leven, van de Land- en Zee-Heldin, met Figuren.
Hiſtorie van 't Queeſten in Teſſel-Land.
Verhael van de Oproer tot Meſſina.
Het Leven van de Doorlugtige Gaudief.
Wondergeval van Bayſadech Cham, met Amarina en Selina, Perſiſe geſchiedenis.
Davids Herders Taſſe, gevult met Werpſteenen van Gebeden.
En voorts andere Duytze Boeken meer.

EYNDE.